

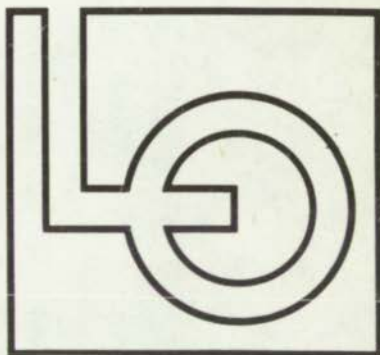
BERETNING
1981

Lands-
organisasjonen
i Norge

BERETNING 1981

Lands-
organisasjonen
i Norge

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Side
1. TARIFFREVISJONER – ØKONOMISK POLITIKK	7
✓ Tariffrevisjonen 1981	7
✓ Oppgjøret for statsansatte	93
✓ Varehandelen	95
✓ Kommuneoppgjøret	95
✓ Prisstopp og skattelettelser	96
✓ Prispolitikken 1981	101
✓ Oslo-gruppen	101
✓ LO med spørsmål til Høyre	103
✓ Prisregulering på fast eiendom	107
✓ Tariffrevisjonen 1982	108
✓ Hovedavtalen mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening	111
✓ Skattlegging av naturalytelser	111
✓ Lavlønnsfondet	112
✓ 2. ARBEIDS- OG NÆRINGSLIVET	115
Oppfølging av arbeidsmiljøloven	115
Sysselsetting og arbeidsmiljø i 80-årene	119
Støy på arbeidsplassen	121
Diverse arbeidsmiljøspørsmål	122
Alexander L. Kjelldand-ulykken	123
Valg av arbeidstid	125
Arbeid for psykisk utviklingshemmede	127
Industrifondet	130
Distriktenes utbyggingsfond	132
Bruken av leiefirmaer	135
Langtidsplan for Televerket	136
Nord-Norge-banen	136
Samarbeidsrådet LO-NAF	137
Bransjerådene	138
Samarbeidsrådet DKT-LO	375
✓ 3. SOSIALPOLITIKK – FAMILIE- OG FORBRUKERSAKER ..	142
Inntektsregulering for pensjonistene	142
Deltidspensjon og førtidspensjon	144
Likestillingsrådet	146
Varafaktakomiteén	146
Ferie-loven	147
Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani (AKAN) ..	152

	Side
√ 4. UNDERVISNINGS- OG OPPLYSNINGSVIRKSOMHET	157
Opplysningsarbeidet i fagbevegelsen	157
Landsorganisasjonens skole Sørmarka	162
Arbeiderbevegelsens folkehøgskole Ringsaker	168
Skolen og arbeidslivet	168
Opplysnings- og utviklingsfondet LO-N.A.F.	172
√ 5. INTERNASJONALT ARBEID – UTENRIKSPOLITIKK	174
Innledning	174
Nordens Faglige Samorganisasjon (NFS)	174
Den Europeiske Faglige Samorganisasjon (DEFS) (Euro-LO)	178
Frie Faglige Internasjonale (FFI)	182
Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS)	189
Faglig utviklingshjelp	205
Fred, sikkerhet, nedrustning – øst-vest kontakt	213
Polen	216
Sør-Afrika – Apartheid	219
Tyrkia	221
Internasjonalt ungdomsarbeid	225
Den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO)	226
√ 6. FORSIKRINGSSPØRSMÅL	248
Kollektiv hjemforsikring	248
Grunnforsikringen	248
Gruppehjemforsikringen	249
LOs samleforsikring	249
Informasjons- og opplysningsvirksomheten i forsikring	250
Fagorganisasjonens Stønadskasses Fond	250
Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse	251
√ 7. ANDRE SAKER	253
Folk og Forsvar	253
Kvinnens frivillige beredskap	255
√ 8. ADMINISTRASJON OG ORGANISASJON	256
LOs administrasjon	256
Sekretariatet	257
Representantskapet	259
Kongressen	260
Medlemstallet	261
Representasjon innenlands	261
Representasjon utenlands	264
Diverse styrever og utvalg	266
Samarbeidskomitéen LO-Det norske Arbeiderparti	273
Samarbeidskomitéen LO-NKL	274
Samarbeidskomitéen LO-Norsk Pensjonistforbund	274
Samarbeid med Norsk Skuespillerforbund	274
Stortingsvalget 1981	274

	Side
LOs internasjonale kontor	275
LOs juridiske kontor	277
LOs miljøkontor	277
LOs personalkontor	279
Presse- og informasjonsvirksomheten	279
LOs revisjonskontor	282
LOs tekniske kontor	283
LOs økonomiske kontor	284
✓ <i>LOs faste utvalg:</i>	286
Sekretariatets rådgivende finanskomiteé	286
LOs utvalg for familiepolitikk-likestilling-likeverd	287
LOs forskningsutvalg	288
Industri- og energiutvalget	288
Innvandrerutvalget	288
LOs kulturutvalg	289
LOs koordineringsutvalg for skole- og utdanningsspørsmål ..	291
Organisasjonskomiteén	295
Sosialpolitisk utvalg	296
LOs ungdomsutvalg	297
LOs oljekartell	299
Folkets Hus Landsforbund	302
Folkets Hus Fond	304
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	306
Elektronisk databehandling (EDB)	308
LOs husmorsenter	309
<i>Distriktskontorene</i>	311
Østfold	311
Oslo og Akershus	313
Hedmark	315
Oppland	316
Buskerud	318
Vestfold og Telemark	320
Aust-Agder	321
Vest-Agder	322
Rogaland	323
Hordaland	325
Sogn og Fjordane	326
Møre og Romsdal	327
Trøndelagsfylkene	329
Nordland	329
Troms	331
Finnmark	332
✓ 9. STATISTISK OVERSIKT	334
Godkjente konflikter	372

Forord

Dette er den første beretningen i kongressperioden 1981—85. Den er som tidligere inndelt i hovedkapitler, idet vi håper at det gir en best mulig oversikt over innholdet.

Forkortelsen NOU går ofte igjen. Den står for Norges Offentlige Utredninger. Mange av utredningene har LO deltatt i og/eller uttalt seg om.

Oslo i april 1982

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Tor Halvorsen

Per Haraldsson

1. Tariffrevisjoner - Økonomisk politikk

Tariffrevisjonen 1981

Ved tariffrevisjonen i 1980 ble partene enig om en tariffavtale på to år. Det ble tatt inn følgende reguleringsbestemmelse for det andre avtaleåret:

«Før utløpet av 1. avtaleår (1. april 1981) skal det opptas forhandlinger mellom N.A.F. og LO om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår. Endringene i tariffavtalene for 2. avtaleår tas stilling til i LOs representantskap og N.A.F.s Centralstyre.

Hvis partene representert ved N.A.F.s Centralstyre og LOs representantskap ikke blir enige, kan den organisasjon som har framsatt krav innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel (dog ikke til utløp før 1. april 1981) for å søke gjennomført en lønnsregulering innen den ramme som er angitt ovenfor.»

LO holdt representantskapsmøte 28. januar for å behandle retningslinjene for «det lille tariffoppgjøret». I sitt vedtak tok Representantskapet utgangspunkt i ovenfor siterte reguleringsbestemmelse. Deretter heter det i vedtaket:

«II. Som grunnlag for tariffforhandlingene i de senere år har Landsorganisasjonen tillagt følgende målsettinger vesentlig vekt:

1. Sikring av den fulle sysselsetting.
2. Neddemping av prisstigningen og trygge konkurransevnen.
3. Vedlikeholde kjøpekraften for de brede lønnstakergrupper.
4. Særlige forbedringer for de lavtlønte.

Innstillingen fra Det tekniske Beregningsutvalget for inntektsoppgjøret viser at når vi ser prisstigningen og lønnsutviklingen i sammenheng, har kjøpekraften blitt opprettholdt for brede lønnstakergrupper. De lavtlønte har forbedret sin situasjon. Målsettingene må videreføres under tariffforhandlingene for 2. avtaleår.

- III. Siden 1978 er det skjedd betydelige forbedringer i vår konkurranseevne. Sammen med forbedringer i den internasjonale økonomiske situasjon i denne perioden, har dette gitt grunnlag for sterk produksjons- og produktivtetsvekst i de eksportkonkurrerende deler av vår økonomi. Svakere etterspørselsutvikling fra norske forbrukere har imidlertid begrenset produksjons- og produktivtetsframgangen i de øvrige deler av vårt private arbeidsliv.

I løpet av siste halvår 1980 har den internasjonale økonomiske situasjon igjen forverret seg. For å sikre full sysselsetting, krever situasjonen en avveining mellom hensynet til konkurranseevnen og behovet for å vedlikeholde etterspørselen etter varer og tjenester fra de skjermede og importkonkurrerende deler av vårt arbeidsliv. For å sikre produksjon og arbeidsplasser i større deler av vårt arbeidsliv, må kjøpekraften sikres for de brede lønntakergrupper.

- IV. LOs representantskap understreker myndighetenes ansvar for de økonomiske forutsetningene for tariffoppgjøret. Skatteomleggingen, som Stortinget har vedtatt, innebærer en betydelig nedbygging av subsidier på viktige forbruksvarer. Skattelettelsene er til særlig fordel for lønntakere med høyere inntekter. Derfor er det fra myndighetenes side forutsatt at årslønnsveksten for de høyere inntekter begrenses fra 1980 til 1981. Målsettingen om reelle forbedringer for de lavlønnte er et felles ansvar for den faglige og politiske arbeiderbevegelse.

Med dette som utgangspunkt, forutsetter LOs representantskap at tariffoppgjørene mellom Landsorganisasjonen og arbeidsgivere i den private og offentlige sektor legges til grunn for oppgjørene for andre grupper. Både som arbeidsgiver og i praktiseringen av inntektsreguleringsloven, må myndighetene utnytte sine muligheter for å utøve innflytelse over lønnsutviklingen etter disse linjer.

Fra 1. januar 1981 er det også gjennomført en grunnleggende omlegging i prispolitikken. LOs representantskap understreker myndighetenes ansvar for prisutviklingen. En forutsetter at det om nødvendig gjennomføres prispolitiske tiltak som sikrer de prispolitiske forutsetninger for 1981.

- V. En gjennomføring av hovedprinsippene i fagbevegelsens tariffpolitikk for alle grupper krever at LO fullt ut utnytter sin slagkraft. LOs representantskap forutsetter derfor at samordningen av tariffforhandlingene i den private og den offentlige sektor videreføres på tilsvarende måte som under tariffforhandlingene i 1980.

- VI. LOs representantskap gir Sekretariatet fullmakt til å utforme de mer spesifiserte tariffkrav. Med utgangspunkt i de prinsipielle retningslinjer gjengitt ovenfor, må tariffkravene bygge på følgende elementer:

1. Det må gis et kronetillegg som stabiliserer kjøpekraften for brede lønntakergrupper i 1981 på linje med situasjonen i 1980.

For ansatte i stat og kommuner gis lønntillegg som sikrer samme årslønnsvekst som i det private arbeidsliv. Det må dessuten gis kompensasjon for manglende lønnsutvikling i forhold til lønntakere i det private arbeidsliv.

2. Lavlønnsprofilen fra tariffrevisjonen 1980 føres videre. Pr. 1.10.1981 skal det gis lønntillegg tilsvarende 85-prosent-regelen i Riksmeklingsmannens vedtatte forslag basert på gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne arbeidere eksklusive alle tillegg i industrien og gjennomsnittsførtjenesten for grupper av lønntakere innen samme over-

enskomst i den enkelte bedrift. Beregningsgrunnlaget for Garantitillegget er timefortjenesten i 2. kvartal 1981.

Ut fra prinsippet om at arbeidsgiverne skal ha ansvaret for halvdel av lønnstillegg som skyldes lavlønnsordningene, justeres størrelsen på arbeidsgivernes andel og lønnsinnbetalingen til Lavlønnsfondet.

3. Det gjennomføres endringer i regelverket slik at innbetalingen til Lavlønnsfondet ikke begrenser beregningsgrunnlaget for overtid, skifttillegg m.v.
4. I det offentlige arbeidsliv tilpasses lønnsregulativene slik at en også her tar hensyn til de lavlønne.
5. Ifølge Nasjonalbudsjettet for 1981 er Regjeringen innstilt på å fremme en proposisjon om endringer i Ferieloven, slik at det fra ferieåret som begynner 1. mai 1982 innføres 5 ukers ferie for alle, med 6 ukers ferie for arbeidstakere over 60 år. Det må gis full lønnskompensasjon for økt ferie og avsetning til feriepenger må ta til fra 1. mai 1981.

I Nasjonalbudsjettet heter det videre:

«For å ta hensyn til de ulike behov i forbindelse med arbeidstidsforkortelsen, bør det gis adgang til andre løsninger enn hovedregelen om økt ferie. På den enkelte arbeidsplass bør det derfor gis adgang til å avtale lokale ordninger om å ta ferien ut i form av redusert arbeidstid pr. dag eller uke.»

Med dette som utgangspunkt treffes under forhandlingene avtale om den praktiske gjennomføring av utvidet ferie.

VII. LOs krav og tariffpolitiske opplegg bygger på følgende forutsetninger:

- a) Ut fra forutsetningene bl.a. om pris- og lønnsutviklingen som blir lagt til grunn for tariffoppgjøret, skal det i tariffperioden føres en økonomisk politikk som sikrer den disponible realinntekten i 1981 på linje med nivået i 1980. Sikring av den fulle sysselsetting må få høyeste prioritet.
- b) Arbeidsgivere, arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner utenfor LO-området må vise sterkere vilje til moderasjon ved endringer i lønns- og arbeidsvilkår.

En forutsetter lojal oppslutning om og kontroll med at intensjonene bak loven om innteksregulering blir fulgt opp i praksis. En viser til forutsetningene for skatteomleggingen i Nasjonalbudsjettet for 1981. Hvis de lønsmessige forutsetninger ikke blir oppfylt, må det skje endringer i skatteopplegget til fordel for lønnstakere med lavere og vanlige inntekter, som forutsatt.

- c) Det prispolitiske opplegget for 1981 må bidra til å effektivisere arbeidet for å dempe prisstigningen. Om nødvendig må tiltak settes inn. Forbedringer i det økonomiske grunnlaget i konkurranseutsatte bedrifter må styrke disse bedriftene økonomisk, ikke elerinteressene. Fortsatt regulering av aksjeutbyttet er nødvendig.
- d) Prislovens mulighet for å begrense inntektsutviklingen for leger, tannleger m.v. må utnyttes.
- e) Moderasjon må også omfatte jordbruksoppgjøret. Ved gjennomføringen av jordbruksoppgjøret 1981, må bredere næringspolitiske og finanspolitiske hensyn tillegges vekt. Inntektsopptappingen må anses fullført.»

Samordning med den offentlige sektor

I likhet med tariffoppgjøret i 1980 ble det av Sekretariatet i LO oppnevnt et utvalg for samordning av oppgjørene i den private og offentlige sektor. Medlemmer av utvalget ble:

Tor Halvorsen og Leif Haraldseth, LO, Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet, Jan Balstad, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet, Torger Oxholm, Norsk Kommuneforbund, og Øistein Gulbrandsen, LOs økonomiske kontor.

Til medlemmer av forhandlingsutvalget for den private sektor ble oppnevnt:

Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Svein-Erik Oxholm, Liv Buck, Ole Knapp, Yngve Hågensen og Wilhelm Thoresen, alle Landsorganisasjonen, Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund, Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet, Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Arild Kalvik, Norsk Grafisk Forbund, Kåre Dahlberg, Norsk Gullsmedarbeiderforbund, Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge, Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Jan Balstad, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Rolf Hauge, Norsk Papiindustriarbeiderforbund, Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund, Svein Morgenlien, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund, Olaf Axelsen, Norsk Treindustriarbeiderforbund, Lars A. Myhre, Norsk Olje- og Petrokjemiforbund, Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet, Torger Oxholm, Norsk Kommuneforbund, og Steinar Halvoren, Kai Ekanger, Evy Boverud Pedersen, Ragnar Røberg Larsen, Øistein Gulbrandsen, Egil Ahlsen og Stein Reegård, alle Landsorganisasjonen.

Dessuten møter Lars Buer og Richard Trælnes.

I oppgjøret mellom LO og N.A.F. ble det innenfor forhandlingsutvalget valgt et «engere utvalg» til å føre forhandlingene med et tilsvarende utvalg fra den annen part. I dette utvalget var disse med: Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Finn Nilsen, Odd Isaksen, Jan Balstad, Arthur Svensson, Kåre Hansen, Rolf Hauge og med Einar Hysvær som varamedlem. Dessuten deltok Øistein Gulbrandsen fra LOs økonomiske kontor og Steinar Halvorsen fra juridisk kontor.

Forhandlingene

• Sekretariatet i LO utformet på grunnlag av vedtaket i Representantskapet et mer detaljert krav, og det første forhandlingsmøtet med N.A.F. ble holdt 12.

mars. Etter forhandlingsmøter også 16. og 17. mars ble det klart at forhandlingene ikke ville føre fram. LO sendte oppsigelse av tariffavtalene. Riksmeklingsmannen ble varslet, og han innkalte til mekling 19. mars.

Meklingen

Også meklingen ble meget vanskelig. Det ble holdt 10 meklingsmøter uten at Riksmeklingsmannen fant grunnlag for å sette fram noe forslag. LO valgte da å utsette videre mekling inntil man hadde fått en nærmere avklaring i oppgjøret for de statsansatte.

Den offentlige sektor går foran

Oppgjørene i den offentlige sektor er omtalt seinere i beretningen. Her skal vi bare ta med at de førte til en løsning som ble vedtatt. Dermed var det klart for nytt meklingsforsøk i oppgjøret mellom LO og N.A.F.

LO varsler arbeidsstans

Ny mekling ble holdt 21. mai, og LO hadde varslet plassfratredelse til 22. mai ved arbeidstidas slutt. Det ble ganske fort brudd i meklingen. Det var ikke enighet om tak på lønnsglidningen, og N.A.F. følte seg ikke bundet av at staten og kommunene hadde gått med på en indeksreguleringsbestemmelse for høsten 1981.

Fra Regjeringens side ble det bebudet at den ville foreslå tvisten løst ved tvungen lønnsnemnd, og LO trakk varslet om arbeidsstans tilbake.

To arbeidsrettssaker

En må kunne si at forholdet mellom LO og N.A.F. var meget spent. To arbeidsrettssaker viser dette. Vi skal her redegjøre for dem. Den ene saken ble reist av N.A.F. mot LO og gjaldt forståelsen av avsnittet om lønnsglidning i meklingsforslaget fra 1980. Den andre saken var reist av LO mot N.A.F. og hadde sin årsak i at N.A.F. mente at bedriftene ikke kunne avtale lønnstillegg for det andre avtaleåret så lenge det ikke var klart hvordan det ble med tak på lønnsglidningen. Vi gjengir begge arbeidsrettsdommene.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) tok dette spørsmål opp med N.A.F. som sendte sine medlemmer et nytt sirkulære (A.sirkulære nr. 5/1981), datert 20. mars 1981, der det heter:

«Landsorganisasjonen i Norge har i dag meddelt oss at det ute på enkelte arbeidsplasser er oppstått misforståelse på grunn av vårt A.sirkulære nr. 2/1981 av 13. mars. I den anledning skal vi få anføre følgende:

1. Sirkulæret bygger på N.A.F.s fortolkning av Riksmeklingsmannens forslag 1980. Det er ikke inngått noen spesiell avtale med LO om de spørsmål sirkulæret omhandler.
2. Etter N.A.F.s oppfatning er partene avskåret fra å inngå avtaler om lønnstillegg for 2. avtaleår inntil den pågående mekling mellom N.A.F. og LO om innføring av et «tak» på lønnsglidningen er avsluttet.

Bedriftene kan derimot ikke nekte å forhandle om disse spørsmål der det foreligger tariffmessig hjemmel for det. At man er avskåret fra å inngå avtale om lønnstillegg innebærer imidlertid at bedriftene ikke kan fremsette noe lønnstilbud.»

I en orientering til medlemsbedriftene av 2. april 1981 (A.sirkulære nr. 7/1981) i forbindelse med at LO inntil videre hadde utsatt den varslede arbeidsstans og bedt mekling utstå i påvente av lønnsforhandlingene for staten, minnet N.A.F. om sine tidligere uttalelser vedrørende lokale forhandlinger i følgende avsnitt i sirkulæret:

«Ved A.sirkulære nr. 2 og nr. 5/1981 av henholdsvis 13. og 20. mars orienterte vi nærmere om forholdet vedrørende lokale (bedriftsvisе) forhandlinger. De standpunkter vi ga uttrykk for i disse sirkulærer står fortsatt ved makt, hvilket innebærer at bedriftene er avskåret fra — inntil tariffoppgjøret mellom LO og N.A.F. er avsluttet — å inngå avtale eller fremsette noe lønnsstilbud under lokale forhandlinger.»

LO tok påny saken opp i følgende brev av 10. april 1981 til N.A.F.

«LOKALE LØNSFORHANDLINGER VEDRØRENDE 2. AVTALEÅR

Landsorganisasjonen viser til Deres A.sirkulærer nr. 2, nr. 5 og nr. 7 — alle for 1981.

Vi forstår det slik at Deres forening har inntatt det standpunkt at lokale forhandlinger kan finne sted der det foreligger tariffmessig hjemmel for det, men at bedriftene er avskåret fra å inngå avtale om lønnsstillegg og således ikke vil kunne fremsette noe tilbud i forbindelse med forhandlingene.

Landsorganisasjonen vil påpeke at Deres forening ikke har noen tariffmessig hjemmel for å gripe inn i de avtalte reguleringsbestemmelser som gjelder den enkelte bedrift og må derfor påtale de nevnte sirkulærer som tariffstridige.

Såfremt disse sirkulærer ikke umiddelbart blir trukket tilbake, må vi be om forhandlingsmøte med sikte på å drøfte saken og eventuelt innbringe den for Arbeidsretten.»

Forhandlingsmøte ble holdt den 24. april 1981. Protokollen lyder:

«LOs representanter henviste til N.A.F.s A.sirkulærer nr. 2/1981, 5/1981 og 7/1981 og til LOs brev til N.A.F. av 10. d.m.

De hevdet at N.A.F.s syn vedrørende lokale forhandlinger savnet tariffmessig hjemmel.

N.A.F.s representanter fremholdt — under henvisning til avsnitt VI, pkt. 2 i Riksmeklingsmannens forslag vedrørende tariffoppgjøret 1980 — at det var tariffmessig hjemmel for de standpunkter med hensyn til lokale lønnsforhandlinger for 2. avtaleår som er kommet til uttrykk i de nevnte A.sirkulærer.»

LO brakte saken inn for Arbeidsretten ved stevning av 29. april 1981.

Saksøkeren hevder at N.A.F. ikke har tariffrettslig hjemmel for å instruere medlemsbedriftene til ikke å inngå avtaler eller fremsette tilbud under den tid hovedoppgjøret varer. Det bestrides at Riksmeklingsmannens forslag innebærer en slik hjemmel. Det gjeldende avtaleverk består, herunder også retten til å kreve lokale bedriftsvisе forhandlinger etter Hovedavtalens § 12.

Riksmeklingsmannens forslag, punkt VI.2, inneholder bare én begrensning i den lokale forhandlingsrett, nemlig at det i avtaleperioden 1980—82 bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang i hvert avtaleår. Dette er en helt selvstendig bestemmelse. Det står ikke noe i Riksmeklingsmannens forslag om at denne bestemmelse skal ses i sammenheng med eventuelle forhandlinger om et «tak» på lønnsglidningen for 2. avtaleår (punkt VI.2, siste setning). Det dreier seg her om to separate bestemmelser. Hvis man hadde ment at det skulle være sammenheng, måtte Riksmeklingsmannen ha foreslått at lokale forhandlinger i 2. avtaleår ikke skulle fremmes før det var avgjort om det skulle settes «tak» på lønnsglidningen. Men det er ikke gjort. Partene har heller ikke diskutert spørsmålet under forhandlingene, hverken i 1980 eller i 1981. Det er ikke adgang til utvidende fortolkning i dette tilfelle. Det vises til Voldgiftsrettsdom av 28. november 1979 og Arbeidsrettsdom av 18. januar 1980.

Hvis Riksmeklingsmannens forslag skulle gi slik hjemmel som påstått av saksøkte, måtte hjemmelen gi N.A.F. adgang til å gripe inn overfor alle former for fortjenesteutvikling, som etter foreningens definisjon er lønnsglidning, jfr. N.A.F.s stevning til Arbeidsretten av 6. april 1981 i sak nr. 20/81 — med underbilag 1—3. N.A.F. ville med andre ord kunne velge hvilken form for lønnsglidning som skulle bremses, noe som igjen kunne føre til skjevheter når utformingen av et eventuelt «tak» ble fastsatt.

Lokale forhandlinger kan ikke sies å finne sted ved at bedriften møter ved forhandlingsbordet når bedriften av N.A.F. er instruert om ikke å fremsette tilbud eller inngå avtale. Saksøkeren er imidlertid innforstått med at dersom det innføres bestemmelser om tak på lønnsglidningen, gjeldende fra 1. april 1981, vil lokale avtaler som står i strid med dette, måtte stå tilbake for bestemmelsene om «tak». Det anføres også at LO har pekt på at N.A.F. av den grunn kunne tilrå bedriftene ved lokale forhandlinger å ta forbehold med hensyn til slikt tak, eventuelt foreslå en utsettelse av forhandlingene.

Saksøkeren har lagt ned slik *påstand*:

«N.A.F. har ikke tariffrettslig hjemmel for sitt standpunkt i sirkulærene 2, 5 og 7/81 om at medlemsbedriftene — inntil tariffoppgjøret mellom LO og N.A.F. er avsluttet — er avskåret fra å inngå avtale eller fremsette lønnstilbud under lokale forhandlinger.»

Saksøkte hevder at Riksmeklingsmannens forslag punkt VI.2 helt klart gir N.A.F. hjemmel til å innta et slikt standpunkt som er kommet til uttrykk i A.sirkulærene nr. 2, 5 og 7/1981.

Det var to hovedspørsmål som ble fremmet under lønnsforhandlingene i 1980. LO fremmet og fikk aksept på en lavlønnsordning, basert på lavlønnstillegg og en garantiordning (Riksmeklingsmannens forslag, punktene II og III). N.A.F. fremmet forslag om en begrensning av lønnsglidningen og partene ble enige om den bestemmelse som er inntatt i Riksmeklingsmannens forslag punkt VI.2. Spørsmålet om det etter denne bestemmelse skal innføres et «tak» på lønnsglidningen i 2. avtaleår og hvorledes «taket» i tilfelle skal utformes, skal nå avgjøres av Rikslønnsnemnda. Før Rikslønnsnemndas avgjørelse foreligger, er det ikke fastsatt noen endelig avtale mellom partene for 2. avtaleår.

Ved den avtale som ble inngått i 1980 — Riksmeklingsmannens forslag, punkt VI.2 — har partene grepet inn i den lokale forhandlingsrett. Dette inngrep gjelder to forhold som henger nøye sammen. For det første at det bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang i hvert avtaleår. For det annet at det for 2. avtaleår skal innføres et «tak» på lønnsglidningen hvis glidningen i 1980 har vært over 3%. Disse to bestemmelser er uløselig knyttet sammen. Skal en oppnå den tilsluktede virkning, må bestemmelsene forstås slik at spørsmålet om et eventuelt «tak» og størrelsen på dette må avgjøres før det kan inngås avtale om lokale tillegg, jfr. Hovedavtalens § 12 nr. 1, annen setning. Hvis ikke vil man — dersom det blir innført et «tak» — komme i en særdeles vanskelig og meningsløs situasjon ved at man på de bedrifter som allerede har inngått avtale enten må revidere denne eller starte forhandlingene på ny. Dessuten vil man kunne komme i den lite tilfredsstillende situasjon at de ansatte må betale tilbake de beløp som er utbetalt i strid med den sentrale avtale. For øvrig kan det ikke sees å foreligge noe reelt behov for å inngå noen avtale om lokale lønnstillegg før grunnlaget for en slik avtale er klarlagt. I A.sirkulære nr. 2/1981 er det uttrykkelig sagt at en utsettelse av de lokale forhandlinger ikke endrer tidspunktet for ikrafttreddelsen av vedkommende lokale lønnsavtale.

Det er riktig at omhandlede spørsmål ikke ble drøftet under forhandlingene i 1980 og 1981. N.A.F. anså spørsmålet så selvsagt at man ikke fant grunn til å ta det opp.

Hvis Arbeidsretten skulle komme til at ordlyden i Riksmeklingsmannens forslag ikke angir noen bestemt løsning, må det være intensjonen bak bestemmelsen, nemlig at lønnsglidningen skal begrenses, som må være avgjørende. Derfor må en først fastsette den økonomiske ramme og deretter ta de lokale forhandlinger. Det vises i denne forbindelse til Kristen Andersens «Arbeidsretten og organisasjonene», side 144—46. Hvis saksøkeren skulle få medhold i sin påstand, vil det i realiteten si at det er de lokale parter som kommer til å bestemme «taket».

Voldgiftsdommen av 28. november 1979 og Arbeidsrettsdommen av 18. januar 1980 gjelder andre forhold og har ingen betydning for nærværende sak.

Det er intet selvmotsigende i at lokale forhandlinger kan ta til uten at det fremsettes noe tilbud. Som regel vil det være nødvendig å drøfte og klarlegge en rekke spørsmål før et konkret tilbud kan fremsettes.

Saksøkte har lagt ned slik påstand: «Saksøkte frifinnes.»

Arbeidsretten skal bemerke:

Riksmeklingsmannens forslag punkt VI.2 inneholder bare én klar begrensnings av retten til å kreve lokale forhandlinger etter Hovedavtalens § 12, nemlig at det ikke skal være adgang til å kreve slike forhandlinger mere enn én gang i hvert avtaleår. Når det videre heter at det skal innføres et «tak» på lønnsglidningen i 2. avtaleår hvis glidningen i 1980 har vært større enn 3% og at partene sentralt skal forhandle om størrelsen på dette «taket», gir dette etter rettens mening ingen direkte hjemmel for et krav om at de lokale forhandlinger i 2. avtaleår skal utsettes til «taket» eventuelt er fastsatt. Spørsmålet er så om en slik hjemmel kan innfortolkes i forslaget ut fra det som foregikk under forhandlingene eller ut fra intensjonene bak bestemmelsen.

Som utgangspunkt legger Arbeidsretten til grunn at en tariffbestemmelse som griper inn i det vanlige avtalesystem ikke må tolkes videre enn ordlyden utvetydig gir dekning for. En kan for så vidt vise til den fremlagte voldgiftsdom av 28. november 1979 der det heter i første avsnitt av premissene:

«Loven om inntektsstopp av 17. november 1978 må oppfattes som en ekstraordinær forbudslov som på forskjellige måter griper inn i det vanlige tariffavtalesystem. Denne omstendighet tilsier etter rettens mening at loven ikke tolkes videre eller på annen måte enn dens ordlyd utvetydig gir dekning for.»

Riktignok er det her spørsmål om en lovbestemmelse som griper inn i avtaleverket, men det samme fortolkningsprinsipp må etter Arbeidsrettens oppfatning legges til grunn når det dreier seg om en overordnet tariffbestemmelse som fastsetter begrensninger i det lokale avtaleverk med mindre det kan godtgjøres at partene under forhandlingene har ment å gå lenger enn hva ordlyden tilsier. Etter de opplysninger som foreligger om forhandlingene i 1980 og 1981, er det imidlertid på det rene at spørsmålet om utsettelse av de lokale forhandlinger i 2. avtaleår til forholdet vedrørende et «tak» på lønnsglidningen var avklart, overhodet ikke ble drøftet mellom partene. Det ligger altså ikke her noe grunnlag for en utvidende fortolkning.

Arbeidsretten finner heller ikke å kunne basere en utvidende fortolkning på intensjonene bak bestemmelsen. Når det henvises til Kristen Andersens «Arbeidsretten og organisasjonene» side 144—46, skal retten bemerke at den dom som omtales der (Arbeidsrettsdom av 24. mai 1954) gjaldt et tilfelle der tariffavtalens ordlyd etter en språklig forståelse var tvetydig. Under hensyn til dette fant retten å måtte legge vekt på hvilken forståelse av tariffavtalen som samsvarte best med de intensjoner og det formål den hadde. I nærværende til-

felle er ordlyden for så vidt klar. Den gir ikke adgang til utsettelse av de lokale forhandlinger. Selv om retten kan være enig i at det er adskillig som taler for at forhandlingene utsettes til spørsmålet om «tak» på lønnsglidningen for 2. avtaleår er avklart, kan dette ikke innfortolkes i Riksmeklingsmannens forslag. N.A.F. som fremmet kravet om en begrensning av lønnsglidningen; burde ha søkt dette spørsmål klarlagt under forhandlingene. Når det ikke er skjedd, må foreningen ta belastningen for dette.

En viser for øvrig til at N.A.F. i A.sirkulære nr. 5/1981 gjengitt i innledningen, har innrømmet at bedriftene har en forhandlingsplikt der det foreligger tariffmessig hjemmel for det, men at det ikke kan inngås avtale eller fremsettes lønnstilbud før spørsmålet om «tak» på lønnsglidningen er avklart. Men under disse omstendigheter dreier det seg etter Arbeidsrettens oppfatning ikke om reelle forhandlinger selv om det ofte kan være slik at det er behov for å avklare en del spørsmål før konkrete løsninger kan diskuteres.

Etter dette finner Arbeidsretten å måtte gi saksøkeren medhold.

Mindretallet, Otto Ruge og Jon Sundnes, er kommet til at de saksøkte må finnes.

«Riksmeklingsmannens forslag vedrørende tariffoppgjøret 1980», som er vedtatt av N.A.F. og LO, inneholder i avsnitt VI pkt. 2 en bestemmelse som har som formål å begrense lønnsglidningen.

Det heter i pkt. 2: «Partene er enige om at lønnsglidningen i løpet av 1980 ikke skal overstige 3% i gjennomsnitt. Partene vil i fellesskap nøye følge denne utviklingen, se pkt. 3. I denne forbindelse er partene enige om at det i tillegg til de sentrale forhandlinger i avtaleperioden bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang hvert avtaleår, og dersom lønnsglidningen i 1980 blir større enn 3 prosent i gjennomsnitt, skal det for 2. avtaleår innføres et «tak» på glidningen. Størrelsen på dette «taket» blir i så tilfelle å forhandle om sentralt pr. 1. april 1981.»

Foruten at denne bestemmelse tariffester adgangen til lokale forhandlinger til én gang pr. avtaleår, inneholder den samtidig en bestemmelse om en begrensning av de lønnstillegg som kan avtales lokalt, en begrensning som er gjort avhengig av det «tak» det skal forhandles om såfremt lønnsglidningen i 1980 har vært mer enn 3 prosent i gjennomsnitt.

Mindretallet mener at N.A.F. er i sin rett når den pålegger medlemmene å vente med å avtale lønnstillegg eller å fremsette lønnstilbud før det eventuelle «tak» er fastlagt. N.A.F. har i denne forbindelse presisert at det bare er tale om forskyvninger i tid med selve forhandlingene, og at en slik utsettelse ikke endrer tidspunktet for ikrafttreddelse av de lokale lønnsavtaler.

Hvis slike forhandlinger skulle resultere i lønnstillegg som overstiger det «tak» som måtte bli avtalt pr. 1. april 1981, ville en slik lokal avtale komme i strid med den sentrale og overordnede avtale. Konsekvensen ville bli at den lokale avtale måtte revideres og det for meget utbetalte trekkes inn igjen, noe som i praksis ville by på så store problemer at det nærmest må betraktes som ugjørlig.

Det er for tiden tvist mellom partene om hva som inngår i begrepet lønnsglidning, og for såvidt også om andre punkter i Riksmeklingsmannens forslag.

Det er neppe tvil om at lønnsforhøyelse som følge av lokale forhandlinger er et betydelig element i lønnsglidningen. Det kan videre ikke herske tvil om at intensjonene i ovennevnte bestemmelse er å begrense lønnsglidningen. Selv om det måtte være delte meninger om den språklige forståelse av Riksmeklingsmannens forslag, har Arbeidsretten som regel lagt vekt på hvilken forståelse som svarer best med de intensjoner som bestemmelsen har, kfr. Kristen Andersen «Arbeidsretten og organisasjonene», utgave 1958 s. 145.

I dette tilfelle er bestemmelsens uomtvistelige intensjon å begrense lønns-
glidningen, og Riksmeklingsmannens forslag på nevnte punkt blir nærmest
uten mening dersom ikke forhandlinger om lokale lønnsreguleringer skulle ut-
stå inntil det er endelig klarlagt om det skal fastsettes et «tak» på lønns-
glidningen.

D o m s s l u t n i n g :

Norsk Arbeidsgiverforening har ikke tariffmessig hjemmel for sitt stand-
punkt i A.sirkulærene nr. 2/1981, 5/1981 og 7/1981 om at medlemsbedriftene —
inntil spørsmålet om et «tak» på lønns-
glidningen for 2. avtaleår er avgjort —
er avskåret fra å inngå avtale eller fremsette lønnstilbud under lokale for-
handlinger.

Arbeidsrettens kjennelse og dom av 22. mai 1981

Saksøker: Norsk Arbeidsgiverforening.

Prosessfullmektig: Høyesterettsadvokat Arne Jacobsen, Oslo.

Saksøkte: Landsorganisasjonen i Norge.

Prosessfullmektig: Advokat Steinar Halvorsen, Oslo.

Dommere: Erling Anger, Finn Midtskaug, Oddvar Berrefjord, Henry Nico-
laysen, Jon Sundnes, Otto Ruge og Tor Aspengren.

Saken gjelder: I hovedsaksområdet:

Twist om forståelsen av avsnitt VI, punktene 2 og 3 i Riksmeklingsmannens
forslag vedrørende tariffoppgjøret 1980 mellom Norsk Arbeidsgiverforening
(N.A.F.) og Landsorganisasjonen i Norge (LO).

I motsaksområdet:

Twist om forståelsen av siste setning i avsnitt VI punkt 3 i foran nevnte for-
slag fra Riksmeklingsmannen.

I Riksmeklingsmannens forslag, slik det ble vedtatt av begge parter, heter
det i avsnitt VI, punktene 2 og 3:

«VI. LØNSSGLIDNING

1. ...
2. Lønns-
glidning er definert som fortjenesteutvikling som ikke direkte følger
av de sentrale lønnsforhandlingene. Generelt tillegg, lavlønns-
tillegg og ga-
rantitillegg er således ikke å anse som lønns-
glidning. Partene er enige om
at lønns-
glidningen i løpet av 1980 ikke skal overstige 3 prosent i gjennoms-
nitt. Partene vil i fellesskap nøye følge denne utvikling, se punkt 3. I denne
forbindelse er partene enige om at det i tillegg til de sentrale forhandlinger i
avtaleperioden bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang i
hvert avtaleår, og dersom lønns-
glidningen i 1980 blir større enn 3 prosent i
gjennomsnitt, skal det for 2. avtaleår innføres et «tak» på glidningen. Stør-
relsen på dette «taket» blir i så tilfelle å forhandle om sentralt pr. 1. april
1981.

Grunnlaget for beregningen av lønns-
glidningen er LO/N.A.F.-området
eksklusive offshoretillegg.

Protokolltilførsel:

N.A.F.s forhandlere vil understreke at en gjennomsnittlig lønns-
glidning på 3 prosent i 1980 ikke må gi aksellererende utvikling i 2. avtaleår. Det er
spesielt viktig å begrense lønns-
glidningen mot slutten av året for å hindre et
stort overheng i 1981.

3. Lønns-
økning blir statistisk i noen tilfelle registrert som lønns-
glidning på

grunn av strukturelle forskyvninger i statistikken ved overgang av arbeidstakere fra bedrifter med lavere til høyere fortjeneste, økt bruk av ulempe-tillegg m.v. LO og N.A.F. er enige om å sette ned et utvalg som nærmere analyserer endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private arbeidsliv. Utvalget vil også nøye følge lønnsutviklingen i bedriftene gjennom perioden, se punkt 2. Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materialet.»

N.A.F. hevder at det foreliggende statistiske materiale viser at lønnsglidningen — slik den er definert i Riksmeklingsmannens forslag — i 1980 i gjennomsnitt har vært større enn 3 %. Foreningen har derfor krevet at det skal innføres et «tak» på lønnsglidningen og at det som et ledd i tariffoppgjøret våren 1981 skal forhandles om «takets» størrelse. Under forhandlingene og meklingen ved vårens tariffoppgjør er det imidlertid oppstått uenighet mellom partene om hva som skal anses som lønnsglidning i forhold til den foran siterte begrensning på 3 % i Riksmeklingsmannens forslag.

Arbeidsrettens dom av 2. juni 1981

Saksøker: Landsorganisasjonen i Norge, Oslo.

Prosessfullmektig: Advokat Bjørn Kolby, Oslo.

Saksøkte: Norsk Arbeidsgiverforening.

Prosessfullmektig: Advokat Reidar Vigen, Oslo.

Dommere: Erling Anger, Finn Midtskaug, Trygve Leivestad, Jon Sundnes, Otto Ruge, Tor Aspengren og Bjørn Sørensen.

Saken gjelder adgangen til lokale forhandlinger i 2. avtaleår etter tariffavtalen 1980 mellom partene.

I Riksmeklingsmannens forslag til avtale, vedtatt av partene, heter det i punkt VI 2:

«Lønnsglidning er definert som fortjenesteutvikling som ikke direkte følger av de sentrale lønnsforhandlingene. Generelt tillegg, lavlønns tillegg og garantitillegg er således ikke å anse som lønnsglidning. Partene er enige om at lønnsglidningen i løpet av 1980 ikke skal overstige 3 prosent i gjennomsnitt. Partene vil i fellesskap nøye følge denne utvikling, se punkt 3. I denne forbindelse er partene enige om at det i tillegg til de sentrale forhandlinger i avtaleperioden bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang i hvert avtaleår, og dersom lønnsglidningen i 1980 blir større enn 3 prosent i gjennomsnitt, skal det for 2. avtaleår innføres et «tak» på glidningen. Størrelsen på dette «tak» blir i så tilfelle å forhandle om sentralt pr. 1. april 1981.»

Norsk Arbeidsgiverforening (N.A.F.) sendte den 13. mars 1981 et sirkulære (A.sirkulære nr. 2/1981) til sine medlemsbedrifter. Etter å ha gjengitt Riksmeklingsmannens forslag punkt VI 2 fortsetter foreningen:

«Det fremgår av den siterte bestemmelse at det for 2. avtaleår, som løper fra og med 1. april 1981, skal innføres et «tak» på lønnsglidningen, dersom denne i løpet av 1980 blir større enn 3 % i gjennomsnitt. Om dette spørsmålet forhandles det sentralt mellom LO og N.A.F.

Inntil forhandlinger/mekling mellom LO og N.A.F. om innføring av et «tak» på lønnsglidningen i 1981 er avsluttet, er partene på bedriften avskåret fra å inngå avtaler om lønnsstillegg gjeldende for 2. avtaleår. En slik utsettelse endrer imidlertid ikke tidspunktet for ikråfttreddelsen av vedkommende lokale lønnsavtale.»

N.A.F. har utarbeidet en oversikt, basert på foreningens kvartalsstatistikker, over den gjennomsnittlige lønnsglidning for året 1980 og N.A.F.s og LOs standpunkter i saken. Oversikten ser slik ut:

«BEREGNING AV LØNNSGLIDNING I H.T. VI, PKT. 2 I Rmm.s FORSLAG — N.A.F.s og LOs STANDPUNKTER

N.A.F.s standpunkt

Gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusive tilleggene beregnet for identiske bedrifter, omregnet til 40 timers uke for alle arbeidere og standardberegnet med faste vekt-tall for de enkelte bransjer.

	<i>Kr</i>
Kvartalsstatistikken 1980	38.29
Kvartalsstatistikken 1979	34.97

Lønnsøkning 3,32
 9,5 % (I de 9,5 % er gjort fradrag for 0,3 % glidning p.g.a. strukturelle endringer.)

Herav:

a) Tillegg gitt ved de sentrale lønnsforhandlinger .. 1.31 3,7 %

Lønnsglidning 2.01 5,8 %

b) Justering for bransjer utenfor kvartalsstatistikk — bransjer med liten lønnsglidning (hoteller og restauranter, innenriks sjøfart, losse- og lastearbeide og rengj.- og vakt-selskaper. Det er tatt hensyn til lønnsglidning for losse- og lastearbeidere og for prosentlønnen personale i hoteller og restauranter)
 0,3 %

Lønnsglidning i LO/N.A.F.-området 1979/80 etter korreksjon for bransjer som faller utenfor kvartalsstatistikken.
 5,5 %

c) Tillegg gitt i forbundsvise forhandlinger — se LOs oppspaltede oversikt dat. 19.3. Glidning

Justert glidning 5,5 %

LOs standpunkt

9,8 % (I de 9,8 % er ikke gjort fradrag for glidning p.g.a. strukturelle endringer. Etter fradrag av de nevnte 0,3 % blir også LOs tall for lønnsøkning 9,5 %.)

4 %

5,5 %

0,5 %

(LOs beregninger gir 0,2 % høyere enn N.A.F.s)

5,0 %

1.1 % (38.6 øre)

3,9 %

d) Overheng fra 1979 til 1980

Glidning

0,8 % (Riksmeklingsmannen la i fjorårets forslag til grunn et overheng på 0,4%).

Lønnsglidning etter ovennevnte korreksjoner 5,5 %

..... 3,1 %

e) «Rene prestasjonslønnssystemer, nye lønnssystemer, ansiennitet, økt ansvar m.v. (bortsett fra nye lønnssystemer, tillegg som loven om inntektsstopp ikke definerte som lønnsglidning, jfr. også den «svenske løsning») m.v. (LOs formuleringer i notat datert 19.3 vedrørende «Den reelle lønnsglidningens» bidrag til årslønnsveksten i 1980.)

Glidning

Ca. 0,7 % (LO har i sitt oppsett ført opp ca. 1%. I disse 1% er inkludert 0,3% for strukturelle forskyvninger. Dette beløp er allerede fratrukket — se de 9,8% lønnsvekst som denne kolonne starter med).

Glidning i relasjon til VI, pkt. 2 i Riksmeklingsmannens

forslag 5,5 %

Ca. 2,4 %

På et tidligere tidspunkt har N.A.F. overfor LO sagt at erklæringstillegget i transportsektoren ikke skal regnes som glidning 0,3 %

5,2 %

Ca. 2,4 %

Partene drøftet saken i forhandlingsmøte den 3. april 1981. Protokollen fra møtet lyder slik:

«Partene henviste til de drøftelser av ovennevnte tvistesporsmål som hadde funnet sted i forbindelse med forhandlinger og meklings under det pågående tariffoppgjør pr. 1. april 1981.

N.A.F.s representanter fastholdt at lønnsglidningen i 1980 har vært større enn 3 prosent i gjennomsnitt, og at det derfor skal innføres et «tak» på glidningen for 2. avtaleår.

LOs representanter var ikke enig i dette og viste til at N.A.F. ikke har dokumentert lønnsglidning større enn 3 prosent. LOs representanter pekte for øvrig på at LO ikke har hatt samme tilgang til det statistiske materiale som N.A.F., slik Riksmeklingsmannens forslag uttrykkelig forutsetter, jfr. pkt. 3, siste setning.

N.A.F.s representanter meddelte at tvisten omgående ville bli innbrakt for Arbeidsretten, med anmodning om at saken blir berammet så fort som overhodet mulig. Det bestrides for øvrig at LO ikke har hatt samme tilgang til det statistiske materiale som N.A.F.»

N.A.F. brakte saken inn for Arbeidsretten ved stevning av 6. april 1981. I saken har LO reist motsøksmål ved erklæring av 30. april 1981. Motsøksmålet gjelder tvist om forståelsen av følgende setning i Riksmeklingsmannens forslag punkt 3: «Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materialet.»

Partenes anførsler er nedenfor referert punktvis etter følgende inndeling: Avvisningsspørsmålet, sakens realitet, motsøksmålet. Partenes påstander er gjengitt samlet til slutt.

Ad. avvisningsspørsmålet

LO hevder at det i realiteten er en interessetvist N.A.F. har brakt inn for Arbeidsretten. Riktignok er Riksmeklingsmannens forslag en gyldig tariffavtale i formell forstand. Når det imidlertid gjelder beregningen av lønnsglidningen, viser ordlyden og den behandlingsmåte partene er blitt enige om at det ikke dreier seg om en endelig avtale, men en avtale som har karakter av en protokoll om utvalgsarbeid og om tariffrevisjonen i 1981. Formuleringen i forslagsets punkt VI.2 er ikke fullstendig. Det henvises til videre behandling i det utvalg som skal settes ned i henhold til punkt VI.3. Dette utvalget skal etter forslaget nærmere analysere endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private arbeidsliv. Oppregningen av justeringsfaktorene er ikke uttømmende angitt i forslaget. Det fremgår bl.a. av at første setning i punkt VI.3 avsluttes med «m.v.». Det var da også LOs klare forutsetning at analyse og beregninger skulle foretas i utvalget. Man tenkte seg selvfølgelig den mulighet at utvalget på ett eller flere punkter ikke ville komme til enighet. Det ville ha den selvfølgelige konsekvens at angjeldende punkt måtte avklares under tariffoppgjøret i 1981. Det er ellers på det rene at utvalget har diskutert justeringsspørsmål. På ett område ble det også oppnådd enighet, nemlig når det gjaldt det såkalte «erklæringstillegget» i landtransporten.

LO tar for øvrig N.A.F.s opprinnelige forslag om at Riksmeklingsmannen som voldgiftsinstans skulle avgjøre hvorvidt lønnsglidningen i 1980 hadde ligget over 3 % som en indikasjon på at det her i virkeligheten dreier seg om en interessetvist.

Det vises til ARD 1920—21 side 54, 1923 side 231 og 1927 side 144.

LO påstår etter dette at saken avvises.

N.A.F. hevder at det ikke er grunnlag for å avvise saken. Riksmeklingsmannens vedtatte forslag er en gyldig tariffavtale, hvilket også LO er enig i. I forslaget er det definert og presisert hva som menes med lønnsglidning. Den uenighet som er oppstått mellom partene med hensyn til dette spørsmål, er en ren rettvist, jfr. arbeidstvistlovens § 6 nr. 1. En slik tvist tilligger det Arbeidsretten å avgjøre, jfr. arbeidstvistlovens § 7 nr. 2.

Når LO hevder at tvisten knytter seg til en avtale som ikke er fullført fordi det utvalgsarbeid som er omtalt i avtalens punkt VI.3, ikke er brakt til avslutning, bestrides dette. Det utvalgsarbeid det her er tale om, berører ikke den tvist saken gjelder. Utvalgets oppgave har vært å analysere endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private arbeidsliv og å nøye følge lønnsutviklingen i bedriftene i første avtaleår. Utvalget skulle dessuten prøve å fastlegge den tekniske beregningsmåten for lønnsglidningen på grunnlag av de retningslinjer som var trukket opp i Riksmeklingsmannens forslag. Det er således på det rene at utvalget ikke skulle behandle spørsmål om hva som gikk inn under den definerte lønnsglidning. Utvalget skulle heller ikke ta standpunkt til hvilke fradrag som skulle gjøres. Når første setning i avsnitt VI, punkt 3, avsluttes med «m.v.», tas det sikte på at det skal gjøres fradrag for økt bruk av alle tillegg av samme kategori som ulempe tillegg. Det er tillegg som registreres under rubrikk 8 i lønnsoppgavene fra bedriftene i forbindelse med kvartalsstatistikken.

N.A.F.s forslag om at den bestående rettvist skulle avgjøres med bindende virkning av Riksmeklingsmannen som voldgiftsman, jfr. arbeidstvistloven

§ 7 nr. 2, annet ledd, og tvistemålslovens kapittel 32, kan ikke tas til inntekt for det syn at det her dreier seg om en interessetvist. Forslaget var ment som en praktisk ordning og forutsatte selvfølgelig at LO var enig. Når så ikke var tilfelle, må tvisten avgjøres av Arbeidsretten.

De refererte dommene har ingen betydning for nærværende sak.

Ad sakens realitet

N.A.F. hevder at det foreliggende statistiske materiale klart viser at lønns-
glidningen — slik den er definert i Riksmeklingsmannens forslag — i 1980 i
gjennomsnitt har vært større enn 3% slik at N.A.F. i henhold til forslaget
punkt VI.2 har krav på at det for 2. avtaleår skal innføres et «tak» på glidning-
en. Imidlertid er det oppstått uenighet mellom partene om hva som skal anses
som lønnsglidning i henhold til Riksmeklingsmannens forslag.

I punkt VI.2 i Riksmeklingsmannens forslag er lønnsglidning definert som
«fortjenesteutvikling som ikke direkte følger av de sentrale forhandlingene». Dette er nærmere presisert ved at det i punktets annen setning er sagt at generelt tillegg, lavlønns tillegg og garantitillegg ikke skal anses som lønnsglidning. Denne definisjonen er helt klar. Med «de sentrale lønnsforhandlingene» — lønnsforhandlinger i bestemt form — siktes det til hovedorganisasjonenes felles forhandlinger under ledelse av Riksmeklingsmannen.

Definisjonen må sees i sammenheng med den økonomiske ramme for oppgjøret. Når det således gjelder de forbundsvisе forhandlinger, er det i forslaget punkt IV bestemt følgende:

«Det avgjøres ved forbundsvisе forhandlinger som søkes avsluttet innen 30. mai hvorledes tilleggene etter pkt. II og III skal innpasses i tariffavtalene. Det fremgår av dette at de forbundsvisе forhandlinger skulle begrenses til den fastsatte økonomiske ramme. I den utstrekning det er gitt tillegg utover rammen, blir dette å betrakte som lønnsglidning. Dette gjelder selv om N.A.F. — som påpekt av LO — har vært representert under flere av de forbundsvisе forhandlinger.

Den definisjon av lønnsglidningen som er brukt i Riksmeklingsmannens forslag, er den samme som i alle år har vært anvendt i forhandlingssammenheng mellom LO og N.A.F. og i tallrike offentlige dokumenter og publikasjoner. Definisjonen har vært fulgt ved utarbeidelsen av N.A.F.s kvartalsstatistikker, som er det statistiske materiale partene anvender under tariffhandlingene. Det er denne fast innarbeidede forståelse av lønnsglidningsbegrepet som — med de unntak som følger av punkt VI.2, siste setning og punkt VI.3, første setning — må legges til grunn ved fortolkingen av Riksmeklingsmannens forslag. LO har under forhandlingene nå i vår krevet begrensninger i omfanget av lønnsglidningen som aldri har vært akseptert av N.A.F. Disse begrensninger ble heller ikke tatt opp da Riksmeklingsmannen utarbeidet sitt forslag i april 1980. Dersom LO da hadde hevdet at lønnsglidningsbegrepet skulle gis et annet innhold enn tidligere, ville det selvsagt blitt gjenstand for forhandlinger i forbindelse med fjorårets mekling. Men det var overhodet ingen diskusjon om lønnsglidningsbegrepets innhold da Riksmeklingsmannen satte fram sitt forslag. En ser da bort fra de unntak som er nevnt foran.

Når LO påberoper seg at N.A.F. under innledningen til tariffoppgjøret i 1980 la fram forslag om at lønnsutvikling som skyldtes økt produktivitet ikke skulle regnes som lønnsglidning, skal en være klar over at dette forslag ble fremmet under forutsetning av at LO gikk med på å sette et tak på lønnsglidningen. Under denne forutsetning var N.A.F. villig til å drøfte visse «hull» i taket.

Ved beregningen av lønnsglidningen for 1980 har N.A.F. lagt til grunn utviklingen kvartalsvis fra 1979 til 1980. Til LOs innvending om at det er lønnsglid-

ningen fra 1.1 til 31.12 1980 som gjelder, anfører N.A.F. at en har fulgt den vanlige fremgangsmåten ved beregningen. Teknisk sett er det ikke mulig på grunnlag av kvartalsstatistikken å beregne lønnsglidningen på annen måte. Ved denne beregning har en fått med et overheng fra 1979 som vil fremtre som lønnsglidning. På den annen side har en ikke fått med overhenget for hele 1980.

N.A.F. er forbauset over at LO på prinsipielt grunnlag vil bestride at N.A.F. krever dom for at beregningen av lønnsglidningen skal skje på grunnlag av N.A.F.s lønnsstatistikk. Det er denne statistikk partene har lagt til grunn i alle år og det finnes ingen annen statistikk på dette område. Det er også denne statistikk Riksmeklingsmannen har basert sitt forslag på.

LO påstår som før nevnt prinsipielt at hovedsøksmålet avvises. Subsidiært påstår LO frifinnelse og anfører i den forbindelse:

LO fram på bakgrunn av de tall N.A.F. har fremlagt og egne beregninger for å finne fram til lønnsglidningen, ikke se at 3 % grensen i avtalens punkt VI.2 er overskredet. Vilkåret for å forhandle om tak er således ikke til stede.

LO bestrider bestemt N.A.F.s standpunkt når det hevdes at man – utenom fradragene for strukturelle forskyvninger og offshoret tillegg – skal begrense fradragene til generelt tillegg, lavtlønns tillegg og garantit tillegg. Dette vil avgrense lønnsglidningsbegrepet på en måte som ikke har noen fornuftig mening verken generelt eller i relasjon til den konkrete avtale. Når generelt tillegg, lavtlønns tillegg og garantit tillegg er spesielt nevnt i annen setning i forslaget punkt VI.2., har dette naturlig sammenheng med at det er tillegg som fulgte av selve forslaget. Ordlyden gir ikke uttrykk for at det bare er disse tillegg som skal komme til fradrag. Lønnsglidningen er etter LO's oppfatning den lønnsglidning som er et resultat av lokale forhandlinger på den enkelte bedrift.

Lønns tillegg gitt under forbundsvis forhandlinger har aldri vært akseptert som lønnsglidning og er det heller ikke etter Riksmeklingsmannens forslag. Dette er tillegg som fremstår som regulering av de respektive landsomfattende tariffavtaler og i enhver forstand fremtrer som tariff tillegg. I en rekke tariffområder ble det i 1980 i de forbundsvis forhandlinger gitt tillegg utover det som fulgte av Riksmeklingsmannens forslag. I flere av disse forhandlinger deltok representanter for N.A.F. De fleste av disse avtalene inngikk i avstemningsgrunnlaget og var utvilsomt avgjørende for at oppgjøret som helhet ble vedtatt. Det er i saken lagt frem oversikt over disse tilleggene og det er vist til oversikten under punkt c i den oppstilling over lønnsglidningen som er gjen gitt i innledningen. LO har under tariffrevisjonen i 1980 ikke på noen måte fått inntrykk av at N.A.F. har følt behov for å begrense omfanget av tillegg som organisasjonen selv avtaler. N.A.F. måtte i så fall under forhandlingene i 1980 ha gitt klart uttrykk for at slike tariff tillegg var å betrakte som lønnsglidning. Det ble ikke gjort. Hvis N.A.F. hadde foreslått noe slikt, ville det aldri blitt akseptert av LO.

N.A.F. har også nektet å korrigere tallene for lønnsøking som skyldes prestasjonslønnssystemer. Dette står i klar motstridelse til det tilbud N.A.F. fremkom med under innledningen til forhandlingene i 1980.

Heller ikke fradrag på grunn av avansements opprykk etter landsomfattende tariffavtaler har N.A.F. akseptert selv om dette helt ut er betinget av de sentrale forhandlinger. Også på en rekke andre punkter er det uenighet om beregningen.

Det vises for øvrig til den definisjon av lønnsglidningsbegrepet som er gitt på side 7 i NOU 1977 : 26 av en arbeidsgruppe der både N.A.F. og LO var representert. Det heter her: «Lønnsglidning defineres således vanligvis som den lønnsøking som finner sted utover den tariffmessige lønnsøking.»

N.A.F. har utformet påstanden slik at avgjørelsen skal gjelde lønnsglidning

gen fra 1979 til 1980 og har som konsekvens av det nektet å akseptere fradrag for overheng fra 1979 til 1980, jfr. punkt d i oppstillingen over lønnsglidningen som er gjengitt i innledningen. Ved å beregne stigningen slik N.A.F. gjør, er det på det rene at man tar med stigning som har funnet sted før 1. januar 1980. Det fremgår imidlertid klart av Riksmeklingsmannens forslag at begrensningen er knyttet til stigningen i 1980. Stevningens påstand behandler med andre ord en beregning som ikke har noen hjemmel i Riksmeklingsmannens forslag.

LO bestrider for øvrig på prinsipielt grunnlag at N.A.F. kan kreve dom for at N.A.F.'s statistikk skal legges til grunn for beregningen av lønnsglidningen.

Ad motsøksmålet:

LO anfører at da Riksmeklingsmannen fremmet sitt forslag i 1980 og eventuell plikt til å etablere «tak» på lønnsglidningen ble formulert, ga LO's forhandlere uttrykk for at man ikke hadde noen statistikk for lønnsglidning og at N.A.F.'s statistikk ikke kunne aksepteres allerede av den grunn at den ikke var tilgjengelig for begge parter. Etter dette formulerte Riksmeklingsmannen følgende tilføyelse som siste setning i forslaget punkt VI.3: «Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materiale».

I samband med utvalgsarbeidet i henhold til forslagets avsnitt VI.3 har LO's forhandlere bedt om å få fremlagt det statistiske materiale for å kunne kontrollere N.A.F.'s oppgaver på områder hvor en mener at det kan foreligge feil. Dette må ikke oppfattes som mistillit til statistikken som sådan. LO's forhandlere har imidlertid bare fått seg forelagt den ordinære lønnsstatistikk. Det er åpenbart i strid med Riksmeklingsmannens forslag. Det N.A.F. etter forslaget er forpliktet til, er å fremlagge det grunnlagsmateriale for kvartalsstatistikken som organisasjonen sitter inne med. Det gjelder bl.a. oppgaver og protokoller for de enkelte bedrifter. Når N.A.F. hevder at dette ikke er statistisk materiale, bestrides dette. Det bestrides også at hensynet til organisasjonens taushetsplikt skulle være til hinder for fremleggelse av slikt materiale. Når N.A.F. hevder at en imøtekommelse av LO's krav ville dreie seg om ca. 19 000 oppgaver, pekes det på at påstanden i motsøksmålet bare går ut på en plikt til fremleggelse. Et annet spørsmål er i hvilken utstrekning det i tilfelle vil bli krevet fremleggelse. En vil selvfølgelig ikke kreve utlevert alle protokoller m.v. Fremleggelse vil bare bli krevet i tilfeller hvor en finner grunn til det. For øvrig går en ut fra at partene vil finne frem til en praktisk måte å ordne dette på. Det er ikke tilfredsstillende — som foreslått av N.A.F. — at et engere utvalg fra LO skal kunne få seg forelagt det de ønsker av statistisk materiale.

N.A.F. har intet å innvende mot at motkravet blir behandlet med påstand om selvstendig dom i nærværende sak.

Til realiteten i motsøksmålet anfører N.A.F.:

Det bestrides på det mest bestemte at organisasjonen har motsatt seg at LO skal ha «samme tilgang til det statistiske materiale» som N.A.F. Påstanden i motsøksmålet er uklar og går dessuten ut over det som følger av Riksmeklingsmannens forslag. Påstanden innebærer at saksøkeren skal være forpliktet til «å fremlagge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen hadde tilgang til».

Hverken «oppgave fra de enkelte bedrifter» eller «protokoller» er statistisk materiale og det står intet i Riksmeklingsmannens forslag om at slike oppgaver eller protokoller skal kunne kreves eller forutsettes fremlagt. Det statistiske materiale som det er tale om i denne forbindelse er den lønnsstatistikk som N.A.F. utarbeider på grunnlag av kvartalsvise lønnsoppgaver fra bedriftene. Angjeldende setning i Riksmeklingsmannens forslag må sees i sammenheng med at det foran i samme punkt er tale om kvartalsstatistikken. Det kan

selvfølgelig forekomme feil i statistikken, men det er ingen grunn til å så mistillit til statistikken som sådan. Det var først i forhandlingsmøtet 19. mars 1981 at LO tok opp spørsmålet om at organisasjonen ikke hadde samme tilgang til det statistiske materiale som N.A.F.

En imøtekommelse av LO's krav vil dreie seg om tilsammen ca. 19 000 oppgaver. N.A.F. ba imidlertid LO om nærmere å presisere hvilke spesifikasjoner man ønsket. Dette har en ikke fått svar på. Derimot krevet LO å få fremlagt protokoller fra de enkelte bedrifter. Foruten at slike protokoller ikke er statistisk materiale, har N.A.F. ingen samlet oversikt over disse. Dessuten er det tvilsomt om disse protokoller vil gi noe bidrag til belysning av statistikken. For øvrig har LO gjennom sine tillitsmenn samme adgang som N.A.F. til å fremskaffe slike protokoller.

Ved Riksmeklingsmannens mellomkomst har N.A.F. imidlertid gått med på at et engere utvalg fra LO skal kunne få seg forelagt hva «de for øvrig ønsket av statistisk materiale». På grunn av N.A.F.'s taushetsplikt overfor bedriften har en måttet begrense seg til dette.

N.A.F. har nedlagt sådan *påstand*:

I hovedsøksmålet:

1. Saken fremmes.
2. Ved beregning av den gjennomsnittlige lønnsglidning eksklusive offshore-tillegg fra 1979 til 1980 innenfor LO/N.A.F.-området, skal det i den totale for tjenesteutvikling som fremgår av N.A.F.'s statistikk, bare gjøres fradrag for generelle tillegg, lavtlønns tillegg og garantitillegg som direkte fulgte av de sentrale lønnsforhandlingene våren 1980. Det skal således ikke gjøres fradrag for tillegg gitt ved forbundsvise forhandlinger ut over rammen i meklingsforslagets pkt. II og III, jfr. IV, for overheng fra 1979 eller for tjenesteøkning ved rene prestasjonslønnssystemer m.v., jfr. bilag 3 til stevningen, punktene c, d og e. Det skal videre foretas justering for strukturelle forskyvninger i statistikken.

I motsøksmålet:

Norsk Arbeidsgiverforening frifinnes.

LO har nedlagt sådan *påstand*:

I hovedsøksmålet:

Prinsipielt: Saken avvises.

Subsidiært: Saksøkte frifinnes.

I motsøksmålet:

1. Norsk Arbeidsgiverforening var under utvalgsarbeidet i henhold til Riksmeklingsmannens forslag pkt. VI.3 tariffrettslig forpliktet til å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen hadde tilgang til.
2. Dersom kravet om etablering av «tak» på lønnsglidningen opprettholdes, plikter Norsk Arbeidsgiverforening å fremlegge det i pkt. 1 nevnte materiale under den fortsatte meklingsforhandling.

Under hovedforhandlingene ble det avgitt forklaringer av direktør i N.A.F. Pål Kraby, formann i LO Tor Halvorsen, direktør i N.A.F. Lars Aarvig, sekre-

tær i LO Yngve Haagenen, direktør i Elektrokjemisk Arbeidsgiverforening Tor Rynning Nielsen og nestformann i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund Olav Støylen.

Arbeidsretten skal bemerke:

A. Hovedsøksmålet.

Arbeidsretten er kommet til at søksmålet må bli å avvise.

Det er N.A.F.s oppfatning, jfr. anførselene, at det følger av Riksmeklingsmannens forslag punkt VI.2 hvordan den gjennomsnittlige lønnsglidning i 1980 skal beregnes og at det ikke tilkommer det utvalg som er omhandlet i VI.3 å influere på lønnsglidningsbegrepet. Etter N.A.F.s syn dreier derfor tvisten seg om et tolkningsspørsmål, nemlig om hva som menes med lønnsglidning, slik dette begrep er definert og presisert i Riksmeklingsmannens forslag. Slik N.A.F. ser saken, står man således overfor en rettsvist og ikke en interessevist. Det tillegges da Arbeidsretten å treffe realitetsavgjørelse i saken.

Arbeidsretten kan ikke gi N.A.F. medhold i dette syn.

Det fremgår av N.A.F.s egen påstand at det ut over de fradrag som er spesielt nevnt i punkt VI.2 (generelle tillegg, lavtlønnstillegg og garantitillegg) også «skal foretas justering for strukturelle forskyvninger i statistikken». Det er videre på det rene at N.A.F. er innstilt på å foreta visse justeringer for «tillegg som avhenger av arbeidets art», jfr. om disse tillegg merknadene til rubrikk 8 i N.A.F.s veiledning for 1981 til bedriftene om lønnsstatistikk og lønnsregnskap. Endelig er det på det rene at N.A.F. overfor LO har godtatt at det såkalte erklæringstillegget i transportsektoren ikke skal regnes som glidning. Det som her er nevnt, viser etter Arbeidsrettens oppfatning at heller ikke N.A.F. finner at Riksmeklingsmannens forslag punkt VI.2 alene gir en entydig avgrensning av lønnsglidningsbegrepet. Så vidt skjønnes ser N.A.F. de nevnte justeringer som en nødvendig konsekvens av det som er uttalt i første setning i forslaget VI.3. Slik denne setning lyder, sies det imidlertid intet i denne om hvilke justeringer som skal foretas. Den fremtrer utelukkende som en faktisk konstatering av at lønnsglidning statistisk i noen tilfeller blir registrert «som lønnsglidning på grunn av strukturelle forskyvninger i statistikken ved overgang av arbeidstakere fra bedrifter med lavere til høyere fortjeneste, økt bruk av ulempetillegg m. v.». Det uttales imidlertid ikke noe om hvilken innvirkning disse faktorer eventuelt skal få på beregningen av den gjennomsnittlige lønnsglidning. Oppregningen er som det sees heller ikke uttømmende.

Skal den faktiske konstatering som er foretatt i første setning under punkt VI.3 få noen selvstendig betydning, må den etter rettens oppfatning forstås slik at det var det partsoppnevnte utvalg, nevnt i annen og tredje setning i samme bestemmelse, som skulle ta stilling til hvilke justeringsfaktorer som er relevante. Dette utvalg skulle nærmere analysere «endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private næringsliv» og for øvrig nøye følge lønnsutviklingen i bedriftene i perioden. Det måtte etter rettens oppfatning fortone seg som nærliggende at det under utvalgets arbeid kunne oppstå uenighet mellom partsrepresentantene om forskjellige spørsmål, bl.a. om justeringsfaktorene. Det er imidlertid i punkt VI.3 ingen bestemmelse om hvordan en slik konflikt skal løses, og retten må da gå ut fra at det har vært en innebygd forutsetning at bare det som partsrepresentantene i fellesskap kom fram til, skulle legges til grunn. Det er således ikke noe holdpunkt for å anta at justeringsfaktorene ensidig skulle kunne bestemmes av en av partene.

Det er allerede nevnt at N.A.F.s standpunkt, slik dette bl.a. fremgår av påstanden, indikerer at N.A.F. i realiteten erkjenner at Riksmeklingsmannens forslag punkt VI.2 ikke gir noe uttømmende avgrensning av lønnsglidningsbe-

grepet, men at det er nødvendig med visse justeringer med utgangspunkt i den foreliggende statistikk. N.A.F.s standpunkt innebærer med andre ord at det trekkes inn tolkningsmomenter som ikke har noen direkte relevans i bestemmelsen i punkt VI.2. Standpunktet bekrefter, slik retten ser saken, at bestemmelsen i punkt VI.2 ikke kan ses isolert, men at den må ses i nær sammenheng med bestemmelsen i punkt VI.3, jfr. rettens bemerkninger ovenfor. Noen annen referanse som grunnlag for justeringer finnes ikke i Riksmeklingsmannens forslag med unntak av det som direkte følger av bestemmelsen i punkt VI.2.

Det vil etter det som foran er sagt ikke under noen omstendighet være mulig å beregne lønnsglidningen i 1980 i relasjon til Riksmeklingsmannens forslag for partene eventuelt er blitt enige om hvilke justeringsfaktorer som er aktuelle og hvilken vekt disse skal ha. En endelig avgrensning av lønnsglidningsbegrepet kan således først foretas når slik enighet måtte være oppnådd under fortsatte forhandlinger mellom partene.

Etter dette er Arbeidsretten enig med LO i at man står overfor en interesse- og ikke en rettsvist. Saken blir derfor i hovedsaksmålet å avvise i samsvar med LOs prinsipale påstand.

Mindretallet, Erling Anger, Jon Sundnes og Otto Ruge skal bemerke:

Mindretallet mener at Riksmeklingsmannens forslag uttømmende angir hva som skal regnes som lønnsglidning i 1980. Når det hersker tvil om dette, skyldes det i første rekke forståelsen av punkt VI.3, første setning som lyder slik:

«Lønnsøkning blir statistisk i noen tilfelle registrert som lønnsglidning på grunn av strukturelle forskyvninger i statistikken ved overgang av arbeidstakere fra bedrifter med lavere til høyere fortjeneste, økt bruk av ulempetillegg m.v.»

Denne bestemmelse er uklart formulert, men mindretallet forstår den slik at det skal gis fradrag for registrert lønnsglidning som skyldes strukturelle forskyvninger i statistikken og økt bruk av ulempetillegg m.v. Mindretallet må være enig med N.A.F. i at det med tilføyelsen «m.v.» siktes til tillegg av liknende art som ulempetillegg, det vil si tillegg som avhenger av arbeidets art. Slike tillegg føres opp under rubrikk 8 i lønnsoppgavene for bedriftene og er nærmere beskrevet i N.A.F.s kommentarer til rubrikk 8 i den fremlagte «Veiledning vedrørende kvartalsoppgavene 1981». Det er opplyst under hovedforhandlingen at lønnsøkning som skyldes økt bruk av de tillegg som er registrert under rubrikk 8, er trukket fra ved beregninger av lønnsglidningen.

Den omstendighet at N.A.F. i tillegg har godtatt at det såkalte erklæringstillegget i landtransporten ikke skal regnes som lønnsglidning, kan etter mindretallets oppfatning ikke influere på fortolkningen av avgrensningsbestemmelsene i Riksmeklingsmannens forslag.

Mindretallet kan ikke se at det på noe punkt i Riksmeklingsmannens forslag er bestemt eller forutsatt at det utvalg som er omhandlet i punkt VI.3 skal behandle spørsmål som går inn under den definerte lønnsglidning og de nevnte unntaksbestemmelser. Hvis det hadde vært meningen å gi utvalget en så viktig oppgave, må en kunne gå ut fra at det var blitt uttrykkelig nevnt. En må gi N.A.F. medhold i at utvalgets arbeidsoppgaver i henhold til Riksmeklingsmannens forslag bare var ment å være av kontrollerende og analyserende art, jfr. punkt VI.2, 4. setning, og punkt VI.3, 2. og 3. setning. Mindretallet viser også til at utvalget først ble opprettet i begynnelsen av 1981 og at det hadde sitt første møte 16. februar 1981.

Etter dette blir mindretallets standpunkt at den oppståtte tvist er en retts-

tvist som Arbeidsretten har plikt til å behandle etter arbeidstvistlovens § 7 nr. 2, jfr. § 6 nr. 1.

Mindretallet finner grunn til å tilføye at dets standpunkt ikke innebærer at det er tatt stilling til hvordan lønnsglidningsbegrepet etter punkt VI.2 skal fortolkes.

B. Motsøksmålet.

Arbeidsretten skal bemerke:

Da LO har fått medhold i at hovedsøksmålet avvises, antas det at organisasjonen ikke har noen rettslig interesse av å få behandlet påstandens punkt 1. Retten tar derfor bare påstandens punkt 2 opp til behandling.

I henhold til siste setning i Riksmeklingsmannens forslag punkt VI.3, må LO ha et rimelig krav på å få fremlagt det grunnlagsmateriale som N.A.F. har i sitt arkiv vedrørende lønnsstatistikken. Retten finner ikke grunn til å gå nærmere inn på hva som i statistisk henseende kan betraktes som grunnlagsmateriale. I denne spesielle sammenheng mener retten at fremleggelsesplikten må gjelde alle oppgaver, protokoller m.v. som kan være egnet til å kaste lys over tvilsspørsmål som måtte oppstå i forbindelse med statistikken. Da begge parter ifølge nevnte bestemmelse skal ha samme tilgang til det statistiske materialet, kan Arbeidsretten ikke være enig i at fremleggelsen skjer til et engere utvalg fra LO. En forutsetter imidlertid at partene av hensyn til taushetsplikten finner fram til en betryggende måte å behandle dette materialet på.

Etter dette blir LOs påstand punkt 2 med noen mindre endringer, vesentlig av redaksjonell art, å ta til følge.

Dommen i motsøksmålet er enstemmig.

S l u t n i n g i h o v e d s ø k s m å l e t :

Saken avvises.

D o m s s l u t n i n g i m o t s ø k s m å l e t :

Etter punkt VI.3, siste setning i Riksmeklingsmannens forslag vedrørende tariffoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge plikter Norsk Arbeidsgiverforening i forbindelse med forhandlinger om etablering av «tak» på lønnsglidningen i 2. avtaleår på anmodning fra LO å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med.

Uttalelse fra Landsorganisasjonen

Etter bruddet i meklingen 21. mai avga såvel LO-formannen som N.A.F.-direktøren uttalelser blant annet til Fjernsynet. Adm. direktør Pål Kraby i N.A.F. kom der med utsagn som LO etterpå fant det nødvendig å ta til motmæle mot. I en uttalelse fra LO heter det:

Landsorganisasjonen tar bestemt avstand fra de uttalelser som direktør Pål Kraby på vegne av N.A.F. fremkom med under kveldsnyttsendingen torsdag 21. mai d.å. Hans fremstilling av situasjonen er ikke riktig, og den form han valgte å gi sin uttalelse ligger på et plan som heldigvis er helt uvanlig i forholdet mellom de to organisasjoner.

Den faktiske situasjon ved meklingsbruddet samme dag var at N.A.F. hadde gitt uttrykk for at man ikke ville diskutere noen indekssklausul uansett utfallet av arbeidsrettssaken. Landsorganisasjonens forhandlingsutvalg var på sin side av den oppfatning at man ikke kunne anbefale noe forslag som ikke inneholder en slik bestemmelse i likhet med hva som er avtalt i den kommunale og statlige sektor. Med disse standpunkter fant LO det hensiktsløst å fortsette meklingen etter at Arbeidsrettens dom foreligger.

Når N.A.F. tillegger LO manglende respekt for Riksmeklingsmannen, savner dette et hvert grunnlag. Vi har tvert i mot utover den pliktige meklingsperiode hele tiden vært villig til å mekle så lenge det forelå mulighet til å nå fram.

Det er for øvrig vanskelig å forstå hva N.A.F. mener når det hevdes at LOs standpunkt skulle representere en manglende respekt for Arbeidsretten.

At LO respekterer så vel Riksmeklingsmannen som Arbeidsretten, forutsetter vi at alle er kjent med.

Rikslønnsnemnda behandler tvisten

Rikslønnsnemnda begynte behandlingen av tvisten 11. juni. Hovedinnleggene fra partene ble holdt av LOs formann Tor Halvorsen og adm. direktør Pål Kraby. Rikslønnsnemnda avsa sin kjennelse 20. juni.

Vi gjengir begge hovedinnleggene og lønnsnemndas kjennelse. (Av praktiske grunner er noen tabeller og henvisninger til vedlegg sløyfet. Innholdet vil likevel framgå av innleggene.)

Tor Halvorsens innlegg

I ØKONOMISK BAKGRUNN

1. Internasjonale konjunkturer

Siden 1973 har stagnasjonstendenser, svak vekst, lav utnyttelse av kapasiteten i produksjonsutstyret og betydelig og konstant økning av arbeidsledigheten preget de vestlige industrilands økonomier. Ledigheten er nå vel 25 millioner og fryktes å nå 30 millioner arbeidstakere allerede tidlig i 1982.

Årsaken til denne utviklingen finnes verken i stigende oljepriser eller naturlig forhold, men har klare politiske årsaker. Kampen mot inflasjonen har vært overordnet hensynet til sysselsettingen. Med økende tiltro til markeds-kreftene, har vekten i stadig større grad vært lagt på generelle virkemidler — stram finanspolitikk og i mange land ekstrem bruk av pengepolitiske virkemidler.

Konsekvensen har vært at selv beskjedne prismessige gevinster først er oppnådd etter kraftig neddemping av den økonomiske aktiviteten og betydelig økning i arbeidsledigheten. Svak produktivtetsvekst i de fleste land har hindret at regjeringene har kommet på offensiven i forhold til prisstigningen. Ubalansen i de internasjonale betalingsforhold har økt omfanget av de internasjonale kapitalbevegelser. Økende bruk av pengepolitiske virkemidler og mange industrilands utenriksøkonomiske sårbarhet har ført til en internasjonal rentekrig, som både direkte og indirekte gjennom negative virkninger for investeringene ytterligere har forsterket prisstigningen. Det økonomiske grunnlaget for å møte oljeprisøkningene er blitt svekket.

Vi kan ikke regne med noen særlig bedre internasjonal utvikling verken i 1981 eller 1982. For våre viktigste samhandelsland, Sverige, Storbritannia, Vest-Tyskland og Danmark, er det grunn til å regne med direkte produksjonsnedgang i inneværende år. I beste fall vil vi oppleve svak produksjonsvekst fram mot årsskiftet og en gjeninnhenting av det økonomiske grunnlaget fra 1980 i 1982.

2. Konsekvenser for Norge

Den internasjonale økonomiske utviklingen vil få klare konsekvenser for Norge. Svakere markedsvekst vil forsterke konkurransen i de internasjonale markeder. Om den fulle sysselsetting skal sikres, vil det likevel ikke være tilstrekkelig å sikre næringslivet kostnadmessig konkurranseevne. Den innenlandske etterspørselen må opprettholdes og gis en sammensetning som sikrer

rimelige arbeidsvilkår for det flertall av norske arbeidsplasser som ikke minst er avhengig av norske forbrukeres kjøpekraft.

Arbeidsoppgaven vil på mange måter være den samme som har preget hele perioden siden 1973, selv om angrepsmåten og vektleggingen i forhold til de ulike virkemidler har endret seg. Fram til 1977 regnet de fleste med at det var et konjunkturelt tilbakeslag av tradisjonell type en sto overfor. Handlefriheten i utenriksøkonomien ble utnyttet til å føre norsk næringsliv mest mulig uberørt gjennom det en så som en tidsbestemt bølgedal. Etter 1977 har hensynet til konkurranseevnen og opprettholdelsen av vår utenriksøkonomiske handlefrihet i større grad preget innretningen av motkonjunkturpolitikken. Men selv om hensynet til konkurranseevnen har fått en større plass i virkemiddelbruken, har politikken fortsatt vært preget av nødvendigheten av å opprettholde den innenlandske etterspørselen for å motvirke svikten i eksportmarkedene. I dag kan vi slå fast at politikken har gitt resultater. I Norge har utviklingen i hele perioden siden 1973 på avgjørende måter vært forskjellig fra situasjonen i andre land. Sterk produksjonsvekst har sikret god utnyttelse av den viktigste produksjonsfaktor: Den menneskelige arbeidskraft. Siden 1973 har sysselsettingen økt med ca. 250 000. En del av disse riktignok på deltid, men omregnet til helårsarbeidsplasser utgjør stigningen likevel om lag 150 000 årsverk. Mulighetene for produksjonsvekst er også godt utnyttet. I 1981 vil det norske samfunn totalt sett produsere 38,1 prosent mer enn i 1973. Tar vi hensyn til veksten i sysselsettingen, har arbeidsproduktiviteten, produksjon pr. årsverk, økt med vel 25 prosent i perioden. Med mangel på arbeidskraft, særlig faglært, hadde produksjonsveksten ikke vært mulig uten en slik sterk økning i arbeidsproduktiviteten.

Det er således på tross av en vanskelig situasjon i internasjonal økonomi at norsk økonomi har gjennomgått en periode med betydelig vekst i det økonomiske grunnlaget. Nå vil enkelte hevde at verken den sterke produksjons- eller produktivitetsveksten gir uttrykk for vekstevnen i den norske økonomien i denne perioden. Disse vil hevde at hovedårsaken til det større økonomiske grunnlaget finnes i oljevirksomheten og inntektene fra salg av olje og gass. Videre at de betydelige økonomiske standardforbedringene i denne perioden — kjøpekraftsvekst, arbeidstidsforkortelse, forbedringer i arbeidsmiljøet m.v. for lønnstakere, betydelige standardforbedringer så vel økonomisk som ved utbygging av velferdsordningene for våre trygdede, en generelt sett sterk utbygging av fellesforbruket ikke har hatt grunnlag i produksjonsvekst og produktivitetsvekst i vår tradisjonelle økonomi. Fakta viser noe annet.

Siden 1973 har norsk økonomi ekskl. utenriks sjøfart og oljevirksomhet (boring, utvinning og transport av olje og gass) vokst med 27 prosent eller 3,3 prosent pr. år. Produktivitetsveksten har vært vel 2 prosent. Dette innebærer at hvert årsverk anvendt i tradisjonell økonomisk virksomhet i dag gir om lag 15 prosent høyere produksjon i forhold til 1973 hensyn tatt til prisstigningen. Så vel regnet eksklusivt som inklusive utenriks sjøfart og oljevirksomhet har produksjons- og produktivitetsveksten vært langt sterkere i Norge enn i andre vestlige industriland i perioden 1973—80.

Materialet viser klart at vi har hatt en sterk utvidelse av det økonomiske grunnlaget og vesentlig sterkere enn i andre industriland. Og dette gjelder også om vi holder oljevirksomheten utenom og betrakter de tradisjonelle innenlandske økonomiske aktiviteter. Trass i de begrensninger som den internasjonale økonomiske situasjon også har pålagt oss, har produktiviteten i norsk økonomi økt og økt sterkere enn i andre land. Også dette gjelder, selv om oljevirksomheten holdes utenfor. Vi har altså maktet å organisere produksjonen

slik at bruken av arbeidskraften har utviklet seg økonomisk sett mer rasjonelt enn i andre land.

Vi kan i dag slå fast at hvis vi i åra siden 1973 skulle valgt en strategi som både foran tariffoppgjøret i inneværende år og tidligere år, har dominert N.A.F.s holdning,:

- ensidig vektlegging av hensynet til konkurransevnen,
- bedriftsøkonomisk lønnsomhet ut fra rene markedsmessige vurderinger i den enkelte bedrift,

ville denne angrepsmåten vært på linje med de økonomiske vurderinger og holdninger i de fleste andre industriland. Det ville krevd en vesentlig strammere finanspolitikk. Dermed ville det ikke vært rom for de betydelige standardforbedringer i fellesforbruket, de trygdedes og lønnstakernes situasjon m.v. Veksten i antall arbeidsplasser ville vært mindre. Om vi hadde oppnådd noe svakere pris- og kostnadsvekst, ville prisen vært en rekke uløste arbeidsoppgaver.

Ved utformingen av sin tariffpolitikk, både foran vårens tariffoppgjør og tidligere, har LO sett en rekke arbeidsoppgaver i sammenheng (se LOs krav ved tariffoppgjøret 1981 hvor også vedtaket i LOs representantskap 28. januar 1981 er gjengitt):

1. Sikring av den fulle sysselsetting.
2. Neddemping av prisstigningen og trygge konkurransevnen.
3. Vedlikeholde kjøpekraften for de brede lønnstakergrupper.
4. Særlige forbedringer for de lavtlønte.

Disse målsettinger var felles for LOs krav overfor arbeidsgivere i den private, statlige og kommunale sektor. Hensynet til næringslivets konkurransevne er tillagt selvstendig vekt, men må likevel innordnes en samlet økonomisk vurdering. Med en ytteligere forverring av de internasjonale konjunkturer, krever målsettingene et element av motkonjunkturpolitikk. Den betydelige oppbyggingen av næringslivets selvstendige bæreevne, som har skjedd gjennom forbedringene i konkurransevnen siden 1977, må også tillegges vekt. N.A.F.s utgangspunkt hvor en ut fra nasjonalbudsjettets anslag på 0,5 prosent nedgang i disponibel realinntekt for Norge¹⁾ fra 1980 til 1981 konstaterer at det ikke er rom for å opprettholde kjøpekraften, gir ikke rom for slike bredere vurderinger. N.A.F.s holdning vil, etter som en tilstramning i kjøpekraften for brede lønnstakergrupper ytterligere ville forverre situasjonen for norsk næringsliv, innebære at også bedrifter som er avhengig av den innenlandske etterspørselen ville komme i tilsvarende konjunkturrelle klemme som eksportbedriftene. De skjermede næringers produksjon utgjør vel 70 prosent av brutto-nasjonalproduktet, mens de eksportkonkurrerendes bidrag utgjør vel 3 prosent (1979-tall). Analyser bl.a. fra Norges Bank viser at ¾-deler av vårt tap i eksportmarkedsandeler skyldes sammensetningen av norsk eksport i nedgangskonjunkturer — ikke den kostnadsmessige konkurransevne. Da synker etterspørselen etter viktige norske eksportprodukter — metaller, mineraler osv., fordi disse er svært investeringsavhengige. Investeringene rammes først under økonomiske tilbakeslag. Om N.A.F.s holdning under oppgjøret skulle få gjennomslag, måtte vi derfor regne med ytterligere svekket produksjonsvekst og svakere utvikling i den disponible realinntekten for Norge.

En realistisk bedømmelse av situasjonen i norsk økonomi og næringsliv krever derfor at vi legger til grunn et mer langsiktig perspektiv. Viktige momenter i en slik bedømmelse er:

¹⁾ Veksten i nettonasjonalproduktet — endringer i bytteforholdet (forhold mellom eksport- og importpriser) — renteutgifter og stønader til utlandet.

- Utenriksøkonomien
- Konkurranssevnen
- Produksjon og inntjeningsvevne i norsk næringsliv.

Med dette som utgangspunkt har vi grunnlag for en realistisk bedømmelse av LOs krav i forhold til situasjonen i norsk økonomi før tilleggene gis.

3. Utenriksøkonomien - oljens plass i norsk økonomi

Norsk økonomi har etter krigen utvidet sitt økonomiske samkvem med andre land. Tilgangen til andre lands markeder har vært en nødvendig forutsetning for å utnytte moderne industriell teknologi og derigjennom gitt grunnlag for sterk økonomisk vekst og materiell framgang i vårt land.

Investeringene i Nordsjøen, skipsfartskrisen som etterfulgte en periode med sterk lånefinansiert utbygging av den norske handelsflåten og i en viss grad motkonjunkturpolitikken førte til økende underskudd i utenriksøkonomien fram mot 1977. Ved ulike tiltak som LO og tilsluttede forbund trass i prinsipielle motforestillinger erkjente nødvendigheten av, er situasjonen rettet opp. Et underskudd på driftsregnskapet i 1977 på knapt 27 000 millioner kroner ble vendt til et overskudd på 4 400 millioner kroner i 1980. For inneværende år antyder revidert nasjonalbudsjett et underskudd på 2000 millioner kroner. Tallet er usikkert og kan lett bli til et overskudd. Under alle omstendigheter vil underskuddet bli lite, målt i forhold til størrelsen på norsk økonomi (mindre enn 1 prosent av BNP). Siden 1980 kan vi derfor slå fast at norsk økonomi har vært i balanse.

I tillegg til tilstramningene i økonomien og noe mindre importvekst, skyldes balansen i utenriksøkonomien særlig økte inntekter ved salg av olje og gass. Mens vi før 1977 oppnådde økonomisk grunnlag og utenriksøkonomisk handlingsfrihet til en økonomisk politikk for full sysselsetting og investeringer i oljevirk-somheten ved opplåning i utlandet, har oljeinntektene etter 1977 gitt oss tilsvarende handlefrihet. Vi har sikret kjøpekraften, sosiale standardforbedringer og forbedringer i offentlige ytelser.

I vår interne debatt er det en tendens til å «kriminalisere» bruken av oljeinntektene. Selv om LO er klar over at oljevirk-somheten forsterker balanseproble-mene i norsk økonomi, kan en ikke akseptere en slik vurdering! I tillegg til verdenskonjunktorene er oljevirk-somheten utvilsomt en viktig årsak til den svakere produksjonsvekst i vår tradisjonelle industri i de senere år. Vurdert i en total sammenheng er det likevel tilfredsstillende å vedlikeholde produksjonen i vår tradisjonelle industri på 1974-nivå.

I denne perioden har industrien avgitt fagfolk til oljevirk-somheten. Om vi på eget nasjonalt grunnlag skulle makte å utvikle omfattende ny næringsvirk-somhet, måtte det nødvendigvis få konsekvenser for vår øvrige tradisjonelle næringsvirk-somhet. Norge er tross alt et lite land med begrensede menneskelige ressurser. Særlig gjelder dette i forhold til et så vidt bredt spekter av fag-folk og ekspertise som det i denne sammenhengen var behov for.

Resultatene har ikke uteblitt. Økonomisk bæreevne til å videreføre arbeidet for full sysselsetting og balanse i utenriksøkonomien. Godt betalte arbeids-plasser i oljevirk-somheten. Vi har unngått noen drastisk nedbygging av vår tradisjonelle industri. Utviklingen i vår egen industriproduksjon avviker hel-ler ikke vesensforskjellig fra andre industriland.

4. Konkurranssevnen

Næringslivets konkurransevne vil avhenge av en rekke forhold. Lønnsut-viklingen, produktivitetsutviklingen, valutakursutvikling, energipriser, rente-nivå, utdanning (faglig, teknisk, bedriftsledelse) og ro og stabilitet i arbeidsli-

vet, er forhold som har vesentlig betydning. Selv om vi har opplevd renteoppgang her hjemme også, må vi regne med at rentene har økt sterkere i andre land. Også energiprisene, særlig elektrisk energi, må vi regne med har bidratt positivt til bedriftenes konkurranseevne.

Når en vanligvis begrenser seg til å betrakte utviklingen i lønnskostnader pr. produsert enhet i sammenliknbar valuta i forhold til konkurrentland, er dette mer uttrykk for begrensningene i tilgjengelig statistikk enn uttrykk for en uttømmende beskrivelse av forhold som påvirker konkurranseevnen. En bør også være varsom med å tillegge slike beregninger for presis utsagnskraft. De bygger på informasjoner om lønnsutvikling, produktivitetsvekst og valutakurser innhentet fortrinnsvis gjennom IMF (Valutafondet). Ved sammenveiningen benyttes vektorer som uttrykker konkurransen med norske varer på eget og tredjelands markeder. Særlig statistikken for lønnsutvikling og produktivitetsvekst gjennomgår ofte til dels betydelige revisjoner.

Reviderte beregninger viser at det har skjedd en vesentlig mindre svekkelse av vår konkurranseevne (vurdert ut fra lønninger, valutakurser og produktivitet) fram mot 1977 enn tidligere regnet med - 28,8 prosent mot tidligere anslått 35 prosent. Gjenopprettingen har også skjedd raskere enn tidligere regnet med. De reviderte beregninger viser at vel halvparten av tapet er gjenvunnet mot tidligere anslått om lag 40 prosent.

Etter nedskrivningen av den norske krona i 1977, 1978 og kursutviklingen i de senere år har hovedårsaken til svekkelsen i lønnskostnadene pr. produsert enhet i forhold til konkurrentland vært svakere produktivitetsutvikling. Dette har vært tilsiktet. For å unngå drastiske endringer i bosettingsmønsteret har en satt inn støttetiltak overfor den enkelte bedrift. Med vårt karrige industrielle miljø ville dette ellers raskt blitt utarmet, noe som det ble ansett som viktig å unngå. Ved å la strukturendringene skje gradvis, måtte en regne med svakere produktivitetsvekst, også fordi arbeidskraft i mindre tempo ble overførbart til eventuell ny virksomhet med høyere lønnssevne. Med svakere konjunkturer måtte en uansett regne med at omfanget av nyetableringer ville vært mindre. Noe mer kunne en nok oppnådd. Til gjengjeld ville en hatt problemene med bl.a. eldre arbeidskraft, som er mindre i stand til å makte de belastninger som omstillinger til ny arbeidsplass har ført med seg.

Den svakere produktivitetsutviklingen har således vært tilsiktet. I beste fall kan vi oppnå en gradvis gjeninnhenting av den noe raskere produktivitetsvekst i andre land i åra framover. For den enkelte norske bedrift er det likevel et faktum at den i forhold til gjennomsnittet av utenlandske konkurrenter og ut fra rene lønsmessige betraktninger, er brakt tilbake til situasjonen i 1970. I tillegg kommer den fordel mange norske industribedrifter har hatt av støtteordningene.

Stortinget har vedtatt betydelige lettelsler i bedriftsbeskatningen. Virkningene for 1981 og 1982 er anslått til:

1. Den generelle satsen for investeringsavgiften trappes ned fra 13 til 10 prosent fra 1. juli 1981.
2. Avskrivningsreglene endres f.o.m. inntektsåret 1982, adgangen til åpnings- og tilleggsavskrivninger faller bort.
3. F.o.m. 1982 gis adgang til å avsette 10 prosent av inntekten til såkalte egenkapitalfond. Gjeldende regler for skattemessige fondsavsetninger til miljøinvesteringer og investeringer i forskning og markedsføring oppheves.
4. Lettelser i formuesbeskatningen gjennom lempninger i reglene for verdifastsettelse av ikke-børsnoterte aksjer.
5. Visse lettelsler i arveavgiften er fremmet i egen proposisjon.

De foreslåtte tiltakene vil redusere påløpne skatter og avgifter med:

	<i>I alt</i>	<i>Herav invest.avg.</i>
1981	450 mill. kr.	400 mill. kr.
1982	1 500 mill. kr.	900 mill. kr.
1983	1 350 mill. kr.	900 mill. kr.

5. Inntjeningssevne i norsk næringsliv

Det norske samfunns evne til å opprettholde etterspørselen, bl.a. vedlikeholde kjøpekraften for brede lønnstakergrupper med mindre pris- og kostnadsvekst enn i andre land siden 1977 og dermed betydelige forbedringer i konkurransevnen, har raskt slått gjennom i økonomiske forbedringer i større deler av norsk næringsliv. Tilgjengelig materiale over disponeringen av forbedringene i disponibel realinntekt for Norge, driftsresultater og avkastningen av investert kapital gir klart uttrykk for hvordan hensynet til næringslivets konkurransevne er prioritert siden 1977.

Disponibel realinntekt for Norge

Disponibel realinntekt for Norge gir uttrykk for den totale inntektsramme norsk økonomi stilles overfor. Økningen de siste åra har vært usedvanlig sterk. Det er derfor ikke tilstrekkelig å se en eventuell mindre nedgang (+ 0,5 %) fra 1980 til 1981, som N.A.F. gjør, isolert.

Siden 1977 har disponibel realinntekt for Norge steget med ca. 21 prosent. Som kjent har det ikke vært noen økning i lønnstakernes reelle inntekter i disse åra. Det alt vesentlige av den sterke inntektsveksten har således tilfalt næringslivet og det offentlige. Denne utviklingen har stort sett vært tilsluttet og hatt LOs fulle støtte. Etter perioden med motkonjunkturpolitikk fram til 1977, en sterk inntektsvekst og betydelig reforminnsats, aksepterte vi nødvendigheten av en stabiliseringsperiode, ikke minst for å bedre industriens økonomiske situasjon.

Industriens økonomiske stilling

Hensynet til industriens økonomiske stilling har med rette stått sentralt i den økonomiske politikken de siste åra. Etter uvanlig gode år i perioden 1973—75, førte den internasjonale nedgangskonjunkturen til at de påfølgende år ga et meget svakt inntektsgrunnlag. Den sterke lønnsutviklingen sammen med betydelig reforminnsats i perioden 1976—77, tilsa at en større del av verdiskapningen måtte brukes til å styrke bedriftenes økonomi.

I dag kan vi konstatere at inntjeningssevnen er tilbake på et «normalt» nivå, tilsvarende et gjennomsnitt for perioden 1970—73.

Også driftsresultatet i forhold til lønnskostnadene er brakt tilbake på nivået fra begynnelsen av 1970-åra. Utviklingen i lønnskostnadenes andel av faktorinntekten (det totale vederlag til arbeid og kapital) har vært en vanlig indikator på fortjenestesituasjonen.

Lønnskostnader i prosent av faktorinntekt

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Industri	76,1	80,8	78,3	76,0	73,8	76,9	80,5	84,7	86,7	79,9	78,9

Lønnskostnadsandelen steg sterkt fram til 1978, hvoretter den er kommet ned mot samme nivå som før oppgangskonjunkturen i 1974.

Denne utviklingen avspeiler seg også i tall for avkastning på den investerte

kapital. Beregningene er utført i Statistisk Sentralbyrå og ble overlevert partene under arbeidet i Det tekniske Beregningsutvalget for inntektsoppgjørene. Selv om tallene er usikre, bekrefter de inntrykket av at fortjenesteforholdene i norsk industri har bedret seg kraftig de siste åra.

6. Konklusjon

Hensikten med den analyse som LO her har lagt fram, er på ingen måte ment som bevisførsel for at næringslivets og særlig industriens problemer er løst. Vi står fortsatt overfor behovet for betydelige strukturelle tilpasninger så vel i industrien som i næringslivet for øvrig. Gjennom 1970-åra har markedet ikke minst p.g.a. energiprisstigningen og teknologiske forskyvninger gjennomgått betydelige endringer. Dette er en langsiktig arbeidsoppgave som må løses, bl.a. om vi skal komme på offensiven i forhold til prisstigningen. Dette er likevel problemstillinger som klart faller utenfor tariffoppgjøret LO/N.A.F. Materialet viser klart at det ikke lenger er *inntjeningsvevnen* i eksisterende virksomheter som er hovedproblemet. Foruten arbeidet med gradvise tilpasninger i produksjonsstrukturen, er hovedproblemet i første rekke knyttet til manglende etterspørsel. Dette kan i første rekke ekspanderende markedet gi sikkerhet for.

Våre eksportmarkeder kan vi gjøre lite med. Her er aktiviteten gitt gjennom beslutninger utenfor vårt eget herredømme. Hvis vi igjen ser spesielt på industrien, har den eksportkonkurrerende del oppnådd den sterkeste produktivitetsvekst enten vi ser perioden siden 1977 eller 1970-åra under ett.

Som en ser finner vi nærmere 90 prosent av industrissysselsettingen i skjermet og hjemmekonkurrerende industri. Den innenlandske etterspørselen former en viktig del av rammebetingelsene for disse deler av industrien. Om vi i tillegg til de belastninger eksportindustrien utsettes for gjennom tilbakeslaget i internasjonal økonomi, også skulle svekke arbeidsgrunnlaget for det øvrige næringsliv gjennom redusert etterspørsel innenlands, er det fare for en rask svekkelse av våre muligheter for å sikre den fulle sysselsetting. LOs tariffkrav er bygd opp med sikte på å ivareta balansen mellom hensynet til konkurransevnen og den innenlandske etterspørsel.

II. POLITISK BAKGRUNN

Ved utformingen av det økonomiske opplegget for 1981, fant Regjeringen det nødvendig å gjennomføre betydelige lettelser i den direkte inntektsbeskatningen. For å motvirke den økte skatteprogresjonen på høyere inntekter, som en mente bidro til å forsterke lønnsøkningen, fikk de høyere inntekter størst skattelettelser.

Isolert sett var skatteomleggingen i dårlig samsvar med en rettferdig sosial profil. Regjeringen knyttet derfor klare inntektsmessige forutsetninger til omleggingen. En la til grunn 11,5 prosent prisstigning. Ved en slik prisstigning ville en årslønnsvekst fra 1979 til 1980 på kr. 7500,— være tilstrekkelig til å sikre kjøpekraften selv på høyere inntektstrinn. En slik årslønnsvekst tilsvarer ca. 10 prosent på gjennomsnittlig inntektsnivå. Med bakgrunn i at en lik inntektsvekst på alle inntektstrinn ville gi en akseptabel sosial profil, ble sammenhengen med inntektsoppgjørene våren 1981 sterkt understreket:

«Regjeringen er klar over at det skatte- og inntektspolitiske opplegget tillegges organisasjonene et særlig anvar og at høyt lønnsgruppene som følge av progresjonslettelsene må vise spesiell vilje til moderasjon under inntektsoppgjørene. Regjeringen vil understreke at inntektsutjevningen fortsatt er en sentral målsetting. Hvis inntektsoppgjørene til våren ikke skulle få en akseptabel sosial profil, må det skatteopplegget som nå legges fram, vurderes på nytt.»

I tida etterpå ble det fra Regjeringens side klart presisert at eventuelle brudd på denne forutsetningen ville medføre forslag om endringer i skatteopp-
legget og særlig progresjonsettelsene.

Under behandlingen i Stortinget ble det fra de aller fleste erkjent at skatte-
omleggingen måtte få konsekvenser for inntektsoppgjøret. Mellompartiene,
Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, fremmet et eget forslag med mindre
progresjonsettelsener enn Regjeringen. I finanskomitéens innstilling uttalte dis-
se dessuten:

«Disse medlemmer vil peke på at lønnsoppgjøret våren 1980 var et godt bi-
drag til inntektsutjevningen. Denne linje bør videreføres ved oppgjøret 1981.»
Høyre framholdt bl.a. følgende i sine fraksjonsmerknader:

«De endringer som må gjøres i inntektsskatten, bør få klare konsekvenser
for inntektsoppgjøret neste år, idet skattelettelsene gjør det tilsvarende lettere
å akseptere lave lønnstillegg. Redusert progresjon vil også gjøre det mulig å
redusere den virkning man har sett av tidligere års skattepolitikk, nemlig at
inntektene før skatt må økes forholdsvis mest for høye inntekter for at disse
bare skal kunne opprettholde kjøpekraften.»

III. LOs KRAV

Grunnlaget for forhandlingene finner vi i pkt. 4 i riksmeklingsmannens forslag
av 16. april 1980.

Med bakgrunn i LOs hovedmålsettinger for oppgjøret forutsatte LOs krav at
det måtte gis:

1. Et generelt lønnstillegg fra 1.4.1981 slik at de brede lønnstakergrupper opp-
nådde en årslønnsvekst som sikret kjøpekraften på 1980-nivå.
2. Lavlønnstillegg beregnet etter timefortjenesten for voksne arbeidere eks-
klusive tillegg i den enkelte bedrift i forhold til gjennomsnittlige timefortje-
neste for voksne arbeidere i 3. kvartal 1980 i industrien. For å hindre at
lønnstakere med liten eller ingen lønnsglidning kom skjevt ut, ble lavlønn-
tillegget forutsatt gitt til alle med lavere enn gjennomsnittlig timefortjene-
ste i LO/N.A.F.-området. Lavlønnstillegget skulle komme i tillegg til det ge-
nerelle tillegget innenfor en økonomisk ramme på 0,5 prosent (0,7 prosent
fra 1.4.1981).
3. Det gjennomføres endringer i regelverket slik at innbetalingen til Lavlønn-
fondet ikke begrenser beregningsgrunn.
4. Fem ukers ferie for alle og seks ukers ferie for lønnstakere over 60 år med
full lønnskompensasjon.

I tilknytning til kravet om lavlønnstillegg, ble det understreket at garanti-
ordningen ble videreført i samsvar med pkt. 2 i riksmeklingsmannens forslag.
Beregningsgrunnlaget for garantitillegget 1.10.1980 ble forutsatt å være time-
fortjenesten i 2. kvartal 1981.

Prisutviklingen ved årsskiftet var svært bekymringsfull. Og allerede før
skatteomleggingen var prisstigningen svært sterk. I 12-månedersperioden de-
sember 1979 til desember 1980 var prisstigningen 13,7 prosent. Etter skatteom-
leggingen i januar steg takten i prisstigningen til 15,2 prosent. Med en så vidt
sterk prisstigning ville en raskt undergrave de positive virkninger som peri-
oden med pris- og inntektsstopp og i 1980 stram prisregulering hadde gitt for
pris- og kostnadsveksten og konkurransevnen. Den sterke prisstigningen al-
erede før årsskiftet var også noe uforklarlig trass i den sterke stigningen i
oljeprisene. Seine avstemninger gjorde at tarifftilleggene i overveiende grad
ble utbetalt først i august måned i fjor. Dette innebar at store deler av norsk
næringsliv hadde hatt liten eller ingen lønnsvekst siden april 1978.

I denne situasjonen forelå to alternativer. LO kunne legge til grunn forutsetninger om sterk prisstigning og på den måten begrunne høye lønnskrav. På denne måten ville en ta en sterkere prisstigning på forskudd. Prisstigningen ville ytterligere forsterkes. De negative virkninger for konkurranseevnen ville inntreffe raskt.

For å unngå en ytterligere forsterkning av prisstigningen, valgte LO i hovedalternativet å legge til grunn nasjonalbudsjettets prisforutsetning på 11,5 prosent. For å sikre medlemmene mot en forsterkning av prisstigningen, ble det krevd garantier mot en sterkere prisstigning gjennom en indeksklausul, se pkt. 7 i LOs krav. Denne forutsatte indeksforhandlinger med sikte på full kompensasjon for prisstigning utover 11,5 prosent fra 1980 til 1981. Indeksklusulen ble forutsatt utløst dersom konsumprisindeksen pr. 15. september 1981 oversteg 125,0 poeng.

I en slik løsning lå flere fordeler. Behovet for å begrense prisstigningen er nevnt. Om en eksempelvis skulle legge til grunn 14 prosent prisstigning, må årslønnveksten bli kr. 9800 om ansatte på gjennomsnittlig inntekt i N.A.F.-statistikken skulle opprettholde kjøpekraften. Med 11,5 prosent stigning kunne LOs krav begrenses til kr. 7500,—. Gjennom en indeksklausul hadde en også større håp om den nødvendige realisme ved inntektsforhandlinger overfor andre grupper. En forutsatte dessuten at forskriftene til innteksreguleringsloven ville tilpasses resultatet av de sentrale oppgjørene.

IV. FORHANDLINGER OG MEKLING

Som nevnt vedtok LOs representantskap prinsippene for LOs krav 28. januar 1981. Etter nærmere utforming av kravene i LOs sekretariat, ble kravene overlevert N.A.F. 12. mars 1981. Det viste seg raskt at det ikke var mulig å komme fram under forhandlingene og disse ble av LO begjært avsluttet allerede 17. mars etter tre forhandlingsmøter.

Meklingen startet opp allerede 19. februar. Det ble i alt avholdt 10 meklingsmøter. Under forhandlinger og mekling ble det oppnådd enighet om følgende spørsmål:

- å endre regelverket slik at innbetalingen til Lavlønnfondet ikke begrenser beregningsgrunnlaget for skift, overtid m.v.
- ferispørsmålet med myndighetenes mellomkomst. Ifølge opptrappingsplanen for ferie vedtatt av Stortinget, blir det en ekstra feriedag i 1982, mens den ekstra ferieuken kommer fra 1984.

Stortingets vedtak forutsatte at det skal gis full lønnskompensasjon for den ekstra ferieuken.

For øvrig var det i løpet av meklingen ikke mulig å nå fram til enighet om noe spørsmål. I realiteten kom en ikke inn i seriøse drøftinger om en økonomisk ramme overhodet. Til det var uenigheten og størrelsen på lønnsglidningen og dermed forutsetningene for innføring av et eventuelt tak på lønnsglidningen for stort, se pkt. 1. i riksmeklingsmannens forslag. LO erklærte seg under forhandlingene og mekling villig til slike forhandlinger forutsatt at det ble påvist at den reelle lønnsglidningen hadde overskredet 3 prosent. Dette ble ikke dokumentert. Som begrunnelse for LOs påstand overfor Rikslønnsnemnda vil en nedenfor utdype LOs oppfatning av dette spørsmålet og de andre spørsmål av betydning for den økonomiske rammen.

LO hadde fastsatt plassfratredelsen til 1. april etter arbeidstidas slutt. På dette tidspunktet fant riksmeklingsmannen ikke grunnlag for å framsette noe forslag i oppgjøret. Faren for konflikt var reelt til stede.

Regjeringen og Stortingets flertall hadde påtatt seg et betydelig ansvar for inntektsoppgjøret gjennom skatteomleggingen og de inntektsmessige forutset-

ninger for denne. LO innrettet sine krav til disse forutsetninger så vel overfor arbeidsgivere i den statlige, kommunale og private sektor. Når N.A.F. ikke var villige til å legge Regjeringens og stortingsflertallets forutsetninger til grunn under forhandlinger og mekling, fant LO det rimelig at staten gjennom sitt arbeidsgiveransvar fulgte opp de politiske retningslinjer utformet under hensyn til inntektsfordelingen, prisstigningen, konkurransevnen og den generelle økonomiske situasjon.

På dette grunnlaget fant LO å kunne utsette plassfratredelsen i påvente av resultatet av forhandlingene for de offentlige ansatte. Disse forhandlingene er nå fullført i samsvar med LOs krav.

V. OPPGJØRENE I DEN OFFENTLIGE SEKTOR

Oppgjørene i den offentlige sektor — stat, kommuner og fylker — har gitt fullt gjennomslag for LOs krav. Når rammene i staten og kommunene er forskjellige — henholdsvis 10,5 og 12,4 prosent — skyldes det at det er flere kommunalt ansatte på lavere lønnstrinn. For nærmere enkeltheter om oppgjøret for de offentlig ansatte vises til vedlegg 5. Hovedprinsippene i oppgjørene er (statsoppgjøret):

1. Tilleggene pr. 1. mai 1981 forutsetter 11,5 prosent prisstigning fra 1980 til 1981.
2. Regulativmessige endringer ut fra forutsetningen om kr. 7500 i årslønnsvekst, dvs. i samsvar med forutsetningene for skatteomleggingen.
3. En lavlønnsordning med en ramme på 0,3 prosent for 1981 (0,45 prosent pr. 1.5.1981). Dette er benyttet til endringer i opprykksstiger på lavere lønnstrinn. I tillegg kommer lavlønnsprofilen ved de regulativmessige endringer. Rammen for lavlønnsordning er derfor ikke direkte sammenliknbar med lavlønnskrevet i privat sektor.
4. Gjennomslag for prinsippet om indeksreguleringer:
«Dersom Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 16. september 1981 overstiger 126,5 poeng, kan organisasjonene kreve opptatt forhandlinger om eventuell regulering av lønningene.

Slike forhandlinger skal ta utgangspunkt i den generelle økonomiske situasjon med særlig vekt på virkningen på landets konkurransevne overfor utlandet og utviklingen i disponibel realinntekt fra 1980 til 1981.

Dersom det under forhandlingene ikke oppnås enighet, avgjøres saken av Rikslønnsnemnd, jfr. § 26 i lov om offentlige tjenestetvister.»

Tilsvarende indeksbestemmelser er det oppnådd enighet om i oppgjøret for de kommuneansatte, jordbruket og ved reguleringen for pensjonister fra 1. mai 1981.

Som nevnt gir rammen en årslønnsvekst på 10,5 prosent. Herav er 2 prosent begrunnet i kompensasjon for mindrelønnsutvikling i forhold til det private arbeidsliv. I denne forbindelse må en være oppmerksom på at rammen for oppgjøret ikke lar seg overføre direkte til oppgjøret mellom LO og N.A.F. *Liksom i kommunene (årslønnsvekst 12,5%) er det gjennomsnittlige lønnsnivået i det private arbeidsliv lavere enn i staten.* I alle tre oppgjørene er som nevnt kr. 7500,— i årslønnsvekst lagt til grunn.

VI. LOS KRAV OG BEGRUNNELSE FOR PÅSTAND I RIKSLØNNSNEMNDA

På bakgrunn av den senere tids utvikling, bl.a. oppgjørene for offentlige ansatte, arbeidsrettssaken om taket på lønnsglidningen og lønnsindeksen for 1. kvartal 1981, skal en redegjøre for LOs krav slik disse reises i forbindelse med

behandlingen i Rikslønnsnemnda. Av de krav som LO opprinnelig reiste overfor N.A.F. står følgende igjen:

- a) Det generelle tillegg.
- b) Lavlønns tillegg.
- c) Økonomiske utslag av full lønn for ytterligere én feriedag fra 1982.
- d) Indeksregulering.

1. Det generelle lønnstillegget

Som nevnt har oppgjørene i den private sektor gitt fullt gjennomslag for prinsippet om en årslønnsvekst på kr. 7500 forutsatt 11,5 prosent prisstigning. I oppgjøret mellom LO og N.A.F. vil en slik årslønnsvekst avhenge av virkningen av lønnsutviklingen i 1980 på årslønna i 1981 (lønnoverhenget), bidrag fra lønnsøkning utover sentrale forhandlinger i 1981 og det generelle lønnstillegget. Hva angår størrelsen på overhenget, er det uenighet mellom partene. Det er LOs oppfatning at overhenget må fastlegges ut fra de informasjonen N.A.F.s kvartalsstatistikk kan gi. Det innebærer at overhenget må fastlegges ved å se lønnsnivået i 4. kvartal 1980 i forhold til årsgjennomsnittet. Dette gir et lønsmessig overheng på 5,2 prosent fra 1980 til 1981.

Dette var blant de spørsmål som ble vurdert av en arbeidsgruppe mellom N.A.F., LO og Finansdepartementet under meklingen. I arbeidsgruppa rapport heter det bl.a. (rapporten følger vedlagt, se vedlegg 6):

«Overhenget» kan defineres på flere måter. En metode å bestemme overhenget på er å ta 4. kvartalsnivå i prosent av gjennomsnittet for året. Dette overhenget kan nå beregnes for 1980 til 5,2 prosent for N.A.F.-statistikkens gjennomsnitt (kol. 10). Hvilken plass det er for tariff tillegg i 1981, vil da være avhengig av forutsetninger som gjøres om lønnsglidningen fra 4. kvartal 1980 til 4. kvartal 1981.

«Overhenget» kan også defineres som lønnsnivået ved årsskiftet i forhold til gjennomsnittet. Dette «overhenget» kan ikke beregnes, men må anslås. Dersom en forutsetter at *glidningen fra 4. kvartal 1980 og ut 1981 er den samme som i avsnittet over*, blir «overhenget» større. Men bidraget fra lønnsglidningen i 1981 blir tilsvarende mindre. Innenfor gitte rammer for lønnsvekst fra 1980 til 1981 gir dette det samme rom for tariff tillegg som i det første tilfellet.»

Videre:

«4. kvartals lønnsnivå kan registreres i statistikken. Lønnsnivået pr. 1.1. er et teoretisk nivå som ikke kan registreres og er begrepsmessig ikke presist som et gjennomsnittsnivå for en periode.»

Bidraget til årslønnsveksten i 1981 fra lønnstillegg som ikke direkte følger av de sentrale forhandlinger, må nødvendigvis bli noe skjønsmessig. Ved oppgjøret i 1980 ble dette anslått til 3 prosent, noe som også syntes som et rimelig anslag tidligere i vår. I dag synes dette noe høyt.

Statistisk Sentralbyrås foreløpige lønnsindeks for 1. kvartal 1981 foreligger nå. Den viser en vekst i timefortjenesten for voksne arbeidere på 1 prosent fra 4. kvartal 1980 til 1. kvartal 1981. Med det forbehold som ligger i at dette er en foreløpig indeks, kan dette tyde på at slik lønnsøkning er for nedadgående. Eksempelvis kan nevnes at lønnsøkningen fra 4. kvartal 1979 til 1. kvartal 1980 var 1,4 prosent trass i at 10-punktsavtalen med N.A.F. satte rammer for lokale forhandlinger i denne perioden.

N.A.F.s forbud mot lokale forhandlinger etter bruddet i meklingen i april (dømt tariffstridig i Arbeidsretten) har også bidratt til å begrense lønnsøkning i lokale forhandlinger.

Med bakgrunn i dette og tendensen i den foreløpige lønnsindeksen, er det etter LOs oppfatning rimelig å legge til grunn at slik lønnsøkning vil bidra 2,5

prosent til årslønnsveksten i 1981. Dette tilsvarer 1 prosent lønnsøkning utover generelt tillegg og lavlønn fra kvartal til kvartal i de tre gjenværende kvartaler.

Gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne arbeidere i N.A.F.-statistikken forutsatt 40 timer pr. uke, var i 1980 kr. 38,33. For å oppnå en årslønnsvekst på kr. 7500,— må disse ha en årslønnsvekst på 9,4 prosent. Bidraget til årslønnsveksten fra generelt tillegg må bli:

	1980—81
Årslønnsvekst	9,4 prosent
+ Overheng	5,2 prosent
+ Lønnsøkning utover generelt tillegg og lavlønnstillegg i 1981	<u>2,5 prosent</u>
Generelt tillegg	<u>1,7 prosent</u>

Dette tilsvarer et generelt lønnstillegg pr. 1. april på 87 øre pr. time.

2. Lavlønn

Fra 1. april 1981 gis lavlønnstillegg innenfor en ramme på 0,5 prosent av årslønna i 1980 (0,7 prosent pr. 1. april 1981) etter følgende skala:

Prosentintervaller ¹⁾		1000 timer	
Under 85 prosent (14,29 %)		12 075	90 øre
85—89,9 (7,45 %)		6 285	70 øre
90—94,9 (13,48 %)		11 393	40 øre
95—99,9 (14,32 %)		12 102	30 øre
Over 100 (50,46 %)		42 629	
Sum	(100 %)	84 493	28 øre

¹⁾ Intervallene bygger på timefordeling fra statistikken for 3. kv. 1979, siden nyere tall ikke er lagt fram.

Om prinsippene for fordeling av lavlønnstilleggene, vises for øvrig til pkt. 5 i LOs krav og redegjørelsen under pkt. IV ovenfor. Utgiftsfordelingen i garantiordningen og forutsetningen for beregning og fordeling av garantitilleggene følger direkte av riksmeklingsmannens forslag i 1980. Eventuelle justeringer av bedriftenes andel og de ansattes premie, forutsettes at partene avklarer seg i mellom uten Rikslønnsnemndas bistand.

Garantitillegget pr. 1.10.1981 vil for enkelte bedrifter få et visst kostnadsmessig utslag. Utliknet på alle, vil belastningen på rammen bli ubetydelig.

3. Lønnskompensasjon for ferieutvidelsen

Full lønnskompensasjon innebærer uendret årslønn med én dag utvidet arbeidsfri. Satsen for feriepenger vil økes med 0,4 prosent fra 1. mai 1981, dvs. 0,3 prosent for 1981. For å oppnå dette, vil kompensasjonen imidlertid ikke utbetales før i 1982. Neste år vil bedriftenes lønnskostnader øke i den utstrekning arbeidsproduktiviteten ikke øker tilsvarende.

I staten fastslår avtalen at ferien representerer en kostnadsbelastning på 0,2 prosent — i kommunene 0,3 prosent. Forskjellen kan skyldes at det antas at kommunal og fylkeskommunal virksomhet krever ferievikarer i større utstrekning enn i staten. Mulighetene for å løse bemanningsproblemen uten mer folk, dvs. ekstraordinære produktivetsgevinster bør være større i det private arbeidsliv. LO holder derfor fast ved et kostnadsutslag på 0,1 prosent.

4. Indeksregulering

Her vises til begrunnelsen for LOs hovedalternativ. Prinsippet om indeksregulering er gjennomført i oppgjørene for de offentlige ansatte, pensjonistene og jordbruksoppgjøret.

5. Konkurranssevnen

Den økonomiske rammen for LOs krav blir dermed:

	1979—80
Årslønnsvekst	9,4 prosent
Lavlønn	0,5 prosent
Lønnskompensasjon for ferie	0,1 prosent
Sum	<u>10,0 prosent</u>

Som omtalt i avsnitt II.2. vil næringslivets konkurransevne bestemmes av flere forhold enn utviklingen i lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) i Norge og andre land i norske kroner. Flere forhold som ikke medregnes er til norske bedrifters fordel (rentenivå, ro i arbeidslivet, energipriser m.v.). Endringer i bedriftsbeskatningen innebærer dessuten en styrking av norske bedrifters konkurransevne på kort og lang sikt.

Den økonomiske rammen for LOs lønnskrav gir godt håp om ytterligere å styrke norsk industris konkurransevne i 1981, selv isolert vurdert ut fra utviklingen i lønnskostnadene pr. produsert enhet. De siste opplysninger om lønnskostnader, produktivitet og den norske kronekursen, har styrket denne bedømmelsen.

Ifølge revidert nasjonalbudsjett for 1981, antas produktiviteten å øke lite i andre land (industriproduksjonen for våre handelspartnere antas å *synke* 2,6 prosent i 1981). Som et gjennomsnitt for våre handelspartnere, antyder revidert nasjonalbudsjett en vekst i LPE på *vel* 8 prosent fra 1980 til 1981. Produktiviteten i norsk industri antas å øke med ca. 0,5 prosent. Uten valutakursendringer og hensyn tatt til funksjonærenes lønnsutvikling, vil lønnsøkningen i norsk industri derfor kunne bli 8,5—9 prosent uten at konkurransevnen svekkes.

Bedømmelsen av valutakursutviklingen vil alltid være usikker. Ved tariffoppgjøret i 1980 ble kronekursen i februar 1980 benyttet ved beregninger av valutakursutviklingen fra 1979 til 1980. Samme forutsetning i årets oppgjør, vil gi en svekkelse av norske kroner på 2,5 prosent i forhold til våre handelspartnere innenfor det vekstsystem som benyttes i slike beregninger (se for øvrig side 3, 2. avsnitt i vedlegg 6).

Utviklingen siden februar har styrket oppfatningen av at en svekkelse av kronekursen av om lag dette omfang, synes realistisk. Kronekursen er fortsatt lav innenfor det vekstsystem en opererer med (må ikke forveksles med valutakurven, som benyttes av Norges Bank i daglige kursvurderinger), selv om den har styrket seg noe i forhold til februar. Dette skyldes særlig den svakere kursen for EF-valutaene. Her bør en imidlertid kunne vente en viss kursoppgang og dermed igjen noe svakere kroner. I tillegg kommer den stadig sterkere dollar, og japanske yen. Som et gjennomsnitt for *hele* 1. kvartal, var kronekursen ca. 2,5 prosent svakere enn i 1980. I april var kursen 1 prosent svakere enn i 1980, mens den altså seinere igjen er blitt svekket. Om kursnivået for april forblir uendret ut året, vil det gjennomsnittlige kursnivå for året ligge ca. 1,5 prosent under 1980 innenfor det vekstsystem som benyttes ved beregning av konkurransevnen. Alt i alt innebærer dette at industriens lønnsnivå kan øke 10—11 prosent uten at konkurransevnen svekkes. Med 2,5 prosent lavere kro-

nekurs (samme forutsetning som i fjor) blir denne begrensningen 11—11,5 prosent.

Denne vurderingen bygger på at funksjonærene oppnår samme lønnsøkning som arbeidere. Funksjonærene utgjør om lag $\frac{1}{2}$ av sysselsettingen i norsk industri. Deres gjennomsnittlige lønnsnivå er høyere enn arbeidernes. Om forutsetningen for skatteomleggingen ikke skal brytes, må derfor årslønnsveksten for funksjonærene begrenses til 7 prosent. LO forutsetter at arbeidsgivere, bl.a. i N.A.F.-bedrifter lojalt følger opp dette. Tilsvarende må gjelde for forskriftene til inntektsreguleringsloven. LPE i norsk industri vil således øke med ca. 8,5 prosent mot altså 10—11 prosent i andre land i norske kroner ut fra rammen i LOs krav og forutsetningene i skatteomleggingen.

Som en ser vil LOs krav ligge godt innenfor rammer som forhindrer en svekkelse av konkurranseevnen. Målsettingene på dette punktet i riksmeklingsmannens forslag fra 1980, blir således oppfylt. Dette gjelder også ved indeksregulering til høsten.

6. Lønnsglidningen i 1980

Vedrørende spørsmålet om innføring av «tak» på lønnsglidningen vises til riksmeklingsmannens forslag pkt. VI.2 og 3. Vilkåret for å etablere et «tak» er at lønnsglidningen i 1980 var over 3 prosent. Landsorganisasjonen er fortsatt av den mening at lønnsglidningen har vært lavere og vil derfor påstå at vilkåret for å innføre en slik begrensning ikke er til stede.

Da partene under forhandlingene og meklingen ikke kom til enighet, brakte N.A.F. saken inn for Arbeidsretten. LO påstod prinsipielt saken avvist, og Arbeidsretten sluttet seg til dette syn. Som eget bilag fremlegges Arbeidsrettens avgjørelse sammen med prosesskriftene i arbeidsrettssaken.

Det fremgår av Arbeidsrettens kjennelse at saken ble avvist fordi de justeringsfaktorer som fremgår av pkt. VI.3 ikke er uttømmende og at partene hadde forutsatt dette behandlet i det utvalg som fremgår av samme punkt. Arbeidsretten har dermed gitt LO medhold i at det skal justeres for flere faktorer enn de som er nevnt i pkt. VI.3. Et par faktorer utover de nevnte er det for øvrig enighet om.

Vi legger derfor til grunn den lønnsglidning som er forårsaket av lokale forhandlinger. Her viser vi til at det var dette N.A.F.s krav gikk ut på ved tariffrevisjonen i 1980 — noe som for øvrig ble bekreftet ved N.A.F.s tilbud under tariffrevisjonen.

Det er også denne forståelse av lønnsglidningsbegrepet som er anvendt i den offentlige utredning av 24. mars 1977 (NOU 1977: 26). Her beskrives lønnsglidningen som den lønnsøkning som finner sted ved beslutninger på det lokale plan. I utredningen heter det f.eks. på side 18 i siste avsnitt:

«Lønnsøkning i form av lønnsglidning avgjøres fullt ut gjennom beslutninger på det lokale plan. Som det fremgår av tidligere avsnitt, kan slike justeringer være hjemlet i tariffavtaler som er inngått sentralt eller på forbundsplanet. Lønnsjusteringen fastlegges likevel gjennom forhandlinger og beslutninger på bedriftsplanet og den registreres som lønnsglidning.»

Jeg vil så ta for meg tallene slik de to organisasjonene har beregnet lønns-
glidningen på grunn av tallene fra kvartalsstatistikken.

	LO	N.A.F.
Lønnsøkning 1979—1980	9,8	9,8
+ Vår oppgjøret 1980	4,0	3,7
Sum	5,3	6,1
Strukturelle endringer i 1980	0,3	0,3
+ Områder utenfor N.A.F.-statistikken	0,5	0,3
Sum	5,0	5,5
+ Overheng	0,8	0,0
+ Forbundsvis avtalte tillegg	1,2	0,3 ¹⁾
+ Ikke reell lønnsglidning, særlig akkordfortjeneste	1,0 ²⁾	0,0
SUM	2,0	5,2

1) Transport — opptrappingstillegg

2) Sannsynligvis høyere

Uenigheten på enkelte punkter kan leses ut av denne oversikten. En skal her
kort behandle de enkelte punkter der partene har forskjellig syn. For øvrig vi-
ses til eget vedlegg (Vedlegg 7).

1. Vår oppgjøret 1980

De 3 enheter som oppgjøret i 1980 bestod av, utgjorde til sammen 4 prosent.
Det fremgår av meklingsforslagets klare ordlyd at disse 3 enheter kommer til
fradrag. N.A.F. har aldri tatt forbehold om å redusere fradraget såfremt man i
de enkelte forbundsområder anvender tillegget på annen måte enn Riksmek-
lingsmannens forslag innebærer.

2. Områder utenfor N.A.F.-statistikken

Dette er en justering som ikke er nevnt i pkt. 3, men hvor partene er enige
om at en justering må foretas fordi N.A.F.-statistikken ikke omfatter hele ta-
riffområdet mellom partene. Det er imidlertid ikke enighet om størrelsen av
dette fradraget.

3. Overheng

N.A.F. har foretatt sine beregninger som om det var tale om differansene
mellom kvartalsstatistikken for de 2 år, 1980 og 1979. Ved en slik beregning tar
man med lønnsglidning som har funnet sted før 1. januar 1980. N.A.F. er for så
vidt enig i at dette følger av en slik beregning. Det er imidlertid klart at en slik
beregning er i strid med Riksmeklingsmannens forslag. Det heter i pkt. VI.2
uttrykkelig — og for øvrig på 2 steder i teksten — at det er lønnsglidningen i
1980 som skal legges til grunn ved beregningen. Når dette er situasjonen, sier
det seg selv at det må gjøres fradrag for den lønnsglidning som har funnet sted
før 1. januar 1980. Dette overheng har vi beregnet på tradisjonell måte ved dif-
feransen mellom tallet for 4. kvartal 1979 og årsgjennomsnittet for 1979. Det er
i det hele tatt vanskelig å forstå at N.A.F. ikke aksepterer dette fradrag som
har så klar forankring i Riksmeklingsmannens forslag.

4. Forbundsvis avtalte tillegg

Jeg understreker at disse tillegg i sin helhet er avtalt med N.A.F. selv. Hovedtyngden av disse tillegg ble for øvrig avtalt under tariffrevisjonen i samband med tilpasningen av Riksmeklingsmannens forslag på de enkelte forbundsområder. LO har beregnet utslagene av slike tillegg til 1,2 prosent, mens N.A.F. nøyer seg med et fradrag på et tillegg — nemlig erklæringstillegget i transporttariffene.

Etter LOs oppfatning sier det seg selv at disse tillegg ikke har noe med lønnsglidning å gjøre verken generelt eller i henhold til Riksmeklingsmannens forslag.

5. Lønnsøkning på grunn av arbeidsytelse

Det har hele tiden vært klart mellom partene at den lønnsøkning som finner sted på grunn av større arbeidsytelse, ikke skulle omfattes av noen begrensning. Dette kom opp allerede ved oppstartingen av tariffrevisjonen i 1980 da N.A.F. presiserte sitt prinsipielle krav. N.A.F.s standpunkt ble for øvrig bekreftet ved det tilbud som ble fremlagt under forhandlingene. For øvrig vil LO peke på at det vesentlige av denne stigning ikke er forankret i stedlige avtaler, men i akkordtariffer inngått mellom tariffpartene som f.eks. i byggefagene. Denne faktor er vanskelig å beregne. LO har lagt til grunn den lønnsøkning som fant sted i inntektsstoppåret 1979 da lønnsøkning i henhold til lokale avtaler ikke var tillatt, mens derimot lønnsøkning i henhold til prestasjonslønnsystemene uhindret kunne finne sted. Vi har anslått tallet til 1 prosent, men antar at det sannsynligvis er noe høyere.

Kontrollproblemene

Som Rikslønnsnemnda vil se, inneholder Arbeidsrettens avgjørelse også dom i et motsøksmål.

Her ble N.A.F. dømt til å fremlegge oppgaver fra bedriftene, protokoller og annet tvistemateriale som organisasjonen måtte sitte inne med. Dette kontrollarbeidet er en omfattende oppgave som det sannsynligvis ikke vil være praktisk mulig å utføre under behandlingen i nemnda. N.A.F. har ved sitt standpunkt til spørsmålet om kontroll av materiale forårsaket at verdifull tid har gått tapt. Hadde N.A.F. inntatt et riktig standpunkt under forhandlingene, ville vi kunne arbeidet med kontrollen parallelt med selve forhandlingsarbeidet. Når vi nå har fått vite at N.A.F. fastholder sitt krav om «tak» etter at Arbeidsrettens dom foreligger, er det vårt standpunkt at LO må ha mulighet til å kontrollere tallene om disse skal kunne legges til grunn for en beslutning om å etablere den begrensning på lønnsglidningen som N.A.F. krever. Det har vi Arbeidsrettens dom for.

Nødvendigheten av et slikt materiale følger av at N.A.F.s lønnsstatistikk ikke registrerer lønnsglidning, men enhver lønnsutvikling uansett årsak.

VII. PÅSTAND

Landsorganisasjonen i Norge tillater seg å legge ned følgende påstand overfor Rikslønnsnemnda:

1. Generelt tillegg

Det gis et generelt lønnstillegg pr. 1. april 1981 på 87 øre pr. time for voksne arbeidere. Satsene for akkordarbeid, produksjonspremiearbeid, uke- og månedslønte m.v. reguleres tilsvarende. Satsene for unge arbeidstakere og lærlinger reguleres i samsvar med prinsippene fra oppgjøret i 1980.

2. Lavlønn

I samsvar med lavlønsskalaen, referert under pkt. VI.2., gis lavlønstillegg innenfor en ramme på 0,5 prosent av årslønna i 1980. Lavlønstilleggene fordeles i samsvar med prinsippene i pkt. 5. i LOs krav.

3. Indeksbestemmelse

Tariff tilleggene for LOs medlemmer i den private sektor forutsetter at prisstigningen fra 1980 til 1981 ikke overstiger 11,5 prosent om kjøpekraften skal opprettholdes på 1980-nivå for brede lønnstakergrupper.

Om prisstigningen ikke skal overstige 11,5 prosent, må konsumprisindeksen pr. 15. september 1981 ikke overstige 125,0 poeng forutsatt noenlunde jevn utvikling. Dersom konsumprisindeksen pr. 15. september overstiger 125,0 poeng, skal det opptas forhandlinger med sikte på full kompensasjon for den prisstigning som antas å overstige 11,5 prosent fra 1980 til 1981.

4. Forhandlinger om tak på lønnsglidningen

Idet en viser til redegjørelsen i VI, 6., må spørsmålet avvises.

5. Tariffavtalens ikrafttreden

De nye tariffavtalene trer i kraft fra det tidspunktet de tidligere tariffavtalene utløper.

Pål Krabys innlegg

I. Oppgjørets omfang

Den foreliggende tvist gjelder spørsmålet om regulering av lønninger og andre bestemmelser for annet avtaleår av tariffperioden 1980—1982. Det har vært ført forhandlinger og mekling med utgangspunkt i Riksmeklingsmannens forslag som ble vedtatt av begge parter i fjor. La meg med en gang kort understreke at LO og N.A.F. ved årets minioppgjør som en felles forpliktelse skal søke å bedre bedriftenes konkurransevne. Jeg henviser til VI, pkt 1, siste setning i Riksmeklingsmannens forslag fra i fjor, der det heter at partene er enige om den målsetning at man for årene fremover, dvs. fra og med 1981, skal ha som utgangspunkt å bedre konkurransesituasjonen. Med denne bestemmelse i Riksmeklingsmannens forslag har man for første gang fått fastlagt en total økonomisk ramme for et oppgjør, nemlig at man skal søke å bedre konkurransevnen. LO har ved flere anledninger overfor myndigheter og almenheten uttalt og bekreftet at vi ved dette oppgjør må innrette oss slik at konkurransevnen sikres. Det samme har for øvrig Regjeringen Harlem Brundtland gjort, først i tiltredelseserklæringen og senere ved en rekke anledninger.

Videre henviser vi til at det skal innføres et tak på lønnsglidningen for annet avtaleår, hvis den gjennomsnittlige glidning i 1980 blir større enn 3%.

Vi henviser også til lavlønnsordningen, som forutsetter at hver av partene skal bidra med halvparten til dekning av de totale utgifter. Partenes bidrag skal justeres pr. 1. april 1981, slik at denne forutsetning blir oppfylt for tariffperioden som helhet.

De spørsmål det har vært forhandlet og meklet om, er følgende:

1. Krav fra LO om generelt tillegg.
2. Krav fra LO om lavlønstillegg.
3. Krav fra N.A.F. om tak på lønnsglidningen.
4. Justering av partenes bidrag til lavlønnsordningen.
5. LOs krav om indeksregulering høsten 1981.

Twisten gjelder samtlige tariffavtaler mellom LO og tilsluttede forbund på

den ene side og N.A.F. og tilsluttede landssammenslutninger på den annen side, som hadde utløp i første halvår 1980, og som nu har ny utløpstid første halvår 1982.

Staten plussert for egen regning på tariffoppgjøret i 1980. Tiltakene fra statens side var først og fremst skattelettelser på 0,6 % av pensjonsgivende inntekt i 1980 og betydelige forhøyelser av barnetrygden. Ved de forhandlinger som har vært ført i år har det ikke vært tale om noen påplussing fra statens side. Det er tvertimot annonsert i nasjonalbudsjettet at det ikke er dekning for noen ytterligere tiltak fra statens side i statsbudsjettet.

Oppgjørene mellom N.A.F. og LO er vanligvis retningsgivende for andre lønnskategorier både i den private og den offentlige sektor. I år har imidlertid utviklingen fått et helt annet forløp. Som kjent brøt meklingen sammen 1. april om morgenen, og LO hadde varslet arbeidsstans for 250 000 arbeidere fra arbeidstidens slutt samme dag. LO meddelte imidlertid at arbeidsstansen ble utsatt på ubestemt tid, idet LO ønsket å kjøre statsoppgjøret fram før man på ny meklet med N.A.F. Ny mekling mellom N.A.F. og LO ble ikke tatt opp igjen før oppgjøret var avsluttet for staten og kommunene og nytt varsel om arbeidsstans var meddelt fra arbeidstidens slutt fredag 22. mai. Den nye mekling ble resultatløs.

Senere er også jordbruksoppgjøret avsluttet.

Vi befinner oss derfor i en helt ny situasjon, hvor inntektsoppgjørene for skjermede grupper i den offentlige sektor og i jordbruket er gjennomført før de konkurranseutsatte bedrifter har fått sine lønnsvilkår fastsatt. Det er nødvendig å understreke at N.A.F. har tatt klart avstand fra denne fremgangsmåte. Vi kan selvfølgelig ikke akseptere å legge oppgjørene i de nevnte sektorer til grunn for vårt oppgjør. Oppgjøret mellom LO og N.A.F. står helt på egne ben, nemlig det forslag Riksmeklingsmannen fremsatte i fjor og som begge parter har vedtatt.

Det er forkastelig først å fastlegge den økonomiske ramme for skjermede grupper, hvor det ikke foreligger noen konkurranse eller fare for at arbeidsplasser skal gå tapt og deretter påberope samme overfor N.A.F. Det viktigste for N.A.F.s medlemsbedrifter er å overleve i en stadig sterkere konkurranse fra utlandet, både når det gjelder eksportbedrifter og de bedrifter som konkurrerer med importvarer. Blir bedriften slått ut, går også arbeidsplassen tapt. Partene i de konkurranseutsatte bedrifter har derfor en felles interesse i å trygge sitt eksistensgrunnlag.

N.A.F.s linje i det pågående oppgjør har hele tiden vært — overensstemmende med påbudet i Riksmeklingsmannens forslag om bedring av konkurransevnen — å foreta en selvstendig vurdering av konkurranseutsatte bedrifters stilling. Det vil vi også legge til grunn ved behandlingen av denne sak i Lønnsnemnda.

II. Hovedtrekk i den økonomiske utvikling

1970-årene har brakt store omveltninger i økonomien både ute og hjemme. Den økonomiske vekst er blitt svakere og har tildels stoppet helt opp. Arbeidsløsheten er steget sterkt i mange land, oljekrisen i 1973 skapte sterkere prisstigning og de oljeproduserende land har fått store valutaoverskudd. Dette tilsvares av store underskudd i de ikke-oljeproduserende land, både de industrialiserte land og u-landene.

I denne perioden er Norge blitt et oljeproduserende land. Det har betydd en verdifull tilvekst til landets økonomi, har gjort det mulig å opprettholde en viss vekst totalt sett, og å unngå en masse-arbeidsløshet. Etter flere år med store underskudd i utenriksøkonomien og sterk økning i utenlandsgjelden, fikk vi på

grunn av oljeinntektene på ny et overskudd på driftsbalansen med utlandet i 1980 på ca. 5 milliarder kroner.

Totalt sett står vi derfor i en gunstigere stilling enn mange andre vestlige land. Den foreliggende tvist gjelder imidlertid de tradisjonelle næringer, i første rekke industri og bergverk, som ikke kan leve av oljeinntektene, men som er henvist til å klare seg selv i en tildels meget sterk konkurranse. Man kan derfor ikke legge til grunn en vurdering av utviklingen i det samlede nasjonalprodukt eller næringslivets totale inntekt. Utvinningen av olje og gass har gitt en sterk økning i næringslivets driftsinntekter, som kan forlede mange til å trekke feilaktige slutninger for næringslivet generelt. Industri og bergverk er fortsatt sterkt påvirket av den internasjonale økonomiske utvikling og de avsetningsmuligheter som den gir. Dette er forklaringen på at LO, Regjeringen og N.A.F. de senere år har vært enige om å legge til grunn for våre vurderinger og våre avtaler industriens konkurransemessige situasjon.

Vår felles målsetning har vært å bringe norsk industri tilbake til samme relative posisjon overfor de viktigste av våre konkurrentland som vi hadde i begynnelsen av 1970-årene. Ved inntektsstoppens innføring hadde vi tapt noen og tredve prosent i forhold til 1970. Da inntektsstoppen opphørte pr. 1.1.1980 hadde vi gjenvunnet en del, slik at avstanden var blitt redusert til ca. 20 prosent. Prosenttallene refererer seg til lønnskostnader pr. produsert enhet.

Den målestokk vi bruker for vurdering av vår konkurransevne: Utviklingen av lønnskostnader pr. produsert enhet, avhenger av flere faktorer enn lønnskostnader. Det dreier seg om ytterligere to faktorer, henholdsvis utviklingen av produktivitet og utviklingen av valutakurser.

Ved vurderingen av den økonomiske utvikling og konkurranse situasjonen har N.A.F. under forhandlingene og meklingen bygget på opplysninger fra nasjonalbudsjettet 1981, Økonomisk Utsyn over året 1980 og utredningen fra Det tekniske beregningsutvalg. Senere har vi dessuten fått det reviderte nasjonalbudsjett 1981 og langtidsprogrammet 1982—1985. Dessuten foreligger det et rikholdig materiale i OECDs desember rapport og OECDs siste rapport for Norge.

Når det gjelder den internasjonale utvikling, heter det i langtidsprogrammet (Stortingsmelding nr. 79/1980—81) at veksten i brutto-nasjonalproduktet i Vest-Europa ble halvert i 1970-årene. Den årlige økning var 4,3 % i 1960-årene og 2,1 % i perioden 1973—79. Inflasjonen ble tredoblet fra 3,6 % pr. år til 11,4 % pr. år, og den registrerte arbeidsløsheten er på vei til å bli tredoblet. Myndighetenes syn på utviklingen fremgår av følgende sitat fra Regjeringens langtidsprogram:

«Industrilandene har altså forlatt den gunstige utviklingsbane fra 1960-årene, og det er lite som tyder på at de vil komme tilbake på den. De spesielle omstendighetene som gjorde seg gjeldende i 1950- og 60-årene ser ikke ut til å komme tilbake. Det er tvert om nå en rekke nye og ugunstige trekk i industrilandenes utvikling. Så sent som i juni 1977 vedtok OECDs ministre at det skulle føres en politikk med sikte på økt produksjon, synkende arbeidsløshet og dempet prisstigning. I dag må en konstatere at dette ikke er skjedd. Nå prioriterer tvert om de fleste regjeringer kampen mot inflasjonen på en måte som leder til arbeidsløshet og en lav vekst»

Når det gjelder utviklingen i 1980, peker Det tekniske beregningsutvalg på at brutto-nasjonalproduktet i OECD under ett gikk ned med $\frac{3}{4}$ % fra første til annet halvår i fjor. Sterkest var tilbakeslaget i Storbritannia, men også i Vest-Tyskland og Italia inntraff etter hvert en kraftig nedgang. I USA kom omslaget allerede i annet kvartal 1980, med sterk nedgang i industriproduksjonen.

I revidert nasjonalbudsjett 1981, Stortingsmelding nr. 109 (1980—81) blir det

pekt på at det fant sted et omslag i den internasjonale konjunkturutvikling i første del av 1980. Om den aktuelle utvikling heter det:

«Det økonomiske tilbakeslaget i OECD-området ser imidlertid nå ut til å kunne vare lenger enn anslått tidligere. En regner nå med at en moderat oppgang kan komme i annet halvår 1981 eller rundt årsskiftet 1981–82.»

Om konsekvensene for Norge heter det:

«Brutto-nasjonalproduktet hos våre viktigste handelspartnere er anslått å avta fra 1980 til 1981 med $\frac{1}{2}$ %»

«Nedgangen i industriproduksjonen i de samme landene antas å bli enda sterkere — ca. $2\frac{1}{2}$ %, men med mulighet for en meget moderat oppgangstendens i annet halvår.»

For Norges vedkommende har produksjonen av olje og gass, som nevnt innledningsvis, bidratt til å holde den totale veksten oppe. I 1960-årene var den gjennomsnittlige økning i brutto-nasjonalproduktet 4,3 % uten olje. I 1970-årene var den 4,6 % med olje og 3,5 % uten. Det er imidlertid — som redegjort for innledningsvis — utviklingen i industri og tradisjonell bergverksdrift som har særlig interesse for den sak Lønnsnemnda nå behandler. Her var den årlige økning i produksjonen 4,6 % i årene 1970 til 1974, mens det inntraff en nedgang på 1,2 % pr. år fra 1974 til 1977. Fra 1977 til 1980 var det gjennomsnittlig en økning i produksjonen på 0,6 %. I det reviderte nasjonalbudsjett regner man nå med en nedgang i 1981 på 0,4 %. Dette innebærer at bruttoproduktet i industrien målt i volum er omtrent 3 % lavere enn i 1974.

Når det gjelder prognosene for 1981 kan vi altså oppsummere det slik at brutto-nasjonalproduktet hos våre handelspartnere ventes å gå ned med 0,4 %, mens Norge venter en oppgang på 0,5 %. For industriens vedkommende ventes det en nedgang på 2,6 % hos våre viktigste handelspartnere og en nedgang på 0,4 % for Norge.

Den svake vekst hos våre handelspartnere ytrer seg også ved at prognosen for vår eksport av tradisjonelle varer viser en volumnedgang på omlag 2 % fra 1980 til 1981.

Prisutviklingen i OECD-landene økte fra 1979 til 1980. For våre handelspartnere var stigningen i konsumprisindeksen fra 1979 til 1980 11,4 %. Stigningen er imidlertid blitt dempet, og for 1981 regner man med litt over 9 % og 1982 en ytterligere nedgang.

For Norges vedkommende er bevegelsen derimot stadig i oppadgående retning. Vi hadde en gjennomsnittlig stigning i konsumprisindeksen i 1980 på 10,9 %, og i de første 4 måneder av 1981 var stigningen ca. $14\frac{1}{2}$ %, sammenliknet med samme tidsrom i fjor.

Når det gjelder arbeidsløsheten, har vi som allerede nevnt unngått den sterke økning som mange andre land har hatt. I OECD-landene var den samlede arbeidsløshet ved utgangen av 1980 23,5 millioner, og det ventes en ytterligere stigning til mellom 25 og 26 millioner i 1982.

I Norge er det fortsatt et sterkt press på arbeidsmarkedet i sentrale strøk, og mangel på faglært arbeidskraft så å si overalt i landet. Den registrerte arbeidsløshet er steget noe, og var ved utgangen av april 28 400, tilsvarende noe under 2 % av den yrkesaktive del av befolkningen. Det er også en tendens til stigning i registrerte oppsigelser, permitteringer og innskrenkninger av arbeidstiden. Ved utgangen av april var det 5800 flere arbeidstakere enn i april 1980 som var berørt av permitteringer og innskrenket arbeidstid.

Når den registrerte arbeidsløshet ikke er høyere, henger det også sammen med de omfattende selektive støttetiltak som stadig opprettholdes. Ifølge det reviderte nasjonalbudsjett utgjorde de samlede bevilgninger til industrifor-

mål i 1980 2330 millioner kroner. Dette gjelder både tilskudd og lån til private og statseide industribedrifter. Til tross for Regjeringens gjentatte uttalelser om nødvendigheten av å trappe ned de selektive støttetiltak, er bevilgningen for 1981 blitt øket til 3 milliarder kroner. Det er neppe tvil om at mange store industribedrifter ville måtte nedlegge hvis denne støtte ble tatt bort. Forutsetningen for å gjøre dette må være at man reduserer kostnadene og gjør bedriftene konkurransedyktige uten offentlig støtte.

Fra 1979 til 1980 ble som nevnt i stedet underskuddet på driftsbalansen overfor utlandet på 5 milliarder snudd om til et overskudd av samme størrelse. Den vesentligste årsak til dette var at eksportinntektene på olje og gass steg fra ca. 21 milliarder til ca. 41 milliarder kroner. I 1981 ventes en ytterligere økning til 44½ milliarder kroner, men likevel vil vi få et underskudd på driftsbalansen med utlandet. Grunnen til dette er at andre poster viser et stigende underskudd — m.a.o. den tradisjonelle eksport og import utvikler seg i ugunstig retning. Vi opprettholder et for stort innre forbruk som skaper økende import, og våre eksportnæringer taper terreng i utlandet.

Som nevnt ventes brutto-nasjonalproduktet å stige med ½ % i 1981. Det som kalles Norges disponible realinntekt, forutsettes imidlertid å gå ned med ½ %. Dette skyldes vesentlig at underskuddet på rente- og stønadsbalansen med utlandet øker.

En nedgang i landets disponible realinntekt innebærer at vi ikke får noen økning i ressurser som kan brukes til å heve levestandarden ytterligere. Tvertimot vil de disponible ressurser gå ned, og med en økning i befolkningen på ca. ½ % blir nedgangen i disponible ressurser pr. innbygger ca. 1 %.

Det kan være grunn til å sitere hva langtidsprogrammet sier om denne utvikling:

«1960- og 1970-årenes politikk bygget på forutsetningen om høy økonomisk vekst og gode muligheter for avsetning av produksjonen. For 1980-årene er disse forutsetningene ikke lenger til stede, verken internasjonalt eller nasjonalt. Trass i dette, har mange fremdeles forventninger om like stor økning i kjøpekraften, og offentlige ytelser som tidligere.»

III. Lønnsutvikling, herunder lønnsglidning — disponibel realinntekt

Lønnsutviklingen er beskrevet i kapittel 2 i utredningen fra Det tekniske beregningsutvalg.

På side 17 i tabell 2 a belyses lønnsutviklingen for industriarbeidere. Tabellen viser at lønnsøkningen ble betydelig redusert i 1979. Dette skyldes lønnsstoppen. For 1980 inntraff imidlertid en gjennomsnittlig økning på 10,1 %.

Tabellen viser også at det i tillegg til den direkte lønn kommer indirekte personalkostnader på vel 40 %. Dette bringer bedriftens lønnskostnader pr. timeverk opp i kr. 55,82 i 1980.

Jeg viser også til tabell 2 b på side 18, som inneholder en beregning av tariffmessig lønnsøkning og lønnsglidning fra år til år. Tabellen viser at lønnsglidningen har vist en sterkt økende tendens i 1980. Fra 4. kvartal 1979 til 4. kvartal 1980 er det beregnet en lønnsglidning på 8,8 % for voksne menn. Dette er det høyeste tall som noen gang er beregnet. Den foreløpige lønnsindeks fra Statistisk Sentralbyrå for 1. kvartal 1981 tyder på at glidningen fra 1. kvartal 1980 fortsatt var av denne størrelse.

Det er altså den sterke lønnsglidning som har medført at den totale lønnsøkning i 1980 oversteg 10 %. Dette er ca. 5 ganger så sterk økning som produktivitetsøkningen. For 1980 er det beregnet at produktiviteten i industrien økte med ca. 2 %, men prognosene for 1981 regner med bare ½ % økning. Hvis lønnsøk-

ningen fortsetter i samme takt som i 1980, vil det nødvendigvis føre til et enda sterkere prispress enn i fjor.

Jeg skal senere komme tilbake til spørsmålet om den beregningsmåten som er brukt for å fastslå om lønnsglidningen har vært sterkere enn de forutsatte 3% i meklingsforslaget fra i fjor.

I forbindelse med LOs krav om lavlønnstillegg har det interesse å se nærmere på lønnsspredningen og hvordan denne har utviklet seg. En bransjevis oversikt over det relative lønnsnivå for voksne menn er gjengitt i tabell 2 e, side 23 i Beregningsutvalgets rapport. Når man ser på statistikken for 3. kvartal i hvert av de siste 5—6 år, viser tabellen at lønnsstrukturen er forholdsvis stabil. Fra 1979 til 1980 er det en del bransjer som har forbedret sitt relative lønnsnivå sammenlignet med industriens gjennomsnitt, men det er også en del bransjer som er gått noe ned. Svingningene er imidlertid forholdsvis beskjedne. Tallene for 3. kvartal 1980 inkluderer de generelle tillegg og lavlønnstillegg som ble gitt ved tariffoppgjøret i fjor. I 4. kvartal kom dessuten garantitillegget fra 1. oktober for de bedrifter som hadde et lønnsnivå under 85% av gjennomsnittet. Det må antas at den utjevnete effekt både av lavlønnstilleggene og garantitilleggene forplanter seg videre i 1981 ved et sterkere overheng enn for gjennomsnittet. I denne forbindelse peker jeg på at Beregningsutvalget på side 33 har foretatt en spesiell beregning av lønnsveksten for en lønnstaker med årslønn på 60 000 kroner i 1980. Utvalget kommer til at vedkommende fikk en lønnsvekst fra 1979 til 1980 på om lag 15%.

Det kan neppe være tvil om at dette gir et adskillig større overheng i 1981 enn gjennomsnittet.

I de senere år har interessen når det gjelder lønnsutviklingen særlig knyttet seg til begrepet disponibel realinntekt og utviklingen av denne. I tabell 5 b, side 34 i Beregningsutvalgets rapport, finner man en oversikt over utviklingen fra 1970 til 1980. Tabellen viser at industriarbeidere som var enslige, fikk en viss nedgang i disponibel realinntekt fra 1979 til 1980, mens ektepar med barn fikk en svak stigning.

Når det gjelder ledende funksjonærer i industrien, var det negative tall så å si over hele linjen, og størst nedgang for de høyeste inntektene.

IV. Industriens konkurranseevne

I Beregningsutvalgets rapport, kapittel 6, side 38—44, er det gitt en del opplysninger om utviklingen i vår konkurranseevne.

Både i Beregningsutvalgets rapport og i Revidert nasjonalbudsjett (tabell 1, 4, s. 19) er spørsmålet belyst ved det som er vårt tema, nemlig indeks for lønnskostnader pr. produsert enhet i norsk industri i forhold til våre viktigste handelspartnere. De ferskeste tall som foreligger er fra Revidert nasjonalbudsjett, og viser at indeksen steg fra 1970 til 1977 med 35,8%. Dette betyr at kostnadsøkningen for Norges vedkommende var 35,8% sterkere enn gjennomsnittet hos våre handelspartnere. I 1978 og 1979 — under inntektsstoppen — inntraff en viss bedring, og tallet kom ned i 21,5. Bedringen er imidlertid stoppet opp, idet indekstallet for 1980 var omtrent uforandret.

Den sterke relative kostnadsøkning for norsk industri har utvilsomt bidratt til å svekke konkurranseevnen. I flere år har det vært myndighetenes klare målsetting å rette på dette. Lønns- og prisstoppen fra høsten 1978 til utgangen av 1979 var motivert med dette hensyn, og var grunnen til at vi fikk den bedringen som inntraff i disse to år.

Denne målsetting kommer også — som understreket innledningsvis — til uttrykk i det vedtatte meklingsforslag fra 1980, hvor det som felles forpliktelse heter i VI, pkt. 1, siste setning:

«Partene er videre enige om at det må være en målsetting at man for årene fremover har som utgangspunkt å bedre vår konkurransesituasjon.»

I Nasjonalbudsjettet 1981 blir det pekt på den nettopp siterte bestemmelse fra meklingsforslaget, og i Langtidsprogrammet heter det på side 106:

«En langsiktig utvikling med trygge arbeidsplasser kan vanskelig oppnås uten at konkurranseevnen sikres og inflasjonstakten dempes. I årene som kommer blir det en stor utfordring å dempe pris- og kostnadsveksten på en slik måte at det på kort sikt ikke går ut over sysselsettingen eller den jamne inntektsfordelingen.»

I Revidert nasjonalbudsjett heter det på s. 21—22:

«Et hovedproblem ved gjennomføringen av det økonomiske opplegget for 1981 knytter seg til utviklingen i priser, kostnader og konkurranseevne. Dette gjelder både målene for disse økonomiske hovedstøttelsene i innværende år, men kanskje like mye utviklingen på noe lengre sikt. Hvis vi på mer varig basis kommer i utakt med våre handelspartnere, vil dette føre til en rask nedbygging av vårt konkurranseutsatte næringsliv, og at målet om full sysselsetting og arbeid for alle kan komme i fare, jfr. omtalen i Langtidsprogrammet. Den økonomiske politikken må derfor rettes inn mot at den sterke kostnadsveksten dempes, og at produktivitetsveksten økes, slik at den nåværende utvikling i vår konkurranseevne kan snus.»

Når det gjelder utviklingen i 1981, foreligger det en prognose fra en arbeidsgruppe bestående av representanter for Finansdepartementet, LO og N.A.F. Rapporten, som ble lagt fram under meklingen, følger som bilag. Beregningene av utviklingen i lønnskostnadene pr. produsert enhet hos våre handelspartnere er også gjengitt i Revidert nasjonalbudsjett.

Det fremgår av disse beregninger at man hos våre handelspartnere venter en økning på vel 8 % fra 1980 til 1981. Da man dessuten må regne med en svak produktivitetsøkning i Norge på ca. ½ %, betyr dette at lønnveksten i norsk industri ikke må overstige 8½ % fra 1980 til 1981 hvis man skal unngå en ytterligere forverring av vår konkurranseevne. Dette er altså en økonomisk ramme som inkluderer såvel overheng fra 1980 som andre elementer, først og fremst lønnsglidning i 1981, men også andre ting, blant annet økning i ferlegodtgjørelse fra 1. mai i år.

I forbindelse med disse beregninger har det vært en del diskusjon om utviklingen i valutakursene og den norske kronens stilling. Fra LOs side er det hevdet at vi må bygge på den gjennomsnittlige kronekurs i februar 1981, som lå ca. 2½ % lavere enn i 1980. N.A.F. har imidlertid oppfattet Finansdepartementet slik at det er mest naturlig å regne med en uforandret kronekurs. Sjefdirektør Knut Getz Wold uttalte 23. mai til Dagsrevyen i Fjernsynet at han ikke så noen spesiell grunn til å vente kursendringer for norsk valuta i 1981 bort fra det leie som kronen nå er på.

Ellers er det grunn til å understreke at man i tariffoppgjør tidligere aldri har bevilget seg tillegg ut fra spekulasjoner over senking av verdien på den norske krone. Det må heller ikke gjøres nå. Skulle LOs spekulasjoner mot formodning slå til, får vi ta hensyn til utviklingen ved hovedoppgjøret til neste år.

Konsekvensen av at konkurranseevnen er svekket, kan belyses ved tall for utviklingen i våre markedsandeler. I Beregningsutvalgets rapport, side 49, er det gjengitt slike beregninger for vår eksport i tabell 7 d, og for vår importkonkurrerende industri i tabell 7 e. Utvalget kommenterer selv resultatene slik:

«Etter å ha tapt markedsandeler i betydelig omfang gjennom de foregående deler av 1970-årene, stanset trolig nedgangen opp i 1978 og 1979, slik det fremgår av tabellene 7 c og 7 d. Foreløpige beregninger tyder på at det i 1980 på ny fant sted en nedgang.»

Og videre:

«Tapet av markedsandeler fram til 1976—77, hadde trolig i stor grad sammenheng med den relativt sterke norske kostnadsutviklingen i denne perioden. Veksten fra årene fram til 1977 ble særlig snudd gjennom devalueringen av den norske krone i begynnelsen av 1978, og innføringen av pris- og inntektsstopp fra slutten av 1978 og ut året 1979.»

Utvalget peker imidlertid også på at tradisjonell norsk vareeksport i stor grad består av konjunkturfølsomme råvarer og halvfabrikata som reagerer raskt på omslag i de internasjonale konjunkturene.

De vanskelige år som industrien har gjennomlevet med svekket konkurranseevne og tap av markedsandeler, har gitt seg utslag i svekket økonomi. Det foreligger ikke regnskapsresultater for industrien som helhet i 1980, men ved årsskiftet foretok Statistisk Sentralbyrå en rundspørring som belyser situasjonen. Etter denne undersøkelse kan vi anslå at 15—16 % av samtlige arbeidsplasser i industri og bergverk befant seg i bedrifter som hadde underskudd i 1980. Dette betyr ca. 60 000 arbeidsplasser. Mange av disse bedrifter oppga at de også hadde underskudd i 1979. Det er selvsagt mange bedrifter som hadde tilfredsstillende resultat i 1980, men det forhindrer ikke at temmelig mange tusen arbeidsplasser var og er truet.

Problemet kan også belyses med antall konkurser, som steg fra ca. 500 i 1976 til 800 i 1979. I 1980 gikk tallet ned til 765, men dette er likevel langt høyere enn det vanlige. Tall for 1. kvartal 1981 viser at antallet konkurser på ny er i stigning. Det ble nemlig registrert 199 konkurser i 1. kvartal, hvilket kan bety bortimot 800 for året som helhet hvis de øvrige kvartaler ligger på samme nivå.

V. Regjeringens opplegg — statsoppgjøret

Ved fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett og skatteendringer for 1981, gjorde Regjeringen en forutsetning om at inntektsoppgjøret i år måtte få en sosial profil. Som illustrasjon på hva Regjeringen mente med sosial profil, ble det i nasjonalbudsjettet gjort et regneeksempel med forutsatt stigning i årslønn på kr. 7500,— fra 1980 til 1981 på alle inntektstrinn. Sammen med de foreslåtte skattelettelser og en forutsatt prisstigning på 11,5 % skulle dette gi omtrent uforandret eller noen stigning i disponibel realinntekt på alle trinn.

I møte i Kontaktutvalget med Regjeringen ble N.A.F. i forbindelse med fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett av statsminister Nordli spurt om vi ved tariffoppgjøret våren 1981 ville legge til grunn Regjeringens forutsetninger om sosial profil. Til dette svarte N.A.F. at minioppgjøret mellom LO og N.A.F. sto på egne ben og at grunnlaget for forhandlingene var Riksmeklingsmannens av begge parter vedtatte forslag fra 1980. På den annen side ga vi uttrykk for at skattelempe vil ha samme virkning som lønnstillegg og at vi for så vidt var innstilt på å ta hensyn til reduksjon som måtte bli vedtatt i den personlige beskatning. Selv om N.A.F. av grunner jeg nå har omtalt verken under forhandlingene eller meklingen på noen måte har følt seg bundet av noe tall, vil jeg gjerne kort si et par ord om Regjeringens forutsetninger som LO baserer sine krav på:

Når det gjelder Regjeringens forutsetning om en sosial profil, er å bemerke at N.A.F.s tariffavtaler allerede har en slik profil innebygget. Dette følger av hva jeg har sagt tidligere om de høye lavlønnstillegg og garantitillegg i 1980, som gir ekstra store overheng i 1981 for de lavlønnte. En økning i årsinntekten på kr. 7500,— ble av Regjeringen lagt fram som et regneeksempel. Det ble i nasjonalbudsjettet presisert at det ikke var uttrykk for Regjeringens målsetting. Jeg siterer fra nasjonalbudsjettet:

«Det understrekes at den tallmessige forutsetningen ikke gir uttrykk for at

Regjeringen har tatt standpunkt til hva som er en forsvarlig ramme for lønnsøkning. En forutsetter derfor at på tene ikke legger vekt på disse tallmessige forutsetningene når de drøfter den samlede ramme for lønnsøkningene, men at partene tar sikte på å gi lønnsutviklingen en slik sosial profil.»

Samtidig med fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett ble det varlet av Regjeringen ville ta opp forslag om å innføre en 5. ferieuke fra feieåret 1982—83, med opptjening av feriegodtgjørelse fra 1. mai 1981. Dette er senere endret til én ny feriedag fra 1982 — nå vedtatt av Stortinget — med en økning i feriegodtgjørelsen på 0,4 %, som slår ut i kostnadsrammen for 1981 med 0,3 %.

Av de årsaker jeg har redegjort for vil fremgå at N.A.F. ikke på noen måte har følt seg bundet av tallet 7500,—.

Da meklingen brøt sammen og vi fikk beskjed om at LO ville kjøre statsoppgjøret fram før LO/N.A.F.-oppgjøret, ble det blant annet hevdet at vi ikke ville akseptere Regjeringens målsetting. Dette må jeg bestemt tilbakevise. Vi har tvertimot bygget på Regjeringens egen uttalelse i nasjonalbudsjettet om at ansvaret for å bremse kostnadsøkningen nå ligger på organisasjonene. Det er derfor etter vår oppfatning LO og ikke N.A.F. som har nektet å akseptere Regjeringens målsetting.

Det statsoppgjøret som er gjennomført tyder imidlertid på at Regjeringen selv ikke har maktet å leve opp til sin egen målsetting. Jeg tenker da ikke på den sosiale profil som er gjennomført, men på den totale økonomiske ramme. Denne ramme er på 10,5 % fra 1980 til 1981 og består av følgende deler:

Gene elt tillegg	4,8 %
Justerings- og normeringsforhandlingene	1,0 %
Lavlønn	0,3 %
Ferie	0,2 %
<u>Overheng fra 1980</u>	<u>4,2 %</u>
I alt	10,5 %

Ifølge revidert nasjonalbudsjett utgjør den gjennomsnittlige lønnsvekst for de statsansatte 9286,— kroner fra 1980 til 1981. Av dette utgjør 2 % kompensasjon for mindre lønnsutvikling eller etterslep i forhold til privatsektoren. Hvis dette trekkes fra, bli økningen ca. 7500,— kroner. Man kan imidlertid ikke tulle bort disse 2 % på denne enkle måte, for den faktiske økning er 9286,— kroner og ikke 7500,—.

I tillegg til dette kommer en bestemmelse om indeksregulering hvis Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. september 1981 overstiger 126,5. Det kan neppe være tvil om at denne grense vil bli overskredet, og hvilke nye lønnstillegg dette vil føre til, er umulig å si på forhånd. Alt i alt er det imidlertid ingen tvil om at den samlede lønnsøkning i staten ville medføre en vesentlig svekkelse av industriens konkurransevne hvis vi skulle legge til grunn den samme økonomiske ramme for den private sektor.

VI. Krav og motkrav

I en oppsummering som LO har foretatt av sine egne krav, blir målsettingen uttrykt således:

1. Sikre kjøpekraften.
2. Dempe p istigningen.
3. Vedlikeholde konkurransevnen og sikre den fulle sysselsetting.

La meg først minne om at LO har forpliktet seg til å søke å bedre konkurransevnen, ikke bare vedlikeholde den. Dernest må jeg med en gang konstatere at LOs tre mål ikke kan oppnås samtidig. Det fremgår også av den nærmere

konkretisering av kravene at de fører til en lønns- og kostnadsøkning som må skape sterk prisstigning og en vesentlig svekkelse av konkurransesevnen. I valget mellom disse tre mål har LO prioritert kjøpekraften og gitt de andre hensyn lavere prioritet. Når det gjelder kjøpekraft, understreker jeg at Riksmeklingsmannens forslag intet inneholder om opprettholdelse av kjøpekraft i annet avtaleår, kun om bedring av konkurranseevnen.

Jeg går ut fra at LO selv vil konkretisere sine egne krav i detalj, og skal bare kommentere de store linjer.

Kravet er beregnet til 10 % lønnsøkning. Det kommer imidlertid ting i tillegg som gjør at de 10 % må høynes:

Kravene er basert på en prisstigning fra 1980 til 1981 på 11,5 %. Da prisstigningen antas å bli sterkere, er det — hvis prisene stiger utover 11,5 % — kommet krav om en indeksregulering på basis av konsumprisindeksen pr. 15 september 1981, med 125,0 som den røde strek. Hvis LO ikke får en slik indeks-klausul, vil lønnskravet bli justert på basis av en forutsetning om 14 % prisstigning fra 1980 til 1981. Kravet om generell lønnsøkning vil i så fall bli hevet fra kr. 7500,—, som er 9,5 %, til kr. 9800,—, som er 12,4 %, beregnet på et gjennomsnitt av snaut kr. 80 000,— i årsinntekt. Med tillegg av 0,8 % i justert lavlønns-tillegg gir dette en samlet kostnadsøkning på 13,2 % pr. årsverk.

Da prisstigningen fra 1980 til 1981 etter utviklingen de senere måneder åpenbart vil bli minst 14 %, må vi kunne legge til grunn at en indeksbestemmelse vil gi minst samme utslag i kostnadsrammen for 1981 som en forhøyelse av kravene pr. 1.4., med andre ord minst øke kostnadsrammen til 13,2 %. En annen dyster konsekvens av bestemmelsen om indeksregulering på basis av indekstallet pr. 15. september som offentliggjøres i oktober, er at den vil lede til en betydelig høyere nivåheving enn om kompensasjonen skulle gis fra 1. april, og følgelig større overheng i 1982.

Det kommer imidlertid enda en post til i konstadsbudsjettet, nemlig økningen av feriegodtgjørelsen som slår ut med 0,3 % i 1981. LO hevder at den ikke skal tas med i kostnadsrammen. Begrunnelsen er at belastningen ved én feriedag mest sannsynlig vil bli oppveiet ved øket produktivitet. Rent bortsett fra at det antakelig ikke vil skje, er som kjent situasjonen den at ferien først kommer i 1982, mens bedriftene må sette av feriegodtgjørelse allerede i 1981. En eventuell øket produktivitet på grunn av ferieutvidelse kommer altså først i 1982. Følgelig må vi pusse ytterligere 0,3 % på i den totale ramme for LOs krav. Dermed er vi oppe i 13,5 %.

For lavlønnsfagene som i særlig grad er avhengig av priskompensasjon, vil lavlønnskravene medføre en kostnadsøkning på opptil 16–17 %. Dette kan umulig bidra til å dempe prisstigningen. Tvertimot.

Med en ramme på 8,5 %, som tilsvarer uforandret konkurranseevne, vil resultatet utvilsomt bli en vesentlig forverring.

I denne forbindelse må jeg komme tilbake til spørsmålet om valutakursenes utvikling. Fra LOs side er det hevdet at den norske krone vil ligge 2,5 % lavere i 1981 enn i fjor. Jeg har allerede påvist at det ikke finnes dekning for en slik forutsetning verken i utredningen fra den arbeidsgruppe som la fram en analyse eller i det reviderte nasjonalbudsjett. Jeg minner også om uttalelsen fra sjefdirektør Getz Wold i Norges Bank om at det ikke er grunn til å vente noen endring i kronekursen. Det er også på det rene at februar-kursen representerer et bunnpunkt og at kronen siden den tid er steget med ca. 1,5 %.

Jeg peker også på at selv om LOs forutsetning mot formodning skulle slå til, så vil LOs krav likevel gi en betydelig svekkelse av konkurranseevnen.

Den målsetting som partene har gått inn for ved vedtakelsen av meklingsforslaget i fjor, er imidlertid — og jeg hamrer på dette — at konkurranseevnen

skal bedres. Ut fra forutsetningen om at den øverste grense for totale lønnskostnader er 8,5 % betyr det at en bedring i konkurransevnen forutsetter en svakere økning enn dette.

I rammen på 8,5 % er inkludert det såkalte overheng, dvs. ettervirkninger av tillegg gitt i løpet av fjoråret. Det er uenighet mellom partene om hvor stort dette overheng er, idet LO er kommet til 5,2 % og N.A.F. til 6,3 %. De forskjellige beregningsmåter som er brukt, fremgår av det vedlagte notat fra arbeidsgruppen, som også behandlet spørsmålet om stigningen i lønnskostnader pr. produsert enhet.

Med et overheng på 6,3 % fratrukket den totale ramme på 8,5 % står det til disposisjon for året 1981 2,2 %. Herfra må trekkes økningen i feriegodtgjørelse fra 1. mai 1981, som slår ut på året som helhet med 0,3 %. Til rest står 1,9 %.

Selv om det ikke blir gitt noen nye tillegg i 1981 ved tariffoppgjøret, er det klart at lønnsglidningen vil spise opp det som står til disposisjon og atskillig mer enn det. Vi må derfor se i øynene at målsettingen å bedre konkurransevnen allerede er forspilt for 1981. Desto viktigere vil det være å oppnå bedring i årene fremover. Vi må derfor ikke legge grunnlaget for en nivåheving i løpet av året som skaper et nytt og stort overheng i 1982. I det lønnsoppgjør som Rikslønnsnemnda nå skal ta standpunkt til, er det følgelig ikke rom for noen nye tillegg, og heller ikke bestemmelse om indeksregulering til høsten.

Når det gjelder lavlønnskravene, har jeg allerede pekt på at det er innebygget en sosial profil i oppgjøret fra i fjor. For det første er det et ekstra stort overheng for de lavlønne fra 1980 til 1981, og dessuten vil bestemmelsene om garantitillegg pr. 1. oktober 1981 gi nye reguleringer for de lavlønne. Vi ser derfor ingen grunn til å gjennomføre noen nye lavlønnstillegg pr. 1.4.1981.

Når det gjelder kravet om indeksregulering, er dette ikke bare et brudd med de økonomiske realiteter, men det er også i strid med den reguleringsbestemmelse som vi fikk i fjor. Som det fremgår av meklingsforslaget, VII, er det tale om eventuell lønnsregulering pr. 1. april 1981. Denne reguleringsbestemmelse avløste i sin tid de gamle indeksbestemmelser som knyttet lønns spørsmålet til konsumprisindeksen. Det har aldri vært meningen at man med denne nye utforming av reguleringsbestemmelsen skulle åpne adgang til dessuten å innføre en indeksbestemmelse i tariffperioden.

Når det gjelder lavlønnordningen, har vi derimot en forpliktelse til å foreta de nødvendige justeringer for å bringe balanse i regnskapet og en 50/50-fordeling på de to parter av kostnadene. N.A.F. har under meklingen lagt fram et forslag om at arbeidsgivernes bidrag, som er inntil 88 øre pr. time i lavlønn- og garantitillegg, blir hevet til maksimum 106 øre fra 1.4.1981. Videre må bidraget heves ytterligere til kr. 2,00 fra 1.10.1981. Disse endringer vil slå ut i kostnadsrammen for 1981 med 0,1 %.

Når det gjelder arbeidernes bidrag, må det etter våre beregninger foretas en heving fra 1.10.1981 fra 19 til 33 øre pr. time som trekkes i arbeidernes lønn.

Jeg kommer så til N.A.F.s krav om å innføre et tak på lønnsglidningen på hver bedrift i 1981.

Det vedtatte meklingsforslag fra i fjor inneholder en klar forpliktelse til å innføre et slikt tak hvis det kan konstateres at lønnsglidningen i løpet av 1980 var over 3 % i gjennomsnitt. Det er i meklingsforslaget gitt anvisning på hvordan beregningen av lønnsglidningen skal gjennomføres, nemlig ved å trekke ut off-shoret tillegg, tillegg for ulempe m.v., og virkninger av strukturelle forskyvninger i det statistiske materiale. Det ble under forhandling og mekling heller ikke oppnådd enighet om hvordan beregningen skulle foretas, og saken ble som kjent bragt inn for Arbeidsretten. I rettens kjennelse av 22. mai 1981 ble saken med 4 mot 3 stemmer avvist uten realitetsbehandling.

Ved Lønnsnemndas behandling av tariffoppgjøret i 1978, ble N.A.F.s krav om et tak på lønnsglidningen av prinsipielle grunner ikke tatt til følge. Lønnsnemnda fant at dette ville være en nyskaping som det ikke ville være riktig å gjennomføre ved en kjennelse i nemnda.

Situasjonen er nå forandret, idet selve prinsippet er vedtatt i meklingsforlaget fra i fjor. Jeg mener derfor at Lønnsnemnda har en plikt til å foreta en vurdering av hvorvidt lønnsglidningen i 1980 var over 3 %, og en plikt til — hvis svaret er ja — å gjennomføre et tak på glidningen. Når det gjelder beregning av lønnsglidningen for 1980, viser jeg til Arbeidsrettens kjennelse, side 3—5, hvor beregningsmåten er illustrert utfra de to parter fortløkkning. N.A.F. hevder at lønnsglidningen ligger klart over 3 % i fjor. Jeg vil derfor nedlegge påstand om at det i tariffavtalene skal gjennomføres et tak på de enkelte bedrifter. Takets høyde blir å fastsette av Rikslønnsnemnda. Dette innebærer at det ved lokale forhandlinger om bedriftsvis tillegg gjennomsnittlig for de arbeidstakere som omfattes av vurderingen, i løpet av annet avtaleår maksimalt én gang skal kunne gis tillegg opp til taket. Jeg viser til N.A.F.s påstand hvor den nærmere utforming av en slik bestemmelse er tatt med.

I og med at vår påstand går ut på at det ikke skal gis nye tariff tillegg i 1981, er det egentlig ikke nødvendig å foreta noen vurdering av tidspunktet for ikrafttreden. Jeg vil imidlertid påpeke at dette oppgjøret er blitt utsatt mot N.A.F.s vilje, idet utsettelsen er blitt påtvunget oss av myndighetene og LO. Dersom Rikslønnsnemnda skulle være av den oppfatning at konkurranseevnen ikke vil lide ved nye tillegg, må disse under ingen omstendighet gis med tilbakevirkende kraft fra 1. april i år. Etterbetaling av lønnstillegg er alltid til stor ulempe for bedriftene, og ulempen øker jo lengre avgjørelsen blir utsatt. I denne sak dreier det seg om en utsettelse på et helt kvartal. N.A.F. vil derfor kreve at eventuelle nye reguleringer først kan gjennomføres fra 1. juli i år. Dette gjelder også vårt forslag til justering av lavlønnsordningens satser, d.v.s. den omtalte heving av arbeidsgivernes bidrag fra 88 øre til 106 øre pr. 1. april. Vårt forslag blir derfor endret til en heving fra 88 øre til 112 øre fra 1.7.1981. Dette skulle gi samme bidrag for de resterende 3 kvartaler av annet avtaleår.

Til avslutning vil jeg understreke alvoret i den økonomiske situasjon. Vi driver i retning av en økende inflasjon hvis vi ikke ser alvoret i øynene og setter bremsene på. Dette betyr også at vi får økede vanskeligheter med å opprettholde full sysselsetting og trygge arbeidsplasser. I Langtidsprogrammet tales det om en forståelseskriser fordi forventningene langt overstiger de realøkonomiske ressurser. Jeg siterer fra side 42 i Langtidsprogrammet:

«1. Seksti- og syttiårenes politikk bygget på forutsetninger som ikke lenger er tilstede, verken internasjonalt eller nasjonalt. Siden 1974 er den økonomiske veksten i Vest-Europa halvert, mens både arbeidsledighet og inflasjon er tredoblet. Det internasjonale tilbakeslaget rammer også Norge, og gjør det umulig å gå fram like fort som før. Valg mellom oppgavene blir mer nødvendig. En del må utsettes eller tillegges mindre vekt, slik at de viktigste mål, særlig arbeid for alle, kan bli nådd.

2. Rask økonomisk vekst gjennom en generasjon har imidlertid skapt forventninger om at det er mulig samtidig å få stadig stigende personlige inntekter, forbedrede offentlige tjenester, kortere arbeidstid, bedre miljø, større likhet, økende sysselsetting og lav prisstigning. Firedoblingen av oljeinntektene de siste fire år har ikke dempet forventningene.

Avstanden mellom forventninger og faktisk situasjon synes å være så stor at den nesten kan kalles en forståelseskriser. Regjeringen ser det som en viktig politisk oppgave å bidra til realistiske forventninger om hva som er mulig, å

fastlegge hvilke mål som bør stilles først og peke på hvilke konsekvenser de har.»

Hvis det skal lykkes å komme over denne krise, er det nødvendig å omsette ord i handling. Et sted må man begynne å treffe upopulære beslutninger, for problemene blir ikke forstått hvis man hele tiden dekker over dem med ettergivnet. Hvis vi fortsetter med det, blir de fagre målsettinger i Nasjonalbudsjettet og Langtidsbudsjettet bare tomme ord.

La meg til slutt i form av en oppstilling skjematisk redegjøre for hva som maksimalt kan tåles av økning i lønnskostnader i 1981 dersom konkurranseevnen skal bedres, respektive ikke forverres:

Maksimal total økning av lønnskostnader for bedriftene i 1981 hvis bedriftenes konkurranseevne ikke skal forverres	8,5 %
+ Lønnsøkninger som ikke virker hele 1980 — overheng — slår ut i 1981 med (som eksempel er brukt LOs tall)	5,2 %
Til disposisjon	3,3 %
+ Øket feriegodtgjørelse	0,3 %
Tilbake blir	3,0 %

som skal dekke bl.a.

1. Bedring av bedriftenes konkurranseevne
2. Lønnsglidning
3. Eventuelle tariff tillegg pr. 1.4.1981
4. Eventuelt indekstillegg høsten 1981

Etter N.A.F.s syn er overhengen 6,3%. I så fall ser regnestykket slik ut:

Maksimal total økning av lønnskostnader for bedriftene i 1981 hvis bedriftenes konkurranseevne ikke skal forverres	8,5 %
+ Lønnsøkninger som ikke virker hele 1980 — overheng — slår ut i 1981 med	6,3 %
Til disposisjon	2,2 %
+ Øket feriegodtgjørelse	0,3 %
Tilbake blir	1,9 %

som skal dekke bl.a.:

1. Bedring av bedriftenes konkurranseevne
2. Lønnsglidning
3. Eventuelle tariff tillegg pr. 1.4.1981
4. Eventuelt indekstillegg høsten 1981.

VII. PÅSTAND

Jeg nedlegger slik påstand:

1. Landsorganisasjonens krav om generelt tillegg, lavlønnstillegg og indeksbestemmelse tas ikke til følge.
2. Bedriftenes bidrag til lavlønsordningen heves fra maksimalt 88 øre pr. time til 112 øre fra 1. juli 1981, og videre til 200 øre fra 1. oktober 1981. Arbeidstakernes bidrag, 19 øre pr. time, heves tilsvarende til 33 øre fra 1. oktober 1981.
3. Det gjennomføres et tak på lønnsglidningen som utformes slik:
 - a) Ved bedrifter hvor det i dag i henhold til gjeldende overenskomst, bedriftsavtale eller fast praksis i løpet av 2. avtaleår (dvs. fra og med 1. april 1981 til og med tariffutløp 1982) kan foretas vurdering og eventuell regulering av fortjenestenivået, kan det ved øket produktivitet gis tillegg hvis bedriftens inntjening gir rom for det. Tillegget (nivåhevnin-

gen) kan maksimalt være X (beløpet fastsettes av Rikslønnsnemnda) øre pr. time i gjennomsnitt for de arbeidstakere som omfattes av vurderingen.

Tariffhjømlede dagtidsaksjoner kan ikke benyttes for å fremme lønnskrav utover X øre i gjennomsnitt.

Vurdering i henhold til 1. ledd kan kun finne sted én gang i løpet av 2. avtaleår. Som vurderingstidspunkt benyttes det som måtte være fastsatt i gjeldende avtale eller følge av fast praksis. Ellers foretas vurderingen pr. 1. oktober 1981. Det er ikke anledning til å endre avtalt tidspunkt for vurdering eller avtale tillegg med tilbakevirkende kraft fra dag som ligger forut for det avtalte tidspunkt, eventuelt 1. oktober 1981.

- b) Øket fortjeneste på reelle akkord- eller andre reelle prestasjonslønnssystemer som skyldes større arbeidsinnsats under uendrede forhold, omfattes ikke av begrensningen i pkt. a.

Hvis partene på bedriften er uenige om i hvilken utstrekning øket fortjeneste skyldes endrede forhold, kan saken bringes inn til organisasjonsmessig behandling.

- c) Overenskomstmessige ansiennitetstillegg eller opprykk i henhold til tariffbestemt lønsskala omfattes ikke av disse bestemmelser. Bestemmelsene er heller ikke til hinder for at en arbeidstaker som blir overført fra ett arbeid til et annet innen bedriften, får den tarifferte lønn som gjelder for det nye arbeidsområde.

- d) Disse bestemmelser gjelder ikke for unge arbeidstakere og lærlinger.

Rikslønnsnemndas kjennelse

Rikslønnsnemnda hadde denne sammensetningen:

Fylkesmann Ragnar Christiansen, formann, tidl. direktør for Rikstrykdeverket, Finn Alexander, adm. direktør Alf Hernes, nestformann i LO, Leif Haraldseth, viceadm. direktør i N.A.F., Vilhelm Dahl, forbundsformann Finn Nilsen og viceadm. direktør Lars Aarvig. Stemmeretten ble hos partenes representanter utøvd ved Leif Haraldseth og Vilhelm Dahl.

Ved gjengivelsen av kjennelsen tar vi ikke med nemndas beskrivelse av partenes standpunkter og påstander, idet det vil fremgå av de hovedinnleggene som er gjengitt foran. Vi går like på nemndas merknader.

Rikslønnsnemndas merknader

Twisten gjelder ca. 250 000 arbeidstakere som omfattes av tariffavtaler mellom LO og N.A.F. Det vedtatte meklingsforslag fra tariffoppgjøret i 1980 inneholder i pkt. VII en reguleringsbestemmelse for 2. avtaleår.

Reguleringsbestemmelsen har denne ordlyd:

«Før utløpet av 1. avtaleår (1. april 1981) skal det opptas forhandlinger mellom N.A.F. og LO om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår. Endringene i tariffavtalene for 2. halvår tas stilling til i LOs Representantskap og N.A.F.s Centralstyre.

Hvis partene representert ved N.A.F.s Centralstyre og LOs Representant-
skap ikke blir enige, kan den organisasjon som har fremsatt krav innen 14 da-
ger etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 1 må-
neds varsel (dog ikke til utløp før 1. april 1981) for å søke gjennomført en lønns-
regulering innen den ramme som er angitt ovenfor.»

Det vedtatte meklingsforslaget inneholder også en bestemmelse om lønns-
glidning — VI sålydende:

1. N.A.F. og LO er enige om at det er nødvendig å styrke produktiviteten i norsk arbeidsliv for å bedre bedriftenes konkurransevne og dermed sikre sysselsettingen. Hovedorganisasjonene vil derfor understreke at avtaler som medfører regulering av fortjenestenivået skal knyttes til bedriftenes reelle økonomiske stilling og produktivitetsutvikling. Partene er videre enige om at det må være en målsetting at man for årene fremover har som utgangspunkt å bedre vår konkurransesituasjon.
2. Lønnsglidning er definert som fortjenesteutvikling som ikke direkte følger av de sentrale lønnsforhandlingene. Generelt tillegg, lavlønstillegg og garanti tillegg er således ikke å anse som lønnsglidning. Partene er enige om at lønnsglidningen i løpet av 1980 ikke skal overtiige 3 pst. i gjennomsnitt. Partene vil i fellesskap nøye følge denne utvikling, se pkt. 3. I denne forbindelse er partene enige om at det i tillegg til de sentrale forhandlinger i avtaleperioden bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang i hvert avtaleår, og dersom lønnsglidningen i 1980 blir større enn 3 pst. i gjennomsnitt, skal det for 2. avtaleår innføres et «tak» på glidningen. Størrelsen på dette «taket» blir i så tilfelle å forhandle om sentralt pr. 1. april 1981.

Grunnlaget for beregningen av lønnsglidningen LO/N.A.F.-området eksklusive offshoret tillegg.

Protokolltilførsel:

- N.A.F.s forhandlere vil understreke at en gjennomsnittlig lønnsglidning på 3 pst. i 1980 ikke må gi aksellererende utvikling i 2. avtaleår. Det er spesielt viktig å begrense lønnsglidningen mot slutten av året for å hindre et stort overheng i 1981.
3. Lønnsøkning blir statistisk i noen tilfelle registrert som lønnsglidning på grunn av strukturelle forskyvninger i statistikken ved overgang av arbeidstakere fra bedrifter med lavere til høyere fortjeneste, økt bruk av ulempetillegg m.v. LO og N.A.F. er enige om å sette ned et utvalg som nærmere analyserer endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private arbeidsliv. Utvalget vil også nøye følge lønnsutviklingen i bedriftene gjennom perioden, se punkt 2. Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materialet.»

Spørsmålet om størrelsen på lønnsglidningen i 1980 og innføring av lønns-
glidningstak ble drøftet av partene i forhandlingene og under meklingen uten
at det lyktes å komme til enighet. Tvisten mellom N.A.F. og LO om uttrykket
«lønnsglidning» ble av N.A.F. ved stevning av 6. april 1981 brakt inn for Ar-
beidsretten. Under dissens avviste Arbeidsretten saken idet flertallet, som
LO, mente at tvisten var en interessestvist.

I et mot søksmål fikk LO enstemmig medhold i at den på anmodning skulle få
fremlagt oppgaver fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk ma-
teriale som N.A.F. sitter inne med, i forbindelse med forhandlinger om etable-
ring av «tak» på lønnsglidningen i 2. avtaleår. Arbeidsretten forutsatte at ma-
terialet ble behandlet på tryggende måte av hensyn til taushetsplikten.

Etter at Rikslønnsnemnda hadde påbegynt behandlingen av de omtvistede

spørsmål i saken mellom LO og N.A.F. sendte LO 12. juni følgende brev til N.A.F.:

«N.A.F.s plikt til dokumentasjon i samband med lønnsutviklingen i den enkelte bedrift

Vi viser til Arbeidsrettens dom av 22. mai 1981 der N.A.F. i motsøksmålet ble dømt til «i forbindelse med forhandlinger om etablering av «tak» på lønns-
glidningen i 2. avtaleår på anmodning fra LO å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med». Når det nå viser seg at N.A.F. overfor Rikslønnsnemnda fastholder kravet om «tak», må vi i henhold til dommen kreve å få tilgang på materialet.

For å kunne skille mellom lønnsutvikling som etter Riksmeklingsmannens forslag og med bakgrunn i Arbeidsrettens kjennelse kan karakteriseres som lønns-
glidning, må LO be om at N.A.F. oversender lister som viser lønnsutviklingen i den enkelte bedrift. Materialet må være så vidt detaljert at det gir slike opplysninger om den enkelte bedrift som følger av de statistiske oppgavene for tariffområder ifølge N.A.F.s lønnsstatistikk.

På bakgrunn av slike lister for hvert enkelt kvartal fra 4. kvartal 1979 til og med 4. kvartal 1980 må LO få mulighet til å vurdere det statistiske materialet i samråd med de berørte fagforbund. I den utstrekning N.A.F. ikke kan legge fram protokoller som viser utslaget av lokale forhandlinger, vil vi måtte kontakte de lokale fagforeninger og bedriftsklubber for å skaffe oss slik informasjon. På grunnlag av Arbeidsrettens dom ønsker vi så snart nevnte materiale foreligger, at partene avholder et møte bl.a. for å drøfte det kontrollarbeid man her står overfor.»

Slikt møte mellom partene ble avholdt 17. juni. Samme dag sendte LO utkast til protokoll til N.A.F. I et brev til LO av 18. juni uttaler N.A.F. følgende:

*«Arbeidsrettens dom av 22. mai d.å. og N.A.F.s plikt til utlevering av statistisk materiale i forbindelse med forhandlinger ved etablering av tak på lønns-
glidningen.*

Vi viser til Deres utkast til protokoll fra møte 17. juni d.å. Møtet ble holdt som et rent informasjonsmøte og er derfor ikke å betrakte som noe forhandlingsmøte. Etter vår oppfatning er det ikke behov for noen protokoll fra et slikt informasjonsmøte. Vi returnerer derfor Deres utkast til protokoll.

For øvrig vil vi understreke at forhandlinger om etablering av et tak på lønns-
glidningen for 2. avtaleår ble definitivt avsluttet ved bruddet i meklingen og etter at saken ble brakt inn for Rikslønnsnemnda til avgjørelse. Det foreligger således ikke nå noen forhandlingssituasjon om dette spørsmål.»

Partenes påstander og krav er gjengitt foran og det er redegjort for grunnlagene i avsnittet om partenes anførsler.

Proseduren for Rikslønnsnemnda er begrenset til å gjelde 2. avtaleår. N.A.F. har i sin påstand tatt inn forslag til regulering av arbeidstakernes og bedriftenes bidrag til lavlønnsordningen i henhold til det vedtatte meklings-
forslaget fra 1980, III pkt. 3. Partene var for Rikslønnsnemnda enige om å føre forhandlinger separat om dette spørsmål og parallelt med Rikslønnsnemndas behandling av de øvrige tvistes spørsmål.

Det resultat partene her kom fram til, vil Rikslønnsnemnda ta til etterretning, og det er lagt til grunn for Rikslønnsnemndas kjennelse.

LOs krav kan sammenfattes i følgende punkter:

- Det gis et generelt tillegg som sikrer en årslønnsvekst i samsvar med det prinsipp som ble lagt til grunn i forslag til statsbudsjett for 1981. Dette forslag har som utgangspunkt uforandret — eller svakt stigende disponibel realinntekt.

- Det gis lavlønstillegg innenfor en ramme på 0,5 pst. av årslønnen i 1980, til alle arbeidstakere med lavere timefortjeneste enn gjennomsnittet i LO/N.A.F.-området.
- Det gis en indeksklausul hvoretter rett til forhandlinger utløses dersom konsumprisindeksen pr. 15. september 1981 overstiger 125,0 poeng. Det forutsettes at det gis full kompensasjon for den prisstigning som antas å overstige 11,5 pst, fra 1980 til 1981.
- N.A.F.s krav om lønnsglidningstak avvises ettersom glidningen i 1980 ikke har oversteget 3 pst.
N.A.F.s standpunkter kan sammenfattes i følgende punkter:
- Det gis ikke nye tariff tillegg i 1981. Det er ikke rom for slike tillegg om målsettingen i det vedtatte meklingsforslaget fra 1980 — om bedret konkurranseevne — skal etterleves.
- Det gjennomføres et «tak» på lønnsglidningen i samsvar med prinsippet i det vedtatte meklingsforslag VI pkt. 2 fra 1980. På bakgrunn av denne overenskomst mener N.A.F. at det foreligger en plikt for Rikslønnsnemnda til å vurdere om lønnsglidningen i 1980 var høyere enn 3 pst.
- Kravet om indeksbestemmelse avvises.
- Eventuelle nye reguleringer gjennomføres først fra 1. juli 1981. Kravet begrunnes med den utsettelse dette oppgjøret har fått og de derav følgende ulemper for bedriftene.
De tvistes spørsmål nemnda må ta stilling til, blir etter dette:
 - Generelt tillegg.
 - Lavlønstillegg.
 - Begrensningsbestemmelse for lønnsglidningen («tak»).
 - Indeksklausul.
 - Ikrafttreden av nemndas kjennelse.

Lavlønnsordningen

Meklingsforslaget 1980 forutsetter at partenes bidrag til lavlønnsordningen skal justeres 1. april 1981, slik at hver av partene skal dekke 50 % av de totale utgifter for hele tariffperioden. Partene har gitt uttrykk for at det er hensiktsmessig å ta med også disse endringer i Rikslønnsnemndas kjennelse, og de justeringer som er resultatet av partenes beregninger er derfor inntatt i selve slutningen.

Rikslønnsnemnda skal videre bemerke:

Når N.A.F. ikke har funnet å kunne gå med på nye tariff tillegg ved dette oppgjøret, er det begrunnet med landets økonomiske situasjon og den stadige svekkelse av industriens konkurranseevne. N.A.F. mener at partene ved det vedtatte meklingsforslaget fra 1980, har forpliktet seg til å søke å bedre vår konkurranseevne. De krav som er fremsatt fra LO ved dette oppgjøret, hevder N.A.F., innebærer en ytterligere svekkelse av vår konkurranseevne. Under forutsetning av uendret konkurranseevne, vil rammen for kostandsøkning være 8,5 pst. Denne kostnadsramme er, ifølge N.A.F., allerede overskredet om en tar i betraktning lønnsoverhenget fra 1980, økt feriegodtgjøring og lønnsglidning i 1981.

LO har på sin side vist til at det tross alt finnes lyspunkter i norsk økonomi, og hevder at det også ved dette oppgjør må være et mål å opprettholde kjøpekraften.

Med den forventede prisstigning i 1981 må det, etter LOs mening, gis lønns tillegg dersom dette mål skal nås. I sin prosedyre for nemnda har LO særlig henvist til inntektspolitiske målsettinger formulert av Regjeringen og Stortinget. LO har lagt vekt på det regneeksempel som ble fremlagt i forbindelse med

forslag til statsbudsjett. LO mener at det her ble gitt anvisninger på en gjennomsnittlig vekst i årslønn på kr. 7500. Dessuten vises det til tariffoppgjørene i stat og kommune og jordbruksoppgjøret. Dette vil innebære en kostnadsramme på ca. 10 pst. noe LO mener det vil være rom for. LO fremhever også den skatteomlegging som ble gjennomført i 1980 med virkning for 1981. Her ble det gjennomført skattelettelser i form av dempet progresjon. Isolert sett var skatteomleggingen i dårlig samsvar med en rettferdig sosial profil. Regjeringen knyttet derfor klare inntektsmessige forutsetninger til omleggingen, hevder LO, noe også et flertall i Stortinget fulgte opp i den senere behandling. Det vises også til lempninger i industribeskatningen.

Den økonomiske bakgrunn for oppgjøret

Når det gjelder den økonomiske bakgrunn for oppgjøret, viser en til partenes utførlige redegjørelser og til de opplysninger som er gitt i offentlige dokumenter, i første rekke:

- Langtidsprogrammet. Stortingsmelding nr. 79 (1980—81)
- Beregningsutvalgets rapport NOU 18:1981
- Revidert Nasjonalbudsjett 1981. Stortingsmelding nr. 109 (1980—81)
- Rapport fra en arbeidsgruppe under inntektsoppgjøret 1981
- Arbeidsrettens kjennelse: Lønnsblindingsaken.

Den økonomiske utvikling nasjonalt og internasjonalt

Internasjonal økonomisk utvikling:

- Etter en relativt gunstig utvikling i 1978 og 1979, fant det sted et omslag i den internasjonale konjunkturutvikling i første halvdel av 1980. Den aktuelle situasjon kan karakteriseres av følgende hovedtrekk:
 - Fortsatt relativt svak etterspørsel. Investeringsetterspørselen påvirkes av et høyt rentenivå i flere av de større landene.
 - Fortsatt nedgang i industriproduksjonen hos våre viktigste handelspartnere. Denne anslås til ca. 2½ pst. fra 1980 til 1981. Mulighet for moderat oppgang 2. halvår 1981.
 - Høy og økende arbeidsløshet i mange industriland.
 - Avtakende pris- og kostnadsvekst. Økningen i lønnskostnader pr. produsert enhet i våre konkurrentland anslås til å bli ca. 8 pst., målt i nasjonal valuta, mens lønnsveksten hos våre viktigste konkurrentland forventes å bli ca. 9 pst. fra 1980 til 1981. (St.meld. nr. 109).

Den økonomiske situasjon i Norge

- Bruttonasjonalproduktet ventes å stige med 0,5 pst. i 1981, mens den disponible realinntekt for Norge forutsettes å gå ned med 0,5 pst.
- Med lav markedsvekst ute, og fare for svekket konkurransevne i Norge må en regne med en noe mer ugunstig eksportutvikling enn tidligere antatt. For tradisjonelle varer ventes en volumnedgang på ca. 2 pst. Utviklingen i den innenlandske etterspørsel vil bl.a. være avhengig av den økonomiske politikk en velger ved gjennomføringen av opplegget for 1981. Vår industriproduksjon ventes å gå ned ½ pst. fra 1980 til 1981. Produktivitetsutviklingen i norsk industri ble forholdsvis svak også i 1980. Produktiviteten økte med ca. 2 pst. som er noe sterkere enn gjennomsnittet for de siste 5 år, men vesentlig svakere enn det som var vanlig for årene fram til 1974. Fra 1980 til 1981 regner en med en meget liten produktivitetsvekst, anslagsvis knapt ½ pst. (St.meld. nr. 109).

Arbidsmarkedet er fortsatt preget av sterkt press i sentrale strøk, kombi-

nert med mangel på faglært arbeidskraft. Dette til tross for at sysselsettingsveksten er blitt klart høyere enn forutsatt.

Prisveksten fram til april 1981 har vært sterk. Det kan pekes på enkelte spesielle faktorer som årsak til dette, men også det generelle bildet viser en relativ sterk prisstigning på de fleste varer og tjenester.

Dette kan tyde på en prisstigning som har sitt motstykke i en sterkere inntektsvekst for ulike grupper innenlands enn tidligere forutsatt. Viktige årsaker til en slik utvikling kan være at:

- lønnsveksten på slutten av 1980 og i begynnelsen av 1981 har vært sterkere enn tidligere antatt,
- driftsresultatene i deler av næringslivet etter opphevelsen av prisreguleringen kan ha økt mer enn forutsatt (St.meld. nr. 109).

I hvilken grad den sterke prisstigningen har sitt motstykke i sterkere lønnsvekst eller økte fortjenestemarginer, lar seg vanskelig tallfeste. Lønnsnivået for 4. kvartal 1980 var imidlertid klart høyere enn ventet. Alt i alt tilsier det foreliggende materialet at lønnsveksten ved inngangen til 1981 var klart sterkere enn tidligere forutsatt. Den sterkere prisstigning må imidlertid skyldes en rekke forskjellige faktorer (St. meld. nr. 109).

Konkurranssevne

Konkurranssevnen målt i lønnskostnader pr. produsert enhet forble som gjennomsnitt fra 1979 til 1980 om lag uendret etter betydelige forbedringer i de foregående år.

En regner imidlertid med at konkurranssevnen forverret seg gjennom 1980. De siste anslag tyder på at lønnskostnadene pr. produsert enhet som et gjennomsnitt for våre handelspartnere vil øke med vel 8 pst. fra 1980 til 1981. Lønnsveksten i Norge vil avhenge av inntektsoppgjørene i vår, et eventuelt innskoppgjør til høsten og den øvrige lønnsvekst i form av lønnsglidning m.v. Med en antatt produktivitetsutvikling på knapt ½ pst. fra 1980 til 1981 må derfor lønnsveksten i norsk industri begrenses til om lag 8½ pst. fra i fjor til i år hvis en skal unngå en ytterligere forverring i vår konkurranssevne. En har da holdt endringer i valutakurser utenfor. Hvis den norske krone skulle ligge f.eks. 1 pst. lavere i 1981 i forhold til 1980, vil en vekst i lønnskostnader på om lag 9½ pst. kunne innebære om lag uendret konkurranssevne målt i felles valuta. (St.meld. nr. 109, s. 17—18).

Hovedmålene for Regjeringens økonomiske opplegg i 1981 slik de ble trukket opp i Nasjonalbudsjettet er:

- Full sysselsetting
- Moderat pris- og kostnadsstigning
- Forsvarlig utvikling i utenriksøkonomien
- Høy levestandard og sosialt rettferdig fordeling.

Det fremheves i det reviderte nasjonalbudsjett (St.meld. nr. 109) at Regjeringen anser det helt sentralt å dempe kostnadsveksten fremover.

- Et hovedproblem ved gjennomføringen av det økonomiske opplegget for 1981 knytter seg til utviklingen i priser, kostnader og konkurranssevne. Dette gjelder både målene for disse økonomiske hovedstørrelsene i inneværende år, men kanskje like mye utviklingen på noe lengre sikt. Hvis vi på mer varig basis kommer i utakt med våre handelspartnere vil dette føre til en rask nedbygging av vårt konkurranseutsatte næringsliv og at målet om full sysselsetting og arbeid for alle kan komme i fare, jfr. omtalen i Langtidsprogrammet. Den økonomiske politikken må derfor rettes inn mot at den sterke kostnadsveksten dempes og at produktivitsveksten økes slik at den nåværende utvikling i vår konkurranssevne kan snus.

Regjeringen har i Nasjonalbudsjettet 1981 sagt en del om forutsetningen for inntektsoppgjøret 1981. I tillegg til en konstadsutvikling som ikke avviker for meget fra gjennomsnittet for våre handelspartnere, har Regjeringen lagt vekt på en inntekstutvikling med sosial profil:

«Regjeringen er klar over at det skatte- og inntektspolitiske opplegget tillegger organisasjonene et særlig ansvar og at høyt lønnsgruppene som følge av progresjonslettelsene må vise spesiell vilje til moderasjon under inntektsoppgjørene. Regjeringen vil understreke at inntektsutjevningen fortsatt er en sentral målsetting. Hvis inntektsoppgjørene til våren ikke skulle få en akseptabel sosial profil, må det skatteopplegget som nå legges fram, vurderes på nytt. (Nasjonalbudsjettet 1981, St.meld. nr. 1).»

I det reviderte Nasjonalbudsjett heter det bl.a.:

«Med de betydelige endringer i skatteopplegget som ble gjennomført for 1981, var det en klar forutsetning at partene ikke kunne regne med noe ytterligere bidrag fra statens side i forbindelse med inntektsforhandlingene denne gang. I tråd med dette måtte det være et hovedansvar for partene å komme fram til avtaler som sikrer en akseptabel utvikling i konkurranseevnen. I avtalen mellom LO og N.A.F. for inneværende tariffperiode har også partene sagt seg enig i at det må være et mål at en for årene framover har som utgangspunkt å bedre vår konkurransesituasjon.» (St.meld. nr. 109).

Det tekniske beregningsutvalget har i sin innstilling, NOU 18:1981, vurdert utviklingen i reallønn de senere år:

«Reallønn pr. lønntakerårsverk har gått ned hvert år fra og med 1978, og lå i 1980 på gjennomsnittet for årene 1975—76. Reallønnsfallet i denne perioden, er det første etter krigen, når vi unntar nedgangen i 1970 som særlig skyldtes prisøkningen ved innføringen av merverdiavgift-systemet. På grunn av pris- og inntektsstoppen fra høsten 1978 og ut 1979, ble den nominelle lønnsveksten i 1978 og særlig i 1979 svært lav, betydelig under gjennomsnittsveksten for 1970-årene. Reallønnskostnadene pr. lønntakerårsverk gikk ned fra og med 1979, mens veksten i begge lønnskomponentene hadde vært avtakende siden 1975.»

Rikslønnsnemndas medlemmer — *Christiansen, Alexander og Hernes* skal bemerke:

Det er enighet mellom partene om at det, før en tar hensyn til mulige virkninger av endrede valutakurser fra 1980 til 1981, er rom for økte lønnskostnader i norsk industri på om lag 8,5 pst. fra 1980 til 1981 innenfor rammen av uendret konkurranseevne.

Partene er også enige om at valutakursutviklingen har betydning for konkurranseevnen. Eventuelle forutsetninger om endringer i verdien på de enkelte lands valutaer overfor norske kroner vil være bestemt av ulike typer vurderinger og beregningsmåter. Det knytter seg under alle omstendigheter stor usikkerhet til slike beregninger og det synes naturlig at en i praksis bygger på også tekniske forutsetninger.

Ved oppgjøret i 1980 la en til grunn uendrete valutakurser fra det sist registrerte månedsgjennomsnitt (IMF-vekter). Det er ikke fremkommet opplysninger som taler avgjørende mot å benytte denne fremgangsmåten også ved dette oppgjør. Det sist kjente månedstallet er for mai måned. Dessuten foreligger to uketall for juni. På dette grunnlag finner *disse medlemmer* å ville basere seg på en gjennomsnittlig nedgang i kronekursen i forhold til våre handelspartnere på noe over 1 pst. fra 1980 til 1981.

Ved behandlingen av den foreliggende tvist har Rikslønnsnemnda delt seg slik at flertallet under de ulike tvistepunktene ikke dannes av en fast fraksjon, men har skiftende sammensetning. Det er ved hver konklusjon redegjort for hvilke medlemmer som utgjør flertallet.

Generelt tillegg og lavlønnstillegg

Rikslønnsnemndas medlemmer — *Christiansen* og *Hernes* viser innledningsvis til det som er anført ovenfor om anslagene for lønnskostnadene pr. produsert enhet, om produktivitetsutviklingen hos våre konkurrentland og forutsetninger vedrørende valutakursutviklingen. På denne bakgrunn må det antas å være rom for lønnsvekst fra 1980 til 1981 på mellom 9,5 og 10,0 prosent uten at den gjennomsnittlige konkurranseevnen for industrien endres i negativ retning.

Lønnsutviklingen i 1981 bestemmes i hovedsak av følgende komponenter:

- Ettervirkning på lønnsnivået i 1981 av den lønnsutviklingen som skjedde i 1980. Dette har partene kalt overheng.
- Lønnsglidning i 1981.
Eventuelle tariff tillegg ved tariffrevisjonen i 1981.

Overheng

Det er uenighet mellom partene om hvor stor ettervirkningen for året 1981 er av den lønnsutvikling som skjedde i 1980. LO har beregnet dette overhenget til 5,2 pst., N.A.F. er kommet til at overhenget utgjør 6,3 pst. Disse tallene kan spaltes opp slik at man får presisert hvor stor del av overhenget som skyldes

- 1) generelt tillegg og lavlønnstillegg gitt i 1980
- 2) garantit tillegg i 1980 og
- 3) øvrige tillegg i 1980.

Partene er enige om at ettervirkningen av generelt tillegg og lavlønnstillegg er 1,2 pst. Beregningene er noe avvikende når det gjelder garantit tillegg, 0,2 pst. (N.A.F.) og 0,3 pst. (LO). Den praktisk betydningsfulle uenighet mellom partene knytter seg til overhenget av øvrige tillegg. På dette punkt regner LO med et overheng på 3,7 pst., mens N.A.F. legger til grunn at overhenget var 4,9 pst. Uenigheten skyldes ulike beregningsmåter.

LO mener at overhenget må bestemmes ved å ta 4. kvartalsnivået for 1980 i prosent av gjennomsnittet for året 1980. Dette overhenget kan på grunnlag av N.A.F.-statistikken nå beregnes til 5,2 pst.

N.A.F. mener at overhenget må defineres som lønnsnivået ved årsskiftet i forhold til gjennomsnittet for året. Dette overhenget kan ikke beregnes, men må anslås.

N.A.F. forutsetter at glidningen utvikler seg jevnt utover i 4. kvartal og lønnsnivået ved årsskiftet vil da ligge over gjennomsnittet for 4. kvartal. Dette forklarer de 1,2 pst. forskjell i beregnet ettervirkning av øvrige tillegg som partene opererer med. N.A.F. fremholder at lønnsstatistikken for 4. kvartal 1980 og foreløpige tall for 1. kvartal 1981 sammenholdt med tallene for 4. kvartal 1979 og 1. kvartal 1980 indikerer at lønnsveksten ved inngangen til 1981 var såvidt sterk at de tall LO fremlegger nokså klart gir et lavere overheng enn det er realistisk å regne med.

Nemndas medlemmer — *Christiansen* og *Hernes* — vil understreke at det åpenbart er vanskelig å tallfeste overhenget sikkert. LOs beregningsmåte har den fordel at den tar utgangspunkt i 4. kvartals lønnsnivå som kan registreres i statistikken. Lønnsnivået pr. 1. januar er et anslag som ikke kan registreres og det er således ikke presist slik som gjennomsnittsnivået for en periode. Under noen tvil har disse medlemmer lagt LOs tall til grunn for de videre resonnementer.

Økte kostnader p.g.a. en ekstra feriedag fra 1982

Lov av 15. mai 1981 om endring i ferieloven fastsetter en ekstra feriedag fra

ferieåret 1982/83. Loven endrer feriegodtgjøringen fra 9,5 pst. til 9,9 pst. for opptjeningsåret 1981/82.

Økningen på 0,4 prosentenheter er gitt virkning fra innværende opptjeningsårs begynnelse, det vil si 1. mai 1981. En økning på 0,4 pst. i feriegodtgjøring pr. 1. mai 1981 gir ca. 0,25 pst. høyere lønnskostnader for året 1981.

Som en følge av at den ekstra feriedag ikke kan tas ut i form av feriefritid før etter 1. mai 1982, kan produktivitetsbetraktninger ikke anføres for året 1981, som begrunnelse for å anta at belastningen blir lavere enn de beregnede ca. 0,25 pst.

Rikslønnsnemndas medlemmer — *Christiansen og Hernes* — har lagt en slik kostnadsøkning til grunn.

Lønnsøkning utover generelt tillegg og lavlønnstillegg i 1981

LO har beregnet at denne lønnsøkningen tilsvarer ca. 2,5 pst. i årslønnsvekst fra 1980 til 1981. Dette tilsvarer 1 pst. lønnsøkning utover generelt tillegg og lavlønn fra kvartal til kvartal i de tre gjenværende kvartaler. LO viser til at veksten i timefortjenesten for voksne arbeidere fra 4. kvartal 1980 til 1. kvartal 1981 (1 pst.) i henhold til foreløpige oppgaver var 0,4 prosentenheter lavere enn veksten fra 4. kvartal 1979 til 1. kvartal 1980 (1,4 pst.). Tallene kan etter LOs mening tyde på at tendensen er nedadgående. N.A.F. innvender til dette at utviklingen fra 4. kvartal 1979 til 1. kvartal 1980 var spesiell p.g.a. inntektsstoppen som opphørte ved utløpet av 1979. LO peker for sin del på at 10-punktsavtalen med N.A.F. satte rammer for lokale forhandlinger i denne perioden.

Rikslønnsnemndas medlemmer — *Christiansen og Hernes* — vil understreke at anslag for lønnsutvikling utover evt. generelt tillegg og lavlønnstillegg som gis i 1981, er beheftet med usikkerhet. Det er imidlertid grunn til å anta at bestemmelsen som kom inn i avtalen ved oppgjøret i 1980 om at lokale forhandlinger bare kan finne sted en gang hvert avtaleår vil ha en dempende virkning på lønnsglidningen i 1981. Disse medlemmer finner derfor å kunne legge til grunn at posten «øvrige tillegg» for 1981 kan anslås til ca. 2,5 pst.

Rikslønnsnemndas medlem Hernes har for sin del lagt avgjørende vekt på og forutsatt lønnsglidningstak.

Generelt tillegg og lavlønnstillegg

Rikslønnsnemndas medlemmer — *Christiansen og Hernes* — finner å ville ta sitt utgangspunkt i en vurdering av industriens konkurranseevne. Partene aksepterte i 1980 som en felles målsetting for årene fremover at man skulle søke å bedre konkurranseposisjonen.

LO har for Rikslønnsnemnda lagt ned påstand om at det skal gis et generelt tillegg på 87 øre og et lavlønnstillegg tilsvarende en gjennomsnittlig årslønnsvekst på 0,5 pst. LO krever at lavlønnstillegget gis for inntekter opp til 99,9 pst. av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. N.A.F. avviser såvel krav om generelt tillegg som lavlønnstillegg.

Disse medlemmer er kommet til at det ved dette oppgjør kan være rom for visse generelle tillegg, men finner ikke å kunne legge LOs påstand til grunn. Konkurranseevnebetraktninger tilsier at tilleggene samlet ikke overstiger 1,7 pst., men alle forhold tatt i betraktning vil et slikt tillegg etter disse medlemmers oppfatning være forsvarlig. Noe av tillegget bør gis som lavlønnstillegg, og det pekes forsåvidt på at det er ønskelig at oppgjøret kan gis en sosial profil. Men den skalaen LO har foreslått, hvoretter lavlønnstillegg skal tilfalle inntekter helt opp til 100 pst. av industriens gjennomsnitt, finner man ikke å kunne legge til grunn. *Disse medlemmer* mener at lavlønnstilleggene bør legges

ut etter det samme hovedprinsipp som ble fulgt ved oppgjøret i 1980, dvs. tillegg gis ikke arbeidstakere ved bedrifter hvor det gjennomsnittlige lønnsnivået overstiger 90 pst. av landsgjennomsnittet for voksne arbeidere i industrien.

Hvis 0,25 prosentenheter av de 1,7 pst. reserveres for lavlønnstillegg vil man for nivåene under 90 pst. kunne yte et tillegg som blir noe mindre enn det LO har krevet for disse gruppene. På anmodning av Rikslønnsnemnda har LO og N.A.F. samarbeidet om den nærmere utforming av skalaen etter de nevnte forutsetninger.

Partene har kommet fram til et resultat som disse medlemmer legger til grunn.

Videre går nemndas medlemmer *Christiansen* og *Hernes* inn for at det gis et generelt tillegg på 74 øre pr. time. Det svarer til en lønnsforhøyelse på ca. 1,45 pst. Nemndas medlem *Haraldseth* stemmer med tilslutning av *Nilsen* prinsippalt for LOs påstand når det gjelder generelt tillegg og lavlønsordning, men slutter seg subsidiært til ovennevnte medlemmer i konklusjonen.

Lønnsglidningstak

Rikslønnsnemnda skal bemerke:

I det vedtatte forslaget fra 1980 er det under VI inntatt bestemmelser om lønnsglidning.

VI har denne ordlyd:

«VI. LØNNSGLIDNING

1. N.A.F og LO er enige om at det er nødvendig å styrke produktiviteten i norsk arbeidsliv for å bedre bedriftenes konkurransevne og dermed sikre sysselsettingen. Hovedorganisasjonene vil derfor understreke at avtaler som medfører regulering av fortjenestenivået skal knyttes til bedriftens reelle økonomiske stilling og produktivitetsutvikling. Partene er videre enige om at det må være en målsetning at man for årene fremover har som utgangspunkt å bedre vår konkurransesituasjon.
 2. Lønnsglidning er definert som fortjenesteutvikling som ikke direkte følger av de sentrale lønnsforhandlingene. Generelt tillegg, lavlønnstillegg og garantitillegg er således ikke å anse som lønnsglidning. Partene er enige om at lønnsglidningen i løpet av 1980 ikke skal overstige 3 prosent i gjennomsnitt. Partene vil i fellesskap nøye følge denne utvikling, se punkt 3. I denne forbindelse er partene enige om at det i tillegg til de sentrale forhandlinger i avtaleperioden bare skal være adgang til lokale forhandlinger en gang i hvert avtaleår, og dersom lønnsglidningen i 1980 blir større enn 3 prosent i gjennomsnitt, skal det for 2. avtaleår innføres et tak på glidningen. Størrelsen på dette «taket» blir i så tilfelle å forhandle om sentralt pr. 1. april 1981.
- Grunnlaget for beregningen av lønnsglidningen er LO/N.A.F.-området eksklusive offshoret tillegg.

Protokolltilførsel:

- N.A.F.s forhandlere vil understreke at en gjennomsnittlig lønnsglidning på 3 prosent i 1980 ikke må gi aksellererende utvikling i 2. avtaleår. Det er spesielt viktig å begrense lønnsglidningen mot slutten av året for å hindre et stort overheng i 1981.
3. Lønnsøkning blir statistisk i noen tilfelle registrert som lønnsglidning på grunn av strukturelle forskyvninger i statistikken ved overgang av arbeidstakere fra bedrifter med lavere til høyere fortjeneste, økt bruk av ulempe-tillegg m. v. LO og N.A.F. er enige om å sette ned et utvalg som nærmere analyser endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private arbeidsliv. Utvalget vil også nøye følge lønnsutviklingen i bedriftene gjennom perioden, se punkt 2. Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materialet.»

Verken i forhandlinger eller mekling lyktes det partene å komme fram til enighet når det gjaldt størrelsen på glidningen i 1980. Hvis glidningen i 1980 har vært større enn 3 prosent i gjennomsnitt følger det av det vedtatte meklingsforslaget at det for 2. avtaleår skal innføres et tak på glidningen. Størrelsen på dette taket er av de spørsmål det i så fall skulle forhandles sentralt om pr. 1. april 1981.

På flere punkter er det uenighet mellom partene om hvordan begrepet lønnsglidning skal defineres. I sitt søksmål for Arbeidsretten hevdet N.A.F. at det vedtatte meklingsforslaget fra 1980 definerer og presiserer hva som menes med lønnsglidning. Den uenighet som var oppstått mellom partene med hensyn til dette spørsmål hevdet N.A.F. var en ren rettsvist. Arbeidsretten kom imidlertid til at det vedtatte meklingsforslaget punkt VI 2 ikke gir noen uttømmende avgrensning av lønnsglidningsbegrepet, og at VI 2 sammenholdt med VI 3 måtte forstås slik at meklingsforslaget bygget på den forutsetning at den endelige avgrensning av lønnsglidningsbegrepet først kunne foretas når partene eventuelt var blitt enige om hvilke justeringsfaktorer som var aktuelle og hvilken vekt disse skulle ha. På dette grunnlag ga Arbeidsretten LO medhold i at man sto overfor en interesstvist og ikke en rettsvist. N.A.F.s søksmål ble etter dette avvist. I et motsøksmål fikk LO medhold i at i henhold til det vedtatte meklingsforslaget VI 3 siste setning pliktet N.A.F. i forbindelse med forhandlinger om etablering av tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår, på anmodning fra LO å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med. Nemnda viser i denne forbindelse til det som er sagt foran om den korrespondanse som har funnet sted mellom partene.

Organisasjonene har beregnet lønnsglidningen på grunn av tallene fra kvartalsstatistikken. Følgende oppstilling viser den uenighet som eksisterer mellom partene på de forskjellige punkter.

	LO	N.A.F.
Lønnsøkning 1979—1980	9,8	9,8
+ Vår oppgjøret 1980	4,0	3,7
Sum	5,8	6,1
Strukturelle endringer i 1980	0,3	0,3
+ Områder utenfor N.A.F.-statistikken	0,5	0,3
Sum	5,0	5,5
+ Overheng	0,8	0,0
+ Forbundsvist avtalte tillegg	1,2	0,3
+ Ikke reell lønnsglidning, særlig akkordfortjeneste	1,0	0,0
Sum	2,0	5,2

Nemnda konstaterer at partene på flere punkter er uenige om hva som skal defineres som lønnsglidning. Dette er en uenighet av prinsipiell karakter og for såvidt ikke knyttet til konkrete vurderinger av og undersøkelse av statistisk materiale.

Medlemmene *Alexander* og *Hernes* vil bemerke:

Når partene er kommet fram til forskjellige tall for lønnsglidningen i 1980 skyldes det i hovedsak at de bruker ulike definisjoner på begrepet lønnsglidning. Etter disse medlemmers oppfatning må N.A.F.s definisjon i det alt vesentlige aksepteres i henhold til vanlig oppfatning og i henhold til den definisjon av begrepet som partene tidligere har lagt til grunn. Disse medlemmer mener å finne støtte for dette syn også i formuleringen VI i Riksmeklingsmannens vedtatte meklingsforslag vedrørende tariffoppgjøret 1980. Disse medlem-

mer mener at fremlagte data viser at lønnsglidningen i 1980 har vært større enn 3 pst. — utlønningsgrensen for tak for 2. avtaleår. Som en konsekvens skal det nå legges tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår.

Disse medlemmer vil dessuten hevde at det vedtatte meklingsforslag må oppfattes som aksept også fra LOs side for prinsippet om lønnstak for å begrense den ukontrollerte lønnsglidning og at den begrunnelse for å avvise krav om lønnstak som fremgår av Rikslønnsnemndas kjennelse av 1978, må anses som bortfalt. De mener således at lønnstak må kunne fastsettes også uavhengig av de betingelser som knytter seg til det vedtatte meklingsforslag for 1980, og med utgangspunkt i en vurdering av forventet lønnsglidning i tiden fremover.

Etter *disse medlemmers* oppfatning er det ikke fremlagt holdbare prognoser som tyder på at lønnsglidningen uten tak vil bli lavere i tiden fremover enn den glidning som vi har hatt i det siste året. Uten tak vil det således neppe være rom for generelle tillegg eller lavlønnstillegg innenfor den økonomiske ramme som flertallet har lagt til grunn for kjennelsen.

Disse medlemmer er blitt stående ved et lønnsglidningstak på kr. 1,50 pr. time, svarende til ca. 4 pst. av gjennomsnittlig timelønn i 1980. Lønnsglidningstillegg skal bare kunne gis hvis bedriftens produktivitetsutvikling og reelle økonomiske stilling gir grunnlag for det. For øvrig er redaksjonen av vedkommende bestemmelse i slutningen i hovedsak overensstemmende med N.A.F.s påstand.

Nemndas medlem — *Dahl* — med tilslutning av *Aarvig* slutter seg i konklusjonen til medlemmene *Alexander* og *Hernes* når det gjelder tak på lønnsglidningen. *Disse medlemmer* viser for øvrig til sin særuttalelse.

Nemndas medlem — *Christiansen* viser til den vedtatte bestemmelse om at det for annet avtaleår skal innføres et tak på lønnsglidningen dersom glidningen i 1980 blir større enn 3 pst, i gjennomsnitt. Det er forutsatt at det i så tilfelle skal forhandles sentralt om størrelsen på taket. Videre er det bl.a. forutsatt at begge parter har samme tilgang til det statistiske materiale.

Prinsipalt er *dette medlem* av den oppfatning at det burde vært ført ytterligere forhandlinger mellom partene før Rikslønnsnemnda tar standpunkt til spørsmålet om tak på lønnsglidningen i annet avtaleår. Dette ville også vært mest i samsvar med Arbeidsrettens dom. Et tak på glidningen i annet avtaleår kan imidlertid vurderes i tilknytning til årets oppgjør uavhengig av utviklingen i 1980. På dette grunnlag gir *dette medlem* sin subsidiære tilslutning til at det innføres tak på glidningen for perioden 1. april 1981—31. mars 1982.

Nemndas medlem *Haraldseth*, stemmer med tilslutning fra *Nilsen*, både av rettslige og andre grunner mot innføring av tak i lønnsglidningen. *Disse medlemmer* påpeker at en slik avgjørelse vil være i strid med den bestående tariffavtales bestemmelse om tilgang til det statistiske materiale, slik dette er fortolket av Arbeidsretten i dom av 22. mai 1981. Det var for øvrig klart mellom partene under Rikslønnsnemndas hovedforhandling den 11. juni 1981 at denne retten til kontroll var i behold likesom det også er på det rene at Rikslønnsnemnda senere bad partene foreta kontrollen i samsvar med dommen. Det er derfor også en feil ved saksbehandlingen når nemndas flertall nå inntar det standpunkt at kontroll ikke skal finne sted. Ved at flertallet dermed behandler spørsmålet etter andre regler enn fastsatt i tariffavtalen, går man i realiteten utover partenes påstander under hovedforhandlingen.

Ved siden av dette som nevnt ikke er rettslig holdbart, må det være åpenbart uheldig at en parts klare dokumentasjonsplikt skal bortfalle under nemndsbehandlingen. En slik praksis vil være egnet til å få vedkommende part til å av-

stå fra realistiske forhandlinger når disse er kombinert med en plikt som parten ikke ønsker å oppfylle.

Videre mener *disse medlemmer* at dersom det innføres lønnsglidningstak uavhengig av bestemmelsene i det vedtatte meklingsforslag av 1980 innfører Rikslønnsnemnda et nytt prinsipp som endrer realiteten i tariffavtalen. Denne praksis har Rikslønnsnemnda tidligere ikke fulgt.

Haraldseth med tilslutning fra *Nilsen*, bemerker i forbindelse med lønnsglidningsbegrepet i den bestående tariffavtale at de er uenige med flertallet i at tillegg avtalt med N.A.F. og lønnsøkning som er forsårsaket av økt innsats i akkordarbeid, er å betrakte som lønnsglidning. Det er også klart i strid med den bestående tariffavtale dersom flertallet ikke aksepterer fradrag for overheng fra 1979 til 1980 i samband med beregningen.

Indeksbestemmelse

Rikslønnsnemndas medlemmer — *Christiansen* og *Hernes* — skal bemerke:

LOs krav tar utgangspunkt i en prisstigning fra 1980 til 1981 på 11,5 prosent. Da det er lite trolig at dette anslaget vil holde, har LO krevet innført en indeksklusul. LO viser også til at det i årets oppgjør for de stats- og kommunesatte, for pensjonistene og jordbrukerne er tatt med en indeksklusul.

I LOs påstand er forslaget om indeksklusul gitt denne formuleringen:

«INDEKSBESTEMMELSE

Tariff tilleggene for LOs medlemmer i den private sektor forutsetter at prisstigningen fra 1980 til 1981 ikke overstiger 11,5 pst. om kjøpekraften skal opprettholdes på 1980-nivå for brede lønnstakergrupper.

Om prisreguleringen ikke skal overstige 11,5 pst., må konsumprisindeksen pr. 15. september 1981 ikke overstige 125,0 poeng forutsatt noenlunde jevn utvikling. Dersom konsumprisindeksen pr. 15. september overstiger 125,0 poeng, skal det opptas forhandlinger med sikte på full kompensasjon for den prisstigning som antas å overstige 11,5 pst. fra 1980 til 1981.»

N.A.F. hevder at det å føre inn en indeksbestemmelse nå, vil være i strid med den reguleringsbestemmelse som ble gitt i fjor. Det var da tale om en eventuell lønnsregulering pr. 1. april 1981 og det har ikke vært meningen at denne utforming av reguleringsbestemmelsen skulle åpne adgang til dessuten å føre inn en indeksbestemmelse i tariffperioden.

N.A.F. har lagt ned påstand om at Landsorganisasjonens krav om indeksbestemmelse ikke tas til følge.

Den indeksklusul som er tatt med i oppgjøret for de statsansatte har følgende ordlyd:

«INDEKSREGULERING

Dersom Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. september 1981 overstiger 126,5 poeng, kan organisasjonene kreve opptatt forhandlinger om eventuell regulering av lønningene.

Slike forhandlinger skal ta utgangspunkt i den generelle økonomiske situasjon med særlig vekt på virkningen på landets konkurranseevne overfor utlandet og utviklingen i disponibel realinntekt fra 1980 til 1981.

Dersom det under forhandlingene ikke oppnås enighet, avgjøres saken av Rikslønnsnemnda, jfr. § 26 i lov om offentlige tjenestetvister.»

En tilsvarende bestemmelse er med i oppgjøret for de kommunesatte.

Når det gjelder jordbruksavtalen ble partene enige om en indeksbestemmelse etter mønster fra oppgjøret for de statsansatte.

Det vil virke urimelig og ikke kunne bli forstått om lønnstakerne i den private sektor skulle være de eneste som utfra nærmere bestemte forutsetninger, ikke skulle kunne komme i forhandlinger med sin forhandlingsmotpart.

Rikslønnsnemndas medlemmer *Christiansen* og *Hernes* finner derfor, på bakgrunn av det forløp vårens inntektsoppgjør har hatt at det også i avtalen mellom LO og N.A.F. må tas med en indeksbestemmelse.

Den forutsetning som stilles opp når det gjelder prisstigningen bør være i samsvar med den som er stilt opp for de øvrige sektorer. Dette er 126,5 poeng på Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. september 1981, mens LO har krevd en grense på 125,0 poeng.

Bestemmelen bør videre ta utgangspunkt i den generelle økonomiske situasjon med særlig vekt på virkningen på landets konkurranseevne overfor utlandet og utviklingen i disponibel reallinntekt fra 1980 til 1981.

Om indeksen pr. 15. september overstiger 126,5 poeng, skal det gis høve til å kreve forhandlinger om en eventuell regulering av lønningene, men ikke utløse rett til en bestemt grad av kompensasjon.

Disse medlemmer har på denne bakgrunn utformet en indeksbestemmelse etter mønster av den som finnes i avtalen for de statsansatte.

Nemndas medlem *Haraldseth* med tilslutning av *Nilsen* slutter seg subsidiært til dette.

Ikrafttreden

Flertallet — *Christiansen, Alexander, Hernes* og *Haraldseth* med tilslutning av *Nilsen* skal bemerke:

LO har nedlagt påstand om at Rikslønnsnemndas kjennelse skal gis virkning fra 1. april 1981. Denne dato følger av det vedtatte meklingsforslag av 1980, VII 1. ledd.

Utgangspunktet for N.A.F. er at det ikke skal gis tillegg ved årets oppgjør. Ettersom nemndas flertall har gått inn for å gi både generelt tillegg, lavlønnstillegg og en bestemmelse om lønnsglidningstak, vil det måtte fastsettes fra hvilket tidspunkt kjennelsens bestemmelser skal gis virkning. N.A.F. gjør gjeldende at eventuelle nye tillegg først skal gis fra 1. juli. N.A.F. begrunner sin påstand med at etterbetaling av lønnstillegg alltid er til stor ulempe for bedriftene, og viser for øvrig til forløpet av årets oppgjør.

Flertallet viser til at det er lang og entydig praksis for å la Rikslønnsnemndas kjennelse gis virkning fra utløpet av foregående tariffperiode når det ikke har vært arbeidskonflikt i forbindelse med tariffforhandlingene. *Flertallet* gir derfor kjennelsen virkning fra 1. april.

Nemndas medlem *Alexander* skal bemerke:

1. Generelt

Den økonomiske situasjon i vårt land, produksjonsomkostningene, forbruksnivået, inflasjonen og foreliggende prognoser taler for en meget restriktiv holdning til krav om lønnsøkninger.

I årene 1974—1977 steg produksjonsomkostningene sterkere hos oss enn i land som vi har det vesentlige handelssamkvem med. Industriens konkurranseevne ble vesentlig svekket og sysselsettingen kom i fare.

En restriktiv holdning til krav om lønnsøkninger var også mitt mindretallsstandpunkt i 1978 da Rikslønnsnemnda hadde hovedtariffoppgjøret for LO/N.A.F.-området til behandling. Bare fire måneder etter at kjennelsen forelå ble det innført inntekts- og prisstopp, og jeg har grunnlag for å konstatere at begrunnelsen som ble gitt i det store og hele falt sammen med motivene for mitt standpunkt i Rikslønnsnemnda.

Vi har gjennom årene 1974—1977 bl.a. via arbeidslønninger, faktisk fordelt mere enn landets økonomi ga grunnlag for. Reparasjon må til, og det er etter mitt skjønn ikke bare et spørsmål om å *demp*e veksten i lønnsutgiftene, men

om å *senke nivået* for produksjonsomkostningene i forhold til relevante nivå.

Inntekts- og prisstoppen førte til at den uheldige økonomiske utvikling ble bremset, og i årene 1978—1980 er innhentet ca. halvdelen av det vi tapte i årene fram til det alvorlige inngrep i samfunnets selvregulerende evne. (Det er for øvrig beklagelig å konstatere at fra 1979 til 1980 skjedde praktisk talt ingen bedring i vår konkurransevne målt ved lønnsomkostninger pr. produsert enhet og at det er antatt en forverring i 1981). Fremdeles står igjen halvdelen, dersom siktepunktet er å gjenopprette situasjonen fra før den uheldige utvikling tok til. Det er en påtrengende oppgave nå å holde igjen i håp om at utviklingen vil innhente det vi har diskontert.

Jeg kan ikke gå inn for et resultat i Rikslønnsnemnda som ikke søker å realisere et slikt mål, i det jeg understreker at det etter min mening ikke er tilstrekkelig å sørge for at konkurransevnen ikke blir svekket. Dette er i overensstemmelse med den programmessige erklæring som LO/N.A.F. har latt komme til uttrykk i avsnitt VI, punkt 1 i det vedtatte meklingsforslag for hovedtariffoppgjøret i 1980: «...: det må være en målsetting at man for årene fremover har som utgangspunkt å bedre vår konkurransesituasjon.»

Siden oppgjøret i 1978 og etter at inntekts- og prisstoppen ble opphevet, har inflasjonen i Norge øket sterkt, konsumprisindeksen er på de mindre enn tre år — og aksellererende — gått opp med nærmere 30 pst. For visse inntektsgrupper har man kunnet konstatere noen nedgang i disponibel realinntekt. Jeg kan ikke akseptere som forutsetning for oppgjøret som nemnda nå behandler, at disponibel realinntekt fra år til annet skal opprettholdes, langt mindre at den skal øke. Generelt, og spesielt i den situasjon som vi i stor grad selv har bragt oss i, må man forsone seg med svingninger også i negativ retning — ikke minst når vi for få år siden hadde store positive utslag.

For nærværende sak i Rikslønnsnemnda er det noen spesielle bakgrunnsmomenter — resultatene i lønnsoppgjøret i de offentlige sektorer, og kommentarene i forbindelse med skattevedtaket for 1981.

Ved min vurdering av saken har jeg valgt å se bort fra oppgjøret i de offentlige sektorer. Uvanlig er disse oppgjør i år blitt gjennomført før oppgjøret for LO/N.A.F.-området. Etter mitt skjønn bør sistnevnte være det lønnsledende og ikke det oppgjør som man måtte komme til i et område som i alle fall overveiende dekker ikke-konkurranseutsatte virksomheter.

På tilsvarende måte kan jeg ikke la mitt standpunkt i saken bli influert av revisjonen av skattesatsene for 1981. Det er for meg unaturlig at vedtak herom skal anses å inneholde det som av mange synes å være oppfattet nærmest som et *pålegg* om profilen i lønnsoppgjørene i år. Jeg leser imidlertid ikke kommentarene til skattevedtaket slik, i og med at det bare inneholder et forbehold om ny vurdering av vedtaket dersom lønnsoppgjørene ikke skulle få en akseptabel sosial profil.

Den naturlige og tradisjonelle fremgangsmåte er å regulere skattebestemmelsene etter inntektsforholdene m.v. og ikke omvendt.

2. Generelle tillegg

På bakgrunn av de relative lønnsøkninger i 1981 som følger av det som skjedde på tarifffronten i 1980 (overhengt), den antatte lønnsglidning i 1981 m.v., kan jeg ikke se at det er rom for noe generelt tillegg.

3. Lavlønnstillegg

Jeg kan heller ikke gå inn for noe lavlønnstillegg ved dette oppgjør.

Man kan akseptere at det er inntektsforskjeller mellom grupper av arbeids-

takere i vårt samfunn — det er naturlig og innebærer stimulanser — så lenge lavgrensene holdes på akseptabelt nivå.

Bedriftsøkonomiske forhold vil i det store og hele være årsaken til at grupper av arbeidstakere har lavere lønn enn andre grupper. Det hjelper lite at bestillingen av lavlønnstillegg veier beskjedent i totalbildet. Tilleggene vil ramme bedrifter som forutsetningsvis er økonomisk sett mest sårbare.

Et moment ved min vurdering på dette punkt er at det ved lønnsoppgjøret i 1980 ble innført som ny ordning med garantitillegg for arbeidstakergrupper som ligger særskilt lavt (lønn mindre enn det som svarer til 85 pst. av gjennomsnittslønnen i industrien).

Et moment som også har talt for meg er at lavlønnstillegg er antatt å stimulere lønnsglidningen for de høyere inntektsgrupper.

La meg, som i forbindelse med Rikslønnsnemndas behandling av lønnsoppgjøret i 1978, peke på at vårt samfunn etter mitt skjønn ikke har noe påtrengende lavlønnspørsmål. Det som er tilstede er et *lavinntekts*problem for barnefamilier. Å løse dette er en samfunnsmessig oppgave og ikke en oppgave i forbindelse med lønnsoppgjør. Relevante tiltak er inflasjonsbegrensning, tilpasning av skattebestemmelser og regulering av *skattepliktig* barnetrygdstonad.

4. Lønnsglidningen

Når det gjelder lønnsglidningen viser jeg til de bemerkninger fra Hernes og meg som er tatt inn foran.

5. Indeksregulering

Det ville være avgjort i strid med mine prinsipielle synspunkter dersom jeg ikke tok avstand fra forslaget om innarbeiding av en indeksbestemmelse i nemndas kjennelse. Det ville henge dårlig sammen med mitt syn på lønnsglidningsproblemet, ikke minst når det allerede nå synes klart at både den bestemmelse som er foreslått av LO og flertallets redaksjon av bestemmelsen, utløser lønnsregulering i høst.

For øvrig er det mitt syn at en så avgjørende nyskaping som en indeksbestemmelse må sies å være, ikke bør komme inn i forbindelse med et «minioppgjør».

I Rikslønnsnemnda i 1978 bemerket flertallet at bestemmelsen om begrenning av lønnsglidning måtte anses som et prinsipielt spørsmål som nemnda ikke burde ta standpunkt til. Et slikt synspunkt burde om mulig veie tyngre i forbindelse med en indeksbestemmelse i en nemndssak vedrørende 2. avtaleår.

Dahl med tilslutning av *Aarvig* vil bemerke:

De viktigste mål for vår inntektspolitikk må være å styrke konkurranseevnen i de konkurranseutsatte næringer ved å holde kostnadsøkningen lavere enn hos våre konkurrenter og å bremse på prisstigningen.

Det er dokumentert at man venter en økning i lønnskostnader pr. produsert enhet hos våre konkurrentland på vel 8 % i 1981 og at en forventet produktivitetsokning i Norge på ca. ½ % setter en øvre grense for stigning i nominelle lønninger på 8,5 % med uforandret kronekurs. Med de anslag som er lagt fram av N.A.F. og den sterke lønnsglidning som den foreløpige lønnsstatistikk for 1. kvartal 1981 indikerer, er det etter *disse medlemmers* mening ikke rom for noen tariffmessige tillegg i 1981, verken generelle tillegg eller lavlønnstillegg.

Det kan i denne forbindelse ikke være riktig å legge vekt på hva som er skjedd i den offentlige sektor eller i jordbruket. Myndighetene har neglisjert hensynet til de konkurranseutsatte næringer ved å gjennomføre oppgjøret i den offentlige sektor først. Sammen med jordbruksoppgjøret skaper dette ny prisstigning og fare for ytterligere lønns- og pristillegg ved indeksregulering

til høsten. De konkurranseutsatte næringers stilling må vurderes isolert ut fra hensynet til opprettholdelse av produksjonen og trygging av arbeidsplassene.

Når det gjelder lavlønnstilleggene, vil disse ramme en rekke bedrifter som er sterkt utsatt i konkurranse med importvarer eller på eksportmarkedene. Med et tillegg på 75 øre pr. time i de laveste grupper og en oppregulering av egenandelen i lavlønnsordningen til kr. 2,65, blir den samlede belastning kr. 3,26 pr. time for bedrifter som ligger under 85 % av gjennomsnittet. Dette tilsvarende belastning på ca. 10 % av bedriftenes lønnsnivå, og en slik lønnsøkning vil skape store problemer for de konkurranseutsatte bedrifter og vil skape ny og sterk prisstigning i bedrifter som er skjermet. I betraktning av den sterke oppjustering av lavlønnsordningenes satser som følge av meklingsforslaget fra i fjor, og med en forventet ny garantiregulering pr. 1. oktober i år, ville det vært riktig å avstå fra nye lavlønnstillegg pr. 1. april.

Et hovedproblem i vår lønnsutvikling er den sterke lønnsglidning, og N.A.F. har derfor krevet at det gjennomføres et tak på glidningen i hver bedrift. *Disse medlemmer* støtter derfor flertallets forslag om et slikt tak, som er en logisk konsekvens av bestemmelsene i meklingsforslaget fra 1980.

Disse medlemmer vil for øvrig peke på at etterbetaling så langt tilbake som fra 1. april skaper store problemer for mange bedrifter. Oppgjøret er i år blitt forsinket på grunn av LOs og myndighetenes beslutning om å ta statsoppgjøret først, og det private næringsliv blir derfor påtvunget en lengre etterbetaling enn det som har vært vanlig tidligere. Det ville derfor vært rimelig å fastsette en noe senere ikrafttreden enn 1. april.

Disse medlemmer, er helt uenige i at det innføres en bestemmelse om indeksregulering til høsten. Denne bestemmelse åpner muligheten for en ny omdreining på pris- og lønnskruen som kan forverre konkurranseevnen ytterligere. En slik bestemmelse har for øvrig ingen hjemmel i reguleringsbestemmelsen for annet avtaleår i det vedtatte meklingsforslag fra 1980.

SLUTNING

I. Omfang

I samtlige tariffavtaler som omfattes av det vedtatte meklingsforslag vedrørende tariffoppgjøret 1980 hvor N.A.F. og LO er hovedparter, inntas de endringer som går fram av denne kjennelse.

II. Generelt tillegg

Alle voksne arbeidstakere gis med virkning fra 1. april 1981 et generelt lønnstillegg på 74 øre pr. time (For ukelønte utgjør tillegget kr. 29,60 pr. uke og for månedslønte kr. 128,— pr. måned). Unge arbeidstakere og lærlinger skal ha 56 øre pr. time (kr. 22,40 pr. uke, kr. 97,— pr. måned).

Ved innpassing av lønnstilleggene i tariffavtalene, skal følgende fremgangsmåte som hovedregel gjelde:

1. Alle minstelønnsatser, normallønnsatser og personlige lønninger forhøyes med det nevnte tillegg.
2. Akkordtariffer, faste akkorder og prislister, produksjonspremieordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger med varierende fortjeneste, reguleres slik at den samlede fortjeneste stiger overensstemmende med det nevnte tillegg.

Inntil enighet om regulering av akkord m.v. er oppnådd, betales tillegget pr. arbeidet time. Det skal også være adgang for partene til å avtale at tillegget skal holdes utenfor akkorder m.v. og betales pr. arbeidet time.

3. Ved frie avtaleakkorder, som del forhandles om på arbeidsplassen, skal til-

legget holdes utenfor akkordene og betales pr. arbeidet time hvis ikke partene blir enige om innregulering.

4. Akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag) reguleres slik at akkordfortjenesten stiger overensstemmende med det nevnte tillegg.

Inntil enighet om regulering av akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag) er oppnådd, benyttes de gamle akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag) og tillegget betales pr. arbeidet time.

Hvor bedrifter innen et overenskomstområde med akkordnormal i hovedoverenskomsten måtte anvende høyere tall enn overenskomstens akkordnormal, skal disse tall bare reguleres i den utstrekning det er nødvendig for å bringe dem opp til den nye overenskomstens akkordnormal.

5. For arbeidstakere som i henhold til lov eller tariffavtale har en annen arbeidstid enn 40 timer pr. uke, er beregningsgrunnlaget for lønnstillegget 40 timer.

For arbeidstakere som har en så kort ukentlig arbeidstid at man ikke kan tale om full arbeidsuke, følges tidligere praksis.

III. Lavlønns tillegg

Foruten de under pkt. II nevnte generelle tillegg gis spesielle lavlønns tillegg. Lavlønns tilleggene beregnes etter timefortjenesten for voksne arbeidere ekskl. tillegg (overtidstillegg og diverse tillegg) i den enkelte bedrift i forhold til gjennomsnittlig timefortjeneste omregnet til 40 timers uke i 4. kvartal 1980 kr. 38,73 i industrien. Tilleggene gis etter følgende skala:

<i>Prosentintervall</i>	<i>Krone-intervall</i>	<i>Lavlønns tillegg (øre/time)</i>
Under 85	Under 32,91	75
85,0—87,9	32,92—34,05	50
88,0—89,9	34,06—34,85	25
90,0 og over	34,86 og over	0

Gjennomføringen av disse lavlønns tillegg foretas bedriftsvis på samme måte som for lavlønns tilleggene pr. 1. april 1980. Disse tillegg omfattes ikke av refusjonsordningen for lavlønns tillegg og garantitillegg som ble gjennomført i 1980.

IV. Lavlønnsfondet – garantiordningen

- a. Pr. 1. oktober 1981 skal det i det private arbeidsliv gis lønnstillegg i henhold til 85-prosent-regelen i Riksmeklingsmannens vedtatte forslag fra tariffoppgjøret i 1980. Beregningsgrunnlaget for garantitillegget er timefortjenesten i 2. kvartal 1981.
- b. Bedriftene bidrar til den under pkt. a nevnte ordning med et tillegg som totalt tilsvarer halvparten av de samlede kostnader for denne ordning. Med den begrensning som ligger i bedriftenes utbetaling av lavlønns tillegg pr. 1. april 1980, garantitillegg pr. 1. oktober 1980 og garantitillegg fra 1. oktober 1981 er bedriftenes bidrag fra 1. april 1981 kr. 2,65 pr. time. Den annen halvpart dekkes av de ansatte. De ansatte trekker 35 øre pr. time fra 1. april 1981.
- c. I henhold til avtale mellom partene, skal arbeidstakernes innbetaling til Lavlønnsfondet ikke redusere beregningsgrunnlaget for skifttillegg, overtidstillegg m.v.
- d. Bedriftene foretar trekk og utbetaling. Om administrasjon av ordningen vises for øvrig til avtale mellom partene og egne rundskriv.
- e. Tilsvarende eller bedre garantiordninger opprettholdes.

V. Tak på lønnglidningen

- a. Det innføres et tak på lønnglidningen for perioden fra og med 1. april 1981 til og med 31. mars 1982. Ved bedrifter hvor det i dag i henhold til gjeldende overenskomst, tariffavtale eller fast praksis i løpet av nevnte periode kan foretas vurdering og eventuell regulering av fortjenestenivået, kan det gis et tillegg hvis bedriftens produktivitetsutvikling og reelle økonomiske stilling gir grunnlag for det. Tillegget kan maksimalt være 150 øre pr. time i gjennomsnitt for de arbeidstakere som omfattes av vurderingen.

Tariffhjemlede dagtidsaksjoner kan ikke benyttes for å fremme lønnskrav utover 150 øre i gjennomsnitt.

Vurdering i henhold til 1. ledd kan kun finne sted én gang i løpet av nevnte periode. Som vurderingstidspunkt benyttes det som måtte være fastsatt i gjeldende avtale eller følge av fast praksis. Ellers foretas vurderingen pr. 1. oktober 1981. Det er ikke anledning til å endre avtalt tidspunkt for vurdering eller avtale tillegg med tilbakevirkende kraft fra dag som ligger forut for det avtalte tidspunkt, eventuelt 1. oktober 1981.

- b. Øket fortjeneste på reelle akkord- eller andre reelle prestasjonslønnssystemer som skyldes større arbeidsinnsats under uendrede forhold, omfattes ikke av begrensningen i pkt. a.

Hvis partene på bedriften er uenige om i hvilken utstrekning øket fortjeneste skyldes uendrede forhold, kan saken bringes inn til organisasjonsmessige behandling.

- c. Overenskomstmessige ansiennitetstillegg eller opprykk i henhold til tariffbestemt lønnskala omfattes ikke av disse bestemmelser. Bestemmelsene er heller ikke til hindre for at en arbeidstaker som blir overført fra ett arbeid til et annet innen bedriften, får den tarifferte lønn som gjelder for det nye arbeidsområde.

- d. Disse bestemmelser gjelder ikke for unge arbeidstakere og lærlinger.

VI. Indeksbestemmelse

Dersom Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. september 1981 overstiger 126,5 poeng kan LO kreve opptatt forhandlinger om eventuell regulering av lønningene.

Slike forhandlinger skal ta utgangspunkt i den generelle økonomiske situasjon med særlig vekt på virkningen for landets konkurransevne overfor utlandet og utviklingen i disponibel realinntekt fra 1980 til 1981.

Dersom det under forhandlingene ikke oppnås enighet, avgjøres saken av Rikslønnsnemnda.

VII. Ikrafttreden

Endringene trer i kraft 1. april 1981. Lønnsforhøyelsene gjøres gjeldende fra og med 1. april 1981. Lønnsforhøyelsene gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som er sluttet i bedriften før 20. juni 1981. Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtidstillegg, skifttillegg m.v. for arbeid utført før 20. juni 1981.

Arbeidsrettssak om taket på lønnglidningen

Lønnsnemndas avgjørelse om å sette et tak på lønnglidningen vakte sterke reaksjoner i fagbevegelsen. Det kom bl.a. til en del lokale kortere streikeaksjoner. LOs ledelse tok avstand fra streik som aksjonsform, men reagerte ellers sterkt

på lønnsnemndas avgjørelse om tak. Det ble derfor reist sak for Arbeidsretten for å få prøvet gyldigheten av lønnsnemndkjennelsen på dette punkt.

Arbeidsretten behandlet saken 3. august og avsa dom 11. august. LO fikk ikke medhold (dissens). Vi gjengir her Arbeidsrettens dom i sin helhet.

Arbeidsrettens dom av 11. august 1981

Saksøker: Landsorganisasjonen i Norge.

Prosessfullmektig: Advokat Steinar Halvorsen, Oslo.

Saksøkt: Norsk Arbeidsgiverforening.

Prosessfullmektig: H.r.advokat Arne Jacobsen, Oslo.

Dommere: Erling Anger, Finn Midtskaug, Oddvar Berrefjord, Henry Nicolaysen, Jon Sundnes, Otto Ruge og Tor Aspengren.

Saken gjelder spørsmålet om opphevelse av punkt V om tak på lønnsglidningen i Rikslønnsnemndas kjennelse av 20. juni 1981.

Innledning:

Ved lov av 5. juni 1981 ble det bestemt at tariffoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge for 2. avtaleår skulle avgjøres ved tvungen lønnsnemnd. Det heter i lovens § 1:

«Tvisten mellom Norsk Arbeidsgiverforening med tilsluttede organisasjoner og enkeltbedrifter på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge med tilsluttede forbund på den andre siden i samband med tariffrevisjonen våren 1981, jfr. Landsorganisasjonens plassoppsigelse av 17. mars 1981, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvisten.

Reglene i lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.»

Spørsmålet om innføring av et tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår har sin forankring i den bestående tariffavtale for perioden 1980–82. Det heter her under punkt VI. LØNNSGLIDNING:

- «1. N.A.F og LO er enige om at det er nødvendig å styrke produktiviteten i norsk arbeidsliv for å bedre bedriftenes konkurransevne og dermed sikre sysselsettingen. Hovedorganisasjonene vil derfor understreke at avtaler som medfører regulering av fortjenestenivået skal knyttes til bedriftenes reelle økonomiske stilling og produktivitetsutvikling. Partene er videre enige om at det må være en målsetning at man for årene fremover har som utgangspunkt å bedre vår konkurransesituasjon.
2. Lønnsglidning er definert som fortjenesteutvikling som ikke direkte følger av de sentrale lønnsforhandlingene. Generelt tillegg, lavlønns tillegg og garantitillegg er således ikke å anse som lønnsglidning. Partene er enige om at lønnsglidningen i løpet av 1980 ikke skal overstige 3 prosent i gjennomsnitt. Partene vil i fellesskap nøye følge denne utvikling, se punkt 3. I denne forbindelse er partene enige om at det i tillegg til de sentrale forhandlingene i avtaleperioden bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang i hvert avtaleår, og dersom lønnsglidningen i 1980 blir større enn 3 prosent i gjennomsnitt, skal det for 2. avtaleår innføres et «tak» på glidning.

gen. Størrelsen på dette «taket» blir i så tilfelle å forhandle om sentralt pr. 1. april 1981.

Grunnlaget for beregningen av lønnsglidningen er LO/N.A.F.-området eksklusive offshoret tillegg.

Protokolltilførsel:

N.A.F.s forhandlere vil understreke at en gjennomsnittlig lønnsglidning på 3 prosent i 1980 ikke må gi aksellererende utvikling i 2. avtaleår. Det er spesielt viktig å begrense lønnsglidningen mot slutten av året for å hindre et stort overheng i 1981.

3. Lønnsøkning blir statistisk i noen tilfelle registrert som lønnsglidning på grunn av strukturelle forskyvninger i statistikken ved overgang av arbeidstakere fra bedrifter med lavere til høyere fortjeneste, økt bruk av ulempetillegg m.v. LO og N.A.F. er enige om å sette ned et utvalg som nærmere analyserer endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private arbeidsliv. Utvalget vil også nøye følge lønnsutviklingen i bedriftene gjennom perioden, se punkt 2. Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materialet.»

Under forhandlingene og meklingen våren 1981 lyktes det ikke partene å bli enige om hvor stor lønnsglidningen hadde vært i 1980. På flere punkter var det uenighet om hvorledes begrepet lønnsglidning skulle defineres. N.A.F. bragte saken inn for Arbeidsretten ved stevning av 6. april 1981. Under saken hevdet N.A.F. at det i avtalens punkt VI var definert og presisert hva som mentes med lønnsglidning og at den uenighet som var oppstått var en ren rettsvist som Arbeidsretten pliktet å ta standpunkt til. Arbeidsretten kom imidlertid til, jfr. kjennelse og dom av 22. mai 1981, at avtalens punkt VI ikke ga noen uttømmende avgrensning av lønnsglidningsbegrepet og at punkt VI.2, sammenholdt med punkt VI.3, måtte forstås slik at avtalen bygget på den forutsetning at den endelige avgrensning av lønnsglidningsbegrepet først kunne foretas når partene eventuelt var blitt enige om hvilke justeringsfaktorer som var aktuelle og hvilken vekt disse skulle ha. På dette grunnlag ga Arbeidsretten LO medhold i at man her sto overfor en interesstvist og ikke en rettsvist og avviste saken. I et motsøksmål fikk LO medhold i at N.A.F. etter tariffavtalens punkt VI.3, siste setning, pliktet i forbindelse med forhandlinger om etablering av et tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår på anmodning fra LO å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med.

Meklingen ble gjenopptatt 21. mai 1981. Den førte ikke fram og LOs plassfratredelse var varslet til 22. mai 1981. Men plassfratredelsen ble ikke iverksatt idet kommunalministeren samme dag meddelte partene at det ville bli foreslått at tvisten skulle løses ved tvungen lønnsnemnd.

Hovedforhandling i Rikslønnsnemnda fant sted 11. juni 1981.

I sitt foredrag i Rikslønnsnemnda anførte LOs formann, Tor Halvorsen, følgende om lønnsglidningsspørsmålet:

«6. Lønnsglidningen i 1980

Vedrørende spørsmålet om innføring av «tak» på lønnsglidningen vises til Riksmeklingsmannens forslag pkt. VI., 2 og 3. Vilåret for å etablere et «tak» er at lønnsglidningen i 1980 var over 3 prosent. Landsorganisasjonen er fortsatt av den mening at lønnsglidningen har vært lavere og vil derfor påstå at vilåret for å innføre en slik begrensnings ikke er til stede.

Da partene under forhandlingene og meklingen ikke kom til enighet, bragte N.A.F. saken inn for Arbeidsretten. LO påstod prinsipielt saken avvist, og Arbeidsretten sluttet seg til dette syn. Som eget bilag fremlegges Arbeidsrettens avgjørelse sammen med prosesskriftene i arbeidsrettssaken.

Det fremgår av Arbeidsrettens kjennelse at saken ble avvist fordi de justeringsfaktorer som fremgår av pkt. VI.3 ikke er uttømmende og at partene hadde forutsatt dette behandlet i det utvalg som fremgår av samme punkt. Arbeidsretten har dermed gitt LO medhold i at det skal justeres for flere faktorer enn de som er nevnt i pkt. VI.3. Et par faktorer utover de nevnte er det for øvrig enighet om.

Vi legger derfor til grunn den lønnsglidning som er forårsaket av lokale forhandlinger. Her viser vi til at det var dette N.A.F.s krav gikk ut på ved tariffrevisjonen i 1980 — noe som for øvrig ble bekreftet ved N.A.F.s tilbud under tariffrevisjonen.

Det er også denne forståelse av lønnsglidningsbegrepet som er anvendt i den offentlige utredning av 24. mars 1977 (NOU 1977:26). Her beskrives lønnsglidningen som den lønnsøkning som finner sted ved beslutninger på det lokale plan. I utredningen heter det f.eks. på side 18 i siste avsnitt:

«Lønnsøkning i form av lønnsglidning avgjøres fullt ut gjennom beslutninger på det lokale plan. Som det fremgår av tidligere avsnitt, kan slike justeringer være hjemlet i tariffavtaler som er inngått sentralt eller på forbundsplanet. Lønnsjusteringen fastlegges likevel gjennom forhandlinger og beslutninger på bedriftsplanet og den registreres som lønnsglidning.»

Jeg vil så ta for meg tallene slik de to organisasjonene har beregnet lønnsglidningen på grunn av tallene fra kvartalsstatistikken.

	LO	N.A.F.
Lønnsøkning 1979—1980	9,8	9,8
+ Vår oppgjøret 1980	4,0	3,7
Sum	5,8	6,1
Strukturelle endringer i 1980	0,3	0,3
+ Områder utenfor N.A.F.-statistikken	0,5	0,3
Sum	5,0	5,5
+ Overheng	0,8	0,0
+ Forbundsvis avtalte tillegg	1,2	0,3 ¹⁾
+ Ikke reell lønnsglidning, særlig akkordfortjeneste	1,0 ²⁾	0,0
SUM	2,0	5,2

¹⁾ Transport — opptrappingstillegg

²⁾ Sannsynligvis høyere

Uenigheten på enkelte punkter kan leses ut av denne oversikten. En skal her kort behandle de enkelte punkter der partene har forskjellig syn. For øvrig vises til eget vedlegg (Vedlegg 7).

1. Vår oppgjøret 1980

De 3 enheter som oppgjøret i 1980 bestod av, utgjorde til sammen 4 prosent. Det fremgår av meklingsforslaget klare ordlyd at disse 3 enheter kommer til fradrag. N.A.F. har aldri tatt forbehold om å redusere fradraget såfremt man i de enkelte forbundsområder anvender tillegget på annen måte enn Riksmeklingsmannens forslag innebærer.

2. Områder utenfor N.A.F.-statistikken

Dette er en justering som ikke er nevnt i pkt. 3, men hvor partene er enige

om at en justering må foretas fordi N.A.F.-statistikken ikke omfatter hele tariffområdet mellom partene. Det er imidlertid ikke enighet om størrelsen av dette fradraget.

3. Overheng

N.A.F. har foretatt sine beregninger som om det var tale om differansene mellom kvartalsstatistikken for de 2 år, 1980 og 1979. Ved en slik beregning tar man med lønnsglidning som har funnet sted før 1. januar 1980. N.A.F. er for så vidt enig i at dette følger av en slik beregning. Det er imidlertid klart at en slik beregning er i strid med Riksmeklingsmannens forslag. Det heter i pkt. VI.2 uttrykkelig – og for øvrig på 2 steder i teksten – at det er lønnsglidningen i 1980 som skal legges til grunn ved beregningen. Når dette er situasjonen, sier det seg selv at det må gjøres fradrag for den lønnsglidning som har funnet sted før 1. januar 1980. Dette overheng har vi beregnet på tradisjonell måte ved differansen mellom tallet for 4. kvartal 1979 og årsgjennomsnittet for 1979. Det er i det hele tatt vanskelig å forstå at N.A.F. ikke aksepterer dette fradrag som har så klar forankring i Riksmeklingsmannens forslag.

4. Forbundsvis avtalte tillegg

Jeg understreker at disse tillegg i sin helhet er avtalt med N.A.F. selv. Hovedtyngden av disse tillegg ble for øvrig avtalt under tariffrevisjonen i samband med tilpasningen av Riksmeklingsmannens forslag på de enkelte forbundsområder. LO har beregnet utslagene av slike tillegg til 1,2 prosent, mens N.A.F. nøyer seg med et fradrag på et tillegg – nemlig erklæringstillegget i transporttariffene.

Etter LOs oppfatning sier det seg selv at disse tillegg ikke har noe med lønnsglidning å gjøre verken generelt eller i henhold til Riksmeklingsmannens forslag.

5. Lønnsøkning på grunn av arbeidsytelse

Det har hele tiden vært klart mellom partene at den lønnsøkning som finner sted på grunn av større arbeidsytelse, ikke skulle omfattes av noen begrensning. Dette kom opp allerede ved oppstartingen av tariffrevisjonen i 1980 da N.A.F. presiserte sitt prinsipielle krav. N.A.F.s standpunkt ble for øvrig bekräftet ved det tilbud som ble fremlagt under forhandlingene. For øvrig vil LO peke på at det vesentlige av denne stigning ikke er forankret i stedlige avtaler, men i akkordtariffer inngått mellom tariffpartene som f.eks. i byggefagene. Denne faktor er vanskelig å beregne. LO har lagt til grunn den lønnsøkning som fant sted i inntektstoppåret 1979 da lønnsøkning i henhold til lokale avtaler ikke var tillatt, mens derimot lønnsøkning i henhold til prestasjonslønnssystemene uhindret kunne finne sted. Vi har anslått tallet til 1 prosent, men antar at det sannsynligvis er noe høyere.

Kontrollproblemene

Som Rikslønnsnemnda vil se, inneholder Arbeidsrettens avgjørelse også dom i et motsøksmål.

Her ble N.A.F. dømt til å fremlegge oppgaver fra bedriftene, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med. Dette kontrollarbeidet er en omfattende oppgave som det sannsynligvis ikke vil være praktisk mulig å utføre under behandlingen i nemnda. N.A.F. har ved sitt standpunkt til spørsmålet om kontroll av materiale forårsaket at verdifull tid har gått tapt. Hadde N.A.F. inntatt et riktig standpunkt under forhandlingene,

ville vi kunne arbeidet med kontrollen parallelt med selve forhandlingsarbeidet. Når vi nå har fått vite at N.A.F. fastholder sitt krav om «tak» etter at Arbeidsrettens dom foreligger, er det vårt standpunkt at LO må ha mulighet til å kontrollere tallene hvis disse skal kunne legges til grunn for en beslutning om å etablere den begrensning på lønnsglidningen som N.A.F. krever. Det har vi Arbeidsrettens dom for.

Nødvendigheten av et slikt materiale følger av at N.A.F.s lønnsstatistikk ikke registrerer lønnsglidning, men enhver lønnsutvikling uansett årsak.»

N.A.F.s administrerende direktør, Pål Kraby, anførte følgende om spørsmålet:

«Jeg kommer så til N.A.F.s krav om å innføre et tak på lønnsglidningen på hver bedrift i 1981.

Det vedtatte meklingsforslag fra i fjor inneholder en klar forpliktelse til å innføre et slikt tak hvis det kan konstateres at lønnsglidningen i løpet av 1980 var over 3% i gjennomsnitt. Det er i meklingsforslaget gitt anvisning på hvordan beregningen av lønnsglidningen skal gjennomføres, nemlig ved å trekke ut off-shoret tillegg, tillegg for ulempe m.v., og virkninger av strukturelle forskyvninger i det statistiske materiale. Det ble under forhandling og mekling heller ikke oppnådd enighet om hvordan beregningen skulle foretas, og saken ble som kjent bragt inn for Arbeidsretten. I rettens kjennelse av 22. mai 1981 ble saken med 4 mot 3 stemmer avvist uten realitetsbehandling. (Bilag 6).

Ved Lønnsnemndas behandling av tariffoppgjøret i 1978, ble N.A.F.s krav om et tak på lønnsglidningen av prinsipielle grunner ikke tatt til følge. Lønnsnemnda fant at dette ville være en nyskaping som det ikke ville være riktig å gjennomføre ved en kjennelse i nemnda.

Situasjonen er nå forandret, idet selve prinsippet er vedtatt i meklingsforlaget fra i fjor. Jeg mener derfor at Lønnsnemnda har en plikt til å foreta en vurdering av hvorvidt lønnsglidningen i 1980 var over 3%, og en plikt til — hvis svaret er ja — å gjennomføre et tak på glidningen. Når det gjelder beregning av lønnsglidningen for 1980, viser jeg til Arbeidsrettens kjennelse, side 3—5, hvor beregningsmåten er illustrert utfra de to partenes fortolkning. N.A.F. hevder at lønnsglidningen ligger klart over 3% i fjor. Jeg vil derfor nedlegge påstand om at det i tariffavtalene skal gjennomføres et tak på de enkelte bedrifter. Takets høyde blir å fastsette av Rikslønnsnemnda. Dette innebærer at det ved lokale forhandlinger om bedriftsvise tillegg gjennomsnittlig for de arbeidstakere som omfattes av vurderingen, i løpet av annet avtaleår maksimalt én gang skal kunne gis tillegg opp til taket. Jeg viser til N.A.F.s påstand hvor den nærmere utforming av en slik bestemmelse er tatt med.»

Etter at hovedforhandlingen var avsluttet, fikk LO — etter det som er opplyst for Arbeidsretten — gjennom sin partsrepresentant underretning om at nemnda ønsket at partene skulle møtes for å drøfte kontrollen av materialet. Den 12. juni 1981 sendte LO følgende brev til N.A.F.:

«N.A.F.s plikt til dokumentasjon i samband med lønnsutviklingen i den enkelte bedrift

Vi viser til Arbeidsrettens dom av 22. mai 1981 der N.A.F. i motsøksmålet ble dømt til «i forbindelse med forhandlinger om etablering av «tak» på lønnsglidningen i 2. avtaleår på anmodning fra LO å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med». Når det nå viser seg at N.A.F. overfor Rikslønnsnemnda fastholder kravet om «tak», må vi i henhold til dommen kreve å få tilgang på materialet.

For å kunne skille mellom lønnsutvikling som etter Riksmeklingsmannens forslag og med bakgrunn i Arbeidsrettens kjennelse kan karakteriseres som

lønnsgrldning, må LO be om at N.A.F. oversender lister som viser lønnsutviklingen i den enkelte bedrift. Materialet må være så vidt detaljert at det gir slike opplysninger i den enkelte bedrift som følger av de statistiske oppgavene for tariffområder ifølge N.A.F.s lønnsstatistikk.

På bakgrunn av slike lister for hvert enkelt kvartal fra 4. kvartal 1979 til og med 4. kvartal 1980 må LO få mulighet til å vurdere det statistiske materialet i samråd med de berørte fagforbund. I den utstrekning N.A.F ikke kan legge fram protokoller som viser utslaget av lokale forhandlinger, vil vi måtte kontakte de lokale fagforeninger og bedriftsklubber for å skaffe oss slik informasjon. På grunnlag av Arbeidsrettens dom ønsker vi så snart nevnte materiale foreligger, at partene avholder et møte for bl.a. å drøfte det kontrollarbeid man her står overfor.»

Møte mellom partene ble holdt 17. juni 1981. Ved avslutningen av møtet var partene enige om at LOs representanter skulle oversende utkast til protokoll. Det ble gjort samme dag og utkastet hadde følgende ordlyd:

«År 1981 den 17. juni ble forhandlingsmøte avholdt i forbindelse med Arbeidsrettens dom av 22. mai d.å. om N.A.F.s plikt til utlevering av statistisk materiale.

Til stede fra N.A.F.: Hans Bjaaland og Bjarne Thuv.

Til stede fra LO: Yngve Hågensen, Øistein Gulbrandsen og Steinar Halvorsen.

Landsorganisasjonens representanter viste til LOs brev av 12. juni d.å. og ønsket å drøfte det praktiske opplegget av kontrollarbeidet.

N.A.F.s representanter redegjorde for oppbyggingen av det lønnskjema de enkelte medlemsbedrifter sender inn og la fram eksempel på EDB-liste der bedriften er angitt ved bestemte kodenummer og de enkelte arbeidskategorier fremgår.

På spørsmål opplyste N.A.F.s representanter at man bare får oppgaver fra ca. 50 prosent av medlemsbedriftene, men at de bedrifter som sender oppgaver, beskjefligere ca. 90 prosent av arbeiderne.

Det ble også reist spørsmål om statistikken omfatter medlemsbedrifter som ikke har tariffavtale med LO-forbund. Dette ble besvart bekræftende. N.A.F. registrerer ikke dette forhold i samband med statistikken. Det er derfor ikke mulig å si i hvilken utstrekning statistikken omfatter arbeidsforhold som ligger utenfor tarifforholdet N.A.F./LO. N.A.F.s representanter antok imidlertid at dette ikke utgjør noe stort antall bedrifter.

LOs representanter viste til Arbeidsrettens dom og pekte på at kontrollen må omfatte årene 1979 og 1980 fordi det lønnsutviklingstall man har tatt utgangspunkt i er differansen mellom kvartalsstatistikken for disse to år. Disse representanter ba derfor om å få utlevert bedriftenes oppgaver for 1979 og 1980.

Av praktiske grunner ba LOs representanter om at man også kjører ut lister som bransjevis angir de nødvendige tall. Forbundenes representant i forhandlingsutvalget vil med slike lister kunne foreta kontrollen på kortere tid enn om man allerede i utgangspunktet skulle være henvist til å gå direkte på bedriftenes oppgaver. Slike lister vil også vise om det er fullt samsvar mellom oppgavene og de tall som er registrert til beregning.

For å oppnå dette, ba LOs representanter N.A.F. undersøke om det er mulig å ta bedriftens navn med i listen i stedet for kodenummer. Det vil lette kontrollarbeidet om man i LO slipper å sammenholde kodenummer med en bedriftskatalog. LOs representanter ba også N.A.F undersøke om det er mulig å ta alle 8 kvartaler med i samme liste.

LOs representanter fastholdt for øvrig kravet om at N.A.F. fremlegger pro-

tokoller og annet statistisk materiale som belyser lønnsutviklingen i medlemsbedriftene i 1980. I den utstrekning slikt materiell fremlegges av N.A.F., vil dette lette og påskynde kontrollarbeidet.

N.A.F.s representanter uttalte at man nå ville undersøke hvor raskt dette materiale kunne fremlegges og hvorvidt det er mulig å få kjørt ut liste med det innhold LO har nevnt. Når dette er undersøkt, vil N.A.F. ta kontakt med LO med sikte på et nytt møte.»

Den 18. juni sendte N.A.F. følgende brev til LO:

«Vi viser til Deres utkast til protokoll fra møte 17. juni d.å. Møtet ble holdt som et rent informasjonsmøte og er derfor ikke å betrakte som noe forhandlingsmøte. Etter vår oppfatning er det ikke behov for noen protokoll fra et slikt informasjonsmøte. Vi returnerer derfor Deres utkast til protokoll.

For øvrig vil vi understreke at forhandlinger om etablering av et tak på lønnsglidningen for 2. avtaleår ble definitivt avsluttet ved bruddet i meklingen og etterat saken ble bragt inn for Rikslønnsnemnda til avgjørelse. Det foreligger således ikke nå noen forhandlingssituasjon om dette spørsmål.»

Rikslønnsnemnda avsa kjennelse den 20. juni 1981. Angående tak på lønnsglidningen vedtok nemnda følgende under punkt V i slutningen:

«V. TAK PÅ LØNSSGLIDNINGEN

a. Det innføres et tak på lønnsglidningen for perioden fra og med 1. april 1981 til og med 31. mars 1982. Ved bedrifter hvor det i dag i henhold til gjeldende overenskomst, tariffavtale eller fast praksis i løpet av nevnte periode kan foretas vurdering og eventuell regulering av fortjenestenivået, kan det gis et tillegg hvis bedriftens produktivitetsutvikling og reelle økonomiske stilling gir grunnlag for det. Tillegget kan maksimalt være 150 øre pr. time i gjennomsnitt for de arbeidstakere som omfattes av vurderingen.

Tariffhjemlede dagtidsaksjoner kan ikke benyttes for å fremme lønnskrav utover 150 øre i gjennomsnitt.

Vurdering i henhold til 1. ledd kan kun finne sted én gang i løpet av nevnte periode. Som vurderingstidspunkt benyttes det som måtte være fastsatt i gjeldende avtale eller følge av fast praksis. Ellers foretas vurderingen pr. 1. oktober 1981. Det er ikke anledning til å endre avtalt tidspunkt for vurdering eller avtale tillegg med tilbakevirkende kraft fra dag som ligger forut for det avtalte tidspunkt, eventuelt 1. oktober 1981.

b. Øket fortjeneste på reelle akkord- eller andre reelle prestasjonslønnssystemer som skyldes større arbeidsinnsats under uendrede forhold, omfattes ikke av begrensningen i pkt. a.

Hvis partene på bedriften er uenige om i hvilken utstrekning øket fortjeneste skyldes endrede forhold, kan saken bringes inn til organisasjonsmessig behandling.

c. Overenskomstmessige ansiennitetstillegg eller opprykk i henhold til tariffbestemt lønnskala omfattes ikke av disse bestemmelser. Bestemmelsene er heller ikke til hinder for at en arbeidstaker som blir overført fra ett arbeid til et annet innen bedriften, får den tarifferte lønn som gjelder for det nye arbeidsområde.

d. Disse bestemmelser gjelder ikke for unge arbeidstakere og lærlinger.»

Rikslønnsnemnda har avgjort spørsmålet om tak på lønnsglidningen på to grunnlag:

1. To av de nøytrale medlemmer — Alexander og Hernes — mener at de fremlagte data viser at lønnsglidningen i 1980 var over 3 % og går på dette grunnlag inn for et tak.
2. Alle de nøytrale medlemmer — Christiansen, Alexander og Hernes — me-

ner at et tak kan etableres uavhengig av om lønnsglidningen i 1980 har vært over 3%.

Arbeidsgiverforeningens representant i nemnda stemte for påstanden om tak uten at grunnlaget spesielt er angitt.

LOs representant i nemnda stemte mot påstanden om tak og begrunnet dette i forhold til begge grunnlag.

Medlemmene Alexander og Hernes hadde følgende merknader til lønnsglidningsspørsmålet:

«Når partene er kommet fram til forskjellige tall for lønnsglidningen i 1980 skyldes det i hovedsak at de bruker ulike definisjoner på begrepet lønnsglidning. Etter *disse medlemmers* oppfatning må N.A.F.s definisjon i det alt vesentlige aksepteres i henhold til vanlig oppfatning og i henhold til den definisjon av begrepet som partene tidligere har lagt til grunn. *Disse medlemmer* mener å finne støtte for dette syn også i formuleringen i VI i Riksmeklingsmannens vedtatte meklingsforslag vedrørende tariffoppgjøret 1980. *Disse medlemmer* mener at fremlagte data viser at lønnsglidningen i 1980 har vært større enn 3 pst. — utløsningsgrensen for tak for 2. avtaleår. Som en konsekvens skal det nå legges tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår.

Disse medlemmer vil dessuten hevde at det vedtatte meklingsforslag må oppfattes som aksept også fra LOs side for prinsippet om lønnstak for å begrense den ukontrollerte lønnsglidning og at den begrunnelse for å avvise krav om lønnstak som fremgår av Rikslønnsnemndas kjennelse av 1978, må anses som bortfalt. De mener således at lønnstak må kunne fastsettes også uavhengig av de betingelser som knytter seg til det vedtatte meklingsforslag for 1980, og med utgangspunkt i en vurdering av forventet lønnsglidning i tiden fremover.

Etter *disse medlemmers* oppfatning er det ikke fremlagt holdbare prognoser som tyder på at lønnsglidningen uten tak vil bli lavere i tiden fremover enn den glidning som vi har hatt i det siste året. Uten tak vil det således neppe være rom for generelle tillegg eller lavlønnstillegg innenfor den økonomiske ramme som flertallet har lagt til grunn for kjennelsen.

Disse medlemmer er blitt stående ved et lønnsglidningstak på kr. 1,50 pr. time, svarende til ca. 4 pst. av gjennomsnittlig timelønn i 1980. Lønnsglidningstillegg skal bare kunne gis hvis bedriftens produktivitetsutvikling og reelle økonomiske stilling gir grunnlag for det. For øvrig er redaksjonen av vedkommende bestemmelse i slutningen i hovedsak overensstemmende med N.A.F.s påstand.»

Rikslønnsnemndas formann — Christiansen — hadde følgende merknader:

«Viser til den vedtatte bestemmelse om at det for annet avtaleår skal innføres et tak på lønnsglidningen dersom glidningen i 1980 blir større enn 3 pst. i gjennomsnitt. Det er forutsatt at det i så tilfelle skal forhandles sentralt om størrelsen på taket. Videre er det bl.a. forutsatt at begge parter har samme tilgang til det statistiske materiale.

Prinsipielt er *dette medlem* av den oppfatning at det burde vært ført ytterligere forhandlinger mellom partene før Rikslønnsnemnda tar standpunkt til spørsmålet om tak på lønnsglidningen i annet avtaleår. Dette ville også vært mest i samsvar med Arbeidsrettens dom. Et tak på glidningen i annet avtaleår kan imidlertid vurderes i tilknytning til årets oppgjør uavhengig av utviklingen i 1980. På dette grunnlag gir *dette medlem* sin subsidiære tilslutning til at det innføres tak på glidningen for perioden 1. april 1981—31. mars 1982.»

Nemndas medlem — Dahl — med tilslutning fra Aarvig uttalte følgende om lønnsglidningsspørsmålet:

«Et hovedproblem i vår lønnsutvikling er den sterke lønnsglidning, og

N.A.F. har derfor krevet at det gjennomføres et tak på glidningen i hver bedrift. *Disse medlemmer støtter derfor flertallets forslag om et slikt tak, som er en logisk konsekvens av bestemmelsene i meklingsforslaget fra 1980.*»

Nemndas medlem — Haraldseth — stemte med tilslutning fra Nilsen, både av rettslige og andre grunner mot innføring av tak i lønnsglidningen og uttale:

«*Disse medlemmer påpeker at en slik avgjørelse vil være i strid med den bestående tariffavtales bestemmelse om tilgang til det statistiske materiale, slik dette er fortolket av Arbeidsretten i dom av 22. mai 1981. Det var for øvrig klart mellom partene under Rikslønnsnemndas hovedforhandling den 11. juni 1981 at denne retten til kontroll var i behold likesom det også er på det rene at Rikslønnsnemnda senere bad partene foreta kontrollen i samsvar med dommen. Det er derfor også en feil ved saksbehandlingen når nemndas flertall nå inntar det standpunkt at kontroll ikke skal finne sted. Ved at flertallet dermed behandler spørsmålet etter andre regler enn fastsatt i tariffavtalen, går man i realiteten utover partenes påstander under hovedforhandlingen.*»

Ved siden av dette som nevnt ikke er rettslig holdbart, må det være åpenbart uheldig at en parts klare dokumentasjonsplikt skal bortfalle under nemndsbehandlingen. En slik praksis vil være egnet til å få vedkommende part til å avstå fra realistiske forhandlinger når disse er kombinert med en plikt som parten ikke ønsker å oppfylle.

Videre mener *disse medlemmer* at dersom det innføres lønnsglidningstak uavhengig av bestemmelsene i det vedtatte meklingsforslag av 1980 innfører Rikslønnsnemnda et nytt prinsipp som endrer realitetene i tariffavtalen. Denne praksis har Rikslønnsnemnda tidligere ikke fulgt.

Haraldseth med tilslutning fra *Nilsen*, bemerker i forbindelse med lønnsglidningsbegrepet i den bestående tariffavtale at de er uenige med flertallet i at tillegg avtalt med N.A.F. og lønnsøkning som er forårsaket av økt innsats i akkordarbeid, er å betrakte som lønnsglidning. Det er også klart i strid med den bestående tariffavtale dersom flertallet ikke aksepterer fradrag for overheng fra 1979 til 1980 i samband med beregningen.»

LO hevder at Rikslønnsnemndas vedtak om tak på lønnsglidningen er ugyldig. Organisasjonsmessig forhandlingsmøte mellom partene ble holdt 2. juli 1981. Fra protokollen hitsettes:

«*Landsorganisasjonens representanter* viste til Rikslønnsnemndas kjennelse og nemndas behandling av spørsmålet om «tak» på lønnsglidningen. Disse representanter ga uttrykk for at nemnda hadde gått utenfor sitt mandat, opptrådt i strid med ordinære saksbehandlingsregler og lagt en uriktig forståelse av faktum og tariffavtale til grunn for sin avgjørelse. Disse representanter måtte derfor konkludere med at nemndas avgjørelse om «tak» på lønnsglidningen er ugyldig.

N.A.F.s representanter var ikke enig i dette.

Landsorganisasjonens representanter meddelte at arbeidsrettssak vil bli reist.

Landsorganisasjonens representanter meddelte at de enkelte forbund hadde reist spørsmål om det i samband med tilpassing av de enkelte overenskomster, forsåvidt gjelder «tak» på lønnsglidningen, skulle tas forbehold om avgjørelsen av nærværende tvist. Disse medlemmer mente at det måtte være mest rasjonelt at et slikt forbehold tas av LO i nærværende protokoll.

N.A.F.s representanter hadde ikke noe å bemerke til dette.»

Landsorganisasjonen i Norge bragte saken inn for Arbeidsretten ved stevning av 3. juli 1981.

Partenes anførsler:

Saksøkeren anfører at punkt V i Rikslønnsnemndas kjennelse av 20. juni 1981 om tak på lønnsglidningen på forskjellige måter griper inn i avtalesystemet. Det gjelder inngrep både av økonomisk og prinsipiell betydning. Av størst prinsipiell betydning er det at bestemmelsen medfører en radikal begrensning av forhandlingsretten i 2. avtaleår.

Krav om tak på lønnsglidningen ble fremmet av N.A.F. for Rikslønnsnemnda i 1978. Nemnda tok ikke påstanden til følge med den begrunnelse at en tariffestet begrensning i adgangen til å forhandle om lokale lønnstillegg ville være «en nyskaping» som nemnda (flertallet) fant hadde en så viktig prinsipiell side at den vanskelig kunne gå inn for å innføre en slik ordning gjennom et nemndsvedtak.

Ved oppgjøret i 1980 er den aktuelle bestemmelse om lønnsglidning tatt inn som punkt VI i Riksmeklingsmannens forslag som er vedtatt av begge parter. Etter denne bestemmelse skal det innføres et tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår dersom lønnsglidningen i 1980 har vært større enn 3 % i gjennomsnitt. Under forhandlingene om Riksmeklingsmannens forslag ga LO uttrykk for at man ikke hadde noen statistikk for lønnsglidningen og at N.A.F.s statistikk ikke kunne aksepteres allerede av den grunn at den ikke var tilgjengelig for begge parter. Dette førte til at Riksmeklingsmannen foreslo følgende tilføyelse som siste setning i forslaget punkt VI:

«Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materiale.»

Under hovedforhandlingen for Rikslønnsnemnda fastholdt LO sitt krav om kontroll av det statistiske materiale og organisasjonens rett til dette ble ikke bestridt av N.A.F. Etter at hovedforhandlingen var avsluttet, ba nemnda om at slik kontroll skulle foretas. LO fulgte opp dette, men ble møtt med en ren nektelse fra N.A.F.s side klart i strid med tariffbestemmelsen og Arbeidsrettens dom. Det alvorlige i denne sammenheng er at Rikslønnsnemnda — etter å ha blitt orientert om dette — velger uten videre å legge N.A.F.s talloppgaver til grunn. Rent bortsett fra at dette er i strid med lovgrunnlaget, tariffavtalen og ordinære saksbehandlingsregler for øvrig, innebærer det et brudd med den grunnregel at nemnda skal sørge for at saken blir fullt opplyst, jfr. arbeidsvistlovens § 19, punkt 3.

Saksøkeren konstaterer at Rikslønnsnemnda har avgjort spørsmålet om tak på lønnsglidningen på to grunnlag, 1) fordi den mener at tak kan innføres for 2. avtaleår uavhengig av om lønnsglidningen i 1980 var over 3 % og 2) fordi den mener at lønnsglidningen i 1980 har vært større enn 3 %. Da begge grunnlag har flertall i nemnda, vil en opphevelse av punkt V i Rikslønnsnemndas vedtak være betinget av at begge grunnlag er rettslig uholdbare. LO gjør gjeldende at det er tilfelle.

Til det førstnevnte grunnlag — at tak kan fastsettes uavhengig av om lønnsglidningen i 1980 har vært større enn 3 % — anfører saksøkeren:

Rikslønnsnemnda har gått utover det mandat loven av 5. juni 1981 oppstiller ved å avgjøre en annen tvist enn den som besto mellom LO og N.A.F. Tvisten var ikke om det på fritt grunnlag skulle fastsettes et tak. Tvisten gjaldt spørsmålet om 3 % grensen var overskredet og i bekreftende fall etablering av tak. Det må være helt åpenbart at loven ikke har forutsatt at nemnda skulle kunne opptre i strid med den bestående tariffavtale for perioden 1980—82. Det nemnda skulle ta standpunkt til var som nevnt om 3 % grensen var overskredet og i den forbindelse også om de øvrige vilkår, f.eks. kontrollen med det statistiske grunnlagsmateriale, var oppfylt.

Nemndas avgjørelse er også klart i strid med partenes påstander og anførs-

ler. Det kan ikke være noen tvil om at N.A.F. fremmet krav om tak ut fra den oppfatning at det var tarifforankret. Det vises i den forbindelse til administrerende direktør Krabys foredrag for Rikslønnsnemnda og til følgende punkt i nemndas sammenfatning av N.A.F.s standpunkter:

«Det gjennomføres et «tak» på lønnsglidningen i samsvar med prinsippet i det vedtatt meklingsforslag VI pkt. 2 fra 1980. På bakgrunn av denne overenskomst mener N.A.F. at det foreligger en plikt for Rikslønnsnemnda til å vurdere om lønnsglidningen i 1980 var høyere enn «3 pst.»»

Endelig hevder saksøkeren at den foreliggende avgjørelse på det nevnte grunnlag er klart tariffstridig. Den gjeldende avtale setter ikke bare bestemte vilkår for etablering av tak. Den innebærer også at tak ikke kan settes med mindre disse vilkår er tilstede.

De synspunkter som her er gjort gjeldende er i samsvar med tidligere rettspraksis. Det vises til ARD 1949 side 53, 1952 side 17, 1967 side 15, 1969 side 101 og ARD 4. desember 1980. De er også i samsvar med tidligere uttalelser og avgjørelser av Rikslønnsnemnda, jfr. Rikslønnsnemndas kjennelser av 21. juli 1956, 6. april 1965, 14. juni 1966, 28. september 1977 og 19. mai 1978.

Den lovtekst som er brukt i loven av 5. juni 1981 om tvungen lønnsnemnd i nærværende sak er så vidt saksøkeren kan se den samme som har vært brukt i de tidligere lover om tvungen lønnsnemnd. Av forarbeidene fremgår det intet som skulle tilsi at den aktuelle lov skal forstås på annen måte enn tidligere lover med hensyn til mandat.

Til det andre grunnlaget — etablering av tak fordi lønnsglidningen i 1980 antas å ha vært større enn 3% — anfører saksøkeren:

Rikslønnsnemnda har ved bedømmelsen av lønnsglidningens størrelse lagt til grunn N.A.F.s tall. Nemnda har dermed satt til side LOs tariffestede rett til å kreve kontroll med det statistiske materiale, jfr. siste setning i tariffavtalens punkt VI. Denne setning kom inn i avtalen etter et spesielt utspill fra LO. Rikslønnsnemnda var klar over at kontroll var krevet, men at slik kontroll ikke hadde funnet sted. Det er da i strid såvel med tariffavtalen som med Arbeidsrettens dom når nemnda uten videre legger N.A.F.s tall til grunn. — Når nemnda således mangler holdbart faktisk materiale og likevel bruker den ene parts oppgaver, opptrer den også i strid med arbeidstvistlovens § 19, punkt 3, som pålegger nemnda å sørge for den bevisføring som er nødvendig. — Nemnda har ved denne opptrøden dessuten gått ut over partenes anførsler. N.A.F. har under hovedforhandlingen for Rikslønnsnemnda ikke bestridt LOs rett til å kontrollere det statistiske materiale.

Ifølge Arbeidsrettens kjennelse av 22. mai 1981 er avgrensningen av lønnsglidningsbegrepet en interessetvist. Det tilkommer derfor Rikslønnsnemnda å avgjøre dette spørsmål. Men denne avgjørelse må finne sted på riktig, faktisk og rettslig grunnlag. Om dette spørsmålet nøyer imidlertid flertallet seg med å bemerke:

«Etter disse medlemmers oppfatning må N.A.F.s definisjon i det alt vesentlige aksepteres i henhold til vanlig oppfatning og i henhold til den definisjon av begrepet som partene tidligere har lagt til grunn. Disse medlemmer mener å finne støtte for dette syn også i formuleringen i VI i Riksmeklingsmannens vedtatte meklingsforslag vedrørende tariffoppgjøret 1980.»

Det anførte er ikke bare i utpreget grad uklart. Det er også uriktig. Noen definisjon som nevnt i første setning finnes ikke. Den definisjon som finnes, fremgår av NOU 1977:26 og den sier noe ganske annetom lønnsglidningsbegrepet enn det flertallet har bygget på. I Arbeidsrettens kjennelse av 22. mai 1981 er det gitt klar beskjed om hva interessetvisten består i. Rikslønnsnemnda burde ha gått inn på hvert av de punkter der det er uenighet mellom partene,

jfr. LO-formannens innlegg for nemnda. Dette gjelder f.eks. spørsmålet om fradrag for overheng fra 1979. Dette er et klart, tariffbestemt fradragsskrav, men en vet ikke hva Rikslønnsnemnda har ment. Det nemnda har uttalt om lønnsglidningsbegrepet er så uklart at det ikke er noe som tyder på at nemnda har vurdert de enkelte elementer i begrepet, jfr. Arbeidsrettens kjennelse av 22. mai 1981. Denne uklarhet må lede til at Rikslønnsnemndas avgjørelse kjennes ugyldig, jfr. kravet til avgjørelsesgrunner i tvistemålslovens § 144 nr. 4.

Det tas i denne sammenheng bestemt avstand fra N.A.F.s anførsel at det var opp til Rikslønnsnemnda å avgjøre hva den vil ha seg forelagt av statistisk materiale. Som tidligere nevnt, sto nemnda på dette punkt ikke fritt etter den foreliggende tariffavtale, jfr. også det som er anført om nemndas plikt til etter arbeidstvistlovens § 19 nr. 3 om å sørge for sakens opplysning.

Når det gjelder saksøktes subsidiære påstand, bestrider saksøkeren at det er noen slik sammenheng mellom de forskjellige elementer i Rikslønnsnemndas kjennelse at det er grunnlag for opphevelse av denne i sin helhet. Saksøkeren fremholder i denne forbindelse at hovedregelen etter gjeldende rett er at bare den del av avgjørelsen som lider av en feil, skal kjønes ugyldig. Det vises til Arnholm: Privatrett II side 219, Frihagen: Villfarelse og ugyldighet i forvaltningen side 88, Eckhoff: Forvaltningsrett side 589, Paal Berg: Arbeidsrett side 212, Knud Illum: Den Kollektive Arbejdsret side 120, Per Jacobsen: Kollektiv Arbejdsret (1975) side 133 og note 34 der det også vises til den norske Arbeidsretts dom 1972 side 89 flg.

Det er også et vesentlig moment som må telle med i vurderingen at N.A.F. konsekvent har nektet å utlevere det statistiske materiale og således har opptrådt tariffstridig. Det ville derfor ikke være rimelig om saksøkte skulle få medhold i sitt krav om full opphevelse av Rikslønnsnemndas kjennelse i og med at N.A.F. ved sin holdning har medvirket til nemndas uriktige avgjørelse.

Saksøkeren har nedlagt sådan påstand:

«1. Rikslønnsnemndas kjennelse av 20.6.1981 kjønes ugyldig, for så vidt angår punkt V — tak på lønnsglidningen.

2. Saksøktes subsidiære påstand tas ikke til følge.»

Saksøkte anfører at ved Rikslønnsnemndas kjennelse av 20. juni 1981 er interessetvisten mellom LO og N.A.F. i tilknytning til tariffrevisjonen våren 1981 endelig og rettskraftig avgjort. Kjennelsen er således ikke gjenstand for anke eller kjøremål, og nemndas avgjørelse av interessetvisten kan derfor ikke prøves av Arbeidsretten eller annen domstol. Om Arbeidsretten måtte ha et annet syn enn Rikslønnsnemnda på løsningen av interessetvisten, kan Arbeidsretten ikke endre eller omgjøre nemndas avgjørelse. Arbeidsretten har overhodet ingen kompetanse til å befatte seg med interessetvister.

Rikslønnsnemndas kjennelse har samme virkninger som en tariffavtale. Uten at det er nærmere presisert i stevningen, er det formelle grunnlag for LOs søksmål arbeidstvistlovens § 7 nr. 2, jfr. § 6 nr. 1, idet LO krever dom for partiell ugyldighet av denne tariffavtale. Når det gjelder Arbeidsrettens rettslige kompetanse i denne forbindelse, vises til ARD 1972 side 89 flg. der det i premissen bl.a. heter:

«Når det dernest gjelder spørsmålet om hvorvidt Rikslønnsnemndas kjennelse av 23. juni 1972 er ugyldig, fremgår det av § 1 siste ledd i lov om lønnsnemnd av 19. desember 1952, at denne kjennelse er å oppfatte som en tariffavtale. Arbeidstvistlovens § 7, jfr. § 6 punkt 1 bestemmer dessuten at en tvist om en slik avtales gyldighet eksklusivt henhører under Arbeidsrettens kompetanse. Når retten i henhold til dette tar stilling til den gyldighetstvist som her foreligger, må det imidlertid presiseres at den er avskåret fra å overprøve Rikslønnsnemndas kjennelse på det skjønns- eller vurderingsmessige plan. Hva

retten skal prøve er utelukkende om kjennelsen og dens premisser er av den karakter at Rikslønnsnemnda må antas å ha handlet i strid med de rettslige normer som gjelder for dens virksomhet.»

Det vises også til ARD 4. desember 1980 der Arbeidsretten klart gir uttrykk for at retten ikke kan overprøve den skjønnsmessige side av Rikslønnsnemndas avgjørelse.

Det var flertall i Rikslønnsnemnda for å fastsette tak på lønnsglidningen på to selvstendige grunnlag. Alexander og Hernes (+ Dahl) fant at 3%-grensen var overskredet og at det på det grunnlag skulle settes et tak. Videre fant disse to medlemmer (+ Dahl) at det uavhengig av om 3%-grensen var overskredet kunne settes et tak. Her fikk de tilslutning av nemndas formann. Formannen uttalte ikke noe bestemt om det førstnevnte grunnlag. Han tok ikke standpunkt til om 3%-grensen var overskredet. Han ga bare uttrykk for et synspunkt på materialet for kvartalsstatistikken.

Saksøkte oppfatter det førstnevnte grunnlag som det prinsipale og anfører om dette:

Partene ble under forhandlingene og meklingen ikke enige om hva som i henhold til det vedtatte meklingsforslag fra 1980 var lønnsglidning. Arbeidsretten har fastslått at dette er en interessetvist. Da er det Rikslønnsnemnda som skal treffe avgjørelsen og det har nemnda gjort på grunnlag av et omfattende materiale og skriftlige og muntlige innlegg fra partene.

Når LO krever at Rikslønnsnemndas vedtak skal erklæres ugyldig, er hovedbegrunnelsen at Arbeidsretten i sin dom av 22. mai 1981 ga LO medhold i at N.A.F. i forbindelse med forhandlinger om etablering av tak på lønnsglidningen på anmodning plikter å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med og at denne plikt ikke er oppfylt. Det benektes bestemt at N.A.F. har opptrådt i strid med dommen. Etter at dommen var avsagt, foregikk det ikke reelle forhandlinger mellom partene. LO brøt meklingen dagen før dommen falt og saken ble ved lov bragt inn for Rikslønnsnemnda. Under disse omstendigheter må det være opp til Rikslønnsnemnda å avgjøre om det foreliggende statistiske materiale er tilstrekkelig. N.A.F.s representant i nemnda opplyste i nemndsmøte at N.A.F. var villig til å legge fram for nemnda alt materiale som organisasjonen satt inne med. Men det ble ikke krevet fra nemndas side. — Saksøkte tilbakeviser bestemt at LO har vært nektet adgang til å kontrollere organisasjonens grunnlagsmateriale. Det eneste forbehold N.A.F. — før Arbeidsrettsdommen — har tatt, er at opplysninger fra grunnlagsmaterialet bare skulle overlates til «et engere utvalg» fra LO. Dette var av hensyn til N.A.F.s taushetsplikt overfor de enkelte medlemsbedrifter.

Det som er kjernepunktet i saken, er at Rikslønnsnemndas flertall ikke fant grunn til å be om mere grunnlagsmateriale. Når LO hevder at nemndas beregninger er basert på N.A.F.s statistikk, er det for så vidt riktig. Men da skal en være klar over at det har man alltid gjort. En har ikke noen annen statistikk på dette område enn den lønnsstatistikk som N.A.F. utarbeider på grunnlag av kvartalsvise lønnsoppgaver fra bedriftene.

Men ellers er det ikke riktig å hevde — som LO gjør — at nemndas flertall uten videre har lagt N.A.F.s tall til grunn. Flertallet har også bygget sin avgjørelse på opplysninger som er gitt i offentlige dokumenter, i første rekke:

- Langtidsprogrammet (St.meld. nr. 79 (1980—81))
- Beregningsutvalgets rapport (NOU 18:1981)
- Revidert Nasjonalbudsjett 1981 (St.meld. nr. 109 (1980—81))
- Rapport fra en arbeidsgruppe under inntektsoppgjøret 1981
- Arbeidsrettens kjennelse og dom i lønnsglidningssaken.

Videre har flertallet bygget på partenes utførlige redegjørelser.

Saksøkte peker også på at den samlede nemnd — etter å ha redegjort for bakgrunnen for lønnsglidningstvisten — uttaler (side 61 i kjennelsen):

«Nemnda konstaterer at partene på flere punkter er uenige om hva som skal defineres som lønnsglidning. Dette er en uenighet av prinsipiell karakter og forsåvidt ikke knyttet til konkret vurdering av og undersøkelse av statistisk materiale.»

Når flertallet på grunnlag av «fremlagte data» har funnet at lønnsglidningen i 1980 har vært over 3 %, er dette en skjønsmessig avgjørelse som Arbeidsretten ikke kan overprøve. Hvis retten er enig i det, er det ikke nødvendig for retten å gå inn på det andre grunnlaget for Rikslønnsnemndas avgjørelse.

Når det gjelder det andre grunnlaget, hevder saksøkte at det må ligge innenfor Rikslønnsnemndas mandat å fastsette et tak på lønnsglidningen uavhengig av lønnsutviklingen i 1980. LO synes å se bort fra et helt grunnleggende og vesentlig forhold, nemlig at Rikslønnsnemndas mandat var å avgjøre interesse tvisten mellom LO og N.A.F. i sin helhet. Det heter om dette i punkt VII i tariffavtalen:

«Før utløpet av 1. avtaleår (1. april) skal det opptas forhandlinger mellom N.A.F. og LO om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår. . . .»

Det er hele dette oppgjør som er bragt inn for Rikslønnsnemnda og nemnda må da selvsagt ha både rett og plikt til å se alle oppgjørets elementer i sammenheng og i relasjon til hverandre. Slik har da også Rikslønnsnemnda oppfattet sitt mandat idet den på side 44 i kjennelsen bemerker at de tvistespørsmål nemnda skal ta stilling til er:

- Generelt tillegg.
- Lavlønnstillegg.
- Begrensningsbestemmelser for lønnsglidningen («tak»).
- Indeks klausul.
- Ikrafttreden av nemndas kjennelse.

Etter saksøktes oppfatning ville partene hatt adgang til med hjemmel i tariffavtalens punkt VII og som ledd i et samlet oppgjør å etablere et tak på lønnsglidningen uansett vilkårene i avtalens punkt VI. Og har partene en slik rett, har også Rikslønnsnemnda det.

En avgjørelse om tak på lønnsglidningen på dette grunnlag er ikke i strid med partenes påstander. Riktignok er påstanden fra N.A.F.s side begrunnet ut fra bestemmelsen i avtalens punkt VI, men påstanden i seg selv er helt generelt utformet.

Når LO viser til at Rikslønnsnemnda i 1978 på prinsipielt grunnlag ikke fant å kunne ta til følge et krav om tak på lønnsglidningen, peker saksøkte på at spørsmålet stiller seg helt annerledes nå. Det vises for så vidt til følgende uttalelse av flertallet (Alexander og Hernes) på side 62 i Rikslønnsnemndas kjennelse i nærværende sak:

«Disse medlemmer vil dessuten hevde at det vedtatte meklingsforslag må oppfattes som aksept også fra LOs side for prinsippet om lønnstak for å begrense den ukontrollerte lønnsglidning og at den begrunnelse for å avvise krav om lønnstak som fremgår av Rikslønnsnemndas kjennelse av 1978, må anses som bortfalt. De mener således at lønnstak må kunne fastsettes også uavhengig av de betingelser som knytter seg til det vedtatte meklingsforslag for 1980, og med utgangspunkt i en vurdering av forventet lønnsglidning i tiden fremover.»

Saksøkte nedlegger prinsipielt påstand om frifinnelse, men for det tilfelle at Arbeidsretten skulle finne at punkt VI om tak på lønnsglidningen i Rikslønnsnemndas kjennelse er ugyldig, nedlegges det subsidiært påstand om at kjennelsen i sin helhet må oppheves. Taket på lønnsglidningen er et av flere elementer i en helhetsløsning. Det vises til Rikslønnsnemndas premisser hvorav det klart fremgår at spørsmålet om generelt tillegg, lavlønnstillegg, glidningstak og indeksbestemmelse ble vurdert i sammenheng. Således var innføringen av et tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår avgjørende for at et flertall i nemnda gikk inn for et generelt tillegg, lavlønnstillegg og indeksklausul.

Saksøkte har nedlagt sådan påstand:

«Prinsipielt:

Norsk Arbeidsgiverforening frifinnes.

Subsidiært:

Rikslønnsnemndas kjennelse av 20. juni 1981 i sak nr. 1/1981 oppheves.»

Arbeidsrettens domsgrunner

Arbeidsretten skal bemerke:

Som det fremgår av innledningen og partenes anførsler, har Rikslønnsnemnda fastsatt et tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår på to grunnlag, for det første fordi den mener at 3%-grensen i tariffavtalens punkt VI.2 er overskredet og for det annet fordi den mener at et tak kan etableres uavhengig av om den nevnte grense har vært overskredet. Det dreier seg her om to selvstendige grunnlag. Det er således tilstrekkelig for opprettholdelse av vedtaket at et av grunnlagene ligger innenfor de rettslige og tariffrettslige normer for Rikslønnsnemndas virksomhet.

Arbeidsretten er kommet til at Rikslønnsnemndas vedtak om tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår, fastsatt på det førstnevnte grunnlag, er gyldig.

En skal innledningsvis bemerke at Rikslønnsnemnda er en selvstendig og uavhengig institusjon. Etter § 1, siste ledd, i lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister har Rikslønnsnemndas avgjørelser samme virkninger som en tariffavtale. I nærværende sak er det reist tvist om gyldigheten av et vedtak av Rikslønnsnemnda, jfr. arbeidstvistlovens § 6 nr. 1. Arbeidsretten vil i den forbindelse understreke at en ikke kan overprøve Rikslønnsnemndas skjønnsmessige vurderinger. Avgjørelsen kan bare erklæres ugyldig dersom en finner at nemnda har handlet i strid med de rettslige normer som gjelder for dens virksomhet, jfr. Arbeidsrettens uttalelse i sak 1972 side 89 (referert foran i avsnittet om partenes anførsler). Det kan være spørsmål om nemnda har overskredet sitt mandat eller gått ut over partenes påstander eller om vedtaket ellers er i strid med lov eller gjeldende tariffavtale. Det kan også være spørsmål om det er begått feil under saksbehandlingen som retten finner det sannsynlig kan ha virket bestemmende på avgjørelsens innhold.

Det er ingen uenighet mellom partene om at Rikslønnsnemndas vedtak om tak på lønnsglidningen, fastsatt på grunnlag av tariffavtalens punkt VI, ligger innenfor nemndas mandat. Når LO hevder at vedtaket er ugyldig, er det for det første fordi Rikslønnsnemnda ved avgjørelsen av om 3%-grensen er overskredet uten videre har lagt N.A.F.s kvartalsstatistikk til grunn og ikke tatt hensyn til LOs krav om kontroll av statistikken. Og for det andre fordi nemndas vedtak om avgrensningen av lønnsglidningsbegrepet ikke er fattet på riktig, faktisk og rettslig grunnlag og at nemndas premisser i denne forbindelse er uklare og ufullstendige.

Når det gjelder det statistiske materiale, er det på det rene at tariffavtalen gir LO rett til i forbindelse med forhandlinger om tak på lønnsglidningen å kreve fremlagt det grunnlagsmateriale vedrørende lønnsstatistikken som N.A.F.

sitter inne med, jfr. Arbeidsrettens dom av 22. mai 1981. Arbeidsretten må imidlertid gi N.A.F. medhold i at når interesestetvisten er overført til behandling i Rikslønnsnemnda, må det være nemnda som avgjør om og i tilfelle i hvilken utstrekning det skal kreves kontroll av den foreliggende lønnsstatistikk (kvartalsstatistikken). Men det må selvsagt forutsettes at nemnda i denne forbindelse vurderer de krav partene har fremkommet med når det gjelder sakens opplysning.

Arbeidsretten må legge til grunn at Rikslønnsnemnda har vært fullt orientert om situasjonen og utviklingen når det gjelder LOs krav om kontroll av det statistiske materiale. Nemnda har i sin kjennelse referert tariffbestemmelsen og redegjort for Arbeidsrettens dom av 22. mai 1981. I kjennelsen er videre gjengitt LO-formannens innlegg under hovedforhandlingen, der kontrollspørsmålet ble tatt opp. Dessuten har nemnda etter hovedforhandlingen — etter de opplysninger LO har gitt — underhånden bedt partene om å ta kontakt med hverandre for å drøfte kontrollen av materialet. Det som skjedde i den forbindelse er gjengitt i kjennelsen. Videre er det under hovedforhandlingen i Arbeidsretten opplyst at N.A.F. — etter at partene hadde hatt den nevnte kontakt — i et fulltallig møte i Rikslønnsnemnda tilbød å legge fram for nemnda alt det grunnlagsmateriale som organisasjonen satt inne med. Når Rikslønnsnemnda etter dette ikke krevet noen kontroll av det statistiske materiale, må retten etter det som foreligger legge til grunn at nemnda ikke har funnet at det var noe behov for slik kontroll. Det er et vesentlig moment i denne sammenheng at alle medlemmer av nemnda anså uenigheten mellom partene for å være av prinsipiell karakter «og ikke knyttet til konkrete vurderinger av og undersøkelse av statistisk materiale» (kjennelsen side 61).

Arbeidsretten kan mot denne bakgrunn ikke se at Rikslønnsnemnda har handlet i strid med tariffavtalen og Arbeidsrettens dom ved å unnlate å kreve kontroll av lønnsstatistikken. Verken tariffavtalen eller dommen inneholder noe påbud om at det skal gjennomføres en kontroll. Arbeidsretten kan heller ikke se at Rikslønnsnemnda i denne forbindelse har handlet i strid med arbeidstvistlovens § 19 nr. 3 som pålegger nemnda å sørge for at saken blir fullt opplyst. Som foran nevnt, må det være nemndas vurdering her som er det avgjørende når nemnda som påvist har hatt full oversikt over situasjonen angående kravet om kontroll.

For øvrig antar retten at det ikke er sannsynlig at eventuelle korreksjoner av kvartalsstatistikken ville ha virket bestemmende på innholdet av det vedtak Rikslønnsnemnda har gjort.

Når det gjelder avgrensningen av lønnsglidningsbegrepet, er Rikslønnsnemnda (flertallet) kommet til at «N.A.F.s definisjon i det alt vesentlige» må aksepteres. Arbeidsretten legger til grunn at det med dette siktes til N.A.F.s standpunkt i nærværende tariffvist slik det er kommet til uttrykk bl.a. i prosedyren for Arbeidsretten i saken av 22. mai 1981 og i organisasjonens innlegg for Rikslønnsnemnda. Det bemerkes i denne forbindelse at det begrep som skal avklares, er det lønnsglidningsbegrep som er utformet i tariffavtalens punkt VI.

Det hadde etter Arbeidsrettens oppfatning vært ønskelig om flertallet i sine premisser hadde gitt en fyldigere begrunnelse av sitt standpunkt og bl.a. gått nærmere inn på de faktorer som har vært bestemmende for konklusjonen. På den andre siden er det ikke noe grunnlag for å fastslå at Rikslønnsnemnda (flertallet) har gått usaklig eller vilkårlig fram når den har tatt standpunkt til avtalens lønnsglidningsbegrep. En viser til at nemnda har truffet sin avgjørelse og lagt til grunn som bevist at «lønnsglidningen i 1980 har vært større enn 3 %» på grunnlag av et omfattende materiale som har vært lagt fram for

nemnda og på grunnlag av skriftlige og muntlige innlegg fra partene. En viser også til at partene har hatt sine representanter i nemnda. Etter dette kan det ikke sies å være en feil i rettslig forstand at nemnda (flertallet) ikke mere utførlig har begrunnet sitt standpunkt.

Etter dette blir saksøketts prinsipale påstand å ta til følge.

Mindretallet, Henry Nicolaysen og Tor Aspengren, er kommet til at saksøkerens påstand må gis medhold.

Når det gjelder spørsmålet om opphevelsen av bestemmelsen om «tak» på lønnsglidningen — pkt. 1 i saksøkerens påstand — legger mindretallet hovedvekten på 3 forhold:

For det første var det klart for Rikslønnsnemnda at LO ikke hadde fått den mulighet for kontroll av det statistiske materiale som bruken av N.A.F.s tall uttrykkelig forutsetter og som følger av Arbeidsrettens dom av 22. mai d.å. For det annet representerer det et brudd med den grunnleggende bevisregel Arbeidstvistlovens § 19, nr. 3 gir uttrykk for når Rikslønnsnemndas flertall i denne situasjonen uten videre la til grunn den ene parts talloppgaver. Endelig peker mindretallet på den uklarhet som preger Rikslønnsnemndas premisser på dette punkt — noe som bl.a. gjør det umulig å se om nemnda har nektet fradrag for faktorer som følger av tariffavtalen. Premissene er for øvrig utformet slik at det er høyst tvilsomt om Rikslønnsnemndas flertall har vurdert de enkelte faktorer slik Arbeidsrettens kjennelse av 22. mai d.å. og partenes fremstilling forutsetter. Det forhold at nemndas flertall også avgjorde saken på «fritt» grunnlag, forsterker dette inntrykk.

Når det gjelder saksøketts subsidiære påstand, er mindretallet kommet til at det ikke er en slik sammenheng mellom punktet om «tak» på lønnsglidningen og Rikslønnsnemndas avgjørelse for øvrig, at det vil være riktig å oppheve kjennelsen i sin helhet.

Etter det standpunkt Arbeidsretten har tatt foran, er det ikke nødvendig å gå inn på spørsmålet om Rikslønnsnemnda hadde adgang til å fastsette tak på lønnsglidningen i 2. avtaleår uavhengig av om lønnsglidningen i 1980 har vært over 3%.

Domsslutning:

Norsk Arbeidsgiverforening frifinnes.

LO uttaler seg om dommen

Etter dommen ble denne uttalelsen sendt ut fra LO:

Arbeidsretten har med 5 mot 2 stemmer avgjort at det «tak» på lønnsglidningen som ble innført ved Rikslønnsnemndas kjennelse av 20. juni d.å. er et gyldig vedtak. Landsorganisasjonens søksmål har således ikke ført fram.

Sekretariatet er fortsatt uenig med Rikslønnsnemndas flertall når flertallet fant grunnlag for bestemmelsen om «tak». Bakgrunnen for dette er:

- Riksmeklingsmannens forslag av 16. april 1980 inneholder bestemmelse om forhandlinger om «tak» på lønnsglidningen dersom denne i 1980 er større enn 3 prosent i gjennomsnitt.
- Det tariffbestemte LO/N.A.F.-utvalget kom til forskjellig resultat i spørsmålet om hvorvidt lønnsglidningen hadde vært over 3 prosent i 1980.
- Det lyktes ikke å komme til enighet om disse spørsmålene under tarifforhandlingene og meklingen i 1981.
- Riksmeklingsmannens forslag inneholder denne bestemmelse: «Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materiale.» På grunnlag av denne bestemmelse ga Arbeidsretten i sin dom av 22. mai 1981

LO medhold i at N.A.F. på anmodning pliktet å fremlegge oppgave fra de enkelte bedrifter, protokoller og annet statistisk materiale som organisasjonen måtte sitte inne med.

- Slikt materiale er ikke fremlagt for LO og ble heller ikke lagt til grunn for behandlingen i Rikslønnsnemnda.

Til tross for dette fant Rikslønnsnemndas flertall at «tak» skulle fastsettes – noe som etter Sekretariatets oppfatning var i strid med så vel tariffavtalen som med den vanlige bevisregel i Arbeidstvistloven § 19 nr. 3.

Sekretariatet er derfor overrasket over at Arbeidsretten ikke aksepterte LOs påstand om å oppheve vedtaket som ugyldig.

Landsorganisasjonens sekretariat må imidlertid konstatere at endelig dom nå foreligger og at Rikslønnsnemndas kjennelse er den tariffavtale som forplikter begge parter i resten av denne tariffperiode.

Sekretariatet forutsetter derfor at det ikke iverksettes aksjoner rettet mot Rikslønnsnemndas kjennelse og Arbeidsrettens dom. Slike aksjoner vil være tariffstridige.

Oppgjøret for de statsansatte

Som tidligere nevnt ble meklingen i oppgjøret mellom LO og N.A.F. utsatt i påvente av oppgjøret for de ansatte i staten og kommunene.

Også i statsoppgjøret måtte det mekling til, men den endte med et anbefalt meklingsforslag 30. april. Forslaget ble vedtatt av partene.

Resultatet ble endringer i hovedlønnstabellen (gjengitt nedenfor), lavlønnsomgjøring av opprykksstiger tilsvarende 0,3 pst. lønnsvekst 1980–81 og justeringer 1. oktober 1981 og normeringer tilsvarende en lønnsvekst på 1 pst.

Lønssatsene i Tabell A — Hovedlønntabelen blir:

L.tr.	Bruttolønn pr. år	Økn. i brt. regl. lønn pr. 1.5.81 pst.	Ny brt.reg.lønn kr.	pr. 1.5.81
1	41 794	14,5	6 060	47 854
2	43 031	14,5	6 240	49 271
3	51 310	14,5	7 440	58 750
4	52 859	14,5	7 665	60 524
5	54 459	14,5	7 897	62 356
6	56 109	14,5	8 153	64 262
7	57 819	14,0	8 066	65 885
8	59 790	13,3	7 967	67 757
9	61 828	12,7	7 863	69 691
10	64 159	12,1	7 745	71 904
11	66 613	11,4	7 620	74 233
12	69 892	10,4	7 274	77 166
13	73 820	9,5	6 999	80 819
14	77 104	9,1	7 050	84 154
15	80 547	8,7	6 972	87 519
16	84 019	8,2	6 894	90 913
17	87 633	7,7	6 734	94 367
18	92 134	7,1	6 572	98 706
19	96 677	6,6	6 408	103 085
20	101 922	6,1	6 210	108 132
21	107 551	5,6	5 991	113 542
22	113 735	5,0	5 678	119 413
23	120 206	4,4	5 274	125 480
24	127 318	3,8	4 838	132 156
25	133 580	3,3	4 370	137 950
26	139 962	2,8	3 896	143 858
27	146 656	2,4	3 557	150 213
28	153 676	2,1	3 200	156 876
29	161 036	1,8	2 826	163 862
30	168 368	1,5	2 454	170 822
31	175 801	1,2	2 076	177 877
32	183 558	0,9	1 683	185 241
33	191 669	0,7	1 271	192 940
34	200 143	0,4	842	200 985
35	208 995	0,2	392	209 387
36	218 190	0	0	218 190
37	227 791	0	0	227 791

Dessuten ble det innført en indeksreguleringsbestemmelse med adgang til forhandlinger om regulering av lønningene hvis konsumprisindeksen oversteg 126,5 poeng. Denne bestemmelsen ble mønster for en liknende bestemmelse i det private oppgjøret (se Rikslønnsnemndas kjennelse). Ellers ble det for staten bedringer i en del opprykksstiger og i fellesbestemmelsene.

I likhet med i 1980, var forhandlingsutvalget oppnevnt av Sekretariatet i LO etter forslag fra Statstjenestemannskartellet. Liv Buck deltok fra LO.

Varehandelen

Forhandlingene mellom Handel og Kontor og Handelens Arbeidsgiverforening førte ikke fram, og det ble mekling. Riksmeklingsmannen la fram et forslag som ble anbefalt og vedtatt i Handel og Kontors forbundsstyre og i styret for H.A.

Den totale rammen var satt til 10 pst., men fra dette ble trukket 3,7 pst. som beregnet såkalt «overheng» fra året før, kostnadene ved en ekstra feriedag i 1982 og forventet lønnsglidning med 1,5 pst. På årsbasis ble det da 4,5 pst. eller fra 1. april 1981 et tillegg på 6 pst. Dette ble tatt ut med 275 kroner måneden på personlige lønninger og 125 kroner måneden i lavtlønnstillegg på 10-årssatsen i skalaen. Dermed ble 10-årssatsen økt med i alt 400 kroner måneden. Minstelønn etter 10 år ligger da på 5 864 kroner i måneden.

Kommuneoppgjøret

På bakgrunn av en tariffbestemmelse fra tariffoppgjøret pr. 1. mai 1980 om at det skulle føres justeringsforhandlinger pr. 1. mai 1981, ble det etter enighet oppnådd med Norske Kommuners Sentralforbund foretatt justeringer pr. 1. januar 1981 for en rekke kommunale stillinger, og med en økonomisk ramme på 0,55% på årsbasis.

På bakgrunn av prisutviklingen ble det fra vår side i forbindelse med annet avtaleår pr. 1. mai 1981 utarbeidet krav som skulle basere seg på å opprettholde kjøpekraften på 1980-nivå — noe som betinget et nominelt lønnstillegg på mellom kr. 7 000,— og kr. 8 000,— i gjennomsnitt for de kommuneansatte.

Det ble svært vanskelige forhandlinger, idet Norske Kommuners Sentralforbund i utgangspunktet inntok et null-standpunkt, fordi de økonomiske forhold ute i kommunene var svært dårlige, og at de uten visse garantier fra Statens side ikke ville kunne gå med på noen av de krav som var reist fra vår side.

Via en vanskelig mekling som på et visst tidspunkt var nærmest brutt, ble man så til syvende og sist forelagt et forslag fra Riksmeklingsmannen om løsning for annet avtaleår i kommunesektoren. Annet avtaleårs målsetning var at innretningen på det nominelle tillegget på det offentlige regulativ skulle skje via fallende prosentsats, for på denne måten å understreke oppgjørets lavtlønnsprofil. Dette prinsipp ble godtatt i Riksmeklingsmannens forslag, og dessuten fikk man også en spesiell lavtlønnsordning som gikk ut på at de to laveste lønns-trinnskalaene i den offentlige sektor fikk en innkortning av opptjeningstiden til 8 år.

Selv om prisstigningen ble langt høyere enn det man hadde forutsatt, må man vel kunne si at tariffoppgjøret for annet avtaleår er ett av de beste oppgjør vi har hatt når det gjelder såkalte mellomoppgjør.

Et annet særpreg i 1981-oppgjøret for den kommunale sektor er den bestemmelsen som ble tatt inn om justeringsforhandlinger pr. 1. oktober 1981, og som sammen med det justeringsoppgjør vi gjennomførte pr. 1. januar, stort sett har gitt lønns-trinnsopprykk for samtlige stillingskoder i Hovedoverenskomsten. De lokale normerte stillinger er blitt fulgt opp etter samme mønster.

Prisstopp og skattelettelser erstatte indeksreguleringen

I statsråd 7. august vedtok Regjeringen å innføre prisstopp med virkning fra 3. august. Samtidig bebudet Regjeringen forslag til Stortinget om skattelettelser for resten av året. Forutsetningen for dette var at organisasjonene i arbeids- og næringslivet avstod fra mulighetene til indeksregulering. Det var allerede på det rene at konsumprisindeksen langt ville overstige «den røde strek» på 126,5 poeng. For juli var den på 127,8.

I LO ble saken behandlet i to sekretariatsmøter, og det var full oppslutning om de tiltakene Regjeringen ville foreslå. I representantskapets vedtak av 28. januar ble myndighetenes ansvar for prisutviklingen fremholdt, og en forutsatte at det om

nødvendig ble gjennomført prispolitiske tiltak. I en pressekonferanse som Regjeringen holdt ble det lagt fram to pressemeldinger, som beskrev tiltakene og Regjeringens økonomiske politikk. Vi gjengir disse pressemeldingene.

Pressemelding fra kontaktutvalget

Regjeringens kontaktutvalg har vært innkalt for å drøfte pris- og kostnadsutviklingen og muligheten for å unngå et indeksoppgjør med nominelle tillegg som ville sette konkurransevnen og sysselsettingen i fare.

Forutsatt at partene kom til enighet om en løsning uten nominelle indekstillegg, erklærte Regjeringens representanter i utvalget at Regjeringen ville fremme forslag for Stortinget og gjennomføre følgende tiltak:

- Med sikte på å dempe prisstigningen i denne tariffperiode og legge forholdene til rette for en avtakende prisstigning på lengre sikt gjennomføres en generell prisstopp fra 3. august og fram til 31. desember 1981. En tar sikte på prisreguleringer av like stram karakter som under pris- og inntektsstoppen høsten 1978. Regelverket vil bli drøftet med organisasjonene på vanlig måte.
- Regjeringen vil fremme forslag om at det ved likningen for inntektsåret 1981 gis et fradrag i skatten beregnet av inntektene som etter sin art er pensjonsgivende etter følgende satser:

av de første kr. 100 000	0,5 pst.
av de neste kr. 50 000	0,3 pst.
av de overskytende beløp	0,0 pst.

Teknisk sett vil dette bli ordnet ved at skattetrekket for inntekter opptil 150 000 kroner vil bli redusert med 2,5 prosentenheter fra 1. oktober 1981. Den delen av inntekten som overstiger 150 000 kroner vil ikke få noe reduksjon i trekket.

- Regjeringen vil foreslå at ytelser i folketrygd og særfradrag for pensjonister vil bli regulert etter drøftinger med pensjonistenes organisasjoner. Det er Regjeringens forutsetning at disse endringer, sammen med pensjonsreguleringene 1. januar og 1. mai, samlet skal gi minstepensjonistene en noe bedre inntektsutvikling enn for gjennomsnittet av lønnstakere fra 1980 til 1981, og sikre utviklingen for andre pensjonister.

Representantene for organisasjonene i kontaktutvalget tok til etterretning de tiltak som Regjeringen ville fremme. Under forutsetning av at tiltakene blir godkjent av Stortinget var representantene innstilt på å anbefale de besluttende organer i organisasjonen å godta en løsning uten nominelle inntekstillegg under høstens indeksoppgjør. Det ble også understreket at det var en forutsetning at grupper som ikke var representert i kontaktutvalget godtok en slik løsning.

Regjeringen har deretter orientert de organisasjoner som ikke er med i Kontaktutvalget om tiltakene.

Stortingets finanskomité er orientert.

Pressemelding fra regjeringen

1. De aktuelle tiltakene

Vår viktigste utfordring i tiden fremover er å sikre sysselsettingen både på kort og lengre sikt. *Arbeid for alle* er Regjeringens hovedmål.

Pris- og kostnadsutviklingen er et av de største problemer vi står overfor for å sikre dette mål. En sterkere pris- og kostnadsutvikling i Norge enn i våre

samhandelsland svekker konkurranseevnen, og vil i tilfelle etter hvert medføre økt arbeidsledighet også i Norge.

Etter en svekkelse i vår konkurranseevne fram til 1977, har vi i de senere årene fått en klar forbedring. Det er Regjeringens mål at denne utviklingen skal fortsette. Dette er av særlig betydning for å sikre sysselsettingen. Prisstigningen i inneværende år gir grunn til bekymring. Hvis den siste tids utvikling ikke brytes, står vi i fare for å tape konkurranseevne med økende arbeidsløshet som resultat.

De tiltak som Regjeringen nå legger fram må sees på som en oppfølging av tiltakene i Revidert Nasjonalbudsjett og som ledd i en samlet politikk for trygging av sysselsettingen.

Politikken har dels kortsiktig siktemål, men er også en del av en langsiktig handlingsplan.

På kort sikt er det den aktuelle prisstigningen og indeksoppgjøret som er hovedproblemet.

Prisstigningen er blitt sterkere enn Regjeringen tidligere la til grunn. Ut fra dette har Regjeringen i den nåværende situasjon vurdert det som ønskelig for norsk økonomi og sysselsetting å unngå et indeksoppgjør med store nominelle tillegg i høst. Slike tillegg ville ytterligere forsterke prisstigningen og svekke vår konkurranseevne med negative konsekvenser for sysselsettingen.

Det er i dette perspektivet vi må se de tiltakene som Regjeringen nå legger fram, og som arbeidslivets parter er blitt orientert om.

Det viktigste bidrag til å sikre sysselsettingen nå er å bryte den pris- og kostnadsspiralen som vi står i fare for å komme inn i. Etter Regjeringens initiativ vil de nominelle inntekstillegg ved indeksoppgjøret bli erstattet av prisstopp og skattelettelser i 1981.

Prisstoppet skal virke fra 3. august og skal vare ut 1981. Regjeringen vil med dette sikre at prisstigningen i år ikke blir sterkere enn nødvendig på grunn av for sterke avanseforhøyelser. Med så kort varighet kan konkurranseforholdene i næringslivet ikke bli særlig forandret.

Et slikt opplegg vil gi:

- en svakere prisstigning,
- en bedring i konkurranseevnen,
- en lavere lønns-, pris- og kostnadsvekst ved inngangen til 1982. Dette vil legge forholdene til rette for en rimelig gjennomføring av innteksoppgjøret 1982.

Prisstigningen blir nå etter beregningene $13\frac{1}{2}$ —14 prosent (13,7 prosent) fra 1980 til 1981.

Hvis en legger til grunn rammen for Rikslønnsnemndas kjennelse og uendrede valutakurser fremover, vil bedringen i konkurranseevnen bli på ca. 1 prosent fra 1980 til 1981. Siden 1977 har vi nå hatt en bedring i konkurranseevnen på ca. 15 prosent. Dette har lagt et godt grunnlag for fortsatt full sysselsetting.

Utviklingen vil gi en liten nedgang varierende fra 0 til + 0,8 pst., i disponibel realinntekt (kjøpekraften) fra 1980 til 1981 for folk med gjennomsnittsinntekter. For lavere inntekter vil vi få en øking. Dette må ses i sammenheng med den langsiktige utvikling i kjøpekraften siden 1973, der det har vært en sterk vekst for grupper med lave og middels inntekter.

Dette vil legge et solid grunnlag for sysselsettingen. En slik holdning samsvare med den prioritering Regjeringen legger på målet om arbeid for alle.

Regjeringen foreslår at skattereduksjonen i sin helhet belastes statsbudsjettet. Isolert sett betyr dette en reduksjon på 750 millioner kroner i utiliknet skatt for 1981. Dette beløp inkluderer ikke de merinntekter staten ville ha fått ved

nominelle tillegg. Samtidig vil en på statsbudsjettet spare utgifter til indeks-tillegg og eventuelle tilleggsbevilgninger som følge av høyere prisstigning. Dersom vi f.eks. hadde fått et indekstillegg på 6 pst. pr. 1. oktober 1981, ville lønnsutgiftene over statsbudsjettet blitt vel 300 mill. kroner større i 1981. Dessuten ville de nominelle tillegg for pensjonistene blitt ca. 60 mill. kroner høyere.

At skattereduksjonen i sin helhet belastes statsbudsjettet betyr at fylker og kommuner får fordel av tiltakene gjennom lavere pris- og lønnsvekst, bl.a. bortfall av indekssoppjøret. Etter visse beregninger kan dette bety rundt 500 millioner kroner for kommunesektoren totalt.

Ytelsene i folketrygden og særfradragene for pensjonister vil bli foreslått regulert etter drøftinger med pensjonistenes organisasjoner. Det er Regjeringens forutsetning at disse endringer, sammen med pensjonsreguleringene 1. januar og 1. mai, samlet skal gi minstepensjonistene en noe bedre inntektsutvikling enn for gjennomsnittet av lønnstakere fra 1980 til 1981, og sikre utviklingen for andre pensjonister.

2. Regjeringens økonomiske politikk

I nasjonalbudsjettet ble hovedmålene for Regjeringens økonomiske politikk for 1981 lagt opp slik:

- full sysselsetting,
- moderat pris- og kostnadsstigning,
- forvarlig utvikling i utenriksøkonomien,
- høy levestandard og sosial rettferdig fordeling.

Den internasjonale økonomiske utviklingen er blitt noe svakere i år enn det som ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet. Oppgangen kommer senere enn beregnet, og den svake utviklingen gjør at arbeidsledigheten stadig stiger. I 1981 vil arbeidsledigheten i OECD-området samlet nå opp i over 24 millioner. OECD regner med at arbeidsledigheten vil stige ytterligere i 1982 til over 28 millioner ledige. Stadig flere land merker nå arbeidsledigheten som et stort sosialt og politisk problem.

I en slik situasjon vil det stilles stadig større krav til vår økonomiske politikk om vi fortsatt skal sikre full sysselsetting i Norge.

I Norge har utviklingen i 1981 vært som forutsatt i nasjonalbudsjettet, men med enkelte avvik både i positiv og negativ retning.

Hovedmålet om *full sysselsetting* blir nådd. Norge står i en særstilling når det gjelder lav arbeidsledighet.

Den siste tids utvikling i *utenriksøkonomien* er en klart gunstigere utvikling enn tidligere antatt.

Norge har de fem første måneder i år et solid overskudd på driftsregnskapet overfor utlandet. I nasjonalbudsjettet og revidert nasjonalbudsjett ble det regnet med et mindre underskudd, men utviklingen i de senere månedene har vært meget gunstig og gjort det klart at vi i år vil få et betydelig overskudd både på vare- og tjenestebalansen og driftsbalansen.

Målene om *høy levestandard* og *sosial rettferdig fordeling* blir også nådd. Både det private forbruket og det offentlige forbruket viser vekst. Lønnsoppjørene har gitt som resultat en lavinntektsprofil på linje med det som ble forutsatt ved fremleggelsen av det økonomiske opplegget for 1981. Samtidig er marginalskattene redusert i tråd med de løfter Regjeringen tidligere har gitt.

3. En langsiktig handlingsplan mot prisstigning

Regjeringen legger avgjørende vekt på at den siste tids sterke prisstigning blir varig brutt. Derfor er tiltakene en del av en samlet handlingsplan over len-

gre tid for å sikre varig kontroll med pris- og lønnsutviklingen for å trygge norske arbeidsplasser. Hovedsynspunktene som ligger til grunn for handlingsplanen er trukket opp i Regjeringens langtidsprogram.

Elementer i handlingsplanen vil være:

- For at tiltakene skal få varig virkning og bryte med den siste tids pris- og kostnadsstigning, vil tiltakene bli fulgt opp med et stramt økonomisk opplegg i 1982. Dette hovedsynet ligger til grunn for Regjeringens arbeid med statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet for 1982, og de samsvarer også med de innstramningstiltak som Regjeringen tidligere har gjennomført. Det vil bli lagt opp til en lav utgiftsøkning over de offentlige budsjetter i 1982, og det vil fortsatt bli ført en stram kredittpolitikk. Dette arbeidet vil bli ført videre i årene fremover, i tråd med opplegget i langtidsprogrammet.
- En aktiv inntektspolitikk som bidrar til å begrense pris- og kostnadsstigningen og som er basert på et nært og omfattende samarbeid mellom myndighetene og organisasjonene. Som ledd i det økonomiske opplegget for 1982 vil Regjeringen drøfte med partene opplegget av inntektsoppgjørene for kommende tariffperiode.
- En aktiv prispolitikk og reduksjon av konkurransebegrensninger som bidrar til høyere priser.
- En aktiv arbeidsmarkedspolitikk for å øke tilgangen på arbeidskraft der det trengs og for å lette overgangen til en mer produktiv virksomhet.
- Tiltak for å øke produktiviteten og lette omstillingene i alle deler av næringslivet.

Fra 1. januar 1982 vil det bli iverksatt en bredt anlagt produktivitetskampanje i samarbeid mellom Regjeringen og nærings- og arbeidslivets organisasjoner. Dette vil være et ledd i arbeidet for å sikre konkurransevnen, trygge arbeidsplassene, dempe prisstigningen og skape et bedre arbeidsmiljø.

Midlertidige forskrifter om prisstopp

I en uttalelse til Forbruker- og administrasjonsdepartementet om midlertidige forskrifter om prisstopp ga Landsorganisasjonen uttrykk for viktigheten av at departementet gjennomførte en nærmere analyse av årsakene til den sterkere prisstigningen enn opprinnelig forutsatt i det økonomiske opplegget for 1981. Landsorganisasjonen antydte at Det tekniske Beregningsutvalget som er nedsatt for inntektsoppgjørene burde være et hensiktsmessig organ for en slik analyse.

Landsorganisasjonen meddelte videre til departementet at en ikke hadde noen merknader til forskriftenes utforming. En forutsatte at forskriftene ble praktisert strengt, at antallet dispensasjoner ble et minimum og at kontrollen med at forskriftene etterleves i næringslivet ble effektivt.

Etter Landsorganisasjonens oppfatning var en viktig årsak til den sterke prisstigningen i 1981 at bedriftene etter utløpet av perioden med prisstopp og en stram prisregulering på en uheldig måte hadde utnyttet muligheten til økt fortjeneste. Grunnlaget for en slik vurdering var bl.a. at lønnsøkningen fra 1980

til 1981 synes å bli om lag som forutsatt i det økonomiske opplegget for 1981, dvs. ca. 10 prosent. Importprisstigningen for tradisjonelle varer syntes også å bli klart svakere enn opprinnelig forutsatt.

Prispolitikken 1981

I en uttalelse til Forbruker- og administrasjonsdepartementet om retningslinjene for prismyndighetenes virksomhet i 1981, sa LO blant annet at en lang periode med prisstopp og stram prisregulering kan ha negative bivirkninger. Videre uttalte LO:

«Mange bedrifter er blitt mer opptatt av å få prismyndighetenes godkjenning på pristillegg enn på eget grunnlag å treffe tiltak som kan forsvare omkostningsøkning. LO synes å finne spor av slik atferd bl.a. i det forhold at den sterke prisstigningen på importerte varer har hatt forholdsvis svakere gjennomslag i det innenlandske prisnivå enn prisstigning på norskproduserte varer.

Når dette er sagt, vil LO samtidig understreke sin bekymring for den stadige forsterkning av prisstigningen. Prisstigningen rammer usosialt. Om kjøpekraften ikke skal svekkes, vil prisstigningen trekke med seg kostnadsvekst som igjen truer arbeidsplasser med svakest økonomisk bæreevne. En vil understreke Regjeringens og våre prispolitiske myndigheters ansvar for prisstigningen. LO forutsetter at en følger utviklingen nøye. Om nødvendig må en sette inn tiltak av mer generell økonomisk karakter, eller tiltak som mer direkte påvirker prisstigningen. Vi må for enhver pris unngå at utviklingen kommer ut av kontroll.

LO vil understreke de bestrebelsler som retningslinjene annonserer med sikte på å utløse de positive virkninger av et større innslag av virksom priskonkurranse i økonomien.

LO forutsetter at prismyndighetenes arbeid med organisasjonene i næringslivet hindrer at det i deler av økonomien tas ut priser utover det som er rimelig forankret i kostnadsutviklingen for produksjon og distribusjon. Det er her nødvendig at utviklingen følges nøye fra prismyndighetenes side, og at behovet for justeringer i det prispolitiske opplegget til enhver tid kan vurderes.

LO forutsetter videre at større ressurser i tiden framover kan disponeres til prismyndighetenes tradisjonelle oppgaver; kontroll med urimelige priser og avanser og tiltak for å fremme virksom konkurranse.»

Oslo-gruppen

Høsten 1980 ble det etablert en tverrpolitisk gruppe kalt Oslo-gruppen i den hensikt å drøfte landets økonomiske situasjon og legge fram forslag til løsninger.

Foruten representanter for ulike næringer var det med enkelte medlemmer av Arbeiderpartiet. Gruppens medlemmer

opptrådte som privatpersoner. Det ble lagt fram en rapport høsten 1981 med en rekke tilrådinger for omlegging av den økonomiske politikken.

Sekretariatet i LO fant det nødvendig å si sin mening om rapporten, og denne uttalelsen gjengir vi her:

«Full sysselsetting, økonomisk vekst og rettferdig fordeling har vært målet for den politikken som har vært ført i åra etter den annen verdenskrig. Med dette som bakgrunn har vi nådd store resultater.

Gjennom 1970-åra inntrådte en ny situasjon i internasjonal økonomi. Den jevne og uavbrudte veksten i etterkrigstida ble erstattet med tilbakeslag og arbeidsledighet. Arbeidsledigheten er fremdeles stigende i de fleste land. Det er ifølge OECDs prognoser fare for at mer enn 9 pst. vil gå arbeidsledige i de europeiske OECD-landene i løpet av 1982.

I denne situasjon må den fremste oppgaven i norsk økonomisk politikk fortsatt være å sikre full sysselsetting. Skal vi makte dette, kreves det en bevisst politikk med sikte på å nå et slikt mål. Vi må styre utviklingen i ønsket retning.

Samtidig må vi fortsatt arbeide for en videre utvikling av inntekter og levestandard. De offentlige ytelsene må sikres, slik at ikke samfunnets felles oppgaver blir skjøvet i bakgrunnen. Det solidariske velferdssamfunnet må forsvares.

Mange er på leting etter nye virkemidler i denne sammenheng. Dette er nyttig, fordi dagens og morgendagens samfunn vil stille andre krav til de økonomisk-politiske virkemidlene enn hittil. Bl.a. stiller kampen mot inflasjonen andre krav enn hittil om vi samtidig skal sikre full sysselsetting.

En tverrpolitisk gruppe, kalt Oslo-gruppa, har nylig lagt fram en rapport med forslag til løsninger. Det er imidlertid nødvendig å konstatere at Oslo-gruppa ikke har gjort noe forsøk på nytenkning, men har presentert løsninger som den selv kaller «gamle sannheter». De «gamle sannhetene» har imidlertid aldri vist seg å gi de resultater for arbeid, inntekter og inntektsfordeling og den alminnelige velferd i samfunnet som er i tråd med fagbevegelsens mål. Bruken av «gamle sannheter» i en ny tid vil være et brudd med den linje vår økonomiske politikk har vært ført etter i etterkrigspolitikken.

Gruppen har ikke funnet løsninger innen politisk akseptable rammer. Dermed er det allerede klart hvilken begrenset betydning gruppens rapport vil ha.

Blant de forslag gruppen fremmer er det vanskelig å se at følgende har plass innen rammen av norsk politisk og sosial virkelighet:

- Markedskreftene skal få større spillerom.
- Det bør ikke være en hovedoppgave for staten å skape nye arbeidsplasser.
- Det skal ikke gis støtte til arbeidsplasser dersom det er ledig arbeidskraft andre steder i landet.
- Det skal skjæres ned forholdsvis drastisk på de offentlige utgiftene.
- Det skal innføres «kostnadsriktige priser» på offentlige ytelser.
- Lønnspolitikken skal ikke brukes i inntektsutjæmnende retning.
- De forslag som rapporten fremmer om skattepolitikken må bety at heller ikke skattepolitikken skal brukes til å jamne ut inntektene noe vesentlig.
- Interesseorganisasjonenes innflytelse skal beskjæres.
- Oljeinntektene skal i sin helhet brukes i utlandet.

Slike virkemidler vil ikke kunne løse de utfordringer norsk økonomi står overfor, dersom vi samtidig ønsker å sikre velferdssamfunnet og en fortsatt utjevning av inntekter og levekår.

En løsning på de problemer vi står overfor og som vil melde seg i åra fram-

over, må vurderes også på bakgrunn av andre faktorer. Teknologisk utvikling, andre former for nyskaping, vår evne til ledelse og organisering, vår evne og vilje til samspill bl.a. gjennom videreutvikling av bedriftsdemokratiet, holdningen menneskene i mellom nasjonalt og internasjonalt, er sterkt medvirkende faktorer.

Selv om vi i vårt land er i en bedre situasjon enn mange andre, er vi berørt av utviklingen i verden for øvrig. Dette begrenser vår handlefrihet. Norge er blant de rike land, men det er et lite land. Det er derfor viktig å ha best mulig styring over utviklingen. En ensidig bruk av markedsmekanismen gir ikke slik styring.

Gjennom de vedtakene som ble gjort på LO-kongressen i mai, kan man i korthet si at vi slutter oss til de hovedmål som Arbeiderpartiregjeringen trakk opp i Langtidsprogrammet for 1982–1985. Vi siterer fra innledningen:

«Utfordringen er denne:

Vi skal i fellesskap bringe Norge gjennom den vanskeligste økonomiske perioden i verden etter den andre verdenskrigen ved å:

- sikre arbeid for alle.
- opprettholde og utdype den standarden som er skapt i vårt velferdssamfunn.
- bidra til større likestilling og bedre forhold for grupper som står svakt.»

Norge hører som nevnt til de rike landene. Det er ingen løsning på våre problemer å gjøre samfunnet fattigere. Vi må kunne opprettholde vår standard samtidig som vi deltar i det internasjonale utviklingsarbeidet.

Vi vil understreke organisasjonenes plass i vårt demokratiske samfunn. Det krever selvsagt en ansvarsbevisst holdning fra organisasjonenes side.

Landsorganisasjonen har forbund med medlemmer på ulike lønnsnivå og med ulike arbeidsoppgaver og arbeidsforhold. Vi har alltid lagt vekt på å kombinere de spesielle problemer som medlemsgruppene har med hensynet til fellesskapet. Den tariffpolitikken som har vært ført fra vår side viser det. Våre kongresser har slått fast at formen for tariffoppgjør må bli vurdert i den enkelte situasjon. Den kombinerte oppgjørsformen var forsøk på å finne løsninger under de urolige økonomiske forhold som verden var preget av i 1970-åra. Denne oppgjørsformen ga mange gode resultater, men har også hatt sine uheldige sider. Det var derfor LO-kongressen i år ba vårt representantskap vurdere å la tariffoppgjøret i 1982 skje som et forbundsvist oppgjør. Hvis også dette oppgjøret skal kunne holdes innenfor forsvarlige økonomiske rammer, må en ikke fra myndighetenes side få en svekkelse av den fordelingspolitikken som er et viktig ledd i det hele.»

LO med spørsmål til Høyre

Under valgkampen foran stortingsvalget i september sendte LO et brev til Høyre med en del spørsmål for å få klarlagt Høyres stilling til saker som er viktige for de fagorganiserte.

Brevet fra LO:

«I løpet av valgkampen har LOs og fagforbundenes tillitsmenn deltatt på en rekke møter rundt i det ganske land. Aktiviteten har gitt omfattende kontakt med tusenvis av tillitsmenn og medlemmer. Det er vårt inntrykk at en rekke av de hovedspørsmål som fra borgerlig side har preget valgkampen, har ført til betydelig grad av uro blant Landsorganisasjonens 750 000 medlemmer.

På denne bakgrunn vil LO be om at Høyre klargjør sine standpunkter til en del politiske hovedspørsmål.

1. *Sykelønnsordningen*

Fra 1. juli 1978 har sykelønnsordningen sikret full lønn fra 1. dag. Dette var en betydelig sosial reform, som sikret likhet mellom arbeidere og funksjonærer.

Borgerlige politikere har tatt opp spørsmålet om å gjeninnføre karensdager i sykelønnsordningen. En vil be om at dette spørsmålet får en klargjøring før valgdagen, og eventuelt hvor mange dager en må regne med å måtte dekke ved trekk i egen lønn av sykefravær.

2. *Den 5. ferieuka*

I Norge har vi gått svært forsiktig fram når det gjelder forkortelser i den daglige arbeidstiden, økt ferie m.v. Under tariffoppgjøret i vår fikk omsider LO gjennomslag for en skrittvis innføring av den 5. ferieuka i løpet av 1984. Vi vil da komme på linje med Sverige og Danmark.

Vil Høyre i regjeringsposisjon fremme forslag om ikke å gjennomføre den 5. ferieuka?

3. *En aktiv industri- og næringspolitikk*

I løpet av 1970-åra er norsk økonomi skjernet mot den internasjonale nedgangskonjunkturen. Siden 1972 har vi hatt en netto tilvekst på omlag 250 000 sysselsatte. Selv om en del av disse har vært deltidsstillinger, blir tilveksten omlag 150 000 eller 10 prosent omregnet til hele årsverk.

Fra Høyre har det framkommet betydelige motforestillinger mot denne politikken. Hvordan vil Høyre i regjeringsposisjon stille seg til de bedriftsrettede støttetiltak, som har vært en forutsetning for mange industrifabrikters og lokalsamfunns eksistens under det økonomiske tilbakeslaget internasjonalt?

4. *Løfter om betydelige skattelettelser*

Gjennom standpunkter til budsjetter, meldinger og sist sitt valgmanifest har Høyre gått ut med løfter om betydelige skattelettelser. Løftene er delvis konkretisert til ca. 12 mrd. kr.:

1. Personskatten skal ned 7 mrd. kr.
2. Bedriftsskattene (opprettelse av konsolideringsfond, lettelser i avskrivningsreglene, lettelser i formue- og gevinstbeskatningen m.v.)
3. Investeringsavgiften skal fjernes i løpet av få år; 3,6 mrd kr.

I tillegg er det i løpet av valgkampen framkommet følgende ikke-spesifiserte skatteløfter, som også tilsvarer milliardbeløp:

1. Nedsettelse av arbeidsgiveravgiften (hovedkilde for finansiering av folketrygden)
2. Nedsettelse av bensin- og bilavgifter (årsavgift, importavgift m.v.)
3. Nedsettelse av skattene i Finnmark
4. Skatteklasse III for barnefamilier med én inntekt.

Skattelettelsene skal finansieres. Mange lønntakere frykter kutt i sosiale ordninger, høyere priser på matvarer ved fjerning av subsidier, ytterligere problemer med å bemanne sykehus, standardsenkning i de offentlige skoler m.v.

Når det fra Høyre's side hevdes at skattelettelsene skal finansieres av en

sterkere vekst i vår økonomi, kan LO ikke se at dette har grunnlag i realitetenes verden.

En vil spesielt framheve usikkerheten blant våre medlemmer i den offentlige sektor. I Høyre's merknader til statsbudsjettet for 1981 ble det foreslått kutt på 1 600 stillinger i det offentlige. De offentlige ansatte i helsesektoren, i utdanningssektoren m.v. frykter at nedkuttingen av stillinger må få et helt annet omfang om Høyre's skattelettelser skal bli en realitet.

5. *Endringer i arbeidsmiljøloven*

Arbeidsmiljøloven har heller ikke unngått de borgerliges oppmerksomhet. En vil be om at Høyre klargjør sine oppfatninger av de sentrale prinsipper vedrørende arbeidstid, vern mot liv og helse m.v., som er nedfelt i loven. Vil den prosess for et bedre indre og ytre miljø, sikkerhet for liv og helse m.v., som loven gir grunnlag for, få redusert gjennomslagskraft ved en borgerlig regjering?

6. *Tariffoppgjøret i 1982 — lavlønnsordningen*

Ofte hører vi fra Høyre's talsmenn uttalelser om at lønnsutjevningen er gått for langt, enerne må prioriteres, osv. Større lønnsforskjeller nevnes også som virkemiddel om vi skal få fart i vekstprosessen. Holdningen går også igjen i Høyre's standpunkter til personbeskatningen. Skatteprogresjonen må ned, mens en derimot ikke er opptatt av de betydelige fradragsordninger som de høylønte nyter godt av.

Da LO i 1980 fikk gjennomslag for en omfattende lavlønnsordning, skjedde dette i samarbeid med Regjeringen og Det norske Arbeiderparti. N.A.F. visste at Regjeringen var forberedt på å bidra med finansiering av en garantiordning for de lavlønte. Dette påvirket utvilsomt N.A.F.'s holdning under forhandlingene. Hvis ikke N.A.F. hadde vært villig til å etablere en tariffestet ordning, måtte de regne med at det ville skje som ledd i en politisk løsning.

Vil Høyre stå som politisk garantist overfor forsøk fra N.A.F.'s side på å ta bort eller svekke lavlønnsordningen ved tariffoppgjøret i 1982?

7. *Bedriftsdemokratiet*

Høyre har gått hardt ut mot Skytøen-komiteens innstilling om en videreutvikling av bedriftsdemokratiet. Regjeringen har nå nedsatt en offentlig komite til å utrede videreutviklingen på dette området. Vil Høyre gjøre endringer i det mandat som er fastsatt for komiteen?

For fagbevegelsen og våre 750 000 medlemmer er det viktig å få svar på disse spørsmålene før valget den 14. september. En vil be om at Høyre sørger for en slik klargjøring.»

HØYRES HOVEDORGANISASJON GA DETTE SVARET:

«Høyre vedtok sitt program for kommende stortingsperiode på vårt landsmøte 27.—29. mars. Våre talsmenn har senere gjennom artikler, foredrag og debatter utdypet programmets innhold.

I brevet hevder LO at hovedspørsmål de borgerlige partier har tatt opp «har ført til betydelig grad av uro» i Landsorganisasjonen. Høyre har tidligere invitert Landsorganisasjonen til kontaktmøter om spørsmål som opptar både LO og Høyre. Dette har imidlertid LO stilt seg avvisende til. Vi beklager derfor at LO først 6 dager før valget kommer med sin henvendelse for å få svar på sine spørsmål. Den påståtte «uro» kunne således vært unngått.

1. Sykelønnsordningen

For oss er det utenkelig å gjeninnføre den sosialt uheldige forskjellsbehandlingen av arbeidstakere som den tidligere sykelønnsordningen medførte. I Høyres program sies det forøvrig: «Erfaringene med sykelønnsordningen gjennomgås, i samråd med partene i arbeidslivet.»

Høyre mener det må være riktig at erfaringene ved loven etter 3 års praktisering nå blir gjennomgått. Høyre vil avvente vurderingene fra partene i arbeidslivet og selvsagt ta hensyn til disse ved eventuelle revisjoner av sykelønnsordningen. Det sier seg selv at eventuelle endringer må utformes slik at alle parter har fordel av det.

2. Den 5. ferieuken

Høyre vil ikke gjennomføre noen ytterligere utvidelse av ferien i kommende 4-års periode. I den vanskelige økonomiske situasjon vi befinner oss og som særlig rammer vårt sosial- og helsevesen, vil Høyre de nærmeste år prioritere tiltak for å bedre de svakstilte gruppers situasjon.

3. En aktiv industri- og næringspolitikk

Norsk industri har i dag betydelige problemer. Industriproduksjonen er stagnert, våre markedsandeler både i inn- og utland har gått ned. Og ikke minst urovekkende er det at vårt land bare i løpet av de 4 siste år har mistet 20 000 industriarbeidsplasser. Etter Høyres mening er det derfor nå på tide med en annen og bedre økonomisk politikk som kan sikre arbeidsplassene både i industri og annen næringsvirksomhet.

Vi tillater oss å vise til vårt program som gjør utførlig rede for hvilken industri- og næringspolitikk Høyre vil føre i de kommende fire år.

4. Løfter om betydelige skattelettelser

A. Høyre har forpliktet seg til å redusere inntektsskatten med 7 mrd. kroner i løpet av en 4-års periode.

Dette vil være et betydelig bidrag til å dempe bedriftenes omkostningsnivå og dempe inflasjonen. En slik politikk vil gi en viktig stimulans til økonomisk vekst. Gjennom en innsatsfremmende skattepolitikk er Høyre overbevist om at vi i løpet av få år vil kunne skape nye verdier i samfunnet som kan bidra til løsningen av de mange oppgaver vårt land fremdeles står overfor. Samtidig vil behovet for politiske beslutninger for å redde enkelte arbeidsplasser bli redusert. Vi mener at en slik politikk er den beste måten å sikre varige og trygge arbeidsplasser.

B. I den grad det er økonomisk forsvarlig vil også Høyre gradvis avvikle investeringsavgiften, lette formueskatten liberalisere avskrivningsreglene og stimulere til øket sparing.

Dette er tiltak Høyre vil sette i verk bl.a. for å stimulere til økning av egenkapitalen i norske bedrifter, som i dag er altfor lav. Også dette vil trygge landets arbeidsplasser.

C. La oss for ordens skyld gjengi hva vi har sagt i vårt program om investeringsavgiften: «Investeringsavgiften, som er en særnorsk avgift, må gradvis avvikles.»

D. Høyre har ikke programfestet noen nedsettelse av arbeidsgiveravgiften.

E. Om bilavgiftene har Høyre programfestet: «Avgiftspolitikken må stimulere til bruk av økonomiske, trafikksikre og miljøvennlige transportmidler.» Om bensinavgiften har det fra fremtredende Høyre-representanter vært uttrykt at det må være et mål at bensinprisene i Norge ikke må ligge over et vest-europeisk gjennomsnittsnivå.

- F. Om skattenivået i Nord-Norge har Høyre programfestet: «Det må arbeides aktivt for at landsdelen mest mulig likestilles med det øvrige land når det gjelder utviklingen av nærings-samfunnsnivå og levevilkårene generelt. Det utredes hvordan skatte- og avgiftspolitikken kan bidra til dette.»
- G. Om skatteklasse III for barnefamilier har Høyre forpliktet seg til: «For å styrke barnefamilienes økonomi bør det vurderes å innføre skatteklasse 3.» Lettelsen i skatter og avgifter vil måtte komme i et tempo som er avpasset den økonomiske utvikling. Etter vår oppfatning vil en politikk som skaper økonomisk vekst være den eneste politikk som over tid vil kunne trygge de offentlige helse- og sosialtilbud og sikre varige og gode arbeidsplasser i såvel offentlig som privat virksomhet.

5. Arbeidsmiljøloven

De endringer Høyre ønsker i arbeidsmiljøloven er utførlig gjennomgått i Innst. O nr. 59 1979/80.

Høyre stemte for loven da den ble vedtatt i 1977.

Høyre vil selvsagt fortsatt arbeide for et bedre indre og ytre miljø og øket sikkerhet på arbeidsplassene. I dette arbeidet vil vi gi høyeste prioritet til tiltak som kan gi tiltak som kan gi bedre vern for liv og helse.

6. Tariffoppgjøret i 1982 — lavlønnsordningen

Høyre har i sitt program tatt til orde for at partene i sterkere grad enn ved de siste lønnsoppgjør på egen hånd bør forhandle seg frem til en løsning. Etter Høyres mening bør Statens medvirkning ved lønnsoppgjør i hovedsak skje på forhånd gjennom fastsettelse av skattenivået for det følgende år. Partene må stå fritt til å velge oppgjørsform og selv ta ansvaret for gjennomføringen av oppjøret.

7. Bedriftsdemokratiet

Høyre ønsker en videreutvikling av bedriftsdemokratiet. Vi håper således at det nedsatte offentlige utvalg vil kunne bidra med positive forslag.

Høyre har ennå ikke behandlet spørsmålet om behovet for å endre det fastsatte mandat for utvalget.

Vi håper LO gjennom det svar som her er gitt har fått de opplysninger som det er bedt om. I motsatt fall vil vi gjenta vår tidligere invitasjon til LO om å komme sammen til drøftelse med Høyres ledelse om sentrale spørsmål av felles interesse.

Prisregulering på fast eiendom

I en uttalelse om prisregulering på fast eiendom ga LO uttrykk for at prisregulering på boligmarkedet er helt nødvendig. LO finner imidlertid ikke å kunne forsvare en priskontroll som stort sett bare eksisterer på papiret og som det synes umulig å få til å virke i praksis.

LO uttalte at dersom fortsatt prisregulering skal ha noen mening for boliger utenfor kooperasjonen, er det en forutsetning at det innføres forkjøpsrett til disse leilighetene i regi av kommunen eller boligkooperasjonen. Ved utredning av mulig-

hetene for slik «offentlig boligformidling», som det i realiteten vil være, må en vurdere nærmere hvilke typer leiligheter som skal omfattes. Det kan godt være aktuelt for andre enn dem som hittil har vært underlagt priskontrollen.

Dersom problemene ved slik utvidet forkjøpsrett er for store, vil LO anbefale at et forslag om «frivillig» prisregulering blir nærmere vurdert. Etter dette vil de som selger leiligheter (som hittil har vært underlagt prisreguleringen) utenom priskontrollen, pålegges en betydelig avgift. Dersom denne avgiften settes høyt nok, vil de aller fleste frivillig selge til takst.

Systemet må utformes slik at prisregulering uten unntak fortsetter i boligkooperasjonen.

Om ubebygde tomter

LO er også sterkt opptatt av å holde prisene på tomter nede. LO uttaler at den eneste måten å få effektiv priskontroll på, er en eller annen form for offentlig formidling. Dersom denne ikke gjøres obligatorisk, kan en oppnå det samme ved å pålegge en betydelig avgift på omsetning *utenfor* takstsystemet. Selgerne vil da velge å selge gjennom det offentlige.

Om ekspropriasjonserstatning

Det er et siktet mål med loven av 1973 å begrense prisstigning på grunnarealer, og for å oppnå dette søker loven bl.a. å hindre en urimelig overføring av samfunnsskapt verdistigning til tilfeldige grunneiere. Dette utgangspunktet støtter LO.

LO uttrykker støtte til Laake-fraksjonens forslag om å beholde nåværende lov i påvente av en ytterligere avklaring av rettstilstanden på grunnlag av 1973-loven. Når rettstilstanden er mer avklart, bør en lovendring kunne vurderes på ny, hvor også grunnlovsmessige hensyn vil måtte stå sentralt.

Uttalelsen ble avgitt i forbindelse med en offentlig utredning (NOU 1981: 5).

Tariffrevisjonen 1982

I et møte 8. desember vedtok Representantskapet retningslinjene for tariffrevisjonen i 1982. Det var dissens i Sekretariatet. Flertallet foreslo forbundsvisse oppgjør, mens et mindretall (Finn Nilsen) foreslo samordnet oppgjør. Flertallets innstilling ble tiltrådt av Representantskapet mot 4 — fire —

stemmer etter at ulike endringsforslag var forkastet mot få stemmer.

Representantskapets vedtak lyder i sin helhet slik:

1. Den økonomiske situasjon

Selv med en svak økonomisk oppgang neste år, vil arbeidsledigheten internasjonalt stige i 1982. Etter prognosene vil 26 millioner mennesker være ledige i OECD-området mot slutten av 1982. Dette tilsvarer en arbeidsledighet på 9–10 prosent i de europeiske OECD-land.

I mange land møtes denne situasjonen med nedskjæringer på de offentlige budsjettene og nedgang i kjøpekraften. Hensynet til prisstigningen prioriteres på bekostning av sysselsettingen. På denne måten forsterker den økonomiske politikken i mange land den svake utviklingen i internasjonal økonomi.

I Norge har den økonomiske politikken som har vært ført av Arbeiderpartiets regjeringer sikret sysselsettingen. Viktige oppgaver har vært løst, og fellesforbruket har vært holdt på et høyt nivå. Gjennom denne politikken og tariffpolitikken har det vært sikret en sosial profil i tråd med fagbevegelsens mål, og vi har maktet å opprettholde kjøpekraften for de store gruppene.

2. Oppgaver i forgrunnen

Fagbevegelsen vil fortsatt stille følgende oppgaver i forgrunnen:

- Full sysselsetting
- Sikre fellesgodene og en sosial profil
- Dempe pris- og kostnadsveksten
- Sikre konkurransevnen

I tillegg til dette er opprettholdelse av kjøpekraften et sentralt element i fagbevegelsens politikk. Det er særlig grunn til å peke på sammenhengen mellom opprettholdelse av kjøpekraften og sysselsettingen.

Representantskapet understreker at myndighetenes økonomiske politikk er avgjørende for at disse målene skal kunne realiseres.

Samlet vil en politikk etter disse retningslinjer være et bidrag til å sikre velferdsstaten i en vanskelig internasjonal situasjon.

Landsorganisasjonen må til enhver tid vurdere myndighetenes økonomiske politikk ut fra disse forutsetningene.

3. Almennelige vurderinger

Oppgjørsformen må vurderes på selvstendig grunnlag i forbindelse med hvert enkelt inntektsoppgjør. De forskjellige oppgjørsformene har hver for seg sine fordeler og ulemper, og hvert enkelt inntektsoppgjør må derfor vurderes ut fra de mål og oppgaver som er sentrale for fagbevegelsen hvert enkelt år. Bortsett fra 1974, har inntektsoppgjørene i 1970-åra vært gjennomført som samordnede oppgjør. Stort sett har oppgjørene gitt resultater i tråd med fagbevegelsens alminnelige mål. En så lang periode med en så sterk grad av samordning som vi har hatt i praksis, skaper imidlertid også en rekke problemer.

Landsorganisasjonens kongress i 1981 uttalte følgende om oppgjørsformen i 1982:

«De ulike forbundsområder i LO arbeider etter forskjellige avtalesystemer. Samordningen av tariffoppgjørene medfører bindinger i forhold til forbundenes muligheter til en teknisk gjennomgang av de ulike avtalesyste-

mene. Med bakgrunn i dette og den raske tekniske utviklingen, må Representantskapet vurdere om tariffoppgjøret i 1982 bør søkes gjennomført som et forbundsvist oppgjør.»

4. Ut fra en samlet vurdering, vil Representantskapet uttale:

1. Under henvisning til bl.a. behovet for revisjon av overenskomstene i de enkelte avtaleområder, gjennomføres tariffoppgjøret 1982 som et *forbundsvist oppgjør*.
2. Alle avtaler bør være *2-årige*. Det avtales *reguleringsbestemmelse* for annet avtaleår på fritt grunnlag.
3. I forbindelse med *lavlønsspørsmålet* må avtalen om *garantiordningen* opprettholdes.
Eventuelle forbedringer av garantiordningen og andre lavlønnsordninger som de enkelte forbund måtte oppnå i de forbundsvise forhandlingene, må belastes de enkelte bedrifter direkte.
4. Utover dette må de enkelte forbund selv vurdere hvilke krav som skal reises ved tariffrevisjonen, herunder også spørsmålet om å fjerne taket på lønnsglidningen.

Lavlønnsordningen – garantitilleggene

I samme forbindelse vedtok Representantskapet enstemmig (et medlem avstod) denne uttalelsen om finansiering av garantitilleggene:

«Lavlønnsordningene i 1980 innebar betydelige lønnsøkninger for mange bedrifter og bransjer. Dette gjaldt særlig innenriks sjøfart, rengjøring, vakselskaper, hotell- og restaurantvirksomhet, men også innenfor enkelte andre bransjer som tekstil og bekledning og nærings- og nytelsesmiddelindustrien var utslagene betydelige.

Det ville ikke vært økonomisk mulig å finansiere disse lønnsøkningene om bedriftene på eget grunnlag skulle bære hele kostnadsveksten. For å hindre en brå belastning på bedriftenes økonomi, som kunne sette mange arbeidsplasser i fare, så Landsorganisasjonen klart behovet for en skrittvis tilpasning til det høyere lønnsnivå. Den solidariske lønnsutjevningsordningen muliggjorde dette.

Allerede i utgangspunktet var en klar over at en slik lønnsutjevningsordning ikke kunne bli en varig del av det økonomiske systemet. Hvis en fondsordning skulle bli en fast og stadig mer omfattende del av vårt økonomiske system, ville vi på sikt risikere uønskede bivirkninger i form av en uheldig konservering av vår nærings- og bedriftsstruktur. Det endelige resultat kunne dermed lett bli at den gjennomsnittlige lønnsevnen i vårt næringsliv ble redusert, og at arbeidsplassene på sikt ble utrygget.

For å unngå en slik utvikling, forutsatte LOs kongress i handlingsprogrammet for inneværende kongressperiode at Lavlønnsfondet og den solidariske lønnsutjevningsordningen på sikt måtte bygges ned samtidig med at garantiordningen ble opprettholdt. Dette måtte skje gradvis over en viss periode slik at dramatiske virkninger for prisstigningen, forvridninger i konkurranseevnen og negative virkninger for sysselsettingen ble unngått.

I denne nedbyggingsperioden er det likevel, både av prinsipielle og økonomiske årsaker, viktig at flest mulig av LOs medlemmer innenfor private og kooperative virksomheter omfattes av det solidariske trekket til Lavlønnsfondet. Avtaleområder som ikke har trekk til Lavlønnsfondet i sine tariffavtaler,

bør derfor få ordnet dette ved tariffrevisjonen våren 1982, slik at Sekretariatets vedtak av 18. august 1980 kan settes i verk.

Med utgangspunkt i dette, innbyr Sekretariatet LOs representantskap til å gjøre følgende vedtak:

1. Lavlønsfondet må over et visst tidsrom erstattes av lønnstillegg som fullt ut bæres av de enkelte bedrifter. LO må ta kontakt med N.A.F. med sikte på en prinsippavtale om avviklingen av Lavlønsfondet over en 3—4 årsperiode. Forhandlingene må gjennomføres slik at de ikke forstyrrer forhandlingene om tariffrevisjonen 1982
2. De avtaleområder innenfor private og kooperative virksomheter som ikke har solidaritetstrekk til Lavlønsfondet som en del av tariffavtalen, må søke å innarbeide trekkordningen ved vårens tariffrevisjon..»

Hovedavtalen mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening

I november og desember ble det ført forhandlinger om revisjon av ovennevnte avtale. Det forelå ikke noe resultat til møtet i Representantskapet 8. desember, og det ble fastsatt et møte i Representantskapet 26. januar. Forslaget til ny hovedavtale ble vedtatt av begge parter. Det vil dessuten bli foretatt en nyredigering, likesom kjønnsnøytrale uttrykk skal innføres. Vi kommer derfor tilbake til dette i beretningen for 1982. Inntil videre henviser vi til protokollen fra møtet i Representantskapet 26. januar 1982 der Leif Haraldseth redegjorde for de endringene partene var blitt enige om.

Skattelegging av naturalytelser

Den 7. april 1978 ble det oppnevnt et offentlig utvalg med mandat å utrede skattelegging av naturalytelser. Utvalget har også gått under navnet «blå-kort-utvalget».

LO har vært representert i utvalget v/ Liv Buck.

Utvalget var ved utgangen av 1981 ferdig med sitt arbeid, og utredningen ble overlevert Finansdepartementet 2. februar 1982 (NOU 1981: 48).

I utredningen er det gitt et representativt bilde av de natu-

ralytelser som finnes. Videre har man tatt opp spørsmålet om skattelegging av disse. Bl. a. er forhold som transport — og personalrabatter vurdert. Utvalget går inn for fortsatt skattefritak av ansattes fri — og rabattreiser innenlands. Et flertall vil beskatte ansattes fri — og rabattreiser utenlands. LOs representant har gått inn for oppretholdelse av skattefritaket på fri — og rabattreiser også når det gjelder utenlandsreiser. Videre går hun inn for fortsatt skattefritak for frilisesene til ansatte i NRK. Det samme gjør hun når det gjelder tjenestemannsabonnementet til tjenestemenn i Televerket. Sistnevnte forhold vil et flertall i utvalget beskatte.

Utredningen — NOU 1981: 48 Skattlegging av naturalytelse — er ikke sendt ut til høring ved utgangen av 1981. Om utredningen vil gå inn som en del av bakgrunns materialet til den nedsatte «Skattekommissjonen» som også er i arbeid, vet man ikke.

SKATTEMESSIG BEHANDLING AV DIETT- GODTGJØRELSER

Det offentlige utvalg som 7/5-1978 fikk i oppdrag å utrede skattelegging av naturalytelser (NOU 1981: 48), fikk 14/2-1979 et tilleggsmandat som innebærer en nærmere vurdering av den skattemessige behandling av diettgodtgjørelser. Utvalget vil avgi en delinnstilling om dette spørsmålet og har i 1982 satt i gang med dette arbeidet.

LO er representert i utvalget v/ Liv Buck.

I utvalgets mandat er det spesielt vist til at det er forskjellige regler for beregning av forskuddstrekk, for beregning av arbeidsgiveravgift og ved ligningen. Det bør derfor i størst mulig utstrekning foretas en samordning av disse reglene som i de senere år har vært gjenstand for kritikk. Utvalget er også anmodet om å søke utarbeidet forslag til regler som sikrer en ensartet behandling av skattytere som under likeartede forhold mottar kost — og overnattingsgodtgjørelser m. v.

Lavlønnsfondet

Lavlønnsfondet ble opprettet som en følge av Riksmeklingsmannens godtatte forslag av 16. april 1980, sitat:

«III. LAVLØNNSORDNING

A. Det etableres en lavlønnsordning basert på lavlønnsstillegg og en ga-

rantiordning i tråd med LOs forslag, dog slik at beregningsgrunnlaget blir velet gjennomsnitt for voksne arbeidere i industrien eksklusive overtid og diverse tillegg. Beregning og fordeling av lavlønnstillegg foretas bedriftsvis dersom ikke noe annet avtales under de forbundsvise forhandlinger. Garantibeløpet begrenses til 85 prosent av samme beregningsgrunnlaget som for lavlønnstillegget.

- B. Bedriften bidrar til den under punkt A nevnte ordning med et tillegg som totalt tilsvarer ca. $\frac{1}{4}$ av de samlede kostnader for denne ordning. Bedriftenes bidrag fordeles på bedriftene etter en trinnvis skala noenlunde tilsvarende LOs forslag, men dog slik at bedriftenes bidrag maksimeres til en sats som må beregnes nærmere, men anslagsvis kan settes ca. 88 øre pr. time.

Den annen halvpart dekkes av de ansatte. De respektive parters bidrag må beregnes mer eksakt. De ansatte trekkes med anslagsvis 19 øre/time.

Forutsetningen er at partenes bidrag justeres pr. 1. april 1981 basert på prinsippet om at partene fra 1. april 1980 og ut tariffperioden hver skal dekke ca. halvparten av utgiftene til lavlønnordningen.

Det forutsettes at fondet får en så stor startkapital i form av lån at det ikke blir nødvendig å øke partenes bidrag i løpet av 1. avtaleår.

- C. Bedriftene foretar trekk og utbetaling, øvrige regler om administrasjon av ordningen avtales mellom partene. Størrelsen på de timebeløp bedriftene og de ansatte skal dekke, må beregnes og avtales konkret.
- D. Reguleringer med hensyn til garantitillegget foretas én gang årlig og fastsettes første gang 1. oktober 1980. Tilsvarende eller bedre garantiordninger opprettholdes.»

Lavlønnskala

Prosentintervall	Lavlønnstillegg øre
74,9 og lavere	300
75,0—79,9	200
80,0—81,9	160
82,0—83,9	130
84,0—85,9	100
86,0—87,9	75
88,0—89,9	50
90,0 og høyere	0

Garantinivået pr. 1. oktober 1980 = 31.14 kr. pr. t.
Garantinivået pr. 1. oktober 1981 = 34.05 kr. pr. t.

Lavlønnsfondet har et styre bestående av 3 medlemmer fra LO og 2 medlemmer fra N.A.F.

Ved utgangen av året bestod styret av følgende:

Yngve Hågensen, LO, formann, Ole Knapp, LO, Einar Hysvær, NNN, Lars Aarvig, N.A.F. og Erik Aagaard, N.A.F.

Pr. 1. april 1981 ble det foretatt en regulering slik at arbeidstakernes premie ble satt til 35 øre pr. time og bedriftenes egen-

andel til 265 øre pr. time. Denne regulering er forutsatt å bevirke at Lavlønnsfondet kommer i balanse pr. 1. april 1982.

Omlag 2500 bedrifter har fått refusjon for gitte lavlønn- og garantitillegg (lavlønnstillegg pr. 1. april 1980, garantitillegg pr. 1. oktober 1980 og 1. oktober 1981). En har operert med refusjoner opptil kr. 7,00 pr. time, hvilket vil si at lavlønnsordningen har bevirket lønnstillegg opptil kr. 10,00 pr. time for ansatte i bedrifter med særlig lav lønnsevne.

Totalt fram til 31. desember 1981 har en utbetalt 300 mill. kr. i refusjoner. De fylker som har fått størst andel er: Rogaland, Oslo, Nordland, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag.

De næringer som har fått størst andel er: Hotell- og restaurant, innenriks sjøfart, bekledning, renhold og nærings- og nytelsesmiddelindustrien.

2. Arbeids- og næringslivet

Oppfølging av arbeidsmiljøloven

En rapport om oppfølging av arbeidsmiljøloven ble av Kommunal- og arbeidsdepartementet sendt til høring. LO sendte rapporten til forbundene, og etter at svar fra forbundene forelå, avgå LO en samlet uttalelse der det ble gitt uttrykk for en del prinsipielle synspunkter på oppfølging av loven.

I LOs uttalelse heter det:

«Idet vi viser til Departementets brev av 9. juli 1981 om ovennevnte, vil Landsorganisasjonen uttrykke generell tilfredshet med de synspunkter som rapporten bygger på. Etter at rapporten har vært til høring i våre forbund, vil Landsorganisasjonen gi uttrykk for en del prinsipielle synspunkter på oppfølging av arbeidsmiljøloven.

Kap. 2 – Miljøarbeidet i virksomheten

Det er Landsorganisasjonens oppfatning at flere ressurser må settes inn for å utvikle det lokale miljøarbeid i virksomhetene. Spesielt viktig er det å vurdere den tid som verneombud, hovedverneombud og medlemmer av AMU rettmessig har krav på. Trakassering og forfølgelse av verneombud som tar sin oppgave alvorlig, forekommer dessverre fremdeles i norsk arbeidsliv.

Kunnskap er en viktig forutsetning for lokal aktivitet. Derfor er det meget beklagelig at myndighetene, til tross for flere henvendelser fra Landsorganisasjonen, ikke har funnet fram til regler for videregående opplæring. Dette avslører manglende vilje til å prioritere lokal aktivitet som en forutsetning for å utvikle et bedre arbeidsmiljø. Vi forutsetter at Arbeidstilsynet blir langt mer pågående i forhold til virksomhetenes plikt til å kartlegge sine arbeidsmiljøproblemer, og til å utvikle forpliktende handlingsprogram for løsning av de samme problemer.

Når det gjelder regionale verneombud forutsetter Landsorganisasjonen at denne ordningen også utvides til å gjelde Hotell- og Restaurant, Handel og Kontor og rengjøringspersonell.

Om bedriftshelsetjenesten vedtok Landsorganisasjonens kongress i mai 1981 følgende:

«Landsorganisasjonen ser på gjennomføringen av bedriftshelsetjenesten som et nødvendig ledd i innsatsen for et bedre arbeidsmiljø.

Bedriftshelsetjenesten er en integrert del av bedriftens miljøarbeid. For fagbevegelsen er det en hovedoppgave å sørge for at alle medlemmer dekkes av slik bedriftshelsetjeneste.

Arbeidstilsynets 5-årsplan for obligatorisk bedriftshelsetjeneste må derfor gjennomføres.

Myndighetene må sikre tilgang på leger og annet helsepersonale til bedriftshelsetjenesten. Bruk av Reguleringsloven som hindring for opprettelse av bedriftslegestillinger kan ikke godtas.

Arbeidstilsynets håndheving av bestemmelsen sikrer at bedriftshelsetjenesten blir vurdert i sammenheng med vernetjenesten og det øvrige miljøarbeid i bedriften. Bedriftshelsetjeneste kan derfor ikke betraktes som en del av primærhelsetjenesten. Det er et arbeidsmiljøtiltak og derfor et arbeidsgiveransvar.

Landsorganisasjonen går mot ethvert forsøk på å overføre ansvaret for bedriftshelsetjenesten til kommunene eller å trekke bedriftshelsetjenesten inn i primærhelsetjenesten.

Det er Kommunal- og arbeidsdepartementet og Arbeidstilsynet som må ha det hele og fulle ansvar for bedriftshelsetjenesten i framtiden.

Landsorganisasjonen er tilfreds med at uklarhet omkring Arbeidstilsynets hjemmel til å kreve obligatorisk bedriftshelsetjeneste ble avklart på politisk plan mellom departementene i forbindelse med fastsettelse av forskriftene.

LO avviser alle forsøk på å skape en ny uklarhet om hjemmelspørsmålet. Utbygging av bedriftshelsetjenesten slik Arbeidsmiljøloven forutsetter, er i samsvar med medlemmenes interesser. Alle krefter må derfor settes inn for å sikre en rask og effektiv gjennomføring av bedriftshelsetjenesten for alle medlemmer.»

Hovedformålet med bedriftshelsetjenesten på arbeidsplassen må være å forebygge sykdommer som er betinget av arbeidsmiljøet i vid betydning. Landsorganisasjonen vil at de som arbeider i bedriftshelsetjenesten skal få den best mulige utdanning. Derfor må yrkesmedisin prioriteres i den fremtidige utdanninge av helsepersonell. Det må videre arbeides aktivt for å utvikle en bedriftshelsetjeneste for de mindre arbeidsplasser. Fellesordninger med heltdansatt personell er svaret på en slik utfordring.

Kap. 3 – Arbeidstilsynet

Siden vi fikk arbeidsmiljøloven i 1977 har arbeidet med de utfyllende regler gått ualminnelig tregt. Fremdeles er vi i den situasjon at store arbeidsmiljøområder mangler utfyllende forskrifter.

Fagbevegelsen beklager at Arbeidstilsynet og Kommunal- og arbeidsdepartementet har store problemer med å følge opp «rammeloven» med det nødvendige regelverk. Dette gjelder støvforskrifter, klimaforskrifter, forskrifter om kjemiske stoffer, forskrifter for bekjempelse av muskel/skjelettlidelser og forskrifter for bedriftsintern attføring.

Når det gjelder Arbeidstilsynets distriktsstyrer og de kommunale arbeiderverneremnder vil Landsorganisasjonen i forbindelse med Cappelen-utvalget behandle dette.

Det er vårt inntrykk at utbyggingen av Arbeidstilsynet er i god gjenge. Vi vil advare mot den oppfatning at Arbeidstilsynets antall ansatte skal være avgjørende for arbeidsmiljønivået i våre bedrifter. Vi henviser også i denne sammenheng til lovens formålsparagraf som fastslår at problemene skal løses av arbeidslivets organisasjoner. Offentlig myndighet skal bare komme inn med kontroll og veiledning.

Det er fortsatt mange klager på en del av Arbeidstilsynets inspeksjoner. Dis-

se klager går ofte på at inspeksjonene ikke følger instruksjoner for inspeksjoner i bedriftene, f.eks. ved at verneombudene ikke er informert om inspeksjonen. Et annet klagemål er Arbeidstilsynets manglende forståelse for de faktiske miljøproblemer, f.eks. ved å hevde at et arbeidsmiljø er fullt forsvarlig, enda de som jobber i miljøet har problemer, jfr. § 7. Dette kan selvsagt skyldes at loven og forskriftene på mange punkter ikke gir klar beskjed. Det bør derfor vurderes i sin alminnelighet om loven på en del punkter kan gjøres klarere, eller om bruk av forskrifter og veiledninger kan skape bedre grunnlag for å ta riktige avgjørelser. Vi stiller oss tvilende til muligheten av å redusere antall forskrifter og veiledninger, hvis dette vil føre til større usikkerhet om forståelsen av lovens mange sider, ikke minst for de som skal ta avgjørelsene på de enkelte bedrifter.

Kap. 4 – Miljøarbeidets økonomiske konsekvenser

Landsorganisasjonen vil slutte seg til rapportens vurderinger om at investeringer i et bedre arbeidsmiljø fører til fortjeneste totalt sett. Dette har fagbevegelsen hevdet bestandig. Selv om de direkte inntjeningsmuligheter er vanskelig å beregne, synes anslagene i rapporten å være meget forsiktede.

Fagbevegelsen kan i prinsippet akseptere kostnadsanalyser, men vi vil advare mot at de brukes bevisst for å trenere utbygging av nødvendige regler. Videre må myndighetene bli mer opptatt av å støtte undersøkelser som kartlegger forekomst av dårlig helse og deres sannsynlige sammenheng med arbeidsforholdene. Det må i tillegg til kostnadssiden ved forskrifter også foreligge økonomiske overslag over besparelser gjennom økt produktivitet, mindre sykefravær og mindre gjennomtrekk i arbeidsstokken ved gjennomføring av tiltakene.

Landsorganisasjonen er av den oppfatning at alle investeringer i bedriftene må vurderes i forhold til arbeidsmiljølovens krav. Det må også være en forutsetning ved offentlig støtte til bedrifter at arbeidsmiljølovens krav er en forutsetning for slik støtte, både når det gjelder Industribanken, Distriktenes utbyggingsfond og alle andre offentlige støttetiltak.

Kap. 5 – Sentrale oppgaver

Ut over de synspunkter som rapporten gir uttrykk for når det gjelder personer med omsorgsforpliktelser, vil Landsorganisasjonen hevde at organiseringen av vårt arbeidsliv vil stå sentralt i mulighetene for å nå de målsettinger det legges opp til. Det må derfor stilles krav til teknologi og arbeidsorganisasjonen som viktige virkemidler i denne sammenheng. I sterkere grad å belyse forholdet mellom individ og arbeidsplass vil være en forutsetning for en slik harmonisering.

Skift- og turnusarbeid representerer en ekstra miljøbelastning. I de tilfeller slike ordninger ikke er til å unngå, må det treffes tiltak som kan redusere påkjenningene. Det må tas sikte på å gi skift- og turnusarbeidere og andre med ubekvem arbeidstid, pendlere og deres familier sosiale og kulturelle fordeler i fritids- og bomiljøet.

Forskning omkring alle sider ved vårt arbeidsliv må få høy prioritet. Det er viktig at man i denne sammenheng styrker de etablerte forskningsmiljøer. Arbeidsforskningsinstituttene må bygges videre ut og arbeidsmiljøforskning må få høy prioritet. Spesielt viktig er det å rette søkelyset mot belastningslidelsene, som i dag er den mest alminnelige helsebelastning i vårt land.

Kap. 8 – Offentlig virksomhet

Gjennomføring av arbeidsmiljøloven i offentlig virksomhet må prioriteres

sterkt. Store deler av offentlig virksomhet preges av en likegyldig og overfladisk holdning til arbeidsmiljøloven. Landsorganisasjonen vil ikke akseptere at loven håndheves på en annen måte i offentlig virksomhet enn det som tilfelle i privat virksomhet. Vi vil bemerke at mulighetene for dispensasjon har vært for lempelige i offentlig virksomhet. Skal det gis dispensasjoner må dette skje i full forståelse med de berørte organisasjoner. Som Arbeidstilsynet har vi erfaringer for at det innenfor enkelte områder har vært vanskelig å få gjennomført arbeidsmiljøtiltak.

Vi vil tro at den kartleggings- og planleggingsprosess som antydes i form av konkrete handlingsprogram vil være egnede hjelpemidler også m.h.t. styrking av budsjettgrunnlaget. Det er ofte de mindre enheter med små og spredte ressurser at gjennomføringsproblemene er størst. Vi anser det nødvendig at disse områder tilføres midler og kompetanse til å drive et aktivt verne- og miljøarbeid. Både når det gjelder pålegg, bruk av tvangsmidler og straffeansvar, må de underbygge det faktum at alle grupper skal behandles likt, uansett om de arbeider i offentlig eller privat virksomhet. Gjennomføringen av arbeidsmiljøloven må derfor tas langt mer alvorlig i offentlig virksomhet enn det som har vært tilfelle.

Både fengselsetaten og lensmannsetaten må styrkes vesentlig for at lovens krav til arbeidstid også skal få sin anvendelse i disse etater. En kombinasjon av dårlige arbeidstidsordninger og det psykiske press disse grupper utsettes for gir et arbeidsmiljø som ligger langt fra det som kan betegnes som forsvarlig.

Heller ikke i den kommunale sektor er forholdene med gjennomføringen av arbeidsmiljøloven tilfredsstillende. Dette gjelder utdanning av vernepersonell, kartlegging og utvikling av handlingsprogram for gjennomføring av arbeidsmiljøloven i de enkelte kommuner. Landsorganisasjonen vil også understreke at den midlertidige dispensasjonen for brannvesenet må oppheves, slik at arbeidstiden for brannmenn kan tilpasses lovens krav.

Kap. 9 – Virksomheten på kontinentalsokkelen

I punkt 9.3 blir Oljedirektoratets oppgaver sammenfattet, og det kommer klart fram at Oljedirektoratet har en to-sidig rolle som etter vår mening kan være uheldig. Samtidig som Oljedirektoratet skal ha ansvar for sikkerheten og oppfølgingen av arbeidsmiljøloven og forskrifter, har de også en mer forretningsmessig side i sin virksomhet. Det samme gjelder Sjøfartsdirektoratet med sin tilknytning til Handelsdepartementet.

Etter Landsorganisasjonens mening burde den del som skal ta seg av sikkerhet/arbeidsmiljø skilles helt ut fra Oljedirektoratet og Sjøfartsdirektoratet, og i sin helhet være underlagt Kommunal- og arbeidsdepartementet. Som grunnelse for dette vil vi peke på Oljedirektoratets og Sjøfartsdirektoratets håndtering av det administrative ansvar med oppfølging av lover og regelverk.

Vi kan heller ikke si oss enige i de til dels voksende kommentarer som er gitt i punkt 9.4: Verne- og miljøarbeid.

Spesielt vil vi her påpeke den mangel på samordning i forhold til contractor-selskaper/rettighetshaver. Etter vår mening skulle denne samordningen ha gitt som resultat at det for hver installasjon, og på hvert felt, burde bli opprettet arbeidsmiljøutvalg hvor alle grupper ansatte var med. Det er ikke tilstrekkelig at det foregår mer eller mindre tilfeldig kontakt på hovedverneombudsplan.

I denne sammenheng viser vi til rapporten fra Rogalandforskning vedrørende «Verneombudets rettsvern på kontinentalsokkelen» (med undertittel: «Nye trekk i arbeidskulturen»). Her kommer det tydelig fram metoder som

arbeidsgiverne bruker for å ramme og nøytralisere verneombudene, og som vil gå ut over effekten av vernetjenesten og sette arbeidsmiljøforbedringer på venteliste.

Kap. 10 – Arbeidstidsbestemmelsene

Departementet antyder under kapittel 10 i rapporten, Tittelen «Arbeidstidskomité», at det bør nedsettes et bredt sammensatt utvalg for å vurdere en mer fleksibel utforming av arbeidstidsbestemmelsene.

Det er Landsorganisasjonens oppfatning at arbeidsmiljøloven i dag, med de muligheter for dispensasjoner som er innebygget i de nåværende bestemmelser, gir den fleksibilitet som er ønskelig eller nødvendig.

Adgangen til bruk av nattarbeid og kveldsarbeid (fra kl. 18.00 og utover) bør innskrenkes i størst mulig grad. Argumentene for en begrensning av kveldsarbeid og nattarbeid er på mange måter sammenfallende. Mens hovedinnvendingen mot nattarbeid i sterk grad ligger på det medisinske plan, fører utstrakt bruk av kveldsarbeid til sosiale ulemper med hensyn til adgangen til å delta i foreningsliv, begrensninger i mulighetene til sosialt samvær med familie osv.

Dersom man i for sterk grad åpner adgang til dispensasjoner fra lovens arbeidstidsbestemmelser på den enkelte arbeidsplass, enten det skjer i forhandlinger med tillitsmannsinstitusjonen i henhold til Hovedavtalen eller med arbeidsmiljøutvalg, vil vurderingen i for sterk grad kunne bli preget av økonomiske betraktninger. Vi kan heller ikke se bort fra muligheten av utilbørlig press fra bedriftens side overfor de ansatte, eksempelvis på grunn av argumenter om bedriftens økonomi.

Det er Landsorganisasjonenes oppfatning at Departementet heller burde forta en vurdering av nødvendigheten av de dispensasjonsmuligheter som alt foreligger, og mulige innskrenkninger i disse.

Landsorganisasjonen kan ikke se at en omfattende gjennomgang av arbeidstidsbestemmelsene er nødvendig.

Vi vil til slutt peke på at noen av våre forbund har store problemer fordi arbeidsmiljøkostnader ikke tas med i konkurransen mellom anbud. Landsorganisasjonen vil derfor henlede oppmerksomheten på dette og be Departementet sammen med de aktuelle forbund å drøfte dette.»

Syssetsetting og arbeidsmiljø i 80-årene

LO har fått høve til å uttale seg om en utredning som har behandlet syssetsetting og arbeidsmiljø i 80-årene. Etter at forbundene hadde fått uttalt seg, sendte LO en felles uttalelse til Kommunal- og arbeidsdepartementet.

I uttalelsen heter det:

«Vi ser på denne utredningen som et godt grunnlag for det videre arbeid når det gjelder spørsmål knyttet til *syssetsetting — teknologi — arbeidsmiljø*. En vurdering av disse spørsmål må for fagbevegelsens vedkommende måles i forhold til vår egen politikk. Vi kan derfor ikke belyse teknologitvikhlingen ut fra den enkle modell som bygger på et ja eller nei til ny teknologi. Fagbevegelsen ønsker å ivareta og videreutvikle en rekke kvalitetskrav knyttet til utviklingen av vårt arbeidsliv og vil derfor måtte se på teknologitvikhlingen i dette

perspektiv. En rekke rammebetingelser og kvalitetskrav er allerede gitt i denne sammenheng. Vi vil få nevne:

- Full sysselsetting.
- Et godt arbeidsmiljø.
- Ivaretagelse av og videreutvikling av de ansattes innflytelse i arbeidslivet.
- Større likehet i fordelingen av samfunnets skapte verdier.
- Ivareta og videreutvikle de ansattes muligheter til faglig og personlig utvikling gjennom sitt arbeid.

Enhver teknologisk utvikling vil av fagbevegelsen bli vurdert ut fra disse grunnleggende kvalitetskrav. Det er derfor vår oppfatning at debatten om ny teknologi må få et langt videre perspektiv enn å belyse mikroprosessoren og dens konsekvenser. Den teknologiske utfordring er mer omfattende enn som så. Derfor vil fagbevegelsen støtte de tiltak innenfor forskningen som vil belyse konsekvensen av teknologit utviklingen i forhold til slike aksepterte kvalitetskrav i vårt samfunn.

Den økonomiske politikk må også være et aktivt virkemiddel i denne sammenheng. Den må understøtte og stimulere teknologisk utvikling i den retning som disse kvalitetskrav vil kreve. Samfunnet må legge til rette økonomiske muligheter for de reformer som tar sikte på å ivareta og videreutvikle bedre livskvalitet i vårt samfunn. Menneskenes forhold til arbeidslivet er en grunnleggende faktor i denne sammenheng. Helse er den viktigste indikasjon på kvaliteter i et samfunn. Ved inngangen til 80-årene opplever vi store forskjeller i fordelingen av helse som et gode i vårt samfunn. Svikt i sysselsettingen, et kvalitativt dårligere arbeidsmiljø, større ulikheter i fordelingen av de skapte verdier, en forringelse av menneskenes muligheter til faglig og personlig utvikling i arbeidslivet og økt fremmedgjøring, vil uvilkarlig føre til dårligere helse og virkelighetsopplevelse for store arbeidstakergrupper. Fagbevegelsen vil derfor stå vakt om en politikk som tar sikte på bedre livskvalitet. Sysselsetting, teknologi og arbeidsmiljø er grunnleggende problemområder i denne sammenheng.

Utredningen understreker behovet for større kunnskaper på disse områder. Landsorganisasjonen vil støtte dette syn. Derfor må det bevilges langt større midler til forskning. I denne forbindelse vil vi peke på at våre forbund må trekkes aktivt inn i dette arbeidet.

Vi vil også peke på den teknisk/økonomisk orienterte forskning og den ensidige innflytelse som næringslivet har på denne.

Forholdene må legges til rette for at fagbevegelsen får en langt sterkere innflytelse på denne forskningen. Denne forskningen må ikke lenger kunne operere fritt i forhold til samfunnets alminnelige kvalitetskrav og konsekvensforskning. Vi vil be om at videre utredninger belyser og vurderer disse forhold. Landsorganisasjonen vil peke på de ensidige industristeders situasjon og de vanskeligheter omstillinger skaper i disse lokalsamfunn. Utviklingen må følges nøye og de politiske myndigheter må legge vekt på at næringsgrunnlaget opprettholdes i disse samfunn.

Når de gjelder de psyko-sosiale sidene ved arbeidsmiljøet, tar utredningen opp flere utviklingstrekk som Landsorganisasjonen også er kjent med. Stikkordsmessig kan vi nevne endringer i jobbkrav og kvalifikasjonsnivå i arbeidstokken, endringer i kontaktmønstre og arbeidsrutiner samt tendenser til økt kontroll og styring av arbeidstakerne i arbeidssituasjonen. Mange av problemene som oppstår i arbeidsmiljøssammenheng som følge av bruk av ny teknologi, kan bare løses gjennom en sterkere medvirkning fra fagbevegelsen lokalt, noe som igjen forutsetter aktive og godt skolert tillitsvalgte på dette om-

rådet. Her har fagbevegelsen selv et stort ansvar for opplæring og støtte. Men også myndighetene har et ansvar for å gjennomføre de intensjoner som ligger i Arbeidsmiljøloven.

Landsorganisasjonen vil også peke på de grupper som vil stå svakest rustet til å møte strukturendringer i yrkeslivet. Vi tenker her på de unge som skal inn på arbeidsmarkedet, eldre yrkeshemmede, kvinner og arbeidssøkende uten yrkesutdannelse.

Vi vil også peke på den offentlige sektors rolle i en fremtidig sysselsettingspolitikk. Det må derfor gis klare fremstillinger av den rolle offentlig virksomhet skal spille i samfunnet.

De siste kapitlene i utredningen tar opp en diskusjon om industripolitikk og økonomisk politikk. Utviklingen på disse områder har stor betydning for utredningens hovedtema — sysselsetting og arbeidsmiljø. Kapitlene inneholder en rekke interessante problemstillinger og synspunkter, men de er ikke grunn-dige nok og må utvikles videre hvis de skal danne grunnlaget for en gjennomtenkt politikk. Utredningen avsluttes med å peke på tre ulike utviklingsalternativer gjennom 80-årene. Disse virker også noe overfladiske og vi finner derfor ikke å ville kommentere denne delen av utredningen. Vi vil allikevel gi uttrykk for at alternativ 2 synes å samsvare best med fagbevegelsens grunnleggende syn på samfunnsutviklingen: Solidaritet for et kvalitativt bedre samfunn.»

Støy på arbeidsplassene

Landsorganisasjonen uttalte seg i 1979 og 1980 om forslaget til støyforskrifter. Et sentralt punkt var gjennomføringen av forskriftene også i eksisterende virksomheter. Det ble holdt en konferanse mellom Kommunal- og arbeidsdepartementet og LO om saken, og LO sendte senere brev til departementet om saken. I brevet heter det:

«Landsorganisasjonen har vært og er fortsatt av den mening at forskriftene må gjennomføres fullt ut også for eksisterende virksomheter, og at det må settes en konkret frist for gjennomføringen i eksisterende virksomheter. Landsorganisasjonen har tidligere, jfr. vårt brev av 27. oktober 1980, akseptert en gjennomføringsfrist på 4 år for eksisterende virksomheter, dog slik at det skulle være mulig å gi tidsbegrensede dispensasjoner for eksisterende virksomheter hvor det ville kreves betydelige midler for å dempe støyen slik forskriftene krevet.

Landsorganisasjonen mener fortsatt at det skulle vært satt konkrete gjennomføringsfrister også for eksisterende virksomheter med hensyn til forskriftenes Kap. 2. og 4. Utkastet fastslår bare at gjennomføringen skal skje bransjevis og i samråd med bransjeorganisasjonene, arbeidsgiverorganisasjonene og arbeidstakerorganisasjonene. Landsorganisasjonen finner det ikke mulig å vurdere hva dette har for konsekvenser med hensyn til gjennomføringsfrister for eksisterende virksomheter, men vi frykter at det lett vil ta altfor lang tid å få gjennomført forskriftenes Kap. 2 og 4 innenfor enkelte bransjer. Støy er et så alvorlig problem for mange arbeidstakere at det burde vært satt en konkret frist for gjennomføringen av forskriftenes Kap. 2 og 4, slik at arbeidstakerne får et vern mot fysiske og psykiske skader ved støybelastninger.»

Diverse arbeidsmiljøspørsmål

I et brev til Kommunal- og arbeidsdepartementet har LO minnet om vedtak på Kongressen om utbygging av Arbeidsforskningsinstituttene. Spesielt er det viktig å rette søkelyset på belastningslidelsene som i dag er den mest alminnelige helsebelastning i vårt land, heter det i Kongressvedtaket. LO ber om at Arbeidsforskningsinstituttene blir styrket ressursmessig. Dette er nødvendig om arbeidslivets behov skal kunne bli dekket.

Asbest

I et brev til Direktoratet for Statens arbeidstilsyn har LO gitt uttrykk for at asbestforskriftene ikke blir fulgt i en rekke bedrifter. Arbeidstilsynet er derfor bedt om å skjerpe sin aktivitet på dette området gjennom sine inspeksjoner.

LO har også bedt Arbeidstilsynet om å ta initiativ til en totalregistrering av asbestforbruket i Norge. LO peker på at forskriftene om asbest av 1976 i prinsippet bygger på et generelt forbud mot asbest.

I en annen henvendelse til Arbeidstilsynet har LO vist til at vitenskapen internasjonalt har utvidet problemområdet til alle typer av mineralfibre, både naturlige og kunstige. Fibrenes kreftfremkallende egenskaper avhenger av fiberdimensjonene, og det er viktig fra en preventiv synsvinkel å studere fiberdimensjonene. LO har bedt om at asbestforskriftene fra 1976 blir utvidet til å gjelde alle mineralfiberprodukter som kan tenkes å ha sykdomsfremkallende egenskaper.

Brannfarlige og eksplosive varer

LO har overfor Statens Sprengstoffinspeksjon uttalt seg om forslag til endring i forskriftene om brannfarlige varer og forskrifter om eksplosive varer. Hensikten har vært å få felles advarselsmerking for brann-, eksplosjons- og helsefare.

LO uttalte at man så det som positivt med en harmonisering av de ulike forskrifter og regler for merking. Videre skrev LO:

«Landsorganisasjonen ser de fordeler det ligger i at regelverket i stor utstrekning er i samsvar med det som gjelder i EF-landene. Landsorganisasjonen vil imidlertid påpeke at kravet om entydige klare begreper må settes foran kravet til harmonisering. Vi sikter her særlig til forslaget om å ha en flammepunktgrense på 21° C mellom fareklassene «Meget brannfarlig» og «Brannfarlig», mens man ellers har 23° C som generelt flammepunktgrense for A-væsker. Vi deler her Sprengstoffinspeksjonens betenkeligheter, og Landsorga-

nisasjonen ber om at man vurderer muligheten av å komme fram til en felles temperatur for flammepunktgrense mellom fareklasse «Meget brannfarlig» og «Brannfarlig», på den ene siden og flammepunktgrensen for A-væsker på den annen side.

Landsorganisasjonen ser det videre som positivt at man innfører begrepet «Brannfarlige stoffer og produkter», slik at man også får med oksyderende stoffer og brannfarlige faste stoffer. Dette bl.a. på bakgrunn av den økende bruken av peroksyder innenfor deler av industrien.»

LO forutsatte for øvrig at man var innstilt på å justere forskriftene hvis det viser seg at enkelte bestemmelser slår uheldig ut i praksis.

Legetjenesten på oljeinstallasjonene

I brev til Helsedirektoratet har LO uttalt seg om instruks for ansvarshavende lege for faste og flyttbare installasjoner på Kontinentalsokkelen. I brevet skriver LO at instruksjonen er laget som om det bare er en enkelt bedrift/arbeidsgiver på faste og flyttbare installasjoner, mens forholdet er at de fleste bedrifter som er engasjert i oppdrag på sokkelen har egne bedriftslegeordninger. I brevet heter det videre:

«En må forutsette at en normalinstruks for ansvarshavende lege for installasjoner på kontinentalsokkelen må inneholde bestemmelser som tar hensyn til de forhold som er til stede. Det vil virke uheldig om en legger opp til ordninger som setter ut av funksjon eller overprøver en bestående bedriftshelsetjeneste som arbeidstaker er underlagt.

Landsorganisasjonen er videre av den generelle oppfatning at helsetjenesten offshore må baseres på de samme forutsetninger som for helsetjenesten i land, det vil si knyttes til forskrifter og til lov om helsetjeneste ved bedrifter, hvor det er lagt spesielt vekt på å se helsetjenesten i et videre perspektiv med sikte på forebyggende tiltak, og ikke bare overfladiske helsekontroller.

Vi er derfor helt enig i det som sies på side 27, hvor professor Hanao uttrykker ønske om å bruke ordene «arbeidsmiljø» og «yrkesmedisin» i forskriftene for å klarlegge begrepet forebygging.

Vi vil også presisere nødvendigheten av at tilsetting av helsepersonell skal drøftes i arbeidsmiljøutvalget i henhold til Arbeidsmiljølovens §24.

Instruksjonen må også endres slik at legen klart pålegges å være rådgiver også for de ansatte i de organer hvor dette er fastslått i forskrifter om bedriftshelsetjeneste. Helsemessige forutsetninger for ansettelse må bl.a. drøftes med de ansattes tillitsmenn og i arbeidsmiljøutvalget.»

Alexander L. Kielland-ulykken

LOs oljekartell har behandlet granskningsrapporten etter ulykken med boligplattformen «Alexander L. Kielland». Etter at undersøkelseskommissjonen våren 1981 hadde lagt fram sin

rapport, ble den sendt til høring i en rekke instanser. Oljekartellet nedsatte en arbeidsgruppe for å utarbeide LOs og Oljekartelletts kommentarer.

Fra hovedpunkter i denne uttalelsen kan nevnes:

«Landsorganisasjonen slutter seg til Kommisjonens intensjoner om at de anbefalinger som gis må få gyldighet også for andre typer mobile plattformer. Men vi vil legge til at de mobile enheter også må vurderes i relasjon til de faste installasjoner. Dette fordi beredskapsplaner må utarbeides for det lokale virksomhetsområde som omfatter både mobile og stasjonære plattformer samt skip og helikoptere. Det er således ikke tilfredsstillende at man ser på de forskjellige innretninger separat knyttet bare til et spesielt departement.»

«Det er hevet over enhver tvil at ved korrekt kontroll ville konstruksjonsvikten aldri ha skjedd, idet plasseringen av hydrofonholderen da ikke ville ha funnet sted. Selv ved en kontrollglipp i denne konstruksjonsfase skulle allikevel ulykken ha vært unngått ved senere kontroll av innsveist hydrofonholder.

Et forhold som ikke er forfulgt av Kommisjonen er at det ikke ved ombygging til boligplattform ble foretatt nye beregninger av vindmoment selv om vindarealet ble øket.

Kontroll går ikke bare på konstruksjon og utforming. Også innen daglig bruk er det nødvendig med kontroll. Landsorganisasjonen er derfor enig med Kommisjonen når denne fremhever at det er behov for å systematisere kontrollen. Dette gjelder den kontroll som utøves av ansvarlige myndigheter, klasseinstitusjon og av besetning.

Landsorganisasjonen mener også at det bør utredes om det er et årlig behov for kontroll på land av mobile plattformer.»

«Boreplattformer som blir lagt inntil en fast installasjon blir utsatt for ekstraordinære styrkemessige påkjenninger. I tillegg vil det alltid mellom to installasjoner som ligger tett ved hverandre oppstå strømøkninger i sjøen. Dette skjedde også ved denne ulykken og førte bl.a. til at livbøyer som ble kastet på sjøen driftet fort bort og at de som skulle svømme møtte uforutsett motstrøm.

Landsorganisasjonen mener derfor at boligplattformer ikke skal ligge inntil en fast installasjon med broforbindelse. I tillegg til de ovennevnte fareforhold reduserer man da også risikoen for kollisjon med velt mot fast installasjon.»

«Landsorganisasjonen finner det derfor mest hensiktsmessig at Sjøfartsdirektoratet blir satt i stand til å øke staben til et nivå som setter institusjonen i stand til å utføre enhver form og antall av kontroller.

Landsorganisasjonen er klar over at en slik oppbygging av Sjøfartsdirektoratet vil ta tid. Når det gjelder den løpende detaljkontroll kan Landsorganisasjonen derfor finne det praktisk at dette inntil videre delegeres til en klasseinstitusjon. Ved en slik delegering av kontrollen mener Landsorganisasjonen at man har utnyttet de nåværende ressurser best.»

Når det gjelder hjelpefartøyene uttalte LO/Oljekartellet at man ikke er fornøyd med antall ansatte i forhold til oppgaver disse kan bli stilt overfor og reiste således spørsmål om den reelle beredskap i en krisesituasjon.

Videre framholdt man at alle helikoptere må være pålagt å ha redningsheis og at det skal være 200 % kapasitet på livbåter, hvilket innebærer 2 ganger antallet av i dag.

Om sikkerhetsopplæring uttalte man bl.a.:

«Når det gjelder sikkerhetsopplæringen avdekker rapporten en lang rekke svakheter, fra mangel på sådan til mangelfull for dem som har fått den. Kom-

misjonen fremhever behovet for at sikkerhetsopplæringen omfatter bruk av absolutt alle de redningsmidler som er ombord i en plattform. Dette er selv sagt et meget viktig punkt som må ivaretas ombord, idet det på sikkerhetskurs i land kanskje ikke kan bli gitt en opplæring som dekker den aktuelle plattform. Et annet moment som det må tas hensyn til er at «hotellgjestene» på et flotel vil måtte tilbringe ca. 50 % av tiden på flotellet under én sikkerhetsinstruks og med én type utstyr, og ca. 50 % på en fast installasjon under et annet internt opplegg.»

Øg om den praktiske gjennomføring bl.a.:

«Landsorganisasjonen mener også at sikkerhetsopplæringen skal være realistisk, men da realistisk i forhold til de risika man har i næringen samt de forbundet med opplæringen. Det er nærliggende å spørre seg om ikke opplæringen må anlegges mer praktisk/realistisk enn naturtro/realistisk.

Med de rigide helsekrav som i dag stilles og stadige krav om naturtro sikkerhetsopplæring, vil et stort antall arbeidstakere som ellers er kvalifisert for arbeid i industrien ikke kunne klare «opptakskravene» til arbeid i oljevirksohmeten. Kravet til oljeindustrien må være at den er slik innrettet at de som er kvalifisert til å utføre adekvat arbeid i industrien på land også vil kunne gjøre dette offshore.

Det betyr at systemer og forhold legges til rette for dette. Det vil da være en umulighet at alle ansatte offshore er spesialister innen førstehjelp, røkyking, brannslukking, osv. Det riktige må derfor være å utdanne spesielt mannskap til slike spesialstillinger og oppgaver og om nødvendig heller øke antallet slike spesialstillinger både på mobile og faste installasjoner. Disse personer vil ha installasjonen og denne type sikkerhetsarbeid som sitt spesialfelt, mens de øvrige vil være spesialutdannet til helt andre arbeidsoppgaver og har også ofte installasjonen som sekundært eller temporært oppholdssted.

Landsorganisasjonen mener således at det på alle installasjoner og fartøyer etableres et fast sikkerhetsmannskap som har nødvendig spesialutdannelse og som står for ledelsen ved ulykker av enhver art. Om nødvendig må bemanningen trappes opp slik at disse sikkerhetsoppgavene kan ivaretas.»

Til slutt gjennomgikk en den kompliserte prosedyre som følges i de berørte offentlige etater i dag og uttalte:

«Landsorganisasjonen vil derfor be om at det nedsettes et utvalg, bestående av involverte parter, som skal ha som mandat å finne fram til en rasjonell organisasjons- og administrasjonsform. Herunder skal utvalget se på den totale virksomhet offshore som omfatter alle enheter — derigjennom å finne fram til et integrert opplegg for sikkerhet og kontroll samt daglig drift og arbeidsmiljø.»

Valg av arbeidstid

LO har fått høve til å uttale seg om en offentlig utredning (NOU 1980: 52) om valg av arbeidstid. Vi gjengir uttalelsen i sin helhet.

«1. Generelt om arbeidstid

Et viktig utgangspunkt for fagbevegelsens syn på arbeidstidsspørsmålene er retten til arbeid for menn og kvinner. Alle som ønsker å arbeide hel-

tid, skal ha mulighet til det. For at retten til heltidsarbeid skal bli reell, må ulike hindringer som foreligger for dette bli mindre.

Den som av spesielle grunner ønsker arbeid med kortere arbeidstid, bør ha denne muligheten. Det må imidlertid være i slike former at det ikke fører til betydelig negative konsekvenser for virksomheten eller for andre ansatte. LO vil uttrykke bekymring for det store innslag av deltid i visse bransjer og at det på enkelte arbeidsplasser faktisk er blitt helt dominerende. Dette kan føre til at arbeidstakernes stilling i arbeidslivet generelt blir svekket og da særlig i virksomheter med mye deltid.

For å motvirke en alminnelig svekkelse av arbeidstakernes stilling og for å sikre alle fulle sosiale rettigheter, er det nødvendig at innslaget av deltid begrenses og da særlig den helt korte deltid. Spesielt viktig er det at det foreligger mulighet til å gå over fra deltidarbeid til heltidsarbeid når behovet for den kortere arbeidstid ikke lenger foreligger.

Vi vet at det i dag nesten utelukkende er kvinner som jobber deltid. Deltidsarbeidet har først og fremst vokst fram innen yrker og bransjer kjennetegnet ved lavt lønnsnivå og en svak stilling for arbeidstakere også på andre måter. Det er således høyst tvilsomt om deltidarbeid i sin nåværende form har fremmet likestillingen.

Dersom deltidarbeid skal virke positivt på likestillingen, er det nødvendig at det ikke får dominere visse yrker og bransjer, men at et totalt sett moderat innslag av deltidarbeid blir fordelt på alle deler av arbeidslivet. Ut fra hensynet til likestillingen er det særlig viktig at muligheter til overgang fra deltid til heltid er til stede.

2. Om rett til nedkortet arbeidstid

LO støtter forslaget om å gi en lovbestemt rett til redusert arbeidstid for de som har spesielle behov for dette. Vi forutsetter at det i tilknytning til den foreslåtte lovtekst gis utfyllende bestemmelser som klart avgrenser retten til å dreie seg om de som har et reelt behov for nedsatt arbeidstid. Vi ber om mulighet til å kommentere de forskrifter som Departementet i denne forbindelse vil måtte utarbeide.

Etter LOs syn må lovteksten få et tillegg til 1. avsnitt som klargjør at eventuelle bestemmelser i tariffavtale må gå foran lovteksten, f. eks.: «... og dersom ikke annet følger av bestemmelser i tariffavtale der landsomfattende organisasjon er part».

Etter vårt syn bør arbeid på heltid fortsatt være hovedregelen på den enkelte arbeidsplass. Ikke minst ut fra hensynet til de heltidsansattes situasjon, er det svært viktig at tillitsmannsapparatet får mulighet til å påvirke innslaget av deltid på den enkelte arbeidsplass. Dette er det, så vidt vi kan forstå, tatt sikte på gjennom det forslag til lovtekst som foreligger.

Dersom arbeid på deltid skal være resultat av et reelt valg, er det helt nødvendig at muligheten til arbeid på heltid sikres. Vi kan derfor slutte oss til den formulering som gir deltidsansatte fortrinnsrett til utvidelse av arbeidstida når virksomheten skal øke bemanningen. Denne muligheten må gjelde både de som har fått redusert sin arbeidstid innenfor virksomheten og de som er ansatt direkte i deltidsstilling.

3. Timetallsgrenser i ulike ordninger

Etter LOs syn er det viktig at deltidsansatte sikres de samme rettigheter som andre arbeidstakere. For å oppnå dette må en imidlertid foreta visse avgrensninger. De timetallsgrenser som det er nødvendig å fastsette, må utformes slik at de på den ene side fanger opp den dominerende del av ar-

beidstakerne, men kan på den annen side ikke være så lave at det oppleves som urimelig av de heltidsansatte. Grensene bør også settes slik at de forebygger bruk av den helt korte deltid. Ut fra disse vurderinger finner LO at den grense på 15 timer utvalget har foreslått for ulike rettigheter virker fornuftig. Vi påpeker imidlertid at det ikke er myndighetene som fastlegger regelverket i de ordninger som er resultat av forhandlinger i arbeidslivet.

4. *Arbeidsledighetstrygd og deltid*

LO har merket seg utvalgets forslag om å gjøre det lettere for de som søker deltidsjobb å få ledighetstrygd. Da vi ikke har full kjennskap til hvordan dagens praksis virker, kan vi vanskelig gi uttrykk for noen klar oppfatning av dette. Etter vårt syn må det ikke være «for lett» å kvalifisere seg til dagpenger ved å presentere et ønske primært om deltidsjobb. Skal et slikt ønske kvalifisere til dagpenger, må det foreligge et reelt behov for redusert arbeidstid.

5. *Merarbeid*

De som arbeider deltid vil som oftest ha spesielle behov for dette. LO vil derfor slutte seg til utvalgets forslag om at arbeid utover den avtalte tid reguleres i Arbeidsmiljøloven og at arbeidstakeren gis tilsvarende beskyttelse som loven i dag gir for overtidarbeid.

Det er i dag vanlig at merarbeid innenfor bedriftens ordinære arbeidstid ikke gis spesiell betaling, men at merarbeid utover dette sidestilles med vanlig overtid. På den måten unngår en at to like kvalifiserte arbeidstakere, med samme arbeid i samme tidsrom arbeider med forskjellig time-lønn.

LO har ved denne anledning ikke gått nærmere inn på denne problemstillingen og heller ikke om den bør reguleres i lov eller avtaleverk.

Arbeid for psykisk utviklingshemmede

I et brev til Kommunal- og arbeidsdepartementet har LO avgitt uttalelse om en offentlig utredning om arbeid for psykisk utviklingshemmede (NOU 1980: 27).

LO gir uttrykk for at innstillingen er et godt tiltak for en generell oppvurdering av arbeidets betydning for de funksjonshemmede.

Videre sier LO:

«Ønsket om bedre arbeidsmuligheter for psykisk utviklingshemmede slutter vi oss fullt ut til. For store grupper i vårt samfunn — særlig barn og ungdom — er det i de senere år lagt stor vekt på teoretisk opplæring, mens arbeidsaktivitet ikke har vært prioritert like høyt. Dette har også gitt seg utslag i de nye tiltakene som er utbygd for psykisk utviklingshemmede. Her har en kanskje fått en uforholdsmessig sterk prioritering av ulike former for behandling framfor arbeidstilbud.

LO mener at arbeid er helt avgjørende for et menneskes utvikling. Det er på dette området et menneske først og fremst får utvikle og realisere sine ressurser. Enda viktigere er det at arbeid er den beste og mest grunnleggende form for sosialt fellesskap. Den beste form for samarbeid er nettopp *felles arbeid*.

Når det gjelder funksjonshemmede spesielt, er det i Norge i dag enighet om at *integrering* er det viktigste. Klarest kommer dette til uttrykk gjennom St.meld. 23 (1977—78) «Funksjonshemmede i samfunnet». Som tittelen sier, understreker denne meldingen at det nå er snakk om en integrering i samfunnet.

Ut fra vårt syn på arbeid, er en integrering av funksjonshemmede avhengig av at de selv utfører mest mulig av det arbeidet de kan klare og helst i samarbeid med andre. Psykisk utviklingshemmede har på grunn av sine lærevansker ekstra store problemer med å forstå sin egen hverdag når de systematisk blir utestengt fra reell deltaking i den.

Det er LOs oppfatning at den beste måten å gjøre folk mest mulig funksjonsdyktige på, er gjennom daglig arbeid. Mennesker — både med og uten funksjonshemninger — bør først og fremst beherske de mest grunnleggende og dagligdagse oppgaver. Først når dette beherskes, er tiden inne til å prøve seg videre.

I denne forbindelse vil en også understreke at de psykisk utviklingshemmede ikke er noen ensartet gruppe. I deler av utredningens formuleringer kunne dette med fordel kommet klarere fram.

Aktivitetstiltak for de som fungerer dårligst (nivå 1)

LO har ikke noe å bemerke til innstillingens forslag på dette punktet. Deltaelse i daglige gjøremål i bo- og nærmiljø står her sentralt. Dette er en oppgave som den funksjonshemmede kjenner til, men alt for ofte bare fra utsiden. Det er rengjøring, vask og reparasjon av klær, innkjøp, matlaging og oppvask. Veier kan måkes, gressplener klippes for hånd og gjerder kan males og repareres. Det ligger et utall av muligheter på disse områdene som hittil har blitt utført for — i stedet for av de psykisk utviklingshemmede.

Av bemanningsgrunner har det innenfor institusjonene altfor lenge vært vanskelig å få tid til å lære opp psykisk utviklingshemmede til slike oppgaver når de også skal utføres skikkelig. I dag er mulighetene blitt mye større de fleste steder. Avdelinger og institusjoner har færre beboere, personalet er blitt flere, mange av dem i spesielle stillinger som nettopp kan trekkes med her (lærere, ergoterapeuter m.fl.).

LO ser positivt på at spesialpersonale i en del tilfeller har innledet samarbeid om daglige arbeidsoppgaver nettopp med dem som har ansvaret for dette. Deres erfaringer er helt nødvendige når institusjonsbeboere skal delta aktivt i dette arbeidet.

Syssettingstiltak for særlig svakstilte (nivå 2)

Vi vil her støtte idéen om «arbeidssamvirke» i offentlig virksomhet og innen vernede bedrifter. Det er positivt at de som arbeider i vernede bedrifter etter hvert har fått tilnærmet normale lønns- og organisasjonsforhold. Dette har imidlertid bidratt til at store grupper psykisk utviklingshemmede som trenger lang tilvenningstid har hatt vanskelig for å få plass i disse vernede bedriftene.

De nye tiltakene, bygget opp omkring sykehusloven, er derfor helt nødvendige og bør utbygges videre enten i eller utenfor institusjon. De tradisjonelle arbeidsstuene bør bli mer lik slik virksomhet, slik innstillingen antyder, og overlate opplæring til skolen. Både innenfor den videregående skolen og gjennom voksenopplæringen er det store muligheter for å gi psykisk utviklingshemmede arbeidsforberedende trening.

Et annet spørsmål som må vurderes er muligheter for arbeid f.eks. på institusjonen en bor, men utenfor egen boavdeling. I Vedlegget til innstillingen peker flere fylker på denne muligheten. Eksempler på arbeidsoppgaver er her

arbeid ved andre boavdelinger, på vaskeriet, sentralkjøkken, som medhjelper på bil, medhjelper for vaktmester, gartner osv.

Når det gjelder arbeid for idrettslag og andre organisasjoner, bør dette vurderes i hvert enkelt tilfelle og i samarbeid med de arbeidstakerorganisasjoner som kan bli berørt.

Annet arbeid

LO har ikke noe å innvende mot de forslag som fremmes overfor andre grupper (nivå 3, 4 og 5), men vil peke på at velen fra vernet bedrift, spesielt for psykisk utviklingshemmede, til nesten normal deltaking i vanlig arbeidsliv, er lang.

I tillegg til de tiltak som er foreslått, mener vi det er viktig å gi økonomisk støtte til lokale, konkrete initiativ. Dette vil føre til at «like» funksjonshemmede kan få ulikt arbeid, men vi mener en utnyttning av lokale muligheter er av stor betydning.

Vi slutter oss videre til det hovedsyn at det er viktig å oppmuntre arbeidslivet til å gjøre plass for funksjonshemmede av alle kategorier. Et tiltak som her bør stimuleres er inntak av hospitanter i bedriftene med sikte på tilvenning til arbeidslivet.

Vi vil også peke på at status som uføretrygdet representerer en betydelig barriere mot deltakelse i arbeidslivet. En må her finne fram til tiltak som letter adgangen til arbeidslivet for de funksjonshemmede. Et viktig tiltak med dette siktemål er å utvide muligheter til en kombinasjon arbeid/trygd. Som hovedregel må en legge mye større vekt på attføring framfor uføretrygding enn hva som gjøres i dag.

Skole — arbeidsforberedende trening

Den nye videregående skolen gir særlig gode muligheter for at psykisk utviklingshemmede kan forberedes til en arbeidssinnsats. Det samme gjelder kurs og mer omfattende opplæring som arrangeres etter «Lov om voksenopplæring».

For det første kan psykisk utviklingshemmede få direkte arbeidsopplæring ved at undervisning og opplæring prioriterer dette høyere enn før. En slik utvikling er bl.a. avhengig av at personale med arbeidslivskunnskap trekkes inn i skolen.

For det annet kan opplæringstilbudene i større grad enn før tilflytte arbeidsstuer i vernet bedrifter slik at psykisk utviklingshemmede får bedre muligheter for læring og utvikling.

Arbeid, opplæring og inntekt

Stadig flere får lønn under skolegang og annen form for opplæring. LO vil derfor hevde at den oppmuntring det ligger i å motta «lønn», selv om den ofte er liten, må de psykisk utviklingshemmede få beholde når de går over fra en arbeidssituasjon til opplæring. Det er naturlig å oppfatte dette som omskolering.

Administrative ordninger

LO vil her slutte seg til at arbeidsmarkedsmyndighetene utvider sitt arbeids- og ansvarsområde til å omfatte flere av de tiltak som i dag ligger under sykehusadministrasjonen.

Dette er etter LOs oppfatning helt i tråd med stortingsmeldingene om psykisk utviklingshemmede og funksjonshemmede i det hele, og det generelle syn på

integrering som her er lagt fram. Arbeid som utføres av psykisk utviklingshemmede er å betrakte som arbeid.

For å kunne realisere de planer som innstillingen presenterer, er det helt nødvendig at kommunene får overført de nødvendige midler. I den økonomiske situasjon vi nå står overfor er det klart at staten må påta seg det finansielle ansvaret for å få planene gjennomført.

Forslag til 5-årsplan

I innstillingen foreslås det en 5-års utbyggingsplan. I denne perioden skal det gis statlige tilskudd til igangsetting av en rekke nye tiltak.

Som det framgår av det vi har sagt foran, slutter LO seg til hovedpunktene i innstillingen. Det er nå riktig å stimulere til tiltak som kan gi mer og bedre arbeid for psykisk utviklingshemmede. Etter vår oppfatning tar imidlertid innstillingen for lite vare på eksisterende erfaringer og utnyttelse av lokale muligheter. I vedlegg til innstillingen er dette klargjort gjennom en rekke uttalelser fra fylkene om deres syn og eventuelle videre planer.

Vi vil derfor fremme forslag om at det gjennom opplysnings- og veiledningsarbeid oppmuntres til å gi psykisk utviklingshemmede arbeidstilbud på det lokale plan. Dette må selvsagt suppleres med økonomiske støtteordninger.

Vi tillater oss også å reise spørsmål om ikke en 5-årsplan gir et noe hektisk og kortsiktig perspektiv på dette arbeidet.»

Industrifondet.

Industrifondet er ett av en rekke virkemidler som er opprettet for at industrien skal utvikle og omstille seg på en tilfredsstillende måte.

Industrifondets formål er å fremme utvikling av norsk industri og styrke bedriftenes konkurransevne. Dette skal Industrifondet medvirke til med sine virkemidler ved å finansiere og yte økonomisk støtte til tiltak på ulike felter som kan bidra til industriell utvikling og omstilling. Dette gjøres i nært samarbeid med Industridepartementet.

Industrifondets styre består av 7 medlemmer med personlige varamedlemmer, oppnevnt av Regjeringen for en periode på 4 år. Alle varamedlemmer har møteplikt. Av de 7 personlige varamedlemmer er to kvinner. LO er representert i styret v/Tor Aspengren. Han er også Industrifondets formann. Personlig vararepresentant for Tor Aspengren, er Liv Buck. Funksjonstiden løper til 31/12-1983.

Styret er inndelt i to saksforberedende utvalg for henholdsvis Industriavdelingen og Utviklingsavdelingens saker. Etter saksbehandlingen i utvalgene, samles styret og alle varamedlemmer i plenum for å fatte de endelige vedtak.

Industrifondet er en videreføring av:

Fondet for vekst og omstilling i industrien — Industrifondet.

Utviklingsfondet — fondet til fremme av forsknings- og utviklingsarbeider i industrien.

Omstillingsfondet — bevilgning til tiltak av betydning for industriens omstilling.

Ved Stortingsvedtak av 13/12 1979, ble de tre ovennevnte fond vedtatt slått sammen til ett fond under navnet Industrifondet.

Fondets virkemidler kan bare nyttes til «Industrielle foretag og foretag som har tilknytning til eller er av betydning for norsk industri».

I denne sammenheng kan Industrifondet medvirke ved:

- nyetableringer eller ekspansjon av bestående bedrifter
- rasjonaliserings- og effektiviseringstiltak i en bedrift og ved endringer i en bedrifts struktur
- fusjoner og andre former for sammenslutninger mellom bedrifter
- samarbeid mellom bedrifter
- gjennomføring og utnyttelse av forsknings- og utviklingstiltak i industrien
- omstillinger til endrede markedsforhold, teknologi og annet av betydning for industriens konkurransemessige situasjon
- refinansiering, omstilling og reorganisering av bedrifter som er kommet i økonomiske vansker og når en nedleggelse vil medføre et betydelig tap for norsk industrielt miljø eller føre til store sysselsettingsproblemer.

I 1981 er det holdt 11 ordinære styremøter og 5 ekstraordinære styremøter i Industrifondet. Det er behandlet 406 søknadsaker og 32 administrative saker.

Industrifondets virkeområde omfatter hele landet. I 1981 hadde Industrifondet i alt 13 finansielle virkemidler. Fra og med 1982 er bevilgningsrammene for flere av virkemidlene slått sammen, slik at det blir større fleksibilitet i utnyttelsen av de forskjellige virkemidler.

Når det gjelder forutsetningene for Industrifondets finansielle medvirkning er disse som følger:

- at Industrifondets virkemidler ikke blir brukt før de ordinære finansieringsmuligheter er utnyttet så langt det med rimelighet kan forlanges (med visse unntak for FOU-prosjekter og støtte til omstillingstiltak).
- at det er basert på bedriftsøkonomiske vurderinger. Foruten utsikter til lønnsomhet legges det vekt på at prosjektet

er samfunnsmessig ønskelig sett i relasjon til bedriftstruktur, indre og ytre miljø, sysselsetting m. v.

- at det er samsvar med intensjonene i de industripolitiske retningslinjer som blir trukket opp av myndighetene
 - at det foreligger tilfredsstillende planer for tiltaket
 - at søkeren har nødvendig kompetanse og økonomiske ressurser til å gjennomføre tiltaket
 - at eiere og kreditorer også tar en rimelig del av tapet når det gjelder Industrifondets deltakelse i gjeldsoppgjør
- Som en hovedregel for Industrifondets medvirkning forutsettes det også
- at tiltaket ikke allerede er gjennomført og
 - at det i de fleste tilfeller foreligger en rimelig andel privat- og egenfinansiering.

Av *Industriavdelingens* virkemidler ble det i 1981 bevilget i alt kr. 100,3 mill. i form av garantier, kr. 116,9 mill. i form av lån og kr. 62,1 mill. i form av tilskudd.

Av *Utviklingsavdelingens* virkemidler, ble det i alt bevilget kr. 160 mill. til 183 prosjekter.

Industriavdelingen var pr. 31/12 1980 engasjert i 248 bedrifter med i alt 74 200 ansatte. Utviklingsavdelingen var engasjert i 353 bedrifter med i alt 95 000 ansatte.

Totalt var Industrifondet pr. 31/12 1980 engasjert i 601 bedrifter med i alt 169 000 ansatte.

Distriktenes Utbyggingsfond

Rådet består av 14 medlemmer og vararepresentanter oppnevnt av Stortinget, 7 medlemmer og vararepresentanter oppnevnt av departementet.

LO er representert i Rådet med Evy Buverud Pedersen og Per Brannsten. Deres vararepresentanter er Kjell Lien og Harriet Andreassen. Funksjonstiden gjelder fram til 14. juni 1983.

Styret består av 15 medlemmer og vararepresentanter.

LO er representert i styret v/ Liv Buck. Hennes vararepresentant er Jan Balstad. Funksjonstiden gjelder fram til 14. mai 1985. Liv Buck og Jan Balstad er også med i den særskilte styringsgruppa for saker etter etableringsloven.

Styret har i 1981 hatt 11 ordinære møter og ett ekstraordinært møte, og har behandlet 709 støttesaker, 190 etableringssaker

og 72 meldinger. Den særskilte styringsgruppa for saker etter etableringsloven har også hatt 11 møter i 1981.

Distriktenes Utbyggingsfond feiret i 1981 20-års-jubileum. Når det gjelder omfanget av støtte fra DUF's virkemiddelapparat, utgjør denne i 20 årsperioden 11,5 milliarder kroner. Av dette er 6,6 milliarder lån, 1,8 milliarder garantier og 2,6 milliarder investeringstilskott.

Fordelingen er at Nord-Norge har fått ca. 35 %, Østlandet 30 %, Vestlandet 28 %, Trøndelag 12 % og Sørlandet 5 %.

9 000 tiltak med tilsammen 140 000 arbeidsplasser er støttet.

Utviklingen i 70-årene representerer en geografisk omfordeling av industrien i Norge til fordel for distriktene og i disfavør, særlig av de sentrale deler av Østlandet, representert ved fylkene omkring Oslo-fjorden.

I årene 1970—79 hadde følgende fylker en *økning* i sin industrisysseting:

Rogaland	5 000 ansatte
Nordland	2 600 ansatte
Møre og Romsdal	2 600 ansatte
Nord-Trøndelag	2 300 ansatte
Hedmark	2 150 ansatte
Sogn og Fjordane	2 050 ansatte
Troms	1 800 ansatte
Finnmark	1 250 ansatte
Aust-Agder	900 ansatte
Vest-Agder	800 ansatte
Oppland og Telemark	500 ansatte
Sør-Trøndelag	400 ansatte

Følgende fylker hadde en *reduksjon*:

Oslo	med	13 000
Østfold	med	3 500
Hordaland	med	1 800
Vestfold	med	1 200
Buskerud	med	400

I forbindelse med 20 års jubileet har fondet gitt ut på Tiden Forlag to bøker om distriktsutbygging i Norge:

1. Norsk distriktsutbygging.

Et oversyn — av Audun Bugjerde.

2. Bruddstykker av norsk distriktsutbygging slik vi har opplevd den — av Reidar Carlsen og Audun Bugjerde.

Etableringsloven har nå fungert i 5 år. Formålet med loven har vært å spre næringsvirksomheten. I femårs-perioden har den vært et nyttig virkemiddel med sikte på å påvirke utviklingen innen flere bransjer — særlig i de ekspansive bransjer som oljetilnyttet virksomhet, konsulentvirksomhet, EDB, reiseliv, varehandel m.m. Erfaringer med loven har vist at en kan få gode resultater ved å knytte vilkår til samtykke om etablering. Det har vært satt såvel sysselsettingstak som tidsavgrensing til samtykke om etablering i sentrale byområder. Det er også blitt satt krav om etablering i andre landsdeler.

Etableringsloven kan brukes på flere måter. Bl.a. kan den signalisere hvilke retningslinjer myndighetene ønsker for lokalisering av forskjellige arbeidsplasser, og dermed øke industrisysselsetting i distriktene.

Distriktspolitikk dreier seg om offentlig innsats for å gi innbyggere i svakt utbygde områder likeverdige livsvilkår med innbyggerne i sterkere utbygde områder.

Når det gjelder kvinner og distriktsutbygging, er det imidlertid et distriktspolitisk problem at kvinner i distriktene har en lavere yrkesfrekvens enn kvinner i sentra.

Kvinnens distriktsproblemer, knyttet til økonomiske forhold, får en best fram ved å sammenlikne livssituasjonen til kvinner i svakt utbygde og sterkt utbygde områder. Distriktskvinnene lever i større grad enn sentrumskvinnene av ulønnet produksjon, dvs. i husholds- og/eller familiebedriftsproduksjon.

Å oppnå inntektsgivende arbeid for distriktskvinnen betyr som oftest utflytting fra det lokalsamfunn hun er vokst opp i. Finnes det inntektsgivende arbeid, gir dette som regel lite rom for yrkesvalgmulighet. Gifter hun seg og får barn, kan hun ofte få problemer med å fortsette i yrkeslivet, bl.a. fordi barnehagetilbudet er dårlig i de fleste distriktsområder. Dessuten er husholdsforpliktelsene i distriktsområder oftere koblet til familiebedriftsoppgaver enn i sentrumsområder.

Det er et merkbart underskudd av unge kvinner i utkantstrøk. Dette skyldes at flere kvinner enn menn, spesielt de unge, forlater distriktene til fordel for sentraene der arbeidstilbudet er bedre. Dette har pågått så lenge at en i enkelte områder kan snakke om en kvinneavfolkning. En slik skjevhet har negative konsekvenser for det sosiale miljøet i distriktene, og kan bidra til en mindre gunstig befolkningsutvikling på lengre sikt.

I Finnmark fylke er det f.eks. 7,2 % flere menn enn kvinner. Det er flere kommuner hvor det er en særlig skjev sammenset-

ning i aldersgruppen 20—39 år. I 10 av Finnmarks 20 kommuner er det under 82 kvinner pr. 100 menn i denne aldersgruppen. Landsgjennomsnittet er 95.

En viktig oppgave i distriktpolitikken fremover må være å vie denne skjevheten større oppmerksomhet.

Når kvinners yrkes- og sysselsettingsmuligheter er langt bedre i sentrums- enn i distriktsområder, vil bare en distriktpolitikk som virker aktivt også for kvinner hindre en avfolkning av distriktene. Distriktpolitikken må ikke ta utgangspunkt i at mannen er eneforsørger. I årene som kommer vil færre kvinner godta ulønnet arbeid som økonomisk basisvilkår, og det må distriktpolitikken også ta konsekvensen av.

Bruken av leiefirmaer

En viktig sak av stor betydning i dag og på lang sikt, som har vært til behandling i LOs Oljekartell, er spørsmålet om bruk av leiefirmaer som ble behandlet i «Innstilling fra statssekretærutvalg om bruk av leiefirmaer i verkstedindustrien». Her uttalte man bl.a.:

«Landsorganisasjonens primære målsetting er å begrense tendensen til å ta i bruk utleiefirmaer. Allikevel finner man at en rekke servicebedrifter er ønskelig opprettholdt grunnet at de over tid har vist seg å fungere tilfredsstillende. Det tenkes da på de etablerte ordninger med servicebedrifter av forskjellig slag som ansetter sine arbeidstakere fast og utfører serviceoppgaver i storindustrien mer eller mindre ut fra stående oppdrag. Det er således ønskelig at det foretas en grenseoppgang mellom denne type servicebedrifter og leiefirmaer slik disse florerer, først og fremst innen verkstedsindustrien og spesielt relatert til oljevirkksomheten.»

«Landsorganisasjonen sier seg enig med utvalget i at det er ønskelig med et samarbeid innen verkstedindustrien for å oppnå en positiv effekt når det gjelder bruk av leid arbeidskraft, men vi kan ikke se at det er tilfredsstillende at det kun henstilles til verkstedindustrien å samarbeide nærmere.

Landsorganisasjonen mener at det må skje en sentral styring av planleggingen dersom man ønsker å oppnå en struktur innen offshoreprosjektene som ikke bare blir et resultat av vedtak som fattes i oljeselskapene og verkstedindustrien alene.»

«I den utstrekning leiefirmaer blir tillatt brukt er Landsorganisasjonen enig i at:

- utleiefirmaet skal være registrert som aksjeselskap i Norge,
- firmaet skal ha ordnede overenskomstforhold,
- firmaet har etablert en opplæringsvirksomhet,
- firmaet har en organisasjonsplan,
- det forhandles med de tillitsvalgte for utleiebedriftenes faste ansatte,
- firmaet også driver egenproduksjon.»

Innstillingen behandlet også spørsmålet om en mer liberal holdning til de arbeidsordninger som er fastsatt i Arbeidsmiljøloven, og man uttalte her:

«Hva spørsmålet om arbeidstiden angår ser Landsorganisasjonen meget alvorlig på den tendens innstillingen representerer. Slik man har valgt å tolke Arbeidsmiljølovens Kap. X, Arbeidstid, får man en situasjon hvor man *alltid* kan påberope seg §47, 2 c), *uansett* hvor man arbeider, dersom familien ikke bor på samme sted. En slik tolkning går etter vårt syn ut over det lovens tekst gir grunnlag for. Ringeffektene ville etter Departementets tolkning bli at begrensningen i bruk av leiefirmaer ville bli umulig og konkurranseforholdene for stedbunden *industri* ville bli håpløse. Landsorganisasjonen må derfor på det sterkeste *advare* mot en uthuling av Arbeidsmiljøloven på dette punkt.»

Avslutningsvis ble det uttalt:

«Generelt ser Landsorganisasjonen det som nødvendig at man er mer restriktiv til etablering av utleiefirmaer og at man bestreber seg på å styrke bestemmelsene for tillatelse til slik utleievirksomhet. Likeledes finner Landsorganisasjonen det påkrevet at det legges opp til en styring av oljevirksomheten slik at aktivitetsnivået reguleres i henhold til de intensjoner man har når det gjelder sysselsetting og arbeidsmiljø.»

Langtidsplan for Televerket

LO fikk til uttalelse forslag om en langtidsplan for Televerket. I sitt brev til Samferdselsdepartementet henviste LO til de uttalelsene som var avgitt av våre to forbund innenfor etaten, Norsk Tele Tjeneste Forbund og Telegrafmennesenes Landsforbund. LO ga sin tilslutning til disse uttalelsene og understreket spesielt følgende hovedpunkter:

- Televerkets monopolstilling må opprettholdes.
- Det er en topprioritert oppgave å avvikle telefonkøen.
- Televerkets virksomhet og innkjøpspolitikk må gi impulser til norsk industri, ikke bare ved innkjøp, men også ved å trekke norske bedrifter inn i forskning og utviklingsarbeid.
- Ved utvikling av nye teletjenester legger LO vekt på å skape meningsfylte arbeidsplasser.

Nord-Norge-banen

På Kongressen i mai gikk et flertall inn for videreføring av Nord-Norge-banen fra Fauske. Dette ble Samferdselsdepartementet underrettet om etter Kongressen. Kongressvedtaket var slik:

«LO vil be Regjeringen snarest fatte forpliktende vedtak om videreføring av Nord-Norge-banen.

Kongressen vil peke på den store betydning dette kommunikasjonsmiddel vil ha for bevaring av bosetting og utvikling av næringslivet i vår nordlige landsdel.

En stamjernbane gjennom den nordligste landsdel vil gi befolkningen der et transporttilbud tilnærmet det øvrige land. Videre vil Kongressen peke på de positive ressurs- og miljøvennlige sider ved dette kommunikasjonsmiddel.»

Samarbeidsrådet LO/N.A.F.

Samarbeidsrådet har i 1981 hatt følgende medlemmer:

Fra Norsk Arbeidsgiverforening:

Adm. direktør Pål Kraby (formann i Rådet for 1981) direktør Kaare N. Selvig og direktør Hans W. Riddervold.

Varamedlemmer: Direktør Paul Martens, direktør Lars Chr. Berge og adm. direktør Leif Fr. Onarheim.

Fra Landsorganisasjonen i Norge:

Formann Tor Halvorsen, nestformann Leif Haraldseth og forbundsformann Eivind Strømmen.

Varamedlemmer: Avdelingsleder Egil Ahlsen og sekretær Yngve Hågensen.

Som observatører: Formann i Forskningsutvalget, adm. direktør Tor Seim, kontorsjef Petter Thon, N.A.F., og sekretær Harry O. Hansen, LO.

Samarbeidsrådet har i 1981 holdt ett møte. Møtet behandlet bl.a. deltakelse i styringsgruppe for en nærmere undersøkelse av utviklingen ved Skotfoss Bruk, virksomheten i Forskningsutvalget, NPI/Rådets undersøkelse av virksomheten i Bedriftsutvalgene, oversikt over tilståtte refusjoner til bedriftsinterne konferanser om samarbeidsforhold, gjennomføring av kurs/konferanser i 1981 og revisjon av brevkurset Årsregnskapet.

11. mars 1981 ble det holdt en felleskonferanse mellom LO og N.A.F. om «Arbeidsorganisasjon som virkemiddel i næringslivet i 80-årene». Forsker Per H. Engelstad og direktør Finn Lied deltok som innledere. Konferansen samlet 25 deltakere fordelt med en halvpart på hver av hovedorganisasjonene.

Undersøkelsen av virksomheten i bedriftsutvalgene ble igangsatt våren 1981 da det ble sendt ut henvendelser til 1244 medlemsbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening. I oktober ble

det avgitt en foreløpig rapport bygget over 440 besvarelser av det utsendte spørreskjema. Endelig rapport forventes medio 1982.

I 1981 ble det avviklet 8 felleskurs i samarbeidsforhold med 283 deltakere fra 85 bedrifter. Fra starten i 1971 og fram til utgangen av 1981 har det vært holdt 91 felleskurs med i alt 3271 deltakere fra 1096 bedrifter. Videre har det vært avviklet 2 konferanser for bedriftenes styremedlemmer med 82 deltakere fra 22 bedrifter. Det har i alt vært avviklet 31 konferanser med 995 deltakere fra 312 bedrifter fra starten i 1975 til utgangen av 1981.

For medlemmer av arbeidsmiljøutvalg har det i 1981 vært holdt 8 konferanser med 364 deltakere fra 91 bedrifter. Fra starten i 1979 har det i alt deltatt 1027 deltakere fra 225 bedrifter på i alt 19 konferanser.

Bransjerådene

Det var ved utgangen av året 18 bransjeråd med representanter for de respektive fagforbund. Vi bringer her en liste over rådene og fagforbundenes representanter.

Bergverkene:

Reidar Dahl, Limingen. Varamedlem: Ellert Enoksen, Skaland, begge Norsk Arbeidsmandsforbund.

Ivar Skredderhaug, Norsk Arbeidsmandsforbund. Varamedlem: Terje Storjord, Sulitjelma.

Arvid Dyrge, Franzefoss Bruk. Varamedlem: Arnstein Remmen, Altermark Kleberstenbrudd.

Eilif Ellefsen, Follidal verk, Hjerkin.*)

De med *) er fra Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.

(Ellefsen er varamedlem for Viggo Hegerstrøm, Follidal verk. NITO.)

Elektronisk industri:

Nestformann Jan Balstad, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Varamedlem: Sekretær Kåre Haga, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Produktivitetsarbeider Erland Mikkelsen. Varamedlem: Spesialarbeider Helga Trulsrud.

Herberge- og serveringsnæringen:

Forbundsformann Eivind Strømmen og nestformann Arne Løken, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. Varamedlemmer: Forbundssekretær Andreas Nordli og Gry Midle.

Hermetikk- og konservesindustrien:

Sekretær Rolf Frøysland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund. Varamedlem: Svea Haarr, Hafsfjord.

Ingrid Nybakken, Brumunddal. Varamedlem: Ruth Kolstad, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund. Arbeidsleder Trygve Tvedt, Stavanger.*)

Kjøttbransjen:

Sekretær Arne Moe, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund. Varamedlem: Pøsemaker Øvind Hauger, Oslo. Fabrikkmester Anker Eriksen, Fredrikstad.*)

Konfeksjonsindustrien:

Forretningsfører Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet. Varamedlem: Anders Brevik, Bekledningsarbeiderforbundet.

Syerske Ingeborg Jacobsen, Drammen. Varamedlem: Arbeidsleder Aud Irene Arnesen, Hamar.

Arbeidsleder Lars Nordbø, Blystad-Udis A/S, Hønefoss.*)

Motorindustrien:

Sekretær Jan Sandbæk, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Varamedlem: Sekretær Gunnar Halvorsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Karl Kr. Holst, Bergen. Varamedlem: Hans Otto Robberstad, Urangsvåg.

Møbel- og innredningsindustrien:

Forbundsformann Olaf Axelsen, Mogata 11 B, Oslo 4. Vararepresentant: Hovedkasserer Rolf Johnsen, Villaveien 7, 2010 Strømmen.

Sildolje- og sildemelindustrien:

Sekretær Birger Blomkvist, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Varamedlem: Wilhelm Thoresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Industriarbeider Lars Mong, Egersund. Varamedlem: Industriarbeider Andreas Steinsland, Egersund, begge Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Småskips- og båtbyggerier:

Sekretær Gunnar Halvorsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Varamedlem: Sekretær Trygve Hartvedt, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Arne Leirvik, Hemnesberget. Varamedlem: Ingvald Myrseth, Lofoten

Anders Setervik, Leirvik i Sogn. Varamedlem: Olav Alstad, Kyrksæterøra.

Skipsbyggingsindustrien:

Sekretær Gunnar Halvorsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Varamedlem: Sekretær Trygve Hartvedt, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Kåre Fiskeseth, Landås. Varamedlem: Knut Løkke, Torp.

Skogbruket:

Distriktssekretær Torstein Lund, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Varamedlem: Nestformann Magne Johannessen, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Skotøy- og lærindustrien:

Sekretær Willy Elvann, Bekledningsarbeiderforbundet. Varamedlem: Syerske Asbjørg Fredriksen, Sagstua.

Skotøyarbeider Torbjørn Simonsen, Sandefjord. Varamedlem: Anna Helene Aasbakken, Vang.

Steinindustrien:

Egil Gulbrandsen, Oslo. Varamedlem: Kjell Martinsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Stiger Olav Kjøllestad, Folldal.*)

Støperiindustrien:

Sekretær Harald Hansen. Varamedlem: Sekretær Oddbjørn Møller, begge Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Former Thormod Pettersen, Drammen. Varamedlem: Former Arvid Johansen, Tønsberg.

Støperiingeniør Tore Berntsen, Oslo.*)

Tekstilindustrien:

Sekretær Kristian Hytten, Bekledningsarbeiderforbundet.

Tekstilarbeider Johan Moldvær. Varamedlem: Tekstilarbeider Åse Høgenhaug, Oslo.

Hovedkasserer Marie Lindquist, Bekledningsarbeiderforbundet. Varamedlem: Arbeidsleder Reidun Taranger, Espeland.

Treforedlingsindustrien:

Forretningsfører Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund. Varamedlem: Arne Marthinsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.

Bjørnar Skogstad, Tofte i Hurum. Varamedlem: Georg Lyngseth, Follafoss.

Trelastindustrien:

Sekretær Sigurd Engen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. Varamedlem: Sekretær Knut Mansås, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Trelastarbeider Ingvald Iversen, Hamar. Vararepr. Sekretær Borgar Aasterud, Hønefoss, begge Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Nestformann Magne Johannessen, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Varamedlem: Sekretær Einar Engseth, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Formann Thor H. Møller, Halden.*)

De med*) er fra Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.

3. Sosialpolitikk — Familie- og forbrukersaker

Inntektsregulering for pensjonistene

Følgende krav ble reist av Norsk Pensjonistforbund og LO i forbindelse med stats- og trygdebudsjettet for 1982.

«Prinsippvedtak om behovet for opptrapping av minstepensjonene

Regjeringen må fatte et prinsippvedtak som stadfester behovet for opptrapping av minstepensjonene. Vedtaket må også inneholde en erklæring om at minstepensjonistenes kjøpekraft må øke klart sterkere enn kjøpekraften til en arbeidstaker med gjennomsnittlig lønnsinntekt.

Skatteomleggingen

Det forslag som flertallet i Leveraas-utvalget la fram om skatteleggingen av pensjonister, må gjennomføres fra årsskiftet 1981—1982.

Pensjonistenes deltakelse i råd, utvalg og styrer

Det må snarest mulig opprettes eldreråd i alle kommuner. Fra pensjonistenes side ser vi dette som svært viktig. Vi kan ikke akseptere at avgjørelser som klart berører pensjonistenes livssituasjon fattes uten at pensjonistene selv har hatt mulighet til å øve innflytelse på resultatet.

Honnørbilletter

Ordningen med honnørbilletter på hurtigruta må utvides til også å gjelde i de tre sommermånedene. Generelt bør alle former for sperredager som er knyttet til honnørbillettordningene fjernes.

Stønad til driften av Norsk Pensjonistforbund

Pensjonistforbundet har planer om å opprette kontorer i alle fylker som kan bidra til at informasjon om pensjonistrettigheter i forhold til trygden bedres. Vi vil derfor be om at Sosialdepartementet bevilger kr. 200 000 i støtte for hvert fylkeskontor som opprettes og kr. 300 000 i støtte til et kontor i Oslo.

Støtte til bladet «Pensjonisten»/informasjonsseminar

Bladet «Pensjonisten» er et viktig informasjonsorgan overfor pensjonistene. De ordninger som er etablert med støtte fra Staten til driften av bladet må derfor videreføres og utbygges. Støtten til det årlige informasjonsseminaret må opprettholdes.

Refusjon av utgifter til briller, tannlege og øyebehandling

Utgiftene til anskaffelse av briller, øyebehandling og tannbehandling er utgifter som kan bety mye på pensjonistenes budsjetter. Vi vil derfor gjenta kravet om at det må innføres en refusjonsordning for utgifter til anskaffelse av briller for personer over 70 år. Likeledes bør utgifter til tannlege og øyebehandling revideres.

Bostøtte

Ordningen må forbedres og forenkles.»

Resultater man oppnådde var følgende. På grunn av prisutviklingen ble grunnbeløpet i folketrygden økt med kr. 500,— fra 1. oktober 1981. Dette gav en minstepensjon for henholdsvis enslige og ektepar hvor begge er pensjonister på kr. 29 508 og kr. 47 790.

Fra protokollen siteres videre.

«Det er Regjeringens forutsetning at pensjonsreguleringen pr. 1. mai 1982 skal gi minstepensjonistene en noe bedre inntektsutvikling i 1982 enn for gjennomsnittet av lønnstakerne. Pensjonsreguleringene må vurderes i lys av den generelle økonomiske utvikling.

I tillegg til inntektsoverføringene som skjer gjennom kontantutbetalinger av trygder og pensjoner, går det ut store beløp i form av tilleggs pensjoner og andre ytelser finansiert over kommunebudsjettene til beste for pensjonistene.

Videre bidrar tiltak over stats- og trygdebudsjettet til å bedre pensjonistenes levekår. Noen av de viktigste er tilskott til hjemmehjelp, hjemmesykepleie, kommunale tiltak for eldre og uføre, utbedring av boliger, bostøtte og tilskott til telefon for eldre og uføre.

Bevilgningene til disse ordningene foreslås økt i forhold til 1981 med om lag 162,3 mill. kroner til vel 1 419,5 mill. kroner.

(i 1 000 kroner)					
Kap.	Post	Benevnning	SIII 1981	Forslag 1982	Økning
552	70	Tilskott til utbedring av boliger	85 000	85 000	0
644	60	Hjemmehjelp	438 800	519 000	80 200
670	60	Tilskott til tiltak for eldre og funksjonshemmede	155 000	155 000	0
675	60	Tilskott til reduksjon av boutgifter	80 000	80 000	0
	70	Bostøtte	241 000	285 000	44 000
09.71	60	Refusjoner (tilskott til telefon for eldre og uføre)	41 000	44 000	3 000
10.50	60	Hjemmesykepleie m.v.	216 400	251 500	35 100
I alt			1 257 200	1 419 500	162 300

2. Under kap. 741 post 74 (ny) er det bevilget i alt kr. 3 500 000.

74. Tilskott til funksjonshemmedes og pensjonistenes organisasjoner.

De funksjonshemmedes og pensjonistenes organisasjoner ivaretar viktige oppgaver for sine medlemmer. For å støtte driften av organisasjonene, foreslår departementet opprettet en ny post for driftstilskott.

I forslaget er inkludert et beløp på kr. 300 000 som gjelder Norsk Pensjonistforbunds informasjonsseminar og støtte til bladet «Pensjonisten». Beløpet er overført fra kap. 641 post 70.

Den nærmere fordeling av bevilgningene vil bli foretatt etter drøftinger med organisasjonene.

3. På Samferdselsdepartementets budsjett er det avsatt 2 mill. kroner til en utvidelse av honnørbillettordningen. Utvidelsen består i at karantenetiden reduseres fra 3 til 2 måneder ved at august måned unntas fra karantene. (Da det er fare for at en slik endring vil koste mer enn 2 mill. kroner, tas det forbehold om å komme tilbake ved komitébehandlingen med forslag om å oppheve karantenetiden, men innføre distansebegrensninger i sommermånedene, i stedet for å begrense karantenetiden.)
4. Satsene for grunn- og hjelpestønad og stønad til barnetilsyn foreslås økt med 12 % fra 1. januar 1982 i forhold til satsene pr. 1. januar 1981. Det er forutsetningen at satsene bare skal endres pr. 1. januar i 1982. Trygdebudsjettet omfatter forslag til særskilt vedtak om stønadsatser for 1982. Jfr. vedlegg.
5. For pensjonister som er innlagt i helseinstitusjon gjelder en friperiode på tre måneder før pensjonsytelsen eventuelt blir omregnet og avkortet. Departementet vil fremme forslag om at friperioden settes ned til to måneder fra og med 1982. Innsparingene er anslått til 30 mill. kroner for 1982 og er tatt hensyn til i budsjettforslaget.
6. Det foreslås at egenandelen ved legebesøk forhøyes fra ca. 25 til ca. 30 % av utgiftene. Mindreutgiften er anslått til 75 mill. kroner.
Videre foreslås det at egenandelen ved reise til lege, sykehus o.l. forhøyes fra kr. 4,- til kr. 10,- pr. reise.
Mindreutgiftene er anslått til 50 mill. kroner.»

Når det gjelder punktene 5 og 6 ble pensjonistenes representanter først kjent med disse forslagene i møtet 5. oktober og beklaget dette.

Deltidspensjon og førtidspensjon

En offentlig utredning om deltidspensjon og førtidspensjon fra Folketrygden ble ferdig høsten 1980. LO var blant de organisasjoner som fikk uttale seg. Uttalelsen ble laget etter at forbundene var gitt høve til å si sin mening.

I den felles uttalelsen fra LO blir det gitt uttrykk for behovet for en ordning der den enkelte kan velge redusert arbeidstid som en naturlig overgang til pensjonsalderen, og slik at lønns- tapet kan bli kompensert gjennom trygd. Norge har en meget høy pensjonsalder, og forslaget om førtidspensjon er et skritt på veien til en alminnelig nedsettelse av pensjonsalderen.

Til forslagene hadde LO disse kommentarene:

Deltidspensjon

«Landsorganisasjonen er enig med utvalget i at det eksisterer behov for å gi eldre arbeidstakere økte valgmuligheter når det gjelder adgangen til å redusere arbeidstiden. Vi er videre enig med utvalget i at skal en slik valgmulighet være reell må inntektstapet som følge av reduksjonen i arbeidstid kompenseres med trygdestønad.

Utredningen behandler også spørsmålet om en slik ordning vil presse eldre arbeidstakere over i pensjon til fordel for unge og mulighetene for å få til deltidspensjoner.

Landsorganisasjonen vil understreke at det må legges stor vekt på å legge forholdene slik an at de eldre arbeidstakere står overfor et reelt valg om deltidspensjon.

Til de enkelte forslag bemerkes:

1. LO vil foreslå at adgangen til deltidspensjon avgrenses til aldersområdet 62 til 67 år, og ikke som utvalget foreslår: 64 til 67 år.
2. Kravet til tidligere tilknytning til arbeidslivet er vi enig i.
3. Vi er enig med flertallet i at kravet til minste ansettelsestid hos arbeidsgiver umiddelbart før nedsettelsen, settes til seks måneder.
4. Vi er enig med flertallet i at nedsettelse av arbeidstiden settes til 5 eller flere timer pr. uke.
5. Vi er enig i at kravet til arbeidstid etter nedsettelsen settes til 15 timer eller flere pr. uke.
6. Vi er enig med flertallet i at kompensasjonen settes til 50 prosent for alle bortfalte timer.
7. Vi er enig i at deltidspensjonen reguleres i samsvar med endringer i Folke-trygdens grunnbeløp.

Etter vår mening er 64 år en for høy terskel for å få deltidspensjon, og vi vil derfor foreslå 62 år som nedre grense. Vi henviser her til den svenske ordningen som fungerer med 60 år som nedre grense. Vi henviser videre til at LO i sitt Handlingsprogram vil gå inn for 65 år som ordinær pensjonsalder og med mulighet til å fratrukke ved fylte 62 år. Vi henviser også til det som er sagt om den generelle høye pensjonsalder i Norge.

Førtidspensjon

Landsorganisasjonen er enig med flertallet i at det innføres en førtidspensjon uten prøvning av arbeidsevne. Til de enkelte punkter i utvalgets forslag har vi disse kommentarer:

1. LO vil foreslå at adgangen til uttak av førtidspensjon står åpen for alle trygdede fra fylte 62 år.
2. Vi er enig i at pensjonen ytes uten inntektsprøving.
3. LO vil foreslå at det gis forsørgningstillegg til pensjonen.
4. Pensjonisten kan velge mellom hel og halv pensjon.
5. Vi er enig i at det skattelegges likt med arbeidsinntekt.
6. LO kan ikke gi sin tilslutning til at det gjøres varig pensjonsfradrag i pensjonen etter fylte 67 år. Dette vil innebære en usosial løsning. Etter vårt syn er disse arbeidstakere oftest de dårligst stille både økonomisk og helsemessig. Ordningen vil virke urimelig ved at disse forsøkk på egen alderspensjon ved at de senere må tilbakebetale dette i form av varig trekk i alderspensjonen.

På denne måten vil også forslaget innebære et økt press til å søke uføretrygd.

LO kan derimot tenke seg et fradrag i den tiden som pensjonister tar ut førtidspensjonen før ordinær pensjonsalder.

7. Vi er enig i utvalgets forslag til samordningsbestemmelser.

Når det gjelder punkt 1 og forslaget om 82 år viser vi til det som er anført under avsnittet om deltidspensjon.

Til slutt vil vi si oss enig i utvalgets konklusjon om å legge ordningen med deltidspensjon til trykdeetaten.»

Likestillingsrådet

Evy Buverud Pedersen har vært LOs representant i Likestillingsrådet i den tid Harriet Andreassen var medlem av regjeringen. Helga Trulsrud, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, har vært vararepresentant. Likestillingsrådet har i 1981 hatt 7 møter og behandlet 45 saker.

Mye av rådets arbeid i 1981 har bestått av oppfølging av Handlingsplan for likestilling. Det har dessuten vært arbeidet med barnehagespørsmål, utdanningsspørsmål, sysselsettings-spørsmål, lønsspørsmål og arbeidstidsspørsmål. En undersøkelse er satt i gang innenfor hotell- og restaurantnæringen for å finne utviklingen av lønns-, utdannings- og arbeidsvilkår for kvinner og menn i denne næringen i de senere år. Videre er det satt i gang en undersøkelse innenfor offentlig virksomhet. Undersøkelsen tar sikte på å bringe klarhet i hvilken utvikling som har skjedd for de stillingskategorier som ble tatt opp i NOU 1974 nr. 47, utredning om kvinneyrkers lønsplassering innenfor offentlig virksomhet. Arbeidet er satt i gang for å utarbeide temahefter til en debattserie. Det første heftet vil omhandle kvotering. Likestillingsrådet har i løpet av 1981 sendt henvendelser blant annet til en del organisasjoner og institusjoner med anmodning om å bedre representasjonen av kvinner ved oppnevning av representanter.

Det har i løpet av året vært holdt en rekke møter, kurs og konferanser. Likestillingsrådets kontaktkonferanse med organisasjonene i 1981 behandlet utdanningsspørsmål for kvinner.

Varefaktakomiteen

Varefaktakomiteen er opprettet som et frittstående samarbeidsorgan mellom organisasjoner og institusjoner som representerer forbrukerne, næringslivet, forskningen og det offentlige. LOs representanter i Varefaktakomiteen 1981 var: Evy Buverud Pedersen, LO, og Elida Haugan, Bekledningsarbeiderforbundet, med henholdsvis Anders Brevik, Bekled-

ningsarbeiderforbundet og Linken Holbø, Bekledningsarbeiderforbundet som vararepresentanter.

Varefaktakomiteen har hatt ett møte i 1981. Møtet behandlet melding om ny deklarasjonsordning, framtidig bruk av Varefaktakomiteens deklarasjonsordninger, og det ble gitt orientering om omorganisering av forbrukerinstitusjonene.

Møtet (års møtet) valgte Varefaktakomiteens arbeidsutvalg som består av 9 representanter. Evy Buverud Pedersen er medlem av arbeidsutvalget med Anders Brevik, Bekledningsarbeiderforbundet, som vararepresentant. Arbeidsutvalget fungerer også som rådgivende utvalg for gjennomføring av lov av 24. mai 1968 om merking av forbruksvarer og som forvaltningsorgan for næringsmiddel- og tekstilforskriftene. Arbeidsutvalget hadde i 1981 9 møter og behandlet 65 saker. Av saker som ble behandlet kan nevnes avtale mellom Radioleverandørenes landsforbund og Varefaktakomiteen. Innstilling om fremtidig bruk av Varefaktakomiteens deklarasjonsordninger. Tilbaketrekking av næringsmiddelformularer. Overgangsordninger for frivillige varedeklarasjoner og standardisering av vedlikeholdssymboler for tekstiler.

Arbeidsutvalget som forvaltningsorgan hadde i 1981 8 møter, og behandlet 31 saker. Hovedsaklig saker i forbindelse med kontroll etter tekstilforskriftene, kontroll etter næringsmiddelforskriftene og dispensasjonssaker vedrørende de samme forskriftene.

Arbeidsutvalget som rådgivende utvalg hadde i 1981 fem møter og behandlet 13 saker.

Ferieloven

Det offentlige utvalg, oppnevnt ved Kgl.resolusjon av 20. februar 1976, leverte sin utredning 27. november 1981. LO har vært representert i utvalget med advokat Steinar Halvorsen og førstesekretær Liv Buck.

Fra utredningens sammendrag gjengis følgende:

Utvalgets oppnevning og arbeid

Ferielovutvalget ble oppnevnt i statsråd 20. februar 1976. Utvalget har som medlemmer hatt representanter fra Landsorganisasjonen i Norge, Norsk Arbeidsgiverforening, Direktoratet for arbeidstilsynet, Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Finans- og tolldepartementet.

Utvalget fikk som mandat å foreta gjennomgåelse av hele ferieloven. Det ligger imidlertid utenfor mandatet å foreslå endringer av de generelle regler

om ferietidens lengde og feriegodtgjøringens størrelse. Utvalget mener likevel at mindre justeringer på disse felt, som har sammenheng med den tekniske revisjon, ligger innenfor mandatet. For øvrig har utvalget fått bekreftet av Kommunal- og arbeidsdepartementet at det ligger innenfor mandatet å gjennomgå reglene om opptjening av feriepenger ved sykefravær m.v.

Utvalget har mottatt og gjennomgått en rekke endringsforslag. Mest omfattende er forslaget fra et internt ferielovutvalg i Landsorganisasjonen. Utvalget har dessuten gjennom ILO, departementer og ambassader innhentet opplysninger om ferielovgivning i flere land. Størst vekt er lagt på ferielovgivningen i de nordiske land. En arbeidsgruppe i utvalget har således besøkt Sverige og Danmark og drøftet sentrale revisjonsspørsmål med hovedorganisasjonene og myndighetene der. Utvalget har ellers under arbeidet innhentet en rekke opplysninger fra organisasjoner m.v., og hatt konferanser med representanter fra næringsgrupper og organisasjoner. Når det gjelder selve lovformuleringen, har den foran nevnte arbeidsgruppe utarbeidet forslag som er behandlet av samlet utvalg.

Oversikt over sentrale revisjonsspørsmål

Ny lov

Forslaget innebærer endring av sentrale deler av ferieloven. Utvalget har ellers sett det som fordelaktig å forenkle oppbyggingen av loven, og foreslår derfor en helt ny lov om ferie.

Hvem loven omfatter

Det er lagt stor vekt på å gjøre loven så generell som mulig, slik at den kan gjelde for flest mulig arbeidsforhold.

Etter någjeldende ferielovs § 1 annet ledd, er enkelte grupper arbeidstakere unntatt fra ferieloven. Dette gjelder arbeidstakere som blir lønnet med lott eller nettoutbytte, arbeidstakere som er nært beslektet med arbeidsgiveren, arbeidstakere som går inn under lov om statens tjenestemenn eller er embetsmenn, og arbeidstakere i bistilling av mindre omfang.

Utvalget har vurdert de enkelte unntaksbestemmelser, og har funnet at det ikke er behov for å opprettholde dem. Alle unntakene i § 1 annet ledd foreslås således tatt ut av loven. Nye kategorier arbeidsforhold blir således omfattet av ferieloven. Det vil dessuten innebære en administrativ forenkling. Kravet om at arbeidsforholdet skal ha vært 6 dager for å oppnå rett til feriegodtgjøring, er også foreslått sløyfet.

Etter någjeldende lovs § 1 siste ledd, kan departementet bestemme at loven ikke skal gjelde for bestemte grupper av arbeidstakere. Utvalget foreslår denne regel opprettholdt, men presiserer at arbeidstakere ikke bør unntas fra loven i større utstrekning enn særlige forhold tilsier.

Opptjeningsår og ferieår

Etter någjeldende lov går både opptjeningsåret og ferieåret fra 1. mai til 30. april.

Spørsmål om endring av opptjeningsåret ble reist av Finansdepartementet allerede i 1970, og er senere tatt opp i Stortingsmelding nr. 8 for 1974—75 Om prinsipper for en gjennomgåelse av statsbudsjettet med sikte på å dempe veksten i utgiftene.

Utvalget foreslår at opptjeningsåret endres til å følge kalenderåret. Foruten skattemessige hensyn, har utvalget lagt vekt på at omleggingen vil innebære en vesentlig administrativ forenkling for mange arbeidsgivere. Kalenderåret legges til grunn ved beregningsrutiner ellers, og det vil innebære forenkling

om det også skjer ved beregning av feriepenger. For arbeidstakere vil omleggingen gjøre det lettere å kontrollere at feriepengene er riktig utregnet. Den omlegging av opptjeningsåret som foreslås, vil medføre at opptjeningstiden forskyves 4 måneder bakover i tiden. Hvis det forutsettes en viss lønnsutvikling i løpet av disse 4 måneder, vil det opptjente beløp (beregningsgrunnlaget) i slike tilfelle bli lavere enn etter någjeldende ordning. Utvalget mener at virkningen av dette bør søkes kompensert ved en mindre justering av proSENTSATSEN. Beregninger viser at en ny proSENTSATs må ligge mellom 9,7 og 10,2 basert på 4 ukers ferie. Når utvalget foreslår at proSENTSATSEN forhøyes med 0,5 prosentenheter, er en klar over at dette innebærer en viss forhøyelse for arbeidstakere uten eller med en moderat lønnsutvikling. ProSENTSATSEN må imidlertid ikke settes så lavt at store deler av arbeidstakerne blir skadelidende. Utvalget legger også vekt på den rasjonaliseringsgevinst som omleggingen innebærer. For øvrig må omleggingen av opptjeningsåret sees i sammenheng med forslag om endring av beregningssystemet for feriepenger, som også innebærer en vesentlig administrativ forenkling for arbeidsgiverne. Utvalgets medlemmer, Jacobsen, Rysst og Sletner ser det som en forutsetning for å gå inn for en forhøyelse på 0,5 prosentenheter at også denne forenkling blir gjennomført.

Omleggingen av opptjeningsåret forutsetter overgangsregler fordi opptjeningsåret det første året vil bli redusert med 4 måneder. Ferieutvalget foreslår at opptjent lønn i tidsrommet 1. januar—30. april i det år omleggingen foretas, inngår i såvel det gamle som det nye opptjeningsår.

Når det gjelder ferieåret, mener utvalget at det ikke nødvendigvis må følge umiddelbart etter opptjeningsåret, slik det gjør i dag. Det er mer nærliggende å se ferieåret i forhold til tidsrommet for avvikling av hovedferien. Ferielovutvalget foreslår at hovedferien skal avvikles i perioden 1. juni—30. september, og at ferieåret begynner 1. juni.

Ferielovutvalget foreslår med andre ord at opptjeningsåret endres slik at det går fra 1. januar til 31. desember og at ferieåret endres slik at det går fra 1. juni til 31. mai. Fordi opptjeningsperioden forskyves 4 måneder bakover, forhøyes feriegodtgjøringen med 0,5 prosentenheter.

Tiden for avvikling av ferie

Etter någjeldende lov har arbeidstakeren krav på å få 18 dager (3 uker) av sin ferie lagt til tidsrommet 16. mai—30. september.

LO har foreslått at hovedferieperioden endres slik at den begynner 1. juni. Selv om en innsnevring av hovedferieperioden vil kunne bety en ekstrabelasting innenfor enkelte bransjer, mener utvalget det er et rimelig krav som bør imøtekommes. Derimot vil ikke utvalgets flertall foreslå endring i regelen om at bare 3 ukers ferie kan kreves lagt til sommeren.

I forbindelse med at svenskene innførte 5 ukers ferie, ble det åpnet adgang til oppsparing av ferie. Arbeidstaker som har opptjent rett til mer enn 4 ukers ferie, kan spare det overskytende til et senere ferieår. Selv om en slik ordning kan medføre fordeler, mener utvalget at den både beregningsmessig og avviklingsmessig vil skape problemer, og noe tilsvarende foreslås ikke gjennomført hos oss. Utvalget foreslår imidlertid at arbeidstaker som på grunn av sykdom ikke får avviklet utsatt ferie, kan kreve å få overført inntil 6 virkedagers ferie til det påfølgende ferieår.

I utkastet foreslås ellers opprettholdt regelen om at ferien ikke kan avvikles i oppsigelsestid etter oppsigelse fra arbeidsgivers side med mindre oppsigelsesfristen er minst 3 måneder. Hvis det er arbeidstakeren som sier opp, foreslås en ny regel om at arbeidsgiveren i visse situasjoner kan kreve at ferien utskytes, når oppsigelsesfristen er 1 måned eller kortere.

Ferie for arbeidstakere med uregelmessig arbeidstid

For arbeidstakere med uregelmessig arbeidstid, og for deltidsansatte, oppstår det særlige problemer i forbindelse med ferieavvikling. Ferielovutvalget har ved arbeidet med disse spørsmål vurdert forslag fra Skiftarbeiderutvalget, som avga sin utredning 21. september 1979.

Ferielovutvalget mener for det første at ferispørsmålene for arbeidstakere med uregelmessig arbeidstid så vidt mulig bør søkes løst gjennom lovgivning. Bestemmelser som angår denne gruppe, er samlet i et eget punkt i lovutkastet.

Skiftarbeiderutvalget har pekt på problemer med overgang skift/ferie. Slik dette er regulert i dag, vil arbeidstakere med uregelmessig arbeidstid kunne få mindre fritid i forbindelse med ferieavvikling enn andre. Ferielovutvalget foreslår dette løst ved en regel om at ved ferie av minst en ukes varighet skal tiden fra arbeidstakeren avslutter arbeidet før ferien til han begynner på arbeidet etter ferien, utgjøre tilsammen minst 16 timer i tillegg til søndag som faller umiddelbart før eller etter ferien.

Skiftarbeiderutvalget anfører at det har vært stor misnøye blant skiftarbeidere på grunn av tap av fridager som faller i ferien. For å løse dette problem, foreslår Ferielovutvalget en bestemmelse om at ferietiden skal omfatte minst like mange arbeidsfrie timer som arbeidstakerens gjennomsnittlige alminnelige arbeidstid i en periode av samme lengde.

Skiftarbeiderutvalget mener for øvrig at skoleferien bør ha en lengde på 9 uker, og at skiftarbeidere som hovedregel skal få sin sommerferie lagt til samme periode som skoleferien, med tillegg av maksimum 1 uke på hver side av denne ferie. Ut fra et ferieavviklingspunkt vil Ferielovutvalget se det som en fordel om skoleferien ble avviklet over 9 hele kalenderuker, men finner ikke å kunne foreslå noen særordning når det gjelder avviklingsperioden for arbeidstakere med uregelmessig arbeidstid.

Ferie og sykdom

Etter någjeldende lov kan arbeidstakeren få ferien utsatt til senere i ferieåret hvis han blir syk før ferien tar til. Utvalgets flertall (formannen, Brun, Buck og Halvorsen) foreslår at arbeidsgiveren skal være pliktig til å utsette arbeidstakernes ferie i slike tilfelle, mens mindretallet (Friberg, Jacobsen, Rysst og Sletner) foreslår den någjeldende bestemmelse opprettholdt.

Sykdom som oppstår i ferien gir i dag ikke grunnlag for å kreve ferien utsatt. Utvalget mener det er rimelig at det også i slike tilfelle åpnes adgang til utsettelse av ferien når sykdom av en viss varighet har hindret ordinær avvikling. Det foreslås således at arbeidstakeren skal ha rett til ny ferie når sykdom som oppstår i ferien har vart minst 6 feriedager (virkedager).

Medfører arbeidstakerens sykdom at han heller ikke får avviklet ferie innen ferieårets utløp, kan han etter utkastet kreve å få overført inntil 6 virkedagers ferie til det påfølgende ferieår.

Beregning og oppgjør av feriegodtgjøring

Etter någjeldende lov er hovedregelen at feriegodtgjøringen skal utgjøre 9,5 % av arbeidsfortjenesten i opptjeningsåret (9,9 % for ferieåret 1982/83 og 12 % når 5. ferleuke er gjennomført). Fastlønnede arbeidstakere har imidlertid rett til i stedet for slik beregning å få full lønn for vanlig arbeidstid på den tid ferien tas.

Ordnningen med alternative beregningsmåter for feriegodtgjøring, er et kompliserende element i loven, og medfører at det gjøres mange feil ved beregning av feriepenger. Det er dessuten en forskjellsbehandling av arbeidstakere som kan virke uheldig. Ved lovrevisjonen i 1964 foreslo komitéen at fe-

rilegodtgjøring skulle beregnes i prosenter for alle arbeidstakere, men dette ble ikke fulgt opp av departementet, først og fremst fordi enkelte arbeidstakere kunne bli dårligere stilt. Beregninger utvalget har foretatt viser imidlertid at selv med de lønnsreguleringer som har funnet sted de seneste år, vil svært mange tape på en slik omlegging. De som taper enkelte år, vil i andre år komme bedre ut etter forslaget.

Ferielovutvalget er kommet til at prosentberegning av feriegodtgjøring bør gjelde for alle arbeidstakere. Dette vil innebære en betydelig administrativ forenkling, særlig sett i sammenheng med omlegging av opptjeningsåret. For alle arbeidstakere vil årsinntekten (eksklusiv utbetalt feriegodtgjøring) da bli grunnlaget for beregning av feriepengene. Beregningsgrunnlaget forutsettes å fremgå av lønns- og trekkoppgave.

Opptjening av feriegodtgjøring under fravær fra arbeidet

Retten til opptjening av feriegodtgjøring under sykefravær er etter någjeldende lov begrenset til 3 måneder pr. opptjeningsår. Det ble ikke gjort noen endring i denne bestemmelse da den nye sykepengeordningen trådte i kraft 1. juli 1978. Sykepengeordningen innebærer at alle arbeidstakere får lønn under sykdom i inntil 1 år. Formålet med dette er at sykdom ikke skal svekke arbeidstakerens økonomiske stilling. For at arbeidstakeren også skal få normal ferie, er det nødvendig med endring av reglene slik at det beregnes feriepenge av sykepenge for hele fraværperioden. Dette innebærer imidlertid en vesentlig utvidelse av arbeidstakerens rett til opptjening av feriegodtgjøring under sykdom, og det er et spørsmål av stort økonomisk omfang. Med utgangspunkt i regnskapstall for 1980 og budsjettall for 1982 anslås merutgiftene for folketrygden ved å skulle betale feriepenge av sykepenge for disse to årene til henholdsvis 438 mill. kr. (1980) og 522 mill. kr. (1982).

Staten som arbeidsgiver antas å ville få redusert feriepengeansvaret med 38 mill. kr. (1980) og 47 mill. kr. (1982), og for øvrige arbeidsgivere antas reduksjonen å bli 228 mill. kr. (1980) og 267 mill. kr. (1982). Det vil i tilfelle gi økt feriegodtgjøring for arbeidstakere med 174 mill. kr. (1980) og 208 mill. kr. (1982). Til tross for de store kostnader endringen medfører, mener Ferielovutvalgets flertall at retten til opptjening av feriegodtgjøring under sykdomsfravær bør gjelde fullt ut. Utvalgets flertall er kommet til at den administrativt beste løsningen vil være at den som betaler sykepenge også dekker feriepenge av dette. Feriepenge av sykepenge utover arbeidsgiverperioden (14 dager) vil da måtte utbetales fra folketrygden.

I samsvar med det som foreslås ved sykdom, foreslår Ferielovutvalgets flertall at trygdekontoret skal betale feriepenge av fødselspenge som utbetales derfra. Retten til opptjening av feriepenge ved fravær på grunn av svangenskap og fødsel er etter ferieloven begrenset til 12 uker. Retten til fødselspenge etter folketrygdloven er imidlertid 18 uker, og opptjeningsperioden blir således utvidet. Det bemerkes imidlertid at bare den pensjonsgivende del av fødselspengene foreslås tatt med i beregningsgrunnlaget. Forslaget antas å ville medføre økte utgifter for folketrygden på 41,5 mill. kroner. Arbeidsgiverens ansvar for feriepenge antas å bli redusert med 31,5 mill. kroner. Feriegodtgjøringen for arbeidstakerne vil etter dette øke med 10 mill. kroner.

Ved fravær på grunn av barns sykdom, plikter arbeidsgiver å betale sykepenge. Dette beløp inngår i beregningsgrunnlaget for feriepenge.

Det som her foreslås når det gjelder opptjening av feriegodtgjøring ved fravær fra arbeidet, innebærer at sykepenge og fødselspenge blir å likestille med lønn, og at det beregnes feriepenge av beløpet enten det utbetales fra arbeidsgiveren eller trygdekontoret.

Feriefondet

Feriefondets hovedoppgave var opprinnelig knyttet til ordningen med feriemerker i feriebok. Fondet dekket dessuten fra 1961 feriepenger som gikk tapt ved arbeidsgivers insolvens. Både feriebokordningen og garantiordningen gjennom fondet er nå opphørt.

Feriefondet har til hovedoppgave å gi støtte til ferieformål.

Fondets tilgang på midler er blitt redusert ved opphevelsen av feriebokordningen. Utvalget er ellers kjent med at en del av de grupper som i dag får støtte fra Feriefondet, også får støtte over statsbudsjettet. Utvalgets flertall mener likevel at Feriefondet bør opprettholdes, særlig fordi det er et velegnet organ til fordeling av støtte til ferietiltak.

Håndheving av loven

Ferielovutvalget er av den mening at det er behov for en ordning som gir mulighet for en hurtig og enkel løsning av tvister om feriepørsmål. Når det gjelder arbeidsgivers plikt til å sørge for at arbeidstakeren gis feriefritid og plikt til å innbetale uhevet feriegodtgjøring til Feriefondet, bør dette kunne håndheves av Arbeidstilsynet med adgang til å gi pålegg. Tvister om ferierett med tilhørende rett til feriegodtgjøring ligger til rette for løsning av et eget administrativt organ i tilknytning til Arbeidstilsynet. En viss modell kan hentes i lov om behandling av forbrukerkjøpstvister, men ordningen bør kunne gjøres vesentlig enklere idet det ventelig vil bli et langt mindre antall tvister som må løses etter ferieloven enn etter forbrukerkjøpstvistloven. Ferielovutvalget vil foreslå at det opprettes et utvalg med tre medlemmer og at sakene forberedes av Direktoratet for arbeidstilsynet.

Någjeldende ferielov inneholder ingen bestemmelse om sanksjoner mot arbeidsgiver som ikke oppfyller arbeidstakers lovlige krav på feriegodtgjøring og feriefritid. Selv om manglende betaling av feriegodtgjøring vil rammes av straffelovens § 412, mener utvalget det vil være hensiktsmessig at ferieloven inneholder straffebestemmelser. Det foreslås således at arbeidsgiver som unnlater å sørge for at arbeidstakeren gis feriefritid i samsvar med lovens bestemmelser, eller unnlater å utbetale feriegodtgjøring til arbeidstaker, skal kunne straffes med bøter. For øvrig er någjeldende lovs § 19, om straff for arbeidsgiver som unnlater å overføre feriegodtgjøring til Feriefondet, eller unnlater å gi opplysninger som påbudt etter § 18 (nå § 19), tatt inn i den nye bestemmelsen.

Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani

1. Komiteens sammensetning

Komiteens har i det forløpne år bestått av:

Fra Norsk Arbeidsgiverforening:

Direktør Odd Moseby og Overlege Terje Due Strand.

Varamedlemmer: Lars Aarvig og Svenn Lie.

Fra Landsorganisasjonen i Norge:

Tidl. forbundsformann Olav Bratlie og tidl. hovedkasserer Marie Lindquist.

Varamedlemmer: Otto Totland og Eivind Strømmen.

Fra Statens Edruskapsdirektorat:

Direktør Anders Salvesen.

Varamedlem: Kontorsjef Stein Berg, som har deltatt i Salvesens sykefravær.

Etter en turnusordning mellom LOs og N.A.F.s representanter har Odd Moseby fungert som formann og Olav Bratle som nestformann.

2. Komitéens sekretariat

I perioden har sosialkonsulent Tor Rønning ledet sekretariatet. Tone Øvergaard, Stein Solberg, Gunvor Maria Hagen og Sissel Hov Pedersen har fungert som sosialkonsulenter.

I tillegg er Eva Falkung ansatt som kontorsekretær, Sverre Bolstad som kasserer og Jorunn Næss som kontorassistent.

Revisjonen er utført av Landsorganisasjonen i Norges revisjonskontor ved revisor Inger Høgberg.

3. Finansiering av virksomheten

Hovedorganisasjonenes Opplysnings- og Utviklingsfond har ydet et tilskudd på kr. 550 000 utbetalt med kr. 275 000 fra hver av hovedorganisasjonene.

Fra Statens Edruskapsdirektorat har komitéen blitt bevilget kr. 550 000.

I tillegg har Kommunal- og Arbeidsdepartementet bevilget kr. 250 000 til arbeid i små og mellomstore bedrifter, og Sosialdepartementet har bevilget kr. 200 000 til virksomheten på narkotikasektoren.

Det samlede tilskudd utgjør således kr. 1 550 000.

Det som er anført foran gjelder finansiering av den sentrale AKAN-virksomhet. I tillegg til dette foregår en utstrakt virksomhet på bedriftsplanet som krever lokal finansiering. Det gjelder kursavgifter, reiseutgifter og tapt arbeidsfortjeneste til informasjonsmøter og kurs av forskjellige slag.

Videre har noen bedrifter opprettet stillinger for personer som arbeider hel eller deler av dagen med AKAN-arbeid på bedriften. Kontakten får dekket sine utgifter bl.a. tapt arbeidsfortjeneste. En har ikke oversikt over hvor mange penger bedriftene bruker til dette arbeidet, men det dreier seg om hundretusener. Uten den lokale finansieringen hadde det ikke vært mulig å drive AKAN-arbeid på den enkelte arbeidsplass. På den annen side er AKAN-arbeid på den enkelte arbeidsplass utgiftsbesparende ved redusering av fravær og økt arbeidsinnsats forevrlg.

4. Opplysningsbrosjyrer

Informasjonsbrosjyren «AKAN — hva den er og hva den vil» har i 1981 blitt trykket opp i 22 000 eksemplarer.

Totalt er den trykket opp i et opplag av 136 500.

Brosjyren av Th. Kjelstad «Alkohol — Alkoholisme» ble i 1981 trykket i et nytt opplag på 10 000. Brosjyren er dermed trykket opp i et samlet opplag på 158 000.

Th. Kjelstads brosjyre «Narkotika — Narkomani» er trykket opp i et nytt opplag på 10 000. I alt er 187 800 eksemplarer av denne brosjyren trykket.

Brosjyren «Medikamenter i behandlingen av alkoholisme» også skrevet av Th. Kjelstad, er trykket i 5 000.

Tilsammen er det trykket 20 000.

Tor Rønnings brosjyre «Velledning i behandlingsmåter på arbeidsplassen» er trykket i nytt opplag på 10 000. I alt er det trykket 79.500 eksemplarer av denne brosjyren.

Brosjyren «Vår lille hygge» er i 1981 trykket i 20 000 eksemplarer. Tilsammen er den trykket i et opplag på 75 750. Avisen «Alkohol i Norge» er sendt ut i et opplag på 20 000 eks.

Dessuten er det trykket opp program for våren og høsten 1981 i tilsammen 12 000.

Brosjyrene er formidlet i hovedsak i forbindelse med møter, konferanser og kurs, dessuten ved bestillinger fra bedrifter og institusjoner.

Programmene er spredt til bedrifter som er registrert i sekretariatet, dessuten til bedriftshelsetjenesten, AKAN-utvalg, LO, N.A.F.s og AOFs avdelingskontor.

5. Film

AKAN benytter filmene «Det er ditt valg», «Alkoholisme» og «Gustavus» i sitt arbeide.

6. Områdekonsferanser

I 1981 har AKAN arrangert 12 områdekonsferanser.

04. februar	Oslo	38 deltakere
10. februar	Bryne	31 deltakere
11. februar	Egersund	20 deltakere
17. mars	Gjøvik	21 deltakere
31. mars	Kongsvinger	37 deltakere
28. april	Oslo	75 deltakere
02. juni	Oslo	60 deltakere
30. september	Oslo	65 deltakere
06. oktober	Stavanger	19 deltakere
07. oktober	Haugesund	27 deltakere
04. november	Ålesund	28 deltakere
25. november	Tromsø	35 deltakere
		456 deltakere

Programmet for konsferansene har vært:

1. AKANs formål og virksomhet.
2. Alkohol og/eller narkotika, deres innflytelse på arbeidsytelsene.
3. Hva er alkoholisme og narkomani?
4. Alkoholismeomsorg på arbeidsplassen.
5. Arbeidsgivers rolle i forbindelse med alkoholmisbruk.

Konsferansene holdes for å gi en førstegangsinformasjon om AKANs virksomhet, og om alkohol- og narkotikaproblemene.

Man tar sikte på å få kontakt med arbeidslivets representanter for å skape interesse for det videre arbeidet på de enkelte arbeidsplassene. Deltakerne på konsferansene er vesentlig representanter fra bedriftsledelse og fagforeninger. I tillegg til disse har representanter fra trygdekasse, sosialkontorer, televerket og postverket blitt invitert.

7. Ukekurs

Det er avholdt 11 ukekurs i 1981. Antall deltakere er ialt 330, mot 309 i 1980.

8. Kveldsmøter om narkotikaproblemet

Det er arrangert kveldsmøter for AKAN-kontakter i Tønsberg, Horten og Fredrikstad om narkotikaproblemet.

9. Forelesningsrekker

Det er arrangert 3 forelesningsrekker med ialt 141 deltakere. Forelesningsrekke-ene er blitt avholdt i Trondheim, Oslo og Lillestrøm.

10. 1-, 2- og 3-dagers kurs

Det er avholdt 15 kurs over 1–3 dager med 268 deltakere. Dette er kurs som i hovedsak er arrangert for de som deltar i AKAN-arbeidet i arbeidsmiljøet: Hovedkontakter, Helsepersonell, Arbeidsledere og Personkontakter.

11. AKAN/Justisdepartementet

I perioden er det innledet et samarbeid med Justisdepartementet om formidling av AKAN-arbeid i promilleleirene. Sosialkonsulentene har regelmessig foretatt besøk i institusjonene og orientert om AKANs arbeid. Følgende institusjoner har vært besøkt: Hof i Vestfold, Ilseng og Krogsrud.

12. Bedriftsbesøk, informasjonsmøter i bedrifter

Besøk i private bedrifter, statlige etater og kommunale organer. Dette gjelder informasjon til ledere, tillitsmenn og helsetjeneste i AMU og informasjon til øvrige ansatte ved gjennomføring av AKAN-arbeidet.

Ialt er det foretatt 357 bedriftsbesøk med 7827 deltakere.

Administrasjonen har deltatt i møter/kurser med forelesninger om AKAN som er arrangert av fagforbundene og andre organisasjoner.

En har fortsatt arbeidet med å styrke kontakten mellom institusjonene og bedriftene som arbeider med AKAN. På grunn av kapasiteten har dette arbeidet i hovedsak omfattet Oslo-området og klinikkene.

En har i perioder deltatt i orienteringsmøter på klinikker. Orienteringene er gitt til pasientene og et stort antall har fått råd og veiledning i forhold til sin arbeidssituasjon.

En har videre arrangert møter for bedrifter på klinikker — hvor samarbeidet bedrift, institusjon har vært emnet.

Informasjonsvirksomheten i yrkesrettede skoler.

En har faste undervisningstimer på Jernbaneskolen og Teleskolen i Oslo. Videre har en undervist på ulike kurser i intern opplæring i Trondheim og Bergen.

Kontoret yter en ikke ubetydelig service overfor bedrifter og institusjoner ved råd og veiledning i enkelte tilfeller. Dette medfører ofte besøk på bedriften og i et stort antall tilfeller har kontoret gitt råd og veiledning i Oslo-området hvor bedriftsbesøk har inngått. I tillegg er det gitt råd og veiledning overfor bedrifter i andre distrikter ved telefonkontakt.

Antall besøk i de forskjellige fylker

Akershus	27 besøk
Østfold	8 »
Hedmark	11 »
Oppland	6 »
Buskerud	24 »
Vestfold	11 »
Telemark	11 »
Aust-Agder	5 »
Rogaland	8 »
Hordaland	17 »
Sogn og Fjordane	4 »
Møre og Romsdal	1 »
Sør-Trøndelag	17 »
Nord-Trøndelag	11 »
Nordland	14 »
Troms	2 »
Oslo	156 »
	336 besøk

Når det gjelder besøk i fylker med en avstand på ca. 20 mil, er dette for det meste dagsbesøk uten overnatting. Hvis man tar for seg besøk i våre nordligste fylker er dette som regel besøk som varer flere dager — med forskjellige oppdrag.

13. Utenlandske kontakter

I perioden har en mottatt henvendelser fra de øvrige nordiske land og fra internasjonale fora om AKANs virksomhet. Administrasjonen har utarbeidet materiell, foredrag og artikler, som er sendt til de interesserte organisasjoner og bedrifter.

14. Sluttord

Interessen for AKANs virksomhet i arbeidslivet er økende. Deltakerantallet på de ulike tiltakene er stigende og antall tiltak øker. I tillegg til AKANs sentrale virksomhet er den enkelte bedrifts aktivitet økende. Mange bedrifter har nå systematisert sin informasjonsvirksomhet. De deltar aktivt ved spredning av materiell og holder korte informasjonsmøter for de ansatte i arbeidstiden.

Med et arbeidsområde fra «Svalbard til Lindesnes» og med 4 «utearbeiden» konsulenter er det ikke mulig å arbeide så rasjonelt og faglig som en skulle ønske. Dessuten legger arbeidstid og arbeidsavtale begrensninger i arbeidet, og en kan nevne at ikke alle avspaseringsdager er blitt «tatt ut». Uten at de ansatte hadde vist stor interesse og arbeidslyst ville det ikke vært mulig å etterkomme oppdragene vi har fått å utføre. Reisedager og døgndager var i 1981: 126 døgn og 152 reisedager.

Som et resultat av flere års forberedende arbeid har en i 1982 fått gjennomslag i den offentlige sektor. Denne situasjonen vil sannsynligvis holde seg i 1982, idet mange etater bare er inne i oppbyggingsfasen.

Det er i perioden gjort et grunnarbeid når det gjelder bank- og forsikringssektoren. Ytterligere initiativ er ikke tatt i perioden, og fortsatt ligger store områder innenfor bygg- og anleggsektoren, sjøfart, oljesektoren, transport og småbedrifter «urørt».

I forbindelse med evaluering av AKAN-arbeidet ute i bedriftene har en sendt ut spørreskjema for innhenting av opplysninger. 190 bedrifter svarte at de i en 5 års periode hadde registrert 2 677 ansatte med problemer.

Et utvalg på 44 bedrifter hadde svart på et tilleggsskjema hvor en spurte om hvilke virkemidler som ble brukt i behandlingen. Disse bedriftene hadde kontakt med 780 ansatte med alkoholproblemer og 44 fikk betegnelsen narkomane.

Av de 780 som var registrert i en 5-års periode, hadde bedriftene fortsatt 590 av disse i arbeid og under oppfølging med interne behandlingsopplegg.

4. Undervisnings- og opplysningsvirksomhet

Opplysningsarbeidet i fagbevegelsen

Arbeidernes Opplysningsforbund er fagbevegelsens koordinerende og utøvende organ når det gjelder studie- og kulturarbeidet lokalt, regionalt og sentralt. Arbeidet ledes av Faglig utvalg. Dessuten fins et fondsstyre som avgjør saker om disponering av midlene i Opplysnings- og utviklingsfondet (OU-fondet) etter innstilling fra forretningsutvalget i AOF.

Faglig utvalg rapporterer til forretningsutvalget.

Fondsstyret

hadde ved utgangen av året disse medlemmene:

Svein-Erik Oxholm, formann, Alf Frotjold, sekretær, Leif Haraldseth, Finn Nilsen, Odd Isaksen, Albert Uglem, Lars Skytøen og Evy Boverud Pedersen.

Varamedlemmer: Harriet Andreassen, Rolf Hauge, Else Ørbæk og Arild Kalvik.

AOF's forretningsutvalg

bestod av: Tor Halvorsen, formann, Ivar Leveraas, nestformann, Alf Frotjold, sjefsekretær, Yngve Hågensen, Bjørg Bergh, Ole Knapp, Olav Habberstad, Olaf Axelsen, Gunnar Torp og Laila Løken (representant for de ansatte). (Gunnar Torp døde like før jul)

Varamedlemmer: Einar Sig. Birkeland, Solveig Torsvik, Rolf Sætre, Liv Buck, Willy Jacobsen, Even Rusten, Herlof Gjerde, Rolf Lundell og Tore E. Hansen (for Laila Løken).

Jan Aaboen er protokollsekretær, og dessuten har Birger Breivik møtt.

Desisjonskomite: Henry Nicolaysen, Marie Lindquist og Aase Bjerkholdt.

Varamedlemmer: Storm Lundberg, Esther Kostøl og Frank Andersen.

Faglig utvalg

Ole Knapp, formann, Tore Johansen, sekretær, Thorbjørn Muan, Erik Bratvold, Birger Bendiksen, Brit Renngård, Borger Åsterud, Kjell Solberg, Yngve Halvorsen, Even Rusten, Terje Kristiansen og Sven Pettersen.

Varamedlemmer: Helge Egeland, Olav Boye, Viktor Foldvik, Bjarne Strandos og Erling Oen.

I tillegg møter LO-skolens styrer, faglig-politisk sekretær i DNA, LOs informasjonssekretær og AUF's faglige sekretær.

UKEKURSVIRKSOMHETEN

I 1981 ble det gjennomført omlag 170 ukekurs. Noen av kursene ble avvirket i samarbeide med Norsk Folkehjelp og LOs ungdomsutvalg.

Interessen for de forskjellige kurstypene har variert noe, men stort sett har tilslutningen vært bra. Alle kursmedlemmene har ligget innenfor rammene for LOs handlingsprogram, og etter Faglig avdelings mening har alle tradisjonelle former for tillitsmannskolering vært ivaretatt.

Det har vært arbeidet med å tilrettelegge forholdene slik at det er lettere for kvinner å delta i kursvirksomheten. Dette synes å ha lyktes til en viss grad. Det har også vært gjennomført tillitsmannskurs og arbeidsmiljøkurs for funksjonshemmede kursdeltakere.

Kostnadene til ukekursvirksomheten har vært stadig stigende;

For å redusere utgiftene har derfor flere av kursene vært gjennomført som dagskoler, og det har også vært gjennomført tiltak for å redusere deltakernes reiseutgifter. Av samme årsak har det også vært gjort forsøk med å dele opp fem-dagers kursene med f.eks en kursdag pr. uke i fem uker.

Alle AOF's kurs har i 1981 vært plassert på F-hoteller eller hoteller/kurssteder som eies av fagbevegelsen, og alle plassbestillinger og billettbestillinger har vært gjort i nært samarbeide med Folkeferie.

AOF har også i 1981 stått for gjennomføringen av ukekurserne for Statstjenestemannskartellet, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Samvirke forsikringselskap.

ARBEIDSMILJØ

Kurs og andre former for opplæringsvirksomhet med bakgrunn i den lovbestemte grunnopplæring i arbeidsmiljø er holdt utover hele landet.

Denne delen av opplæringsaktiviteten er gjort desentralisert. Det vil si at det er de lokale AOF-foreningene i distriktene som planlegger og gjennomfører opplæringen. Denne opplæringsvirksomhet har vært av både generell og bransjerettet art.

AOF har fortsatt samarbeidet med konsern og institusjoner om grunnopplæringen i arbeidsmiljø. Siste år er også dette utvidet ved at orienteringer og undervisning på fagskoler er kommet til. Som konkret eksempel i denne sammenheng kan det vises til Statens skole for kostholdsøkonomer, en to-årig skole, hvor AOF samarbeider med skolen om arbeidsmiljøopplæring.

For å styrke opplæringen i distriktene er det siste år holdt to landsomfattende kurs for instruktører/kursledere i arbeidsmiljø.

Når det gjelder grunnopplæringen i arbeidsmiljø for oljevirksomheten har AOF stående kurstilbud kontinuerlig i Rogaland. Etter hvert som oljevirksomheten også breder seg til andre deler av landet vil opplæring i arbeidsmiljø tilpasset denne virksomhet bli planlagt og tilbud gitt til aktuelle kurssteder.

I samarbeid med Norsk Folkehjelp har AOF vært ansvarlig for avvikling av kurser i Ergonomi og Attføring og Arbeidsmiljø for vernet industri.

Av videregående kurs i arbeidsmiljø for Hovedverneombud og tillitsvalgte er det siste år gjennomført 11 landsomfattende kurs. Det er likeledes avviklet et testkurs for tilsvarende målgruppe i offshorevirksomheten. Materiellet til disse offshorekurs er nå utviklet og kurs for denne kategori vil jevnlig bli kjørt fra 1982.

Et seminar om arbeidsforhold på terminalarbeidsplasser er holdt på LO-skolen. Både interessen for dette tiltak og deltakelsen var stor.

Angående generell videregående opplæring i arbeidsmiljø kan en fremdeles beklage at avtale om slik opplæring ennå ikke er brakt i orden mellom LO og N.A.F. En kan vel her si at behovet for slik opplæring har vokst etter hvert som tiden er gått og at en i organisasjonen bare har hatt begrensede tilbud å gå ut med.

BEDRIFTSDEMOKRATI

Skoleringen innenfor området bedriftsdemokrati er tatt opp til bred vurdering i Rådgivende utvalg for bedriftsdemokratiskoleringen, med bl.a. bakgrunn i «Styringskomiteens innstilling».

Utvalget har utarbeidet en første delinnstilling, og arbeider med nr. 2.

Innkallingsformen er i løpet av året nyttet for basiskursene, og en del av kursene er lagt opp som regionale kurs.

LOKALT FAGLIG STUDIEARBEID

Det lokale faglige studiearbeidet har hatt høy prioritet også i 1981. Det er gjennomført en rekke 3-dagers kurs for ringledere og andre studiemedarbeidere.

Videre er det gjennomført 7 regionale konferanser for medlemmer av AOF-foreningenes faglige studieutvalg.

Midler til oppsøkende virksomhet er blitt kanalisert i større grad enn tidligere til lokalapparatet.

Nye lokale faglige studiesentra er opprettet, slik at vi ved årsskiftet har vel 60 slike sentra.

DATAKURS FOR TILLITSVALGTE

Behovet for skolering av datatillitsvalgte, faglig tillitsvalgte og andre med interesser på området, er fortsatt meget stort. Med dataavtaler både på stats- og kommunesektoren vil behovet neppe avta de nærmeste årene.

Kursene har blitt gjennomført i nært samarbeid med LOs tekniske kontor.

Faglig utvalg oppnevnte i begynnelsen av året et Rådgivende utvalg for datakurs og datateknologi. Dette utvalget er i ferd med å oppdatere Datakurs for tillitsvalgte og å utarbeide et Datakurs trinn II-tilbud.

AOF gjennomførte første halvår på Sørmarka et to dagers seminar i temaet Dataterminalen som arbeidsplass. Seminaret fikk stor oppslutning og ble meget positivt omtalt av deltakerne.

BEDRIFTSINTERN OPPLÆRING OG FAGOPPLÆRING

Den form for «kapital» som kunnskap representerer, fordeles i dag langt raskere enn tidligere.

Arbeidsteknikken skifter raskt i mange yrker. Jobber blir borte eller endrer karakter, og nye yrker oppstår.

Sosialt spiller foreldelsen av kunnskaper en betydelig rolle. Muligheten for at ens faglige grunnlag raskt kan bli ubrukelig i arbeidslivet, bidrar sterkt til å øke den økonomiske og sosiale risiko for den enkelte.

Begrepet «livslang læring» må bli noe mer enn en visjon for de mange arbeidstakere som er utsatt for store yrkesmessige omveltninger. AOF satset for å kunne tilby kurs- og opplæringstilbud til disse arbeidstakere, og det er avdekket opplæringsbehov på en rekke områder det vil være naturlig for AOF å dekke i tråd med intensjonene i VO-loven. Teoritilbud til §20-kandidater etter Lov om fagopplæring i arbeidslivet er et av disse områdene — kurs for fagbevegelsens representanter i prosjektgrupper for innføring av ny teknologi er et annet.

AOF har i året ansatt sekretær på området bedriftsintern opplæring for å dekke denne viktige oppgaven.

Videre har AOF intensivert skoleringen av studietillitsmenn, og det er gjennomført to seminarer for studietillitsmenn og klubbformenn hvor bl.a. temaet «Bedriftsintern opplæring» ble tatt opp.

LÆREMIDDELARKIV

Også i 1981 har det vært arbeidet med å gjøre Faglig avdelings læremiddelarkiv til det best mulige hjelpemiddel i valget av «egnet stoff». Det har i den sammenheng blitt registrert en gledelig utvikling i arkivets kontakt med fagforbundene, som i økende grad har bidratt med aktuelle læremidler og/eller verdifulle tips i spørsmålet om valg av læremidler.

Med støtte i læremiddelarkivet er det i løpet av 1981 utarbeidet forskjellige materielloversikter knyttet til områder som arbeidsmiljø m.v.

Etter hvert har kursrapportene begynt å si noe mer om bruken av kursmateriellet. — Faglig avdelings læremiddelarkiv vil gjerne ta del i den utviklingen.

PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Det har vært holdt flere ukekurs, seminarer og samlinger for de pedagogiske medarbeiderne i AOF:

- en samling på Sørmarka av en ukes varighet for kursledere på AOF's ukekurs. Her drøftes erfaringer fra det året som gikk. Revisjon av kursopplegg og planlegging av nye tiltak er en viktig del av innholdet i samlingen.
- ukekurs i ulike pedagogiske emner på Ringsaker Folkehøgskole

- kurslederopplæring
 - innføring — voksenpedagogikk
 - veiledningspedagogikk
 - kurs for ringledere.
 - ukekurs for undervisningsledere om materiell og bruk av materiell
 - kortere kurs for medarbeidere i distrikt og den enkelte AOF-forening
 - kveldskurs i den enkelte AOF-forening
- Det er avsluttet/gjennomført noen prosjekter i samarbeid med organer i og utenfor AOF:
- Tillitsmannsopplæringens betydning på arbeidsplassen i samarbeid med NVI
 - Faglig Grunnkurs — fra intensjoner. Mellomfagsoppgave fra PFI av Roger Engesbak og Thor-Egil Gruer.
 - Kombikurs — kurs med og uten lærer. Samarbeid med kursleder — laget i Nedre Romerike AOF
 - Alternativ kompetansegivende opplæring på grunnskole og videregående skoles nivå. Samarbeid mellom AOF-foreningene i Sandnes og Jæren, Haugaland, Bergen og AOF sentralt.
 - ½ års enhet i voksenpedagogikk. Samarbeid med Vesterålen AOF-forening
 - Fysisk og psykisk ledelse. Prosjekt med ernæringsspørsmål.

Landsorganisasjonens skole Sørmarka

STYRET

Sekretariatet oppnevnte i oktober følgende styre for kongressperioden:

Svein-Erik Oxholm, LO, formann, Alf Frotjold, AOF, Birger Breivik, LO-skolen Sørmarka, Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Arild Kalvik, Norsk Grafisk Forbund, Gunnar Torp, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, John Stene, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag, og Einar Johansen, de ansattes representant.

Personlige vararepresentanter:

Aage Søgård, for Alf Frotjold, Knut Lier, for Birger Breivik og Siri Anne-Marie Åslund, de ansattes vararepresentant.

Øvrige vararepresentanter:

1. Knut Endreson, LO. 2. Knut Westgård, Norsk Arbeidsmandsforbund. 3. Arne Løken, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. 4. Alv Tellnes, Norsk Kommuneforbund.

Sekretariatet vedtok dessuten at de ansattes og LOs vara-representant møter fast i styret med tale- og forslagsrett.

Gunnar Torp døde i desember.

PERSONALET

Thor-Egil Gruer er innvilget permisjon i tida 1/9-81 til 1/9-83 i forbindelse med engasjement som prosjektleder og mottatt stipend fra Lederopplæringsrådet.

Roger Jensen sluttet som bestyrer i barnehagen, og Siri Sverdrup Johansen ble tilsatt fra begynnelsen av august.

Ragnar Guran ble tilsatt som korttidsstipendiat i desember med oppgaven å lage nytt forkurs til LO-skolen, trinn II.

LEIEAVTALEN LO/AOF

Med prisutviklingen fra 1974 (da leieprisen ble revidert), og med de store vedlikeholdsarbeidene de siste årene, vedtok styret å forhøye leieprisen til kr. 750 000,— med virkning fra 1/1-82.

MODERNISERING AV SKOLEN

På ettersommeren reiste styret til Runö-skolan og Brunnsviken for å se hvordan svensk LO hadde modernisert sine to eldre skoler. Senere besøkte en del av styret Helsingør og Roskilde hvor dansk LO har to moderne skoler.

Etter forslag fra styret har Sekretariatet vedtatt å sette ned en prosjektkomité som i samråd med eksterne fagfolk skal fremme forslag om alternative planer for omdisponering, ombygging og eventuelt nybygging ved Sørmarka.

KIOSKEN

Som et ledd i moderniseringen av skolen, ble kiosken flyttet opp i den tidligere resepsjonen som ble noe utvidet. Arbeidet ble utført av arkitekt Skiaker, NKL, og byggmester Per Erik Østlie, Enebakk. Kiosken åpnet i mars, og den fører et vareutvalg beregnet på elever og ansatte på skolen.

KUNSTFONDET — UTSMYKKING AV SKOLEN

Utsmykkingskomitéen har bestått av:

Georg Lieungh, formann, Kjell Edv. Fixdal, sekretær, Liv Buck, Gunnar Gregersen og Birger Breivik.

Statuen av Martin Tranmæl ble flyttet til inngangspartiet foran administrasjonsbygget i april måned.

28 «Bilder fra arbeidslivet» er innkjøpt fra Aktuell Kunst.

Keramiker Arne Nilsen laget — etter oppdrag — dekorative bokstaver A B C for internatbyggene.

Ved en tilstelning i mars overrakte Bernt Lie to skulpturgrupper i gips, utført av hans far billedhuggeren Emil Lie, til skolen. Skulpturene er senere støpt i bronse.

Kunstveversken Brit H. Fugleavaag hadde en utstilling på skolen i mai—juni. Hennes teppe «Soria Moria» ble innkjøpt og henger i festsalen.

I 1950 malte Jakob Weidemann maleriet «Ved Mjøsa» for spisesalen på Mesna Kårtonasjefabrikk. Fabrikken opphørte i 1981, og AOF kjøpte maleriet og ga det til skolen i forbindelse med 50-årsjubileet. Maleriet henger i festsalen.

Ved en sammenkomst den 29. september ble de tre kunstverkene overtatt av skolen. Pål Hougen orienterte om de tre kunstnerne og deres virke.

BIBLIOTEKET

Biblioteket har fra 1. januar 1981 vært betjent på full dag. Dette har gitt bedre muligheter til service overfor elevene og gitt mer tid til arbeidet med å tilføre biblioteket ny aktuell litteratur.

Utlånsstatistikken viser et samlet utlån på 1985, noe nedgang fra forrige år. Det er utlånet av skjønnlitteratur som svikter. Utlånet av faglitteratur har gått noe opp.

Kursdeltakerne blir stadig mer bibliotekvante, og det synes ikke lenger å være noe markert skille mellom LO-skolens og ukekursenes andel i utlånet. Begge grupper treffes ofte på biblioteket.

FORDELING

Skjønnlitteratur: 526.

Faglitteratur: 1459.

SØRMARKA BARNEHAGE

Barnehagen har i 1981 hatt følgende belegg:

	1. halvår	2. halvår
Ansattes barn	3	2
Fra kommunen	2	3
Elevers barn:		
Kjemisk	1 barn i 1 uke	
Kommuneforbundet	3 » i 3 uker	
Handel og Kontor	3 » i 3 »	
Handel og Kontor, Oslo	3 » i	9 dager
Jern og Metall	4 » i 6 »	
Bygning	1 » i 1 »	
N O P E F	1 » i 1 »	
Barnevernpedagogforbundet	2 » i 2 »	
Barnevernpedagogforbundet	1 » i	2 »
N F A T F	1 » i 6 »	
Fengselstjenestemannsforb.	1 » i 1 »	
N N N	1 » i 1 »	

Framfylkingen har dessuten hatt 25 barn i 1 uke og 18 barn i 2 dager utenom barnehagen.

DET TEKNISKE ANLEGGET

Kloakkrenseanlegget er 10 år gammelt, og en del av elementene i anlegget var skadet av rust, og delvis opprustet.

I løpet av førjulsvinteren ble den kjemiske delen overhaldt og optærte deler skiftet ut.

Den biologiske delen av anlegget blir overhaldt i begynnelsen av 1982.

Hydroforstasjonen er bygget om. Anlegget var gammelt, slitt og ustadig. De gamle pumpene og trykktanken er skiftet ut med tre nye pumper og 2 nye trykktanker (membrantype).

Brannslukkingsuttaket er bygget opp med direkte uttak fra bassenget.

LO-SKOLEN 1981 — ELEVER

	Trinn I	Trinn II
Arbeidsmandsforbundet	8	
Befalsforbundet	1	
Bekledning	2	1
Bygning	6	
Elektriker	3	
Fengsel	2	
Grafisk	2	1
Gullsmed	1	
Handel og Kontor	4	
Hotell og Restaurant	2	
Jern og Metall	7	6
Jernbane	1	2
Kjemisk	10	
Kommune	12	4
N N N		1
N O P E F	2	1
Papir	2	1
Postforbundet	1	1
Sjømann	3	1
Skog og Land	1	
Tele		1
N T L	2	1
Transport	2	1
N F A T F	2	
	76	22

Studieturen for trinn II var lagt til Kongsvinger. Opplegget var godt planlagt og turen ble vellykket.

LANDSORGANISASJONENS SKOLE SØRMARKA

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Antall personer som har besøkt skolen	7 149	6 644	7 140	7 777	8 687	8 360	7 120	7 712	7 046
Dagsbesøk	2 598	2 320	2 770	3 270	3 656	3 592	2 338	2 079	2 541
Elever	4 551	4 324	4 370	4 507	5 031	4 768	4 782	5 633	4 505
Persondøgn	24 856	25 339	23 622	23 310	25 439	25 667	24 744	27 397	27 474
Gjennomsnittsbelegg									
43 uker	ca. 83 p.	ca. 84 p.	ca. 78 p.	ca. 81 p.	ca. 84 p.	ca. 85 p.	ca. 83 p.	ca. 91 p.	ca. 91 p.
å 7 døgn	64%	65%	61%	63%	65%	66%	64%	72%	72%
Belegget har fordelt seg slik:									
Dagsbesøk	75	65	77	69	97	90	79	85	80
Korte kurser 1—4 dager.	70	66	69	67	83	92	77	92	110
Lange kurs 5 dager eller mer	105	110	110	126	124	120	103	133	120
Avlyste kurs									
Tap av persondøgn	2 663	3 558	4 375	4 250	3 834	2 484	3 864	2 665	2 656
Tap av persondøgn etter leieavtalens pkt. 3—4	630	2 369	3 276	2 775	1 939	1 504	1 700	2 514	2 380

Arbeiderbevegelsens folkehøgskole, Ringsaker

Sammensetningen av eierstyret og undervisningsstyret: Se utvalg og komiteer.

Skolen har følgende hovedgrupper: Journalistikk, forming, organisasjons- og samfunnsstudier, sosiale emner, teater og kulturarbeid.

10 – 14 timer pr. uke er avsatt til undervisning i hovedgruppefagene.

I skoleåret 1981/82 har skolen disse valgfagene: Historie, litteratur, nedrustningsspørsmål, engelsk, ideologi, organisasjonskunnskap, u-landsproblemer, musikk, forming i ulike materialer. Gymnastikk er obligatorisk.

En del av det faglige arbeidet foregår i temagrupper. Gruppene organiseres ut fra en drøfting om hva elever og lærere ser det som viktig å fordype seg i. Arbeidet i temagruppene pågår over et tidsrom av 6 – 8 uker.

Skolen har også hatt nært samarbeid med bedrifter og institusjoner i lokalsamfunnet og har nyttet disse i samband med samfunnsorienterte emner og fag. Skolen har også i 1981 drevet barnehage.

Skolens markedsføringsarbeid drives på samme måte som tidligere, bl. a. gjennom AOFs kursvirksomhet og fagforbundenes fagblader.

Skoleåret 1981/82 har 60 elever. 200 søkte om plass. Elevenes gjennomsnittsalder er 19,7 år.

Skolen har 21 tilsatte, hvorav 11 lærere fordelt på faste poster og timelærerstillinger. Knut Aagesen er skolens rektor.

Skolen og arbeidslivet

I forbindelse med at Kirke- og undervisningsdepartementet og Kommunal- og arbeidsdepartementet aktet å sende ut et rundskriv som kunne føre til begrensninger i skoleverkets samarbeid med arbeidslivet, sendte LO en henvendelse til de to departementene.

Vi gjengir henvendelsen i sin helhet:

«Landsorganisasjonen har gjennom flere år engasjert seg aktivt i arbeidet med å få til en tilnærming mellom skolen og det øvrige samfunn.

Som ledd i dette arbeidet har vi forsøkt å bidra til å legge forholdene til rette slik at skolen får en nærmere og mer regelmessig kontakt med arbeidslivet og arbeidslivets organisasjoner, f.eks. gjennom besøk av faglige tillitsvalgte på

skolene og forskjellige former for bruk av arbeidslivet i skolens undervisning.

For bedre å sette skolen istand til å gi undervisning om arbeidslivet, har fagbevegelsen bidratt til å få satt i gang etterutdanningskurs i arbeidslivskunnskap ved noen av de pedagogiske høyskolene, samtidig som det er tatt initiativ til å få slik opplæring integrert i allmennlærerutdanningen.

Det er dessuten etablert et nett av spesielle skolemedarbeidere i tilknytning til Landsorganisasjonens distriktskontorer og de faglige samorganisasjonene.

Det er flere grunner til at Landsorganisasjonen har engasjert seg så vidt sterkt i dette arbeidet.

Et av målene i organisasjonens handlingsprogram er å utvikle et læringssystem der læringsbegrepet er gitt et nytt og utvidet innhold, og der deler av førstegangsutdanningen kan finne sted i arbeidslivet.

Landsorganisasjonen ser dessuten en nærmere kontakt mellom skole og arbeidsliv som et ledd i arbeidet med å skape et bedre oppvekstmiljø for barn og unge.

Endelig vil vi peke på at et slikt nærmere samarbeid vil kunne bidra til at de unge gis en mer tilfredsstillende orientering om fagbevegelsen og dens arbeid.

Vi er redd for at de retningslinjer som nå foreslås vil kunne bidra til å legge hindringer i veien for det samarbeid som er kommet istand, samtidig som det kan virke hemmende på den videre utvikling.

Landsorganisasjonen er enig i at det må foretas en vurdering av de ulike gruppers bruk av arbeidslivet, og at ungdom som søker arbeid må prioriteres foran andre brukergrupper.

Vi kan imidlertid ikke se at skolens samarbeid med arbeidslivet opptar arbeidsplasser til fortrengsel for arbeidssøkende.

En bedret yrkesutdanning vil kunne gi de unge nye muligheter i arbeidslivet. Dessuten vil et utvidet samarbeid mellom skolen og arbeidslivet kunne bidra til å skape nye arbeidsoppgaver og dermed legge grunnlag for flere arbeidsplasser.

Landsorganisasjonen mener at det riktige må være å se samarbeidet skole/arbeidsliv, og det å skaffe arbeid til unge mennesker, som to parallelle, prioriterte oppgaver som hver for seg krever økt innsats fra såvel myndighetene som partene i arbeidslivet.

Vi kan heller ikke se at det er behov for en slik samordning av arbeidet med å skaffe opplærings- og praksisplasser som forslaget tar sikte på.

Det er vesentlig at arbeidet fungerer så smidig og effektivt at partene ikke unnlater å ta det nødvendige initiativ eller reduserer sitt engasjement for å unngå merarbeid og problemer. De samarbeidende partene må i stor utstrekning ha frihet til å tilpasse samarbeidet til sine vanlige arbeidsformer og rutiner. Den enkelte skole bør derfor ha anledning til å ta direkte kontakt med enkeltbedrifter, og partene bør sammen kunne utvikle et samarbeid med et slikt omfang og en slik form som partenes spesielle behov og forutsetninger tilsier.»

Et utvalg nedsatt av Rådet for videregående opplæring har avgitt innstilling om den videregående skoles utplassering av elever i arbeidslivet. I et brev til RVO uttaler LOs administrasjon bl.a.:

«Landsorganisasjonen har i sitt handlingsprogram for inneværende kongressperiode uttalt at fagutdanningen på videregående og høyere nivå bør styrkes, bl.a. ved at en større del av denne legges i arbeidslivet.

Landsorganisasjonen er klar over at et nærmere samarbeid mellom skolen og arbeidslivet vil kunne aktualisere nye problemstillinger og stille partene overfor oppgaver som de ikke har erfaringer med og løsninger på.

Vi er tilfreds med at Rådet for videregående opplæring har latt en arbeidsgruppe se nærmere på de problemer som følger av et slikt samarbeid.

Behovet for opplæringsplasser

Prioritering

Vi oversender kopi av vårt brev av 17. juni d.å. til Kirke- og undervisningsdepartementet. Brevet kommenterer en del av de forhold som er drøftet under dette avsnittet i innstillingen.

Vi finner grunn til å tro at arbeidslivets muligheter til å ta imot elever bl.a. vil avhenge av den opplysningsvirksomhet, motivasjon og bevisstgjøring som drives av myndighetene og av hovedorganisasjonene i arbeidslivet, og at kapasiteten kan økes betydelig.

Elevenes status

Lønn

Som Rådet for videregående opplæring er kjent med — og som det framgår av vedlagte kopi av brev fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund — oppleves det av enkelte av våre medlemmer som et problem at utplasserte elever har en annen status på arbeidsplassen enn ungdom som får hele sin fagopplæring i arbeidslivet. I brevet blir det bedt om at man får en grenseoppgang mellom hva som hører til lærlingeordningen, og hva som hører til skolesystemet.

Landsorganisasjonen er enig med arbeidsgruppa i at opplæring i skole og bedrift må ses på som likeverdige, og at skole og bedrift i prinsippet må likestilles med hensyn til skyssordninger og skyssrefusjon.

Vi har med tilfredshet merket oss at elevene anses som yrkesskadetrydet også under utplassering i arbeidslivet, men mener at det likevel er behov for forsikringsordninger som gir utbetalinger i tillegg til yrkesskadetrygden og for øvrig dekker det økonomiske ansvar som kan oppstå i forbindelse med at arbeidslivet tas i bruk som opplæringssted for elever som skoleverket har ansvaret for.

Landsorganisasjonen har bedt Norsk Arbeidsgiverforening om forhandlinger om betalingsordninger og lønn. Slike forhandlinger vil ventelig komme igang med det første.

Vi antar at det bør tas sikte på å få fastlagt felles, retningsgivende bestemmelser, men at det gis adgang til å inngå lokale og bransjevise avtaler.

Arbeidervern

Det er Landsorganisasjonens oppfatning at bruken av arbeidslivet som opplæringssted må skje innenfor arbeidsmiljølovens bestemmelser.

Det kan for kortere tid være nødvendig å søke dispensasjon fra bestemmelsene om f.eks. nattarbeid og overtidarbeid for å kunne gi elevene et realistisk inntrykk av arbeidet på en arbeidsplass og innenfor et yrke. Vi forutsetter at man når behovet for slik dispensasjon skal avgjøres, legger avgjørende vekt på behovet for å gi elevene en best mulig og mest mulig realistisk opplæring, og at utplasserte elever ikke benyttes til å utføre overtidarbeid eller annet arbeid som det ellers ville være nødvendig å ansette annen arbeidshjelp for å få utført.

Andre forhold

Som arbeidsgruppa påpeker, berører utplassering av elever i en bedrift eller institusjon også arbeidstakernes arbeidsforhold. De ansatte må derfor gjennom sine organisasjoner trekkes med i det forberedende arbeid og få være med på å planlegge opplæringen og på å sette den ut i livet.

Landsorganisasjonen mener at den delen av fagopplæringen som finner sted utenfor skolen, må vurderes i likhet med den delen som skolen står for. Vurderingen skal ha som mål å veilede eleven.

Vi vil ellers understreke betydningen av at lærerne kommer i kontakt med arbeidslivet og settes istand til å holde seg a jour med utviklingen innenfor sitt fagområde.

Som nevnt innledningsvis, er Landsorganisasjonen enig i at de uklarheter og problemer som har oppstått som følge av det økende samarbeidet mellom skolen og arbeidslivet, tas opp til drøfting, og at man forsøker å finne løsninger som partene ser seg tjent med.

På den annen side er dette samarbeidet relativt nytt. Det vil derfor sannsynligvis være formålstjenlig å bevare en viss fleksibilitet og mulighet for å vinne erfaringer med ulike ordninger. Det videre utviklingsarbeidet på området bør bygge på de erfaringer som gjøres, og Rådet for videregående opplæring bør derfor fortsatt innhente erfaringer og synspunkter fra de parter som er berørt.

Landsorganisasjonen håper på et fortsatt samarbeid med Rådet for videregående opplæring om den videre utvikling av samarbeidet mellom skolen og arbeidslivet.»

LOs skoleforskningsprosjekt som startet opp den 1. januar 1980, ble avsluttet 31. desember 1981.

I tillegg til de 100 000,— som KUD hadde bevilget for 1980 fikk LO for 1981 kr. 200 000,—. Ut over dette har fagbevegelsen i forskjellige sammenheng ytt store bidrag til gjennomføring av prosjektet både ved å stille til rådighet lønn til prosjektarbeidere og ved finansiering av reiseutgifter, kurs og konferanseutgifter.

Framdriften av prosjektet har også i dette året gått tilfredstillende etter de planer som opprinnelig ble trukket opp. Dette innebærer bl. a. at det i år har vært gjennomført en omfattende intervjuundersøkelse overfor ca. 70 klubbstyrene og 50 fagforeningsstyrene for å kartlegge forekomsten av samarbeidstiltak mellom skole- og arbeidsliv, deres syn på dette samarbeidet og deres prinsipielle holdninger til bruk av arbeidsplassen for pedagogiske formål.

Et hovedsiktemål med hele prosjektet har vært å finne fram til på hvilke premisser og i hvilket omfang fagbevegelsens grunnorganisasjoner vil gjøre samarbeidet med skoleverket til en organisasjonsoppgave på linje med andre organisasjonsoppgaver, bl. a. med den arbeidsbelastning og utvidede skoleing dette innebærer for tillitsvalgte.

Ut fra de forskjellige forsøk og tiltak som har vært gjennomført fra LOs side i samband med prosjektet er det framkommet en mengde betydningsfulle erfaringer som vil bli beskrevet og systematisk behandlet for videreføring fra fagbevegelsens side. Dette innebærer en helt ny fase i norsk skoleforskning fordi alle de forsknings/forsøks- og utredningsarbeider

som til nå foreligger om problemstillingen skole- arbeidsliv kommer fra skolefolk og/eller forskere. Deres innfallsvinkel har i alle prosjektene vært fra skolens side. Fagbevegelsen selv har vært mindre involvert. Dette prosjekt er fagbevegelsens eget, drevet fram og handtert av LO og tillitsvalgte i klubbstyrene, fagforeninger og samorganisasjoner.

Denne innfallsvinkel, og dermed også de problemstillinger prosjektet innebærer, har aldri tidligere vært gjenstand for systematiske forsøk og forskning.

Prosjektet har vært ledet av en prosjektgruppe med Ragnar Røberg Larsen — LO som formann. Øvrige medlemmer har vært: Mona Persvold, Kay Olav Winther og Oddvar Gøthesen fra LO, høgskolelektor Lars Aase og fylkesskolesjef Kristian Fredrik Pettersen.

Oddvar Gøthesen har hatt det daglige ansvaret for framdriften av prosjektet.

Forøvrig har følgende vært deltidsengasjert i 1981: Bjarne H. Vatne, forskningsmedarbeider, Aage Bormann, pedagogisk medarbeider, Sverre Tangen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Trondheim, Ørnulf Jensen, Norsk Kommuneforbund, Bergen, Ole Brunborg, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Halden, Lars Kr. Hille, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Mandal, Jan Elvheim, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Harstad, som intervjuemedarbeidere.

Sluttrapport fra prosjektet vil foreligge våren 1982.

Opplysnings- og utviklingsfondet LO/N.A.F.

Som medlemmer av LO/N.A.F.s fondsstyre har i 1981 fungert:

Fra LO: Tor Halvorsen, Ole Knapp og Egil Ahlsen.

Fra N.A.F.: Carsten Schioldborg, Lars Chr. Berge og Asbjørn Lien.

Carsten Schioldborg har vært Fondstyrets formann.

Fondstyret har i årets løp behandlet en rekke søknader, og hatt en rekke konferanser med Rikstrygdeverket angående innbetalinger til Fondet. Dette arbeidet pågår. Etter behandling av søknadene er det for 1981 bevilget til sammen kr. 3.509.700,— som fordeler seg på følgende:

Samarbeidsrådet LO/N.A.F.	kr.	2.344.700,—
AKAN	kr.	550.000,—
Forprosjekt LO/N.A.F. «Sosialt arbeidsmiljø»	kr.	100.000,—
Felleskonferanse LO/N.A.F. «Arbeidslivs- kunnskap som studietilbud for lærer- høgskolen»	kr.	40.000,—
Lån til brevkurs Folkets Brevskole/NKS	kr.	475.000,—

5. Internasjonalt arbeid — Utenrikspolitik

Hovedvekt har fortsatt vært lagt på arbeidet gjennom de internasjonale faglige organisasjoner for en endring av den internasjonale økonomiske utvikling, på Polen, Tyrkia, faglig u-hjelp, solidaritetsarbeid og på fred, sikkerhet og nedrustning. Den internasjonale økonomiske utvikling har forverret seg, og det må fortsatt innrømmes at de internasjonale faglige organisasjoner (Nordens Faglige Samorganisasjon — NFS, Den Europeiske Faglige Samorganisasjon — DEFS, Frie Faglige Internasjonale — FFI, TUAC) ikke har fått gjennomslag overfor de enkelte regjeringer eller de mellomstatlige organer for en ny økonomisk politikk. I tillegg har våpenutviklingen, særlig i kjernevåpen, opptatt vesteuropeisk fagbevegelse og ført til en sterk aktivisering av saken i FFI og i øst/vest-kontakten. Solidaritetsarbeidet øker stadig i omfang (aktivitet og ressurser). Både Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS) og ikke minst Norsk Folkehjelp, som virker i nær kontakt med LO, har hatt positive oppsving.

Nordens Faglige Samorganisasjon (NFS)

NFS er stadig det sentrale koordineringsorgan for de nordiske landsorganisasjoner. Ny formann i 1981, Knud Christensen (LO Danmark).

Ny nestformann Bertil Axelsson (TCO-Sverige). 9 medlemsorganisasjoner med mer enn 6 millioner medlemmer. Medlemsavgift i 1981: S.kr. 0,50 pr. medlem.

Representanter i styret fra norsk LO: Tor Halvorsen og Leif Haraldseth. Dessuten møter Kaare Sandegren som internasjonal sekretær.

Fire styremøter avholdt (mars, august, oktober, desember). Møtene går på rundgang i de nordiske land.

Generalsekretær Lennart Forsebäck har fortsatt i 1981. P.g.a. at sekretæren Peter Boldt, Finland, trakk seg, er Ragnar Gu-ran fra Norge tilsatt i sekretariatet.

På NFS' styremøter utveksles regelmessig informasjon om den inntektspolitiske situasjon og forhandlingsutviklingen.

Hovedvekt i NFS har vært lagt på internasjonal økonomi, dvs. forberedelse av drøftinger i NFS' styre, forholdene i Norden, Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd, industrisamarbeid i Norden og koordinering av nordiske faglige holdninger i økonomi i de internasjonale faglige organisasjoner.

Sysselsettingssituasjonen i Norden er svekket i 1981, 600 000 var ledige ved årsskiftet, 175 000 ungdommer under 25 år. Det er få tegn til at de nordiske regjeringene i fellesskap eller i form av fellesutspill i de internasjonale mellomstatlige organisasjoner søker å handtere utviklingen. I de fleste nordiske land føres en restriktiv økonomisk politikk. Regjeringsskiftet i Norge til en konservativ regjering har styrket inntrykket av at en konservativ økonomisk politikk vil bli ført i Norden. Det er klare signaler på at arbeidsgiverforeningene og industriforbundene i Norden konsulterer og søker å motvirke inntektsutvikling, demokratisering, og å få sine standpunkter inn i et nordisk industripolitisk samarbeid, i en likeartet aksjelovgivning, i en felles selskapslovgivning, i en likartet valutaordning. Retning: liberalisme.

NFS arbeider på sin side, gjennom møter og remissvar, på samme saker for å få nordisk arbeiderbevegelses holdninger inn. Det er et hardere klima.

Ved Nordisk Råds sesjon 2.—6. mars 1981 (København) kunne en registrere et visst gjennomslag for NFS' synspunkter. Ministerrådet har i 1981 vist noe mer vilje til fast konsultasjon med nordisk fagbevegelse. Hovedsaker har være økonomisk politikk og sysselsetting. Noen resultater har NFS' arbeid gitt, bl.a. i forbindelse med at Ministerrådet nå utvikler en plan for industrisamarbeid (forskning, bransjesamarbeid, småforetak, kapitalfonds). Den nødvendige politiske vilje er ikke avdekket, og den norske konservative regjering har vist liten interesse for arbeidet i Norden.

NFS har utviklet et industripolitisk program som ble nærmere drøftet på NFS' industripolitiske konferanse i november 1981. Norsk LO har framholdt betydningen av bilateralt industrisamarbeid i Norden.

Forslaget til ny nordisk arbeidsmarkedsavtale har vært til

høring i NFS' styre, hvor en la vekt på beskyttelse av sysselsettingen i ytre distrikter.

NFS' medlemsorganisasjoner har engasjert seg samlet i DEFS' arbeid for økonomisk politikk gjennom arbeidet forut for kongressen i april 1982. Det samme gjelder de økonomiske-politiske programmer som forberedes i TUAC forut for OECD' ministerrådsmøter og sjumaktsmøtene. Et sammendrag om holdninger ble fastlagt av styret i august 1981:

- «1. OECD-møtet måtte bedømmas som åtminstone en partiell framgång då kraven på en ny internasjonell økonomisk politikk noterades i ministerrådskommunikén.
2. Toppmötet i Ottawa ledde däremot inte — så vitt vi kan se — till några som helst resultat och mötet kan bedömas som ytterst otillfredsställande.
3. Eventuella förhoppningar om att årets toppmöte skulle resultera i en uppmaning likt den från toppmötet 1978, att satsa på ökad produktion og sysselsättning, uppfylldes inte alls.
4. Trots allt erkänns nu arbetslösheten som ett lika stort ekonomisk problem som inflation. OECDs konstaterande, att arbetslösheten torde öka visar dock klart at inflationsbekämpningen anses viktigare än sysselsättningen.

Bedömning av NFS' insats

1. NFS fick Nordiska rådet klart engagerat i arbetet på att få till stånd en nordisk front inom OECD för en ny internasjonell økonomisk politik.
2. Däremot tog inte de nordiska finansministrarna ställning till dessa frågor.
3. Det synes troligt att den nordiska sammanställningen haft en viss betydelse för utformandet av ministerrådskommunikén.
4. Vissa brister i uppläggnngen av det nordiska fackliga arbetet kan dock noteras.
 - I relation till TUAC kom NFS' insats väl sent.
 - Uppföljningen av NFS' og TUACs agerande följdes upp något sent og eventuellt bristfälligt på det nationella planet.
 - NFS' og medlemsorganisationernas kontakter till de nordiska finansministrarna var delvis otillräckliga och sena.

Förberedelser inför 1982 års toppmöten

1. Enligt sekretariatets bedömning bör det nordiska fackliga arbetet inför 1982 års toppmöten i huvudsak följa samma mall som under den gagna perioden.
2. Arbetet i TUAC bör dock ges ökad vikt.
3. Förberedelserna inom NFS inför EFS' kongress våren 1982 kan ge underlag för att i NFS mer aktivt ta del i förberedelserna inför EG- og EFTA-mötena 1982.
4. NFS' økonomisk-politiska utskott bör komma igång med sina förberedelser senast i oktober-november.
5. Förslag till frågor NFS önskar att Nordiska rådet skall ta ställning till måste vara klart senast i november 1981.
6. NFS' informationsarbete og opinionsbildande aktiviteter bör ytterligare effektiviseras. Det gäller inte minst att föra fram arbetslöshetssiffror og prognoser mer konsekvent än senast. NFS och medlemsorganisationerna

bör även i utåtriktad information visa på omöjligheten i den s.k. «nyliberala» eller «monetaristiska» ekonomisk-politiska ansatsen.

7. Medlemsorganisationerna bör ta ett ansvar för att NFS' krav förankras nationellt och förs in i den ekonomisk-politiska debatten i partierna och parlamenten, t ex i samband med att nordiska samarbetsfrågor behandlas, såsom styrelsen beslutade vid mötet i mars.
8. NFS bör försöka få till stånd ett möte med Nordiska ministerrådet (finansministrarna) i god tid före OECD-mötet sommaren 1982. Vid detta möte bör även frågan om hur ett nordisk ekonomisk-politisk samarbete ska utformas diskuteras. Liksom inför sommarens OECD-möte bör kontakter tas till ansvariga ministrar eller ämbetsmän.
9. Även vid mötet med arbetsministrarna bör NFS' synpunkter på OECD-samarbetet föras fram.
10. Sammanfattningsvis förordar sekretariatet att NFS även vid möten med Nordiska ministerrådet och inför 1982 års session i Nordiska rådet lägger stor vikt vid internationellt och nordisk ekonomisk-politisk samarbete och på sysselsättningen.»

NFS arbeider ved hjelp av arbeidsutvalg for økonomisk politikk (formann Tor Halvorsen), arbeidsmiljø/medbestemmelssaker og arbeidsmarkedssaker. En rekke referansegrupper og arbeidsgrupper virker etter behov.

Et samarbeid om informasjons- og mediapolitikken har utviklet seg, bl.a. gjennom drøftinger på en bredere anlagt konferanse «Faglig informasjonspolitikk i framtida» (Helsingør, november).

Koordineringen av det nordiske arbeidet i internasjonale faglige organer har fortsatt vært betydelig i 1981.

NFS har i 1981 gjennomført fellessamtaler med AFL—CIO (oktober, Washington) og med TUC (Stockholm, februar).

NFS har koordinert nordiske holdninger til Polen gjennom hele 1981 (kongressdeltakelse, humanitærhjelp, politiske uttalelser, holdninger i FFI og DEFS, teknisk presseassistanse o.l.).

Forøvrig koordineres systematisk de nordiske holdninger til alle saker i DEFS, FFI, TUAC og ILO. Også nordisk representasjon koordineres.

NFS har i 1981 ført fram et memorandum med krav om et mer effektivt FFI. Opplegget er behandlet i FFIs styre, som har krevd konkrete forslag fra generalsekretæren Otto Kersten. NFS førte i 1981 fram krav til FFI — på norsk forslag — om effektivisering av FFIs arbeid i nedrustningssektoren. Dette førte til styrevedtak om forberedelse av en internasjonal faglig strategi for nedrustning (se eget avsnitt).

Gjennom NFS koordineres også holdninger til Sør-Afrika-arbeidet, FFIs faglige u-hjelpsdiskusjoner.

Den Europeiske Faglige Samorganisasjon (DEFS)

Tre saker har vært framtrepende i DEFS i 1981: Polen, Tyrkia, den negative økonomiske utviklingen med tilhørende politisk uro og terrorisme, medlemssøknader.

Formann i 1981: Wim Kok (FNV-Nederland) som har frasagt seg gjenvalg ved kongressen april 1982. Generalsekretær: Mathias Hinterscheid, som tar gjenvalg, og visegeneralsekretær: Jon Ivar Nålsund, som går av i 1982. Det italienske sekretariatsmedlem Dariolo er gått ut i perioden. Minuetti (CISL-Italia) er gått inn i stedet.

Medlemsbevegelsen har vært i fokus, idet de gjenværende faglige organisasjoner i Europa har søkt. Følgende er kommet inn som medlemmer: Bandalag Starfsmanna Rikis og Bæja (BSRB-Island), Turk-Sen og SEK (Kypros). Følgende har søkt, innstilling avvisning: Deutsche Angestellten-Gewerkschaft (Forbundsrepublikken), Centrale Générale des Syndicats Libéraux de Belgique (Belgia), Confederation of Technical Employees Organisations (Finland) og Confederazione Italiana Sindicata Autonomi (Italia).

Etter diverse møter og forhandlinger er CGT-Frankrike (kommunistisk) avvist på grunn av medlemskap i den kommunistiske verdensføderasjon og et avhengighetsforhold til det kommunistiske parti i Frankrike. Intersindical, Portugal er avvist, som avhengig av PKP og ikke demokratisk. UGT-Portugal har flertall i styret, men hittil har ikke et tilstrekkelig antall deltatt i avstemmingene. USO-Spania avvist. Om Comisiones Obreras-Spania (kommunistisk, ikke medlem av verdensføderasjonen) har det vært langvarig debatt, med betydelig opposisjon (innad) i DGB-Forbundsrepublikken, og fra de to spanske medlemmer UGT-S og STV-S, trass i at det er samarbeid i Spania. Også motstand fra amerikansk LO. Det er også her flertall i styret, men det er spørsmål om tilstrekkelig antall deltakere i avstemmingene. De kristne organisasjoner er rede til å stemme for CCOO dersom USO-Spania stemmes inn samtidig.

Medlemskapsspørsmålet er viktig fordi det gjenspeiler problemene i forholdet mellom sosialistisk/kristen og kommunistisk arbeiderbevegelse i Europa. Drøftingene herom må ta tid, men til dels har de tatt for mye arbeidstid. LOs holdning er at DEFS skal være samlende for vesteuropeisk fagbevegelse, at demokratiske fagorganisasjoner som arbeider innen de vesteuropeiske demokratier, og som er representative, bør bli

medlem av DEFS. Avstemmingsreglene skal sikre bred enighet: $\frac{3}{4}$ av medlemmene i styret må delta i votering. $\frac{2}{3}$ av disse må stemme for. Oppnås ikke $\frac{2}{3}$ men 50 %, står saken fortsatt på dagsorden. De uoppgjorte medlemssøknader kommer opp igjen etter kongressen 1982.

Et annet organisasjonsspørsmål er bransjekomiteenes, eller forbundskomiteenes, stilling.

Regelen for anerkjennelse er at forbund i de landsorganisasjoner som er medlemmer i Euro-LO, kan slutte seg til slike bransjekomiteer og at bransjekomiteer som fyller denne betingelse skal anerkjennes. Det er noe uenighet om det kan/skal dannes slike Euro-komiteer utenom eller innenfor FFI's yrkesinternasjonaler idet spørsmålet om deltakelse fra kristne, nøytrale og kommunistiske forbund oppstår. I ett tilfelle, næringsmiddelarbeiderinternasjonalen, kreves medlemskap der etter ett år for å bli medlem av Euro-komiteen i DEFS. Dette er egentlig mot DEFS' regler, og imøtegåes av landsorganisasjoner som ikke er medlem av FFI. Som en følge har NFS tatt saken opp prinsipielt, bedt om en gjennomgåelse av reglene og forholdet til bransjekomiteene, med henblikk på å finne en smidigere ordning.

DEFS' styre hadde møter i februar, april, juni, oktober og desember. I styret og Presidiet møter Tor Halvorsen med Kaare Sandegren som rådgiver. Et antall utvalg forbereder programmer, standpunkter i større saker (utvalg for økonomisk politikk, energi, likhetssaker, ungdom, lønnsforhandlinger, kongressprogrammer o.l.). Systemet er ikke lettkjørt, men funksjonerer etterhvert.

Konsultasjoner om Polen og holdninger til Solidaritet (hjelpeprogram, omfanget av politisk og finansiell støtte) har pågått hele 1981. Samtlige medlemsorganisasjoner har vært aktive i støttevirksomhet. Sakens betydning har preget Euro-LO, og atskillige krefter er brukt i forsøk på kontakt/påvirkning direkte, gjennom regjeringer i vest og gjennom østeuropeisk fagbevegelse. Det har vært enkelte tendenser til å gå lenger enn klokt i fordømmelser og holdninger til kreditter og sanksjoner, men styret har i alt inntatt en reflektert og balansert holdning. De aller fleste av Euro-LOs medlemmer deltok i Solidaritets kongress i oktober, og de aller fleste støttet Lech Walesas sentrumslinje.

Militærovertakelsen og unntakstilstanden slo hardt inn i vest-europeisk fagbevegelse og på styremøtet i desember kom reaksjonene. Følgende uttalelse ble vedtatt:

Nei til militærstyret i Polen

På møte i Brussel 17. og 18. desember 1981 drøftet styret i Den europeiske faglige samorganisasjon situasjonen i Polen. Sekretariatets uttalelser og arbeid i samband med situasjonen i Polen fikk styrets fulle støtte.

Styret i Den Europeiske faglige samorganisasjon fordømmer på ny innføringen av unntakstilstanden, avskaffelsen av faglige og menneskerettigheter og forbudet mot all faglig aktivitet. DEFS protesterer mot fengslingen av tusener av aktive fagorganiserte.

Styret noterte med tilfredshet at aksjoner i medlemslandene ble iverksatt omgående av DEFS' medlemsorganisasjoner og at aksjonene alle går i samme retning. Samstemmigheten i den faglige aksjon og reaksjon kommer også fram i de holdninger som er inntatt av FFI og den kristne faglige verdensføderasjon WCL.

Disse faglige aksjoner viser de demokratiske faglige organisasjoners enstemmige solidaritet med arbeidstakerne og folket i Polen og med fagorganisasjonen Solidarnosc.

DEFS' eksekutivkomité hilser velkommen og støtter disse aksjoner.

På bakgrunn av den økende brutalitet som regimet viser, er det ytterst påkrevd at protestaksjoner og solidaritetsaksjoner iverksettes både nasjonalt og internasjonalt.

Styret i Den europeiske faglige samorganisasjon framhever følgende krav:

1. De fengslede demokratiske faglige ledere og aktive fagorganiserte må løslates øyeblikkelig.
2. Unntakstilstanden må oppheves.
3. Avtalene fra Gdansk, Szezecin og Katowice, grunnlaget for den uavhengige faglige virksomhet i Polen, må respekteres.
4. Forhandlingene mellom Solidarnoscs representanter, valgt av organisasjonens kongress, og de politiske myndigheter må gjenopptas.
5. All økonomisk hjelp og finansiell støtte må knyttes til oppfyllelsen av kravene nevnt ovenfor.
6. Humanitær støtte og matvarehjelp må fortsettes, men et fordelingssystem må sikres som garanterer at hjelpen virkelig når folket som trenger det. Dette krav ble framsatt av Solidarnosc før hæren tok makten.

Styret i Den europeiske faglige samorganisasjon understreker at Solidarnosc's program i hovedtrekk samsvarer med den europeiske fagbevegelses programmer, siden det tok sikte på demokratisering av det økonomiske og sosiale liv, gjenoppbygging av økonomien og samfunnet, og sosial rettferd.

DEFS henvender seg med dette til den polske regjering idet europeisk fagbevegelse er overbevist om at Polens folk bare kan finne vei ut av den vanskelige situasjon gjennom oppfyllelsen av disse krav, slik at det kan foregå på selvstendig og ansvarlig vis og uten noen innblanding utenfra.

Styret vil fortsette sine drøftinger og i løpet av kommende sesjon enes om de konkrete handlinger det vil foreslå til Europas arbeidstakere for å styrke solidariteten med Solidarnosc.

Alle disse tiltak er gjennomført eller forsøkt. Det vises til eget avsnitt.

Tyrkia har også i stor grad opptatt DEFS. Det vises til eget avsnitt om saken. DEFS' sekretariat, særlig visegeneralsekretær Jon Ivar Nålsund, har spilt en sentral rolle, bl.a. ved besøk

i Tyrkia og rapportering om situasjonen, som kanal for hjelp, som medspiller i å engasjere medlemsorganisasjonene, i forholdet til Europarådet, EF og den amerikanske regjering, og som kontakt for DISK. Styret har behandlet undertrykkningen av faglige rettigheter i alle styremøter i 1981.

Den økonomiske krisen har stadig stått i fokus i DEFS. En sysselsettingskampanje ble gjennomført i første halvdel av 1981, med avslutning i et bredt anlagt faglig ledermøte i Luxembourg i juni. Tor Halvorsen deltok fra LO. Kampanjen brakte atskillig oppmerksomhet, men altså ikke nevneverdig endring i politikk. Regjeringsskiftet i Frankrike brakte noe endring i den franske posisjon, med større pågang fra de franske sosialister i EF og OECDs Ministerråd og i supermaktsmøtet i Ottawa i juni. Faglige representanter fra CFDT gikk inn i Mitterands administrasjon. Den tyske regjeringens posisjon er noe endret, med vekt på en noe mer aktiv økonomisk politikk ettersom ledigheten øker i Forbundsrepublikken. Sysselsettingskampanjen var konsentrert på EF og EFTAs besluttede organer og på de enkelte regjeringer. Et omfattende manifest ble utarbeidet og kjørt fram. Men ledigheten stiger.

Styret har i 1981 godkjent programmer for industripolitikk, arbeidsmiljø (beskyttelse mot giftige stoffer, generelle miljøforhold og teknologi), arbeidstidsorganisasjon, energipolitikk, utdanning og opplæring, vandrearbeidere (innvandrere), arbeidstakere i grenseområder, yrkeskreft.

Et opplegg til meget langsiktig samarbeid om lønnsforhandlinger ble godkjent av styret, under tvil. Tre hovedsaker: lavtlønnsøking, avskaffelse av midlertidige arbeidskontrakter og ordninger med lånt eller leid arbeidskraft, rettigheter ved ny teknologi (informasjon, forhandlinger vedrørende virkninger, kontroll).

Det er tatt standpunkt til enkelte EF-saker i fellesskap, bl.a. om et direktiv om arbeidstakeres rett til informasjon og konsultasjon, forbrukspolitikken.

En kampanje for ungdomssysselsetting er vedtatt og påbegynt.

Bransjekomiteé godkjent i 1981: Den europeiske komité for undervisning.

En felleholdning til europeiske—japanske handelsforbindelser er vedtatt.

Ungdomsgruppa i Euro-LO har videreutviklet arbeidet i 1981. Se eget avsnitt.

Det samme gjelder kvinnegruppa.

DEFS kvinneutvalg

Det har i 1981 vært 2 møter i kvinnekomitéen og 2 møter i arbeidsutvalget. Evy Buverud Pedersen er LOs representant i komitéen, og er Nordens representant i arbeidsutvalget. Elseke ter Veld (FNV Nederland) var komitéens formann fram til det tidspunkt hun ble valgt inn i det nederlandske parlament. Evy Buverud Pedersen ble valgt som formann resten av perioden (fram til første møte etter DEFS-kongressen 1982).

Komitéens arbeid i 1981 har i hovedsak bestått av videre oppfølging av aksjonsprogrammet som ble vedtatt av kongressen i 1979. Det har videre vært arbeidet med sysselsettingsspørsmål og oversikter over arbeidsledighet blant kvinner i Europa. Videre har det vært arbeidet med kvinnes representasjon i fagbevegelsens organer, nasjonalt og internasjonalt. Med bakgrunn i spørsmål om revisjon av ILO-konvensjonen om forbud mot nattarbeid for kvinner i industrien, utarbeidet komitéen en uttalelse om nattarbeid for kvinner. Uttalelsen er oversendt DEFS styre.

Representanter fra kvinnekomitéen har vært til stede på en lang rekke møter og konferanser. Blant annet 3-partsmøtet organisert av EF-kommisjonen. Kvinnekomitéen er også representert med observatører i EF-kommisjonens rådgivende komité for likestillingsspørsmål. Videre er komitéen representert i DEFS komité for arbeidsvilkårsspørsmål, skolerings-spørsmål og for økonomiske spørsmål. I styret er komitéen representert ved formannen.

Frie Faglige Internasjonale (FFI)

FFI avholdt to styremøter i 1981 (juli og november). Otto Kersten er generalsekretær. En egen styrekonferanse om nedrustning ble holdt. 15. desember ble det holdt en konferanse om Polen.

NFS har i 1981 fulgt opp sine krav om effektivisering av FFI. Den nordiske henvendelse ble førstegangsbehandlet i styremøtene i mai og november. Forslaget dreier seg om bl.a. reorganisering av avdelingene i sekretariatet (særlig vedrørende u-hjelp). Generalsekretæren er av styret pålagt å framlegge konkrete forslag i første styremøte i 1982.

Tyrkia og Polen har vært store saker i FFI i 1981. Det vises til egne avsnitt.

Landsorganisasjonen i Norge kanaliserer en vesentlig del av sin faglige u-hjelp gjennom FFI. Se eget avsnitt. FFI har be-

gynt en koordinering av faglig u-hjelp, som vil bli viktigere når amerikansk LO (AFL-CIO) trer inn i FFI i 1982. Norsk LO deltar i koordineringen. Retningslinjer for FFIs faglige u-hjelp er lagt opp av kongressen i 1979 og senere styremøter.

Yrkesinternasjonale driver sin egen omfattende u-hjelpsaktivitet, i liten grad koordinert i FFI.

Styret besluttet i 1981 utvidet representasjon, bl.a. to nye plasser til Europa: Norden og den iberiske halvøy. I Norden blir LO-S og SAK-F representanter fra mars 1982. LO-N og TCO-S blir første suppleanter. Medlemsutviklingen ser slik ut (med styrerepresentanter):

Område	1969	1979	Repr. tidl.	Forslag fra 1982
Afrika	638 118	333 947	3	4
Asia	7 545 376	11 980 963	5	6
Tyrkia	400 000	1 500 000	1	
Midt-Østen	879 937	8 950 000	2	3
Oseania	1 547 685	2 064 800	1	1
UK	8 725 604	11 865 390	2	2
Europa	18 711 749	24 487 729	6	7
Latin-Amerika	9 744 967	14 305 575	3	4
Nord-Amerika	15 431 000	1 578 462	6	6
Karibiske område ..	320 223	310 269	1	1

FFIs latin-amerikanske organ ORIT avholdt kongress i 1981. Aksjonsprogram godkjent, likeledes et sosialdemokratisk politisk program, en plan for organisasjonsassistanse mellom medlemsorganisasjonene i Latin-Amerika og i Europa. Latin-Amerika, og aksjonsplan for faglige-, menneske- og borgerrettigheter godkjent.

Komitéen for menneske- og faglige rettigheter i Latin-Amerika hadde to møter i 1981. LO var representert ved Eidar Trulsen og Svein-Erik Oxholm. Saker: Forholdet ORIT — nord-amerikansk LO hjelpepolitikken, støtte til Commando Nacional (Chile), kontakt CUT Exterior, kampanje mot diktaturet i Uruguay, policy om Sentral-Amerika og Latin-Amerika.

Resolusjonen om Sentral-Amerika ble fulgt opp av styret:

Uttalelse om Sentral-Amerika

(Godkjent av FFIs 77. styremøte 1.—2. juli 1981)

«FFIs komité til forsvar av menneskelige og faglige rettigheter i Latin-Amerika som holdt møte 12. og 13. mars 1981 uttrykte stor bekymring for forverringen av den politiske situasjon i Sentral-Amerika hvor militærregimer,

uttrykk for fåmannsveldets interesser, forsvarer sine privilegier med undertrykkelse og bruker metoder som kidnapping, tortur og mord.

Komitéen er overbevist om at det overveldende flertall av befolkningen lengter etter demokratiske styresett som gir dem muligheten til å gi uttrykk for sine synspunkter og dermed være herre over sin egen skjebne.

En mener derfor at enhver støtte til de nåværende militære styrer, særlig i El Salvador og Guatemala, ikke vil tjene freden, sosiale reformer, frihet og demokratiets sak, men bare vil opptrappe vold og væpnede kamper innenfor disse landene hvor arbeiderne og den fredselskende befolkning generelt er uheldige ofre.

Når det gjelder El Salvador, uttrykker komitéen full solidaritet med kampen til de demokratiske og revolusjonære styrker og støtter sterkt alle anstrengelser som tar sikte på en politisk løsning på denne konflikten som allerede har resultert i mange døde og mange lidelser for folket i El Salvador.

Komitéen tror fullt og fast at den nåværende situasjonen i El Salvador enda mer er resultatet av en interessekonflikt og konflikter mellom klassene enn en politisk Øst—Vest-konfrontasjon, og mener derfor at en må finne en løsning gjennom grunnleggende økonomiske og sosiale reformer som kan avskaffe fåmannsveldet i El Salvador og gjeninnføre demokrati.

En slik politisk løsning omfatter en øyeblikkelig slutt på undertrykkelsen, en isolering av de fascistiske styrker, åpningen av en dialog blant alle demokratiske, politiske styrker og sosiale sektorer som går inn for sosial rettferd og fred i El Salvador og unngå enhver ytre innblanding som bare kan føre til en farlig internasjonalisering av konflikten.

Videre mener komitéen at man må henstille til den industrialiserte verden om å fortsette hjelpen til regjeringen i Nicaragua ved gjenoppbyggingen av landet og sikre at denne hjelpen går til å skape en demokratisk fremtid for landet.

Imidlertid er komitéen av den mening at visse begrensninger som forekommer i den revolusjonære prosessen kan påvirke det sosiale, politiske og faglige liv i landet. Komitéen mener likevel at det er betingelser for en full demokratisk utvikling og beslutter derfor å gi full støtte til de demokratiske og progressive krefter som deler denne oppfatning.

Komitéen mener at en må uttrykke full solidaritet med folket i Panama i kampen for en riktig gjennomføring av Kanal-traktaten mellom republikken Panama og USA. Samtidig bør man henstille til regjeringen i Panama om å fremme demokratiseringsprosessen innenfor det politiske og sosiale liv, særlig ved å avskaffe alle lovbestemmelser som er i strid med internasjonale arbeidsnormer da slike bestemmelser hindrer flertallet av lønsmottakerne i Panama i å slutte seg til eller danne fagforeninger.

FFIs komité til forsvar av faglige og menneskelige rettigheter i Latin-Amerika foreslår at FFI og dens medlemsorganisasjoner også bør utøve press for at militærregimet i Honduras tillater en virkelig normalisering av det politiske liv og dermed tillater alle politiske partier uten diskriminering å utføre sin virksomhet uten restriksjoner da en slik utvikling vil bringe den nye forfatningen på linje med den universielle menneskerettighetserklæringen og de gjeldende ILO-konvensjoner om foreningsfriheten og fagforeningsrettigheter.

Endelig uttrykker komitéen håpet om at det kommende presidentvalg i Costa Rica vil resultere i suksess for de demokratiske styrker som støttes av arbeiderklassen og dermed styrker demokratiet i landet ved å fremme virkelig sosial rettferd.»

En tilsvarende policy ble vedtatt for Sør-Amerika:

Resolusjon om den politiske og faglige situasjon i Sør-Amerika

«FFIs styre, som møtte i København 1. og 2. juli 1981

- MENER** at de militære regimer til «Cono Sur» forsøker å påtvinge sitt styre mot ønskene til sine nasjoner ved å ty til udemokratiske og undertrykkende metoder som fratrar borgerne alle politiske og faglige rettigheter;
- MENER** at regjeringen i republikken Uruguay forsøker å forbli ved makten mot flertallet av det uruguaynske folks ønske, noe som ble vist ved folke-avstemningen 30.11.80. En mener også at regjeringens lovgivning går mot menneskelige, sivile og faglige rettigheter og hindrer de rettmessige representative arbeidstakernes organisasjoner fra å utføre det arbeid som blir pålagt dem av deres medlemmer;
- MENER** at den nåværende regjering i Chile forsøker å tvinge seg til makten på grunnlag av forfatningsmessige argumenter skjønt forfatningen ikke gikk gjennom de normale, demokratiske kanaler for godkjenning. En mener videre at borgernes deltakelse er begrenset, den hindrer offentlige demonstrasjoner mot regjeringens holdninger, videre at enkelte arbeidsorganisasjoner er fratatt sin rettmessige stilling og at disse organisasjonenes representanter blir fengslet bare fordi de har forsvart arbeiderklassens rettmessige interesser;
- MENER** at det militære regimet i republikken Bolivia, som etter å ha kastet av den demokratisk valgte regjering, nå har fått landet inn i økonomisk og sosialt kaos som i alvorlig grad berører arbeiderklassen, begrenser politiske og faglige rettigheter og nekter fagbevegelsen sin rettmessige virksomhet;
- MENER** at regjeringen i republikken Paraguay, som er og har vært under svøpen til general Stroessner i 27 år, fremmer faglig lovgivning som ikke overholder ILOs konvensjoner og som videre fratrar en stor del av befolkningen et minimum av rettslige forfatningsmessige garantier;
- MENER** at erklæringene om politisk liberalisering som regjeringen i republikken Brasil har kommet med ikke er satt i kraft og at faglige ledere blir straffet under krigsrett for å ha lagt fram krav på vegne av arbeiderne, noe som hindrer faglig og politisk utvikling i demokratisk retning;
- MENER** at militærregimet i republikken Argentina påstår at det er en prosess som vil gjøre det institusjonelt under påskudd av at president betyr en normalisering, mens det i virkeligheten betyr at regimet blir enda mer fastlåst ved å hindre folket i arbeiderklassen fra å utvikle seg fritt og i de siste fem årene har man brukt slike midler som forsvinninger, tortur og uberettigede fengslinger og grepet inn i fagbevegelsens arbeid gjennom «interventores» og ved å forby Confedreación General del Trabajo;
- MINNER** om resolusjonen om den politiske og faglige situasjon i Latin-Amerika som ble vedtatt av FFIs 12. verdenskongress i Madrid i november 1979 såvel som de påfølgende resolusjoner vedtatt av FFIs komité til forsvar av menneskelige og faglige rettigheter i Latin-Amerika;

- GJENTAR** sin fordømmelse av diktaturstyrene som har grepet makten ved statskupp, innført undertrykkende og blodige metoder uten hensyn til sivile og menneskelige rettigheter mot borgerens vilje;
- FORDØMMER** og tar avstand fra de manøvre som disse regimene gjør med henblikk på å gjøre sin makt institusjonell ved hjelp av udemokratiske forfatninger, anti-faglig lovgivning inspirert av fascistisk ideologi og ved å legalisere undertrykkelsesmetoder i navnet av «nasjonal sikkerhet og fred» og ved å ty til makt for å bringe den demokratiske opposisjon til taushet mens en tillater halv-militære grupper som er kjent for sin ekstremisme å opptre uhindret;
- FORDØMMER** de nære bånd som består mellom de militære, fåmannsveldet og de som selger/produserer narkotika i disse land hvis eneste mål er å berike seg selv uten å ta hensyn til de fremtidige interesser til sine nasjoner;
- UTTRYKKER SIN INDIGNASJON** over den direkte eller indirekte støtte som visse demokratiske land gir disse regimene idet de påstår at disse regimene kjemper mot «totalitarisme». Slik støtte resulterer i mistro til demokrati og dets institusjon, gjør gjenvalg av en demokratisk regjering vanskeligere, og setter disse nasjoners selvstyre og uavhengighet på spill;
- BEKREFTER** at bare et regjeringssystem basert på individuell og kollektiv frihet, respekt for faglige og menneskelige rettigheter og sosial rettferd kan representere et virkelig og varig alternativ til alle former for ekstremisme, enten det er fra høyre eller venstre;
- HENSTILLER** til alle FFI's medlemsorganisasjoner om å forsterke sin solidaritet med arbeiderklassen i disse land i deres kamp for å gjenopprette sivile rettigheter for å få en slutt på den onde sirkel med vold som denne delen av verden lider under
- INNBYR** alle medlemsorganisasjoner, særlig de i industrilandene, til å øve press på sine respektive regjeringer for å sikre at alle former for hjelp, enten militær eller økonomisk og for politisk samarbeid opphører, og at isolasjon bidrar til at disse styrene faller;
- ANMODER** FFI's komité for forsvar av faglige og menneskelige rettigheter i Latin-Amerika til å ta alle nødvendige tiltak med henblikk på å bedre en koordinering og samling i den internasjonale, frie fagbevegelsen for å sikre effektive tiltak i denne verdensdelen i nært samarbeid med ORIT og yrkesinternasjonale mens man fortsetter å følge nøye med den politiske og faglige utvikling i de latin-amerikanske landene.»

FFI har gjort betydelig innsats i Sør-Afrika i 1981 (se eget avsnitt). Styrevedtak fra mai 1981 gir et inntrykk av dette:

«Svarte fagorganisasjoner i Sør-Afrika gis fortsatt og maksimal støtte. Fortsatt protest- og informasjonskampanje. Økt oppmerksomhet på og motarbeidning av hvit immigrasjon til Sør-Afrika. Protest mot arrestasjonene av tillitsvalgte i South Allied Workers' Union, Motor Assembly and Component Workers' Union, Media Workers' Association og Black Municipality Workers' Union. Økt press på selskapene i de store land som har underselskaper i Sør-Afrika.»

FFI har i en rekke enkelttilfeller iverksatt protestkampanjer for arresterte fagorganiserte. Norsk LO deltar *alltid* i slike telegram-, brev-, personlige henvendelser, kampanjer. Slik virksomhet, sammen med faglig u-hjelp, organisasjonsstøtte og andre typer aksjoner har betydning i betraktning av økende forsøk verden over mot faglige ledere, rettigheter og organisasjoner. Angrep mot faglige forekommer ikke minst i Latin-Amerika, hvor mord økte i hyppighet, men også i Afrika, Asia og naturligvis i Øst-Europa (Solidaritet i Polen og fengslinger i Sovjetunionen). FFI oppretter nå en egen avdeling for faglige rettigheter.

I utviklingsland er fagorganisasjonene ofte i samarbeid med regjeringer i ettpartistater. I FFIs sekretariat var holdningene tidligere reservert til kontakt med dem. I løpet av 1981 er det kommet en oppmyking, i likhet med holdningene i Sosialistinternasjonalen.

Norge deltok i finansieringen og forberedelsen av FFIs ungdomsrally sommeren 1981 (Sevilla, Spania). En norsk gruppe deltok i selve rallyet.

Faglig virksomhet i den offentlige sektor har vært gitt betydelig oppmerksomhet, dels p.g.a. manglende rettigheter og en hard arbeidsgiverholdning, dels p.g.a. at flernasjonale selskaper er på vei inn i denne sektor. Et policy-opplegg ble vedtatt på styremøtet i juli.

FFI har tatt opp nedrustningsspørsmålet på grunnlag av tidligere styre- og kongressvedtak. Se eget avsnitt.

De sentrale medlemskapssaker var suspensjonen av Türk-Is (p.g.a. generalsekretærens deltakelse i militærregjeringen), fortsatt suspensjon av organisasjonen i Paraguay, og beslutningen om å akseptere AFL-CIO som medlem igjen. Forhandlingene om amerikansk gjeninntreden har pågått i 2–3 år. Holdningen i vesteuropeisk fagorganisasjon var at AFL-CIO kunne komme inn i FFI, men klart på den forutsetning at AFL-CIO aksepterte FFIs politikk (økonomi, nedrustning) og aksepterte koordinering i faglig u-hjelp o.l. Ledelsen i AFL-CIO har erklært at de er rede til å akseptere FFIs politikk. Vedtak i AFL-CIO ble gjort i styremøte i september og i kongressen i november. Vedtak i FFI ble gjort på styremøtet i november. Medlemskapet gjelder på nytt fra 1. januar 1982. Det er klart uenighet om forholdet øst–vest, nedrustning, menneskerettsforholdene i Latin-Amerika, generelt forholdet til mer radikale landsorganisasjoner. Det er klar enighet om arbeidet for internasjonal sysselsetting og økonomisk politikk og om

nødvendigheten av å sikre faglige rettigheter verden over. Dette siste er årsaken til at norsk LO har gått inn for amerikansk medlemskap.

FFI holder kongress i 1983. LO-Norge er forespurt om vertskap (Oslo).

Enkelte organisasjoner i FFI (Force Ouvriere-F) er uenige i DEFS' (Euro.LOs) eksistens som autonom organisasjon i forhold til FFI. Et utspill ble gjort i 2. halvdel av 1981 fra Force Ouvriere-F for å svekke DEFS' stilling, knyttet til behandlingen i DEFS av de spanske arbeiderkommisjoners søknad. Det ble avvist.

FFIs arbeid i ILO er godt. FFI er ledende i arbeidergruppen. Se eget avsnitt om ILO.

FFI driver et program for faglig tillitsmannsopplæring, finansiert med FFIs solidaritetsfond. Et fireårsprogram ble vedtatt i 1981.

FFIs arbeid finansieres dels ved kontingent, dels ved frivillig støtte til det internasjonale solidaritetsfond, dels ved u-hjelpsmidler fra organisasjonene og dels ved hjelp av statlige u-hjelpsmidler kanalisert gjennom medlemsorganisasjonene.

Når det gjelder økonomisk politikk, er FFIs sekretariat aktivt i TUAC i forberedelsene til de faglige henvendelser til sjumaktsmøtene. FFIs økonomiske oversikt (ICFTU Annual Economic Review) er gått fram i kvalitet og presentasjon. Det økonomiske utvalg fører i liten grad fram økonomisk-politiske analyser og forslag. En bedring der i samarbeid med TUAC, DEFS og NFS er krevd av NFS.

I 1981 vedtok FFIs styre å øke FFIs virksomhet i Afrika, bl.a. ved styrking av AFRO (den afrikanske regionalorganisasjon). Hovedpunkter i programmet: organisering av uorganiserte, organisasjonsopplæring, forsvar av faglige rettigheter, vandrearbeidere, sysselsettingskampanjer i landbruksområdene, selvhjelp og sosioøkonomiske prosjekter for utredning, publisitet og informasjon. Et viktig element er at fagorganisasjonene bør arbeide i nær tilknytning til regjeringene for å fremme utvikling. Et problem er at FFI har blandet tilslutning i Afrika. Det har der utviklet seg en oppfatning om at FFI representerer vest og WFTU (den faglige verdensføderasjon i Praha) øst og «konkurrerer» om afrikanske fagorganisasjoner. I tillegg har organisasjonen for afrikansk faglig enhet (OATTU) med knapt og vanskelig flertall vedtatt å be medlemsorganisasjonene ikke delta i internasjonale faglige orga-

nisasjoner utenom OATTU og ICATU (International Confederation of Arab Trade Unions). Dette vedtak blir bare delvis fulgt. Vedtaket i FFI i 1981 om å styrke sin virksomhet i Afrika er derfor en klargjøring av FFIs policy i Afrika. De nordiske organisasjoner stemte for opplegget, og for kontakt med OATTU, som det også er flertall for i FFIs styre.

FFIs holdninger i utviklingspolitikk er aktive og framtidrettet. FFIs utviklingscharter er policygrunnlaget og har vært ført fram i FN-sammenheng og overfor regjeringer. En større konferanse om utviklingsspørsmål ble holdt i New Delhi på foråret 1981.

Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS)

Formål

LOs Kongress 3.—8. mai 1981 fastslo at:

«Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS) er arbeiderbevegelsens koordinerende organ i det internasjonale solidaritetsarbeid. AIS' virke er videreutviklet siden Kongressen 1977. Beretningen viser at betydelige midler er anvendt. Forbundene, fagforeninger, klubber og enkeltmedlemmer yter vesentlig finansiell og politisk støtte til og gjennom AIS.

Kongressen fastslår at samarbeidet og arbeidsfordelingen mellom AIS og Norsk Folkehjelp, Arbeidernes Opplysningsfond og Arbeiderpressen er avklart. Det er funnet fram til en rimelig praktisk ordning hvor arbeiderbevegelsens ulike organer kan nytte sine spesielle forutsetninger i det internasjonale solidaritetsarbeid.

Kongressen fastslår at det er klart behov for ytterligere innsats i internasjonalt solidaritetsarbeid, både på det faglige, det politiske og de humanitære/katastrofemessige felt. AIS' virke har vist det. Det er dermed også behov for en bredere innsats av ressurser.

Kongressen fastslår at det er ønskelig å øke den enkeltes bidrag til solidaritetsarbeid, både for å understreke de fagorganisertes engasjement, for å sikre en regelmessig inntekt til AIS' Fond og for å skape et bredere finansielt grunnlag.

Spørsmålet om omfanget av og metodene for faste bidrag til AIS' Fond drøftes og avklares av Sekretariatet.

Landsorganisasjonens årlige direkte bidrag til AIS' Fond fastsettes til kr. 400 000,—.

Kongressen ber om at støtte til solidaritetsarbeid fra arbeiderbevegelsens organer koordineres og kanaliseres gjennom AIS.»

Nye vedtekter for AIS

Den komitéen som fellesmøtet i AIS' Styre og Råd 6. februar 1980 nedsatte for utarbeidelse av forslag til nye vedtekter for AIS, la i 1981 fram sin innstilling. Komitéen besto av følgende representanter: Olaf Axelsen (formann), Else Ørbæk, Gunnar Torp, Kolbjørn Aune og Kaare Sandegren (sekretær). Utkastet

til vedtekter ble behandlet i AIS' Styre 21. januar 1981 og 24. april 1981, i LOs Sekretariat 17. august 1981, før det endelig ble godkjent av Samarbeidskomitéen LO/DNA 21. september 1981 med ikrafttredelse f.o.m. 1. oktober 1981.

AIS' nye vedtekter, som nedenunder følger i sin helhet, inneholder bl.a. styrking av Rådets funksjon ved bl.a. at Rådet gjennomgår og godkjenner AIS's regnskap og aktivitetsplaner foruten å gi råd om hvilke retningslinjer, policy og strategi AIS skal arbeide etter. Styrets funksjon er også vesentlig styrket. Dessuten skal det på et årsmøte velges et revisjonsutvalg.

AIS' vedtekter, gjeldende f.o.m. 1. oktober 1981, har følgende ordlyd:

I. Formål

Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS) er fellesorgan for arbeiderbevegelsens internasjonale solidaritetsarbeid og har som oppgave å:

- planlegge, koordinere og gjennomføre utviklingsprosjekter i u-landene,
- støtte sosialt, faglig og nasjonalt frigjøringsarbeid til fremme av demokratiet og menneskerettighetene,
- støtte utviklingen av frie fagorganisasjoner i samarbeid med LO,
- støtte humanitært hjelpearbeid og hjelp etter naturkatastrofer i samarbeid med Norsk Folkehjelp,
- støtte faglig-politisk opplysnings- og skoleringsarbeid i samarbeid med Arbeidernes Opplysningsforbund.

II. Medlemskap

Medlemsgrunnlaget er Landsorganisasjonen i Norge og dens tilsluttede forbund, LOs Husmorsenter, Det norske Arbeiderparti, DNAs Kvinnesekretariat, Arbeidernes Ungdomsfylking, Arbeidernes Opplysningsforbund, Norges Kristne Arbeideres Forbund, Norsk Folkehjelp, Framfylkingen, Arbeidernes Edruskapsforbund.

III. Finansiering og fond

Gjennom medlems- og fagforeningskontingent, årlig bidrag fra de tilsluttede og andre organisasjoner bygges opp fond til å finansiere de forskjellige prosjekter og tiltak. Fondet bygger også på midler fra offentlige organer og fra innsamlingsaksjoner.

IV. Besluttende organer

1. Rådet

Rådet består av én representant fra hver medlemsorganisasjon.

Organisasjonene oppnevner selv representanten og vararepresentanten for to år av gangen.

Den oppnevnte representant må ved forfall til de innkalte møter selv melde fra til vararepresentanten.

Styrets formann, nestformann og sekretær er også formann, nestformann og sekretær i Rådet.

Rådet har minst 3 møter i året, hvorav ett er årsmøte.

Rådet får forelagt protokoller fra Styre og Arbeidsutvalg.

Årsmøtet holdes innen 30. april. Det skal behandle:

1. Beretning, regnskap og revisjonsrapport.
2. Velge revisjonsutvalg på 3 medlemmer.
3. Ta stilling til planer for det videre arbeid og gi råd i forbindelse med større prosjekter.

Rådets anbefalinger er retningsgivende for Styret og Arbeidsutvalget.

2. Styret

Styret består av:

- Formann, nestformann, sekretær og ett medlem som utgjør Arbeidsutvalget, alle oppnevnt av Samarbeidskomitéen LO/DNA
- 3 medlemmer og 3 vararepresentanter oppnevnt av LO
- 2 medlemmer og 2 vararepresentanter oppnevnt av DNA
- ett medlem og én vararepresentant oppnevnt hver av henholdsvis AUF, AOF og Norsk Folkehjelp.

Styret kan etter innstilling fra Arbeidsutvalget vedta prosjekter og foreta bevilgninger. Styremøte holdes i regelen én gang pr. måned.

Protokoll fra styremøter sendes Styrets og Rådets medlemmer, Samarbeidskomitéen LO/DNA, LOs administrasjon og DNA.

3. Arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget møter når nødvendig og skal fremme innstillinger for Styret.

Det kan i spesielle situasjoner treffe beslutninger om prosjekter, tiltak og bevilgninger mellom styremøtene, som forelegges Styret til endelig godkjenning.

Protokoller fra Arbeidsutvalget sendes Styret, Rådet, Samarbeidskomitéen LO/DNA, LO og DNA.

4. Sekretariatet

LOs internasjonale avdeling er sekretariatet for AIS.

5. Revisjonsutvalget

Revisjonsutvalget består av 3 representanter, hvorav 2 er fra LOs forbund og 1 fra DNA.

Revisjonsutvalget gjennomgår AIS' regnskaper og avlegger rapport til Styret og Rådets årsmøte.

V. Regnskap og revisjon

Regnskapet føres av LOs kassakontor. Revisjon av regnskapene utføres av Landsorganisasjonens revisjonskontor.

VI.

Vedtektene vedtas og eventuelt endres av Samarbeidskomitéen LO/DNA.

ORGANISASJON

Arbeidsutvalget:

har i 1981 bestått av: AIS' formann Svein-Erik Oxholm inntil 30. september 1981, fra 1. oktober 1981 Leif Haraldseth, nestformann Kaare Sandegren og sekretær Johan-Ludvik Carlsen.

I påvente av nye vedtekter besluttet AIS' Arbeidsutvalg 11.

august 1980 å anmode Samarbeidskomitéen LO/DNA og Norsk Folkehjelp om å oppnevne én representant fra h.h.v. DNA og Norsk Folkehjelp til AIS' Arbeidsutvalg. I beretningsåret har Ivar Leveraas og Laila Nikolaisen representert sine respektive organisasjoner i Arbeidsutvalget. Dessuten har ansvarlig saksbehandler møtt når nødvendig, dvs. Vesla Vetlesen og Eldar Trulsen fra LOs internasjonale avdeling og Terje Skavdal fra Norsk Folkehjelps internasjonale avdeling.

Styret

LOs Sekretariat vedtok 18. mai 1981 å oppnevne Arthur Svensson (formann Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund) etter Else Ørbæk (Sekretær Norsk Teletjeneste Forbund) som representant og Hans Øverby (nestformann Statstjenestemannskartellet) som vararepresentant for Olaf Axelsen (formann Norsk Treindustriarbeiderforbund) i AIS' Styre.

I forbindelse med de nye vedtektene ble følgende personer oppnevnt fra sine respektive organisasjoner til AIS' Styre (tidligere representanter i parantes): Pr. 1/10 1981

	<i>Representanter:</i>	<i>Vararepresentanter:</i>
LO/ Forbundene	Walter Kolstad (Gjenoppnevnt)	Evy Buverud Pedersen (Gjenoppnevnt)
	Arthur Svensson (Gjenoppnevnt)	Magne Johannessen (Gjenoppnevnt)
	Olaf Axelsen (Gjenoppnevnt)	Hans Øverby (Gjenoppnevnt)
DNA	Einar Førde (Etter Reiulf Steen)	Ivar Leveraas (Gjenoppnevnt)
	Thorbjørn Jagland (Etter Leonard Larsen)	Martin Kolberg (Etter Bjørn Tore Godal)
AUF	Jens Stoltenberg (Gjenoppnevnt)	Frode Forfang (Gjenoppnevnt)
Norsk Folkehjelp	Kåre B. Werner (Gjenoppnevnt)	Laila Nikolaisen (Gjenoppnevnt)
AOF	Aage Søgård (Etter Georg Lieungh)	Tore Johansen (Etter Rolf Kr. Larsen)

Rådet:

AIS' konsultative Råd, som tidligere besto av én representant fra hver av AIS' medlemsorganisasjoner, er nyoppnevnt i og med de nye vedtektene, nå også med personlig vararepresentant og med en funksjonsperiode på 2 år. Ved utgangen av året hadde litt over halvparten av AIS' 46 medlemsorganisasjoner oppnevnt sine representanter.

Rådet hadde ett fellesmøte med AIS' Styre i 1981, mens Styret og Arbeidsutvalget begge hadde 6 møter.

Sekretariatet:

for AIS er LOs internasjonale avdeling. Norsk Folkehjelp har hittil hatt ansvaret for til dels utformingen av og innsending av søknader på AIS' vegne til statlige organer om offentlige midler, til dels for gjennomføringen av prosjekter og innsamlingsaksjoner. Særlig gjelder dette for prosjekter som berører humanitært hjelpearbeid, katastrofer og flyktninger. En enhet på tre medarbeidere i Norsk Folkehjelp arbeider nå med disse sakene i nært samarbeid med AIS og LOs internasjonale avdeling. Internasjonal sekretær i LO er formann i Norsk Folkehjelps Internasjonale Utvalg, AIS' sekretær er medlem. AOF har utarbeidet et opplegg for faglig opplæring av fagforeningsfolk og tillitsvalgte fra utviklingsland etter beslutning og på vegne av AIS/LO. A-pressen og Folkets Brevskole er også trukket med i AIS/LOs prosjekter. AIS imøteser et nærmere forhold og samarbeid med de(t) enkelte fagforbund/medlemsorganisasjon.

Finansiering

Gjennom medlems- og fagforeningskontingent i årlige bidrag fra de tilsluttede medlemsorganisasjoner og andre organisasjoner og privatpersoner, bygges AIS' Fond og underfond opp.

Underfondene er øremerket spesielle prosjekter/formål/land (områder). Fondene bygger også på midler fra offentlige organer (NORAD og Utenriksdepartementet) og fra innsamlingsaksjoner fra, foruten medlemsorganisasjoner, faglige samorganisasjoner, fagforeninger, klubber, partilag, privatpersoner, m.v.

Arbeiderbevegelsens innsats på dette området er vesentlig styrket og virksomheten er i de senere år blitt meget omfattende. Totalt har AIS/LO/Norsk Folkehjelp disponert: I 1978: ca. 8,8 mill. kroner. I 1979: ca. 11,6 mill. og i 1980: ca. 17 mill. (Årsregnskap for 1981 enda ikke avsluttet.)

Til AIS' Fond bevilget LO i 1981 kr. 350 000,— (kr. 300 000,— i 1980) og DNA kr. 60 000,— (kr. 50 000,— i 1980). Forbundene og AIS' øvrige medlemsorganisasjoner er anmodet om å bidra med faste bevilgninger, anbefalt til én krone pr. medlem pr. år, hvilket de aller fleste forbund etterkommer. Et forslag på LO-Kongressen i mai 1981 om faste trekk i fagforeningskontingenten til internasjonalt solidaritetsarbeid via AIS ble oversendt LOs administrasjon til videre behandling.

I tillegg til bidragene fra medlemsorganisasjonene mottar AIS også i økende grad bidrag fra samorganisasjoner, fagforeninger m.v. Elektromontørenes Forening i Bergen har eksempelvis i tre år på rad bevilget kr. 15 000,— til AIS, hvilket er mer enn hva de fleste forbund ser seg i stand til.

Medlemsorganisasjonene yter også til bestemte øremerkede prosjekter/landområder (AIS' underfond): Chile, Jamaica, Afghanistan, Bolivia, Portugal, Det sørlige Afrika, Vietnam, Eritrea, Nicaragua, Kampuchea, Polen, Tyrkia, El Salvador m.m.

Dessuten blir betydelige midler innhentet fra offentlige kilder (NORAD og Utenriksdepartementet). I 1981 mottok AIS kr. 200 000,— til internasjonalt menneskerettighetsarbeid fra Utenriksdepartementet.

I tillegg kommer NORADs bevilgning til faglig bistandsvirksomhet (6,5 mill. kroner i 1981), NORADs bevilgning til ILOs faglige opplæringscenter for tillitsvalgte fra utviklingsland i Torino, Italia (ca. 2 mill. kroner årlig), forbundenes ytelser gjennom yrkesinternasjonale, A-pressens internasjonale støttearbeid og LOs ytelser til FFIs Solidaritetsfond (kr. 250 000,— årlig).

Afghanistan (humanitært hjelpearbeid):

LO-kongressen	kr. 25 000,—
Norsk Arbeidsmandsforbund	» 2 000,—
Bekledningsarbeiderforbund	» 500,—
Norsk Fengselstjenestemannsforbund	» 1 000,—
Norsk Grafisk Forbund	» 10 000,—
Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	» 1 500,—
Norsk Jernbaneforbund	» 5 000,—
Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund	» 10 000,—
Norsk Postforbund	» 3 000,—
Norsk Sosionomforbund	» 1 000,—
Fagforeninger, bedriftsklubber, m. fl.	» 58 630,—

Chile (fagbevegelsen):

Norsk Gullsmedarbeiderforbund	kr.	500,—
Oslo Transportarbeiderforening	»	300,—
Norsk Elektriker og Kraftstasjonsforbund	»	20 000,—
Norsk Lærerlag	»	12 500,—

Eritrea (helseteam):

Tjenestemannslaget Unit, Høyskoleringen 1, Trondheim	kr.	1 000,—

Nicaragua (humanitært hjelpearbeid):

Avd. 108/35 av NTL	kr.	500,—

Det sørlige Afrika (frigjøringsbevegelsen):

Raufoss Jern- og Metall	kr.	200,—

India (barneprojekt):

Herøya Arbeiderforening	kr.	10 000,—

Tyrkia (fengslede fagforeningsledere):

LOs Sekretariat	kr.	25 000,—

Palestina (flyktingeleire):

Oslo Transportarbeiderforening	kr.	300,—

Fredsmarsjen 1981:

Vestbanens Verkstedarbeiderforening	kr.	500,—

Aksjon for en fri presse i Portugal:

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, til kontorutstyr	kr.	75 000,—
Handel og Kontor i Norge, til kontormaskiner	»	20 000,—
Oslo Handel og Kontor, til kontormaskiner	»	5 000,—
Div. fagforeninger og partilag	»	675,—

Italia (jordskjelv):

Herøya Arbeiderforening	kr.	3 000,—
Avd. 242 av NEKF, Telefonmontørenes forening ved STK, Oslo	»	200,—

Amnesty International:

Verkstedklubben Thune-Eureka A/S, Tranby	kr.	750,—

Argentina (Mødrene på Mai-plassen):

Norsk Kommuneforbund kr. 1 000,—
Arendal faglige Samorganisasjon » 200,—

Bolivia (boliviansk LO):

Innsamlet av faglige bolivianske flyktninger
i Norge kr. 10 000,—

Uruguay:

Oslo Transportarbeiderforening kr. 300,—

Polen:

Oppslutningen om AIS/LO/Norsk Folkehjelps Polen-innsamling har vært enestående. (Se omtale nedenfor under Prosjekter, Polen.)

PROSJEKTER

AIS har i de siste år økt sin aktivitet betydelig. AIS arbeider kontinuerlig og i nær kontakt med Norsk Folkehjelps og LOs internasjonale avdelinger.

LOs internasjonale avdeling, som fungerer som sekretariat, har nå to avdelingsledere, tre saksbehandlere, én oversetter og fire kontormedarbeidere.

Norsk Folkehjelps internasjonale avdeling består av tre personer. Samarbeidet og arbeidsdelingen mellom AIS, LO, Norsk Folkehjelp og AOF har i løpet av beretningsåret avklart seg. Norsk Folkehjelp tar seg av humanitær-, flyktninge- og katastrofehjelp. Norsk Folkehjelp har i de siste år f.eks. arbeidet med å etablere et helseteam til øyeblikkelig bruk i katastrofesituasjoner hvor som helst i verden.

AIS konsentrerer seg særlig om faglig og politisk solidaritetsarbeid og om faglige bistandsprosjekter i utviklingsland (utarbeidelse av budsjetter, regnskap, kontrakter og framdriftsplaner, ansettelse m.m.). AOF forestår utarbeidelse og gjennomføring av faglig tillitsmannsopplæring. Det er innledet samarbeid med Folkets Brevskole om utarbeidelse av undervisningsmateriale til bruk i utviklingsland. Dessuten er A-pressen sterkt involvert og engasjert i flere prosjekt (se nedenunder: avisprosjekt med fagbevegelsen i Tanzania og AIS' Aksjon for en fri presse i Portugal).

AIS/LO/Norsk Folkehjelp mottar stadig besøk og holder kontinuerlig kontakt med representanter fra fag-, arbeider- og frigjøringsbevegelsene i den tredje verden.

I tillegg til de prosjektene som er nevnt nedenfor under kapitlet om «Faglig utviklingshjelp» har AIS behandlet og ytt støtte til følgende prosjekter i 1981:

Latin-Amerika

AIS har i løpet av de senere år trappet opp sitt Latin-Amerika-engasjement betydelig, bl.a. ved aktiv deltakelse i FFIs Latin-Amerika-komité («FFIs Komité til forsvar av faglige og menneskerettigheter i Latin-Amerika»), hvor også de største latin-amerikanske og europeiske landsomfattende fagorganisasjoner sammen med kanadisk LO (CLC) møter.

Den oversikten over faglige rettigheter og fagorganisasjoner i Latin-Amerika som AIS i samarbeid med Fredforskningsinstituttet i Oslo, Utenriksdepartementet og FFI satte i gang i 1980, ble ferdig i 1981. Oversikten foreligger nå på engelsk og spansk og er utarbeidet av en chilener, Ines Vargas (visejustisminister i Allendes regjering). I forbindelse med arbeidet bevilget AIS kr. 30 700,— til reise til Latin-Amerika for innhenting og ajourføring av informasjon.

Etter anmodning fra Norsk Papirindustriarbeiderforbund bevilget AIS kr. 100 000,— til ICEFs (International Federation of Chemical, Energy and General Workers' Unions — Fabrikkarbeiderinternasjonalen) kurs for opplæring av tillitsvalgte i Latin-Amerika (deltakere fra Argentina, Brasil, Ecuador og Venezuela).

For at tre tillitsvalgte fra Chile og Peru skulle få anledning til å fullføre sin tillitsmannsopplæring, bevilget AIS kr. 14 400,— til deres familier.

Til dekning av Reiulf Steens reiseutgifter til Peru, Colombia, Nicaragua og Mexico, bevilget AIS kr. 24 400,—. Reiulf Steen foretok reisen i egenskap av styremedlem i AIS og visepresident i Sosialistinternasjonalen og formålet med reisen var å kontakte representanter for søster- og samarbeidspartier, fagorganisasjoner og frigjøringsbevegelser i Mellom-Amerika (fortrinnsvis i Nicaragua og El Salvador).

El Salvador

AIS har i løpet av beretningsåret fulgt nøye med utviklingen av situasjonen i El Salvador og hatt nær kontakt med frigjøringsbevegelsen FDR (Frente Democratico Revolucionario). FDRs leder Guillermo Ungo besøkte også AIS/LO og DNA i 1981.

I april besøkte Marianella Garcia Villas, formann i menneskerettighetskommisjonen i El Salvador AIS. Norsk Folke-

hjelp ble i desember 1981 innvilget 1,5 mill. kroner fra Utenriksdepartementet til humanitært hjelpearbeid blant flyktninger i El Salvador og salvadorianske flyktninger i Honduras og Nicaragua.

AIS' styre vedtok at en representant fra AIS skulle følge med Sveriges Socialdemokratiske Partis reise til El Salvador og Honduras umiddelbart på nyåret 1982 for å skaffe førstehåndsinformasjon om situasjonen i El Salvador. AIS' styre besluttet i løpet av 1982 å iverksette en informasjons- og innsamlingskampanje til fordel for El Salvador og landene i Mellom-Amerika.

Chile

FFIs telegramaksjon for løslatelse av chilensk LOs (Coordinadora Nacional Sindical, CNS) ledelse førte til at 10 av de 12 arresterte fagforeningslederne ble løslatt. Etter nye telegrammer fra LO til Chiles president Pinochet og innenriksminister, ble oså CNS' formann Manuel Bustos og generalsekretær Alamiro Guzman sluppet fri. Den endelige rettsak er imidlertid berammet i 1982 og AIS vil følge nøye med, øve påtrykk der hvor det er mulig og yte støtte til juridisk assistanse til de anklagede og humanitær hjelp til deres familier.

Helen Ø. Salazar, LOs internasjonale avdeling, deltok som representant fra AIS, LO og FFI på CNS' 4. nasjonale faglige kvinnekonferanse i Santiago de Chile. Under reisen hadde hun også samtaler med representanter for chilensk, boliviansk og peruansk fagbevegelse om den faglige, politiske, økonomiske og sosiale situasjon og om behov for fortsatt støtte. Utenriksdepartementet dekket utgiftene til reisen.

Kr. 290 000,— ble oversendt via FFI til hjelpearbeid for forfulgte og kr. 75 000,— bevilget til rettshjelp og familiehjelp. Sosialistinternasjonalens Chile-komité mottok kr. 50 000,—. Dessuten har AIS dekket utgiftene i forbindelse med møter til Chiles Radikale Partis faglige representant i Norge.

I forbindelse med LOs invitasjon av Hortensia Allende, (enke etter Chiles president Salvador Allende), til Kongressen i mai 1981 innbød AIS sitt styre til samtale med henne om situasjonen i Chile.

Bolivia

AIS/LO har siden militærkuppet 17. juli 1980 støttet boliviansk LO (COB) økonomisk og politisk, og stått i nær kontakt med

COBs valgte ledelse, nå i eksil i Peru. I januar 1981 besøkte COBs generalsekretær Oscar Sanginez AIS og LO.

AIS bevilget kr. 50 000,— til det sosialistiske partiet MIRs faglig/politiske eksilarbeid og til humanitær hjelp blant vanskeligstilte familier.

AIS dekket utgiftene for solidaritetsmøte arrangert av den bolivianske menneskerettighetsorganisasjonen CONADE i Norge.

Kr. 10 000,— innsamlet av faglige bolivianske flyktninger i Norge, ble av AIS besørget overført til boliviansk LO.

Nicaragua

Nicaraguas utenriksminister, d'Escoto besøkte AIS, LO og DNA i spissen for en delegasjon for å takke for utvist solidaritet fra norsk arbeiderbevegelse og for å drøfte framtidig utviklingshjelp til landet. LO har oppfordret den norske regjering til å yte u-hjelp til Nicaragua (f.eks. fiskerier, skogsskjøtsel og olje- og gassleting).

Norsk Folkehjelp overleverte i 1981 brukt sykehusutstyr til en verdi av ca. 2,3 mill. kroner og har under arbeid et helseprosjekt til 2 mill. kroner.

Argentina

I forbindelse med det besøk «Mødrene på Mai-plassen» (Plaza de Mayo i Buenos Aires, Argentina), avla i LO/AIS, bevilget AIS kr. 25 000,— til støtte for deres arbeid for oppklaring av hva som har hendt deres arresterte/forsvunne/drepte sønner, døtre og ektefeller.

Uruguay

AIS mottok og dekket reise- og oppholdsutgifter (kr. 5 000,—) for faglig delegasjon av uruguayanske tillitsmenn i eksil fra uruguayansk LOs (CNT) koordineringskomité.

AIS har bedt LO om å ta opp med Nordens Faglige Samorganisasjon (NFS) anmodningen fra CNT om at ILO sender en undersøkelseskommisjon til Uruguay for gransking av brudd på menneskerettighetene og de faglige rettigheter.

Dessuten bevilget AIS kr. 15 000,— via FFI til humanitært arbeid blant fengslede fagforeningsmedlemmer i samråd med CNT.

Jamaica

Etableringen av det felles faglige utrednings- og opplærings-senteret, som LO/AIS samarbeider om med Jamaicas fire

landsomfattende fagorganisasjoner, går som planlagt (omtale nedenfor under «Faglig utviklingshjelp»).

AIS bevilget kr. 80 000,— (kr. 45 000,— i 1980) til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds prosjekt til støtte for faglig tillitsmannsopplæring blant bauxittarbeiderne på Jamaica. Prosjektet omfatter støtte til organisering og oppbygging av lokal medlems- og tillitsmannsskolering blant bauxittarbeiderne i National Workers' Union (NWU). Dessuten flere besøk av NJMFs opplæringsleder for drøfting, praktisk tilrettelegging og organisering av studievirksomheten. Eget studiemateriale, utarbeidet i samarbeid med NWU, er for tiden under trykking i Norge. Prosjektet forventes fortsette i 1982 og andre norske fagforbund vurderes trukket med i prosjektet.

AIS bevilget kr. 32 000,— til innkjøp av en stensilmaskin til hver av fagorganisasjonene Jamaica Association of Local Government Officers og Trade Unions Congress of Jamaica.

AFRIKA

Sør-Afrika republikken

Når det gjelder AIS' engasjement i Afrika er dette særlig konsentrert om frigjøringen av det sørlige Afrika. Særlig god er forbindelsen med frigjøringsorganisasjonen ANC (SA). Det som må til for å få bevegelse i situasjonen i Sør-Afrika republikken nå er politiske tiltak. Det er vanskelig og heller ikke grunnlag for enstemmig støtte i FN om eventuelle sanksjoner. I Sør-Afrika republikken har det de siste år funnet sted en stadig skjerpning av situasjonen. I løpet av 1981 har AIS overført kr. 1 090 000,— til støtte for den ikke-rasistiske fagbevegelsen i Sør-Afrika.

I 1981 ble AIS/LO/Norsk Folkehjelps opplysnings- og innsamlingskampanje «Frihet til Det sørlige Afrika» igangsatt. Egen styrings- og informasjonskomité er nedsatt. Se egen omtale om «Sør-Afrika» nedenfor.

Til ANC (SA)-konsert arrangert i samarbeid med Fellesrådet for det sørlige Afrika, bevilget AIS kr. 5 000,—.

Til et nytt kurs til opplæring i førstehjelp og forebyggende helsearbeid for representanter fra frigjøringsbevegelsene ANC (SA) og SWAPO i samarbeid med Dansk Folkehjelp (kr. 150 800,—) og Norsk Folkehjelp (kr. 215 970,—) bevilget Utenriksdepartementet kr. 225 000,—. Norsk Folkehjelp har nå startet et omfattende samarbeid om humanitære prosjekter med ANC (SA), f.eks. er det bevilget kr. 10 000,— til innkjøp av

røntgenplater, kr. 25 000,— til babyutstyr, kr. 50 000,— til attføringssenteret Kurasini i Dar es Salaam m.m.

Til deltakelse av sør-afrikanske fagforeningsledere på FFIs koordineringsmøte for Det sørlige Afrika bevilget AIS kr. 14 000,—.

Zimbabwe

Det er Norsk Folkehjelp som er overlatt ansvaret for utviklingsprosjekter i det nylig frigjorte Zimbabwe. Under arbeid er bl.a. planer om et jordbruksprosjekt og rehabiliteringsprosjekt på landsbygda for hjemvendte flyktninger.

Namibia

Det land i det sørlige Afrika AIS i økende grad konsentrerer seg om, er støtte for frigjøringen av Namibia. AIS har lenge hatt kontakt med og støttet frigjøringsbevegelsen SWAPO (South West Africa Peoples' Organisation). I 1981 bevilget AIS kr. 50 000,— til humanitært arbeid blant flyktninger i SWAPOs leirer.

Tanzania

For avisprosjektet i samarbeid med tanzaniansk LO (JUWATA), se nedenfor under omtale av «Faglig utviklingshjelp».

Eritrea

AIS yter støtte til begge frigjøringsbevegelsene i Eritrea, EPLF (Eritrean People's Liberation Front) og ELF (Eritrean Liberation Front). I 1981 bevilget AIS kr. 10 000,— i humanitær støtte til hver av de to frigjøringsbevegelsene.

Utenriksdepartementet bevilget kr. 200 000,— til et alfabetiseringsprosjekt blant kvinner i flyktningeleire i Eritrea og Sudan.

Egypt

For tillitsmannsopplæringsprosjektet som LO har i samarbeid med egyptisk LO (ETUF), se omtale nedenfor under «Faglig utviklingshjelp».

Algerie

Norsk Folkehjelps resolute reaksjon med støtte fra AIS etter jordskjelvet i oktober 1980 i El Asnam i Algerie og kontakt via LO og FFI med algerisk LO (UGTA) førte til at Norsk Folkehjelp av FFI ble bedt om å koordinere internasjonal fagbeve-

gelses støtte til gjenreisningsarbeidet. Ved innsamlingsaksjonen har norsk fagbevegelse sammen med FFI, Kirkens Nødhjelp, den belgiske folkehjelpsorganisasjonen Solidarité Socialiste og Regjeringens Katastrofefond fått inn i alt 7,4 mill. kroner. Beløpet er anvendt til gjenoppbygging av landsbyen Benaria bestående av 21 norske prefabrikkerte hus, en skole med 6 klasserom og et helsesenter. Landsbyen ble overrakt medio november 1981, da en delegasjon fra LO, AIS og Norsk Folkehjelp besøkte El Asnam-distriktet.

Vest-Sahara

AIS står også i kontakt med frigjøringsbevegelsen Polisariofronten i Vest-Sahara som AIS støtter økonomisk og politisk. AIS bevilget i 1981 kr. 10 000,— som ble anvendt til innkjøp av medisinsk utstyr til deres helseklinikk i flyktningeleiren i Tindouf i Algerie. På slutten av året bevilget Utenriksdepartementet kr. 250 000,— til Norsk Folkehjelps humanitære tiltak blant flyktninger fra Vest-Sahara.

Malawi

Fagforeningslederen Chakufwa Chihana ble bevilget kr. 5 000,— i økonomisk støtte under sitt studieopphold ved Fredsforskningsinstituttet i Oslo. Av LOs NORAD-midler mottok han kr. 10 000,— for studium av norsk fagbevegelse med besøk ved flere av LOs distriktskontorer og faglige samorganisasjoner.

Palestina

AIS bevilget kr. 25 000,— til det attføringscenter for palestinske flyktninger som Palestina-fronten i samarbeid med PLOs humanitære organisasjon, Palestine Red Cross Crescent Society, driver i Ain El Helweh i Sør-Libanon. Norsk Folkehjelp har på AIS' oppfordring bidratt med forsendelse av medisiner og brukt sykehusutstyr til senteret.

ASIA

Afghanistan

AIS bevilget i beretningsåret kr. 50 000,— til humanitært arbeid blant afghanske flyktninger i Pakistan og Afghanistan, og kr. 10 000,— til Afghanistankomiteén i Norge for invitasjon til Norge av representanter fra motstandsbevegelsen i Afghanistan til komitéens landsaksjon 11.—25. januar 1981.

AIS har under arbeid ytterligere humanitær støtte til afghanske flyktninger i samarbeid med de afghanske frigjøringsbevegelser.

India

I forbindelse med flomkatastrofen som rammet de nordøstlige deler av India høsten 1978 iverksatte AIS/Norsk Folkehjelp en innsamlingsaksjon som i løpet av noen uker innbrakte over kr. 400 000,—. Sammen med 1 mill. kroner fra Regjeringens Katastrofefond er midlene benyttet til gjenreiseing av landsbyer i flomrammede distrikter.

For tida er følgende prosjekter i gang:

- Bygging av hus samt reising og drift av opplærings- og produksjonssenter i Ghagua, Assam.
- Bygging av hus samt reising og drift av treningssenter i Doygroong, Assam.
- Etablering og drift av koordineringssenter for landsbyprosjekter i INTUC.
- Opplærings- og produksjonssenter for kvinner i Gujarat.
- Barneprosjekt i samarbeid med den faglige kvinneorganisasjon SEWA i Gujarat.
- Boligreising i Bengal.
- Gjenoppbygging av vevindustrien i Bengal.

EUROPA

Spania

Etter henvendelse fra spansk LOs (UGT) opplysningsorganisasjon Fundación Francisco Largo Caiballero om støtte til utarbeidelse og trykking av undervisningsmaterieil til faglig opplæring av tillitsvalgte, bevilget AIS kr. 200 000,—.

Portugal

AIS' landsomfattende «Aksjon for en fri presse i Portugal» som startet våren 1980 har foreløpig innbrakt 2,2 mill. kroner anvendt til varebiler (til egen distribusjonssentral), teknisk og kontorutstyr og etablerings- og driftsutgifter av et felles pressebyrå for den sosialistiske presse i Portugal etter mønster av norsk A-presse. A-pressen har selv bidratt med teknisk og administrativ know how.

I 1981 bevilget Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund kr. 75 000,— til kontorutstyr, Handel og Kontor i Norge og Oslo Handel og Kontor kr. 25 000,— til kontormaskiner, AIS kr.

10 000,— til oppussing av kontorene og, som i 1980, kr. 200 000,— i driftsstøtte.

For samarbeidet med portugisisk LOs (UGT) og dens opplysningsorganisasjon Fundação José Fontana, se nedenfor under «Faglig utviklingshjelp».

Tyrkia

I samarbeid med EURO-LO og FFI har den demokratiske internasjonale fagbevegelsen fulgt utviklingen etter militærkuppet i Tyrkia 13. desember 1980 med stadig mer vaksomme øyne. Situasjonen har etter som tida har gått tydeligvis skjerpet seg. Klare indisier om omfattende og systematisk bruk av tortur, i et hundretalls tilfelle med døden til følge, vilkårlige drap m.v. mot bl.a. fagforeningsledere, særlig i den faglige landsorganisasjonen DISK og mot lærerforbundet TØB DER har ført til omfattende engasjement fra LO og AIS' side. AIS og LO har allerede bevilget kr. 50 000,— til juridisk hjelp til de arresterede fagforeningsledere og humanitær hjelp til deres familier.

Tyrkiakomiteén i Norge har mottatt kr. 5 000,—.

I januar 1982 er representanter fra DISK, den fengslede og torturerte formann i grafikerforbundet, Burhan Sahin, og lederen for DISKs juridiske kontor Yücel Top, invitert til Norge for informasjon og drøfting om ytterligere tiltak fra LO og AIS.

MENNESKERETTIGHETER

I 1981 mottok AIS kr. 200 000,— fra Utenriksdepartementet til sitt arbeid for menneskerettigheter. Av disse midler bevilget AIS kr. 60 000,— til DNAs menneskerettighetsarbeid. AIS har i 1981 konsentrert sitt arbeid for faglige rettigheter og menneskerettighetene om forholdene i Latin-Amerika og Tyrkia. AIS' nestformann representerer AIS og LO i Utenriksdepartementets Menneskerettighetsutvalg.

AIS bevilget videre kr. 25 000,— til Sakharovs Frihetsfond. Fondet har til oppgave å hjelpe mennesker som er forfulgt eller fengslet på grunn av meninger, tro eller samvittighet.

Til innkjøp av nye kontormøbler til Amnesty International's Norgekontor i Oslo ga AIS kr. 10 000,—.

DIVERSE

Til Norsk Folkehjelps seminar om koordinering av katastrofeinnsatser innen IAH (Norsk Folkehjelps internasjonale medlemsorganisasjon) og FFI bevilget AIS kr. 15 000,—. Til reise

og opphold for representanter fra den sør-afrikanske frigjøringsorganisasjonen ANC (SA) og det greske sosialistpartiet PASOK på AUFs landsmøte i mars 1981 dekket AIS utgiftene (kr. 9 730,—). Dessuten besøk i Norge av den tsjekkiske opposisjonelle Jiri Lederer med kr. 2 500,—.

Til dekning av FFIs administrasjonskostnader i forbindelse med rammeavtalen mellom LO og NORAD om faglig bistand i utviklingsland kr. 284 625,— (kr. 173 075,— i 1980).

Til dekning av kostnader ved ansettelse av ny informasjonsmedarbeider i LOs informasjonsavdeling vedtok AIS å bevilge kr. 50 000,— hvert år. Medarbeideren (ansatt 1.2.1982) skal anvende halvparten av sin arbeidstid til å informere om AIS og LOs internasjonale engasjement. En lenge forsømt oppgave som AIS nå håper å få rettet på.

Faglig utviklingshjelp

Den urettferdige fordeling vi i dag har av verdens goder, er uakseptabel for arbeiderbevegelsen. En tredjedel av menneskeheten sulter men andre lever i overflod. Millioner av mennesker er arbeidsledige og mangler mat og varer som de selv skulle være med å produsere.

Urettferdigheten i fordeling gjør seg gjeldende både mellom landene — nord/sør-problemet — og innad i de enkelte land, i u-land og i i-land.

Samtidig er landenes økonomi blitt stadig mere sammenvevet gjennom handel, transnasjonale selskaper, finansieringsordninger. Spørsmål som angår sysselsetting, varetilgang, arbeidsbetingelser løses ikke ensidig innen den enkelte stat, men er i stigende grad avhengig av forhold utenfor landegrensene.

Mot denne bakgrunn reiser fagbevegelsen kravet om *Ny økonomisk og sosial verdensordning*. Og mot denne bakgrunn trer betydningen av *å styrke fagbevegelsen internasjonalt* klart fram.

I løpet har året har LOs ytelser til mer langsiktig hjelp til fagbevegelsen i utviklingsland økt betydelig. Dette er gjort mulig gjennom sikrere inntekter til AIS' fond og gjennom den rammeavtale som er inngått mellom NORAD og LO.

Kriterier og bistandsformer

LOs mål med bistandsvirksomheten er å bidra til å bedre situasjonen for de fleste underprivilegerte befolkningsgrupper i utviklingslandene ved å

- bistå faglige interesseorganisasjoner som ledd i å utvikle de demokratiske verdier, heve levestandarden og sikre en mer rettferdig fordeling av samfunnsgodene,
- heve kunnskapsnivået gjennom skoleringsvirksomhet, herunder alfabetiseringsarbeid, yrkesmessig utdanning og opplæring av fagforeningsmedlemmer og tillitsvalgte,
- støtte prosjekter i fagforeningsregi for å bedre næringsgrunnlaget og helsesituasjonen for den stedlige befolkning.

En slik målsetting er i tråd med de retningslinjer Stortinget har trukket opp for norsk bistandspolitikk (St.meld. nr. 29-1971/72, 94-1974/75 og 35-1980/81), og gir dermed grunnlag for tilskudd av offentlige midler til LOs virksomhet.

Tosidige og flersidige prosjekter

I sin virksomhet støtter LO seg på fagbevegelsens internasjonale organer, FFI (Frie Faglige Internasjonale) og yrkesinternasjonale. LO gjennomfører også prosjekter i direkte, tosidig samarbeid med fagorganisasjoner i utviklingsland når dette er hensiktsmessig.

Som en rettesnor i arbeidet har LO basert seg på at 50 % av bistanden anvendes tosidig og 50 % flersidig gjennom FFI.

Når en betydelig del av støtten kanaliseres gjennom FFI, oppnår vi å styrke vårt internasjonale faglige apparat, samtidig som vi kan klare oss med en mindre utvidelse av vår egen administrasjon. Antall tosidige prosjekter som krever større administrativ egeninnsats, holdes derimot begrenset.

Geografisk fordeling

Med henblikk på at LO skal kunne bidra til å styrke fagbevegelsen i alle de aktuelle områder (Asia, Afrika, Latin-Amerika og dels Europa), utarbeider FFI prosjektforslag med den nødvendige geografiske spredning, mens LOs tosidige prosjekter er konsentrert til et fåtall land.

Bistandsformer

Den bistand LO yter, omfatter støtte til opplærings- og kursvirksomhet innen fagbevegelsen og støtte til helse-, forbruker-, ernærings- og sysselsettingstiltak (sosioøkonomiske prosjekter) av kooperativ karakter, drevet av fagbevegelsen. Støtten gis dels i form av økonomisk tilskudd til driften av slike aktivi-

teter, dels til anskaffelse av bygninger og utstyr. Foruten å yte materiell støtte trer LO inn med personell-bistand og deler sin ekspertise og erfaring med samarbeidspartnerne.

RAMMEAVTALEN NORAD/LO

Etter forhåndsdrøftinger, som har pågått i 2–3 år, kunne NORAD og LO i januar 1980 undertegne en kontrakt (rammeavtale) som innebærer:

NORAD yter et tilskudd på 20 millioner kroner over en treårsperiode, fordelt med 6 mill. i 1980, 6,5 mill. i 1981 og 7,5 mill. i 1982. (Midlene er overførbare fra ett år til neste.)

LO yter en egenandel på minst 20 % av dette beløp.

De enkelte prosjekter innen rammen skal godkjennes av NORAD i forbindelse med budsjettbehandling. Regnskaper og rapporter skal forelegges årlig for NORAD.

Administrasjon

Av rammebeløpet kan LO disponere 3 % som tilskudd til administrasjonsutgifter.

Virksomheten sorterer under LOs internasjonale kontor.

I 1980 ble det ansatt egen saksbehandler for dette felt, bistandssekretær Vesla Vetlesen. Avdelingen ble samtidig styrket med en kontorfullmektig.

Når sakene (prosjektene) er utredet ved internasjonalt kontor, går de til AIS og forslagene herfra forelegges NORAD. AIS' innstilling oversendes deretter LOs Administrasjon og Sekretariat for vedtak.

I tilfeller hvor prosjektene særlig angår yrkesinternasjonaler og lokale fagforeninger i utviklingsland, blir sakene forelagt for de aktuelle norske forbund.

I forhold til kassakontoret er «ramme-midlene» underlagt de samme hovedretningslinjer som for LOs øvrige virksomhet. Det er imidlertid utarbeidet særlige rutiner som skal sikre oversikten vedrørende de enkelte prosjekter såvel som for rammen totalt. Samtidig imøtekommes de spesielle krav som NORAD (og Riksrevisjonen) stiller til kontroll, herunder at midlene skal være avsatt på egen rentebærende konto.

LO bidrar til FFIs administrasjon av de flersidige prosjekter etter bevilgninger fra AIS' fond. Administrasjonstilskuddet til FFI er 7,5 % av prosjektkostnadene.

PROSJEKTER

A. Tosidige prosjekter

Med «tosidige prosjekter» (bilaterale prosjekter) menes at LO samarbeider direkte med den (de) lokale organisasjon(er)/institusjon(er) i utviklingslandet. Slike prosjekter er kommet istand etter anmodning fra de lokale organisasjoner og er siden utarbeidet i fellesskap med LO.

Under arbeidet med slike prosjekter har LO støttet seg på den ekspertise og de erfaringer som er tilgjengelige innen andre av arbeiderbevegelsens organisasjoner, så som AOF, Norsk Folkehjelp, Folkets Brevskole og A-pressen.

Portugal, José Fontana, faglig opplæring

Prosjekt:	Studiesirkelvirksomhet, materiellutvikling og produksjon.
Samarb.org.:	José Fontana- stiftelsen, som er en arbeidsopplysningsinstitusjon som samarbeider med Uniao Geral dos Trabalhadores (UGT-Portugal).
Varighet/totalbudsjett:	1980—1981, ca. kr. 800 000.

I løpet av 1981 er samarbeidsavtalen overført fra José Fontana stiftelsen til UGT. Fra og med 1982 vil opplysningsarbeidet skje i regi av UGT. AOF bistår med gjennomføringen av prosjektet.

Tanzania, LO-JUWATA avisprosjekt

Prosjekt:	Innkjøp av presse, opplæring av personell, ekspertbistand.
Samarb.org.:	JUWATA (tidligere TANU), Tanzania, den eneste faglige landssammenslutning i landet.
Varighet/totalbudsjett:	1980—1982, evt. forlengelse, ca. kr. 3 680 000.

Budsjettet for dette prosjekt er forhøyet pga. finansieringsproblemer på tanzaniansk side. Byggearbeidet i Tanzania er forsinket, og avisproduksjonen kan derfor først komme i gang i 1982. Det er nå prosjektleder på stedet, Sivert Langholm, fra september 1981.

Jamaica, faglig senter

Prosjekt:

støtte til etablering og drift av «Felles faglig senter for utredning og opplæring», ekspertbi-stand.

Samarbeidsorganisasjoner:

De fire landsomfattende faglige organisasjonene i Jamaica, The Bustamente Industrial Trade Union, The National Workers' Union, Trades Union Congress of Jamaica og Jamaica Association of Local Government Officers, som har etablert «Joint Trade Unions' Research Development Centre».

Varighet/totalbudsjett:

1980—1982, med mulighet for forlengelse, ca. kr. 3 240 000.

Senteret er nå i drift. Magne Nedregård tiltrådte som prosjektleder på stedet i februar 1981.

Egypt, faglig opplæring

Prosjekt:

Kursvirksomhet, materiellutvikling.

Samarbeidsorganisasjon:

ETUF — Egyptian Trade Union Federation (tidligere EFL — Egyptian Federation of Labour).

Varighet/totalbudsjett:

1980—82, med mulighet for forlengelse, ca. kr. 1 535 000.

Ett kurs i Norge for egyptiske fagforeningsfolk ble gjennomført i 1981, og kursvirksomheten følges opp i Egypt. AOF og Folkets Brevskole bistår med prosjektgjennomføringen.

Stipend

Det er vedtatt retningslinjer for anvendelse av stipendmidler hvor det heter:

Stipend kan gis til fagforeningsfolk fra u-land

1. ved kurser og kortere studieopphold i andre u-land,
2. ved kurser og kortere studieopphold i Norge/andre i-land,
3. ved lengre studieopphold, dersom studiene er direkte knyttet til prosjekter/organisasjoner som LO støtter, eller andre spesielle forhold ligger til grunn.

I 1981 ble det anvendt følgende stipend:

- 5 sudanese studieopphold i Egypt — kr. 50 000,
- 4 u-landsstipendiater kursopphold i Israel (International Institute for Development, Cooperation and Labour Studies)
— kr. 75 000,
- C. Chihana, Malawi, studie av norsk fagbevegelse —
kr. 10 000,
- Professor Grondwe, Malawi, reisepenger, studier i Norge

Flersidige prosjekter

Med «flersidige prosjekter» (multilaterale eller multi-bi-prosjekter) menes prosjekter hvor LO gir den økonomiske støtten gjennom en internasjonal organisasjon til det enkelte prosjekt. Det avtales mellom LO og FFI at et visst beløp av NORAD-rammen (ca. 50 %) skal anvendes på denne måten. FFI sender årlig en «prosjekt-pakke» med forslag til LO, som i forståelse med NORAD fatter beslutning om hvilke prosjekter som skal få støtte.

I 1980 ble 12 FFI-prosjekter godkjent for støtte (disse er omtalt i LOs beretning 1980). Prosjektene ble delvis gjennomført i 1980, og er delvis under gjennomføring 1981—82.

I 1981 ble det til FFI overført midler til følgende 16 prosjekter:

1981/NOR/AS/I	Oppfølging i Asia av sysselsettingskampanjen. Regionalt møte om økonomisk og sosial politikk med vekt på sysselsetting.
Sted	Bangkok, Singapore eller Kuala Lumpur.
Organisasjon	FFI/ARO i samarbeid med de stedlige fagorganisasjonene.
Bevilget	kr. 95 000.
1981/NOR/AS/III	Forundersøkelser vedrørende foreslåtte byprosjekter og støtte til kooperasjoner i byer.
Land	Thailand.
Organisasjon	LCT (Labour Congress of Thailand) i samarbeid med FFI/ARO.
Bevilget	kr. 11 000.
1981/NOR/AS/V	«Folkets Hus», Karachi.
Land	Pakistan.

Organisasjon	PNFTU (Pakistan National Fed. of Trade Unions) i samarbeid med FFI.
Bevilget	kr. 81 000.
1981/NOR/AFR/II	Nasjonale kurs i arbeidsrett og forhandling for tillitsvalgte.
1981/NOR/AFR/III	Nasjonale kurs i organisering av fagforeningsvirksomhet.
Land	Madagaskar, Øvre Volta, Niger, Sentral-Afrikanske Republikk, Mali, Senegal, Gabon, Zaire.
Organisasjon	FFI i samarbeid med fagorganisasjonene i ovennevnte land.
Bevilget	kr. 400 000.
1981/NOR/LA/II	Helsesenter, Lima.
Land	Peru.
Organisasjon	CTP (Confederation de Trabajadores del Peru) i samarbeid med ORIT/FFI.
Bevilget	kr. 546.000.
1981/NOR/INT/I	Spesielle studiestipend for fagforeningsfolk.
Land	Etter behov, begrenset til u-land.
Organisasjon	FFI i samarbeid med aktuelle fagorganisasjoner.
Bevilget	kr. 250 000.
1981/NOR/INT/II	Internasjonalt studie-instruktør-seminar.
Land	Deltakelse fra diverse u-land, avholdt i Oslo/Brüssel.
Organisasjon	FFI/LO Norge.
Bevilget	kr. 162 000.
1981/NOR/W/I	Utdanningsprogram for kvinner i fagbevegelsen.
Land	Øst-Asia (Indonesia, Filippinene, Malaysia og Thailand).
Organisasjon	FFI/ARO i samarbeid med stedlige fagorganisasjoner.
Bevilget	kr. 270 000.

1981/NOR/ITS/I	Sysselsettingsprogram for teksttilarbeidere i Ahmedabad.
Land	India.
Organisasjon	TLA (Textile Labour Association) i samarbeid med ITGLWF (Internationale Textile, Garment and Leather Workers' Federation) og FFI.
Bevilget	kr. 20 000.
1981/NOR/ITS/II	Transportmidler til Ugandas tekstilarbeiderorganisasjon.
Land	Uganda.
Organisasjon	Uganda Textil and Garment Workers' Union i samarbeid med ITGLWF/FFI.
Bevilget	kr. 72 000.
1981/NOR/ITS/III	Kontorutstyr for tekstilarbeiderforbund.
Land	Elfenbenskysten.
Organisasjon	Syndicat national des Travailleurs des Industries textiles de Côte d'Ivoire, i samarbeid med ITGLWF/FFI.
Bevilget	kr. 20 000.
1981/NOR/ITS/IV	Seminar for media- og kulturarbeidere.
Land	Kenya.
Organisasjon	International Secretariat of Entertainment Trade Unions (ISETU).
Bevilget	kr. 122 000.
1981/NOR/ITS/VI	Seminar for lærere.
Land	India
Organisasjon	AIFTO (All-Indian Federation of Teachers' Organizations) i samarbeid med IFFTU.
Bevilget	kr. 81 000.
1980/NOR/AFR/III	Faglig opplæring og studieleder (fortsatt fra 1980).
Land	Vest-Afrika/Liberia, Sierra Leone, Gambia, Ghana og Nigeria.
Organisasjon	FFI i samarbeid med stedlige fagorganisasjoner.
Bevilget	kr. 450 000.

Prosjekt	FFI's ungdomsleir stipend for deltakere fra u-land.
Land	Spania.
Organisasjon	FFI i samarbeid med LO.

Totalt bevilget til FFI-prosjekter 1981: kr. 2 680 000. I tillegg ble overført administrasjonstilskudd til FFI ca. 7½ % av prosjektkostnader) — kr. 188 000.

Fred, sikkerhet, nedrustning, øst—vest kontakt

Med utgangspunkt i vedtak på LO-Kongressen 1977 og 1981 har LO gjennom 1980 og 1981 fulgt opp kontaktarbeidet med østlig fagbevegelse som bidrag til avspenning. LO har aktivt arbeidet for gjennomføringen av den 4. multilaterale vest—øst-konferansen i november 1981 i Genève, og gjennomført en serie bilaterale kontakter østover. Utgangspunktet for virksomheten østover har vært LOs tilslutning til Norges deltakelse i det vestlige forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeid i NATO.

På konferansen i Genève deltok 42 landsorganisasjoner fra land i Øst- og Vest-Europa. Konferansen var den fjerde i rekken siden de ble startet i 1975, etter at beslutning om slike øst—vest-europeiske faglige konferanser ble fattet på et ledermøte i februar 1974. Emnene har vært holdt til strengt «faglige» saker, denne gang «teknologi og sysselsetting», på grunnlag av nasjonalrapporter og en samlerapport, med forslag til fellesuttalelse. Men i debatten, hvor de fleste formenn fra øst og vest deltok, brøt sikkerhets- og nedrustningsspørsmålene øst—vest gjennom, bl.a. i innlegg fra Tor Halvorsen, Wim Kok (Euro-LOs formann), George Debonne (Belgia), Vetter (DGB), og formennene Shibajev, Tisch og Gaspar fra russisk, østtysk og ungarsk LO. Det framkom krav om kjernefysisk nedrustning i Europa fra begge sider, uten at en kunne bedømme sikkert seriøsiteten. Delvis kunne en avlese seriøsiteten i østeuropeiske holdninger i vilje til å komme fram til en felles tekst i kommunikéet, hvor kjernevåpenspørsmålet tas opp. Denne delen av kommunikéet bygger på en tekst som ble brukt i FFIs strategidokument for nedrustning, som er omtalt nedenfor. I øst—vest-kommunikéet lyder avsnittet:

«De faglige representanter (på den fjerde europeiske faglige konferanse) er enstemmig av den oppfatning at den mest kritiske og øyeblikkelige fare som

folket i Europa står overfor er oppbyggingen av kjernevåpen i Øst og Vest, en våpenoppbygging som truer selve livets eksistens på denne planet.

Konferansen avviser helt og fullt (det syn) at kjernevåpen gir sikkerhet — uansett hvor de måtte være plassert.

De faglige representanter er overbevist om at bruken av hvilken som helst type kjernevåpen, enten det dreier seg om taktiske, mellomdistansvåpen eller langdistanseraketter, uunngåelig vil føre til global tilintetgjørelse.

Konferansen ber innstendig regjeringene i De forente stater og Sovjetunionen om å gå konstruktivt inn i samtalene som begynner 30. november og om å enes om at alle kjernevåpen rettet mot eller som er utplassert i Europa blir fjernet for godt.

De faglige representanter påtar seg å appellere til sine regjeringer om at de imøtekommer ønsket og viljen fra arbeidstakerne over hele Europa om å stoppe ødslingen av de knappe menneskelige og materielle ressurser på våpen, og at ressursene anvendes i løsningen av de sosiale og strukturelle problemer som nå hviler på alle land, særlig på utviklingslandene.

Dette forutsetter at regjeringene må gå inn i drøftingene i alle gjeldende internasjonale (forhandlings-)fora med en forpliktelse til å fremme avspenning, til å enes om tillitsskapende tiltak og til å engasjere seg i hurtige tiltak for en *kontrollert og balansert* nedrustning som vil fjerne fra verden trusselen om krig og ødeleggelse.»

Vi oppfatter denne uttalelsen som politisk bindende for landsorganisasjonene i Øst- og Vest-Europa, og det er nå en oppgave å utforske om holdningen er seriøs i Øst-Europa og om de østeuropeiske landsorganisasjoner er rede til og er i stand til å presse sine regjeringer til å gå i forhandlinger i de fem fora START, TNF, KSSE, MBFR og Genève-kommisjonen med vilje til å oppnå resultater. Det er også en oppgave å finne ut om de østeuropeiske landsorganisasjoner er rede til etterhvert å gå over fra generelle vendinger til konkrete drøftinger og utspill om spesifikke nedrustningsspørsmål. Utviklingen i Polen i desember 1981 har vanskeliggjort arbeidet.

Et ledd i avspenningsarbeidet og utforskningen om nedrustning som har vært mulig, er de bilaterale kontakter. I løpet av året har LOs ledelse hatt inngående drøftinger med Harry Tisch (FDGB), Sandor Gaspar (SZOT-Ungarn), og kontakt med Karel Hoffmann (CCTUC-Tsjekko) og påbegynt kontakt med VZSPS (Sovjet) for første gang etter Afghanistan-invasjonen. Kontaktene med øst-europeerne er selvsagt preget av at partene kommer fra ulike politiske systemer, og at enkelte gjenspeiler til dels harde forhold. Men fremdeles er det grunn til å verdsette de åpninger og drøftinger som har funnet sted, ikke minst om nedrustning og sikkerhet i Europa. Uten at en kan peke på helt konkrete resultater er kanaler holdt åpne og forhold lagt til rette for videregående samtaler om sikkerhet og nedrustning.

For Sovjetunionens vedkommende besluttet kongressen at kontakten skulle tas opp igjen etter at den har vært utsatt siden den sovjetiske Afghanistan-invasjon. En første samtale ble holdt under finsk kongress i juni i Helsinki, med Alexander Shibahev (formann), Vsevolod Mosjojev (internasjonal sekretær), hvor en både samtalte om substans og ble enige om gjensidige besøk. I september besøkte LOs internasjonale sekretær Kaare Sandegren VZSPS og førte samtaler, som opplegg til LO-formann Tor Halvorsens planlagte besøk senere på høsten. Dette ble utsatt til 30. januar 1982, da det igjen ble utsatt på grunn av støttedagen for Solidaritet.

Finsk LO (SAK) brakte østlige og vestlige faglige ledere sammen til drøftinger under kongressen i juni i Helsinki.

Forbindelsen med ungarsk LOs formann, Sandor Gaspar, er spesiell. Han nyter respekt både i Øst- og Vest-Europa, og har vært i stand til å formidle uten å miste denne.

En vesentlig del av arbeidet for nedrustning har foregått i den Frie Faglige Internasjonale, hvor Nordten har presset for å få utarbeidet en strategi og arbeidsplan for FFIs nedrustningsarbeid. Dette vil binde organisasjonene utenfor de kommunistiske land. Med bakgrunn i Madrid-kongressens beslutninger, besluttet styret høsten 1979 og våren 1980 at det skulle utarbeides en nedrustningsstrategi for FFI, og etter et gruppearbeid blant annet med representanter fra TUC, DGB og LO-N, holdt styret en heldags konferanse 4. november, hvor et forslag til strategi ble debattert og vedtatt. At det er politisk grunnlag i FFIs medlemsorganisasjoner for et aktivt arbeid i den demokratiske fagbevegelse for fred, nedrustning og sikkerhet, er åpenbart, under forutsetning av at presset settes på i Vest og Øst (derfor er de østlige fagorganisasjoners reelle holdning et viktig spørsmål) og at utviklingslandenes problemer med opprustning tas opp. Det ble vedtatt at det skal gjennomføres en kampanje for nedrustning. Siste del av strategidokumentet lød:

«FFI og dens medlemsorganisasjoner vil

- vurdere nedrustningenes følger for sysselsettingen, økonomisk vekst og handel, og gjennomføre et program for restrukturering og omskolering, til dels gjennom nedrustningsforhandlinger og nedrustningsavtaler;
- nøye følge de internasjonale nedrustningsforhandlingene og fremme egne forslag til forhandlingene;
- utvikle en politikk for begrenset våpenhandelen;
- fremme omdirigering av ressurser fra våpenproduksjon til oppfyllelse av grunnleggende behov og overgang til en ny økonomisk og sosial verdensordning;

- fremme utdanning om, drøfting av og utveksling av informasjon om problemer vedrørende fred, sikkerhet og nedrustning.

FFI innbyr yrkesinternasjonale og vennligsinnede faglige organisasjoner til å fremme FFIs politikk om fred, sikkerhet og nedrustning.

FFI vil føre kampanje for å drive fram den politiske vilje som er nødvendig for å oppnå FFIs fredsformål ved

- å informere arbeidstakerne og offentligheten om hva som står på spill;
- å øve direkte innflytelse på regjeringer og mellomstatlige organer.»

Oppfølgingen av dette arbeidet må presses fram av Norden.

Polen

Ettersom situasjonen i Polen utviklet seg i 1981, økte LO sine forbindelser med Solidaritet. Etter besøket fra LOs internasjonale sekretær i Gdansk i september 1980, skriftlig kontakt mellom Lech Walesa og Tor Halvorsen samme høst og ved årsskiftet, og materiellutveksling, la en i LO opp til et samarbeidsprogram med fagorganisasjonen Solidaritet. En delegasjon besøkte Norge i august 1981 og i oktober deltok en delegasjon fra LO under ledelse av Tor Halvorsen på Solidaritets kongress i Gdansk. Et meget stort antall representanter fra vestlige fagorganisasjoner var til stede, ingen fra østlige.

Under Tor Halvorsens samtale med Alexej Shibajev, sovjetisk LO, i Helsinki i juni og Kaare Sandegren's samtaler i Moskva i september ble Polen drøftet. Hovedstandpunktet fra norsk side var at partene i Polen måtte finne fram til forståelse og samarbeid gjennom forhandlinger, at Solidaritet ikke måtte knuses, at de som hadde skapt det udugelige system i Polen hadde et medansvar og måtte delta i å finne en rimelig og fredelig løsning hvor Solidaritet ble akseptert.

Samarbeidsavtalen LO-Solidaritet ble endelig undertegnet i oktober 1981.

Avtalen lyder som følger:

«Solidaritet og Landsorganisasjonen i Norge er enige om at konkret samarbeid er ønskelig og mulig og foreslår følgende opplegg:

1. Solidaritet og LO innleder kontakt om faglig erfaringsutveksling, bl.a. om sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsmiljø, tillitsmannsarbeid og organisasjonsvirksomhet. Det forutsettes gjensidige besøk.
2. Fagorganisasjonens presse i Norge og Solidaritets presse utveksler eksperter høsten 1981 med formål å utvikle teknisk samarbeid. To representanter for den norske fagorganisasjons presse besøker Solidaritet i oktober, med returbesøk passende tid etterpå.

3. En gruppe journalister fra den norske fagorganisasjons presse besøker Solidaritet i forbindelse med Solidaritets kongress i september/oktober 1981.
4. En gruppe journalister fra Solidaritets presse besøker Norge høsten 1981.
5. Opplysningsmaterieell utveksles på gjensidighetsbasis.
6. Norsk Folkehjelp iverksetter innsamling av midler til innkjøp av varer til hjelp til nødstedte og funksjonshemmede barn i Polen. Hjelpen kanaliseres gjennom Solidaritet.
7. Norsk Folkehjelp innbyr representanter for Solidaritet til studie av Norsk Folkehjelp.
8. Solidaritets ledelse, med formannen Lech Walesa, innbys til Norge.
9. En delegasjon fra LO, med formannen Tor Halvorsen som leder, deltar på Solidaritets kongress 1981.»

En representant fra Norsk Folkehjelp reiste i desember til Polen for å ta opp sin del av samarbeidet, og en delegasjon skulle komme til Oslo (NF) samme måned. Arbeiderpressen var i ferd med å sende to representanter for å støtte opp et teknisk samarbeid. AOF ble bedt om å forberede et opplegg for erfaringsutveksling.

Tidligere på året var kr. 40 000,— bestemt til presseutstyr ført fram gjennom LO, som koordinerte hjelp. Alle utgifter til den polske delegasjonens besøk ble dekket.

På våren 1981 ble en del materiell framsendt til Solidarinosé og politiske støtteerklæringer gitt. Regjeringen ble av LO anmodet om å yte kreditter til Polen under de økonomiske vansker som oppsto. Forberedelser i FFI til et fellesfaglig humanitært hjelpeprogram var underveis.

LOs holdning i første halvpart av 1981 var at det var grunn for vestlige fagorganisasjoner til å utvise en grad av selvbeherskelse i formene for og omfanget av støtte til Solidaritet, av hensyn til faren for overreagering fra de konservative i Polen og Moskva. Denne holdningen ble delt av Lech Walesa som vi hadde kontakt med utover våren. I indre drøftinger i Oslo, og i DEFS og FFI, var det stadig diskusjoner omkring denne linjen, kanskje særlig i FFI hvor ytterliggående krefter ønsket å gå lenger i finansiell støtte og omfattende politisk virksomhet for og med Solidaritet. Men det var på intet tidspunkt fare for at styret i FFI skulle gå over streken i saken. Nødvendig tilbakeholdenhet samtidig som en rimelig støtte ble utvist av det store flertall av fagorganisasjonene i vest i den vanskelige situasjonen som utviklet seg.

Da Solidaritet etterhvert ble fullt anerkjent som fagorganisasjon av domstoler og myndighetene i Polen, gikk de fleste vestlige fagorganisasjoner inn i fullt formelt samarbeid med Solidaritet. Men ingen østlige. Tvertom, krasse meningsytrin-

ger kom fra østlige fagorganisasjoner, særlig etter at Solidaritetets kongress, antakelig ved et feilvedtak, hadde oppfordret til opprettelse av Solidaritetsfagorganisasjoner i andre østeuropeiske land.

Da militærkuppet og unntakstilstanden ble gjennomført 13. desember 1981 var virkningen i Den Europeiske Faglige Samorganisasjonen og Frie Faglige Internasjonale nærmest et sjokk, selv om utviklingen ikke var uventet.

Sammenhengen var stort sett slik: Ettersom forholdene i Polen ble økonomisk vanskeligere og Solidaritet sterkere i medlemstall, kom Polens Forente Arbeiderparti, regjeringen, og de militære ikke Solidaritet i møte med konstruktive og rimelige opplegg for et samarbeid. Årsaken var enten indre maktkamp, handlingsløshet i en ny ideologisk situasjon eller mangel på administrasjonsevne. Mangelen på holdning i partiet i Polen, og i Moskvas holdninger, skapte etterhvert frustrasjon på fløyene i Solidaritet, som gjenspeilte seg i regionskomitéene og etterhvert i landsledelsen. En gjensidig påvirkning førte til vedtak og mottiltak, som til slutt førte til unntakstilstanden. De fleste i Solidaritetets tillitsmannssjikt ble arrestert, inklusive Lech Walesa, og kontorene ødelagt. Ved årsskiftet var det klart at de militære tok sikte på å bryte med Solidaritet, etter en langsiktig og tidlig forberedt plan, men hadde ikke klart hva de ville sette i stedet for systemet som sprakk i juli/august 1980. Ved årsskiftet var det fortsatt åpenbart at en løsning på Polens problemer ikke er mulig uten samarbeid mellom en demokratisk fagorganisasjon og myndighetene.

Fra DEFS og FFIs side ble det i midten av desember truffet en serie vedtak om protestaksjoner: sympatistreiker, henvendelser til general Jaruzelski gjennom de polske ambassader, delegasjoner til Polen, o.l. Alt dette ble gjennomført i stort omfang i vesteuropeisk fagbevegelse. Det er mulig presset hadde en viss betydning for diskusjonene innad i militærledelsen og i Moskva. Men ved årsskiftet ble forholdene i Polen skjerpet.

En omfattende humanitær hjelp ble igangsatt fra fagorganisasjonene. I Norge er AIS og NF utøvende (se AIS).

Det var tegn i Øst-Europa, som reaksjon på utviklingen i Polen, til en aktivisering av fagorganisasjonene på klubbplan. Ellers viste Polen-utviklingen i 1981 at kommunistpartiene i Øst-Europa ikke er villige til, eller ikke i stand til, en oppmyking av nasjonal selvbestemmelse eller av fagorganisasjonens rol-

le. Spørsmålet var i hvilken grad og hvordan dette ville påvirke de faglige forhold øst—vest og arbeidet for fred, nedrustning og sikkerhet.

Sør-Afrika — apartheid

DEN AKTUELLE FAGLIGE SITUASJON I SØR-AFRIKA

Afrikanernes fagorganisasjoner — de frie organisasjoner som ikke bygger på raseskille — er i dag det viktigste talerør for den svarte befolkning i Sør-Afrika i dens kamp for menneskerettigheter.

I 1981 hadde organisasjonene en betydelig vekst, både i medlemstall og i aktivitet. Afrikanernes fremste krav i faglig sammenheng er retten til å forhandle om sine lønnsbetingelser og arbeidsvilkår. Arbeidsloven av 1979 gir visse åpninger, men stiller samtidig en rekke betingelser som begrenser mulighetene. Likevel ble det i 1981 oppnådd forhandlingsrett ved 36 bedrifter, mens dette tallet i 1979 var 2 — to.

I 1980—81 var det mer enn 200 streiker, til dels meget omfattende, for å presse fram forhandlings- og organisasjonsrett og for å fremme lønnskrav og bedre arbeidsforhold. Det har kostet menneskeliv, det har resultert i masse-oppsigelser og det har ført til at en rekke tillitsmenn er blitt fengslet eller bannlyst.

Ved utgangen av 1981 er en rekke av de fremste fagforingsledere fengslet.

ILO

ILO-konferansen 1981 behandlet apartheid-spørsmålet i egen konferansekomité, hvor John Svenningsen (LO-Danmark) representerte de nordiske arbeiderdelegasjoner. Konferansen vedtok en deklarasjon som innebærer økt innsats fra ILOs side. Som en oppfølging av dette avla en ILO-delegasjon besøk i Norge i oktober 1981 for å anmode om økt norsk finansiering av ILO-prosjekter i det sørlige Afrika.

FFI

I løpet av 1981 ble det i FFI avholdt 3 koordineringsmøter vedrørende Sør-Afrika:

5.—6. mars, Brüssel

1.—2. juni, Genève

14.—15. desember, Brüssel

Fra LOs side har Vesla Vetlesen og Karl Nandrup Dahl del-
tatt.

NFS

Det ble holdt et nordisk koordineringsmøte i København 3. september, hvor representantene hadde møte med den danske utenriksminister.

LO

Det ble i 1981 startet en kampanje mot apartheid — «Frihet til det sørlige Afrika». Kampanjen tar sikte på informasjon om forholdene, samt innsamling av midler til fagbevegelsen og humanitært arbeid.

AIS står ansvarlig for kampanjens gjennomføring. Sekretariatet er lagt til Norsk Folkehjelp hvor det har vært engasjert en kampanjesekretær. Formann i styringskomitéen: Kaare Sandegren.

I løpet av høsten 1981 ble kampanjen tatt opp som tema på en rekke distriktskonferanser i LO-regi og i andre av arbeiderbevegelsens organer.

Et sentralt åpningsmøte med pressekonferanse ble avholdt i november. En matiné, med kunstnerisk program og deltakelse fra afrikansk fagbevegelse, Dennis Akrimu, generalsekretær i OATUU, ble avholdt i Oslo Konserthus med god oppslutning.

Av informasjonsmateriell kan nevnes artikkel-service overfor fagbladene, to brosjyrer «Apartheid en forbrytelse mot menneskeheten» og «Sør-afrikanske arbeidere i kamp for sine rettigheter», foredragsmanus og plakater. Ytterligere materiell er under arbeid.

Kampanjen «Frihet til det sørlige Afrika» videreføres i 1982. Gjennom AIS og Norsk Folkehjelp er det i 1981 via FFI overført kr. 1 090 000,— til faglig opplæring, humanitær og juridisk hjelp til den ikke-rasistiske fagbevegelsen.

Overfor norske myndigheter arbeider LO særlig for følgende saker:

Internasjonal boikott

Norge må i FN-sammenheng arbeide for internasjonal investeringsstopp, effektiv overholdelse av våpenembargo, for at sikkerhetsrådet vedtar olje-embargo samt økonomisk isolasjon av Sør-Afrika.

Alternativ handelspartnere

Vårt handelssamkvem med Sør-Afrika øker, vår målsetning er å redusere den. Norske myndigheter må arbeide for å finne alternative markeder og råstoffer, særlig gjelder dette viktige metaller (mangan og nikkel) som vår industri er avhengig av.

Stoppe oljetilførselen

Norsk olje eksporteres ikke til Sør-Afrika. De fleste andre oljeeksporterende land har også vedtatt ikke å selge olje til Sør-Afrika, men gjennom oljeselskaper og mellommenn skaffer landet seg likevel det de trenger. De oljeeksporterende land må sammen forhindre at dette skjer. Etter forslag fra LO er det tatt norsk initiativ i denne retning, og det er sannsynlig at saken blir fulgt opp i FN-regi. LO har tilskrevet fagorganisasjonene i de oljeeksporterende land. Saken er på ny tatt opp med regjeringen.

Støtte til nabostatene

De frie, men fattige nabostatene må få den hjelp de trenger til å gjøre seg mer uavhengig av Sør-Afrika. Utbyggingen av havnekapasitet i nabolandene vil samtidig gjøre internasjonal — og norsk — skipsfart mindre avhengig av sør-afrikanske havner.

En vesentlig del av den norske bistanden til Sør-Afrikas naboland går til utbygging av kommunikasjonsnett — veier, havner og jernbaner.

Overfor sør-afrikanske myndigheter har LO protestert mot forfølgelse og arrestasjon av fagforeningsfolk.

I likhet med tidligere år er det gitt støtte til de uavhengige fagorganisasjoner i Sør-Afrika, kanalisert gjennom FFI.

STØTTE TIL FLYKTNINGER OG FRIGJØRINGS- BEVEGELSER

I samarbeid med AIS og Norsk Folkehjelp fortsetter støtten til flyktninger fra det sørlige Afrika. Norsk Folkehjelp har særlig konsentrert seg om samarbeid med ANC (African National Congress) og SWAPO (South West African Peoples' Organisation) med sikte på første-hjelps opplæring og helsearbeid. Prosjektet er beregnet å beløpe seg til kr. 592 000,—, finansiert av egne midler og bevilgninger fra Utenriksdepartementet.

Tyrkia

De uholdbare økonomiske forhold, svakt demokrati og terrorisme førte i september 1980 til militærovertakelse i Tyrkia.

Økonomisk hjelp fra OECD-landene, støttet av fagbevegelsen, hjalp ikke. Såvidt vites var verken DISK eller Türk-IS involvert i terroristaksjoner.

Innføringen av militærstyret og de senere begivenheter avfødte sterke reaksjoner og motiltak fra Den europeiske faglige samorganisasjon og Frie Faglige Internasjonale. Særlig var det reaksjoner mot arrestasjonen av lederne i DISK, forbudet mot faglig virksomhet, oppløsningen av DISK, «retts-saken» mot 52 DISK-ledere og arrestasjonen av et tusentall fagorganiserte.

I FFI ble juntaens overtakelse behandlet i styremøter høsten 1981. Generalsekretær Otto Kersten reagerte umiddelbart i september 1980 med protest. Også i DEFS reagerte Sekretariatet omgående med protest, og saken ble behandlet i styremøter i oktober og desember 1980, og i samtlige styremøter i 1981.

En rekke fellesprotester er sendt juntaen i Tyrkia, en serie henvendelser gjort til regjeringer utenfor Tyrkia om å presse juntaen til å gjeninnføre faglige og demokratiske rettigheter. Et hjelpeprogram ble iverksatt gjennom DEFS og FFI, og en rekke medlemsorganisasjoner har ytt støtte til rammede i Tyrkia og til rettshjelp. Norsk fagbevegelse deltar i hjelpeprogrammet (se AIS).

Sentralt var det at DEFS, v/Jon Ivar Nålsund, visegeneralsekretær, og FFI sendte delegasjoner til Tyrkia for å skaffe informasjonsgrunnlag. Rapportene var helt klare om bruddene på faglige rettigheter og undertrykkingen av DISK. Situasjonen for Türk-IS' vedkommende var noe uklar. Øyensynlig var deler av Türk-IS undertrykket, andre deler i virksomhet. Generalsekretæren lot seg bli medlem av junta-regjeringen.

Türk-IS var medlem. Men deltakelsen i juntaregjeringen førte til at FFI på styremøte i mai 1981, etter å ha hørt Türk-IS' formann redegjøre, suspenderte Türk-IS fra medlemskapet pr. 15. august 1981, dersom ikke generalsekretæren trakk seg fra juntaregjeringen. Dette skjedde ikke og Türk-IS står nå utenfor FFI.

Både DISK og Türk-IS har søkt medlemskap i DEFS. Türk-IS ble avvist i 1981, under henvisning til ovennevnte, men DISK som har klar sosialdemokratisk grunnholdning i sin søknad, står fremdeles på dagsordenen.

Hele DISKs ledelse ble arrestert, inklusive formannen, Bas-türk, tidligere parlamentsmedlem i sosialdemokratiske Ece-vits parti. Det overveiende flertall i DISKs styre er sosial-

demokrater i holdning. Et unntak er ett styremedlem, som er kommunist og som befinner seg i frihet i Europa. DISKs ledelse har fra fengslet gjort klart at eneste bemyndigede representant for DISK i Europa er Yrcel Top, leder for DISKs juridiske avdeling (besøkt Norge).

Euro-LOs vedtak har bl.a. vært krav om suspensjon av Tyrkia fra Europarådet, et krav som er gjentatt. Videre er EF bedt om å stoppe forhandlingene med Tyrkia om tilknytning. Verken Europarådet eller EF har møtt Euro-LOs krav, men det er tydelig skapt en opinion i begge organisasjoner for tiltak overfor juntaen. Et press er lagt på juntaen fra Europarådet og EF.

Klage til ILO er levert fra FFI.

FFI og DEFS besluttet også å sende et lag faglige jurister til rettssaken mot de 52 faglige ledere som det ble krevd dødsstraff for. Norsk LO stilte advokat Karl Nandrup Dahl til disposisjon for FFI og DEFS, og han besøkte Istanbul sent i 1981 og framskaffet informasjon bl.a. om tiltalebeslutningen. Dette førte til at norsk LO foreslo at den norske Regjering skulle anlegge sak ved den europeiske menneskerettighetskommissjon for brudd på den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Ved årsskiftet hadde ikke Willoch-regjeringen tatt stilling til forslaget. Karl Nandrup Dahls rapport ble fordelt til medlemsorganisasjoner i Euro-LO og myndigheter.

Euro-LOs Sekretariat ba etter forslag fra norsk LO medlemsorganisasjonene gjøre tilsvarende forslag for sine regjeringer, dette ble gjort.

LOs henvendelse til Regjeringen

LO har i flere brev og i møter med Utenriksdepartementet til den norske regjering tatt opp Tyrkia-spørsmålet. Henvendelsen om å anlegge sak lyder som følger:

«Landsorganisasjonen i Norge viser til tidligere henvendelser til Regjeringen om Tyrkia, bl.a. om vedtak i Den europeiske faglige samorganisasjon og Frie Faglige Internasjonale (DEFS og FFI).

Vedtakene gikk bl.a. på krav til Europarådet om å suspendere Tyrkia, krav til EF om å kutte forbindelsen med Tyrkia, om å ta opp med tyrkiske myndigheter kravet om gjeninnføring av faglige rettigheter, ytelser av rettshjelp og humanitær hjelp til rammede, suspensjon av fagorganisasjonen Türk-IS fra FFI p.g.a. generalsekretærens deltakelse i militærregjeringen, o.l. Siden har DEFS og FFI og medlemsorganisasjonene gjort en rekke henvendelser i overensstemmelse med vedtakene og ytt assistanse.

I forståelse med andre landsorganisasjoner i NATO-området har LO muntlig overfor tidligere utenriksminister Knut Frydenlund bedt Regjeringen ta

opp saken med NATO og gjennom militære kanaler. Både FFI og DEFS har gjennomført besøk i Tyrkia. De to rapporter er tidligere sendt Regjeringen.

Ett av vedtakene gikk på å sende juridiske observatører og rådgivere fra DEFS/FFI inn i Tyrkia i forbindelse med planlagt rettssak mot 52 faglige ledere. Norsk LO påtok seg å stille en jurist og dekke omkostningene.

Som ledd i dette reiste vår jurist Karl Nandrup Dahl som FFI/DEFS' representant til Tyrkia i forrige uke. Hans rapport foreligger. Det framgår bl.a. beskrivelse av situasjonen for fagorganiserte i DISK, den annen landsorganisasjon i Tyrkia, og for organisasjoner som sådan. Videre framgår en beskrivelse av tiltalebeslutningen overfor de 52 fagorganiserte.

FFI/DEFS vil på grunnlag av Karl Nandrup Dahls rapport vurdere videre tiltak. I hvert fall kommer FFI/DEFS til å sende et lag med jurister til Tyrkia når rettssaken mot de fagorganiserte kommer opp.

Det vil utvilsomt komme til stor uro blant Europas arbeidstakere når saken kommer, videre på grunn av tiltalen, og om de tiltalte fagorganiserte blir dømt.

Landsorganisasjonen i Norge stiller seg sterkt tvilende til at Stortinget, som andre parlamenter i Europa, skal bevilge store hjelpesummer til et regime som direkte og åpent undertrykker fagorganisasjoner, forfølger faglige ledere og forbyr og hindrer faglig virksomhet. Etter vårt skjønn bør ikke Regjeringen fremme forslag om dette i Stortinget før situasjonen i Tyrkia er avklart.

Vi ber Regjeringen i NATO og gjennom militære kanaler ta opp situasjonen i Tyrkia og med sikte på reell påvirkning. Vi mener mulighetene gjennom NATO burde være gode, i og med tyrkiske militæres interesse av ikke å bli isolert i NATO, og i og med de øvrige NATO-lands interesse i at det innen allianseområdet råder demokrati. Tilslutningen til alliansesamarbeidet vil svekkes når det begås brudd mot menneskerettigheter og faglige rettigheter regelrett trampes ned.

Landsorganisasjonen i Norge er videre av den oppfatning at militærregimet i Tyrkia ved opprettelse av Det nasjonale sikkerhetsråd 12. september 1980, og ved de lovvedtak dette råd har truffet, har gjort seg skyldig i klare brudd på blant annet artikkel 3 (torturforbudet), artikkel 5 (domstolskontroll med fengsling m.v.), artikkel 9 (retten til tankefrihet), artikkel 10 (retten til ytringsfrihet), artikkel 11 (retten til forenings- og samlingsfrihet), artikkel 13 (adgangen til å anke en strafferettsdom) og artikkel 14 (forbud mot diskriminering på grunn av politisk oppfatning m.v. i ervervslivet m.v.) i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon av 4. november 1950.

Den norske regjering bør reise sak mot militærregimet i Tyrkia ved hjemmel i artikkel 24 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Det er der fastsatt at en konvensjonspart kan reise sak mot en annen konvensjonspart for Den europeiske menneskerettighetskommissjon, dersom den klagende stat hevder at innklagede stat har forbrudt seg mot vesentlige bestemmelser i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Både det formelle regelverk og det materielle grunnlag for et slikt søksmål mot militærregimet i Tyrkia, vil i alle hovedpunkter kunne følge de samme retningslinjer som ble trukket opp i den sak som regjeringene i Norge, Danmark, Sverige og Nederland reiste mot militærregimet i Hellas i 1968.

Straffeforfølgningen mot de 52 tillitsvalgte i den forbudte landsorganisasjon i Tyrkia — DISK — vil bli innledet allerede i slutten av desember eller begynnelsen av januar. Domfellelse kan i verste fall gå ut på dødsstraff for samtlige. Det vil være av betydning om den norske regjering tar et standpunkt så hurtig som mulig til spørsmålet om sak vil bli reist av den norske regjering mot militærregimet i Tyrkia. Et prinsippvedtak fra den norske regjeringens side om at

slik sak vil bli reist, vil etter omstendighetene kunne avverge at tillitsvalgte i DISK blir dødsdømt. Et internasjonalt press av denne karakter vil kunne føre til at dommene vil gå ut på fengselsstraff, eventuelt at domfellelse for dødsstraff fører til benådning.»

Internasjonalt ungdomsarbeid

Nordens Faglige Samorganisasjon

I 1981 har det vært holdt to møter for NFS' medlemsorganisasjoner. På våren ble det holdt et møte i Oslo hvor norsk LO var vertskap, og på høsten ble et møte holdt i Helsinki hvor TCO var vertskap. Ellers har det vært god kontakt mellom de nordiske landene både på det faglige og politiske ungdomsarbeidet. På NFS' møte i Helsinki opplyste Markku J. Jäskaalainen at han innen 1981 ville trekke seg fra 7-mannsgruppa i DEFS. Det ble enighet om å velge Ingunn Olsen fra norsk LO som ny representant fra NFS inn i 7-mannsgruppa i DEFS.

Den Europeiske Faglige Samorganisasjon

Ungdomsarbeidet i DEFS har vært jevnt og godt i 1981. I det valgte koordineringsutvalget i DEFS har det vært to representanter fra Norden, hvor den ene har fungert som formann. Dette har jo vesentlig forsterket samarbeidet.

Landsorganisasjonen i Norge har deltatt på noen av seminarene som DEFS har holdt i 1981. I denne forbindelse har det vært knyttet gode forbindelser med andre medlemsorganisasjoner. Dessverre er det noen språkproblemer da det skandinaviske språket blir lite benyttet.

I denne perioden har det vært en utskifting av 7-mannsgruppa i DEFS, hvor SAK, Finland, har trukket seg. På aktivitetskonferansen i Strasbourg i desember ble Landsorganisasjonen i Norge valgt inn i gruppa.

ICFTU FFI (Frie Faglige Internasjonale)

Den vesentlige kontakten med FFI har i 1981 konsentrert seg om ungdomssamlingen i Sevilla 22.—30. august. Det deltok 57 representanter fra Norge. Det var deltakere med fra 18 forskjellige forbund.

Det var tre hovedtemaer på denne samlingen.

1. Kampen mot arbeidsløshet blant ungdom.
2. For menneskelige rettigheter og frie organisasjoner.
3. Multinasjonale selskaper og internasjonal solidaritet.

DEFS

Ungdomsseminar, Oberursel, Frankfurt, 22.—27. mars.

Tema: New forms of TU youth work.

Jan Lajord og Ingunn Olsen deltok.

Sommerskole, Kalmar, Sverige, 5.—12. juli.

Tema: Ny teknologi og arbeidsløsheten i Europa.

Ingunn Olsen deltok.

Språkkurs, London, 15. juni—16. august.

Engelsk språkkurs. Jan Lajord deltok.

Ungdomsseminar, Strasbourg, 8.—13. desember.

Tema: Aktivitetskonferanse.

Ingunn Olsen deltok.

FFI

Sevilla, Spania, 22.—30. august.

2. verdensleir for faglig ungdom.

Jan Lajord og Ingunn Olsen deltok.

Odd Harald Røst deltok fra Fri Fagbevegelse.

Eidar Trulsen deltok fra Internasjonalt kontor.

Willingen, Tyskland, 18.—22. november.

Invitasjon til DGBs 11. ungdomskongress.

Ingunn Olsen deltok.

Marabella, Spania, 27. september—4. oktober.

Invitasjon til FIYTOs kongress.

Jan Lajord deltok.

ILO — Arbeidskonferansen 1981

Den 67. internasjonale Arbeidskonferansen ble holdt i Geneve i tidsrommet 3.—24. juni 1981.

1. De norske deltakerne til Arbeiderkonferansen var følgende:

Regjeringsrepresentanter:

Underdirektør Halldor Heldal, Sosialdepartementet, delegasjonens formann.

Byråsjef Øystein Opdahl, Sosialdepartementet, delegert.

Førstekonsulent Håkon Cordt-Hansen, Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Ambassaderåd Bjørnar Utheim, Norges faste delegasjon i Geneve, stedfortredende delegert og rådgiver.

Byråsjef Rønnaug Aaberg Andresen, Sosialdepartementet, rådgiver.

Første konsulent Thor-Johan Ludvigsen, Forbruker- og administrasjonsdepartementet, rådgiver.

Stortingsrepresentant Gunnar Hvashovd, Stortinget, rådgiver.

Førstekonsulent Thor-Johan Ludvigsen, Forbruker- og administrasjonsdepartementet, rådgiver.

Attaché Inga Magistad, Norges faste delegasjon i Geneve, rådgiver.

Prosjektleder Henriette Munkebye, Sosialdepartementet, rådgiver.

Konsulent Inger Pettersen, Kommunal- og arbeidsdepartementet, rådgiver.

Førstekonsulent Birgit Schjerven, Forbruker- og administrasjonsdepartementet, rådgiver.

Underdirektør Øyvind Vidnes, Direktoratet for arbeidstilsynet, rådgiver.

Arbeidsgiverrepresentanter:

Direktør Erik Hoff, N.A.F., delegert.

Overlege Terje Due Strand, N.A.F., stedfortredende delegert og rådgiver.

Distriktssjef Jo Five, N.A.F., Nordenfjeldske distrikt, Trondheim, rådgiver.

Advokat Reidar Vigen, N.A.F., rådgiver.

Kontorsjef Gaute Egeberg, N.A.F., rådgiver.

Sekretær Inger Brevig, N.A.F., rådgiver.

Arbeidstakerrepresentanter:

Førstesekretær Liv Buck, LO, delegert.

Advokat Karl Nandrup Dahl, LO, stedfortredende delegert og rådgiver.

Forbundsformann Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, rådgiver.

Forbundsleder Dagfinn Habberstad, Norsk Tjenestemannslag, rådgiver.

Miljøsekretær Svein Fjæstad, LO, rådgiver.

Sosialminister Arne Nilsen deltok på konferansen i tiden 9.—11. juni. Han var ledsaget av ekspedisjonssjef Berit Halvorsen og personlig sekretær Inge Stålesen. Kommunal- og arbeidsminister Harriet Andreassen deltok på konferansen

i tiden 18.—19. juni. Hun var ledsaget av personlig sekretær Bjørg Hermansen.

Kronprins Harald og Kronprinsesse Sonja besøkte Arbeidskonferansen i tiden 11.—12. juni. Den norske ILO-delegasjonen holdt en middag for kronprinsparet 11. juni der sosialminister Arne Nilsen var vert, mens Liv Buck fra Landsorganisasjonen og direktør Erik Hoff fra Norsk Arbeidsgiverforening holdt hilsningstalene. Kronprins Harald besøkte Geneve-skolen den 12. juni.

Lederen for Landsorganisasjonens internasjonale avdeling, Kaare Sandegren, besøkte Arbeidskonferansen den 11. juni.

2. *De nordiske landsorganisasjoners forberedelse til Arbeidskonferansen.*

Deltakerne på Arbeidskonferansen fra den svenske, danske og finske landsorganisasjonen avholdt et kontaktmøte i Oslo den 18. mai i forbindelse med forberedelser til Arbeidskonferansen. På møtet ble lederen for den internasjonale avdeling i den svenske landsorganisasjonen, Thorbjørn Carlson, utpekt til å representere de nordiske landsorganisasjoner i Arbeidskonferansens komité og behandling av apartheidssystemet i Sør-Afrika.

3. *Oppslutningen om konferansen.*

Ialt 137 stater var representert på konferansen med tilsammen ca. 1 900 delegater og rådgivere omfattende regjerings-, arbeidsgiver- og arbeidstakerrepresentantene.

Kommunalministeren i Senegal, Alioune Diagne, ble valgt til konferansens president med henholdsvis Gennadi Jossifovitch Oudovenko, Ukraina, regjeringsrepresentant, Horacio Guillermo Villalobos, Venezuela, arbeidsgiverrepresentant og Frank L. Walcott, Barbados, arbeidstakerrepresentant, som visepresidenter.

Konferansen ble besøkt av presidenten i Venezuela, Luis Herrera Campins, som også talte til Arbeidskonferansen. Pave Johannes Paul II hadde meldt sitt besøk til Arbeidskonferansen, men ble forhindret fra å være til stede på grunn av sykdom.

4. *Kvinnenes deltakelse i delegasjonene til Arbeidskonferansen.*

Ifølge ILO's konstitusjon skal regjeringene så langt det er

praktisk mulig sørge for at kvinner utpekes som rådgivere til delegasjonene til Arbeidskonferansen dersom det på dagsorden er ført opp saker som spesielt vedkommer kvinner i arbeidslivet. Spørsmålet om en utvidet representasjon fra kvinnesiden i delegasjonene til Arbeidskonferansen har vært drøftet i ILO's styre, og det ble på denne Arbeidskonferansen vedtatt en resolusjon som fastslår at medlemslandene må sørge for at kvinner blir utpekt i delegasjonene til Arbeidskonferansen på lik linje med menn. I den resolusjon som ble vedtatt heter det bl.a.:

«Arbeidskonferansen understreker at tiltak må bli tatt for å sikre videst mulig deltakelse av kvinner på arbeidskonferansene på lik linje med menn. I samsvar med dette prinsipp skal medlemstatene ta med kvinner i de nasjonale delegasjoner til Arbeidskonferansen, både i regjeringsdelegasjonene og i delegasjonene fra arbeidslivets organisasjoner, enten det gjelder delegater eller rådgivere.»

5. *Konferansens dagsorden og fordelingen av de norske arbeidstakerepresentanter på de forskjellige komitéer.*

Det var satt opp følgende dagsorden for konferansen:

1. Generaldirektørens rapport.
2. Finans- og budsjettspørsmål.
3. Opplysninger og rapporter om gjennomføring av konvensjoner og rekommandasjoner.
4. Fremme av kollektive forhandlinger (annengangsdiskusjon).
5. Like muligheter og lik behandling for kvinner og menn i arbeidslivet: arbeidstakere med familieforpliktelser (annengangsdiskusjon).
6. Sikkerhet og helse i arbeidsmiljøet (annengangsdiskusjon).
7. Vedlikehold av opparbeidede trygderettigheter for utenlandske arbeidstakere (førstegangsdiskusjon).
8. Opphør av arbeidsforhold på initiativ av arbeidsgiverne (førstegangsdiskusjon).
9. Rapport fra arbeidsgruppen for strukturspørsmål.
10. Apartheid -spørsmålet, herunder ajourføring av deklarasjonen av 1964 vedtatt på den internasjonale arbeidskonferanse vedrørende apartheid-politikken i Sør-Afrika.

De norske arbeidstakerrepresentantene fordelte seg på de forskjellige komitéene således:

Liv Buck: Resolusjonskomitéen.

Karl Nandrup Dahl: Like muligheter — lik behandling.

Dagfinn Habberstad: Kollektive forhandlinger.

Svein Fjæstad: Arbeidsmiljø.

Eivind Strømmen: Opphør av arbeidsforholdet. (Oppsigelser).

Karl Nandrup Dahl var påmeldt som varamann for Liv Buck i Resolusjonskomitéen og fulgte arbeidet i komitéen for apartheid-spørsmål i egenskap av rådgiver for den nordiske arbeidstakerrepresentant, Thorbjørn Carlson, i Arbeidskonferansens komité for apartheid-spørsmål.

6. *Valg av nytt styre og valg av etterfølger for Olaf Sunde i Arbeidskonferansens fullmaktskomité.*

John Svenningsen, leder av den danske landsorganisasjons internasjonale avdeling, ble valgt som Nordens arbeidstakerrepresentant i ILO's styre. John Svenningsen ble videre enstemmig valgt som Arbeidskonferansens arbeidstakergruppes medlem av fullmaktskomitéen. Lederen for Landsorganisasjonens juridiske kontor, Olaf Sunde, som har sluttet i Landsorganisasjonen etter oppnådd pensjonsalder, innehadde de to tillitsverv John Svenningsen ble valgt til på denne arbeidskonferanse.

Som representanter i styret fra regjeringene i Vest-Europa ble valgt Vest-Tyskland, Nederland, Belgia og Danmark.

7. *De enkelte saker som ble behandlet på konferansen.*

Det ble truffet følgende vedtak om nye ILO-instrumenter:

1. Konvensjon vedrørende fremme av kollektive forhandlinger.
2. Rekommandasjon vedrørende fremme av kollektive forhandlinger.
3. Konvensjon vedrørende like muligheter og lik behandling for kvinner og menn i arbeidslivet: Arbeidstakere med familieforpliktelser.
4. Rekommandasjon vedrørende like muligheter og lik behandling for kvinner og menn i arbeidslivet: Arbeidstakere med familieforpliktelser.
5. Konvensjon om sikkerhet og helse i arbeidsmiljøet.

6. Rekommandasjon om sikkerhet og helse i arbeidsmiljøet.

I tillegg til vedtakene ovenfor om nye ILO-standarder ble det truffet disse vedtak:

1. En deklarasjon om Sør-Afrikas apartheidpolitikk som erstatte deklarasjonen av 1964 om Sør-Afrikas apartheidpolitikk.
2. Resolusjoner — ialt 4 — vedrørende følgende emner som ikke sto på dagsorden;

Opplæring av arbeidsgivere og selvstendige næringsdrivende i arbeidsledelse, herunder opplæring i kollektive forhandlinger, utøvelse av fagforeningsrettigheter m.v.; oppfordring til medlemsstatene om å sikre så langt som mulig gjennomføringen av den internasjonale utviklingsstrategi, herunder ratifikasjon av ILO-standarder m.v.; ILO's styre oppfordres til å instruere ILO's generalsekretær om å opprettholde det nære samarbeid med FN's organer i forbindelse med det arbeid som gjøres innenfor ILO's ramme for nedrustning, herunder spørsmål vedrørende økonomiske og sosiale konsekvenser av nedrustning; medlemsstatene ble oppfordret til å fremme like muligheter for opplæring og undervisning for alle grupper av befolkningen innenfor alle faglige nivåer og for alle bransjer i næringslivet for å møte de endrede behov i samfunnet, særlig vekt skulle legges på yrkesveiledning m.v.

Det ble truffet følgende vedtak om saker som skal behandles for annen gang på Arbeidskonferansen i 1982:

1. Konklusjoner som slo fast at Arbeidskonferansen i 1982 skal fortsette drøftelsene av instrumenter vedrørende temaet «Opphør av arbeidsforholdet på initiativ av arbeidsgiveren» med sikte på vedtakelse av en konvensjon og en rekommandasjon i 1982.
2. Konklusjoner som fastslår at drøftelser av ILO-instrumenter vedrørende opprettholdelse av fremmedarbeideres rettigheter til sosial trygd skal fortsette i 1982 med sikte på vedtakelse av en konvensjon, supplert med en rekommandasjon til vedtakelse på en senere arbeidskonferanse.

For de øvrige saker som ble behandlet på konferansen skal bemerkes:

Generaldirektørens rapport.

Det deltok et større antall talere i debatten om generaldirektørens rapport. Blant talerne var også sosialminister Arne Nilssen.

Blant de temaer som særlig ble viet oppmerksomhet i debatten skal fremheves følgende:

Attføring (særlig yrkesmessig) av funksjonshemmede, verdens sysselsettingsprogram og ILO-standardene som del av menneskerettighetene.

Finans- og budsjettspørsmål.

Konferansen vedtok et budsjett for 1982/1983 på 230 millioner dollar.

Norges kontingentandel ble satt til 0,49% av budsjettet.

Arbeidskonferansens finanskomite består av en regjeringsrepresentant fra hvert medlemsland, og er den eneste av konferansens komitéer som ikke er sammensatt på trepartsbasis.

ILO's struktur.

Selv om arbeidet med strukturspørsmålene har hatt stor fremgang i de senere år lyktes man likevel ikke å oppnå full enighet på denne konferansen. Som kjent er det oppnådd kompromiss når det gjelder forslagene om opphevelse av de faste setene på regjeringsbenkene i ILO's styre, opphevelse av den vetorett som de største statene har hatt når det gjelder endringer av konstitusjonen, samt endring av bestemmelsene om quorum, dvs. vilkårene for at konferansen er vedtaksfør.

Det står enda tilbake å løse de spørsmål som er forbundet med sammensetningen av arbeidsgiver- og arbeidstakergruppen i ILO's styre. De kommunistiske lands representanter har igjen gjort gjeldende at de er sterkt underrepresentert, særlig i arbeidsgivergruppen hvor de overhode ikke har noen plass. Drøftelsene om disse spørsmål skal fortsette og konferansen besluttet å forlenge utvalget for strukturspørsmåls mandat enda ett år fram til 1982-konferansen.

Blant de framlagte strukturspørsmål er det i dag enighet på følgende saker:

- a) Tilsetting av generaldirektør.
- b) Avstemningsregler på konferansen.
- c) Regler for endring av konstitusjonen.
- d) Reglene for resolusjonsbehandling på konferansen.

RAPPORT

fra

Komitéen som behandlet fremme av kollektive forhandlinger

Av Dagfinn Habberstad.

Komitéen behandlet for annen gang spørsmålet om et internasjonalt instrument for fremme av kollektive forhandlinger. Etter førstegangs behandlingen på ILO-konferansen 1980 — se LOs beretning for 1980 — hadde de enkelte lands trepartsrepresentanter (Regjering, LO og NAF), avlevert sine bemerkninger til det dokument som ble vedtatt på konferansen 1980. Den norske Regjering og LO gikk fortsatt inn for at det skulle utarbeides både en konvensjon og en rekommandasjon, mens Norsk Arbeidsgiverforening hadde foreslått kun rekommandasjon.

Regjeringen gikk også inn for at instrumentet skulle omfatte alle sektorer, inkludert den offentlige sektor, og dette ble en av de mest debatterte og spennende avgjørelser på konferansen. Det ble flertall for å innta den offentlige sektor, men at det enkelte land har mulighet til å tilpasse forhandlingsgangen ut fra lovgivning og praksis. Når det gjaldt politiet og Forsvaret, skal dette avklares ut fra de enkelte lands lovgivning m.v. For øvrig vises til Konvensjon og Rekommandasjon av 1978 om den offentlige sektor.

Forhandlingsretten vil omfatte alle forhandlinger om arbeidsmessige forhold, tilsetningsvilkår m.v. Opplæring og informasjonsrettigheter for arbeidstakerne og arbeidsgivernes offentlige ansvar i begge henseende, er bestemt i Rekommandasjonen.

Komitéen besto av 188 medlemmer og hadde Mr. Martini Urdaneta, regjeringsrepresentant fra Venezuela, som formann, og Mr. Mustafa, arbeidsgiverrepresentant fra Sudan, og Mr. Chiluba, arbeidstakerrepresentant fra Zambia, som viseformenn.

Forslaget fra komitéen ble for Konvensjonens vedkommende vedtatt i plenum med 332 stemmer for og 108 avstående, mens Rekommandasjonen ble vedtatt med 417 stemmer for og 7 avstående.

Etter eventuelle uttalelser fra de tre parter, vil Regjeringen fremme forslag for Stortinget medio 1981 om å tiltre instrumentene, og forplikter seg dermed til å tilpasse lover og bestemmelser til de minimumsvilkår som ILO-dokumentet foreskriver og som for Norges vedkommende ikke skulle føre til endringer av bestående lover og regler.

RAPPORT

fra

Komitéen som behandlet like muligheter og lik behandling av kvinner og menn i arbeidslivet; arbeidstakere med familieforpliktelser.

Av Karl Nandrup Dahl.

Komitéen besto av 109 medlemmer (rådgivere ikke medregnet) hvorav 49 regjeringsrepresentanter, 25 arbeidsgiverrepresentanter og 35 arbeidstakerrepresentanter. Sverige og Danmark møtte med både delegater og rådgivere i Komitéen. Harriet Andreassen representerte LO i komitéen under sakens før-

stegangsbehandling i 1980, mens Karl Nandrup Dahl representerte norsk LO under sakens annengangsbehandling under denne sesjonen.

Karl Nandrup Dahl fungerte i de fleste spørsmål som talsmann også for den svenske og den danske delegerte i komiteen.

88 regjeringer hadde sendt inn uttalelser til Arbeidsbyrået til de forslag som lå til grunn for arbeidsbyråets utkast til instrumenter, én konvensjon og én rekommandasjon. Dette store antall regjeringer som avga uttalelser i saken viser klart at likestillingsspørsmål står fram som en av de saker som i dag vises størst oppmerksomhet i Den Internasjonale Arbeidsorganisasjon.

Det ble vedtatt to instrumenter:

1. Konvensjon om like muligheter og lik behandling av kvinner og menn i arbeidslivet; arbeidstakere med familieforpliktelser, 1981.
2. Rekommandasjon om like muligheter og lik behandling av kvinner og menn i arbeidslivet; arbeidstakere med familieforpliktelser, 1981.

Konvensjonen ble vedtatt med 331 stemmer for, 0 imot og 86 avsto å stemme, herav 79 arbeidsgivere, herunder arbeidsgiverrepresentantene fra Norge, Sverige, Finland og Danmark. Rekommandasjonen ble vedtatt med 346 stemmer for, 0 imot og 78 avsto å stemme, herav arbeidsgiverrepresentantene fra Norge, Finland, Sverige og Danmark.

Konvensjonen omfatter disse prinsipper og hovedemner.

I.

Innledningen (preamble) refererte særlig til disse instrumenter:

1. ILO's deklarasjon om like muligheter og like-behandling for kvinnelige arbeidstakere, av 1975.
2. ILO's konvensjon og rekommandasjon om lik lønn, av 1951.
3. ILO's konvensjon og rekommandasjon om forbud mot diskriminering i sysselsetting og yrke, av 1958.
4. ILO's rekommandasjon om utvikling av menneskelige ressurser, av 1975.
5. ILO's rekommandasjon om sysselsetting av kvinner med familieforpliktelser, av 1965.
6. FN's konvensjon om fjerning av all diskriminering av kvinner, av 1979.

II.

Konvensjonen omfatter menn og kvinner med familieforpliktelser — *arbeidstakere* med familieforpliktelser:

1. Konvensjonen omfatter alle kategorier av arbeidstakere.
2. Forbud mot diskriminering av arbeidstakere på grunn av familieforpliktelser, herunder den form for diskriminering som er forbudt etter ILO-konvensjonen av 1958.
3. Sikre arbeidstakere med familieforpliktelser fritt valg av yrke og tilpasing av arbeidsvilkårene og sosiale trygdesystemer til deres særlige behov.
4. Utvikle privat og offentlig barneomsorg samt bistand til familier.
5. En arbeidstakers familieforpliktelser skal ikke være saklig grunn for oppsigelse av et arbeidsforhold.
6. Arbeidsgiver og arbeidstaker skal ha rett til å delta i tilretteleggelsen av tiltak for at konvensjonens bestemmelser blir iverksatt i vedkommende stat.

Rekommandasjonen omfatter disse hovedemner:

II.

Nasjonale tiltak for å sikre arbeidsvilkårene for arbeidstakere med familieforpliktelser.

1. Opplæring og sysselsetting av arbeidstakere med familieforpliktelser.
2. Sikre arbeidsvilkårene for arbeidstakere med familieforpliktelser i den utstrekning dette ikke rammer godkjente interesser som andre arbeidstakere har rett til å håndheve.
3. Tiltak for etablering av omsorg for barn, samt bistand og hjelp til familier.
4. Sosiale trygder for arbeidstakere med familieforpliktelser.
5. Bistand til å avhjelpe de problemer som møter særlig arbeidstakere med familieforpliktelser.

Både konvensjonen og rekommandasjonen bygger på det hovedprinsipp at det ikke skal etableres spesielle tiltak til fordel for kvinnelig arbeidskraft — dette for å hindre at kvinnes konkurransevne på arbeidsmarkedet svekkes i forhold til mannens. Som en konsekvens av dette hovedprinsipp vedtok Arbeidskonferansen at denne rekommandasjon som vedtas i 1981 skal erstatte den rekommandasjon som ble vedtatt i 1965 og som fastsetter særfordeler for kvinner med familieforpliktelser i arbeidslivet. Denne siste rekommandasjon vil derfor utgå i sin helhet som et ILO-instrument.

Jeg antar at Norge vil kunne ratifisere den vedtatte konvensjon og tiltre den vedtatte rekommandasjon.

Rapport

fra

Komiteén som behandlet instrumenter om opphør av arbeidsforhold på initiativ av arbeidsgiverne

Av Eivind Strømmen.

Ved den 67. sesjon ILO avviklet i Genève fikk komiteén en sammensetning med 156 medlemmer (56 regjeringsrepresentanter — 53 arbeidsgiverrepresentanter og 47 arbeidstakerrepresentanter).

De norske deltakere var etter dette henholdsvis underdirektør Øyvind Vidnes, Direktoratet for Arbeidstilsynet, rådgiver.

Fra Norsk Arbeidsgiverforening advokat Reidar Vigen og Eivind Strømmen fra LO som arbeidstakerrepresentant.

Styret i ILO — Governing Body — vedtok i november 1979 å føre opp på den 67. sesjon i 1981 til behandling «Termination of Employment at the Initiative of the Employer» til første gangs behandling.

Til årets sesjon forelå det to rapporter nr. 1 fra 1980 som har vært forelagt 50 nasjoner (herav Norge).

Det var avgitt merknader og forslag til rapport nr. 1 fra Norsk Arbeidsgiverforening — Landsorganisasjonen i Norge og departementer.

På grunnlag av dette var det utarbeidet i 1981 nok en rapport nr. 2 hvor det var tatt inn konkrete forslag i nærmere angitte 42 punkter omhandlende 4 hovedartikler hvor det under hovedavsnitt var gitt 23 grunnlagsvurderinger for konvensjon og 19 hovedavsnitt med motiver for rekommandasjoner.

ILO's rekommandasjon nr. 119 fra 1963 dannet grunnlaget og rammen om de ovenfor 2 senere rapporter av 1980 og 1981.

Forslaget om internasjonale instrumenter i dette saksområdet «oppør av arbeidsforholdet på initiativ av arbeidsgiveren» førte til en omfattende debatt i Tre-parts konferansen.

Ialt ble det framlagt fra ulike deler av partsforholdet 235 forslag som ble behandlet i plenum.

Alle foran nevnte endringer og paragrafer er instrumentets form som konvensjon.

Endringer ved forslag om rekommandasjoner.

I artikkel II Schope and Definitions — (omfang og definisjoner) er det i punkt 25 teksten nytt innhold om «arbeidskontrakt og tidsperiode i (b) og (c)».

I III «Standards of General Application» (Framgangsmåte før eller ved arbeidforholdets oppør) er det tatt inn bestemmelse om at en advarsel skal være skriftlig om det skulle vise seg tjenesteforsømmelse.

I avsnittet «Procedure of Appeal against Termination» (Appellprosedyre mot oppør).

Det er inntatt et nytt punkt 32 og her er det henvist til punkt 14.

Formuleringen går ut på at «Det må tas de nødvendige forhåndsregler av myndigheter, fagbevegelse, tillitsfolk og arbeidsgivere for å oppnå forsikring av at arbeideren har blitt tilfredsstillende informert om mulighetene til å anke en oppsigelse.»

Disse opplysninger skal arbeidstakeren ha opplysning om til sin disposisjon. Under avsnittet «Consultations on Major Changes in the Undertaking» (Konsultasjoner om viktige endringer i bedriften).

I punkt 36 er det tatt inn et nytt avsnitt som henviser til Worker's Representative Convention, 1971.

I avsnittet «Criteria for Selection for Termination» (Kriteria for valg av arbeidsforholdets oppør).

I punkt 39 (2) er det inntatt henvisning til det som er referert i punkt 23.

I avsnittet «Priority of Rehiring» (Prioritet for gjeninntakelse).

Punkt 40 er forsterket i forhold til det opprinnelige forslag i rapport VIII (1) og VIII (2) 1981.

Konklusjonen på komitéens arbeide ble at Hovedforsamlingen vedtok instrumentet som en konvensjon supplert med rekommandasjoner og til avsløring av rekommandasjon 119 av 1963.

Dette ble i Hovedforsamlingen vedtatt som resolusjon.

Komitédlem Eivind Strømmen henviser behandlingen av saken til dokument; «Provisional Record» — sixty-seventh Session, Geneva, 1981, som vedlegges undertegnede bemerkninger og notater.

Omtrent halvparten av forslagene omfattet detaljer om Instrumentets konklusjon om konvensjon og den annen halvpart Instrumentets deler for rekommandasjoner.

I den trykte avsluttende rapport som ble vedtatt 22. juni med en hovedkonklusjon framgår det at en rekke av de framsatte forslag ble trukket tilbake — en rekke forslag til nye formuleringer ble imidlertid vedtatt og vil bli kommentert under visning til rapport VIII (2).

IV. «Standards of General Application» normer for generell anvendelse — rettelse for oppør ble avsnitt «alder i henhold til nasjonal lov eller praksis når det gjelder pensjonsalder» — tatt ut av forslaget som grunn for at oppsigelse kan finne sted.

Dette er imidlertid tatt inn i punkt 28 a som kommer inn under rekommandasjoner.

Det samme gjaldt avsnitt (g) om «fravær ved pliktig militærtjeneste eller annen sivil forpliktelse, som grunnlag for oppsigelse».

«Procedure Prior to or the Time of Termination» (prosedyre forut for eller ved opphøret).

I punkt 13 er det tatt inn et nytt underavsnitt «Fordelen av den foregående paragraf behøver ikke å gjelde i tilfelle av kollektiv oppsigelse for grunner nevnt i punkt 20 og 21 hvor prosedyren er beskrevet.

I avsnittet «Procedure of Appeal against Termination» er det i punkt 14 inn tatt et nytt avsnitt; I saker hvor oppsigelse allerede har blitt gitt av den kompetente administrative ledelse må grunnlaget for rett til å anke variere ifølge de respektive lands lovregler og praksis.

I samme avsnitts punkt 15 er det inntatt et nytt punkt (2) sålydende «Bevisbyrden av oppsigelsen skal legges på arbeidsgiveren om den er saklig.»

«Severance Allowance and Other Income Protection» — (Sluttvederlag eller annen inntektsbeskyttelse).

Her ble formuleringen følgende; «En arbeider som ikke imøtekommer de kvalifiserte regler for Arbeidsledighetstrygd som er bygget på generelle grunnlag behøver ikke å bli utbetalt noen godtgjørelse referert til § 1 (a) eller (c) fordi han ikke mottar noen fordel under § 1 b.

I avsnittet «Consultation of Worker's Representatives» (Konklusjon med arbeidstakers representanter).

I punkt 20 (1) ble dette tilføyd følgende tillegg — «Inkludert i å finne alternativt arbeid».

I avsnittets punkt (4) er det gitt en henvisning til den tidligere konvensjonen ved ILO «Worker's Representatives Convention, 1971...»

RAPPORT

fra

Komiteén som behandlet resolusjoner

Av Liv Buck.

Komiteén ble ledet av mr. Subrahmany, regjeringsmedlem fra India. Som nestleder fungerte mr. Verschueren, arbeidsgiverrepresentant fra Belgia og mr. Stagg, arbeidstakerrepresentant fra Storbritannia.

I henhold til reglene i ILO's konstitusjon, artikkel 17, paragraf 1 (1) skal forslag til resolusjoner være fremmet av ILO-konferansens delegater minst 15 dager før arbeidskonferansen åpner.

Til ILO-konferansen 1981 var det innsendt totalt 15 resolusjonsforslag. En av resolusjonene vedrørte handlinger mot apartheid. Da konferansen hadde ned satt en egen komité til å behandle apartheidsspørsmålet, ble det besluttet å oversende dette resolusjonsforslag til denne komitéen. Til behandling i resolusjonskomitéen forelå det således 14 resolusjonsforslag til behandling.

Flere av resolusjonsforslagene dvelte ved de samme ting. Dette var tilfelle når det gjaldt ILO's rolle, samt økonomiske og sosiale konsekvenser ved nedrustning.

Under behandlingen i komitéen lyktes det å komme fram til enighet om en sammenslåing av slike resolusjonsforslag. Dermed var det tilbake 12 resolusjonsforslag til behandling i resolusjonskomitéen.

I resolusjonskomitéens plenumsmøte 8. juni 1981 ble det foretatt skriftlig (og hemmelig) votering over den prioriterte komitéen skulle gi de foreliggende 12 resolusjonsforslag. I henhold til reglene er det kun 5 resolusjoner som slipper fram til behandling. Avstemningen ga følgende resultat:

1. Lederutvikling.
2. FN's tredje utviklingsår og ILO's rolle i den internasjonale utviklingstrategi.
3. Økonomiske og sosiale konsekvenser ved nedrusting.
4. Opplæring.
5. Gruvearbeidernes rettigheter.

Dermed kunne resolusjonskomitéen starte sitt arbeid for alvor.

Til resolusjonsutkastet vedrørende *lederutvikling* — som var foreslått av arbeidsgiverne — ble det fremmet *15 endringsforslag*.

Til resolusjonsutkastet vedrørende *internasjonal utviklingsstrategi* ble det fremmet *68 endringsforslag*.

Til resolusjonsutkastet vedrørende *økonomiske og sosiale konsekvenser av nedrustning* ble det fremmet *18 endringsforslag*. Etter meget strev kom man fram til en tekst som kunne vedtas såvel av de øst-europeiske land som de vestlige land.

Til resolusjonsutkastet vedrørende *opplæring* ble det fremmet *18 endringsforslag*.

På grunn av tidsnød rakk ikke komitéen å behandle det resolusjonsforslaget som den hadde prioritert som nr. 5, nemlig forslaget omhandlende gruvearbeidernes rettigheter.

Resolusjonskomitéens rapport ble behandlet i Plenum 23. juni 1981 og konferansen vedtok de fire resolusjonene komitéen hadde fremmet.

RAPPORT

fra

Komitéen som behandlet sikkerhet og helse i arbeidsmiljøspørsmål

Av Svein Fjæstad.

ILO avholdt i tiden 1.—28. juni d.å. sin 67. arbeidskonferanse. Ett av de emner som ble behandlet var arbeidsmiljø.

Svein Fjæstad, LO, representerte Norge fra arbeidstakersiden i den komité som behandlet spørsmål angående arbeidsmiljø: Committee on occupational safety and health. Komitéens målsetting var å arbeide fram et internasjonalt instrument som skulle dekke opp internasjonale krav for arbeidsmiljø og arbeidsmiljøarbeidet.

Målsettingen for formen på instrumentet var en konvensjon supplert med en rekommandasjon. Årets arbeid hadde sitt utgangspunkt i det forberedende arbeid som ble utført ved ILO's arbeidskonferanse i 1980, som hadde vært til remsbehandlings- og medlemslandenes regjeringer.

Sluttresultatet av komitéens forhandlinger ble framlagt i konferansens plenum og godkjent. Under plenumsbehandlingen var det et par negative bemerkninger. For øvrig ble forslagene til konvensjon, supplert med en rekommandasjon, vedtatt i sin foreliggende form.

Om konvensjonen

Konvensjonens regler og normer er utformet som rammekrav, som i stor utstrekning tilsvarer oppbyggingen og innholdet i vår Arbeidsmiljølov.

Konvensjonen legger seg imidlertid på to nivåer, krav til handling på det nasjonale nivå og krav til handling i den enkelte virksomhet.

I konvensjonene er det i alt 21 artikler, fordelt på 4 områder:
Art. 1— 3 — Målsetting — definisjoner.
Art. 4— 7 — Retningslinjer for den nasjonale politikk.
Art. 8—15 — Krav til nasjonale aktiviteter.
Art. 16—21 — Krav til de enkelte virksomheter.

Rekommandasjonen

Rekommandasjonen er bygd opp på samme måte, men den tar mer for seg de enkelte normer og regler i konvensjonen og konkretiserer disse.

Generelt kan sies at de regler og normer konvensjonen og rekommandasjonen innehar ikke er revolusjonerende fra et norsk synspunkt. Vår Arbeidsmiljølov og våre avtaler går i mange tilfeller utover de krav som finnes i instrumentene.

For Norges del kan jeg ikke se noen problemer når det gjelder ratifikasjon. Som avsluttende kommentar til resultatet av komitéens arbeid, praktisk uttrykt i form av konvensjon og rekommandasjon, vil jeg se på det som tilfredsstillende. Dokumentene i seg selv har imidlertid ingen verdi. Det er bruken av og aksepteringen av prinsippene som gir dem verdi enten de ratifiseres eller ikke.

RAPPORT

fra

*Komitéen for gjennomføring av konvensjoner
og rekommandasjoner (kontrollkomitéen)*

Av Karl Nandrup Dahl.

1. Komitéens sammensetning og dagsorden.

Komitéen hadde 168 medlemmer hvorav 93 regjeringsrepresentanter, 21 arbeidsgiverrepresentanter og 54 arbeidstakerrepresentanter. Dessuten møtte 11 vararepresentanter for regjeringsrepresentantene, 28 vararepresentanter for arbeidsgiverrepresentantene og 58 vararepresentanter for arbeids takerrepresentantene.

Komitéen som ble ledet av Mr. Zenger fra Sveits (regjeringsrepresentant) og viseformennene Mr. Polites (arbeidsgiverrepresentant) fra Australia og Mr. Houthuys (arbeidstakerrepresentant) fra Belgia la fram en omfattende rapport (70 sider) fra konferansen (PR nr. 31) med disse hovedpunkter:

- a) Medlemslandenes rapporter om gjennomføring av konvensjoner og rekommandasjoner i sin nasjonale rett, og i visse ikke selvstyrte områder under administrasjon av Australia, Danmark, Frankrike, Nederland, New Sealand, Storbritannia og USA.
- b) Medlemslandenes rapporter om fremleggelse av vedtatte konvensjoner og rekommandasjoner for de respektive nasjonalforsamlinger.
- c) Spesielle rapporter fra medlemsland som ikke har ratifisert konvensjonen nr. 138 og rekommandasjonen nr. 146, begge fra 1973, om minstealder for sysselsetting.

2. Komitéens observasjoner: Enkelte hovedpunkter.

a) Trepartsprinsippet.

Utviklingslandene som utgjør 75% av ILO's 145 medlemsland opplyste at følgende konvensjoner var tillagt størst vekt siste år, særlig Asia og Afrika:

- (i) Nr. 87 om organisasjonsfriheten, 1948.
(ii) Nr. 146 om trepartskonsultasjoner, 1948.
- b) *De teknisk/faglige komitéer og U-landenes deltakelse i disse.*
Utviklingslandene påpekte at de utviklede land med sine store delegasjoner, særlig fra Europa, dominerte for sterkt de teknisk/faglige komitéene på konferansen. Dette fører til vedtak av standarder som er lite fleksible og ofte dårlige tilpasset de spesielle politiske, faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle forhold i typiske U-land.
- c) *Kravet til full sysselsetting.*
Konvensjon nr. 122 om tiltak for full sysselsetting, 1964, er bare ratifisert av 67 stater. Det pekes på at samordningen mellom myndighetene og organisasjonene i arbeidslivet i de enkelte land for fremme av tiltak for full sysselsetting svikter. Særlig gjelder dette i utviklingslandene der arbeidsløsheten for tiden øker sterkest.
- d) *Urbefolkningens rettsstilling.*
Arbeidstakerrepresentantene understreket spesielt viktigheten av å følge opp tiltak i samsvar med ILO-konvensjon nr. 107 om vern om urbefolkningen, 1957. Det ble pekt på tilfeller av overgrep mot urbefolkning i flere land. spørsmålet om samenes stilling i Norge ble ikke omtalt.
- e) *ILO-standarder og oljevirkksomheten: Nordisk forslag.*
Ekspertkomitéen skal utrede de problemer som reiser seg i forbindelse med statenes gjennomføring av ILO-standarder på olje-installasjoner på fastlandet og på kontinentalsoklene innenfor og utenfor sjøterritorier. Et hovedspørsmål er hvorvidt og i hvilken utstrekning flaggstatsprinsippet skal gjennomføres på ulike typer plattformer, plassert på kyststatenes kontinentalsokler (innenfor eller utenfor den økonomiske sone). Det skal her legges betydelig vekt på de hovedsynspunkter og prinsipper som hittil er utviklet og fremkommet på FN's tredje havrettskonferanse.
Regjeringsrepresentantene fra Norge, Sverige, Finland og Danmark oppfordret ILO til snarest å forberede ILO-standarder som vil være særskilt egnet for gjennomføring av oljevirkksomheten på kontinentalsoklene (offshore).
- f) *Teknisk-juridisk bistand: Polen m.v.*
ILO's administrasjon, sentralt og regionalt, har utvidet vesentlig sin tekniske bistand til regjeringer og arbeidslivets organisasjoner gjennom et stadig større antall utsendte eksperter i folkerett m.v. for tilrettelegging av gjennomføringen av ILO-standarder i nasjonal rett. Bistanden er konsentrert om Afrika, Latin-Amerika og Asia. Umiddelbare og praktiske resultater er f.eks. konstatert i *Polen, Costa Rica* og i *Singapore*.
- g) *ILO-standarder om minstealder i sysselsetting.*
Opplysninger om nasjonal gjennomføring av ILO-konvensjon nr. 138 og ILO-rekommandasjon nr. 146 om minstealder i sysselsetting viser at ca. 55 millioner arbeidstakere er under 15 år. Av disse er 53 millioner sysselsatt i utviklingsland. Den form for utbytting av barn i arbeidslivet som fant sted under den industrielle revolusjonen i Europa, finner man ikke i utviklingslandene i samme utstrekning. Her arbeider barna i alt vesentlig i familien eller de iverksetter sysselsettingstiltak på personlig initiativ. Barna er stort sett ikke organisert i det vanlige næringsliv. En betydelig del av barna er direkte tvunget til å ta arbeid for overhode å unngå å sulte i hjel. *Komitéen* foreslår at spørsmålet om barnarbeid i verden settes på dagsorden som ett av hovedpunktene på Arbeidskonferansen i 1983. ILO's styre skal treffe vedtak om dette spørsmål i november 1981.

h) *ILO's kritikk mot stater for brudd på ILO-standarder.*

Følgende stater har i det siste år ikke gjennomført en eller flere ratifiserte konvensjoner på menneskerettighetenes område (fagforeningsrettigheter, forhandlingsrett, forbud mot tvangsarbeid, tiltak mot yrkesforbud, diskriminering på grunn av rase, tro m.v., retten til arbeid, befolkningens rettigheter, forbud mot barnarbeid m.v.):

Argentina, Bolivia, Den Sentrale-Afrikanske Republikk, Chile, Guatemala, Tanzania og Sovjetunionen.

i) *Polen: Gjennomføring av konvensjon nr. 87 om organisasjonsfrihet, 1948.*

Regjeringsrepresentanten fra Polen opplyste at regjeringen den 23. september 1980 nedsatte en lovkomité som skulle fremme forslag om ny fagforeningslov. Denne komitéen fremla sin innstilling den 25. april 1981. ILO's generaldirektør ledet en ILO-kommisjon til Polen den 10. og 11. mai 1981 som fikk lovforslaget til behandling og uttalelse. ILO's kommentarer er nå tatt i betraktning under utforming av den endelige lovtekst, som vil bli lagt fram for Nasjonalforsamlingen i juni/juli 1981. Det foreliggende lovforslag vil, om det blir vedtatt, endre gjeldende fagforeningslov slik at loven heretter kommer i samsvar med kravene i ILO-konvensjon nr. 87 om organisasjonsfrihet. Polen ratifiserte konvensjon nr. 87 allerede i 1957, men lovgivningen har inntil det siste ikke vært i samsvar med konvensjonen.

Komitéens rapport ble lagt fram for Arbeidskonferansens plenum til behandling den 23. juni 1981. Komitéens rapport ble etter en kort debatt enstemmig vedtatt på Arbeidskonferansen (PR nr. 40).

FULLMAKTSKOMITÉEN

Av Karl Nandrup Dahl.

1. Det ble fremlagt klager på fullmaktene til arbeidstakerdelegatene fra Argentina, Israel, Malaysia, Den sentralafrikanske republikk, Chile, Spania, Colombia, Bolivia og Tyrkia. Samtlige klager gjaldt påstand om at regjeringene i de respektive stater ikke hadde utpekt arbeidstakerdelegater fra de mest representative arbeids takerorganisasjoner i de respektive stater. Fullmaktskomitéen avviste samtlige klager og derved ble ikke klagen behandlet av Arbeidskonferansen, men vedlagt protokollen.
2. Det fremkom klage på utnevningen av arbeidsgiverdelegatene fra *Guinea*. Klagene, som gjaldt en påstand om at regjeringen ikke hadde utpekt arbeidsgiverdelegaten fra den mest representative arbeidsgiverforening i Guinea, ble enstemmig avvist av Fullmaktskomitéen, og derved ikke behandlet på Arbeidskonferansen, men vedlagt protokollen.
3. Det fremkom klage på utnevningen av to av rådgiverne i arbeidstakerdelegasjonen fra *Malaysia*. Klagen som ble avvist enstemmig av Fullmaktskomitéen gjaldt påstand om at de to arbeidstakerrådgiverne ikke var utpekt av den mest representative arbeidstakerorganisasjon i staten. Klagen ble ikke behandlet av Arbeidskonferansen, fordi Fullmaktskomitéen hadde truffet et enstemmig vedtak i saken. Til Fullmaktskomitéens innstilling vedrørende arbeidstakerdelegaten fra Chile skal bemerkes: Arbeidstakerrepresentanten i Fullmaktskomitéen gjennom flere år, høyesterettsadvokat Olav Sunde, hadde innstilt på ikke å anerkjenne fullmaktene til arbeids takerdelegasjonen fra Chile flere år på rad, men stemte for godkjenning av arbeidstakerdelegatens fullmakter under Arbeidskonferansen i 1980. Begrunnelsen for at arbeidstakerrepresentanten i Fullmaktskomitéen, høyesterettsadvokat Olav Sunde, stemte for godkjenning av arbeidstakerdele-

gatenes fullmakter fra Chile til Arbeidskonferansen 1980 var at hans dissens ikke var fulgt opp en eneste gang gjennom flere år og at det derfor ikke var grunnlag for å opprettholde dissensen. John Svenningsen fra dansk LO som ble innvalgt som medlem av Fullmaktskomiteen etter høyesterettsadvokat Olaf Sunde, inntok det samme standpunkt som Olaf Sunde gjorde i 1980 og stemte for godkjenning av arbeidstakerdelegatenes fullmakter fra Chile.

ILO's STRUKTURKOMITÉ

Av Karl Nandrup Dahl.

Det ble fremlagt rapporter fra ILO's faste utvalg for strukturspørsmål som blir ledet av komitéens formann, underdirektør Halldor Heldal, Norge. Konferansen nedsatte en særskilt komité for strukturspørsmål som behandlet en serie med rapporter fra ILO's faste utvalg for strukturspørsmål. Det fremgikk av drøftelsene at samtlige hovedspørsmål i forbindelse med endringene med ILO's grunnlov og ILO's forretningsorden står foran sin endelige avgjørelse på et par unntak nær. Det er oppnådd alminnelig konsensus i bl.a. følgende hovedsaker:

1. ILO's grunnlov foreslås endret slik at ILO's styre utpeker generaldirektøren for ILO slik som tidligere, men at Arbeidskonferansen må godkjenne et vedtak av ILO's styre om oppnevning av generaldirektør for ILO. Formelt sett innebærer dette at Arbeidskonferansen kan underkjenne ILO's styres vedtak om valg av generaldirektør, men dette vil normalt ikke få noen praktisk betydning fordi ILO's styre alltid vil sørge for at det er et nødvendig flertall i Arbeidskonferansen for den kandidat som blir utpekt av styret til generaldirektørstillingen.
2. ILO's konstitusjon og forretningsorden endres slik at quorum blir beregnet på basis av samtlige avgitte stemmer, herunder også de som avgir stemme ved å «ikke stemme». Det er fastsatt bestemte vilkår for hvor mange av delegatene til Arbeidskonferansen som må være til stede og delta i avstemningene for at vedtak skal bli gyldige. Kravet til de antall delegater som må delta i avstemningene er avhengig av hvor mange stemmer som et vedtak må få for at det skal anses vedtatt.
3. ILO's konstitusjon foreslås endret slik at selve konstitusjonen kan forandres ved vedtak av Arbeidskonferansen med 2/3 flertall av de *avgitte stemmer*, og ikke slik som følger av gjeldende bestemmelser, nemlig at vedtaket må treffes av 2/3 av de delegerte som er til stede.
4. Fremsatte resolusjoner om spørsmål som ikke er satt på Arbeidskonferansens dagsorden skal, dersom generaldirektøren så bestemmer, henføres til nærmere behandling av en komité bestående av representanter fra alle tre grupper. Dersom komitéen finner at resolusjonens tekst som er foreslått ikke skal fordeles til Arbeidskonferansens delegater kan forfatterne av resolusjonene begjære at de saker som resolusjonene omhandler blir henført til ILO's klageorganer som dekker vedkommende saksområde. Formålet med denne foreslåtte nye prosedyre på behandling av resolusjoner er å forhindre at sterke fordømmelser av en medlemsstat ikke kommer under behandling på Arbeidskonferansen uten at saken er fullstendig forberedt og påstander dokumentert og at det saksområde som fremmes ligger innenfor ILO's kompetanse.

De spørsmål som gjenstår uløst av strukturspørsmål og som skal henføres til neste Arbeidskonferanse dreier seg om fremgangsmåten for valgene til ILO's styre. Det er oppnådd enighet om at styret skal bestå av 108 personer

valgt av konferansen, herunder 54 representanter fra regjeringene, 27 representanter fra arbeidsgiverne og 27 representanter fra arbeidstakerne. Valget av representanter til ILO's styre skal finne sted på regional basis – regjeringsrepresentantene er inndelt i regionene Afrika, Amerika, Asia og Europa. Valget vil foregå særskilt for gruppen vest-europeiske land og gruppen sosialistiske land i Øst-Europa.

Det hovedproblem som står igjen ser ut til å være hvorledes arbeidsgivernes representanter skal kunne fordeles på regioner når arbeidsgivergruppens flertall i prinsippet foreløpig ikke kan akseptere at arbeidsgivere som representerer statlige myndigheter i øst-europeiske land skal være kandidater til valgene. I dag sitter det ingen representanter fra de sosialistiske land fra arbeidsgiversiden i ILO's styre.

Det faste utvalg har utarbeidet forslag til formuleringer av de nye tekster i ILO's konstitusjon og ILO's forretningsorden som dekker saksområder det er oppnådd konsensus om, nemlig valget av generaldirektør, vilkårene for et forum ved avstemninger, vilkår for endringer av ILO's konstitusjon og endelig de betingelser som er omforenet for at en resolusjon som ikke vedrører punkter på Arbeidskonferansens dagsorden kan fremmes for Arbeidskonferansen.

KOMITÉEN FOR APARTHEIDSPØRSMÅL

Ajourføring av deklarasjonen av 1964 vedrørende Sør-Afrikas apartheidpolitikk

Av Karl Nandrup Dahl.

Det ble etter vedtak av ILO's styre foreslått nedsatt en spesialkomité for apartheid-spørsmål på Arbeidskonferansen. Komitéen ble tillagt den samme oppgave som den spesielle apartheidkomité som ble nedsatt i 1980, nemlig å fremme forslag om ajourføring av ILO's deklarasjon av 1964 vedr. Sør-Afrikas apartheidpolitikk.

Komitéen bestod av 20 regjeringsrepresentanter, 14 arbeidsgiverrepresentanter og 20 arbeidstakerrepresentanter. Det deltok ingen representanter fra Landsorganisasjonens delegasjon i denne komité fordi fagbevegelsen på nordisk plan var enige om å utpeke den internasjonale sekretær i svensk LO, Torbjørn Carlson, som sin felles talsmann i komitéen. Han optrådte på vegne av Nordens Faglige Samorganisasjon. Under arbeidet i komitéen holdt sekretær Torbjørn Carlson kontakt med LO-delegasjonene fra de andre nordiske land.

På grunnlag av spesialkomitéens rapport ble det vedtatt en deklarasjon som ajourfører deklarasjonen av 1964 vedr. apartheidpolitikken i Sør-Afrika med bl.a. følgende nye operative punkter:

a) ILO skal utvide støtten til opplæring og teknisk bistand til frigjøringsbevegelser, til de fargede arbeidere og til de uavhengige fagforeninger i Sør-Afrika i nært samarbeid med OAU (organisasjonen for Afrikansk enhet), FN's spesielle komité og kommisjon for henholdsvis apartheidspørsmål og menneskerettigheter, samt de afrikanske arbeidstakerorganisasjoner og de internasjonale arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner og endelig med myndighetene i de såkalte frontlinjestater rundt Sør-Afrika.

Her vil vi fremheve følgende tiltak:

1. Opprettelse av et frivillig fond for finansiering av tiltak mot apartheid og hjelp til apartheidpolitikkenes ofre – med bidrag fra ILO's medlemsstater og arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner.

2. Utvidelse av ILO's bistand til frigjøringsbevegelser som er godkjent av OAU. Bistanden settes inn på bl.a. disse områder: Yrkesopplæring, arbeidstakerorganisasjon, arbeidervernlovgivning, utvikling av jordbruksksamfunn, opplæring av arbeidstakere på ulike områder, kooperativ virksomhet, likebehandling av kvinner og rådgivningsvirksomhet med sikte på å fjerne lovfestet diskriminering i arbeidslivet.
3. Opprettelse av et opplærings- og treningsinstitutt for Sør-Afrika.
4. Utvidet støtte til stater som mottar flyktninger fra Sør-Afrika og Namibia — opprettelse av egne institusjoner for flyktningene.
5. Utvide samarbeidet med spesielt de viktigste frontlinjestatene for å gjøre disse mer uavhengig av Sør-Afrika, herunder søke å redusere disse staters behov for eksport av arbeidskraft til Sør-Afrika. På lengre sikt etablere nye arbeidsplasser gjennom statlige tiltak i frontlinjestatene og på kortere sikt arbeide for styrking av vandrearbeidernes rettigheter og vilkår under opphold i Sør-Afrika.

I delegasjonen er det bl.a. slått fast dette om Sør-Afrikas apartheidpolitikk pr. 1 dag:

- a. De fargede diskrimineres stadig i forhold til de hvite når det gjelder adgang til å søke arbeid og på opplæring samt vanlig skolegang.
- b. De fargede har i motsetning til de hvite ikke full organisasjonsfrihet og ikke full rett til å organisere seg.
- c. De fargede er utestengt fra bestemte stillinger og jobber, og de har i praksis i stor utstrekning ingen muligheter til å forhandle om tariffavtaler ved fastsetting av sine egne arbeidsvilkår m.v.
- d. «Bantustan»-systemet, herunder lovene om begrenset oppholdstillatelse, innskrenket bevegelsesfrihet m.v. for de fargede innebærer at de Sør-Afrikanske myndigheter stadig forholder seg i klar strid med ILO-standarden på de viktigste områder av sosiale-, økonomiske- og kulturelle menneskerettigheter.

Det ble vedtatt å nedsette en fast komité for apartheidspørsmål i ILO's regi som bl.a. skulle ha som hovedoppgave å koordinere og registrere alle nasjonale og internasjonale tiltak mot apartheidpolitikken i Sør-Afrika på arbeidslivets område.

I tillegg til deklarasjonens oppfordring om etablering av et frivillig fond til støtte for ILO's bekjempelse av apartheidpolitikken og bistand til denne politikks ofre inneholdt deklarasjonen av 1981 en forsterket oppfordring til arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene om å yte mer økonomisk støtte for kampen mot apartheid. Det ble fremhevet at ILO's regulære program for bistand måtte utvides på område som gjaldt kampen mot apartheidsystemet i Sør-Afrika samtidig som det ble understreket at økonomisk bistand fra eksterne kilder utenom ILO måtte økte både bilateralt og multilateralt dersom ILO's deklarasjon av 1981 mot apartheidregime skulle kunne settes ut i praksis.

Den spesielle komité for apartheidspørsmål bygget særlig på disse basisdokumenter:

1. Generaldirektørens 17. rapport vedrørende gjennomføring av deklarasjonen av 1964 om Sør-Afrikas apartheidpolitikk.
2. Rapport fra den internasjonale trepartskomité vedrørende tiltak mot apartheid, Zambia, 4.—8. mai 1981 (den såkalte Livingstone-konferanse).
3. Rapport fra arbeidskonferansens spesielle komité vedrørende apartheidspørsmålet nedsatt på konferansen 1980.

Spesialkomitéens forslag til vedtak om ajourføring av ILO's deklarasjon av 1964 vedrørende Sør-Afrikas apartheidpolitikk fikk tilslutning fra samtlige de-

legater på arbeidskonferansen med unntak av arbeidsgivere- og regjeringsdelegatene fra USA og fra de fire delegater fra Malawi, samt arbeidsgiverdelegaten fra Honduras. Disse delegater avstod under avstemning over komitéens forslag til ajourføring av 1964-deklarasjonen. USA's regjeringsrepresentant framhevet bl.a. følgende i sin stemmeforklaring:

1. Deklarasjonens oppfordring til direkte støtte til frigjøringsbevegelser som er godkjent av OAU lå utenfor ILO's kompetanse idet saken dreide seg om en stats indre anliggender.
2. Deklarasjonens oppfordring til etablering av et frivillig fond var ingen naturlig oppgave for ILO fordi ILO etter sin konstitusjon allerede hadde budsjetter som finansierte den virksomhet arbeidskonferansen på ILO's administrasjon.
3. Deklarasjonens henvisning til resolusjoner og vedtak som fastslo at apartheidsystemet representerer en forbrytelse mot menneskeheten hadde ikke noen berettiget plass i en ILO-deklarasjon om apartheidsens virkning på arbeidslivets område.

Til slutt er det naturlig å nevne de operative paragrafer som gjelder regjeringens tiltak mot Sør-Afrika og dets apartheidpolitikk. Regjeringene skal foreta disse tiltak:

1. Avstå så langt det er praktisk mulig fra politiske, kulturelle, sportslige, handelsmessige og diplomatiske forbindelser med Sør-Afrikas regjering og sikre at løpende kulturavtaler med Sør-Afrika blir sagt opp.
2. Sørgje for å stoppe alle offentlige og private investeringer i Sør-Afrika bl.a. ved å trekke tilbake kredittgarantier, lisenser og etablere effektive tvangsmidler for at adferdskoder for selskaper som etablerer seg i Sør-Afrika blir overholdt.
3. Motarbeide emigrasjon av statsborgere til Sør-Afrika.
4. Motarbeide turisme til Sør-Afrika.
5. Øke den økonomiske støtte til de afrikanske land som er tvunget gjennom sin geografiske og økonomiske posisjon til å opprettholde forbindelse med Sør-Afrika. Slik støtte skal særlig konsentreres om afrikanske stater som omgir Sør-Afrika og som hører til Sør-Afrikas nærmeste nabostater.
6. Avstå fra å anerkjenne de såkalte «Bantustan-stater» og sikre at det ikke foretas investeringer i slike områder.
7. Yte materiell og moralsk støtte til frigjøringsbevegelser til flertallet av færvæde arbeidere i deres kamp for å oppnå organisasjonsrett og endelig støtte til folkebevegelser som kjemper for etablering av menneskerettigheter i Sør-Afrika og i Namibia.
8. Oppheve alle innskrenkninger overfor fagforeninger som ønsker å delta i solidaritetsaksjoner til støtte for arbeidere som kjemper mot apartheidsystemet.

I generaldirektørens 17. rapport vedrørende gjennomføringen av ILO's deklarasjon av 1964 om Sør-Afrikas apartheidpolitikk blir *Nordens Faglige Samorganisasjon* i flere forbindelser framhevet som en aktiv organisasjon i bistandsarbeidet for bekjempelse av apartheidsystemet og hjelp til systemets ofre. Den innsats som finner sted fra den norske *Landsorganisasjonens* side kan karakteriseres ved et særdeles bredt engasjement idet økonomisk og politisk bistand ytes gjennom alle aktuelle kanaler så vel bilaterale som multilaterale, herunder gjennom den Frie Faglige Internasjonale.

Opprettelse av frivillig fond

I diskusjonen under plenumsbehandling på arbeidskonferansen i forbindelse med vedtakelsen av ILO's ajourførte deklarasjon vedrørende Sør-Afrikas apartheidpolitikk, holdt den svenske regjeringsdelegat Isacson et innlegg på

vegne av regjeringene fra alle nordiske land. Under forberedelsen av innlegget drøftet regjeringsrepresentantene fra de nordiske land og representanter fra LO-delegasjonene hvilket standpunkt de nordiske regjeringer burde ta til spørsmålet om opprettelse av et frivillig fond til bekjempelse av apartheid og bistand til apartheidsystemets ofre, særlig til flyktninger m.v. Den norske regjeringens representant innhentet instruksjer fra Utenriksdepartementet. I følge denne instruks måtte den norske regjeringens representant på Arbeidskonferansen ta forbehold både med hensyn til prinsippet om etablering av frivillige fond og spørsmålet om å gi bidrag til et slikt fond. Etter nærmere samråd mellom de nordiske regjeringsrepresentanter ble man enig om at den svenske representant i sitt innlegg skulle framheve de alminnelige og generelle betenkeligheter ved opprettelse av frivillig fond innenfor det internasjonale organisasjonssystem, men ikke uttale seg direkte imot opprettelse av det konkrete fond som ble foreslått innarbeidet i deklarasjonen slik den ble ajourført i 1981.

Landsorganisasjonen i Norge bør i samråd med landsorganisasjonene i de andre nordiske land ta opp til drøftelse spørsmålet om hvorvidt og hvorledes det frivillige fond skal støtte med sikte på en fellesuttalelse til de respektive regjeringer i sakens anledning.

RAPPORT

Fra komitéen om vedlikehold av opparbeidede trygderettigheter for utenlandske arbeidstakere

Av Karl Nandrup Dahl.

Spørsmålet om vedtakelse av instrumenter — en konvensjon og/eller en rekommendasjon — om utenlandske arbeidstakeres forhold til nasjonal trygdeavgivning var gjenstand for førstegangsbehandling under herværende Arbeidskonferanse. Komitéen som ble nedsatt bestod av 103 medlemmer, hvorav 21 medlemmer fra regjeringssiden, 20 fra arbeidsgiversiden og 32 fra arbeidstakersiden.

Komitéen ble ledet av Mr. Chaou, Algerie, og som rapportør fungerte Mr. Villars, regjeringsrepresentant fra Sveits.

Komitéen utarbeidet to hovedkonklusjoner — den ene vedr. forslag til et instrument med sikte på vedtakelse av en konvensjon og en konklusjon med sikte på vedtakelsen av en rekommendasjon. Begge disse hovedkonklusjoner ble enstemmig tiltrådt av Arbeidskonferansen og det ble vedtatt å sette saken opp på dagsorden for neste konferanse i 1982 med sikte på vedtakelse av formelle instrumenter — en rekommendasjon og/eller en konvensjon.

1. I hovedkonklusjonen vedr. spørsmålet om vedtakelsen av en konvensjon, ble det bestemt at disse trygdeordninger skulle omfattes av instrumentet:
Legebehandling, sykepenger, trygd under svangerskap, invalidepensjon, alderspensjon, enkepensjon, uførepensjon ved arbeidsulykker og yrkessykdommer, arbeidsløshetsstrygd og endelig stønadsordninger for familier.
2. Konvensjonen skal sikre at opparbeidede trygderettigheter etter både private, delvis private og offentlige trygdeordninger blir slått sammen uten hensyn til om disse rettigheter er opptjent i statsborgerlandet eller i utlandet.
3. Konvensjonen tar sikte på å gi bestemmelser som fastsetter framgangsmåter for beregning av trygdeytelser som opptjenes på fremmed territorium og tekniske ordninger for utbetalinger av samlet trygd innenfor trygdeområdet som har vært aktuell for den trygdede i to eller flere land.

4. Konvensjonen vil ha et eget kapittel som gir detaljerte regler om den service og den bistand som nasjonale trygdeadministrasjoner skal yte utenlandske arbeidstakere.
5. Konvensjonen tar også sikte på å regulere i noen utstrekning hvorledes trygdebudsjettene skal belastes forholdsmessig når den trygdede har oppholdt seg på forskjellige territorier og inntjente rettigheter etter forskjellige nasjonale lover.
6. Konvensjonen er endelig basert på det prinsipp at de enkelte medlemsstater skal inngå tosidige eller regionale traktater der konvensjonens prinsipper blir integrert og utviklet.
7. Rekommandasjonen skal særlig omfatte forskjellige modeller som kan legges til grunn for den økonomiske og tekniske løsning av hvordan belastningene på de nasjonale trygdebudsjetter skal beregnes og gjennomføres. Forslaget til en rekommandasjon skal ikke settes på dagsorden for Arbeidskonferansen i 1982, men vil bli lagt fram på en senere Arbeidskonferanse. Umiddelbart etter Arbeidskonferansen i 1982 vil det bli nedsatt en treparts ekspertkomité som skal utarbeide detaljene i forslaget til en rekommandasjon som vil bli gjenstand for engangsbehandling på Arbeidskonferansen et senere år. Rekommandasjonen skal forberedes og fremmes som en integrert del av instrumentene — konvensjonen om opprettholdelse av trygderettigheter for utenlandske arbeidere — konvensjonen av 1962 vedr. likebehandling av utlendinger i forhold til sosial trygd.

6. Forsikrings spørsmål

Kollektiv hjemforsikring

Den kollektive hjemforsikringen har også i 1981 fått økt tilslutning fra forbundene. Ved årsskiftet 1981/82 omfattet forsikringsordningen 25 fagforbund med samlet medlemstall på ca. 670 000.

De nye forbund som har opprettet avtale i 1981 er:

- Den Norske Postorganisasjon
- Telegrafmenneskes Landsforbund og
- Norsk Sjømannsforbund

Den kollektive hjemforsikringen dekker nå medlemmene i fagforbund som utgjør over 90 % av det totale medlemstall i LO. Mer enn hvert 4. hjem i Norge er nå dekket gjennom denne forsikringsordningen. Reservasjonsprosenten ligger gjennomsnittlig rundt 10 % av medlemsmassene.

Skadeutbetalingene fra den kollektive hjemforsikringen utgjorde i 1981 ca. 63,5 millioner kroner fordelt på vel 13 000 skadetilfeller. Fra den kollektive hjemforsikringen ble innført i det første fagforbundet i 1967 og til utgangen av 1981, er det utbetalt tilsammen vel 253 millioner kroner i skadeerstatninger.

Skadeutbetalingene i 1981 viser en stigning på ca. 13,5 % i forhold til fjoråret. Premien har fra 1. juli 1981 vært kr. 160,— i året inkludert naturskadedekning.

Den kollektive hjemforsikringen er fortsatt en meget rimeelig og god forsikringsordning i forhold til individuelle forsikringer. Premien inngår som kjent også som skattefri del i fagforenkinskontingenten.

Grunnforsikringen

Ved årsskiftet 1981/82 omfatter grunnforsikringen 20 fagforbund med samlet medlemstall på ca. 474 000. Grunnforsikrin-

gens ytelser ble etter vedtak i forbundene fordoblet fra 1. januar 1980.

Det enkelte fagforbund ble stilt fritt med hensyn til å slutte seg til denne utvidelsen. Det er nå, ved årsskiftet 81/82, bare 3 av de 20 forbund som ikke har sluttet seg til de utvidelser som ble foretatt.

Fra grunnforsikringen ble innført i 1971 og til utgangen av 1981, er det mer enn 200 millioner kroner som er utbetalt i erstatninger til medlemmer og deres etterlatte fra denne forsikringsordningen.

Grunnforsikringen er en obligatorisk forsikringsordning hvor premien er innkalkulert i fagforeningskontingenten. Årspremien for grunnforsikringen er nå kr. 129,— pr. medlem. Premien inngår som en del av fagforeningskontingenten, og er skattefri.

Gruppehjemforsikring

Gruppehjemforsikringen er en forsikringsordning for innbo og løsøre, som stort sett bygger på samme vilkår som Kollektiv hjemforsikring.

Denne forsikringen har bygd på individuell tilmelding, og har hatt noe høyere premie og dårligere ytelser enn Kollektiv hjemforsikring har hatt.

Ved årsskiftet er det bare to fagforbund som har avtaler om gruppehjemforsikring. De øvrige forbund som hadde slik forsikringsavtale har etterhvert tilknyttet seg den kollektive hjemforsikringen.

Også disse to fagforbund, som ennå har denne forsikringsavtalen, har gjort vedtak om å tilslutte seg Kollektiv hjemforsikring fra 1. januar 1983.

Gruppehjemforsikringen i fagforbundene vil således forsvinne.

LOs Samleforsikring

Alle LO-forbund er dekket gjennom LO/Samvirke Samleforsikring. Denne forsikringsdekningen omfatter også LO sentralt, LOs distriktskontorer, samorganisasjoner og LO-skolene.

Samleforsikringen kan populært karakteriseres som en kollektiv hjemforsikring for den faglige virksomheten. Forsikrin-

gen dekker løsøre og kontorinnredninger, garantiforsikring, reiseforsikring osv. for alle organisasjonsledd, valgte tillitsmenn og ansatte, samt medlemmer som er på faglig oppdrag i normal, faglig virksomhet.

Premien er innregulert i den kontingent som forbundene betaler til LO, og har vært 50 øre pr. medlem pr. år.

Informasjons- og opplysningsvirksomheten i forsikring

Samarbeidet mellom AOF og Samvirke med sikte på skolering og informasjon i forsikringsspørsmål, har fortsatt også i 1981. Det er således avviklet et betydelig antall korte kurs, week-end-kurs og brevkurs.

Informasjons- og opplysningsvirksomhet med sikte på desentralisering i forsikring blir det fortsatt lagt vesentlig vekt på.

I 1981 er det avviklet 7 ukeskurs med tilsammen ca. 190 deltakere. Dette er et spesielt tilbud til medlemmer av de lokale skadeutvalg som muliggjør den desentraliserte skadebehandlingen.

Ved utgangen av 1981 er det opprettet 123 slike lokale skadeutvalg som tar hånd om den desentraliserte skadeservicen. Disse utvalgene finnes nå i samorganisasjoner, fagforeninger og bedriftsklubber som tilsammen representerer ca. 250 000 fagorganiserte.

Fagorganisasjonens Stønadskasses Fond

FSKs fond er opprettet for å innfri de forpliktelser som lå i de tidligere FSKs vedtekter om forskott etter 30 års medlemskap og fylte 60 år. Grunnforsikringen har fra 1. januar 1971 overtatt de øvrige ytelser som lå i FSK.

Utbetalingene fra fondet er fortsatt betydelige da det enda er store medlemsgrupperinger som fyller betingelsene for forskott etter de tidligere vedtektene. Etter de foretatte beregninger vil disse forpliktelsene nå etter hvert avta. Etter at grunnforsikringen ble forhøyet 1. januar 1980 vil det også bli større beløp som vil bli tilbakeført fondet fra Samvirke ved at det blir tatt regress i utbetalte forskott i erstatningsutbetalingene som kommer fra grunnforsikringen.

I 1981 er det fra fondet utbetalt 2 619 600 kroner til medlemmer som har tatt ut forskott etter 30—60 års-regelen. Det må imidlertid gjøres oppmerksom på at det i forbundenes refusjonskrav overfor fondet ligger et visst etterslep, slik at angitte beløp både representerer forbundenes utbetalinger i 1980, og at det på en annen side fra forbundenes side ikke er krevet refusjon for alle utbetalinger i 1981.

Fondet ledes av et interimstyre valgt for kongress-perioden. Styret er underlagt Fellesutvalget for Kollektive forsikringer, som består av en representant for hver av de tilsluttede forbund.

Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse.

Styret for Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse består av: Svein-Erik Oxholm, LO, Harry Jørgensen, Bygning, Sverre Andresen, Papir, Gunnar Torp, Kjemisk, og John Stene. Jern og Metall.

Sekretariatet og to representanter for funksjonærene:

Synnøve Andersen og Inger Sofie Rasmussen, med Solveig Natland og Audny Brannsten som vararepresentanter.

Arbeidsutvalget besto av:

Svein-Erik Oxholm, Tor Halvorsen, Steinar Halvorsen, Finn Nilsen og Synnøve Andersen.

Vararepresentanter for de fire første er: Randi Moe, og for funksjonærenes representant: Inger Sofie Rasmussen.

Til arbeidsutvalgets møter innkalles vararepresentantene. Dessuten innkalles Fritz W. Hannestad som representant for tillitsmennenes pensjonister.

Fra funksjonærpensjonistene innkalles Gudrun Authen.

Samlede betalende medlemmer pr. 31. desember 1981 var 202. De løpende pensjoner fordeler seg slik:

354 alderspensjoner,
196 enkepensjoner,
12 uførepensjoner,
8 barnpensjoner.

Totalt utbetalt kr. 21 642 339,—.

Saker som er blitt behandlet i arbeidsutvalget i 1981 er blant annet:

Forskriftene til § 13,
Alderspensjoner,
Den tekniske administrasjonen av pensjonskassen,
Endring av pensjonsgrunnlaget.

Den økonomiske situasjonen i pensjonskassen er til vurdering i LOs organer.

7. Andre saker

Folk og Forsvar

LO er tilsluttet organisasjonen Folk og Forsvar. Yngve Hågen- sen og Einar Hysvær er LOs representanter i styret, sammen med Theodor Theodorsen som er valgt som representant blant de øvrige medlemsorganisasjoner. Vi gjengir her fra Folk og Forsvars årsberetning et sammendrag av organisasjonens virksomhet i 1981:

«62 organisasjoner er pr. 1/1 1982 tilsluttet Folk og Forsvar. I løpet av 1981 er det gjennomført eller medvirket til gjennomføring 87 arrangementer med til- sammen noe over 23 000 deltakere.

I hovedtrekk har virksomheten vært konsentrert om konferenser, kurs, familiebesøk/befaringer til militære etablissementer, studieturer og utgivelse av informasjonsmaterieil.

Videre har Folk og Forsvar i likhet med tidligere år formidlet foredragshol- dere til møter og kurs arrangert av de tilsluttede organisasjoner, samt distri- buert informasjonsmaterieil til organisasjoner, skoler og enkeltpersoner som har bedt om det.

Etter tilråding fra styret og vedtak på siste årsmøte, har vi i arbeidsplanen for året som gikk lagt spesiell vekt på følgende oppgaver:

- Informere og bistå med bakgrunnsmaterieil om langtidsplanen for Forsva- ret.
- I samband med våre medlemsorganisasjoner bidra til økt kunnskap om vårt sivile beredskap.
- I forbindelse med informasjon om vår sikkerhetspolitikk legge vesentlig vekt på den del av sikkerhetspolitikken som er underlagt Utenriksdeparte- mentet (nedrustning — begrensning og kontroll med atomvåpen etc.).
- Slutføre arbeidet med temaheftet om norsk sikkerhetspolitikk, til bruk i skolene.

Denne prioritering har vært fulgt opp ved valg av konferansetyper og te- maer på de enkelte konferanser og i den generelle virksomhet forøvrig.

I likhet med tidligere år har hovedtyngden av virksomheten vært viet konfe- ranser.

Tilsammen er det i løpet av året avviklet 27 konferanser med tilsammen 2284 deltakere eller 85 deltakere pr. konferanse.

Sammenlignet med året før var de tilsvarende tall 26 konferanser med en samlet deltakelse på 2097, eller 80 deltakere pr. konferanse.

Et sammendrag av vår øvrige virksomhet som lar seg registrere i tall viser følgende:

- Ytet bistand til forberedelser og gjennomføring av 19 sikkerhetspolitiske kurs/seminar arrangert av organisasjoner tilsluttet Folk og Forsvar samt skoler og organisasjoner utenom Folk og Forsvar. Tilsammen har 795 personer deltatt på disse kurs/seminar.
- På forespørsel formidlet foredragsholdere til 22 arrangementer med tilsammen 1287 tilhørere.
- Arrangert to studieturer til NATOs hovedkvarter i Bryssel med 146 deltakere. Medvirket til at 46 lektorer fra Agder fikk anledning til å foreta et studiebesøk til samme hovedkvarter.
- I samarbeid med Forsvaret er det gjennomført 26 familieturer/besøk til våre militære garnisoner med tilsammen 19 100 deltakere.
- Vårt tidsskrift «Kontakt Bulletin» er kommet ut med 7 nummer, hvorav 3 som dobbeltnummer (spesialnummer). Antall faste abonnenter har i perioden øket med 7%.
- I tillegg til utgivelsen av «Kontakt Bulletin» er det distribuert ca 20 000 eksemplarer av informasjonsmaterieil med tilknytning til vår forsvars- og sikkerhetspolitikk.
- Utdelt 2 stipend a kr. 5 000,— til studium av NATOs organisasjon og samarbeidsformer.

Hovedinntrykket vi sitter igjen med etter årets virksomhet er at forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål i økende grad opptar befolkningen. Årsaken til denne stigende interesse må i stor grad tilskrives den internasjonale situasjon og vårt lands utsatte stilling i et strategisk viktig område for de to supermakter.

Situasjonen i Afghanistan og Polen samt hendelsen med den sovjetiske u-båten utenfor Karlskrona synes å ha bidratt til å dempe forhåpningene til et nærmere samarbeide mellom øst og vest og skapte derved øket frykt for en åpen konfrontasjon mellom supermaktene.

Den pågående diskusjon om atomvåpenfrie soner i Norden og eventuell utplassering av nye atomvåpen i Europa, har naturlig nok preget diskusjonen på så vel ungdoms- som totalforsvarskonferansene — dog ikke i den grad vi hadde ventet. Den motsetning vi har kunnet registrere under denne diskusjon har mere gått på spørsmålet om gjensidig eller ensidig nedrustning.

Totalforsvarets organisasjoner og oppgaver virker fortsatt lite kjent blant den overveiende del av deltakerne. Det gjelder særlig forhold knyttet til det sivile beredskap.

Den mannlige ungdom gir til kjenne at de vet lite om Forsvaret før de møter til tjeneste og møter derfor ofte sin førstegangstjeneste med unødige fordommer. Den alminnelige oppfatning blant deltakerne har vært at en større grad av informasjon om vår forsvars- og sikkerhetspolitikk bør gis gjennom skolene.

Kvinnerns frivillige beredskap

Landsorganisasjonens fire representanter i hovedkomiteen for Kvinnerns Frivillige Beredskap har i 1981 vært: Lillian Bekkevad, Harriet Andreassen, Alida Storhaug og Evy Buverud Pedersen.

Evy Buverud Pedersen er også medlem av komiteens arbeidsutvalg. Hovedkomiteen har i 1980 hatt flere møter. Arbeidsutvalget har hatt 14 møter. Organisasjonen har i 1981 arrangert felleskurs sammen med Folk og Forsvar, jubileumskonferanse i anledning av organisasjonens 30-års jubileum. En rekke kurs og møter har vært holdt rundt om i landet.

8. Administrasjon og organisasjon

LOs administrasjon

Ved utgangen av 1981 hadde LO disse tillitsmenn:

Formann: Tor Halvorsen

Nestformann: Leif Haraldseth

Hovedkasserer: Svein-Erik Oxholm

Sekretærer: Liv Buck, Harriet Andreassen, Ole Knapp,
Yngve Hågensen og Jan K. Balstad

Kontorsjef: Kjell Lien

Administrasjonen hadde disse avdelingskontorer og avdelingsledere:

Informasjonskontoret: Richard Trælnes

Fri Fagbevegelse: Knut Ribu (redaktør)

Internasjonalt kontor: Kaare Sandegren og Thorvald Stoltenberg

Juridisk kontor: Steinar Halvorsen

Miljøkontoret: Børre Pettersen

Personalkontoret: Knut Nilsen

Teknisk kontor: Egil Ahlsen

Økonomisk kontor: Ulf Sand

Kvinnesekretær: Evy Buverud Pedersen

Revisjonskontoret: Arne G. Strangel

Wilhelm Thoresen, som ble valgt til sekretær inntil Kongressen, fortsetter i administrasjonen til nådd aldersgrense våren 1982.

Skolesekretær Mona Persvold sluttet for å begynne i NKL.

I hennes sted ble tilsatt Kay Olav Winther.

Det ble tilsatt en ungdomssekretær til: Ingunn Olsen.

Som organisasjonssekretær ble tilsatt Arne Furubråten.

Etter regjeringsskiftet i oktober kom Harriet Andreassen, Thorvald Stoltenberg, Ulf Sand og Per Brannsten tilbake til LO.

Per Haraldsson, som de siste fire år har vært tilknyttet tillitsmanns-administrasjonen, sluttet ved utgangen av november etter nådd aldersgrense.

Tallet på ansatte ved hovedadministrasjonen var ved utgangen av året 135.

Merknad: Det som ovenfor er benevnt som kontorer (avdelingskontorer) vil fra 1. januar 1982 bli kalt avdelinger.

Det er laget en ny organisasjonsplan for administrasjonen, og den vil fremgå av beretningen for 1982.

Sekretariatet

Inntil Kongressen hadde Sekretariatet denne sammensetningen: Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Svein-Erik Oxholm og Liv Buck, LO. Varamedlemmer for disse: Ole Knapp, Yngve Hågensen og Wilhelm Thoresen.

Øvrige medlemmer:

1. Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet.
2. Arne Born, Norsk Kommuneforbund.
3. Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
4. Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nyttelsesmiddelarbeiderforbund.
5. Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund.
6. Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund.
7. Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.
8. Else Ørbæk, Telefolkenes Fellesforbund.
9. Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet.
10. Sverre Kortvedt, Norsk Jernbaneforbund.
11. Arild Kalvik, Norsk Grafisk Forbund.

Varamedlemmer:

1. Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
2. Olaf Axelsen, Norsk Treindustriarbeiderforbund.
3. Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.
4. Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.
5. Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
6. Dagfinn Habberstad, Norsk Tjenestemannslag.
7. Svein Morgenlien, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

8. Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund.

9. Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge.

Lars Skytøen møtte i Sekretariatet fra 23. april, idet han i sin statsråttid hadde hatt permisjon fra forbundet og Sekretariatet. Ole Flesvig og Kåre Hansen ble valgt som varamedlemmer på møte i Representantskapet 28. januar. Ole Flesvig avgikk ved døden i april.

Harriet Andreassen var kommunal- og arbeidsminister og hadde permisjon fra LO.

I Lars Skytøens fravær møtte Jan Balstad som observatør.

I Sekretariatet møter ellers med tale- og forslagsrett: LOs kvinnesekretær Evy Buverud Pedersen, formann i Statstjenestemannskartellet Albert Uglem og en representant for Fagorganisasjonens funksjonærgruppe — Inger Halvorsen (Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet).

Etter Kongressen har Sekretariatet hatt denne sammensetningen:

Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Svein-Erik Oxholm og Liv Buck fra LO. Varamedlemmer for disse: Ole Knapp, Yngve Hågensen, Jan Balstad og Wilhelm Thoresen. Sistnevnte så lenge Harriet Andreassen var medlem av Regjeringen.

Øvrige medlemmer:

1. Harald Øveraas, Norsk Arbeidsmandsforbund.
2. Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet.
3. Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
4. Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge.
5. Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
6. Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.
7. Arne Born, Norsk Kommuneforbund.
8. Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nyttelsesmiddelarbeiderforbund.
9. Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund.
10. Dagfinn Habberstad, Norsk Tjenestemannslag.
11. Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund.

Varamedlemmer:

1. Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.
2. Else Ørbæk, Norsk Tele Tjeneste Forbund.
3. Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet.
4. Sverre Kortvedt, Norsk Jernbaneforbund.

5. Arild Kalvik, Norsk Grafisk Forbund.
6. Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
7. Svein Morgenlien, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.
8. Olaf Axelsen, Norsk Treindustriarbeiderforbund.
9. Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Dessuten møter med tale- og forslagsrett de samme som nevnt under Sekretariatet før Kongressen.

Man følger fortsatt den praksis at alle varamedlemmer blir innkalt til møtene i Sekretariatet.

Representantskapet

Det har vært holdt to møter i Representantskapet i 1981.

Representantskapet holdt møte 28. januar for å drøfte retningslinjene for «det lille tariffoppgjøret». Det vedtak som ble gjort er gjengitt i kapittel 1 – Tariffrevisjoner – Økonomisk politikk, side 7.

I det samme representantskapsmøte ble *Gudmund Gyberg* tilsatt som distriktssekretær i Vest-Agder (distriktskontoret i Kristiansand S).

Videre ble *Ole Flesvig*, Norsk Arbeidsmandsforbund, og *Kåre Hansen*, Handel og Kontor i Norge, valgt til henholdsvis 8. og 9. varamedlem til Sekretariatet. (Se for øvrig foregående avsnitt om sammensetningen av Sekretariatet.)

Etter Kongressen ble det foretatt ny fordeling av medlemmene i Representantskapet for den nye kongressperioden. For distriktenes vedkommende ble det foretatt nyvalg i samsvar med retningslinjene for dette.

På et møte 8. desember ble følgende saker behandlet:

1. Ansettelse av distriktssekretær i Gjøvik.
2. Lønnsjusteringer.
3. Tariffrevisjonen 1982.

Representantskapet godkjente enstemmig Sekretariatets tilsetning av *Åge Nordby* som distriktssekretær i Gjøvik (for Oppland fylke).

Representantskapet vedtok mot 1 – en – stemme å heve lønnen for de tillitsvalgte og distriktssekretærene med ett lønnstrinn fra 1. oktober 1981. Dette ble gjort med henvisning til justeringer foretatt for statens embets- og tjenestemenn.

Samme regulering ble gjort for revisjonssjef og revisorer.

(Sekretariatet hadde i samsvar med vedtektene foretatt samme regulering for avdelingsledere og saksbehandlere i LO, og i tariffavtalen mellom LO/forbundene og Handel og Kontor var en liknende regulering foretatt.)

Etter foredrag av LO-formannen, *Tor Halvorsen*, vedtok Representantskapet retningslinjene for tariffrevisjonen i 1982. Vedtaket er gjengitt under kapittel 1 — Tariffrevisjoner — Økonomisk politikk, side 109. Samtidig vedtok Representantskapet en uttalelse om finansieringen av garantitilleggene. Dette vedtaket er gjengitt sammen med retningslinjene for tariffrevisjonen.

Kongressen

Landsorganisasjonens 25. ordinære kongress ble holdt i Oslo 3.—8. mai. Kongressen hadde følgende dagsorden:

1. *Kongressens åpning*
2. *Konstituering*
 - a) Godkjenning av fullmaktene
 - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden
 - c) Valg av fire ordstyrere og fire sekretærer
 - d) Valg av redaksjonskomitéer og valgkomité
3. *Beretning og regnskap*
 - a) Beretninger for 1977, 1978, 1979 og 1980
 - b) Regnskaper og revisjonsrapporter for 1977, 1978, 1979 og 1980
4. *Vedtektsendringer*
 - a) LOs vedtekter
 - b) Regler for valg av representanter til Kongressen
 - c) Samorganisasjonenes vedtekter
 - d) Retningslinjer for LOs samarbeidsorganer i fylkene
5. *Tariffpolitikken*
 - a) Generelle avtalespørsmål, oppgjørformene, lokal forhandlingsrett, diverse lønsspørsmål, lavlønsspørsmål, garantiordningen, forholdet til uorganiserte — tariffavgift, korte velferdspermisjoner, likestillings-spørsmål, sluttvederlag m.v. og skattespørsmål
 - b) Lovspørsmål, herunder arbeidstid, ferie og pensjon
6. *Hovedavtalene*
 - a) Hovedavtalen med N.A.F
 - b) Hovedavtalen med D.K.T.

- c) Hovedavtalen for bygg og anlegg
- d) Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier
- e) Rammeavtalen om datamaskinbaserte systemer
- 7. *Organisasjonsformene*
 - a) Organisasjonskomitéens innstilling
 - b) Diverse organisasjonsspørsmål
- 8. *Internasjonale spørsmål*
- 9. *LOs handlingsprogram, herunder bedriftsdemokratiet*
- 10. *Diverse forslag*
- 11. *Valg*
- 12. *Avslutning*

Det møtte 300 representanter fra forbundene og distriktene, Sekretariatets medlemmer med varamedlemmer, revisjonsutvalget, LOs administrasjon, distriktssekretærene og gjester fra inn- og utland, i alt ca. 470 deltakere.

Det er utgitt trykt protokoll fra Kongressen, og vedtakene er trykt i eget hefte. Vi viser til disse trykksakene. Resultatet av valgene på Kongressen går fram av avsnittene foran om LOs administrasjon og Sekretariat.

Medlemstallet

Medlemstallet ved utgangen av året var 740 935, en nedgang på 0,78 % fra forrige årsskifte. Kvinnenes del av medlemstallet var 33,7 % mot 32,6 % ved utgangen av 1980.

(Dette var de tall som forelå under redigeringen av beretningen. For noen forbund forelå ikke endelige tall ved utgangen av året.)

Representasjon innenlands

Landsorganisasjonen har vært representert på følgende forbunds landsmøter:

Arbeiderpartiets Presseforbund:

23.—24. mars i Oslo. Ole Knapp.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

5.—9. april i Oslo. Tor Halvorsen og Yngve Hågensen.

Norsk Postforbund:

20.—23. mai i Loen. Wilhelm Thoresen.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:
16.—19. august i Oslo. Yngve Hågensen.

Norsk Transportarbeiderforbund:
21.—24. september i Oslo. Ole Knapp og Jan K. Balstad.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:
29. november—2. desember i Oslo. Forbundet markerte samtidig sitt 50-års jubileum. Tor Halvorsen og Yngve Hågensen.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund:
6.—8. november i Stavanger. Tor Halvorsen og Jan B. M. Strømme.

Norsk Barnevernpedagogforbund:
30. november—2. desember i Oslo. Leif Haraldseth og Arne Furubråten.

Dessuten representerte LO på konstituerende landsmøte i *Skolenes Landsforbund*, 6.—8. november i Oslo v/ Harriet Andreassen og Arne Furubråten, samt på landsmøtet i *Norsk Ergoterapeut Forbund* 14. november v/ Svein-Erik Oxholm.

ANDRE ORGANISASJONER:

Det Norske Arbeiderparti

Landsmøte 2.—5. april. Liv Buck, Ole Knapp, Yngve Hågensen og Wilhelm Thoresen.

Det Norske Arbeiderparti — landskvinnekonferansen.

22.—24. februar. Leif Haraldseth.

Arbeidernes Ungdomsfylking

Landsmøte 19.—20. mars. Tor Halvorsen, Yngve Hågensen, Jan O. Lajord og Ingunn Olsen.

Arbeidernes Opplysningforbund

Årsmøte i representantskapet 14. mai. Wilhelm Thoresen, Ragnar Røberg Larsen, Richard Trælnes, Evy Buverud Pedersen, Lars Buer og Knut Nilsen.

Samvirke

Representantskapsmøte og generalforsamling i Skade- og Liv 26. mai. Svein-Erik Oxholm.

A/L Grünerløkka Folkets Hus
Årsmøte 21. april. Gunnar Andersen.

Fagbygg A/S
Generalforsamling 8. april. Thorleif Andresen.

Norsk Arbeiderpresse
Generalforsamling 18. mai.
Svein-Erik Oxholm

A/S Statstilsattes Hus
Ordinær generalforsamling 31. mars. Knut Endreson.

Norske Boligbyggelags Landsforbund
Ekstraordinært representantskapsmøte 27. mars. Gunnar Andersen.

Tiden Norsk Forlag
Ordinær generalforsamling 28. april. Svein-Erik Oxholm.

Folkets Brevskole
Generalforsamling 24. april. Knut Endreson.

A/L Folkets Hus
Avsluttende representantskapsmøte, generalforsamling og konstituerende representantskapsmøte 19. mai. Liv Buck.

De Samvirkende Fagforeninger
Årsmøte 11. mai. Liv Buck.

Yrkesskolenes Hybelhus
Møte i representantskapet 12. mai. Ragnar Røberg Larsen.

Framfylkingen
Landsmøte 28.—30 mai. Evy Buverud Pedersen og Ingunn Olsen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Landsmøte 19. og 20. juni. Wilhelm Thoresen.

Foreningen Norden
Landsmøte 13. juni. Odd Harald Røst.

Folkets Hus Landsforbund

Landsmøte 19.—20. september. Liv Buck.

Folkeferie

Generalforsamlinger i organisasjonen, aksjeselskapet og Helsefyrt 11. juni: Knut Endreson.

Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet

Generalforsamling og bedriftsforsamlingsmøte 9. juni. Tor Halvorsen.

Arbeiderungdommen

Årsmøte 2. juni. Solveig Johansson.

A/L Grünerløkka Folkets Hus

Representantskapsmøte 19. oktober. Gunnar Andersen.

Norsk Lærerlag

Landsmøte 12.—16. oktober. Ole Knapp.

Representasjon utenlands

Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori (CISL)

Kongress 7.—12 oktober. Liv Buck.

Greek General Confederation of Labor (GGCOL)

Kongress 3.—4. oktober. Wilhelm Thoresen.

Solidaritet, Polen

Kongress 26. september—3. oktober. Tor Halvorsen, Arthur Svensson, Else Ørbæk, Kaare Sandegren og Knut Ribu.

Den fjerde Europeiske Øst-Vest-Konferansen (ILO's europ. fagforen. konf.)

23.—24. november. Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Yngve Hågensen, Liv Buck, Lars Buer og Kaare Sandegren.

Nordens Faglige Samorganisasjon/Nordisk Ministeråd

Drøftinger med de nordiske arbeidsministrene 30. november—1. desember i Reykjavik og 9. desember i Helsingfors. Stein Reegård i Reykjavik og Jan K. Balstad i Helsingfors.

Deutscher Gewerkschaftsbund (DGB) — Ungdomsavdelingen. 11. ordinære ungdomskongress 18.—22 november.

Ingunn Olsen.

Landsorganisationen i Sverige

Kongress 19.—26. september. Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Aage Søgård og Knut Ribu.

Federation of International Youth Organisasjons (FIYTO)

Verdenskonferanse i Spania 27. september—4. oktober. Jan O. Lajord.

Finlands Fackförbunds Centralorganisation (FFC)

Kongress 13.—17. juni. Tor Halvorsen og Ole Knapp.

Uniao Geral de Trabalhadores (UGT), Portugal

Kongress 30. januar—1. februar. Yngve Hågensen og Eidar Trulsen.

ILO — Arbeidskonferansen 1981

3.—24 juni. Liv Buck — delegert, Karl Nandrup Dahl — stedfortrederdelegert og rådgiver, Eivind Strømmen, Dagfinn Habberstad og Svein Fjæstad — rådgivere.

Tjänstemannsorganisationernas Centralförbund (TOC), Finland

22. kongress 27.—29. mai. Svein-Erik Oxholm.

FFIs Latin-Amerika-Komité Amsterdam

12.—13. mars. Svein-Erik Oxholm og Eidar Trulsen.

Federatie Nederlandse Vakbeveging (FNV)

Kongress 29. september—1. oktober. Jan K. Balstad.

FNs 36. Generalforsamling

1. november—28. november. Wilhelm Thoresen (observatørplass).

Histadrut, Israel

14. kongress 8.—10 september. Leif Haraldseth.

Confederazione Generale Italiana Del Lavoro (CGIL)

Kongress 16.—21. november. Harriet Andreassen.

Fédération Générale Du Travail De Belgique (FGTB)

Kongress 19.—21. november. Yngve Hågensen.

Diverse styrer og utvalg

Landsorganisasjonen har vært representert i en rekke styrer, utvalg og komitéer innenfor arbeiderbevegelsen, samarbeidende organisasjoner og offentlig virksomhet. (Styret og utvalget som er nevnt annet sted i beretningen er i alminnelighet ikke tatt med.)

Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden
(Sosialdep.):

Representant: Sverre Mitsem, med Ragnhild Hagen som vararepresentant.

Ankenemnda for verdsettelse av aksjer og verdipapirer:
Arne G. Strangel, med Leif Bjella som varamedlem. (Nytt varamedlem fra 1/1-1982.)

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek:
Kjell Lien og Odd Harald Røst.

Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet A/S:
Tor Halvorsen og Thor Andreassen.

Arbeiderungdommen:
Styret: Richard Trælnes.

Arbeidsforskningsinstituttene:
Egil Ahlsen, med Ragnar Røberg Larsen som varamedlem.

Arbeidsmarkedsforskning (Rådet for arbeidsmarkedsforskning under Kommunal- og arbeidsdepartementet):
Stein Reegård, med Evy Buverud Pedersen som varamedlem.

Arbeidsrettsrådet:
Tor Halvorsen og Steinar Halvorsen.

Arbeidsrettens medlemmer:
Henry Nicolaysen og Tor Aspengren.

Arbeidstilsynet (Kommunal- og arbeidsdepartementet):
Leif Haraldseth og Børre Pettersen, med Gry Midle som vararepresentant. (Endring fra 1/1-1982.)

Bedriftsdemokratinevnda:

Steinar Halvorsen og Harry O. Hansen, med Karl Nandrup Dahl og Kai Ekanger som vararepresentanter. (Endring fra 1/1-1982.)

Bedriftshelsetjenesten, råd for helsetjeneste ved bedrifter (under Sosialdepartementet):

Børre Pettersen, med Svein Fjæstad som varamedlem.

Nils Totland, med Esther Kostøl som varamedlem.

Björg Bakken, med Oddbjørn Møller som varamedlem.

Ekspertgruppe for bedriftshelsetjenesten (under Kommunal- og arbeidsdepartementet):

Børre Pettersen, med Svein Fjæstad som varamedlem.

Befolkningsutviklingsutvalget (Finansdep.):

Lars Buer.

Beredskapsrådet for arbeidskraftsspørsmål:

Egil Ahlsen, med Kjell Lien som varamedlem.

Bøndernes Bank:

Representantskapet: Ole Knapp.

Datatilsynet (under Justisdepartementet):

Yngve Hågensen, med Tor Andersen som varamedlem.

Delpensjonsutvalget (under Sosialdepartementet):

Svein-Erik Oxholm.

Direktoratet for utviklingshjelp (NORAD):

I styret: Leif Haraldseth.

I Rådet: Liv Buck, med Sissel Rønbeck som varamedlem.

Distriktenes utbygningsfond:

Styret: Liv Buck, med Jan Balstad som varamedlem.

Evalueringsutvalget for vegledningskontoret for import fra utviklingsland (NORIMPOD):

Johan-Ludvik Carlsen.

Fagbygg A/S:

Styremedlem: Ole Knapp.

Fellesordningen for tariffestet pensjon:

Styret: Svein-Erik Oxholm, Ole Knapp og Finn Nilsen, med Eivy Buverud Pedersen som vararepresentant.

Fellesutvalget for forberedelse til pensjonsalderen:

Medlem av styret og arbeidsutvalget: Liv Buck.

Folkeferie:

Bedriftsforsamlingen: Representanter Ole Knapp og Harriet Andreassen. Wilhelm Thoresen fungerte under Harriet Andreassens fravær.

Organisasjonen: Tor Aspengren og Tor Halvorsen.

Dovrefjell Hotell A/S: Tor Aspengren og Tor Halvorsen.

Fagerfjell Turistsenter: Svein-Erik Oxholm.

Helsfyrbygg A/S: Tor Halvorsen.

A/L Folketeaterbygningen:

Liv Buck varamedlem til Representantskapet.

Folketrygdfondet:

Hovedstyret: Tor Halvorsen.

A/L Folkets Hus, Oslo:

Styret: Einar Strand.

Representantskapet: Liv Buck, varaordfører.

Folk og Forsvar:

Styret: Yngve Hågensen. (Endring fra 1982.)

Forbrukernes forsikringskontor:

I styret for kontoret: Liv Buck.

I forsikringskadenemnda: Liv Buck.

Forsikringsrådet:

Steinar Halvorsen.

Forsøksrådet for skoleverket (under Kirke- og undervisningsdep.):

Kay Olav Winther.

Frambu helsesenter:

Styret: Tor Halvorsen.

Framfylkingens Venner:

Styret: Knut Nilsen.

Garantiinstituttet for eksportkreditt:

Styret: Leif Haraldseth, med Liv Buck som varamedlem.

Rådet: Øistein Gulbrandsen, med Rune Gerhardsen som varamedlem.

Husbanklån — Utvalget for utredning om betalingsprosenter for husbanklån (under Kommunal- og arbeidsdepartementet):
Rune Gerhardsen.

IFIM — Institutt for industriell miljøforskning:

Ragnar Røberg Larsen, med Harry O. Hansen som varamedlem. (Endring fra 1/1-1982.)

ILO-komiteén (under Sosialdepartementet):

Liv Buck og Karl Nandrup Dahl, med Bjørn Kolby som vararepresentant.

Industribanken:

Styret: Tor Halvorsen.

Industrifondet:

Styret: Tor Aspengren, med Liv Buck som vararepresentant.

Industriøkonomisk Institutt (IØI) (Industridepartementet):

Rådet: Liv Buck, med Evy Buverud Pedersen som varamedlem.

Øistein Gulbrandsen, med Stein Reegård som varamedlem.

Anders Brevik, med Ingeborg Jacobsen som varamedlem.

Styret: Ragnar Røberg Larsen.

Kontaktutvalg for informasjonsplikt i markedsføring

(Forbruker- og administrasjonsdepartementet):

Representant: Solveig Johansson, med Thor Erik Johansen som vararepresentant.

Kontrollutvalg for rekombinant DNA-forskning

(Sosialdepartementet):

Liv Buck.

Kunst på arbeidsplassen:

Knut Ribu, med Evy Buverud Pedersen som varamedlem.

Landsbanken A/S:
Svein-Erik Oxholm.

Likestillingsrådet:
Harriet Andreassen, med Evy Buverud Pedersen som varamedlem.

NORDEN — Norsk Forening for nordisk samarbeid:
I representantskapet: Tor Halvorsen.
I hovedstyret: Liv Buck (vararepresentant).

NORDEN — Fondet for svensk-norsk samarbeid:
I styret: Tor Halvorsen, med Liv Buck som vararepresentant.

Norges Eksportråd:
Øistein Gulbrandsen, med Kaare Sandegren som vararepresentant.

Norges Krigsskaderåd:
Thorleif Holth. (Endring fra 1/1-1982.)

Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd:
Rådet: Liv Buck, med Egil Ahlsen som varamedlem.
Jan Balstad, med Knut Ribu som varamedlem.
Styret: Ragnar Røberg-Larsen.

Norsk Arbeiderpresse A/S:
Tor Aspengren, Tor Halvorsen og Svein-Erik Oxholm.

Arbeiderpressens Samvirke A/L:
Styret: Tor Halvorsen.

Norsk Folkehjelp:
Hovedstyret: Svein-Erik Oxholm — formann.
Forretningsutvalget: Svein-Erik Oxholm.
Organisasjonsutvalget: Kjell Lien.

Norsk Luftfartskartell:
Formann: Jan K. Balstad.

Norsk Produktivitetsinstitutt:
Rådet: Tor Halvorsen, med Liv Buck som varamedlem.

Leif Haraldseth, med Harriet Andreassen som varamedlem.
Yngve Hågensen, med Evy Buverud Pedersen som varamedlem.

Egil Ahlsen, med Ragnar Røberg Larsen som varamedlem.

Norsk Samband for De Forente Nasjoner:

Hovedstyret: Johan-Ludvik Carlsen — styremedlem.

Oljedirektoratet:

Styret: Ole Knapp, med Bjørn Kolby som varamedlem.

Oljevernrådet:

Børre Pettersen, med Jan B. Strømme som varamedlem.

Prisrådet:

Stein Reegård/Per Brannsten.

Produktkontrollrådet (Lov om produktkontroll)

(Miljøverndepartementet):

Harriet Andreassen/Evy Buverud Pedersen, med Børre Pettersen som varamedlem.

Renteutvalget:

Øistein Gulbrandsen.

Rikslønnsnemnda (under Kommunal- og arbeidsdepartementet):

Medlem: Leif Haraldseth.

Varamedlemmer: Svein-Erik Oxholm, Liv Buck, Harriet Andreassen, Ole Knapp og Yngve Hågensen.

Rikstrygdeverket:

Styret: Liv Buck, med Evy Buverud Pedersen som varamedlem.

Røykskaderådet:

Egil Ahlsen, med Ragnar Røberg Larsen som varamedlem.

Rådet for eldreomsorgen (under Sosialdepartementet):

Representant: Liv Buck, med Svein-Erik Oxholm som vararepresentant.

Rådet for kriminalomsorgen:

Kari Nandrup Dahl.

Rådet for Norges-informasjon i utlandet (Utenriksdepartementet):

Richard Trælnes, med Lars Buer som varamedlem.

Rådgivende utvalg for bedriftsdemokratiskoleringen:

Harry O. Hansen.

Rådgivende utvalg for bedriftsopplæring:

Ragnar Røberg Larsen, med Harry O. Hansen som varamedlem.

Rådgivende utvalg for energi- og industrisamarbeid (under Industridepartementet og Olje- og energidepartementet):

Representant: Øistein Gulbrandsen, med Rune Gerhardsen som vararepresentant.

Rådgivende utvalg for ferie og fritid:

Svein-Erik Oxholm og Richard Trælnes.

Rådet for kultursamarbeid (under Utenriksdepartementet):

Representant: Liv Buck, med Odd Harald Røst som vararepresentant.

Sjøgrenseutvalget (under Utenriksdepartementet):

Representant: Karl Nandrup Dahl, med Bjørn Kolby som vararepresentant.

Skatteutvalget (naturalytelser) (under Finansdepartementet):

Liv Buck.

Statens Edruskapsdirektorat:

Representantskapet: Liv Buck, med Bjørn Kolby som varamedlem.

Statens Feriefond:

Leif Haraldseth, med Svein-Erik Oxholm som varamedlem.

Statens Teknologiske Institutt:

Styret: Egil Ahlsen og Yngve Hågensen, med Ragnar Røberg Larsen og Harry O. Hansen som varamedlemmer.

A/S Statstilsattes Hus:

Styret: Leif Haraldseth.

Statstjenestemannskartellet:

Styret: Leif Haraldseth, med Svein-Erik Oxholm som varamedlem.

TELE-Interessentskapet

(Telefonsentralanlegget i Folkets Hus):

Svein-Erik Oxholm — formann, Knut Endreson — styremedlem. Varamedlem: Kjell Lien.

Tiden Norsk Forlag:

Svein-Erik Oxholm.

UNESCO — Den norske nasjonalkommisjon for UNESCO:

Solveig Johansson, med Kay O. Winther som varamedlem.

Utvalg til å utrede behandlingen av forbrukerklager på varer og tjenester (Forbruker- og administrasjonsdepartementet):
Bjørn Kolby.

Yrkesskolenes hybelhus i Oslo:

Representantskapet: Ragnar Røberg Larsen, med Øvind Hvattum som varamedlem.

Samarbeidskomiteen LO — DNA

Samarbeidskomiteen mellom LO og Det norske Arbeiderparti har som regel holdt møte en gang i uka unntatt i sommertida. Blant saker som har vært behandlet nevnes:

Industri- og arbeidslivssaker

Alta-utbyggingen, Oljeprisene og situasjonen i oljesektoren i sin alminnelighet, med oppnevning av et fellesutvalg, «Alexander Kielland»-saken, Postgirotjenesten, Langtidsplanen for Televerket og oppnevning av telepolitisk kontaktutvalg LO-partiet-stortingsgruppa, Bemanningen i arbeidsmarkedsetaten, Situasjonen vedr. NORCEM's anlegg i Kjøpsvik, Situasjonen for treforedlingsindustrien, Margarinimporten og virkningen på sysselsettingen i margarin- og fettherdingsindustrien, Tariffoppgjøret, Hovedavtaleforhandlingene, Oppnevning av fellesutvalg for arbeidstid og likestilling med bakgrunn i vedtak på LO-kongressen og partilandsmøtet, Bedriftsdemokratiet — mandat for offentlig utvalg, Lærernes leseplikt i grunnskolen.

Politiske saker

Statsbudsjettet for 1982, Nasjonalbudsjettet, Forskrifter til inntektsreguleringsloven, Situasjonen i Polen.

Organisasjonsspørsmål

Samarbeidskomiteens arbeidsmåte og arbeidsform etter stortingsvalget, Valgkampen, 1. mai 1981, AUF's økonomi, Vedtekter for Arbeiderbevegelsens internasjonale støttekomite (AIS), Den nordiske samarbeidskomiteens møte i oktober.

Samarbeidskomiteen har hatt slik sammensetning:

Fra Arbeiderpartiet: før landsmøtet: Reiulf Steen, Gro Harlem Brundtland, Ivar Leveraas og Trygve Bratteli, etter landsmøtet: Gro Harlem Brundtland, Einar Førde, Ivar Leveraas og inntil stortingsvalget Trygve Bratteli, etter valget Gutorm Berge. Fra høsten er også formannen i faglig-politisk utvalg, Ole Knapp, medlem.

Fra LO: Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Svein-Erik Oxholm og Eivind Strømmen.

Samarbeidskomitéen LO — NKL

Det har ikke vært møte i denne samarbeidskomitéen i 1981, men organisasjonene har tatt kontakt med hverandre i de sakene hvor det har vært nødvendig.

Samarbeidskomitéen LO — Norsk Pensjonistforbund

Vi viser til avsnittet om inntektsregulering for pensjonistene på side 142.

Samarbeid med Norsk Skuespillerforbund

Etter vedtak i Sekretariatet ble samarbeidsavtalen med Norsk Skuespillerforbund forlenget. Innen tre år skal organisasjonene ta stilling til om samarbeidet skal fortsette, avvikles eller utvides til at Norsk Skuespillerforbund går inn som medlem i LO.

Se for øvrig beretningen for 1980 side 223.

Stortingsvalget 1981

I tillegg til dagsordenen behandlet Kongressen den politiske situasjonen og Stortingsvalget. Innledningsforedraget ble

holdt av formannen i Det norske Arbeiderparti, statsminister Gro Harlem Brundtland. LOs formann, Tor Halvorsen, la på vegne av Sekretariatet fram følgende forslag til uttalelse:

Landsorganisasjonen i Norge og Arbeiderpartiet har i fellesskap klart å opprettholde sysselsettingen i en internasjonal vanskelig økonomisk situasjon. I den kongressperioden som nå går ut har Arbeiderpartiregjeringen gjennomført en omfattende representasjon for de ansatte i virksomhetens styringsorgan.

Både Det norske Arbeiderparti og LO vedtar nå de programmene som skal være retningsgivende for de kommende fire årene. Forutsetningen for å realisere programmene og vedtakene til den faglige og politiske arbeiderbevegelse er et flertall i Stortinget og en regjering utgått av Det norske Arbeiderparti.

Hovedoppgaver i tiden som kommer vil være

- fortsatt trygghet for arbeid og inntekt
- en videreutvikling av bedriftsdemokratiet
- lavere pensjonsalder og bedre muligheter for å kombinere trygd og arbeid
- fortsatt forsvar for arbeidsmiljøloven, sykelønnsordningen og den fulle sysselsetting.

Konservative og borgerlige krefter i samfunnet ønsker å løse grunnleggende problemer ved å endre på sentrale prinsipper i arbeidsmiljølov og sykelønnsordning. Full sysselsetting står for enkelte ikke som et hovedmål.

Det er derfor en hovedoppgave for fagbevegelsen i tiden som kommer å sikre seier for Arbeiderpartiet ved valget i september 1981. Kongressen oppfordrer tillitsvalgte og medlemmer på dette grunnlag til aktiv innsats i den kommende valgkamp.

Kongressen understreker denne oppfordringen ved å bevilge 1 million kroner til Det norske Arbeiderparti. Samtidig får Sekretariatet fullmakt til å foreta det som måtte være nødvendig for å sikre et godt valgresultat.

Uttalelsen ble vedtatt mot 19 stemmer. Mindretallet stemte for et forslag fra Torbjørn Dahl, NNN, Oslo.

I samsvar med uttalelsen ble det fra LOs side lagt opp til spesielle valgarrangementer der LOs tillitsmenn deltok. Dette skjedde i forståelse med faglig-politisk utvalg.

LOs internasjonale kontor

Kontoret har i 1981, inntil regjeringsskiftet 12. oktober, bestått av internasjonal sekretær/avdelingsleder, to saksbehandlere/sekretærer, en bistandsekretær, 1 oversetter/saksbehandler og 4 kontormedarbeidere pluss delvis ambulerende kontorassistent. Den ene sekretær/saksbehandler ble gitt permisjon ett år fra 25. oktober 1981 for å utføre oppdrag som ekspert for Frie Faglige Internasjonale i Venezuela. En saksbehandler er sekretær for Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomite.

Etter regjeringsskiftet kom Thorvald Stoltenberg tilbake til LOs internasjonale avdeling. Han overtok ansvaret for saker som gjelder bistandsarbeid, og har avløst Kaare Sandegren

som nestformann i AIS, formann for internasjonalt utvalg i Norsk Folkehjelp, representant i Norads rådgivende utvalg for næringslivet.

Det er nært praktisk samkvem med den internasjonale avdeling i Norsk Folkehjelp. Det samme gjelder saksbehandleren for faglig utviklingshjelp i Arbeidernes Opplysningsforbund, og de internasjonale medarbeiderne i NF og AOF deltar i saksbehandlermøter i LOs internasjonale avdeling sammen med medarbeiderne for internasjonale saker i de forbund som har ansatt slike.

I samband med faglig utviklingshjelp arbeider Magne Nedregård som prosjektleder i Jamaica og Silvert Langholm i Tanzania.

Fra 1. januar 1982 er det tilsatt en egen prosjektmedarbeider i LOs internasjonale avdeling, foreløpig for et år.

I Frie Faglige Internasjonale arbeider Asbjørn Olsen fortsatt med faglig utviklingshjelp. Jon Ivar Nålsund har vært assisterende generalsekretær i Den Europeiske Faglige Samorganisasjon, og fortsetter inntil DEFS kongress i april 1982. I ILO-senteret for bedriftsledelse og tillitsmannsopplæring arbeider fortsatt Steinar Olsen, og LO's advokat Tore-Jarl Christensen er arbeidsattasje i Bryssel inntil 1. april 1982.

Internasjonalt kontor har en rekke oppgaver, rådgivende, utførende saksbehandling, oversettelser, arrangering av delegasjonsbesøk i utlandet og Norge, representasjon i faglige internasjonale organer. De sentrale saksområder er utenriksøkonomisk politikk, sikkerhetspolitikk, avspenningsarbeid, kontaktvirksomhet øst-vest, nedrustning, solidaritetsarbeid, faglig u-hjelp, bistand til flyktninger.

En stor del av arbeidet foregår via de internasjonale faglige organisasjoner, — Nordens Faglige Samorganisasjon-NFS, Den Europeiske Samorganisasjon, DEFS- og Frie Faglige Internasjonale, FFI, samt vis-a vis Regjeringen og mellomstatlige organer.

Kontoret yter service overfor forbund og foreninger, bl. a. stilte avdelingen i 1980 tolk ved landsmøtene i Norsk Postforbund og Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Avdelingslederen møter i NFS, DEFS og FFIs styrer. Representasjon i NFS, DEFS og FFIs utvalg dekkes foruten av LOs internasjonale avdeling, også av tillitsvalgte, juridisk økonomisk og informasjonsavdelingene.

Hovedansvaret for LOs internasjonale arbeid er LOs formann.

Det arbeides i nær kontakt med internasjonal avdeling i Norsk Folkehjelp og Arbeidernes Opplysningsforbund.

Se forøvrig kapitlet Internasjonalt arbeid- Utenrikspolitikk.

LOs juridiske kontor

Ved avdelingen har 7 av juristene vært i arbeid hele året. Ved slutten av året fikk en av juristene ett års permisjon for å tjenestegjøre som dommerfullmektig. En av juristene har hele året hatt permisjon for å gjøre tjeneste som arbeidsattaché i Brussel.

Ved avdelingen har det vært 6 kontorfunksjonærer. En kontorlærling har vært knyttet til avdelingen siste halvdel av året.

I 1981 innkom det 1266 nye saker til avdelingen hvorav 939 fra forbundene.

Det er avsluttet 107 arbeidsrettsaker, hvorav 19 er vunnet, 7 er tapt, 65 forlikt og 16 hevet eller avsluttet på annen måte.

I 1981 innkom det 159 oppsigelsessaker, og det gjenstår 91 slike saker ved årets utgang.

LOs miljøkontor

LOs Miljøkontor har i 1981 hatt 5 medarbeidere, tre saksbehandlere og to kontorfunksjonærer. Yrkeshygieniker Bjørn Erikson er knyttet til Miljøkontoret på konsultativ basis.

Miljøkontoret har i 1981 hatt ca. 90 forelesningsoppdrag. Forespørselen har vært betraktelig større, men en prioritering av ressursene har begrenset denne aktiviteten.

Landsorganisasjonens syn er likevel blitt gjort kjent ut over egne rekker ved at en del av disse forelesningsoppdragene er avvirket i fora utenfor fagbevegelsen.

Sentrale saker i 1981 har vært Arbeidsmiljøloven og forskriftsarbeidet, bedriftshelsetjenesten, asbestsaken, arbeidet med belastningslidelser og arbeid med å forsvare og å videreutvikle de helseprinsipper som Arbeidsmiljøloven bygger på.

Da en rekke av våre organisasjonsledd har vært meget aktive i helsepolitiske spørsmål har Miljøkontoret også prioritert dette området.

LO er representert i en del råd og utvalg med tilknytning til miljø- og helsespørsmål. Vi nevner her de utvalgene som ikke er tatt med annet sted i beretningen:

- Ettergransningsutvalget for dødsulykker i arbeidslivet:
Børre Pettersen.
- Rådgivende utvalg for kreftfremkallende stoffer i yrkeslivet:
Børre Pettersen. Vararepresentant: Sekretær Oddbjørn Møller.
- Rådet for regulering av legetjenester:
Børre Pettersen. Vararepresentant: Sekretær Svein Fjæstad.
- Styringskomité for fraværsprosjektet i NPI:
Børre Pettersen.
- DNA's Miljøutvalg:
Børre Pettersen.
- Helseopplysning i fagbevegelsen:
Børre Pettersen. Avdelingsleder Richard Trælnes.
- Styret for Statens Arbeidstilsyn:
Børre Pettersen.
- Styret i Statens produktregister:
Børre Pettersen.
- Ekspertgruppen for bedriftshelsetjenesten:
Børre Pettersen.
- Rådet for bedriftshelsetjeneste:
Børre Pettersen.
- Komité for etterutdanning av bedriftsleger: (Den norske lægeforening)
Børre Pettersen.
- Styret i IFIM:
Børre Pettersen.
- Miljøutvalget – Norsk Folkehjelp:
Svein Fjæstad.
- Komité for helseopplysning – Norsk Folkehjelp:
Svein Fjæstad.
- Norsk Ergonomiutvalg:
Svein Fjæstad.
- Videregående opplæring – AOF:
Svein Fjæstad.
- Standardiseringskomiteen for personlig verneutstyr:
Svein Fjæstad.
- Utvalg for arbeidsmiljø og helse – Universitetsforlaget:
Svein Fjæstad.
- DEFS Miljøutvalg:
Svein Fjæstad.

LOs personalkontor

Sekretariatet vedtok 24. mars 1980 å opprette et eget personalkontor i LO. *Knut Nilsen* ble tilsatt som personalsjef, og tiltrådte 1. januar 1981.

Personalkontoret har arbeidet med omlegging av og revisjon av personalhåndboka og har utarbeidet nytt personalarkiv. Personalsjefen har deltatt i lønnsforhandlinger med de ansatte ved hovedadministrasjonen og ved distriktskontorene. Det er foretatt reorganisering av Arbeidsmiljøutvalget (AMU), opprettet verneområder og utpekt verneombud. Det er utarbeidet regler for sykefravær, en plan for fremgangsmåten ved intervjuer med søkere til stillinger er foreslått, det er utarbeidet formularer på tilsetningsbrev og foreslått en introduksjonsplan med henblikk på orienteringer til nyansatte.

Personalsjefen har deltatt i huskomiteen som har vært nedsett med henblikk på flytting til nye kontorlokaler. Anskaffelse av tekstbehandlingsutstyr er utredet og funksjonærer utpekt til kurs for opplæring i bruk av utstyret. Det er utarbeidet en ny organisasjonsplan for LOs administrasjon.

Personalsjefen har forelest for forbundenes hovedkasserere og distriktssekretærene om personalpolitikk i arbeiderbevegelsen.

Personalsjefen er formann i undervisningsutvalget for AOFs personal- og ledersenter og er medlem av Sekretariatets forhandlingsutvalg med de forbundsansatte.

Presse- og informasjonsvirksomheten

Informasjonsavdelingen har i 1981 fortsatt arbeidet med å bedre servicen overfor massemediene. Det er sendt ut 88 pressemeldinger, og holdt 12 pressekonferanser.

Til fagbladredaktørene er det sendt 72 meldinger og Intern Informasjon er sendt ut med 34 nr. i et opplag av 130. Det har vært holdt flere konferanser for fagbladredaktørene, og det har videre vært holdt en konferanse for å forbedre informasjonen fra Oljekartellet til de forbund som har medlemmer organisert innenfor denne sektoren. En konferanse behandlet ulandvirksomheten.

For våre distriktssekretærer ble det holdt konferanse i januar – august og desember.

I begynnelsen av året ble det holdt informasjonskonferanser

rundt i landet i forbindelse med Skytøen-komiteéns innstilling og den aktuelle situasjonen foran tariffrevisjonen. Skytøen-komiteéns konklusjoner ble trykt i en folder, og distribuert gjennom forbundene til klubber på arbeidsplassene. Videre ble det annonsert i A-pressen og deler av fagpressen.

Under tariffoppgjøret ble det sendt kontinuerlige informasjoner til våre distriktssekretærer hvor de kunne følge utviklingen i oppgjøret.

«Slutningen» i Rikslønnsnemndas kjennelse og LOs kommentarer til denne ble trykt. Det var også annonse i avisene i forbindelse med Rikslønnsnemndas kjennelse når det gjaldt Lavlønsfondet.

Mye arbeid ble siste året viet Kongressen. Informasjonsavdelingen var ansvarlig for opplegget til Kongressen. Til selve Kongressen ble følgende trykt:

Sekretariatets forslag til nytt Handlingsprogram —
Innkomne forslag til endringer av Handlingsprogrammet

Forslag og innstilling til:

- Vedtektsendringer
- Tariffpolitikken
- Hovedavtalene
- Organisasjonsformene
- Internasjonale spørsmål, samt
- Organisasjonskomiteéns forslag og Sekretariatets innstilling til Organisasjonsformene
- Skytøen-komiteéns innstilling til videreutvikling av bedriftsdemokratiet
- Forslag og innstilling til Diverse forslag
- Sekretariatets innstilling til Diverse forslag og komiteéinnstilling om struktur- og eierforholdene i treforedlingsindustrien.

Aviser, plakatplasser og andre tiltak ble benyttet i et reklameopplegg som ble gjennomført i forbindelse med Kongressen.

En omfattende presseservice virket tilfredsstillende for de nærmere 150 presserepresentanter som fulgte Kongressen.

Umiddelbart etter Kongressen ble følgende trykt:

- Innledningsforedragene på Kongressen
- Kongressvedtakene
- De nye vedtektene
- LOs nye Handlingsprogram for perioden 1981 — 1985.

Det ble holdt valgkonferanse på Hamar i mai, og i forbindelse med valgkampopplegget ble det annonsert i aviser og ukeblad. Temaene var:

«Det finnes ikke forsvar for å godta arbeidsløshet»,

«Verden kan ennå unngå atomkrigen»,

«Hold sparekniven unna pensjonistene».

Samme tema ble brukt på plakater, satt opp på jernbanestasjoner, busser og plakatplasser.

Av trykt materiell utarbeidet siste år nevner vi:

«En historie verd å kjenne» om utviklingen i arbeiderbevegelsen, om forholdene i lokalsamfunnet tidligere, og hvorfor Arbeiderpartiet og fagbevegelsen stilte krav til forandringer. Den er ment som en informasjon bl. a. til ungdoms- og videregående skoler og til unge fagorganiserte. Heftet er utarbeidet i samarbeid med LOs ungdomsutvalg.

En brosjyre «Kommentarer til avtalen om sluttvederlag» ble laget siste år.

Det ble også for 1981 laget en egen LO-kalender, hvor vi brukte bilder fra Aktuell Kunst, med tekst om fag og yrker som bildene presenterte.

En egen LO-nål har lenge vært etterspurt, og i 1981 kunne vi endelig starte produksjonen.

Interessen fra skolene til å besøke LO øker fra år til år. Vi har i 1981 hatt besøk av nærmere 50 skoleklasser. Viktigste tema er LOs oppbygging og virke. Dette løses gjennom det AV-program som er laget. Øvrige temaer løses ved forelesninger gitt av saksbehandlere og avdelingsledere i LO.

Til ungdomsskoler og videregående skoler er sendt «Fagbevegelsen og skolen – lærebøkene i samfunnskunnskap (Hva står det om fagbevegelsen)», en vurdering av en del bøker for å kartlegge hva som står om fagbevegelsen i lærebøkene som blir brukt i samfunnskunnskap.

En informasjonsgruppe har utarbeidet forslag til informasjonstiltak overfor innvandrere.

Det er også opprettet et utvalg for å utrede flere spørsmål i forbindelse med innføringen og bruk av Nær-radio. Viktigste er å utrede hvilke konsekvenser etablering av Nær-radio vil få for fagbevegelsen. Nær-radio innebærer et det åpnes adgang for organisasjoner til å lage egne program som sendes på tildelte frekvenser.

I løpet av siste år er nye tiltak satt i verk med sikte på å bedre den interne informasjonen.

FRI FAGBEVEGELSE

er som vanlig kommet ut med 21 nummer og i et opplag på 43 500 eksemplarer pr. nummer. Redaksjonens sammensetning er uforandret fra foregående år: Redaktør Knut Ribbu og redaksjonssekretær Artur Bruflat og Odd Harald Røst. Ordningen med å ta inn hospitanter i redaksjonen har ikke vært mulig på grunn av plassmangel.

Det redaksjonelle opplegget har som tidligere vært å gi best mulige orienteringer om Landsorganisasjonens virksomhet. I år er det brakt mye informativt stoff om Kongressen i mai. Det er videre lagt vekt på å orientere om saker som har med arbeidervern å gjøre, arbeidsmiljø og bedriftshelsetjeneste. Det er også lagt vekt på kulturstoff, blant annet i forbindelse med AOFs 50-årsjubileum.

FF har i år hatt mer stoff om den internasjonale faglige situasjon enn tidligere. Det skyldes blant annet utviklingen i Polen, der redaktøren var med i den LO-delegasjonen som var gjest på Solidaritets kongress i månedsskiftet september— oktober. Han var videre tilstede ved åpningen av den landsbyen Norsk Folkehjelp har reist i det jordskjelvrammede distriktet i Algerie høsten 1980. Odd Harald Røst var en av lederne for den norske gruppen ved FFIs ungdomsleir i Spania i sommer og laget reportasjer fra den. Han har også vært tilstede på to pressemøter som Euro-LO arrangerte for fagorganisasjonenes redaktører, ett i Athen og ett i Lyon.

LOs revisjonskontor

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg besto fram til Kongressen i 1981 av: Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund (formann), Jens Torp, Norsk Kommuneforbund, og Storm Lundberg, Handel og Kontor i Norge.

Kongressen gjenvalgte utvalget, bortsett fra Jens Torp, som er gått over i pensjonistenes rekker. Som nytt medlem ble valgt Wenche Paulsrud, Norsk Jernbaneforbund.

Varamedlemmer er: Rolf Kaldahl, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet, og Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag.

Det er i løpet av året avholdt 5 møter.

Kontoret beskjeftiger ved årets utgang foruten revisjonssjefen, 3 registrerte revisorer og 5 revisjonsmedarbeidere.

Det har i året ikke vært noen endring i personalet.

Arbeidsområdet ved utgangen av 1981 omfatter regnskapene til Landsorganisasjonen i Norge, herunder distriktskontorene, Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS) og NORAD-midlene. Den norske Fagorganisasjonens Pensjonskasse, Fagorganisasjonens Stønadskasses Fond, Folkets Hus, Folkets Hus Landsforbund, Norsk Pensjonistforbund, Handel og Kontors Fellesforening i Oslo, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundets stedlige styre i Oslo, Statstjenestemannskartellet, Statstilsattes Hus A/S, Norsk Arbeiderpresse A/S, Østkantens Folkets Hus, De samvirkede Fagforeninger, AKAN, A/S Idékommunikasjon, Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole, Ringsaker, A/L Studiesentralen for sjøfolk, Skandinavisk Transportfederasjon, og samtlige fagforbund med underregnskaper og næringsvirksomheter.

Kontoret har i tillegg hatt en del spesialoppdrag, bl.a. kontroll i flere av forbundenes utenbys avdelinger.

Kontoret har også stilt forelesere til disposisjon i forbindelse med kurser i revisjon og regnskapsføring som en del forbund har arrangert for sine avdelinger.

Arne G. Strangel har vært medlem av Ankenemnda for verdsettelse av aksjer (Riksskattestyret) og varamann i Etter syns komitéen for Norges Banks hovedsete. Sammen med revisjonssjef Knut Braathen i NKL er han hovedrevisor i Liv- og Skadeforsikringsselskapene Samvirke samt Samvirke Kredittforsikring A/S.

Han er også revisor i Lavlønnsfondet og medlem av revisjonsutvalget i Tiden Norsk Forlag A/S.

LOs tekniske kontor

Kontoret har også i 1981 vært besatt med en avdelingsleder, to konsulenter og en kontorfunksjonær. Det har i årets løp vært utført konsulentarbeid for forbundene ved opprettelse av særavtaler og tvistebehandling i forbindelse med fastlønnssystemer, bonusordninger, akkordsystemer og dataavtaler.

I samarbeid med AOF har det blitt holdt en rekke kurs i forbindelse med opplæring av datatillitsmenn. Kontoret har stilt forelesere og kursledere til disposisjon. Håndboken «Tillitsvalgte og datarbeid», som er utarbeidet ved kontoret i 1981, er nå i et opplag av 15 000.

Flere forbund har opprettet datautvalg, og kontoret har bistått med å tilrettelegge arbeidet i disse utvalgene.

Det har vært holdt en erfaringskonferanse for 30 datatillitsvalgte for å vurdere effekten av datakursene og for å få synspunkter på hva som skal være med i et videre tilbud.

Brosjyren «Bedriftsutvalgene» har også i 1981 blitt utarbeidet ved kontoret og sendt forbund, bedrifter og institusjoner hver måned. Brosjyren har bl.a. behandlet emner som forskning, bedriftsdemokrati, samarbeid, industrispørsmål og produktivitetsspørsmål. Kontorets medarbeidere representerer LO i en rekke utvalg, komiteer, styrer og råd og bidrar ved utredningsarbeide.

LOs økonomiske kontor

I 1981 har det ved kontoret vært ansatt seks økonomer og en sekretær med arbeidsoppgaver i tilknytning til lavlønnsfondet. Ulf Sand og Per Brannsten har hatt permisjon for å delta i regjeringsarbeid. Begge kom tilbake til kontoret 15/10-1981. Fram til denne dato var Øistein Gulbrandsen leder for kontoret, deretter overtok Ulf Sand.

Økonomisk kontor utfører en rekke faste oppgaver. Hver måned blir det utarbeidet oversikter over medlemstallet i Landsorganisasjonen og tilsluttede forbund, detaljoppgaver over endringer i konsumprisindeksen og arbeidsmarkedsstatistikk.

Kontoret gir ut publikasjonen «Økonomisk Informasjon» i et opplag på 4000 med lønnsstatistikk, arbeidsmarkedsstatistikk og annet aktuelt statistisk og økonomisk stoff. Publikasjonen sendes forbund, distriktskontorer og enkeltpersoner.

En kvartalsvis oversikt over produksjonsindeksen for bergverksdrift, industri og kraftforsyning blir også sendt forbund og distriktskontorer.

Kontoret har utarbeidet tabeller over medlemsmassens sammensetning og fordeling, og oversikter over tariffsaker og konflikter behandlet og godkjent av Sekretariatet. Det utarbeider også statistisk-økonomisk oversikt.

Kontoret har utformet utkast til uttalelser fra LO i en rekke saker. Videre har en arbeidet med utredninger og beregninger som grunnlag for LOs standpunkter i en rekke spørsmål, først og fremst av økonomisk-politisk karakter. Kontoret har også foretatt beregninger og andre utredninger etter henvendelser fra forbundene og andre institusjoner.

Kontorets medarbeidere har også representert LO ved ulike

møter knyttet til internasjonalt samarbeid, i første rekke NFS, Euro-LO, TUAC og EFTA.

En har også i betydelig utstrekning representert LO i utvalg og råd av ulike slag, noe som er nærmere beskrevet i de etterfølgende avsnitt.

Økonomene har ellers skrevet artikler og holdt foredrag om aktuelle økonomiske spørsmål, prispolitiske spørsmål m. v.

Øistein Gulbrandsen har vært medlem av Det tekniske Beregningsutvalg. Han er medlem av styret i Eksportrådet, Skattekommisjonen og Bygdeutvalget, medlem av Rådet for Garantiinstituttet for eksportkreditt, Rådet i Industriøkonomisk Institutt, Rådgivende komité for energiforskning og Rådgivende utvalg for energi- og industrisamarbeid.

Stein Reegård har vært medlem i Dagpengeutvalget, Kontaktutvalget for arbeidsmarkedsforskning, Prisrådet, Rådgivende utvalg for arbeidsmarkedstatistikk, Levekårsnemnda for kunstnere, Omsetningssystemet for grønnsaker m. v., Arbeidsgruppe for fraværregistrering, og har møtt som rådgiver i Det tekniske Beregningsutvalg.

Rune Gerhardsen har vært medlem av Internasjonaliseringsutvalget, Treforedlingsindustriutvalget, Arbeidsgruppe om Egenkapitalens betydning, Rådgivende utvalg for NPI, NPI-prosjekt om Tjenesteytende næringer, Betalingsprosentutvalget, Prosjektutvalget for energi og samfunn, Rådet for Senteret for Petroleumsøkonomiske studier, formann i styringsgruppe for forskningsprogram «Arbeid i 80-åra», RFSP, styringsgruppen og maktgruppen i Produktivitetskampanjen og varamann til Rådet for energi- og industrisamarbeid.

Arnulf Leirpoll har vært medlem i Rådet for Distriktenes Utbyggingsfond, Prosjektutvalg for «Etablering, vekst og nedlegging av industribedrifter og foretak i Norge», Budsjett-nemnda for jordbruket, Rådgivende utvalg for lønnsstatistikk og Rådgivende utvalg for konsumprisindeksen.

Per Brannsten har vært medlem i Distriktenes Utbyggingsfond's råd og Arbeidsdirektoratets styre.

LOs faste utvalg

Som det går fram av tidligere beretninger, har LO flere faste utvalg som er oppnevnt av Sekretariatet. I 1980 kom det til et par slike utvalg, og LO har således disse faste utvalgene:

Utvalg for familiepolitikk — likestilling — likeverd, Sekretariatets rådgivende finanskomité, fremmedarbeiderutvalget, industri- og energiutvalget, kulturutvalget, styringskomité for miljøspørsmål, forskningsutvalg, organisasjonskomiteen, skiftarbeiderutvalget, koordinerende utvalg for skole- og utdanningsspørsmål, sosialpolitisk utvalg og ungdomsutvalg.

SEKRETARIATETS RÅDGIVENDE FINANSKOMITÉ

har i i 1981 bestått av: Svein-Erik Oxholm, LO, formann, Leif Haraldseth, LO, Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, John Stene, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Olav Habbestad, Norsk Jernbaneforbund, Storm Lundberg, Handel og Kontor i Norge og Gunnar Torp, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, (død 19. desember 1981).

Varamedlemmer: Randi Moe, Norsk Kommuneforbund, Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag.

Komiteen er opprettet med det formål å komme fram til en felles holdning i større finansielle spørsmål av betydning for LO og forbundene.

I 1981 har komiteen behandlet blant annet følgende saker:
Endring av rentesatsene på lån gitt av LO og forbundene.
Endring av kontingenten til LO.

Forbundenes kontingent til Norsk Folkehjelp.

Refinansiering i Folkeferie A/S.

Egenkapital Landsbanken A/S.

Garantisvar for Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse.

Driftstilskudd til Norges Leieboerforbund.

Satser for fellesgaver ved forbundenes 50 og 75 års-jubileer.

AUF's økonomi.

Økonomisk hjelp ved etablering av forbund, Skolenes Landsforbund.

Sluttegning av ansvarlig lånekapital i Landsbanken A/S.

Folkets Fredspris til Alva Myrdal.

Tilskudd til Sulitjelma Hotell- og Kurscenter A/S.

Tilskudd til Stortwartz Leirskole på Røros.

LOs UTVALG FOR FAMILIEPOLITIKK OG LIKESTILLING besto i 1981 av: Liv Buck/Harriet Andreassen, formann (Liv Buck var formann av utvalget i den tiden Harriet Andreassen var medlem av regjeringen), Evy Buverud Pedersen, sekretær. Øvrige medlemmer, Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge, Arvid Nordli, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Per Karlsen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Else Ørbæk, Norsk Teletjeneste Forbund, Else Moe, Norsk Kommuneforbund. Dessuten har Richard Trælnes, LOs informasjonsavdeling, tiltrådt utvalgets møter.

Utvalget har hatt 7 møter i 1981 og behandlet 126 saker. 2 offentlige utredninger har vært til høring hos utvalgene i fylkene. Dette gjelder NOU 1980:52 Valg av arbeidstid. Følgende fylkesutvalg avga uttalelse: Nordland, Vest-Agder, Aust-Agder, Oppland, og Sogn og Fjordane. NOU 1981:21 Hytter og fritidshus. Følgende fylkesutvalg avga uttalelse: Telemark, Aust-Agder, Vestfold, Troms, Oppland og Sogn og Fjordane. LOs uttalelser i disse sakene er referert annet sted i beretningen.

Begynnelsen av året 1981 gikk med til forberedelse av Kongressen i mai. Utvalget gjennomgikk de forslag som var innkommet til Kongressen, dessuten forslag til endringer i Vedtektene, i Hovedavtalen og forslag til nytt Handlingsprogram for Perioden 1981/85.

Med bakgrunn i vedtaket fra Kongressen om å reise krav om rammeavtale om likestilling i forbindelse med hovedavtaleforhandlingene, utarbeidet utvalget forslag til slik avtale. Det ble dessuten utarbeidet forslag til deltidsavtale. Krav om rammeavtale om likestilling ble reist under hovedavtaleforhandlingene og en oppnådde å komme fram til enighet. Men hovedavtaleforhandlingene var ikke avsluttet og endelig protokoll ikke undertegnet ved årets utløp. Det framlagte forslag til deltidsavtale ble vedtatt foreløpig stilt i bero, og at spørsmålet reises i forbindelse med tarifforhandlingene. Kongressens vedtak om kjønnsnøytralt språk i lov og avtaleverk er fulgt opp ved at Vedtektene er gjennomgått og endret i språkformen. En første gjennomgang av teksten i Hovedavtalen er foretatt.

I forbindelse med AOFs 50-års jubileum har utvalget deltatt i forberedelsene til og utformingen av jubileumsutstillingen «Utmed havet – kystkvinnens liv og virke 1920–1940». Utstillingen er plassert på skoleskipet «Sørlandet» og startet seilingsruten i midten av desember.

Videre har utvalget engasjert seg i forarbeidende til, og senere i oppfølgingen av ILO-konvensjon nr. 156 og rekommandasjon nr. 165, «Like muligheter og lik behandling for kvinner og menn i arbeidslivet. Arbeidstakere med familieforpliktelser.» Konvensjonen og rekommandasjonen ble vedtatt på ILO's arbeidskonferanse 1981.

Også i 1981 ble det bevilget midler til kurs for fagorganiserte med ektefeller og barn. På samtlige kurs har Framfylkingen deltatt i programmet med orientering om sin virksomhet og har dessuten aktivisert både barn og voksne.

En rekke andre kurs, konferanser og møter har vært holdt i regi av utvalgene i fylkene. Et eller flere arrangementer har vært holdt i følgende fylker: Finnmark, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland, Telemark, Vestfold, Buskerud, Hedmark, Oppland, Østfold og Aust-Agder. Som følge av at utvalgenes funksjonsperiode følger kongressperioden, er det foretatt re/nyoppnevning av utvalgene i samtlige fylker og av utvalget sentralt. Utvalgene i fylkene startet sin funksjonsperiode umiddelbart etter at oppnevningene fant sted. Det sentrale utvalget startet sin funksjonsperiode fra 1. januar 1982.

LO's FORSKNINGSUTVALG

LO's Forskningsutvalg fungerte fram til Kongressen i mai måned 1981.

Det har vært holdt ett møte i utvalget. I tillegg har utvalgets medlemmer og fagbevegelsens representanter i Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd, ialt ca. 40 personer, vært invitert til besøk i NTNF, hvor adm. direktør Gudmund Harlem redegjorde for Rådets arbeidsoppgaver.

I LO's egen regi har to forskningsprosjekter blitt gjennomført. Det ene har omhandlet samarbeid skole/arbeidsliv og det andre har vært spørsmålet om Arbeidsmiljølovens § 12 brukes effektivt.

INDUSTRI- OG ENERGIUTVALGET

Industri- og energiutvalget hadde ikke noen møter i perioden fra årsskiftet og fram til Kongressen.

I september nedsatte Sekretariatet et nytt utvalg:

Utvalget for industri, olje og energi.

Dette utvalget er kommet i arbeid fra årsskiftet 1981/82.

INNVANDRERUTVALGET

Det er gjort vedtak om å forandre navnet på utvalget fra

Fremmedarbeiderutvalget til Innvandrerrutvalget. Følgende er valgt til representanter i utvalget for kongressperioden 1981—1985:

Wilhelm Thoresen, LO (formann), Knut Westgård, Norsk Arbeidsmandsforbund, Odd Isaksen og Eduardo Ledzma, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Per Klausen og Arshad Zia fra Handel og Kontor i Norge, Erling Evli og José Carlos Santos fra Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Kolbjørn Aune og Janos Kocsor fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Roar Wilhelmsen og Patpatia Rajwant fra Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Ruth Kolstad og Nizamettin Payasyolu fra Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, Jon Bakken fra Norsk Olje- og Petrokjemiforbund, Sverre Andresen og Raminder Sing fra Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Morten Mjelva og Gladys Sanchez fra Norsk Sosionomforbund, Marit Nybakk Aarset fra Norsk Tjenestemannslag og William Mulholland fra Norsk Musikerforbund. Sekretær i utvalget har vært Kai Ekanger, juridisk avdeling.

Innvandrerrutvalget har under året nedsatt to arbeidsgrupper — en for skolering av tillitsvalgte og en for informasjonsvirksomhet overfor innvandrere. Skoleringsgruppa, i samarbeid med Arbeidernes Opplysningsforbund, har under høsten arbeidet med et opplegg til et kurs som spesielt er beregnet for innvandrere som er tillitsvalgte. Informasjonsgruppa arbeider med å få oversatt de brosjyrer som LO nå utgir på engelsk, tysk, italiensk og fransk også på andre språk, eksempelvis urdu. Gruppa arbeider også med å gi ut brosjyrer som retter seg direkte til innvandrere der en skal informere om hva som er fagbevegelsens oppgave, og hvilke rettigheter og plikter de fagorganiserte har. Grunnen til dette er at mange innvandrere har liten eller ingen erfaring fra fagforeningsarbeid.

Utover skolering og informasjon har utvalget i samarbeid med AOF skissert opp direkte nærmiljøtiltak der innvandrerne selv vil være en viktig ressurs i organisasjonens arbeid. De lokale AOF-foreningene vil da stå som koordinator av tiltak som språkopplæring, utstillinger, kulturkvelder, seminarer, bibliotekjeneste, nasjonal og internasjonal dans og musikk, ernæring og kosthold osv.

Innvandrerrutvalget har i samarbeid med Norsk Folkehjelp startet et prøveprosjekt i Drammen og Hønefoss. Prøveprosjektet vil komme til konkret utforming i 1982.

LOs KULTURUTVALG

Liv Buck, LO, leder, Odd Harald Røst, LO, Sigurd Lønseth,

Musikerforbundet, Bjørn Sørensen, Bygning (nå Kommuneforbundet), Haagen Ringnes, Tjenestemannslaget, Marte Kjær-Andersen, Kommuneforbundet, Jens Petter Jensen, Papir, Georg Lieungh, AOF, Gunnar Andersen, Folkets Hus Landsforbund, Trygve Johansen, Tiden Norsk Forlag, Arne Kokkvold, Arbeiderbev. Arkiv og Bibliotek, Odd Rune Wivegh, Teatersentralen i Oslo, Brit Fuglevåg, DNAs Kulturutvalg, Svein Bjørn Aasnes, AUF, og Haakon Pettersen, Framfylkingen.

Arbeidernes Opplysningsforbund er Kulturutvalgets sekretariat. Gunnar Gregersen har vært LOs Kulturutvalgs sekretær i 1981. Utvalget hatt 7 møter.

Økonomi

Utvalgets økonomiske ramme for 1982 var kr. 350 000,—. I tillegg kom et beløp på kr. 75 720,— fra året før.

Av større tiltak som utvalget støttet i 1981 kan nevnes:

Utstilling «Bak maskinene — under fanene»

oppsetting på Folkemuseet	kr. 20 000,—
Teglverkspillet i Fredrikstad	kr. 25 000,—
«Fra Svartevatn til kultur i lokalmiljøet»	kr. 15 000,—
«Jernarbeider 1981»	kr. 100 000,—
Teatersentralen i Oslo	kr. 10 000,—
Markering av 50 år siden «Menstadslaget»	kr. 7 500,—
Kortfilm «Arbeidets rett» Røros	kr. 6 000,—
Innsamlingsarbeid «Arbeiderbevegelsens historie i Finnmark»	kr. 2 000,—
Forprosjekt Industriarbeidermuseum, Rjukan	kr. 20 000,—
Barnas Temafilm/Framfylkingen	kr. 30 000,—
Kulturkonferanse for Folkets Hus Landsforbund	kr. 10 000,—
Politisk Forum, Kulturdugnad	kr. 5 000,—

Konferanser — møter

LOs kulturkonferanse ble avviklet i Harstad 28.—30. august med 43 deltakere.

Konferansen behandlet LOs handlingsprogram for 1981—85 etter innledning av Liv Buck. Videre sto temaene «Arbeiderkultur i Troms» og «Voksenopplæring som kulturfaktor» etter innledning av Werner Lockertsen og Gunnar Gregersen på programmet.

Den 9. juni ble det avviklet fellesmøte med Arbeiderpartiets Kulturutvalg hvor en drøftet kulturpolitikken for 1980-åra, etter innledning av statssekretær Halvdan Skard.

Kulturutvalget var vertskap i tiden 11.—14. oktober for en gruppe fra svensk LO som studerte vern av arbeiderminner i

Norge. Gruppen besøkte bl.a. Olavsgruva på Røros og Klevfoss Papir-Cellulosefabrikk på Løten.

Saker som er behandlet

Utvalget har behandlet en rekke større saker i 1981 hvor vi fortløpende nevner:

- Testing av fjernsynsprogrammer
- Ny kinolov
- Ny kulturmelding
- Teatersentralens drift
- Kulturavtalene med utlandet
- Langtidsplan for Televerket

Utvalget var aktivt med i utformingen av LOs Handlingsprogram for 1981—1985.

I forbindelse med selve Kongressen hadde et utvalg nedsatt av kulturutvalget ansvaret for de ulike kulturelle innslag ved åpningen av Kongressen.

Representasjon

LOs Kulturutvalg er representert i DNAs kulturutvalg v/Liv Buck. I tiden 27.—28. mai ble det holdt et fellesmøte for representantene i LOs og DNAs Kulturutvalg på Sørmarka.

I det offentlige utvalg, Utvalget for Statens stipend- og garantiinntekter, er Liv Buck representert.

I Rådet for Kultursamarbeid med utlandet er Liv Buck representant med Odd Harald Røst som vararepresentant. I det offentlige utvalg som utreder landets kulturelle kontakter med utlandet, møter Odd Harald Røst.

I Statens Museumsråd, hvis oppgave er å gi råd om museumsvirksomheter i vid betydning, er vi representert med Alf Frotjold fra AOF. Han er også utvalgets formann. Videre er Inger Holgersen, Bergen, og Anton Vaksaker, Rjukan, med i utvalget.

I Statens Kultur-minneråd, som skal arbeide for å fremme kulturminnevernet, er vi representert med Gunnar Gregersen, AOF og Ann Jorid Thingvold, Tromsø.

I Komitéen for utsmykking av LO-skolen, Sørmarka, er Liv Buck representant.

LOs KOORDINERINGSUTVALG FOR SKOLE- OG UTDANNINGSSPØRSMÅL

Utvalget har hatt følgende sammensetning:

Ragnar Røberg Larsen (LO) formann, Knut Aagesen (Arbeiderbevegelsens folkehøgskole Ringsaker), Arne Aasvistad

(Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer), Odd Andreassen (Norsk Kommuneforbund), Erik Bratvold (Norsk Sjømannsforbund), Birger Breivik (Landsorganisasjonens skole Sørmarka), Bjørn Engebretsen (Handel og Kontor i Norge), Oddvar Gøthesen (LO), Magnor Johansen (Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund), Jan Olav Lajord (LO), Ole Øystein Larsen (AOF), Ronald Rooth (Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund), Sverre Worum (Norsk Tjenestemannslag/Skolens Landsforbund) og Kay Olav Winther (LO) sekretær.

Utvalget har hatt 3 møter.

Koordineringsutvalget for skole spørsmål fungerte fram til Kongressen 1981.

LOs sekretariat vedtok i møte 5. oktober 1981 at det nyopplevnte utvalget for arbeidslivsutvikling skal være LOs rådgivende organ i spørsmål knyttet til bl.a. utdanning.

Skole spørsmål

Skolesekretærstillingen var ubesatt fra årsskiftet til 31. mars 1981 da Kay Olav Winther tiltrådte.

Representasjon

Landsorganisasjonen er representert i følgende styrer og råd:

Knut Aagesen:	Rådet for videregående opplæring.
Sidsel Bauck:	Rådet for fagopplæring i arbeidslivet.
Nils H. Johannessen:	Rådet for fagopplæring i arbeidslivet (formann).
Magnor Johansen:	Rådet for fagopplæring i arbeidslivet.
Ragnar Røberg Larsen:	Samarbeidsutvalget for Norges Tekniske Høgskole. Kirke- og undervisningsdepartementets rådgivende utvalg for bedriftsintern skoling.
Mona Persvold:	Komiteen for studie- og utdannings spørsmål ved Oslo Universitet.
Even Rusten:	Rådet for fagopplæring i arbeidslivet.
Kay Olav Winther:	Forsøksrådet for skoleverket. Forsøksrådets styringsgruppe for forsøk med arbeidslivskunnskap i lærerutdanningen.

Styret for industriseminarer ved Oslo Universitet.

Stiftelsen næringslivets forskningsfond for utdanningsformål.

Samarbeidskomite/kontaktutvalg med Norsk Lærerslag.

Eierstyret og det pedagogiske styret for Arbeiderbevegelsens folkehøgskole Ringsaker (observatørstatus).

SKOLE — ARBEIDSLIV

Organisering

Det er arbeidet med å klarlegge kontaktformene for samarbeidet mellom fylkesskolekontaktene, de lokale skolekontaktene og LOs skolesekretær, og med å plassere fylkesskolekontaktene i fagbevegelsens organisasjonsapparat.

Informasjon og skolering

Det er avsatt kr. 200 000,— til skoleringsvirksomhet og til utvikling av materiell om samarbeidsformer med skoleverket.

I samarbeid med enkelte faglige samorganisasjoner er det holdt kurs for tillitsvalgte m.fl. om skolekontaktvirksomheten.

Skolesekretæren har deltatt i styremøter i flere samorganisasjoner og drøftet mulighetene for et nærmere samarbeid mellom samorganisasjonene og skoleverket.

Materiell

Samarbeidet mellom arbeidslivet, fagbevegelsen og skolen må i større utstrekning enn hittil ta utgangspunkt i lokale forhold. I samsvar med dette har en forsøkt å stimulere til lokal utvikling av materiell. Skolesekretæren bistår med råd og praktisk hjelp. Fylkesskolekontakten i Nordland har sammen med LOs distriktssekretærer og Nordland Lærerslag utarbeidet et undervisningsopplegg for 8. og 9. klasse og et elevhefte kalt «Å være tillitsvalgt», for 7. klasse.

«Skolekatalogen» er revidert og vil våren 1982 bli sendt til alle landets skoler.

Et ukekurs på Sørmarka har vært viet drøfting og utvikling av lærermidler og informasjonsmateriell om fagbevegelse og arbeidsliv. I kurset deltok i tillegg til faglig tillitsvalgte, også representanter fra fagrådene under Kirke- og undervisnings-

departementet, Forsøksrådet for skoleverket, Norsk Lærerlag og Skolenes Landsforbund, Folkets Brevskole, Tiden Norsk Forlag m.fl.

Lærebøkene i samfunnskunnskap

Rapporten fra seminaret som undersøkte hvordan lærebøkene i samfunnskunnskap omtaler fagbevegelsen, er trykt og sendt til skolemyndigheter, skoler, forlag, lærernes og lærebokforfatterens organisasjoner m.fl.

Rapporten har fått fyldig omtale i flere av fagbladene og i deler av dagspressen.

De pedagogiske høyskolene

Ved lærerhøgskolene i Trondheim, Bergen og Stavanger finnes det ½-årige videreutdanningsenheter i arbeidslivskunnskap. Ved Eik lærerskole inngår arbeidslivskunnskap som del av videreutdanningsenhet i samfunnsfag. Fagorganiserte deltar som studenter ved flere av skolene. Fagbevegelsen er dess uten representert i styringsgruppene for disse studietilbudene.

Sammen med Norsk Arbeidsgiverforening har Landsorganisasjonen holdt en konferanse om «Arbeidslivskunnskap i lærerutdanningen», hvor bl.a. representanter for høyere utdanningsinstitusjoner, sentrale skolemyndigheter, fagrådene, fagbevegelsen m.fl. deltok.

Som en oppfølging av konferansen er det innledet samarbeid med Lærerutdanningsrådet og Forsøksrådet for skoleverket om videreutvikling av emnet arbeidslivskunnskap innenfor lærerutdanningen. Via Forsøksrådet er det tatt initiativ til forsøk med arbeidslivskunnskap som del av allmennlærerutdanningen. Skolesekretæren er med i Forsøksrådets sentrale styringsgruppe for tiltaket. Fagbevegelsen er også representert i de lokale styringsgruppene ved lærerhøgskolene.

LOs skoleforskningsprosjekt

Prosjektet som har pågått i to år, tar sikte på å kartlegge hvordan fagbevegelsens grunnorganisasjoner vurderer samarbeidet mellom arbeidslivet, fagbevegelsen og skolen, og hvilke interesser og muligheter fagbevegelsen har i dette samarbeidet. Samorganisasjonsstyrene og et utvalg klubber og fagforeninger i prosjektregionene Harstad, Trondheim, Bergen, Mandal og Halden er intervjuet.

En forskningsmedarbeider er engasjert til å analysere intervjumaterialet og til å skrive rapport, og en lærer har som

oppgave å utrede de følger undersøkelsen bør få for undervisningsmaterieell og arbeidsformer.

I tre av prosjektregionene er det arrangert seminarer med deltakere fra den lokale fagbevegelsen og skoleverket. Det er dessuten holdt en felles orienteringskonferanse for intervjuerne og distriktsekretærene i de fem regionene, og et informasjonsmøte med samorganisasjonsstyret, intervjueren, samorganisasjonens skoleutvalg, LOs distriktsekretær og AOF-instruktøren i de respektive fylker.

Prosjektet har vært drevet med økonomisk støtte fra Kirke- og undervisningsdepartementet ved siden av at Landsorganisasjonen selv har gjort en betydelig innsats når det gjelder framdriften.

Ferdig rapport vil foreligge våren 1982.

ORGANISASJONSKOMITEEN

Som en videreføring av Organisasjonskomiteens arbeid i 1980 vedrørende behandling av forslag til Retningslinjer for LO-utvalg på den enkelte arbeidsplass/bedrift, og Retningslinjer for behandling av organisasjonstvister mellom forbundene, ble dette en hovedsak i 1981.

Organisasjonskomiteens innstilling til LO-kongressen ble behandlet på tre møter før innstillingen var ferdigbehandlet av komiteen.

En del organisasjonstvister fant også sin løsning.

Videre er det oppnådd minnelige løsninger i en rekke saker ved direkte kontakt mellom tvistende forbund og Organisasjonskomiteens sekretariat. Organisasjonskomiteen, som var valgt i forrige kongressperiode, hadde i 1981 følgende medlemmer:

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund,
Anders Brevik, Bekledningsarbeiderforbundet,
Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund,
Kåre Haga, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund,
Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske
Funksjonærer,
Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge,
Henry Hoff, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund,
Olav Støylen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund,
Torger Oxholm, Norsk Kommuneforbund,
Rolf Frøysland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,

Arne Marthinsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund,
Svein Morgenlien, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund,
Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet,
Odd Lilleskare, Norsk Transportarbeiderforbund,
Olaf Axelsen, Norsk Treindustriarbeiderforbund,
Bjørn Kolby, LO,
Ole Knapp, LO, — formann, og
Arne Furubråten, LO, sekretær.

SOSIALPOLITISK UTVALG

Utvalget har i 1981 hatt denne sammensetningen:

Liv Buck, LO, formann, Evy Buverud Pedersen, LO, Jakob Eitrem, Jern og Metall, Gerd Reinsvollsvveen, Norsk Sosionomforbund, Øistein Tverraaen, Norsk Tjenestemannslag, Kjell Samuelsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Unni Ravn Frogner, Norsk Tjenestemannslag, Astrid Murberg Martinsen, Stortingets sosialkomité, Inge Stålesen, personlig sekretær for sosialministeren, Gunnar Torp, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbundet, Frank Brunsell, Norsk Kommuneforbund, Laila Nikolaisen, Norsk Folkehjelp, og Bjørn Kolby, LO, sekretær.

Finn Grønseth, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, har møtt på enkelte av utvalgets møter som representant for Den norske Komité for Funksjonshemmedes År.

Etter Kongressen ble det oppnevnt et nytt sosialpolitisk utvalg for kongressperioden 1981—85. Utvalget fikk følgende sammensetning:

Liv Buck, LO, formann, Frank Brunsell, Norsk Kommuneforbund, Kari Pedersen, Norsk Tjenestemannslag, Gerd Reinsvollsvveen, Norsk Sosionomforbund, Sverre Andresen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Johnny Hagen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Florin Olsen, Norsk Jern-og Metallarbeiderforbund.

Det var fra Sekretariatets side forutsatt at utvalget selv oppnevnte ytterligere medlemmer. På sitt første møte 15. desember 1981 vedtok utvalget å be følgende organisasjoner oppnevne representanter til utvalget.

AOFs sosialpolitiske utvalg, Norsk Folkehjelp, Norsk Pensjonistforbund og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon. Dessuten ble Gunn Vigdis Olsen-Hagen fra Stortingets sosialkomité bedt om å delta i utvalget.

Det gamle utvalget hadde 6 møter i 1981. Av de viktigste sakene som har vært behandlet nevnes:

Samordning av det totale attføringsarbeidet. I brev av 9. mars 1981 tok LO opp spørsmålet om samordning av det totale attføringsarbeid med Kommunaldepartementet. Det ble foreslått nedsatt et utvalg med følgende mandat:

1. Utvalget skal samordne de utredninger og forskningsforslag som i dag foreligger innenfor attføringsarbeidet. Herunder de administrative bestemmelser innen trygde- og arbeidsmarkedsetatene.
2. Komme med forslag til lovendringer der dette er nødvendig.
3. Utvalget skal være hurtigarbeidende og utvalgets forslag bør avleveres innen 1. januar 1982.

NOU 1980: 54 — Deltidspensjon og førtidspensjon fra Folkestrygden.

I sin uttalelse sa LO seg enig i de fleste forslag angående deltidspensjon, men ba om at adgangen måtte avgrenses til aldersområdet 62 til 67 år, og ikke 64—67 år som utvalget foreslo. Det samme gjaldt forslaget om avgrensning av ordningen med førtidspensjon.

Fra LOs side ble det heller ikke gitt tilslutning til at det ved førtidspensjon kunne gjøres varige fradrag i pensjonen etter fylte 67 år. Som alternativ ville LO heller foreslå at det ble gjort fradrag i de tider som pensjonisten tok ut førtidspensjon.

LOs UNGDOMSUTVALG

var ved utgangen av året sammensatt slik:

Formann, Ole Knapp, LO, Solveig Torsvik, AUF, Jan Olav Håven, AUF, Lisbeth Halvorsen, Norsk Kommuneforbund, Harry Jørgensen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Magne Thorvaldsen, Statstjenestemannskartellet, Borgar Aasterud, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Grethe Fossli, Handel og Kontor i Norge, Liv Undheim, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Brith Bakken, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Jan Aaboen og Rolf Kr. Larsen, Arbeidernes Opplysningsforbund, Truls Gerhardsen, Framfylkingen, Asbjørn Kristoffersen, Det norske Arbeiderparti. Sekretærer, Ingunn Olsen og Jan Lajord, LO.

Følgende andre har vært medlemmer i 1981: Martin Kolberg, AUF, Haakon Pettersen, Framfylkingen, Karl Per Ol-

sen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Einar S. Birke-land, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Berit Korsedal, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Sture Arntzen, Handel og Kontor i Norge.

Med bakgrunn i at LOs ungdomsutvalgs funksjonstid er en kongressperiode, ble det oppnevnt nytt ungdomsutvalg i LOs sekretariat 19. oktober.

I 1981 har utvalget hatt to møter. LOs ungdomsutvalgs virksomhet i 1981 har vært mer omfattende enn tidligere år. I alle fylkesutvalg har aktiviteten vist en jevn stigning i 1981 på ungdomssektoren. Ungdomsutvalgets arbeid har vært mangear- tet.

Som tidligere år, har kursvirksomheten vært drevet i form av helge- og ukekurs. Det har dessuten vært holdt en rekke dag- og kveldskonferanser i fylkesutvalgenes regi, og en landskonferanse med LOs ungdomsutvalg i fylkene der hovedtema var «Kongressens vedtak, målsetting og konsekvenser». LOs ungdomsutvalg har i perioden vært med på drøftinger i Kommunal- og arbeidsdepartementet om ungdomsgarantien og lov om fagopplæring. Ungdomsutvalget har deltatt på studiereise til Jämtlands län, Östersund, for å utveksle erfaringer om det faglige ungdomsarbeidet i de to landene.

LOs ungdomsutvalg har i perioden prioritert å følge opp fjor- årets landskonferanse hvor de framtidige arbeidsoppgavene for fylkesutvalgene var hovedtema.

LOs ungdomsutvalg har stått som arrangør for den norske delegasjonen til FFIs 2. verdensleir for faglig ungdom i Sevilla, Spania, hvor 56 unge fagorganiserte deltok.

Studie- og opplysningsarbeidet

LOs ungdomsutvalg har i 1981 holdt 5 ukekurs «Ungdom – nå- tid og framtid» med til sammen 114 deltakere.

LOs ungdomsutvalg i fylkene har holdt en rekke dagskonfe- ranser og sammen med lokale faglige samorganisasjoner gjennomført ungdomstreff på forskjellige steder i fylkene. Sentrale temaer har vært arbeidsledighet blant ungdom, rus- middelproblemene, lov om fagopplæring/flere lærlingeplas- ser.

I tiden 9. – 11. juni arrangerte LOs ungdomsutvalg en lands- konferanse på LO-skolen Sørmarka. Representanter for ne- sten alle fylkesutvalgene og faglig utvalg i AUF deltok, til sammen 54 deltakere. Konferansens tema var Kongressens vedtak, målsetting og konsekvenser. Dette var en

faglig/politisk konferanse der alle deltakerne ble trukket aktivt med, bl.a gjennom gruppearbeid som skulle legges til grunn for videre debatt.

Materiell og brosjyrer

LOs ungdomsutvalg sentralt har i 1981 utarbeidet materiell på en rekke områder.

Samarbeidet med AUF og Framfylkingen

Kontakten med AUF og Framfylkingen har vært god. Gjennom LOs ungdomsutvalg i fylkene har samarbeidet utviklet seg positivt også på distriktsplanet. LOs ungdomssekretærer er medlemmer i styret for Framfylkingens venner, faglig utvalg i AUF og internasjonalt utvalg.

Statens ungdomsråd — STUI

LOs ungdomsutvalg har deltatt på STUIs ungdomspolitiske konferanse i Sandefjord v/ Ingunn Olsen i tiden 11.—12. mai. Denne ungdomspolitiske konferansen var ment som en erstatning for de tradisjonelle ungdomskonferanser etter omorganiseringen av Statens ungdomsråd i fjor.

Jan Lajord deltok som LOs ungdomsutvalgs representant ved kurs for ansatte og sentralt tillitsvalgte i organisasjonene arrangert av STUI på Hadeland turisthotell, Gran, i tiden 30. november til 2. desember. LOs ungdomsutvalg har deltatt v/ Jan Lajord i en uformell arbeidsgruppe som skal forberede arbeidet til det rådgivende innstillingsutvalget for ungdomsmidlene.

Folk og Forsvar

På konferansen «Ungdom og forsvaret» har vi vært representert på følgende steder:

Tromsø 27.—28. januar — 6 representanter.
Skien 10.—11. februar — 5 representanter.

LOs Oljekartell

Disse forbundene er med i Oljekartellet:

- Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund
(tidligere Norsk Olje- og Petrokjemiforbund)
- Norsk Arbeidsmandsforbund

- Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer
- Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
- Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
- Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

I tillegg er Norsk Sjømannsforbund assosiert medlem. Oljesekretær i perioden har vært Jan B. M. Strømme.

Oljekartellets styre har vært:

Ole Knapp — formann, Børre Pettersen, Bjørn Kolby, Jan B. M. Strømme — sekretær, alle LO, Lars A. Myhre, NOPEF. Magne Brekstad, NBIF. Harald Øveraas, NAF. Magnus Midtbø, NFATF. Kåre Haga, NEKF. Svein Muffetangen, NJMF.

Edmund Gjennestad er oppnevnt som fast representant fra Norsk Sjømannsforbund og forbundet har i praksis deltatt som fullverdig medlem av Oljekartellet.

Det har vært holdt 8 ordinære styremøter og en oljekartellkonferanse med forbundenes ledelse og styrerepresentantene. I tillegg har det vært møter med den politiske ledelsen og forskjellige departementer og direktorater, i tillegg til at man har representert Oljekartellet på seminarer og konferanser samt forelesninger og informasjonsvirksomhet i forskjellige sammenheng.

Ved avslutningen av forrige beretningsperiode hadde man avklart en rekke spørsmål om arbeidsform for Oljekartellets virkeområde slik at innværende periode kunne begynne med nye retningslinjer. Dette resulterte bl.a. i at man fikk klarlagt mulighetene for opprettelse av et oljekartellutvalg for Nord-Norge. Konstruksjonen av dette har fulgt samme mønster som Oljekartellet, idet de samme forbund er representert ved sine respektive representanter som angitt i styresammensetningen. Oljekartellutvalget i Nord-Norge er således underlagt Oljekartellet og skal være et koordinerende organ som skal dekke den nordlige landsdelen. Oljekartellutvalget ble konstituert den 26. mars 1981. Arbeidet i utvalget er underlagt en prøveperiode, hvorigjennom man tar sikte på å finne fram til arbeidsform og arbeidsområde ut fra de prioriteringsbehov som melder seg i den utviklingsfase som pågår når det gjelder en forskyvning av oljeaktiviteten nordover.

De primære oppgavene for Oljekartellet ligger fast i dets mandat og består i å styrke samarbeidet mellom kartellfor-

bundene, for derigjennom bedre å kunne ivareta medlemmers felles interesser og krav overfor arbeidsgivere og myndigheter.

Dette betinger fleksibilitet og behov for en kontinuerlig tilpasningsevne, idet oljevirkksomheten som sådan og organisasjonsforholdene i særdeleshet fortsatt er i en utviklingsfase. Det er derfor naturlig at arbeidet i Oljekartellet nødvendigvis samtidig med praktisk, daglig aktivitet har måttet føre til en diskusjon innad om en effektivisering av organisasjonsvirkosomheten.

Det ble derfor tidlig på året besluttet å sammenkalle til en oljekartellkonferanse med forbundsledelsen og styret. Denne konferansen fant sted 24. september og rettet søkelyset på en rekke problemstillinger man står overfor.

Utviklingen på organisasjonssiden innen offshoreaktivitetene fikk høsten 1981 en ny dreining som følge av ulovlige konflikter blant de ansatte hos operatørselskapene. Dette skjedde i sin helhet utenfor LO-forbundenes tariffområder, men som en konsekvens av at selskapene bøyd av for aksjonene, åpnet dette muligheter for oppfølging blant øvrige kategorier ansatte. I november ble det således startet en aksjon innen Norsk Sjømannsforbund som førte et stort antall medlemmer ut i en ulovlig konflikt, samtidig som de meldte seg ut av forbundet og dannet en egen forening. Delvis parallelt med dette ble det satt i gang aksjoner blant andre grupper for å danne nye foreningskonstellasjoner for forpleinings- og produksjonsboringsbedrifter. På slutten av året ble det da også dannet en forening for produksjonsborere med tilbud til de ansatte på Statfjordfeltet.

Ved utgangen av året var den totale situasjon uoversiktlig og vanskelig å trekke konklusjoner av på sikt.

Utviklingen ble imidlertid nøye fulgt fra Oljekartelllets side, og det ble holdt en rekke møter på høyt nivå i forbundene og LO for å drøfte situasjonen.

Det ble satt i gang et utredningsarbeid i siste uke av perioden, som så skal behandles av LOs Sekretariat på nyåret.

Tendensen til utvikling offshore ble også tatt opp på høyeste nivå i de berørte departementer og oljeselskaper, og forholdene er ved utgangen av året lagt til rette for en konkret oppfølging av de signaler man har gitt fra LO og Oljekartellet.

Oljekartellet har behandlet et par større saker der det er avgitt uttalelser til myndighetene. Det gjelder granskningsrap-

porten etter «Alexander Kielland»-ulykken og bruken av utleiefirmaer i oljesektoren. Disse uttalelsene er gjengitt under kapittel 2 – Arbeids- og næringslivet, side 123 og 135.

Folkets Hus Landsforbund

Styret i Folkets Hus Landsforbund har i beretningsperioden vært slik:

LO-oppnevnte:

Svein-Erik Oxholm, form.
Liv Buck
Rasmus Solend til 19.9.1981
Odd Isaksen fra 19.9.1981
John Stene

Vararepresentanter:

Ole Knapp
Leif Haraldseth
Walter Kolstad
Walter Kolstad
Sverre Kortvedt

Landsmøtevalgte:

Egil Nilsen, nestform.
Otto Olsen
Kåre W. Larsen

Vararepresentanter:

Rolf Bækkevold til 27.4.1981
Magne Mælumshagen fra 27.4.1981
Aage Wallén til 19.9.1981
Marthon Helgevold fra 19.9.1981
Arvid Lundquist fra 19.9.1981

Første vararepresentant, Magne Mælumshagen, har møtt fast på styremøtene, og Folkets Hus-sekretær Gunnar Andersen har hatt den daglige ledelse av Landsforbundets administrasjon og vært styrets sekretær.

Landsforbundets administrasjon har for øvrig bestått av kontorfullmektig Helene Halvorsen.

I samsvar med gjeldende vedtekter yter Landsforbundet konsulenttjeneste innen ulike fagfelt til sine medlemsorganisasjoner. I beretningsperioden har Landsforbundet samarbeidet med følgende konsulenter:

Byggeteknisk konsulent – arkitekt Ulf Colbiørnsen.

Juridisk konsulent – H.r.adv. Olaf Sunde og LOs juridiske kontor.

Landsforbundets virksomhet

I løpet av 1981 er det holdt i alt 7 styremøter, hvor tilsammen 128 saker har vært til behandling. I sammenligning med fjoråret er dette en økning på 39 saker, som betyr en vesentlig økning av saksmengden.

Som tidligere, spenner sakene over et vidt saksregister, og viser Landsforbundets allsidige virksomhet på en framifrå måte. Knapt halvparten av samtlige saker dreier seg om saksforhold som har med Folkets Hus Fond å gjøre, saker som for øvrig blir redegjort for i egen beretning.

Ved inngangen til beretningsperioden var medlemstallet i Folkets Hus Landsforbund 280. I løpet av perioden har dette tallet økt til 283. Det er første gang på flere år at medlemstallet i Landsforbundet viser økning.

Folkets Hus-sekretæren har i perioden fra 1. januar til 31. desember deltatt på i alt 97 møter og befaringer, som i forhold til fjoråret er en økning på 13 slike tjenesteoppdrag.

Av konkrete arbeidsoppgaver i beretningsperioden skal vi framheve og gi nærmere redegjørelse av følgende enkelte saker og arrangement:

1. Folkets Hus Landsforbund holdt sitt 11. ordinære landsmøte i Folkets Hus, Oslo, i dagene 19. og 20. september. Det møtte i alt 129 representanter og innbudte gjester. Dette er det høyeste antall deltakere på noe landsmøte hittil.

Blant gjester som hilste landsmøtet skal spesielt nevnes statsråd Einar Førde på vegne av Regjeringen, og Folkets Hus-sjef i Sverige, Bengt Göransson, på vegne av de utenlandske gjestene.

Foruten behandling av vanlige landsmøtesaker ble det avsatt tid til en bred debatt omkring emnet:

«Kulturbygg i en videre kulturpolitisk sammenheng». Innleder var ekspedisjonssjef Johs. Aanderaa fra Kirke- og undervisningsdepartementet, som tok utgangspunkt i NOU 1980:57 om kulturbygg og den nye kulturmeldingen.

Et enstemmig landsmøte vedtok følgende uttalelse:

- «1. Landsmøtet er av den oppfatning at det i prinsippet bør være slik at forsamlingshus skal eies og drives av ideelle organisasjoner, med aktiv støtte fra stat og kommune bl.a. ved
 - a) direkte driftstilskott,
 - b) dekning av underskudd og
 - c) dekning av eier- og brukergruppers leieutgifter av forsamlingslokaler.
2. Landsmøtet understreker at opprustning og rehabilitering av eksisterende forsamlingshus bør prioriteres med rimelige låneordninger fra stat og kommune.
3. Ethvert forsamlingshus som får offentlig støtte skal betraktes som åpne kulturallegg til bruk for alle organisasjoner som driver kulturell virksomhet.»

2. Samarbeidsavtalen mellom Folkets Hus Landsforbund og AOF, som ble inngått i 1973, har som hovedoppgave å utvikle faglige studiesentra i våre Folkets Hus/Samfunnshus.

Hittil er det opprettet i alt 65 slike sentra, hvorav 7 i løpet av beretningsperioden.

Til utstyr og inventar er det bevilget kr. 343 249,—, slik at samlet beløp er kommet opp i kr. 2 488 077,—.

De faglige studiesentra ligger spredt omkring i hele landet og betyr hver for seg mye for aktiviteten i den faglige og politiske arbeiderbevegelse på stedet.

3. Folkets Hus Landsforbund har i perioden mottatt melding om en rekke bevilgninger til våre medlemsorganisasjoner fra kommuner og fylker. Tilsammen dreier det seg om et beløp, stort kr. 2 489 000,—, som i sammenligning med fjorårets beløp på nærmere 10 mill. kroner betyr en vesentlig reduksjon. Årsaken til en slik reduksjon ligger i den generelt vanskelige økonomi våre kommuner og fylker hadde i fjor.

4. Av andre saker som Landsforbundet har arbeidet med i beretningsperioden skal nevnes utarbeidelsen av brevkurset «Sans for økonomi». Arbeidet har pågått i samarbeid med Folkets Brevskole, og kurset er innrettet på tillitsvalgte i Folkets Hus-bevegelsen.

Brevkurset er godkjent som stønadsberettiget i henhold til fondets stønadsregler.

5. Folkets Hus Landsforbund har i 1981 vært invitert og har deltatt på følgende arrangement:

Rjukan Folkets Hus, 50 år 28. februar. AUF's landsmøte 19.—22. mars. LOs kongress 3.—9. mai. AOF's årsmøte 18. mai. Framfylkingens landsmøte 28.—30. mai. Folkeferies årsmøte 11. juni. Åpning av Spjerøy Folkets Hus 3. oktober. Abildsø Arbeiderforening, 70 år 28. november. Nordisk kulturkonferanse 4.—6. desember. Hakadal Arbeiderforening, 75 år 12. desember.

Folkets Hus Fond

Det er Folkets Hus Landsforbunds styre som er satt til å administrere og forvalte fondets midler, i samsvar med de til enhver tid gjeldende vedtekter.

Fondets utlån finansieres av de midler som innbetales i ren-

ter og avdrag på gitte lån, og av den kontingent som ifølge LOs vedtekter årlig skal settes av til fondet.

Fondets forvaltningskapital er på nærmere 32 mill. kroner, hvorav størstedelen er plassert i obligasjonslån.

I beretningsperioden er det mottatt og behandlet i alt 34 søknader om lån, som er omtrent en fordobling av fjorårets søknadsmengde, da tallet var 18.

Av søknadene ble 31 innvilget, mens én søknad ble utsatt inn-til videre, og to søknader ble avslått.

Tilsammen utgjør innvilgede lån i 1981 et beløp, stort kr. 5 231 000,—, som er kr. 2 036 000,— mer enn utlånsbeløpet i 1980, og det høyeste årsbeløp som hittil er lånt ut fra fondet.

I tillegg til vanlige lånesøknader har Landsforbundet behandlet og innvilget:

En søknad om lånegaranti, to søknader om prioritetsfravik, tre søknader om avdragsfritak og seks søknader om rente- og avdragsfritak.

Dette tilsvarer omtrent vanlig søknadsmengde i slike saker.

I beretningsperioden er det videre mottatt og behandlet en søknad om gjeldssanering, uten at søknaden ble imøtekommet.

Styret i Folkets Hus Landsforbund har i perioden drøftet spørsmålet om rentefastsettelse på lån i Folkets Hus Fond, med sikte på best mulig forvaltning av fondsmidlene.

Sekretariatet i LO gjorde i møte 6. november 1981 følgende vedtak, etter innstilling fra styret i Folkets Hus Landsforbund:

- «1. Med utgangspunkt i Norges Banks diskonto pr. 26. oktober 1981, fastsettes en basisrente på 9% p.a.
2. Løpende lån med renteklausul $\frac{1}{2}$ % under Norges Banks diskonto, justeres opp til $8\frac{1}{2}$ %
3. Løpende lån med renteklausul 1% over diskonto, reguleres opp til 10%.
4. Løpende lån med fast rente 9%, justeres opp til 10%.
5. Løpende lån med rentesats større enn 10%, endres ikke.
6. Rentesatsen på nye lån fastsettes til 10%.
7. Rentereguleringene i punktene 1—5 iverksettes ved første forfall etter 6 måneders varsel.»

For bedre å forvalte og disponere de midler som til enhver tid står til rådighet, har Landsforbundets styre besluttet å innhente opplysninger om aktuelle lånebehov blant medlemsorganisasjonene for årene 1982/83.

Opplysningene blir gitt på tilsendte spørreskjemaer, som skal bearbeides, og i sin tur framlegges for Landsforbundets styre.

Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek

Året 1981 var arkivets 72. driftsår.

Innkjøp og gaver.

Utenom den løpende tilveksten fra organisasjoner og andre forbindelser er i år mottatt trykt og utrykt stoff fra 41 organisasjoner og enkeltpersoner. Arkivet setter særlig pris på at bevegelsens veteraner stadig tilfører oss verdifullt materiale. Det er i år kjøpt inn i alt 570 bøker og skrifter, derav 27 hovedoppgaver. 305 ruller mikrofilm er innkjøpt.

Serviceytelser.

I løpet av året ble ca 2 900 betjent på lesesalen. Besøket var størst i september med 282 besøkende, og minst i juli med 150. Det er lånt ut 1464 bøker og skrifter, 1235 fotos og 91 faner. Betjeningen av forskere, studenter, forfattere av jubileumshistorikker o. s. v. er tidkrevende og økende. Dette er brukergrupper som benytter seg av mikrofilm, arkivstoff, tidsskrifter og bøker og som derfor nyttiggjør seg det allsidige servicetilbud som vi kan gi. En stadig økende del av institusjonens service går på fjernlån av bøker og veiledning over telefon og pr. korrespondanse.

Internt arbeid.

Arbeidet med å legge om billedsamlingen er ført videre. Det samme gjelder arbeidet med å samle inn og avfotografere faner. Ordningen og registreringen av innkommet arkivmateriale pågår som vanlig. Det gjør også registreringen av kjøpte og mottatte bøker. Arbeidet med å oppsøke arkivstoff hos veteraner og institusjoner er fulgt opp av Malme.

Forbindelser og konferanser.

Vi har god kontakt med arbeiderbevegelsens lokale arkiver, og forsøker å styrke og oppmuntre deres arbeid. Både arkivlederen og arkivaren har holdt en rekke forelesninger på kurs i arbeiderbevegelsens regi. Begge har også hatt forelesninger på univeritets- og høgskolenivå. Også i 1981 har arkivet hatt en praktikant fra Statens Bibliotekskole. Fra vår dublettsamling har vi også i år sendt bøker og småskrifter til andre bibliotek.

På forespørsel fra LOs informasjonsavdeling har Damslora skrevet og illustrert en bok med tittelen «En historie verdt å kjenne» til bruk på kurs og i skoleverket. Kokkvoll har fullført

arbeidet med AOFs jubileumsbok «Av og for det arbeidende folk». I år var arkivet representert på «Internationale Tagung der Historiker der Arbeiterbewegung» i Linz ved Terjesen, Damslora deltok på den årlige konferansen til «International Association of Labour History Institutions» i Barcelona. Malmé deltok i seminar om muntlige kilder i historieforskningen i Orkanger, og Terjesen deltok i teknologihistorieseminaret i Trondheim. Lill-Ann Jensen og Damslora deltok i seminaret om Industriarbeidermuseum på Rjukan.

Arkivet sto som arrangør av en nordisk konferanse over emnet «Arbeiderbevegelsens kulturarbeid og kulturpolitikk i Norden». Den samlet ca. 50 deltakere fra alle de 5 nordiske land på Hotell Helsefyr fra 14.-17. oktober. Konferansen ble støttet økonomisk av Nordisk Kulturfond, Kirke- og Undervisningsdepartementet, LO, DNA og AOF. Hovedinnleggene på konferansen vil bli trykt i Tidsskrift for arbeiderbevegelsens historie nr. 1 1982.

Budsjett, styre og personale.

Arkivets samlede budsjett for 1981 var kr. 2 182 000,—. Av dette utgjorde statstilskuddet kr. 925 00,— og bevilgningen fra Opplysnings- og Utviklingsfondet resten. Arkivets styre har bestått av Ivar Leveraas, formann, Jan Aaboen, Jakob Grava, Kjell Lien, Dagfinn Mannsåker, Odd Harald Røst og Gunhild Wang. Det ble i 1981 avholdt 2 styremøter.

Arkivets daglige ledelse har vært delt mellom Kokkvoll og Damslora som følge av Kokkvolls arbeid med AOFs jubileumsbok. Det øvrige personale har vært bibliotekarene Kari Lund Bråthen, Sissel Pettersen og Lill-Ann Jensen, de vitenskapelige assistenter Einar A. Terjesen og Arnfinn Malmé, arkivsekretær Kåre Auale, kontorsekretær Gunhild Wang og arkivsekretær Kirsten Hofseth. Hun har hatt halv stilling i 1981. Også i 1981 har flere hatt timebetalte jobber i arkivet. Vår vaskehjelp Sidsel Myrflott sluttet pr. 31/12 1981 og Md Solaiman er engasjert i hennes sted.

Informasjon om arkivet og utstillinger.

Også i år er flere grupper vist om i arkivet. Den årlige boklista «Aktuelle bøker og skrifter i Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek» er sent ut. Kort over vår tilvekst av utenlandsk litteratur er sendt til Universitetsbibliotekets samkatalog. Arkivet har laget utstillinger til 6 arrangementer. Den største av disse var utstillingen til jernarbeiderdagene. Utstillingen til AOFs

jubileumsår ble laget i 5 eksemplarer og har vært vist mange steder i landet. Det ble også laget utstilling til Kulturdugnaden i Folkets Hus og til AOF's jubileumsarrangement. Kirsten Hofseth har deltatt i arbeidet med utstillingen «Utmed Havet» ombord på «Sørlandet». Hun har også skrevet en studieveiledning for kvinnehistoriske lokalstudier, med spesiell tanke på «Sørlandets» tur langs kysten. Utstillingen i anledning kvinnebevegelsens 80 årsjubileum med tittelen «Arbeiderkvinner for fred og nedrustning» er fremdeles under arbeid ved årsskiftet. I flere andre tilfelle har arkivet ytet bistand til andre som har laget utstillinger.

Under vignetten «Sett fra Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek» fortsetter vår faste spalte i AOF's tidsskrift «Fakkelen».

Elektronisk databehandling (EDB)

Atten brukere, som i alt representerer ca. 610 000 LO-medlemmer, er tilsluttet et EDB-interessentskap. Hensikten er å drive rasjonell behandling av kartoteker, kontingentsystemer, adresseringer og bedriftsoversikter, og å vurdere kontortekniske hjelpemidler, herunder terminalskjermer og tekstbehandling.

EDB-Interessentskapet har følgende medlemmer:

Landsorganisasjonen i Norge
Norsk Arbeidsmandsforbund
Bekledningsarbeiderforbundet
Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer
Norsk Grafisk Forbund
Handel og Kontor i Norge
Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund
Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
Norsk Kommuneforbund
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Norsk Papirindustriarbeiderforbund
Norsk Tjenestemannslag
Skolenes Landsforbund
Arbeidernes Opplysningsforbund
Norsk Folkehjelp

Interessentskapet er åpent for andre forbund som er interesserte. EDB-kontoret står for det daglige arbeid, og er delt i en registreringsavdeling med 5 ansatte og en systemavdeling med 4 ansatte. Sammen med Forsikringsselskapet Samvirke disponerer Interessentskapet to datamaskiner av typen IBM 4341 og 4331. På slutten av året gikk Interessentskapet til innkjøp av en NORD 100 datamaskin til bruk for sine medlemmer. Dessuten benyttes en Mohawk med 7 arbeidsplasser til registrering.

Styret for EDB-Interessentskapet består av:

Formann, Svein-Erik Oxholm, LO, Storm Lundberg, Handel og Kontor, John Stene, Jern og Metall, Harry Jørgensen, Bygning, Sverre Andresen, Papirindustriarbeiderforbundet, Randi Moe, Kommuneforbundet, og Alf Engebretsen, de ansattes representant. Varamedlemmer: Jan Werner Hansen, Tjenstemannslaget, og Jan Aaboen, AOF.

LOs husmorsenter

Det har vært holdt 8 medlemsmøter med ca. 65 medlemmer på hvert møte. Sommerturen «Rundtur i Vestfold» hadde 70 deltakere.

Det er tegnet 6 nye medlemmer.

Programmene og foredragene på møtedagene har handlet om dagsaktuelle saker.

Representasjon:

Oslo Arbeiderpartis representantskap: Solveig Aakervik, varamedlem Ruth Axelsen, Rønnaug Rønbeck, varamedlem Aslaug Haugness.

Landskvinnekonferansen: Solveig Aakervik

FN-Sambandets østlandsavdelings årsmøte: to representanter.

Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité:

Solveig Aakervik, varamedlem Rønnaug Rønbeck.

Styret for 1981 har bestått av følgende:

Formann: Solveig Aakervik

Nestformann: Rønnaug Rønbeck

Sekretær: Ruth Axelsen

Kasserer: Aslaug Haugness

Styremedlem: Synnøve Jørgensen

Herborg Brommeland møter i styret som representant for S-lagenes kvinnegrupper.

Varamedlemmer:

1. Randi Mørk, 2. Hulda Juul-Jacobsen, 3. Anna Isachsen.

Revisorer:

Othille Thorsrud og Solveig Werner

Aslaug Stagrim som vararevisor.

Ellers er det kaffekomité med 6 medlemmer, basarkomité med 5 medlemmer og valgkomité på 3 medlemmer.

Bevilgninger:

Norsk Folkehjelps Sanitet, 5 andeleer á kr. 1 000,— til	
en ny ambulansebil	kr. 5 000,00
Norsk Flykningeråd v/U.N.W.R.A. til utdanning av unge piker ..	kr. 1 500,00
Alva Myrdalfondet	kr. 2 000,00
Det norske Arbeiderparti, valgkampen	kr. 10 000,00
Norsk Folkehjelp, helselotteriet	kr. 500,00
«Et nytt liv» aksjonen	kr. 1 000,00
Polen, julepakker	kr. 400,00
1. mai annonsen Arbeiderbladet, juleannonsen Arbeiderbladet ..	kr. 100,00
Tilsammen	<u>kr. 20 500,00</u>

Distriktskontorene

ØSTFOLD

Distriktssekretær: Rolf-Thore Hildebrandt.

Organisasjonsoversikt:

I kontorets arbeidsområde var det 1. januar 1981 åtte samorganisasjoner og 223 fagforeninger/grupper, med et samlet medlemstall på 48 305, heri inkludert Østfold-foreningene.

Pr. 31. desember 1981 var det åtte samorganisasjoner, 215 fagforeninger/grupper, med et samlet medlemstall på 50 561, inkludert Østfold-foreningene.

Endringer i foreningene.

Østfold Elektr. forening – ut i 1981.

Sundløkken Arbeiderforening avd. 127 – gått inn i avd. 49 Jern og Metall.

Fr.stad Bokb/Kart.arb. forening slått sammen med Fr.stad grafiske for.

Fr.stad typografiske forening, slått sammen med Fr.stad grafiske for.

Tistedalen Skog og Landarb.forening gått inn i Halden Skog og Landarbeiderforening.

Sarpsborg Baker og Kond.arb.forening gått inn i NNN avd. 12, Sarpsborg.

Utgåtte foreninger.

Moss Skotøyarbeiderforening avd. 164, opphørt.

Moss Musikerforening opphørt.

Møter.

Tilsynsutvalget har i 1981 hatt åtte møter, og behandlet 26 saker.

Møter i LOs samarbeidsorgan for Østfold.

Det har vært arrangert to ordinære fylkeskonferanser og en ekstraordinær fylkeskonferanse i LOs samarbeidsorgan for Østfold.

Følgende saker er behandlet:

Tariffrevisjonen 81 — Kongressen 81 — Kraftsituasjonen i Østfold — Fylkes arbeids- og tiltaksnemnders framtidige organisering.

Boligfinansieringen — Samarbeid med A-pressen — Helsetjenester i Østfold — Bedriftshelsetjenesten — Skytøenkomiteens innstilling — Stortingsvalget 1981 — Industri, nærings- og markedsanalyse i Østfold fylke — Sysselsettings-situasjonen i Østfold — Arbeidsprogram for samarbeid om felles oppgaver for AOF i Østfold, samt Østfold fylkes budsjettforslag for 1982.

Innledere har vært:

Yngve Haagensen — Leif Haraldseth — Gunnar Skaug — Næringsssjefen i Østfold — Arne Wilson — Jacob Coll Simonsen, Fylkesarbeidskontoret, Arne Berg, Fr.stad AOF — ØAP's gruppefører i fylkestinget, Oddvar Olsen, samt distriktssekretæren.

LOs samarbeidsorgan for Østfold deltok i ØAP's fylkestingsgruppes møte vedr. budsjettet for 1982.

I forbindelse med Tariffrevisjonen 81 ble det arrangert en tillitsmannskonferanse med 100 deltakere. Denne konferansen behandlet Skytøenkomiteens innstilling om videreutvikling av Bedriftsdemokratiet.

Tor Halvorsen innledet på konferansen.

Møter i samorganisasjonene.

Distriktssekretæren har deltatt i 60 møter i samorganisasjonenes styre, felles fagforeningsstyremøter, andre fellesmøter og årsmøter.

Følgende emner har vært behandlet spesielt:

Østfold fylkes økonomi — Helsetjenester — Bedriftshelsetjenesten — Data-teknikk — Sysselsettingssituasjonen — Atomvåpen — Tariffpolitikk — Valgkampen 81 — Arbeiderbevegelsens kontor for fri rettshjelp — Arbeiderkultur — Skole/Arbeidsliv.

De fleste samorganisasjoner hadde i 1981 planleggingskonferanser, hvor det ble lagt opp egne arbeidsprogram.

Det har i tillegg vært holdt to konferanser for samorgs. formenn om aktuelle fellessaker.

Møter i fagforeningene.

Distriktssekretæren har deltatt i 23 møter i ulike fagforeninger og bedrifts-klubber, hvor forskjellige organisasjonssaker og tvistesaker har vært behandlet.

Tvistesaker.

Distriktssekretæren har deltatt i 7 forhandlingsmøter om lokale tvistesaker.

Nye tariffavtaler.

Det er i 1981 opprettet to nye tariffavtaler.

Studie- og opplysningsarbeid.

Distriktssekretæren har forelest 36 dager på forskjellige kurs, for: AOF-Hotell/Rest.arb.forbundet — Norsk Bygningsind.arbeiderforb. — Halden fagl. samorganisasjon — Arbeidsformidlingens Etatskole — Kursorienterende programmer, arrangert av Arbeidsformidlingen — Instituttet for journalistikk — Østfold Ingeniørhøgskole — Ask videregående skole — St. Olav videregående skole — Trøgstad ungdomsskole og Våler ungdomsskole.

Det har vært forelest om følgende:

LOs oppbygging og virksomhet — LOs Handlingsprogram — Forhandlinger og arbeidsrett — Organisasjonskunnskap — Konflikt/samarbeid på arbeidsplassen — Arbeiderbevegelsens historie — samt Informasjonsarbeid.

Utvalg på fylkesplan.

LOs lokale utvalg for familiepolitikk — likestilling og likeverd har i 1981 hatt tre møter.

LOs Ungdomsutvalg har i 1981 hatt fem møter, samt ti ungdomstreff ulike steder i fylket.

Utvalget for familiepolitikk, likestilling og likeverd og ungdomsutvalget deltok i arrangementet av et familiestevne i tilknytning til valgkampen.

Ungdomsutvalget medvirker til en valgkamprøy i Østfold under Stortingsvalgkampen 1981.

Svensk/norsk samarbeid.

Distriktssekretæren har deltatt i to konferanser med svenske tillitsmenn om Industri og sysselsettingspolitikk, samt om organisasjonsmessig samarbeid i enkelte saker.

Andre møter.

Distriktssekretæren har i 1981 representert kontoret på ialt 122 møter, i:

AOF's distriktsutvalg — AOF-foreninger — ØAP — ØAP's faglig/politiske utvalg — Andre utvalg i ØAP — Landsmøte i DNA — Valgkampmøter — Framfylkingen — Sarpsborg Arbeiderblad — Oscar Torp Heimen — Folkets Hus — Østfold Lærerlag — Det regionale høgskolestyret for Østfold — Styret for INKO-kontoret for Østfold — Arbeids- og tiltaksnemnda — Næringsutvalget i Østfold — Møte med stortingsrepresentanter og Det komm. Arbeidsdepartement — Borgarsyssel Museum — NPI — LOs Arbeidsmiljøutvalg — Kongressen — Distriktssekretærkonferanser og forskjellige andre møter i LO.

Nyorganisering.

Kontoret har bidratt til organisering av medlemmer til ulike forbund, samt gitt råd til fagforeninger i forskjellige saker.

Representasjon.

Distriktssekretæren har i 1981 representert kontoret 4 ganger ved jubileumstilstelninger og ved ABF's årsmøte i Norra Elfsborgs län, Sverige.

Reisedager.

Sekretæren har i 1981 hatt 187 reisedager.

OSLO OG AKERSHUS

Distriktssekretær: Øivind Hvattum.

Organisasjonsoversikt

I distriktskontorets arbeidsområde er det pr. 1. januar 1981 473 fagforeninger med tilsammen 164 000 medlemmer.

Fordelingen er følgende:

Akershus har 228 fagforeninger med 31 000 medlemmer.

Oslo har 245 fagforeninger med 133 000 medlemmer.

Det var pr. 31. desember 1981 i alt 10 lokale faglige samorganisasjoner.

Oslo faglige samorganisasjon har fastlønnet sekretær og det vises til eget avsnitt i beretningen om deres virksomhet.

Møter i samorganisasjonene og fagforeningene

Distriktssekretæren har deltatt i 37 møter i samorganisasjonene, dvs. styremøter, felles fagforeningsstyremøter, representantskapsmøter og årsmøter.

Sekretæren har innledet på en rekke av disse møtene om aktuelle emner og orienteringer om LO's virksomhet.

Sekretæren har innledet på medlemsmøter i 9 fagforeninger.

Faglig/politisk virksomhet

Sekretæren har deltatt i 52 faglig/politiske møter. De fleste møtene var knyttet til valgforberedelser og aktiv deltakelse i valgkampen.

Andre møter

Sekretæren har deltatt i 49 andre møter, bl.a. LOs representantskap, tilsynsutvalget, sekretærkonferanser, kommunale arbeidervernemnder, utvalget for utbyggingssaker i Akerhus, utvalget til å vurdere arbeidstilsynets distriktsstyrer og kommunale arbeidervernemnder, STI, Næringsutvalget i Akershus og møter i Oslo/Akershus Håndverks- og Industrierarbeiderforening.

Opplysningsarbeid

Sekretæren har hatt 22 forelesninger på ukekurs, helgekurs og kveldskurs arrangert av forbundene, AOF, samorganisasjonene og fagforeningene. Det er videre gitt orientering om fagbevegelsen på 9 ungdomsskoler og 6 videregående skoler.

Det har i samarbeid med AOF og fylkespartiet vært arrangert helgekurs og informasjonskonferanser om aktuelle emner.

LOs samarbeidsorganer

Det har i perioden vært virksomhet i begge fylkers ungdomsutvalg og familiepolitiske utvalg.

Det er i perioden avviklet tre faglige fylkeskonferanser og to informasjonskonferanser.

Tvister

Distriktskontoret har medvirket i 8 forhandlingsmøter om lokale tvister og bedriftsnedleggelse.

OSLO FAGLIGE SAMORGANISASJON

Formannen er for tiden Ivar Ødegaard, Jernbaneforbundet, nestformann Vally Børnich, Tjenestemannslaget, og fastlønnet sekretær Arne Jensen, Sjømannsforbundet.

Kontingenten fra fagforeningene er 7 øre pr. ukemerke for heltbetalende og 5 øre for halvtbetalende. Kontingentinngangen for 1981 var kr. 320 674,54. For 1981 er kr. 5 000,00 satt av som andel til samorganisasjonene i Akershus for medlemmer som arbeider i Akershus og som er medlemmer av distriktsforeninger omfattende både Oslo og Akershus.

Styret har avholdt 15 møter i 1981. Representantskapet har avholdt 8 møter hvor følgende saker har vært behandlet: 1. mai – Industrien i 80-åra – Årsmøte – Oslo by's økonomiske situasjon – Stortingsvalget – Tariffpolitikken – Oslo-budsjettet. Det gjennomsnittlige frammøtet til representantskapet har vært 115 eller 45 %.

Det er vedtatt uttalelser om: 1. mai – politisk uttalelse i forbindelse med stortingsvalget – nedskjæringene i helse- og sosialsektoren – forbud mot org. med nazistisk, fascistisk og rasistisk ideologi – den 5. ferieuka – industriarbeidsplassene i Oslo – Postsparebankens framtidige virksomhet – Oslo by's økonomiske stilling – situasjonen ved Jøtul A/S – DNN Aluminium Odda – Tariffoppgjøret 1982 – Oslo-budsjettet for 1982 – Situasjonen i Polen.

Samorganisasjonen er representert i følgende offentlige komiteer og nemnder: Arbeidervernnemnda – Arbeids- og tiltaksnemnda – Inntaksnemnda – Heimevernet – Kontaktutvalget for skolestyret/arbeidslivets organisasjoner – Næringsutvalget – Oslo Næringssselskap – Statens Arbeidstilsyn – Yrkesopplæringsnemnda – Yrkesrettlegingsutvalget – Prøvenemndene – Yrkesutvalgene – Skoleutvalg – Arbeidsretten – Interimsstyret for lærlingesenter – Jobb i Oslo.

1. mai ble i likhet med tidligere år arrangert av SAMORG. I tillegg til fagforeningene deltok Oslo Arbeiderparti – Oslo NKP – AUF i Oslo – Oslo KU – Framfylkingen i Oslo – Unge Pionerer og en internasjonal avdeling. På tross av et ufyselig vær samlet demonstrasjonstoget ca. 5 000 deltakere. Taler for dagen var daværende statsminister Gro Harlem Brundtland. Kostnadene ble kr. 47 890,—.

SAMORG deltok som medarrangør i Chileaksjonens solidaritetsmøte 11. september.

SAMORG deltok som medarrangør i demonstrasjonstoget Nei til atomvåpen som ble arrangert i Oslo 25. oktober. Demonstrasjonen hadde samlet anslagsvis 10 000 mennesker. Demonstrasjonene ble avsluttet med folkemøte på Youngstorget hvor bl.a. LOs internasjonale sekretær Kaare Sandegren var taler.

I forbindelse med Bystyrets behandling av Oslo-budsjettet arrangerte SAMORG en punktdemonstrasjon utenfor Rådhuset den 10. desember. Tilsammen 53 fagforeningsfaner var brakt ned til Rådhuset. I tillegg ble det overrakt en uttalelse til Bystyret.

Nordisk Hovedkonferanse ble denne gang avholdt i Oslo 10. og 11. juni. Emnet var: «Den internasjonale økonomi og sysselsetting i 80-åra».

HEDMARK

Distriktssekretær: Aage Søgård.

Organisasjonsoversikt.

I distriktskontorets arbeidsområde var det pr. 1/1-81:

18 lokale faglige samorganisasjoner som omfattet 389 lokale fagforeninger og 18 fylkesvise fagforeninger med tilsammen 36.161 medlemmer.

Pr. 31/12-81 var det: 18 lokale faglige samorganisasjoner som omfattet 343 lokale fagforeninger og 18 fylkesvise fagforeninger med tilsammen 36.684 medlemmer.

Møter:

Distriktskontorets tilsynsutvalg har i 1981 hatt 9 møter.

Sekretæren har i 1981 hatt 8 møtedager i Kongsvinger.

Sekretæren har for øvrig deltatt i følgende møter/konferanser:

31 møter i samorganisasjonene, 26 møter i fagforeninger/klubber, 18 agitasjonsmøter, 21 faglig/politiske møter og 103 andre møter/konferanser.

Kontoret har sammen med FPU engasjert seg i forbindelse med industriens

situasjon og sysselsettingsproblemene i fylket. Dette har resultert i at innlandsutvalget (Nordli-utvalget) er oppnevnt av Regjeringen.

Distriktskontoret har avviklet en konferanse hvor tariffoppgjøret og Skytøen-komiteens innstilling var temaene. Det deltok 100 faglige tillitsmenn.

Tvister:

Distriktskontoret har vært engasjert i 19 tvistesaker. De fleste er oversendt de respektive forbund for videre behandling. Utover dette har vi hatt en rekke henvendelser fra tillitsmenn og medlemmer om organisasjons- og fortolkningsspørsmål.

LOs samarbeidsorgan i fylket:

Det er avviklet to konferanser for LOs samarbeidsorgan. Følgende saker er behandlet: Innlandsutvalgets mandat og arbeid. Den aktuelle faglige situasjon, Frihet til det sørlige Afrika, Organisasjonsoppløsning, Tariffsituasjonen og LO-kongressens vedtak. I tillegg er det fylkeskommunale saker.

LOs ungdomsutvalg:

Ungdomsutvalget har i 1981 hatt 3 møter og avviklet ett faglig ungdomskurs. Videre har det vært arrangert et fellesmøte med ungdomsutvalgene i Oppland og Buskerud. Det er blitt foretatt registrering av fagorganisert ungdom under 30 år i fagforeningene. Ungdomsutvalget var engasjert i valgkampen, og trykket bl.a. egen ungdomsbrosjyre.

LOs utvalg for familiepolitikk-likestilling-likeverd.

Virksomheten i utvalget har vært dårlig med kun ett utvalgsmøte. I tillegg er det avviklet ett fellesmøte mellom Oppland og Hedmark for å drøfte aktiviteten.

Opplysningsarbeidet:

Fra kontorets side er det lagt opp og avviklet en rekke konferanser/kurs av ulike slag. Sekretæren har forelest på en rekke kurs.

Det er orientert om fagbevegelsen i 5 skoler for ca. 350 elever.

Reisedager/møtekvelder:

Sekretæren har i 1981 hatt 170 reisedager/møtekvelder.

OPPLAND

Distriktssekretær: Roar Løver.

Organisasjonsoversikt.

I distriktskontorets arbeidsområde var det pr. 1. januar 1981 11 samorganisasjoner med 240 fagforeninger — med 27.817 medlemmer.

Det var ingen oppløste eller nye foreninger i 1981.

Nyorganiseringer i 1981.

Det er i 1981 registrert 811 nye medlemmer i Oppland, og distriktskontoret har deltatt i en rekke agitasjonsmøter rundt om i fylket.

Møter i tilsynsutvalget.

Tilsynsutvalget har hatt 5 møter og behandlet 30 saker.

Møter i samorganisasjonene/fagforeninger.

Det er fra distriktskontorets side deltatt i 30 møter i samorganisasjonene/fagforeningene. Emner i disse møter har vært: Etter tariffoppgjøret 1980/tariffoppgjøret 1981. Saker til Kongressen 1981. Etter Kongressen 3.—9. mai. Faglig/politisk aktuelt o.a.

Faglig/politiske møter.

Det er i faglig/politisk sammenheng holdt 16 møter.

Andre møter/konferanser.

Sekretæren har deltatt i 110 forskjellige møter/konferanser i og utenfor Gjøvik i noe større sammenheng.

Opplysningsarbeidet.

Sekretæren har forelest/orientert 15 dager/kvelder ved følgende konferanser/ukekurs/dagskoler:

Arbeidskontorer i Oppland, videregående skoler, Eik Lærerhøgskole, Oppland distriktshøgskole, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Norsk Transportarbeiderforbund, NFATF, Elektromontørenes fagforening og Kvinneutvalget i Vestfold.

Det er forelest i følgende emner:

LO avtaler — lover, Hovedavtalen — forhandlingsteknikk — faglig/politisk virksomhet, organisasjonskunnskap, LO og samfunnsspørsmål.

LOs samarbeidsorgan i Oppland.

Det er holdt to konferanser i LOs samarbeidsorgan i Oppland på Ringeby og Fagernes.

Innleder fra LO: Ole Knapp, Jan Balstad, Børre Pettersen. Norsk Folkehjelp: Lalla Nicolaysen, andre forelesere: direktør Bjarne Hurlen fra A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker — A/S Kongsberg Våpenfabrikk og innleder for NPI: Tangerås.

Familie/politisk utvalg — likestilling — likeverd:

Det er holdt fire møter i familie/politisk utvalg. En familiekonferanse med 87 barn/voksne i samarbeid med fylkets Framlag og AOF's distriktskontor. I tillegg er det holdt en likestillingskonferanse i samarbeid med Oppland Arbeiderpartis Kvinneutvalg.

Twister og forhandlingsmøter.

Sekretæren har deltatt i 9 forhandlingsmøter. I tillegg har kontoret hatt en rekke henvendelser/konsultasjoner fra medlemmer/tillitsmenn — virksomhetsiere/ledere om organisasjonssaker, lover avtaler osv.

Representasjon.

Sekretæren har representert kontoret ved følgende tilstelninger: Årsmøtet i Oppland Arbeiderparti, DNA Landsmøtet på Hamar, og 75 års jubileum i Gjøvik Jern og Metallarbeiderforening, avd. 54.

Reisedager.

Sekretæren har i 1981 hatt 138 reisedager og kjørt 18.061 km i LOs tjeneste.

BUSKERUD

Distriktssekretær Thorbjørn Hagen

Medlemsoversikt

Pr. 31. desember 1981 var det i kontorets virkeområde:

11 samorganisasjoner. Den 1. desember 1981 ble Sande og Svelvik faglige samorganisasjon overført til det nyopprettede LOs distriktskontor i Tønsberg i henhold til Sekretariatets vedtak.

Sekretariatet vedtok også i 1981 å nedlegge Årdal og Sør-Aurdal faglige samorganisasjon ved at de fagforeninger som er i Ringerike kommune går til Ringerike faglige samorganisasjon, og de som er i Sør-Aurdal går til Valdres faglige samorganisasjon.

262 fagforeninger med ca. 40 750 medlemmer.

Nye foreninger

Tjenestemannslaget i Norges Geografiske Oppmåling.

Hærens våpentekniske korps-, skole- og øvingsavdeling.

Oppløste foreninger

Hurum Cellulosearbeiderforening, Sande Tresliperi og Svelvik Papirarbeiderforening.

Møter

Sekretæren har deltatt i følgende møter og konferanser

Agitasjon/nyorganisering	4 møter
Tvister	16 møter
Samorganisasjoner/fagforeninger	54 møter
Faglig/politisk	32 møter
Andre møter	172 møter

Representasjon

Kontoret har vært representert ved følgende arrangement:

Årsmøte i Buskerud Arbeiderparti.

Årsmøte i Bladselskapet Fremtiden.

LO – kongressen Folkets Hus, Oslo.

Årsmøte i Drammen Distriktsorganisasjon av Norsk Jernbaneforbund.

Årsmøte Buskerud Sparebanklag.

Tariffkonferanse Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Oljekonferanse Buskerud Industrierarbeiderforbund.

Tariffkonferanse Statstjenestemannskartellet.

Rasjonaliseringsforbundets Høstkongress.

Buskerud Yrkesopplæringsnemnd.

Tariffkonferanse Bekledningsarbeiderforbundet.

Regional Forskningskonferanse. Det regionale Høgskolestyre.

Opplysningsarbeidet

Sekretæren har hatt 15 forelesninger på kurs arrangert av AOF, forbund og fagforeninger. På ungdomsskoler og gymnas 5 forelesninger.

Ungdomsutvalget

Utvalget har hatt 4 møter og arrangert helgekurs.

Et medlem av utvalget deltok på konferanse for alle LOs ungdomsutvalg i

hele landet. Utvalget har hatt en konferanse sammen med Hedmark og Oppland.

Vi har også i år arbeidet spesielt med ungdomsledigheten som er et problem i Buskerud. Sekretæren er formann i en styregruppe under Buskerud fylkes skolestyre som arbeider med et prosjekt (Arbeidsinstituttet) for arbeidsledig ungdom. Prosjektet blir finansiert av staten gjennom ungdomsgarantien. Vi har arrangert en konferanse for arbeidsledig ungdom.

Lokale utvalg for «Familiepolitikk — Likestilling — Likeverd»

Utvalget har hatt fire møter og vært representert ved konferanser arrangert av fylkets Samarbeidsorgan — Likestillingsrådet.

Vi har deltatt i en felleskonferanse for utvalgene i Hedmark, Oppland og Buskerud.

Utvalget har arrangert en konferanse for kvinner og sysselsetting.

Stortingsvalget 1981

Kontoret har stått for planleggingen og gjennomføringen av den faglig/politiske valgkampen ved Stortingsvalget. Vi hadde Erik Dalheim engasjert frem til 1. oktober. Han har jobbet spesielt med faglig/politisk virksomhet.

Det ble tidlig besluttet å satse spesielt overfor vårt tillitsmannsapparat, og ved velvillig bistand fra LO sentralt og Det Norske Arbeiderparti fikk vi en rekke kjente politikere og fagforeningsfolk som innledere på våre faglig/politiske konferanser.

Vi gjennomførte 7 konferanser med 215 deltakere. I tillegg ble det gjennomført en serie med bedriftsbesøk.

Valget i Buskerud

Valgresultatet for Buskerud ble ikke godkjent av Stortingets fullmaktskomité på grunn av små marginer og formelle feil. Kontoret fikk en ekstra valgkamp ved at Stortinget fattet vedtak om omvalg i Buskerud og Troms. Vi besluttet å gjenta samme opplegg ved omvalget som ved Stortingsvalget, og engasjerte Arild Karlengen, formann i Ringerike faglige samorganisasjon.

Det ble gjennomført 8 konferanser med 298 deltakere.

I tillegg ble det gjennomført en serie bedriftsbesøk.

Ved «begge» valgene ble vår avis Fremtiden spredd på de største arbeidsplassene i et opplag på 4500 til 5000 eksemplarer. Valgresultatet ble at vi fikk inn 4 representanter fra Arbeiderpartiet, og erobret dermed tilbake vårt fjerde mandat som vi hadde mistet ved det ordinære valg. Kontoret må si seg meget godt fornøyd med valget og har bare ros å gi våre tillitsmenn og -kvinner.

Tilsynsutvalget/Samarbeidsorganet i fylket

Tilsynsutvalget har hatt 10 møter og arrangert 2 konferanser for LOs samarbeidsorgan for Buskerud og Nordre Vestfold.

Samarbeidskonferansen har behandlet:

Bedriftshelsetjenesten, «Minloppgjøret 1981,» Industrimeldingen, Bedriftsdemokratiereformen, Stortingsvalget 1981, Tariffrevisjonen 1982, Organisasjonsarbeidet fremover, Tillitsmannskoleringen, Lærlingsituasjonen i Buskerud, Landsbanken, Sysselsetting og næringsliv i innlandsfylkene, Arbeid i Regionale Arbeids- og Tiltaksnemnder og LOs internasjonale arbeid.

Kontordager

Ordninger med kontordager en gang pr. måned i Hønefoss, Gol og Geithus har fortsatt i 1981.

Kontoret får en rekke henvendelser om organisering og forhandlingsspørsmål utenom avtalte møter.

Reisedager/kvelder

Thorbjørn Hagen har hatt 177 reisedager/kvelder.

VESTFOLD OG TELEMARSK

Distriktssekretærer: Harald E. Olsen og Gerhard Lunde Larsen.

LOs Distriktskontor for Vestfold ble opprettet 1. august 1981 med kontor i Samfunnshuset, Tønsberg. Distriktssekretæren i Oppland, Roar Løver, ble ansatt i Vestfold med Vigdis Bakke som kontorsekretær.

Frem til årsskiftet ble Tønsbergkontoret ledet delvis av Roar Løver, som også hadde ansvaret for LO-kontoret på Gjøvik, og fra LO-kontoret i Porsgrunn.

Ved distriktskontoret i Porsgrunn sluttet kontorsekretær Elsa Biberg Kristensen 1. juli 1981 ved oppnådd aldersgrense, og Else Vik rykket opp som fast kontorsekretær.

Organisasjonsoversikt:

Pr. 31. desember 1981 var det i kontorets område 13 Samorganisasjoner (Vestfold 5 og Telemark 8). Pr. 31.12.80 var det 356 fagforeninger med i alt 58.000 medlemmer. Vestfold 162 fagforeninger med i alt ca. 28.000 medlemmer og Telemark 194 fagforeninger med i alt ca. 30.000 medlemmer.

Møter:

Sekretærene har deltatt i følgende møter og konferanser:

Agitasjon/nyorganisering:	12
Tvister:	17
Møter i Samorg., fagforeninger og Fagl. Samarbeidsorgan:	36
Møter i Fagl./pol. utvalg og konferanser:	52
Møter i AOF's Distr. utvalg — konferanser — planleggingsmøter:	14
Andre møter/konferanser:	91

Distriktskontoret har avviklet dagskonferanser om videreutvikling av Bedriftsdemokratiet og Tariffrevisjonen 1981 —

i Vestfold med 90 tillitsmenn,
i Telemark med 81 tillitsmenn.

Representasjon:

Kontoret har vært representert ved:

Årlige utdeling av Fag- og Svennebrev for Grenlandsregionen, Telemark AUF's årsmøte, Seminar for Industriarbeidermuseet på Rjukan, Herøya Arbeiderforening's jublantfest, Agnes Fyrstikkarbeiderforening's 75-års jubileum og Vestfold Arbeiderparti's 75-års jubileum.

Opplysningsarbeidet:

Sekretærene har holdt 10 forelesninger/innledninger på kurs/møter arrangert av AOF, forbundene, samorganisasjonene, fagforeningene og egne arrangementer og har deltatt i 12 helgekurs/konferanser.

Samarbeidsorganet i begge fylker har i 1981 holdt ett felles styremøte, 4 representantskapsmøter og den årlige helgekonferanse som ble holdt på Grand Hotel, Larvik, med 92 deltakere/gjester.

Følgende saker har vært til behandling:

Sykehussituasjonen i begge fylker og nærings situasjonen i Vestfold.

LOs Samarbeidsorgan i Telemark har nedsatt en egen sykehuskomite og har engasjert seg sterkt i kampen om å opprettholde helsetilbudet i Telemark.

LOs lokale utvalg for Familiepolitikk og Likestilling.

Utvalgene i begge fylker har i 1981 holdt i alt 7 møter i tillegg til Samarbeidsorganenes møter. Utvalget i Vestfold har i 1981 arrangert en helgekonferanse for «våre» medlemmer i de kommunale likestillings utvalg. Forslag til Instruks for disse utvalg er utarbeidet. Diverse saker/uttalelser er oversendt det sentrale utvalg.

LOs Ungdomsutvalg.

Utvalgene i begge fylker har i 1981 holdt 9 møter og arrangert 3 helgekurs for fagorganisert ungdom — med i alt 60 deltakere.

Markering av 50-årsdagen for «Menstadslaget».

50-årsdagen for «Menstadslaget» — 8. juni, ble markert med et større arrangement på Menstad. Et vellykket arrangement med god dekning i massemedia.

Kontoret er representert i:

- 1 Vestfold og Telemark Arbeids- og Tiltaksnemnd.
- 2 Vestfold Nærings- Ressurs og Miljøstyre.
- 3 Ankenemnda for Trygdesaker i Vestfold.
- 4 Vestfold og Telemark Industriråd.
- 5 LO-funksjonærenes og Hydroarbeidernes Samarbeidskomite.
- 6 Styret for INKO-kontoret i Telemark.
- 7 Fagutvalg for sysselsettingsspørsmål (fylkesutvalg).
- 8 Referansegruppe for «Raulandsprosjektet — Bedriftsintern attføring» (Sosialdepartementet).

Tilsynsutvalget:

Tilsynsutvalget har hatt 9 møter.

Reisedager/møtekvelder:

Harald E. Olsen 159 reisedager/møtekvelder.
Gerhard Lunde Larsen 159 reisedager/møtekvelder.

AUST-AGDER

Distriktssekretær: Arild Stokken

Organisasjonsoversikt

I distriktets område var det pr. 31. desember 1981 totalt 95 fagforeninger med 10 195 medlemmer og 6 samorganisasjoner.

Møter og konferanser

Sekretæren har deltatt eller medvirket i:

Agitasjon og nyorganisering:	12 møter
Fagforeningene:	15 møter
Samorganisasjonene:	16 møter
Faglig fylkesstyre:	7 møter
Faglige fylkeskonferanser:	2 møter
Faglig organisasjonskurs:	1 møte

LOs familiepolitiske utvalg har hatt: 5 møter

LOs ungdomsutvalg har hatt: 3 møter.

Stortingsvalget 1981

Kontoret og sekretæren har vært engasjert i en rekke bedriftsmøter og i faglig/politiske konferanser.

Studie- og opplysningsarbeidet

Sekretæren har medvirket og forelest på AOF-kurs. Han har også besøkt AOF-foreningene i fylket med bakgrunn i de problemene vi har hatt i forbindelse med Arendal og Setesdal AOF-foreninger.

Kontoret har deltatt i arbeidet for å få reorganisert en ny AOF-forening for Arendalsregionen.

Twister

Kontoret har vært med i behandling av 6 tvistesaker.

Det er stort sett oppsigelser og avskjedigelser som har vært til behandling.

Representasjon i nemnder, råd og utvalg

Kontoret er representert i Arbeids- og tiltaksnemnda, AOF's distriktsutvalg, Styret for Arbeidstilsynets 6. distrikt, lokalavdelingen av Norsk Produktivitetstilsnitt, komitéer som arbeider med oppgaver skole/arbeidsliv, Yrkes opplæringsnemnda. Videre har Distriktskontoret vært deltaker i messe på Evje i samarbeid med AOF og DNA.

Tilsynsutvalget

Utvalget har hatt 6 møter og behandlet 34 saker.

Formann i Tilsynsutvalget er Bjarne Robstad.

Reisedager

Sekretæren har hatt 96 reisedager.

VEST-AGDER

Distriktssekretær: Gudmund Gyberg.

Organisasjonsoversikt:

I distriktets område var det pr. 1. januar 1981 137 fagforeninger, 21 833 medlemmer og 7 samorganisasjoner.

Møter/konferanser

Kontoret og sekretæren har deltatt eller medvirket i:

— Agitasjons/Nyorganisering	9 møter
— Fagforeningene	55 møter
— Samorganisasjonene	15 møter

Programmet for møtene i samorganisasjonene har vært:

- Minioppgjøret 1981
- Den faglige situasjonen
- Kongressen
- Stortingsvalget 1981

Faglig/Fylkesstyre/konferanser:

Faglig Fylkesstyre	6 møter
Faglig Fylkeskonferanse	2 konferanser

LOs Lokalutvalg for Familiepolitikk — Likestilling — Likeverd:
Fire møter.

LOs Ungdomsutvalg:
Tre møter.

Stortingsvalget 1981:

I forbindelse med forberedelsene til Stortingsvalget 1981 har kontoret og sekretæren vært engasjert i:

- Fellesmøter mellom samorganisasjonene, fylkespartiet og kommune partiene
- Faglig/Politiske møter og konferanser — 19
- 35 besøkte bedrifter
- Sekretæren har forelest på kurs arrangert av AOF/forbund og andre organisasjoner

Twister:

12 twister er behandlet.

Nye overenskomster:

To nye overenskomster er opprettet.

Nemnder, råd og utvalg:

Kontoret er representert i:

AOFs Distriktsutvalg

Lokalavdelingen av Norsk Produktivitetsinstitutt

Forskjellige komitéer som arbeider med Skole/Arbeidsliv.

Tilsynsutvalget:

Utvalget har holdt 8 møter og behandlet 29 saker.

Reisedager:

Gudmund Gyberg 141 dager.

ROGALAND

Distriktssekretær: Erling Høiland

Pr. 31. desember 1981 hadde Rogaland 288 fagforeninger og klubber og et medlemstall på ca. 49 000 med 9 samorganisasjoner — og oljeforbundet «NOPEF»s medlemmer.

Agitasjonsmøter

LO-sekretæren har medvirket i flere møter for forskjellige fagforbund. Det er startet to nye fagforeninger, en for Bekledningsarbeiderforbundet v/ Forma Skofabrikk A/S, Hauge i Dalane, og en for Skog og Landarb.forb. på Jæren.

Tvister

Det er holdt ett møte for Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet på Jæren Hotell A/S — og møte med bedriftsledelsen i A/S TOU — N.A.F. og medlemmer av NNN og NFATF.

Møter

Distriktssekretæren har deltatt på 17 møter i samorganisasjonene i Rogaland og på årsmøter i forskjellige fagforeninger i hele fylket. Faglig/politiske utvalg og AUF's møter. Informasjonskonferanse «*Tariffoppgjøret 1981*» for fag.org. i Rogaland — Stavanger Jern og Metalls Tariffkonferanse — «*Gamle garde*» — Møter i Arbeids og tiltaksnemda — Oljeutvalget — Trygdeutvalget — Statens Arbeidstilsyn — «*Stavangerutvalget*» — «*INKO*» — «*Lærerhøgskolen*» Fylkestinggruppa — Næringsrådet — Industriutvalget — fagutvalget «*Skole Arbeidsliv*» — Kommuneutvalget.

Valgarbeide:

Valglederarbeid, på Olrud Hotel A/S-Hamar — valgledersamling i Sauda — valgoppleggs-samlinger/konferanser — Sauda — Haugesund — Sandnes — Stavanger.

Deltatt på LOs valgopplegg i Stavanger — Sandnes — Haugesund/Karmøy — Bjerkreim.

Opplysningsarbeide:

Sekretæren har forelest for AOF på flere kurs og for NNN-NTL helgekonferanser — forelest for kartellet om lov og avtaleverket — på AUF's ungdomskurs i Rogaland om arbeiderbevegelsens historie og organisasjonskunnskap — Forelest for Vern og Velferd på Jæren om LO — Orientert om LOs oppbygging og virke for elever v/ Øglænd-Sandnes — Orientert ansatte ved «*ELF*» om LOs virkeområde. Likeså har Erling Hølland forelest på ungdomsskoler, gymnas, yrkesskoler, tekniske skoler, teknisk høgskole, maskinistiskolen, distrikthøgskolen og lærerhøgskolen.

Representasjon:

Sekretæren har deltatt på representantskapsmøter i Oslo. Har representert LO på årsmøter i Rogaland Arbeiderparti, AUF i Rogaland, Rogaland Kvinneutvalg, «*NOPEF*»s landsmøte, «*INKO*» Norrønakonferansen, Rogaland Forskning, og ved jubileum, Jonas Øglænd A/S, Sandnes NNN's 75-års jubileum og Stavanger Transportarbeiderforening's 70-års jubileum.

LOs distriktskontor har holdt to konferanser i Egersund for LOs Samarbeidsorgan i Rogaland.

LOs distriktskontor har hatt besøk og befaring med Chakufwa Chihana fra Malavi.

Kontordager Haugesund/Karmøy:

Distriktssekretæren har hatt to kontordager i Haugesund pr. mnd.

Tilsynsutvalget har hatt 6 møter i 1981.

Reisedager/kvelder

Distriktssekretæren har hatt 147 reisedager/kvelder i 1981.

HORDALAND

Distriktssekretærer: Olav Lerø og Rolf Solberg Thorsen.

Organisasjonsoversikt:

Organisasjonsstrukturen i distriktskontorets virkeområde er i det vesentlige uendret i forhold til siste år. Følgende forbund har distriktskontorer med sete i Bergen:

Kommuneforbundet, Jern- og Metall, Handel- og kontor, Hotell- og Restaurant og Bygningsindustriarbeiderforbundet.

Dessuten:

- Statstjenestemannskartellet.

Nytt av året er

– NOPEFs distriktskontor i Bergen. Dette har felles administrasjon med Bergen faglige Samorganisasjon.

Det er i året ikke registrert store endringer i antall foreninger. De fleste foreningene er tilsluttet de 13 samorganisasjonene i fylket. Et mindre antall foreninger nekter medlemskap i samorganisasjon.

Samorganisasjonenes virksomhet varierer sterkt. Fra en stor utstrakt virksomhet til en mer eller mindre «slumrende» tilværelse.

Innen den statlige sektor har fagforeningene som tilhører kommunikasjonssektoren (Tele, Post, Vei, Jernbane) dannet samarbeidsutvalg for å drøfte og samordne arbeidsoppgavene innen samferdsel/kommunikasjon.

Kontorets virksomhet:

Sekretærene har deltatt i alt i 518 registrerte møter/konferanser.

Hovedtyngden av disse refererer seg til:

- 51 møter i samorganisasjoner, foreninger, bedrifter
- 166 møter i samarbeidende organisasjoner
- 48 møter i fylkeskommunale nemnder og utvalg
- 34 møter i kommunale oppdrag og rettsinstanser
- 37 møter i fagforbundene, hvorav det alt vesentlige i NEKF.

LOs ungdomsutvalg har avholdt fire møter og to helgekurs. Foruten møter i Utvalget for familiepolitikk og likestilling har utvalget avholdt vellykket familiekurs for ca. 70 deltakere (foreldre og barn).

LOs samarbeidsorgan i fylket har vært samlet til to møter, dessuten har det vært avholdt en fylkeskonferanse med 100 deltakere.

Møter i forbindelse med tvister og forhandlinger i avtalespørsmål har i vesentlig grad vært av konsultativ art.

Opplysningsvirksomheten:

Sekretærene har deltatt på en rekke kurs innen arbeiderbevegelsen. I første rekke innen områdene tillitsmannsopplæringen og i faglig/politiske kurs. Forelesninger ved sekretærene inngår i denne sammenheng.

Skole- og arbeidsliv:

Også i 1981 har kontoret i sterk grad hatt virksomhet knyttet til denne arbeidsoppgaven. Foruten ulike møter internt og eksternt, og informasjon til elever i ungdoms- og videregående skoler nevnes bl.a. spesielt følgende:

Som følge av LOs skoleprosjekt i Bergen er det i innværende år igangsatt

valgfang i arbeidslivskunnskap ved bl.a. Håstein Skole og ved Astvedt Ungdomsskole. Dagskonferanser over en uke for lærere/rådgivere og tillitsvalgte har vært arrangert i Bergen. Innen høgskole-sektoren har kontoret hatt følgende arrangement:

- «Fagbevegelsens Dag» ved Handelshøgskolen
- Forelesning om Skytøen-komiteens innstilling om videreutvikling av bedriftsdemokratiet, for avgangsklasser av sosialøkonomi-studenter ved Handelshøgskolen.
- Forelesning om «Fagbevegelsens syn på bedriftslederne» på Administrasjons Forskningsfonds arbeidslederopplæring, tilknyttet Handelshøgskolen.
- Forelesninger på halvårsenheten i Håndverk og Industrifag ved Bergen Lærerhøgskole
- Lerø var også sensor i forbindelse med eksamen for denne halvårsenheten
- Forelesning på Stord Jordbrukskole om LOs syn på produktiviteten i jordbruket
- Vedrørende lærerutdanningen har kontoret deltatt på sentralt seminar på Leangkollen.

Diverse:

Kontoret har et stort antall henvendelser i en mengde ulike spørsmål, ved personlig fram møte på kontoret eller pr. telefon, av medlemmer, tillitsvalgte, studenter og andre. I en rekke tilfeller må distriktskontoret takke nei til deltakelse grunnet møtekollisjoner eller også på grunn av at kontorets kapasitet er for liten.

Kontoret er i året blitt representert i Yrkesutvalget for fagopplæring i Hordaland. Videre har kontoret formannsvervet i nyopprettet rådgivende utvalg for Folkeferie i Bergen.

Hordaland fylke var representert på LOs kongress 1981 med fire deltakere. Disse hadde en god kjønnsmessig, forbundsvis og geografisk fordeling. Valget var i overensstemmelse med tilsynsutvalgets innstilling. Valget av representant fra fylket til LOs representantskap ble etterfulgt av protest på valget. Ved årsskiftet var protesten ikke sluttbehandlet.

Samarbeidsrådet LO/N.A.F. har i året avholdt tre kurs i fylket. Kontoret har vært representert på samtlige.

Høyre regjeringens negative holdning til modernisering av DNN-Aluminium, Tyssedal, og Jotungruppens vedtak om avvikling av Fleischers fabrikk i Bergen har utløst stor faglig aktivitet og i begge tilfeller også med bred, sterk understrekning gjennom politiske streiker. Distriktskontoret avverget at Bergen faglige Samorganisasjon satte i gang ulovlig boikott av Jotunprodukter.

Reisedager:

Sekretærene har i året hatt 244 reisedager/møtekvalder.

SOGN OG FJORDANE

Distriktssekretær: John Bjarne Hjelmeland.

Organisasjonsoversikt.

I kontorets arbeidsområde var det pr. 1. januar 1981 11 Samorganisasjoner og 147 Fagforeninger/grupper, med et samlet medlemstall på 13.300.

Pr. 31. desember 1981 var det 11 Samorganisasjoner og 150 fagforeninger/grupper, med et samlet medlemstall på 13.450.

Nye foreninger.

Florø og Omland avd. av NFATF, Sentralsjukehusets Personalforening, Nausdal Kommunale forening, Stryn Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforening og Bremanger Bekledningsarbeidergruppe.

Utgåtte foreninger.

Sogndal avd. av NFATF.
Måløy Bekledningsarbeiderforening.

Tilsynsutvalget

har hatt 7 møter og behandlet 21 saker.

LOs utvalg for Familiepolitikk — Likestilling.

Utvalget har i 1981 holdt to møter og behandlet 10 saker. Utvalget har dessuten stått som arrangør av to Familliekurs med tilsammen 97 deltakere.

LOs Ungdomsutvalg.

Utvalget har stått som arrangør av ett helgekurs for ungdom med 28 deltakere og har holdt ett møte.

LOs Samarbeidsorgan for Sogn og Fjordane.

Det har vært arrangert to fylkeskonferanser i LOs Samarbeidsorgan for Sogn og Fjordane.

Hovedtema har vært: Internasjonalt faglig arbeid — U-landene — Tariffpolitikk — Arbeid i Samorganisasjonene.

Innledere: Vesla Vetlesen — Stein Reegård og sekretæren.

Møter.

Sekretæren har deltatt i 122 møter/konferanser av en eller flere dagers varighet, som fordeler seg slik:

6 agitasjonsmøter, 3 forhandlingsmøter, 10 møter i Samorganisasjoner, 9 møter i fagforeninger/klubber, 11 faglig/politiske møter, 5 møter i distriktsstyret i Arbeidstilsynet, 6 møter i Fylkets Arbeids- og Tiltaksnemnd, 3 møter i Ankeutvalget for trykkesaker, 6 møter i styret for INKO-tjenesten og 63 andre møter og konferanser.

Opplysningsarbeidet.

Distriktssekretæren har medvirket og forelest på 12 ulike kurs, arrangert av: AOF — samorganisasjoner — fagforeninger — LOs Ungdomsutvalg — LOs Familieutvalg — Samvirke m.m.

Reisedager.

Distriktssekretæren har i 1981 hatt i alt 128 reisedager.

MØRE OG ROMSDAL

Distriktssekretær: Johnny Røed

Pr. 1. januar 1981 var det i Møre og Romsdal 15 samorganisasjoner med 271 fagforeninger/grupper og ca. 33 000 medlemmer. Ved utgangen av året var det 15 samorganisasjoner med 272 fagforeninger/grupper og ca. 33 250 medlemmer.

Oppløste foreninger:

Veblungsnes tekstilarbeiderforening, Innfjorden Kjemiske gruppe, Åndalsnes Baker- og Konditorforening, Vassdragsvesenets etatsforening, Kristiansund Murer- og murerarbeideres forening, N.E.K.F. avd 57, Averøy, Tingvoll Skog- og Land, Eide Skog og Land og Ørsta Bekledning.

Nye fagforeninger:

Aukra N.N.N., N. Treindustri. avd. 20, Molde, Smøla Skog og Land, N. Barnevernpedagogforbund avd. Møre og Romsdal. Kommunale foreninger utskilt fra avd. 464: Molde Brannkorpsforening avd. 519, Eide Kommunale forening avd. 529, Aukra Kommunale forening avd. 528, Eidsvåg kommunale forening avd. 530, Elnesvågen Kommunale forening avd. 526 og Midsund kommunale forening avd. 527.

Representasjon:

Sekretæren representerte LO-kontoret ved Molde Konfeksjonsarbeiderforenings 40 års jubileum, likeså på årsmøtene til Møre og Romsdal Arbeiderparti, AUFs distriktslag og Arbeidsmandsforbundets avd. 3.

Agitasjon/nyorganisering

Sekretæren har medvirket til 13 møter og bedriftsbesøk for nyorganisering. Ved 9 bedrifter har det resultert i organisering.

Twister:

Distriktskontoret har vært engasjert i 8 tvistesaker. To av dem har vært oppsigelse som er blitt ordnet i minnelighet. Forøvrig har kontoret hatt en rekke henvendelser fra tillitsmenn og medlemmer om de forskjellige spørsmål i arbeidsforhold.

Møtevirksomhet:

Sekretæren har deltatt/innledet på 29 møter i samorganisasjonene, 10 møter i fagforeninger/klubber og 30 møter i andre av våre organisasjoner. I kommunale og fylkeskommunale styrer og utvalg: 34 møter.

Valgkampen:

I forbindelse med valgkampen la distriktsekretæren opp besøk på 31 bedrifter og 8 kveldsmøter i samorganisasjonene. Vi hadde besøk av følgende sentrale tillitsmenn: Jan Balstad, LO, Liv Buck, LO, Yngve Hågensen, LO, Olav Akselsen, Treindustriarbeiderforbundet, Olav Kjøpstad, Kjemisk, Anders Brevik, Bekledning, Einar Førde og Mary Eide, stortingsrepresentanter.

Opplysningsarbeidet:

Sekretæren har forelest på 17 forskjellige kurs arrangert av AOF, forbund, samorganisasjoner. På ungdomsskoler og videregående skoler: 8 forelesninger for ca. 430 elever. Kontoret har arrangert 3 helgekurs med tilsammen 106 deltakere.

Tilsynsutvalget for kontoret har hatt 7 møter, LOs ungdomsutvalg to møter, samt deltakere på Sørmarka. Utvalget for familie og likestilling har hatt to møter. Fylkets faglige samarbeidsorgan to konferanser. En fylkeskonferanse om Skytøen-komiteens innstilling. Opplegg for besøk av Chihana fra Malawi, Afrika, i kommunal og fylkeskommunal administrasjon, samt besøk på 3 bedrifter.

Sekretæren har hatt 122 reisedager.

TRØNDELAGSFYLKENE

Distriktssekretærer: Rikard Haugen og Kjell Flønes.

I kontorets arbeidsområde var det pr. 1. januar 1981 25 samorganisasjoner med tilsammen 341 fagforeninger. Pr. 31. desember var det like mange samorg. med tilsammen 339 fagforeninger.

Pr. 1. januar 1981 var det 418 fagforeninger med ca. 59.300 medlemmer og pr. 31. desember 416 fagforeninger med ca. 59.400 medlemmer.

Nye foreninger.

Haltdalen Trearbeiderforening, Rørvik kjem. Forening, Namsskogen Platearb.forening, Sula Næringsm.arb.forening, Hestvika Næringsm.arb.forening, Sandviksberget Næringsm.arb.forening og Stjørdal Hotell- og Rest.arb.forening.

Utgåtte foreninger (Medl. overført til annen avd.).

Lånke Trearbeiderforening, Røros Souvenirarb.forening, Bangsund Arbeidsmannsforening, Levanger Baker- og Konditorsv.forening, Bergsmo Næringsm.arb.forening, Lånke Skog- og Landarb.forening, Meråker Skog- og Landarb.forening, Forra Skog- og Landarb.forening og Mostadmark Skog- og Landarb.forening.

Tariffarbeidet.

Kontoret har revidert en overenskomst og ført forhandlinger i 2 tvistesaker.

Møtevirksomheten.

Tilsynsutvalget har hatt 9 møter, LOs ungdomsutvalg 4, utvalg for fam.pol., likestilling og likeverd 2 og samarbeidsorganene for Nord- og Sør-Trøndelag 2 møter.

Sekretærene har vært tilstede på 30 møter i samorganisasjonene fordelt på årsmøter/styremøter, 2 fagforeningsmøter og 150 møter i forbindelse med representasjon, opplysningsarbeid og faglige saker i forskjellige organisasjoner.

Opplysningsvirksomheten og informasjon

Sekretærene har holdt 33 forelesninger om bl.a. LOs oppbygging, tariffoppgjøret 1981, Hovedavtalen, Skytøenkomiteens innstilling, LOs skolepolitiske engasjement, Arbeidsmiljøloven, Ferieloven, Arbeidstvistloven, fagbevegelsens historie m.m.

Det har vært holdt to helgekurs for fagorganisert ungdom med tilsammen 10 deltakere og 4 dagkonferanser med LOs samarbeidsorgan.

Reisedager.

Rikard Haugen 104.
Kjell Flønes 93.

NORDLAND

Distriktssekretærer: Hans Nordahl Jensen og Odd M. Bakkejord.

I Nordland var det pr. 31. desember 1981 20 samorganisasjoner med 301 avdelinger og 54 avdelinger utenom samorganisasjonene. I alt 355 avdelinger med ca. 41.500 medlemmer.

Det er registrert 4 nye avdelinger. 2 avdelinger er nedlagt og 4 er slått sammen med andre avdelinger.

Representasjon:

Sekretærene har representert LO på div. møter i følgende organisasjoner/institusjoner:

Nordland Arbeiderparti, Norsk Kommuneforbunds distriktsstyre, Arbeiderbevegelsens Nordkalott-komite, Nord-Norsk Oljeråd, Interimstyret for ferisenter i Valnesfjord, Industriprosjektgruppen for Nord-Norge, Framfylkingen, Norsk Folkehjelp, Nordland Pensjonistforening, Nordland Arbeiderpartis faglig-politiske utvalg, Nordland Lærerlag, Nordland Kooperative fylkeslag, Nordland fylkes Fiskarlag, Arbeidsgruppen vedrørende etableringsprosjektet «Løft deg selv etter håret», LOs samarbeidsorganer for Finnmark og Troms, Studieselskapet for Nord-Norsk Næringsliv, STI – avd. Nord-Norge, Arbeids- og tiltaksnemnda, Statens Arbeidstilsyn 11. distrikt, AOF's distriktsutvalg, Bedriftsforsamlingen Statoil, Bedriftsforsamlingen Jernverket, Nordland AUF, Næringsutvalget Nordland fylke, Nordland Distrikthøgskole – produktutviklingsprosjekt for fiskeindustrien, Høgskolestyret i Nordland, Funksjonshemmedes år, Forbrukerkonferanse i Sortland, Yrkesopplæringsnemnda, Nordlandsmessa, Statstjenestemannskartellet, Samarbeidsrådet LO-NAF, Produktivitetskampanjen, Narvik Samvirkelag, Fylkesskolesejeren – rekruttering av nordnorsk arb.kraft i oljevirkksomheten, Konferanse for fastlønnte tillitsmenn, Asphaugen videregående skole, LO-kongressen i Finland, Alta Arbeiderparti og LOs oljekartellsutvalg for Nord-Norge.

Opplysningsarbeidet:

Sekretærene har holdt forelesninger på 4 kurs arrangert av AOF og andre. Kontoret har vært medarrangør i 4 faglig-politiske helgekurs.

Det er holdt forelesninger om LO på 4 skoler og andre institusjoner.

I samarbeid med Nordland Lærerlag er det utarbeidet et informasjonsopplegg om LO for ungdomsskoletrinnet. Opplegget skal i første omgang prøves i 6 kommuner i Nordland.

Diverse møter:

Møter i LOs samarbeidsorgan ble arrangert 18. mars og 5.–6. november.

Følgende saker ble behandlet:

1. Aktivitetsopplegg for samorganisasjonene i Nordland.
2. Sysselsettingssituasjonen – forslag om tiltak:
 - Nord-Norge-banen
 - Saltfjell-Svartisutbyggingen
 - Hydropakken
 - Svovelsyre-fosforsyrefabrikk i Brønnøysund
 - Modernisering av Kjøpviksfabrikken
 - Modernisering av Jernverket og Rana Gruber
 - Malm-mineralleting
 - Veilednings- og tiltaksarbeidet og produktutviklingssenter for Nord-Norge
 - Oljevirkosomhet på Trænabanken
 - Div. velprosjekter
 - Bedriftenes kontaktkostnader
 - Finansiering av sysselsettingstiltak med a-trygdmidler, samt individrettede tiltak for arbeidsledige
 - Boligpolitikken.
3. Aternativ livsynsundervisning.
4. LOs Sør-Afrika-aksjon.

5. Fagbevegelsens engasjement for et bedre helsestell i Nordland.
6. Skolekontaktarbeidet i Nordland.
7. Nord-Norges Salgslags nedlegging av bedrifter i Nord-Norge.
8. NKF's og NEKF's politiske streik mot tilbaketrekking av loven om de ansattes representasjon i styrende organer.
9. Statsbudsjettet.
10. DNN Aluminium Tyssedal.
11. Situasjonen ved Vefsn Sykehus.
12. Yrkesteknisk Høgskoleutdanning i Narvik.

Den 17. mars ble det holdt en fylkeskonferanse om Skytøen-komiteens innstilling.

Det er holdt to møter i LOs utvalg for familiepolitikk og likestilling, ett møte i Ungdomsutvalget og tre møter i LOs oljekartellutvalg for Nord-Norge.

Sekretærene har dessuten deltatt på 30 lokale faglige møter.

Tilsynsutvalget:

Tilsynsutvalget har hatt 6 møter og behandlet 24 saker.

Reisedager:

Hans N. Jensen 105.

Odd M. Bakkejord 94.

TROMS

Distriktssekretær: Svein Rasmussen.

Organisasjonsoversikt:

I Troms fylke var det pr. 31. desember 1981 185 fagforeninger, med ca. 21 500 medlemmer.

I samme fylke var det til samme tid 7 samorganisasjoner.

Nye fagforeninger:

Tromsø Kjemiske fagforening, Tromsø

Norsk Barnevernpedagogforbund, Tromsø

Avd. 111-12, Landsforeningen for Arbeidstilsynet, Harstad

Sørreisa komm. forening, Sørreisa.

Oppløste fagforeninger:

Finnsnes Transportarbeiderforening er gått inn i Finnsnes Sjøførerforening.

Tromsø Pakkmesterforening er gått inn i Norsk Postforbund, Tromsø avd.

Avd. 339, Kvenangen Vegarbeiderklubb er gått inn i Nordreisa Vegarbeiderklubb.

Møter:

Kontorets tilsynsutvalg har i 1981 hatt 7 møter.

LOs faglige samarbeidsorgan har hatt to møter.

LOs ungdomsutvalg har hatt tre møter.

LOs lokale utvalg for familiepolitikk og likestilling har hatt to møter.

11 møter i samorganisasjonene.

9 møter i fagforeningene.

183 andre møter og konferanser.

Representasjon:

Representert LO på årsmøte i Troms Arbeiderparti 10. og 11. januar 1981.

Faglig virksomhet:

I løpet av 1981 har alle 7 samorganisasjoner vært intakt og i drift. Dessuten har det vært to møter i Nordreisa, hvor en har drøftet mulighetene for å danne samorganisasjon for nordfylket.

Det har vært avholdt to møter i LOs faglige samarbeidsorgan i fylket, h.h.v. i april og november.

LOs ungdomsutvalg har hatt 3 møter og avviklet ett helgekurs for ungdom, med god deltakelse.

Faglig/politisk virksomhet:

Sekretæren har deltatt i flere møter i Troms Arbeiderparti's faglig/politiske utvalg, samt en rekke andre møter, arrangert av fylkespartiet. Det har også vært møte på Nordkalottplan i Kiruna. Særlig stor har møteaktiviteten vært i forbindelse med valgkampen, og fylkespartiet i samarbeid med LOs distriktskontor, har kjørt flere møter og arrangementer i fellesskap, alle med god deltakelse og god oppslutning.

Studiearbeidet:

Sekretæren har forelest på en rekke ungdomsskoler og videregående skoler i fylket og har deltatt og forelest på flere faglige og politiske konferanser på kurs i fylket.

Reisedager:

I 1981 har sekretæren hatt 216 reisedager og kjørt 22 471 km i Landsorganisasjonens tjeneste.

FINNMARK

Distriktssekretær: Leif Laurila.

I kontorets distrikt var det i 1981 12 samorganisasjoner som omfatter 150 fagforeninger med tilsammen 13 068 medlemmer.

Representasjon:

Sekretæren har representert kontoret/LO på følgende møter:

Årsmøte i Finnmark Fiskarlag, Finnmark Arbeiderparti og Finnmark Arbeiderpartis Kvinneutvalg, Grubeforeningen Nordens Klippes 75 års jubileum, årsmøte i Forbrukerutvalget for Finnmark og årsmøte i Norsk Folkehjelp i Finnmark.

Andre møter, konferanser og kurser:

Sekretæren har deltatt i møte med representanter fra Finnmark Lærerslag og Norsk Tjenestemannslag hvor samarbeidet på lokalt plan etter samarbeidsavtalens pkt. 10 ble drøftet. 7 møter i Samorganisasjonene i Finnmark, 4 nordkalottkonferanser med deltakere fra Norge, Sverige og Finland. Sekretæren

er medlem i styret for Faglig Nordkalott-utvalg og har deltatt på 2 styremøter. Det er dessverre bare vært avholdt 1 møte i LOs ungdomsutvalg. Sekretæren har deltatt på 4 møter i LOs Oljekartellutvalg for Nord-Norge og i diverse møter og konferanser med fagforeningstillsitsmenn og medlemmer fra forskjellige forbund. Det er videre avholdt konferanse om Norsk Folkehjelps virksomhet i Nord-Norge og for fastlente sekretærer hvor sekretæren har deltatt. Sekretæren har forelest på 2 kurs om Arbeidsmiljølovens bestemmelser. Han har deltatt på 2 seminarer hvor vernetjeneste og bedriftenes egenaktivitet, samt administrasjon og ledelse er blitt drøftet. Deltakelse i valgkampen har vært en selvfølge. Sekretæren har deltatt på LOs representantskapsmøter, sekretærkonferanser og LO-kongressen.

Miljøkonferanse — opplysningsarbeid:

Sekretæren har deltatt på miljøkurs som foreleser arrangert av Norsk Folkehjelp i Finnmark og på åpent folkemøte arrangert av Vadsø faglige Samorganisasjon hvor bedriftshelsetjenesten i alle henseender ble drøftet. Han har redegjort om fagbevegelsen/LOs virksomhet på flere kurs for arbeidsledig ungdom arrangert av Arbeidskontorene.

Faglig/politisk samarbeid:

Sekretæren har deltatt på:

Planleggingsmøte i Harstad om faglig/politisk virksomhet i Nord-Norge. Politisk konferanse i Tromsø med representanter fra Arbeiderpartiet sentralt. Sekretæren har deltatt på møter i Finnmark Arbeiderpartis faglig/politisk utvalg.

Forhandlinger:

I Finnmark fylke har kun Arbeidsmandsforbundet 1 fast ansatt tillsitsmann på heltid, Norsk Kommuneforbund 1 sekretær i helsesektoren og Grubeforeningen Nordens Klippe, Kirkenes, med tilfredsstillende tillsitsmannsordning. Avtalespørsmål og tvistesaker er derfor en meget vesentlig del av sekretærens arbeidsoppgaver. Sekretæren har i 1981 hatt mange og omfattende møter/konferanser vedrørende forskjellige problemer/uoverensstemmelser på diverse arbeidsplasser og 7 forhandlingsmøter om oppsigelser og opprettelse av nye tariffavtaler. Sekretæren har deltatt i forberedelse og utredningen av 2 saker til Arbeidsretten. 1 sak er avklart med seier for LO. Den andre saken kommer opp i Arbeidsretten i 1982. Dessuten er mindre tvistesaker ordnet i minnelighet.

LOs Samarbeidsorgan:

Det er avholdt vår- og høstkonferanse i LOs Samarbeidsorgan for Finnmark.

I denne sammenheng kan nevnes at Samarbeidsorganet har behandlet mange store og viktige saker og har derfor gjort seg gjeldende som en betydelig og viktig del av arbeiderbevegelsens samlede virksomhet i fylket.

Tilsynsutvalget:

Tilsynsutvalget ved kontoret har hatt 8 møter og behandlet 28 saker og 130 søknader om LO-stipend for fagorganiserte i Finnmark.

Andre opplysninger:

Arbeidernes Opplysningsforbund, Arbeiderpartiet i Finnmark og Landsorganisasjonen har sine kontorer i Samfundshuset, Kirkenes. Kontorforholdene er utilfredsstillende og det har vært arbeidet med å få nye lokaliteter, men dessverre har ikke dette lyktes.

Det er høyaktuelt for den samlede arbeiderbevegelse i Finnmark å arbeide videre for å bedre arbeidssituasjonen for sine ansatte.

Sekretæren har i 1981 hatt 148 reisedager og kjørt 16 585 km i LOs tjeneste.

9. Statistisk oversikt

Tabell I

er en oppstilling av Landsorganisasjonens medlemstall fra 31. desember 1930 til 31. desember 1980. I perioden 1930 til 1939 var det en jevn stigning. I krigsårene fra april 1940 til mai 1945 sank medlemstallet, men ved utgangen av 1945 hadde medlemstallet steget igjen.

I 10-årsperioden 1960—1970 steg medlemstallet med 52 828 medlemmer eller 9,8 prosent og i perioden 1970—1980 med 153 663 medlemmer eller 25,9 prosent.

Tabell II

viser medlemsbevegelsen for de enkelte forbund 1970—1980.

Tabell III

viser forandring i medlemstallet fra 31. desember 1979 til 31. desember 1980 innenfor de enkelte fylker både i absolutte og relative tall.

Tabell IV

er utarbeidet på grunnlag av forbundenes årsrapporter og viser antall avdelinger/foreninger og medlemmer i de ulike forbund pr. 31. desember i 1979 og 1980 samt endringer i året.

Ved utgangen av 1979 sto 34 forbund (av dem 2 fellesforbund) med til sammen 721 042 medlemmer fordelt på 3 846 avdelinger/foreninger tilsluttet Landsorganisasjonen. Pr. 31. desember 1980 var de tilsvarende tall 35 forbund (av dem 2 fellesforbund) med 748 040 medlemmer fordelt på 3 798 avdelinger/foreninger.

Medlemstallet viser en stigning på 26 998 medlemmer eller 3,7 prosent fra 1979 til 1980.

Tabell V

gir et bilde av organisasjonsforholdene, ordnet geografisk. Medlemmer i alle forbund er fordelt på byene og enkelte herreder innenfor hvert fylke. Medlemmer i avdelinger på Svalbard, avdelinger i utlandet og i landsomfattende avdelinger og direkte medlemmer er ført opp for seg. Landet sett under ett viser at det i byene var 481 981 medlemmer og i landdistriktene 235 185 medlemmer. På Svalbard og Jan Mayen var det 517 medlemmer og i utenlandsavdelinger 961 medlemmer. Antall direkte medlemmer var 24 147.

I landsomfattende avdelinger/foreninger er det registrert 35 467 medlemmer, men av disse er 30 218 medlemmer tatt med under underavdelinger i byer og herreder i de enkelte fylker der de hører hjemme.

Det er til sammen 30 874 medlemmer som ikke kan fordeles på fylker.

Tabell VI

viser en fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemmer i alt innenfor de ulike forbund. Antall kvinnelige medlemmer i Landsorganisasjonen utgjør pr. 31. desember 1980 233 241 eller 31,2 prosent av samlet medlemstall i 1980. Tilsvarende tall i 1979 var: 216 699 eller 30,1 prosent.

Tabell VII

gir en oversikt over fagblader, antall nummer og gjennomsnittlig opplag i året 1980.

Tabell VIII

gir en oversikt over tariffsaker behandlet i Landsorganisasjonen i løpet av 1981.

Tabell IX

gir en oversikt over godkjente/tariffstridige konflikter i 1981.

Tabell I, 1980

**Sammendrag av Landsorganisasjonens medlemstall
pr. 31. desember 1930–1980**

	Antall avdelinger	Antall medlemmer
31. desember 1930	1 861	139 591
—»— 1935	2 635	224 340
—»— 1940	3 556	306 341
7. mai 1945	3 199	287 728
31. desember 1945	3 704	339 920
—»— 1950	4 605	488 442
—»— 1951	4 747	503 397
—»— 1952	4 871	515 593
—»— 1953	5 020	526 016
—»— 1954	5 079	538 587
—»— 1955	5 119	542 105
—»— 1956	5 175	545 416
—»— 1957	5 172	540 878
—»— 1958	5 193	543 513
—»— 1959	5 207	541 408
—»— 1960	5 129	541 549
—»— 1961	5 116	562 019
—»— 1962	5 128	565 062
—»— 1963	5 091	566 970
—»— 1964	4 995	570 953
—»— 1965	4 922	574 295
—»— 1966	4 776	574 030
—»— 1967	4 683	570 210
—»— 1968	4 599	574 113
—»— 1969	4 982	582 289
—»— 1970	4 448	594 377
—»— 1971	4 367	601 920
—»— 1972	4 202	603 742
—»— 1973	4 110	613 803
—»— 1974	4 065	635 801
—»— 1975	4 054	655 030
—»— 1976	3 971	673 694
—»— 1977	3 973	692 209
—»— 1978	3 942	712 699
—»— 1979	3 846	721 042
—»— 1980	3 798	748 040

Tabell II, 1980

Medlemsbevegelsen

	Forbund	Medlemstall			
		Pr. 31. des. 1970	Pr. 31. des. 1971	Pr. 31. des. 1972	Pr. 31. des. 1973
1	Arbeiderpartiets Presseforbund ..	474	494	528	549
2	Forbund for Arb.l. og Tekn. Funksj.	8 370	9 106	9 244	9 646
3	Arbeidsmandsforbundet	27 975	28 045	28 561	27 826
4	Barnevernpedagogforbundet ¹¹⁾ ..	—	—	—	—
5	Befalsforbundet ⁹⁾	3 296	3 015	2 920	3 027
6	Bekledningsarbeiderforbundet ³⁾ ..	23 002	21 102	20 513	19 663
7	Bygningsindustriarbeiderforb. ⁴⁾ ..	48 799	48 059	46 947	47 189
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	15 216	15 659	16 197	16 428
9	Følgeligstjenestemannsforbundet ..	967	1 009	1 031	1 083
10	Grafisk Forbund	13 689	13 988	14 009	14 026
11	Gullsmedarbeiderforbundet	1 077	1 060	1 076	1 078
12	Handel og Kontor i Norge	41 333	43 892	42 253	42 042
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	10 567	10 157	9 173	8 819
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet ..	89 538	92 011	91 911	96 809
15	Jernbaneforbundet	16 733	16 200	15 870	15 510
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund ..	34 867	35 583	35 771	36 370
17	Kommuneforbundet	79 267	83 383	89 542	94 202
18	Lensmannsetatens Landslag	812	796	835	834
19	Lokomotivmannsforbundet	1 861	1 847	1 848	1 833
20	Losforbundet ¹⁾	289	288	288	—
21	Luftforsvarets Befalsforb. ²⁾ ⁹⁾ ..	1 601	1 550	1 547	1 486
22	Murerforbundet ⁴⁾	4 162	3 970	3 740	3 558
23	Musikerforbundet	1 291	1 338	1 361	1 412
24	Norsk Olje- og Petrokjemiforb. ⁵⁾ ..	—	—	—	—
25	Nærings- og Nytelsesmiddel arb.f. ¹⁾	29 777	29 848	28 575	28 887
26	Papirindustriarbeiderforbundet ..	17 806	17 526	16 866	16 643
27	Politiforbundet ⁶⁾	2 364	2 470	2 562	2 593
28	Postfolkenes Fellesforbund	12 747	13 136	14 020	14 653
29	Sjømannsforbundet	29 361	28 423	27 482	28 750
30	Skin- og Lærarbeiderforbundet ³⁾ ..	1 033	1 011	915	—
31	Skog- og Landarbeiderforbundet ..	15 220	14 041	13 414	12 707
32	Sosionomforbundet ⁷⁾	—	972	1 259	1 455
33	Sufflørforbundet ⁸⁾	18	24	25	23
34	Telefolkenes Fellesforbund	10 609	10 787	10 866	11 209
35	Tjenestemannslaget	23 848	25 277	27 057	28 374
36	Tolltjenestemannsforbundet ¹⁰⁾ ..	875	862	832	812
37	Transportarbeiderforbundet	19 720	19 330	19 059	18 507
38	Treindustriarbeiderforbundet	5 788	5 636	5 620	5 775
39	Urmaker Svenneforbundet	25	25	25	25
	Riket	594 377	601 920	603 742	613 803

1) Norsk Losforbund gikk ut av LO 1. mars 1973. 2) Luftforsvarets Befalsforbund ble tilmeldt LO fra 1. januar 1964. 3) Norsk Skin- og Lærarbeiderforbund er fra 1. januar 1973 sammensluttet med Norsk Bekledningsarbeiderforbund. 4) Murerforbundet sluttet sammen med Bygningsindustriarbeiderforbundet 1. januar 1976. 5) Norsk Olje- og Petrokjemiforbund (NOPEF) gikk inn i LO 1. april 1977. Petrokjemisk forening — Rafnes gikk med i NOPEF 1. mai 1977. 6) Politiforbundet utmeldt

Medlemstall

Pr. 31. des. 1974	Pr. 31. des. 1975	Pr. 31. des. 1976	Pr. 31. des. 1977	Pr. 31. des. 1978	Pr. 31. des. 1979	Pr. 31. des. 1980	
557	573	613	694	725	757	807	1
10 128	10 900	11 710	12 274	12 713	12 991	13 820	2
29 244	31 002	32 743	32 033	32 177	32 725	37 882	3
—	—	—	—	—	—	165	4
3 008	3 045	2 994	2 791	4 140	3 908	3 794	5
19 339	18 787	19 235	19 525	17 781	17 791	18 697	6
48 407	49 574	53 613	54 774	55 484	54 247	55 836	7
16 865	17 882	18 658	19 371	20 513	21 227	22 247	8
1 152	1 226	1 323	1 449	1 537	1 564	1 638	9
14 134	14 182	14 123	14 200	14 101	14 093	14 417	10
1 037	936	955	941	921	925	1 007	11
43 135	46 953	50 211	53 284	54 857	55 861	58 766	12
9 035	10 035	11 039	11 461	12 545	12 549	14 832	13
103 885	104 737	106 035	108 128	105 247	104 296	106 779	14
15 087	15 031	14 919	14 758	21 869	22 144	22 443	15
38 449	38 400	39 037	38 993	38 803	38 795	39 120	16
100 823	107 747	115 634	122 557	131 744	139 257	143 789	17
840	870	912	944	975	971	1 027	18
1 812	1 840	1 840	1 936	1 920	1 917	1 932	19
—	—	—	—	—	—	—	20
1 481	1 512	1 511	1 489	—	—	—	21
3 350	3 181	—	—	—	—	—	22
1 439	1 404	1 430	1 373	1 513	1 589	1 676	23
—	—	170	1 059	2 455	2 778	2 779	24
29 434	29 873	30 900	31 404	32 152	32 127	33 708	25
16 795	16 907	16 954	16 448	16 280	16 095	16 042	26
2 519	2 519	—	—	—	—	—	27
15 409	15 784	16 189	16 883	17 944	19 031	20 692	28
28 408	27 967	25 534	25 038	23 433	21 995	20 622	29
—	—	—	—	—	—	—	30
11 992	11 774	11 711	11 548	11 095	10 706	10 448	31
1 719	1 905	2 057	2 322	2 608	2 853	3 131	32
24	24	27	31	27	31	34	33
11 586	12 100	12 650	13 303	14 152	15 337	15 885	34
29 364	31 300	33 178	34 791	36 683	37 564	39 048	35
820	826	793	786	765	—	—	36
18 583	18 512	18 988	19 178	19 173	18 696	18 895	37
5 916	5 697	5 983	6 418	6 353	6 208	6 071	38
25	25	25	25	14	14	11	39
635 801	655 030	673 694	692 209	712 699	721 042	748 040	

av LO 31. desember 1975. ⁷⁾ Sosionomforbundet er tilmeldt LO fra 1. oktober 1971. ⁸⁾ Sufflørforbundet ble tilsluttet LO fra 1. januar 1970. ⁹⁾ Norges Befalslag og Luftforsvarets Befalsforbund gikk sammen til et forbund, Norges Befalsforbund, 1. juni 1978. ¹⁰⁾ Tolltjenestemannsforbundet gikk ut av LO fra 1. januar 1979. ¹¹⁾ Norsk Barnevernpedagogforbund gikk inn i LO 1. juli 1980.

Tabell III, 1980.

Medlemstallets forandring 1979–1980
geografisk satt opp.

	Pr. 31. des. 1980		Pr. 31. des. 1979		Medlemstallets forandring	
	Av- delinger	Med- lemmer	Av- delinger	Med- lemmer	Absolutt + ell. +	Prosent- vise + ell. +
Østfold	197	49 764	198	48 439	1 325	2,74
Akershus	213	30 123	217	29 306	817	2,79
Oslo	158	132 860	155	131 133	1 727	1,32
Hedmark	315	36 609	338	34 931	1 678	4,80
Oppland	227	27 817	257	27 006	811	3,00
Buskerud	236	41 058	234	39 823	1 235	3,10
Vestfold	149	28 234	152	27 633	601	2,17
Telemark	184	31 179	184	29 972	1 207	4,03
Aust-Agder	87	10 032	87	9 747	285	2,92
Vest-Agder	124	21 833	123	20 699	1 134	5,49
Rogaland	237	50 302	239	48 262	2 040	4,23
Hordaland	268	67 543	270	65 297	2 246	3,44
Sogn og Fjordane	135	13 953	131	12 689	1 264	9,96
Møre og Romsdal	244	31 518	242	30 277	1 241	4,10
Sør-Trøndelag	216	49 667	219	46 709	2 958	6,33
Nord-Trøndelag	170	19 198	169	18 001	1 197	6,65
Nordland	308	41 044	308	39 004	2 040	5,23
Troms	144	21 364	139	20 303	1 061	5,23
Finnmark	133	13 068	130	12 451	617	4,96
Svalbard og Jan Mayen ...	1	517	1	530	+ 13	+ 24,53
Utlandet	9	961	10	1 160	+ 199	+ 17,16
Direkte medlemmer	—	24 147	—	22 496	1 651	7,34
Landsomfattende avd.	43	¹⁾ 5 249	43	¹⁾ 5 174	75	1,45
Riket	²⁾ 3 798	748 040	²⁾ 3 846	721 042	26 998	3,74

1) I 1979 er 31 208 medlemmer og i 1980 — 30 218 medlemmer i landsomfattende foreninger i Tjenestemannslaget ført opp under underavdelinger i fylkene der de hører hjemme.

2) Summen av avdelinger i 1979 er 4 218 og i 1980 — 4 175. Det skyldes at i 1979 er 372 og i 1980 — 377 underavdelinger i landsomfattende foreninger i Tjenestemannslaget ført opp som egne avdelinger i fylkene der de hører hjemme.

Tabell IV, 1980

Avdelings- og

Løpe- nr.	Forbund	Antall avdelinger/foreninger/grupper			
		Pr. 31. des. 1979	Tilsluttet i årets løp	Utgått eller nedlagt i årets løp	Pr. 31. des. 1980
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	38	3	—	41
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	132	3	1	134
3	Arbeidsmandsforbundet	32	—	—	32
4	Barnevernpedagogforbundet ⁴⁾	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	76	—	1	75
6	Bekleddingsarbeiderforbundet .	148	9	—	157
7	Bygningsindustriarbeiderforb. .	345	—	1	340
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	238	—	3	235
9	Fængselstjenestemannsforb. . . .	22	—	—	22
10	Grafisk Forbund	90	—	—	90
11	Gullsmedarbeiderforbundet . . .	17	1	—	18
12	Handel og Kontor i Norge	212	2	4	210
13	Hotell- og Restaurantarb.forb. . .	66	4	—	70
14	Jern- og Metallarbeiderforb. . . .	218	—	5	213
15	Jernbaneforbundet	115	—	—	115
16	Kjemisk Industriarbeiderforb. . .	200	10	10	200
17	Kommuneforbundet	508	11	—	519
18	Lensmannsetatens Landslag	23	—	—	23
19	Lokomotivmannsforbundet	9	—	—	9
20	Musikerforbundet	15	1	—	16
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforb. . .	58	—	1	59
22	Nærings- og Nytelsesm.arb.forb.	353	19	11	361
23	Papirindustriarbeiderforb.	56	—	2	54
24	Postfolkenes Fellesforbund:				
	Postforbundet	36	—	—	36
	Den norske Postorganisasjon	28	—	1	27
25	Sjømannsforbundet	33	—	2	31
26	Skog- og Landarbeiderforbundet	369	2	67	304
27	Sosionomforbundet	20	—	—	20
28	Sufflørforbundet	0	—	—	0
29	Telefolkenes Fellesforbund:				
	Tele Tjeneste Forbundet	39	—	3	36
	Telegrafmennes Landsforb.	16	—	—	16
30	Tjenestemannslaget	54	8	1	61
31	Transportarbeiderforbundet	154	—	—	154
32	Treindustriarbeiderforbundet . . .	125	—	6	119
33	Urmaker Svenneforbundet	1	—	—	1
	Riket	3 846			3 798

1) Netto tilgang. 2) Netto avgang. 3) Anslått tall. Forbundet skiller ikke menn og kvinner. 4) Barnevernpedagogforbundet ble tilsluttet LO 1. juli 1980.

medlemsbevegelsen 1980

Antall medlemmer						Løpe- nr.
Pr. 31. des. 1979		Inntråd i årets løp	Uttråd i årets løp	Pr. 31. des. 1980		
I alt	Herav kvinner			I alt	Herav kvinner	
757	91	1) 50	—	807	100	1
12 991	642	1 777	948	13 820	759	2
32 725	6 132	8 657	3 500	37 882	8 244	3
—	—	1) 165	—	165	103	4
3 908	13	317	431	3 794	8	5
17 791	13 114	1) 906	—	18 697	13 927	6
54 247	831	9 571	7 982	55 836	989	7
21 227	139	1) 1 020	—	22 247	169	8
1 564	177	133	59	1 638	206	9
14 093	3 613	1) 324	—	14 417	3 797	10
925	179	1) 82	—	1 007	227	11
55 861	36 459	1) 2 905	—	58 766	39 142	12
12 549	9 753	5 723	3 440	14 832	11 694	13
104 296	9 836	16 665	14 182	106 779	10 778	14
22 144	3) 1 000	1) 299	—	22 443	3) 1 000	15
38 795	6 200	5 381	5 056	39 120	6 680	16
139 257	87 032	18 014	13 482	143 789	90 924	17
971	61	126	70	1 027	77	18
1 917	1	109	94	1 932	2	19
1 589	339	96	9	1 676	365	20
2 778	221	1 188	1 187	2 779	334	21
32 127	12 776	1) 1 581	—	33 708	13 598	22
16 095	1 679	682	735	16 042	1 749	23
						24
8 572	1 696	1 152	519	9 205	2 017	
10 459	3) 5 229	1) 1 028	—	11 487	3) 5 742	
21 995	3) 3 000	—	2) 1 373	20 622	3) 3 000	25
10 706	355	2 432	2 690	10 448	404	26
2 853	1 941	1) 278	—	3 131	2 136	27
31	30	1) 3	—	34	32	28
						29
11 505	3 030	1 000	490	12 015	3 289	
3 832	383	—	2) 25	3 807	409	
37 564	17 716	1) 1 484	—	39 048	18 692	30
18 696	1 049	2 816	2 617	18 895	1 107	31
6 208	1 161	939	1 076	6 071	1 283	32
14	—	—	2) 3	11	—	33
721 042	225 928			748 040	242 984	

Tabell V, 1980

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	ØSTFOLD													
		Fylket		Fr.stad		Halden		Moss		Sarpsborg		Askim		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	5	64	1	16	1	16	1	8	1	17	1	7	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	6	1 323	1	374	1	226	1	119	1	406	1	163	1	47
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 602	—	—	—	—	1	1 602	—	—	—	—	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	5	275	1	19	—	—	—	—	—	—	—	—	4	256
6	Bekleddingsarbeiderforbundet	11	1 966	2	543	1	704	3	603	1	55	1	17	3	64
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	21	3 668	5	939	2	491	1	591	2	798	3	327	8	522
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	9	1 613	2	379	1	196	1	247	2	308	3	483	—	—
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	31
10	Grafisk Forbund	12	1 441	2	148	2	112	2	74	3	932	1	90	2	85
11	Gullmedarbeiderforbundet	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21
12	Handel og Kontor i Norge	8	3 265	1	1 015	1	436	1	502	1	956	2	304	2	52
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	4	605	1	259	1	60	1	143	1	144	—	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	9	8 897	1	3 779	1	727	1	2 155	1	690	1	552	4	994
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	13	4 173	6	1 420	1	222	2	1 018	1	233	1	1 041	2	239
17	Kommuneforbundet	27	8 338	6	2 344	1	1 049	2	891	4	1 018	1	493	13	2 543
18	Lenemannsetatens Landslag	1	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	70
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	3	73	1	42	1	21	—	—	1	10	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nyttelsesmiddelarbeiderforbundet	9	1 768	1	738	2	26	2	300	2	311	1	264	1	139
23	Papirindustriarbeiderforbundet	13	6 034	—	—	3	1 700	1	820	8	3 163	—	—	1	351
24	Postforbundet	4	339	1	97	1	48	1	98	1	96	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	392	—	—	—	—	1	392	—	—	—	—	—	—
26	Sjemannsforbundet	1	612	1	612	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	11	394	1	53	1	40	1	5	1	41	—	—	7	255
28	Sosionomforbundet	1	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	95
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	357	—	—	—	—	—	—	1	357	—	—	—	—
31	Telegrafmenneses Landsforbund	1	72	—	—	—	—	—	—	1	72	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	13	952	1	60	3	101	—	—	—	—	—	—	9	791
33	Transportarbeiderforbundet	10	994	2	248	2	146	2	253	3	285	—	—	1	62
34	Treindustriarbeiderforbundet	8	310	1	27	1	109	—	—	1	55	1	8	4	111
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Til sammen		210	49 764	38	13 111	27	6 429	25	9 821	37	9 946	17	3 729	66	6 728

Tabell V, 1980 (forts.)

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	AKERSHUS																			
		Fylket		Asker		Bærum		Eidsvoll		Frogn		Nes		Skedsmo		Ski		Ullensaker		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	42	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.l.ed. og Tekn. Funksj.	6	423	—	—	1	99	—	—	1	19	—	—	2	187	—	—	—	—	2	118
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 187	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1 187	—	—	—	—	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	9	347	1	14	—	—	—	—	1	17	—	—	2	95	1	3	4	218	—	—
6	Bekledningsarbeiderforbundet	6	507	—	—	—	—	1	52	—	—	—	—	2	237	—	1	78	2	140	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	32	3 081	1	191	4	564	4	495	1	42	3	212	3	892	3	144	3	116	10	425
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	17	913	1	62	2	184	1	44	1	27	1	39	2	182	1	73	1	18	7	284
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	31
10	Graftak Forbund	5	177	—	—	—	—	1	16	—	—	—	—	1	70	—	—	—	—	3	91
11	Gullsmedarbeiderforbundet	1	7	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	8	2 793	—	—	2	1 528	1	101	1	124	1	90	1	817	—	—	1	72	1	61
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	1	34	—	—	—	—	1	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	18	4 933	2	655	1	1 313	1	450	1	135	1	473	2	640	1	167	2	84	7	1 011
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund.	14	1 389	1	71	1	87	1	57	1	11	—	—	1	302	2	139	—	—	7	722
17	Kommuneforbundet	40	9 661	4	1 450	9	2 001	2	628	1	162	1	289	4	999	1	351	1	402	17	3 279
18	Lensmannsetats Landslag	1	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	91
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelseamid.arb.forb.	14	440	1	4	—	—	2	84	1	5	2	29	2	91	—	—	1	3	5	224
23	Papirindustriarbeiderforbundet	2	248	1	130	1	118	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	1	144	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	144
25	Den norske Postorganisasjon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	25	1 034	1	8	2	22	2	74	—	—	1	113	—	—	1	11	1	40	17	766
28	Sosionomforbundet	1	216	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	216
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	647	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	647	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	15	1 600	—	—	2	124	—	—	1	59	1	25	4	332	1	15	2	655	4	390
33	Transportarbeiderforbundet	1	32	—	—	1	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Treindustriarbeiderforbundet	7	246	—	—	1	10	1	11	—	—	1	19	1	22	1	41	—	—	2	143
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	228	30 123	14	2 592	27	6 062	18	2 046	10	601	12	1 294	29	6 700	13	986	17	1 686	88	8 136

Tabell V, 1980 (forts.)

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	OSLO		HEDMARK																
		Fylket		Hamar		Kongs- vinger		Elve- rum		Rings- aker		Stange		Åmot		Åsnes		Øvrige komm. tlls.		
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	
1	Arbeiderpartiets Presseforbund . . .	1	134	2	84	1	50	1	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	6	2 469	9	452	2	141	1	42	1	30	1	66	—	—	—	—	—	4	
3	Arbeidsmandsforbundet	1	2 517	2	1 643	1	1 340	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5	Befalsforbundet	5	375	6	124	2	46	1	15	1	22	—	—	—	—	—	1	28	1	
6	Bekledningsarbeiderforbundet	2	1 678	12	820	3	443	1	42	1	22	2	115	—	—	—	—	—	5	
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	12	8 617	38	6 210	3	655	2	478	2	445	4	1 893	5	428	1	38	8	271	
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	6	2 844	15	888	2	219	1	142	2	133	1	73	1	37	—	—	—	8	
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	552	2	61	1	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	—	
10	Grafisk Forbund	4	6 024	4	226	1	80	2	96	1	51	—	—	—	—	—	—	—	—	
11	Gullsmedarbeiderforbundet	2	313	1	35	1	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	Handel og Kontor i Norge	4	14 950	18	2 747	1	1 201	1	308	1	224	2	182	—	—	2	199	—	11	
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	3	3 248	4	640	1	312	1	107	1	91	—	—	—	—	—	—	—	1	
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	2	16 601	15	3 237	1	787	1	593	1	300	3	821	2	103	—	—	1	147	
15	Jernbaneforbundet	16	5 378	13	1 170	13	1 170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	1	1 769	9	653	2	60	2	239	1	64	—	—	1	77	—	—	—	3	
17	Kommuneforbundet	42	26 602	30	6 737	5	1 124	1	768	2	624	1	615	3	1 137	1	110	1	207	
18	Lensmannsetats Landslag	—	—	3	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
19	Lokomotivmannsforbundet	1	566	1	191	1	191	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	Musikerforbundet	3	907	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
22	Nærings- og Nytelsesmidl.arb.forb.	11	4 525	24	1 487	5	478	2	50	3	157	2	387	1	80	1	2	1	13	
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	1	437	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	437	—	9	
24	Postforbundet	1	2 779	4	385	1	158	1	95	1	102	—	—	—	—	—	—	—	—	
25	Den norske Postorganisasjon	1	3 758	2	949	1	596	1	353	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
26	Sjømannsforbundet	1	4 121	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	3	109	77	4 043	—	—	5	349	6	264	5	538	3	355	5	136	9	310	
28	Sosionomforbundet	1	718	1	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
30	Tele Tjeneste Forbundet	6	3 112	1	471	1	471	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
31	Telegrafmennenes Landsforbund	1	1 232	2	297	1	187	1	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
32	Tjenestemannslaget	109	11 602	15	1 439	3	323	2	256	1	98	—	—	—	—	—	—	—	9	
33	Transportarbeiderforbundet	4	5 026	7	693	1	420	1	42	1	35	1	39	—	—	—	—	—	3	
34	Treindustriarbeiderforbundet	2	432	11	533	—	—	—	—	1	69	2	72	—	—	—	—	—	8	
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Til sammen	254	132 860	329	36 609	54	10528	28	4 118	27	2 721	24	4 801	16	2 217	11	922	17	996	
																			152	10306

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	OPPLAND											
		Fylket		Gjøvik		Lillehammer		V. Toten		Ø. Toten		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	51	1	30	1	21	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.ljed. og Tekn. Funksj.	8	587	1	130	1	31	2	290	—	—	4	136
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 677	—	—	1	1 677	—	—	—	—	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	4	72	—	—	2	55	—	—	1	—	1	9
6	Bekledningsarbeiderforbundet	8	1 332	1	458	1	303	—	2	271	4	300	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	37	3 038	4	973	3	722	1	5	2	43	27	1 295
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	17	950	2	165	2	154	1	48	1	52	11	541
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	11	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	7	474	1	256	1	53	2	88	—	—	3	77
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	18	2 490	1	900	1	448	2	276	1	48	13	818
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	4	429	1	125	1	119	—	—	—	—	2	185
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	8	4 240	2	1 287	1	379	1	2 268	—	—	4	336
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	7	572	1	76	1	33	—	—	—	—	5	463
17	Kommuneforbundet	17	5 493	2	1 043	3	1 037	2	564	1	320	9	2 529
18	Lenemannsetatsens Landslag	2	62	—	—	—	—	—	—	—	—	2	62
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemi forbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	22	889	2	244	3	325	—	—	2	37	15	283
23	Papirindustriarbeiderforbundet	2	556	1	221	1	335	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	3	304	2	163	1	136	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjemannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	32	1 464	1	168	1	51	—	—	1	207	29	1 038
28	Sosionomforbundet	1	90	—	—	—	—	—	—	—	—	1	90
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	491	1	491	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	13	904	1	41	4	295	—	—	1	26	7	542
33	Transportarbeiderforbundet	11	754	4	203	2	294	1	7	—	—	4	250
34	Treindustriarbeiderforbundet	14	857	2	154	1	139	—	—	—	—	11	594
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	240	27 817	32	7 104	32	6 607	12	8 546	12	1 012	152	9 548

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	BUSKERUD															
		Fylket		Drammen		Kongsberg		Ringelike		Modum		Nedre Elker		Øvre Elker		Øvrige komm. tlla.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	28	1	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	9	990	1	165	2	530	1	146	—	—	—	—	1	26	4	134
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 062	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1 062	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	3	100	—	—	1	38	2	62	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Bekleddingsarbeiderforbundet	13	939	3	267	1	41	2	263	—	—	2	323	—	—	5	46
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	18	3 191	4	1 251	1	235	2	860	4	154	2	177	2	77	3	437
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	22	1 410	3	532	3	133	3	183	3	88	—	—	1	76	9	399
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33
10	Grafisk Forbund	6	1 135	1	693	1	29	2	308	—	—	—	—	—	—	2	106
11	Gullmedarbeiderforbundet	2	12	2	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	13	2 481	1	1 354	2	343	1	280	1	169	—	—	1	61	7	294
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	4	363	1	207	1	85	1	71	—	—	—	—	—	—	1	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	14	7 477	1	2 290	1	2 924	3	577	4	425	1	266	—	—	4	295
15	Jernbaneforbundet	14	2 725	14	2 725	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	20	3 103	5	1 118	—	—	1	37	2	87	1	424	2	212	9	1 227
17	Kommuneforbundet	21	7 170	9	3 189	1	523	1	871	1	480	1	373	1	227	7	1 607
18	Lenemannsetatens Landslag	1	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	65
19	Lokomotivmannsforbundet	1	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	350
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemi forbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nyttelsesmiddelarbeiderforbundet	13	855	3	490	3	30	2	78	—	—	—	—	—	—	5	67
23	Papirindustriarbeiderforbundet	15	3 023	5	969	1	151	3	1 290	2	406	1	79	1	142	2	687
24	Postforbundet	3	387	1	254	1	33	1	120	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	459	1	459	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjemannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	23	677	1	8	2	56	5	310	6	54	1	31	—	—	8	218
28	Sosionomforbundet	1	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	94
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	418	1	418	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	1	198	1	198	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	13	969	—	—	2	166	1	227	—	—	—	—	1	16	9	670
33	Transportarbeiderforbundet	4	503	2	462	—	—	1	22	—	—	—	—	—	—	1	19
34	Treindustriarbeiderforbundet	10	451	1	166	1	20	2	48	3	65	2	128	—	—	1	4
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Til sammen		249	41 058	62	17 843	24	5 327	34	5 753	26	1 917	11	1 801	11	1 877	81	6 540

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	VESTFOLD																	
		Fylket		Holme- strand		Horten		Larvik		Sande- fjord		Stavern		Tønsberg		Svelvik		Øvrige komm. tlla.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	3	32	—	—	—	—	1	6	1	5	—	—	1	21	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	6	563	—	—	1	187	1	156	1	78	—	—	1	63	—	—	2	79
3	Arbeidsmandsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	4	118	—	—	1	28	—	—	—	—	1	58	2	32	—	—	—	—
6	Bekleddningsarbeiderforbundet	6	926	—	—	1	70	1	82	1	79	—	—	2	602	1	93	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	15	2 875	—	—	1	150	5	1 039	2	758	1	89	2	647	2	105	2	87
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	7	720	1	23	1	51	1	59	1	184	—	—	2	393	1	10	—	—
9	Fengselstjenestemannsforbundet	2	113	—	—	1	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	86	
10	Grafisk Forbund	7	497	—	—	2	64	1	92	1	54	—	—	2	258	—	—	1	29
11	Gullmedarbeiderforbundet	2	228	—	—	—	—	—	1	10	—	—	—	1	218	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	6	1 213	1	133	2	315	1	268	1	164	—	—	1	333	—	—	—	—
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	4	455	—	—	1	26	1	111	1	205	—	—	1	116	—	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	8	9 147	1	1 317	1	2 579	1	963	1	1 552	1	96	1	2 402	1	155	1	83
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	14	1 630	2	109	1	20	3	150	1	909	2	184	2	63	—	—	3	195
17	Kommuneforbundet	18	5 066	2	473	1	806	2	731	2	897	1	46	1	1 080	1	110	8	1 123
18	Lensmannsetatens Landslag	1	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	22	—
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	1	23	—	—	1	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	1	16	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmld.arb.forb.	12	686	—	—	2	8	3	293	2	46	—	4	284	—	—	1	55	—
23	Papirindustriarbeiderforbundet	4	515	—	—	—	—	1	112	—	—	—	—	—	1	114	2	289	—
24	Postforbundet	1	268	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	268	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	331	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	331	—	—	—	—	—
26	Sjemannsforbundet	1	920	—	—	—	—	—	1	920	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	9	180	—	—	—	1	20	—	—	—	—	—	—	1	2	7	158	—
28	Sosionomforbundet	1	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	93
29	Sufflarforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	357	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	357	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	9	761	—	—	1	176	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	575
33	Transportarbeiderforbundet	10	326	2	13	2	15	2	92	1	13	—	2	180	—	—	1	13	—
34	Treindustriarbeiderforbundet	4	160	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25	2	127	—
35	Urmaker Sønneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	158	28 234	10	2 076	21	4 361	25	4 174	18	5 874	6	473	28	7 648	9	614	41	3 014

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	TELEMARK													
		Fylket		Not- odden		Pors- grunn		Skien		Kragere		Tinn		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	40	—	—	—	—	1	36	—	—	1	4	—	—
2	Forb. for Arb. led. og Tekn. Funksj.	12	1 454	2	96	3	836	2	164	1	75	2	175	2	108
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 346	—	—	1	1 546	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Bekledningsarbeiderforbundet	8	385	1	27	1	10	1	80	—	—	1	207	4	61
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	15	1 947	3	155	—	—	3	1 161	1	50	1	58	7	523
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	20	1 015	3	86	4	513	2	122	1	36	2	86	8	192
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	16	—	—	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	7	388	1	10	1	61	2	174	1	62	1	6	1	73
11	Gullsmedarbeiderforbundet	1	56	—	—	—	—	—	—	1	56	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	9	1 868	1	157	2	867	1	488	1	59	1	177	3	120
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	4	492	1	64	1	207	1	183	—	—	1	38	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	7	2 852	—	—	2	1 060	1	597	2	506	—	—	2	689
15	Jernbaneforbundet	1	42	—	—	—	—	—	—	—	—	1	42	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	16	7 457	4	1 314	6	5 065	3	255	1	39	2	794	—	—
17	Kommuneforbundet	15	6 156	1	461	2	1 321	4	2 421	1	347	1	418	6	1 188
18	Lensmannsetats Landslag	1	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	35
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	1	22	—	—	—	—	1	22	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemi forbund	2	673	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	673
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	10	531	3	24	3	109	2	385	—	—	—	—	2	13
23	Papirindustriarbeiderforbundet	6	1 186	—	—	—	—	3	1 017	3	169	—	—	—	—
24	Postforbundet	3	308	1	98	1	47	1	161	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	377	—	—	—	—	1	377	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	2	283	—	—	1	278	—	—	1	5	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	24	418	2	34	—	—	2	86	2	3	1	16	17	279
28	Sosionomforbundet	1	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	69
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	2	304	—	—	—	—	1	198	—	—	—	—	1	106
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	11	623	1	27	1	21	1	11	—	—	—	—	8	564
33	Transportarbeiderforbundet	11	640	1	37	4	185	2	312	1	24	1	8	2	74
34	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	194	31 179	25	2 570	33	12 116	36	8 266	17	1 431	16	2 029	67	4 767

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	AUST-AGDER													
		Fylket		Arendal		Grimstad		Risør		Lillesand		Tvedestrand		Øvrige komm. t.l.s.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	8	1	4	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.ljed. og Tekn. Funksj.	4	208	1	110	—	—	1	27	—	—	—	—	2	71
3	Arbeidsmandsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Børnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	1	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	29
6	Bekleddningsarbeiderforbundet	3	224	—	—	—	—	1	39	—	—	1	20	1	165
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	5	566	2	451	1	57	—	—	1	31	—	—	1	27
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	4	467	2	410	—	—	—	—	—	—	—	—	2	57
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	31	1	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	1	61	1	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	1	51	1	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	5	406	1	215	1	92	1	36	1	24	—	—	1	39
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	1	125	1	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	6	2 641	1	1 552	1	494	1	376	1	44	1	160	1	15
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	7	783	2	80	—	—	1	6	1	122	1	8	2	567
17	Kommuneforbundet	9	2 266	2	750	1	262	1	276	1	185	1	115	3	678
18	Lenemannslatens Landslag	1	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	27
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	5	148	2	104	2	40	—	—	—	—	—	—	1	4
23	Papirindustriarbeiderforbundet	3	193	—	—	—	—	1	52	—	—	1	40	1	101
24	Postforbundet	1	104	1	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	139	1	139	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	2	121	1	108	—	—	1	13	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	13	186	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	12	178
28	Sosionomforbundet	1	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	49
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	195	1	195	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	1	254	1	254	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	7	349	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	6	336
33	Transportarbeiderforbundet	6	374	3	318	—	—	1	16	1	6	—	—	1	34
34	Treindustriarbeiderforbundet	2	27	1	16	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Til sammen		94	10032	28	5 091	7	953	11	856	6	412	5	343	37	2 377

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	VEST-AGDER													
		Fylket		Farsund		Flekkefjord		Kr.sand		Mandal		Vennesla		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	15	—	—	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	4	456	—	—	1	16	1	326	1	74	—	—	1	40
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 765	—	—	—	—	1	1 765	—	—	—	—	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	3	154	1	16	—	—	2	138	—	—	—	—	—	—
6	Bekleddingsarbeiderforbundet	8	688	—	—	4	119	3	471	1	98	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	9	1 575	1	91	1	45	2	996	2	118	2	244	1	82
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	7	670	1	206	1	25	2	351	1	38	1	10	1	40
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	20	—	—	—	—	1	20	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	4	253	1	17	1	33	1	188	1	15	—	—	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	6	857	1	31	1	62	1	551	1	117	1	59	1	37
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	2	450	—	—	—	—	1	415	1	35	—	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	7	3 376	1	70	1	234	2	1 764	1	1 148	—	—	2	160
15	Jernbaneforbundet	12	544	—	—	—	—	12	544	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	8	2 237	1	463	—	—	5	1 541	—	—	—	—	2	233
17	Kommuneforbundet	14	3 492	1	240	1	344	7	2 031	1	452	1	240	3	185
18	Lensmannsetatens Landslag	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21
19	Lokomotivmannsforbundet	1	117	—	—	—	—	1	117	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	2	192	—	—	—	—	2	192	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	10	721	1	39	2	56	4	594	1	13	—	—	2	19
23	Papirindustriarbeiderforbundet	2	868	—	—	—	—	—	—	—	—	1	807	1	61
24	Postforbundet	2	265	—	—	1	33	1	232	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	313	—	—	—	—	1	313	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	2	1 216	1	56	—	—	1	1 160	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	3	27	—	—	—	—	2	18	—	—	—	—	1	9
28	Sosionomforbundet	1	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	51
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	272	—	—	—	—	1	272	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	9	675	1	58	—	—	3	386	—	—	—	—	5	231
33	Transportarbeiderforbundet	5	429	—	—	1	31	2	358	—	—	—	—	2	40
34	Treindustriarbeiderforbundet	6	114	1	43	2	57	1	9	1	2	—	—	1	3
35	Urmaker Svineforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	133	21 833	12	1 330	17	1 055	61	14 766	12	2 110	6	1 360	25	1 212

1) Omfatter medlemmer i Aust- og Vest-Agder og Telemark

2) 10 underavdelinger med 653 medlemmer

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	ROGALAND															
		Fylket		Elger-sund		Hauge-sund		Sandnes		Stav-anger		Karmøy		Sauda		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	31	—	—	—	—	—	—	1	28	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	9	959	1	80	1	21	1	126	1	427	—	—	1	44	4	281
4	Arbeldsmandsforbundet	3	3 468	—	—	—	—	—	—	1	2 483	—	—	—	—	2	980
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	1	181	—	—	—	—	—	—	1	131	—	—	—	—	—	—
6	Bekledningsarbeiderforbundet	7	1 295	1	14	—	—	2	981	—	—	1	39	—	—	3	281
7	Bygningsindustrialarbeiderforbundet	14	4 102	1	130	2	543	1	853	5	2 081	—	—	1	36	4	459
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	8	1 362	—	—	1	179	—	—	4	1 001	1	90	1	49	1	43
9	Fængselstjenestemannsforbundet	3	121	—	—	1	8	—	—	1	33	—	—	—	—	1	80
10	Graflak Forbund	4	1 123	—	—	1	120	—	—	3	1 003	—	—	—	—	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor Norge	7	2 746	1	79	1	328	1	2 044	—	—	—	—	1	44	3	251
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	3	704	—	—	1	178	—	—	1	489	—	—	1	37	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	11	10 290	1	406	1	2 138	1	1 581	1	3 864	1	157	1	56	5	2 088
15	Jernbaneforbundet	14	689	—	—	1	86	—	—	18	603	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industrialarbeiderforbund	11	2 984	2	196	—	—	1	229	3	344	3	1 263	1	892	1	60
17	Kommuneforbundet	38	7 870	2	321	6	1 163	2	1 140	11	3 137	1	442	1	224	15	1 463
18	Lensmannsetatsens Landslag	1	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	54
19	Lokomotivmannsforbundet	1	79	—	—	—	—	—	—	1	79	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	1	90	—	—	—	—	—	—	1	90	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemi forbund	51	1 959	—	—	1	165	2	6	48	1 788	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsemiddelarbeiderforbundet	19	1 863	2	79	3	259	1	50	6	1 296	1	23	—	—	6	166
23	Papirindustrialarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	2	508	—	—	—	134	—	—	—	874	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	2	544	—	—	1	171	—	—	1	373	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	3	3 219	1	4	1	725	—	—	1	2 490	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	2	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	17
28	Sosionomforbundet	1	161	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	161
29	Sufførforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	2	637	—	—	1	255	—	—	1	382	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	2	323	—	—	1	90	—	—	1	233	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	18	1 452	—	—	—	—	—	—	7	333	—	—	—	—	11	1 119
33	Transportarbeiderforbundet	9	1 207	1	27	2	167	2	185	2	806	2	24	—	—	—	—
34	Treindustrialarbeiderforbundet	5	319	1	19	1	14	1	24	1	229	—	—	—	—	1	33
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Til sammen		254	50 302	14	1 335	28	6 734	15	7 197	117	24 097	11	2 041	8	1 382	61	7 516

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	HORDALAND																	
		Fylket		Bergen		Kvam		Kvinherad		Odda		Stord		Vaksdal		Voss		Øvrige komm. tlls.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	31	1	26	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	6	776	1	513	—	—	1	18	—	—	1	85	2	51	—	—	1	109
3	Arbeidsmandsforbundet	2	2 942	1	2 559	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	383
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	4	328	3	310	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	18	—	—
6	Bekleddningsarbeiderforbundet	27	4 228	9	2 555	3	52	1	15	1	13	—	1	803	1	49	11	741	
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	15	4 652	9	3 971	1	45	1	2	1	51	1	285	—	1	195	1	103	
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	14	2 682	2	1 871	1	35	1	20	2	124	2	377	1	18	1	62	4	155
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	36	1	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	5	1 063	3	1 044	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	1	5	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	4	249	2	184	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	24	1	41
12	Handel og Kontor i Norge	14	5 085	3	4 299	2	66	1	39	1	228	1	56	2	89	1	218	3	90
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	5	1 884	3	1 742	—	—	—	—	1	56	—	—	—	—	1	86	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	20	10 647	6	7 674	2	119	2	477	1	120	1	1 402	—	—	1	204	7	651
15	Jernbaneforbundet	15	1 135	15	1 135	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	15	3 526	3	615	1	484	1	485	3	1 486	—	—	1	13	1	8	5	435
17	Kommuneforbundet	48	13 768	24	10 091	1	135	2	393	1	465	1	245	1	142	1	384	17	1 915
18	Lensmannsetatens Landslag	1	112	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	112
19	Lokomotivmannsforbundet	1	167	1	167	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	2	163	2	163	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjerniforbund	2	39	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	38
22	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	30	2 523	8	1 753	—	—	1	71	2	18	1	18	1	124	3	120	14	419
23	Papirindustriarbeiderforbundet	1	134	1	134	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	1	1 102	1	1 102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	920	1	920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	2	1 760	1	1 741	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	19
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	4	46	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	39
28	Sosionomforbundet	1	207	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	207
29	Sufflerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	3	1 203	1	1 080	—	—	—	—	—	—	1	88	—	—	—	—	1	35
31	Telegrafmenneske Landsforbund	1	322	1	322	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	21	2 957	14	2 218	—	—	—	—	—	2	31	—	—	1	91	4	617	
33	Transportarbeiderforbundet	5	2 128	2	2 075	—	—	—	—	—	1	18	—	—	1	15	1	20	
34	Treindustriarbeiderforbundet	13	737	4	365	1	68	—	—	1	23	—	—	1	17	—	—	6	274
35	Urmaker Sønneforbundet	1	11	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	287	67 534	126	50 674	12	1 004	11	1 520	16	2 603	12	2 605	10	1 257	16	1 479	84	6 401

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	SOGN OG FJORDANE															
		Fylket		Flora		Førde		Høy- anger		Sogndal		Vågsøy		Årdal		Øvrige komm. tlla.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Preseforbund	2	15	1	6	—	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	5	375	—	—	1	22	1	49	—	—	—	—	1	228	2	76
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 427	—	—	1	1 427	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Bekledningsarbeiderforbundet	10	403	—	—	1	108	—	—	—	—	1	6	—	—	8	289
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	12	688	1	79	1	144	1	27	1	99	1	44	1	79	6	216
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	13	366	1	45	1	49	1	33	1	13	1	14	1	64	7	148
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	1	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	46
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	11	937	1	98	1	214	1	85	1	188	1	44	1	179	5	129
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	2	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	46	1
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	13	1 977	1	507	1	340	—	—	—	—	1	61	1	25	9	1 044
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	9	2 444	1	44	1	14	2	702	—	—	1	45	2	1 568	2	71
17	Kommuneforbundet	20	2 824	1	442	1	220	2	316	2	435	—	—	2	456	12	955
18	Lensmannsetatens Landslag	1	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	32
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjerniforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	19	816	1	64	2	64	1	5	2	102	2	201	—	—	11	380
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	318	—	—	1	318	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	4	86	—	—	1	23	—	—	1	40	—	—	—	—	2	23
28	Sosionomforbundet	1	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	54
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	359	—	—	1	359	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	7	217	—	—	—	—	—	—	1	18	—	—	—	—	6	199
33	Transportarbeiderforbundet	4	428	1	40	—	—	—	—	1	52	1	13	—	—	1	323
34	Treindustriarbeiderforbundet	5	95	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	—	—	4	86
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	142	13 953	9	1 325	14	3 302	10	1 226	10	947	10	437	10	2 645	79	4 071

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	MØRE OG ROMSDAL															
		Fylket		Kristian- sund		Molde		Ålesund		Rauma		Sunndal		Volda		Øvrige komm. tlls.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	4	47	1	17	1	12	1	13	—	—	—	—	—	—	1	5
2	Forb. for Arbled. og Tekn. Funksj.	7	514	1	69	1	35	1	81	—	—	1	140	—	—	3	189
3	Arbeidsmandsforbundet	2	2 208	—	—	1	2 028	—	—	—	—	—	—	—	—	1	180
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	1	9	—	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Bekledningsarbeiderforbundet	18	1 908	1	185	1	509	4	721	1	37	—	1	31	10	425	
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	20	1 640	2	304	2	343	2	394	1	86	1	45	1	57	11	411
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	17	1 179	1	197	1	195	1	289	1	28	2	199	1	50	10	221
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17
10	Grafisk Forbund	4	227	1	63	1	32	1	117	—	—	1	15	—	—	—	—
11	Gullmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	12	2 033	1	463	1	292	1	687	1	26	1	130	1	94	6	341
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	5	364	1	123	1	96	1	102	—	—	1	33	—	—	1	10
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	26	5 714	1	1 137	3	1 071	1	729	—	—	1	61	1	156	18	2 560
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	13	1 751	2	206	1	16	1	197	1	54	1	1 049	—	—	7	229
17	Kommuneforbundet	32	6 161	4	956	5	1 364	4	1 440	1	100	1	272	2	329	15	1 700
18	Lensmannsetats Landslag	1	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	77
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norak Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsemiddelarbeiderforbundet	27	1 103	3	229	3	162	5	260	—	—	1	30	—	—	15	422
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	3	432	1	131	1	114	1	187	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	3	570	1	149	1	135	1	286	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	2	1 342	—	—	—	—	1	1 316	—	—	—	—	—	—	1	26
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	6	53	—	—	1	14	—	—	1	9	—	—	—	—	4	30
28	Sosionomforbundet	1	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	84
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	3	475	1	117	1	114	1	244	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	1	145	—	—	—	—	1	145	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	17	743	3	77	3	89	1	17	3	115	—	—	1	27	6	418
33	Transportarbeiderforbundet	13	1 213	3	322	2	165	3	541	1	13	—	—	1	33	3	139
34	Treindustriarbeiderforbundet	23	1 509	1	3	3	66	1	171	1	4	—	—	1	26	16	1 239
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	261	31 518	29	4 748	35	6 861	33	7 937	12	472	11	1 974	10	803	131	8 723

Tabell V. 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	SØR-TRØNDELAG													
		Fylket		Tr.helm		Oppdal		Orkdal		Røros		Ørland		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	40	1	34	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	6	639	1	464	—	—	1	11	1	17	—	—	3	157
3	Arbeidsmandsforbundet	2	2 218	1	2 915	—	—	—	—	—	—	—	—	1	303
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	4	225	2	92	—	—	—	—	—	—	1	122	1	11
6	Bekledningsarbeiderforbundet	4	569	1	448	—	—	—	—	1	39	—	—	2	82
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	9	3 779	6	2 659	1	30	1	234	1	181	1	22	9	644
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	17	1 714	3	1 298	1	24	1	26	1	39	1	41	10	286
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	97	1	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	5	763	3	679	—	—	1	72	1	12	—	—	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	2	27	2	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	15	5 764	2	4 681	1	82	1	218	1	174	1	108	9	501
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	5	1 452	3	1 230	1	52	—	—	1	170	—	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	8	5 314	2	4 553	—	—	—	—	1	172	1	70	4	519
15	Jernbaneforbundet	15	2 290	15	2 290	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	8	1 070	1	450	—	—	1	364	—	—	—	—	6	256
17	Kommuneforbundet	34	10 419	20	6 958	1	166	1	455	1	176	1	488	10	2 178
18	Lensmannsetats Landslag	1	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	43
19	Lokomotivmannsforbundet	1	339	1	339	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	1	159	1	159	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	1	3	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	27	2 376	9	2 002	1	29	1	12	1	12	—	—	15	321
23	Papirindustriarbeiderforbundet	1	643	1	643	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	1	911	1	911	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	712	1	712	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	1	730	1	730	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	20	483	2	40	1	12	—	—	1	75	1	11	15	345
28	Sosionomforbundet	1	183	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	183
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	681	1	681	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennes Landsforbund	1	252	1	252	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	20	3 116	13	2 140	—	—	—	—	—	—	1	124	6	852
33	Transportarbeiderforbundet	4	1 571	2	1 456	—	—	—	—	—	—	—	—	2	115
34	Treindustriarbeiderforbundet	5	85	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	4	70
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	234	49 667	99	38 931	8	419	8	1 392	12	1 073	8	986	99	6 866

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	NORD-TRØNDELAG													
		Fylket		Namsos		Steinkjer		Levanger		Stjørdal		Verdal		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	19	1	13	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	5	206	1	13	1	13	1	78	—	—	—	—	2	104
3	Arbeidsmandsforbundet	3	2 065	—	—	1	1 490	—	—	—	—	—	—	2	576
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	3	136	—	—	1	44	1	8	1	84	—	—	—	—
6	Bekledningsarbeiderforbundet	2	68	—	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	22	2 485	4	550	3	464	2	199	2	321	3	530	8	371
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	7	777	1	168	1	380	1	18	1	41	1	117	2	55
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	3	120	1	43	1	59	1	18	—	—	—	—	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	11	1 804	1	290	1	385	1	254	1	268	1	361	6	246
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	6	389	1	82	1	139	1	64	1	62	1	42	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	9	2 134	1	183	1	287	1	906	1	430	—	—	5	348
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	7	704	2	41	—	—	1	34	1	152	—	—	3	477
17	Kommuneforbundet	17	4 106	2	793	1	459	2	745	1	406	1	330	10	1 373
18	Lensmannsetats Landslag	1	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	16	773	3	148	3	203	2	100	1	35	2	86	5	201
23	Papirindustriarbeiderforbundet	4	816	—	—	1	59	1	474	—	—	—	—	2	283
24	Postforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	1	248	1	248	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	1	64	1	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	34	815	1	80	5	88	2	53	1	79	3	104	22	411
28	Sosionomforbundet	1	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	58
29	Sufførforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	1	304	—	—	1	304	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmenneses Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	11	714	—	—	3	158	2	77	1	126	—	—	5	353
33	Transportarbeiderforbundet	12	329	2	43	2	85	1	6	1	17	1	6	5	172
34	Treindustriarbeiderforbundet	2	79	—	—	1	55	1	24	—	—	—	—	5	—
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	180	19 198	25	2 827	28	4 652	21	3 056	14	2 027	13	1 576	79	5 060

Tabell V, 1980 (forts.)

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	NORDLAND																			
		Fylket		Bode		Narvik		Andøy		Brønnøy		Fauske		Rana		Vefsn		Vågan		Øvrige komm. tila.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund . . .	4	58	1	16	1	16	—	—	—	—	—	—	1	13	1	13	—	—	—	—
2	Forb. for Arb. led. og Tekn. Funksj.	12	740	1	56	1	83	—	—	—	—	1	7	1	313	1	32	1	19	6	230
3	Arbeidsmandsforbundet	5	5 320	—	—	—	—	—	—	—	—	1	616	3	4 600	—	—	—	—	1	104
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	7	578	1	388	2	26	1	114	—	—	—	—	—	1	15	—	—	2	36	—
6	Bekledningsarbeiderforbundet	7	245	—	1	24	—	—	—	—	—	—	1	9	1	172	1	8	3	32	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	22	2 077	2	530	1	138	1	37	1	20	1	150	1	209	3	235	1	23	11	735
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	21	1 209	2	208	1	117	1	11	1	20	2	111	1	156	3	142	1	56	9	388
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	16	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	7	216	1	83	1	31	—	—	1	8	—	—	1	26	1	28	1	22	1	18
11	Gullmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	26	3 618	1	772	1	408	1	60	2	124	2	256	1	726	1	324	1	114	15	835
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	7	960	1	221	1	197	—	—	—	1	88	1	225	1	107	1	61	1	71	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	19	5 476	1	487	2	291	1	74	1	8	1	71	1	3 471	1	107	1	106	10	861
15	Jernbaneforbundet	13	417	—	13	417	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund.	16	2 337	1	45	1	9	—	—	1	4	—	—	1	302	1	765	2	44	9	1 178
17	Kommuneforbundet	45	9 019	4	1 304	3	1 009	1	188	—	—	1	477	3	723	2	470	2	561	29	4 287
18	Lenmannsetatens Landalag	2	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	101
19	Lokomotivmannsforbundet	2	123	—	—	2	123	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelseamid.arb.forb.	36	2 081	1	281	1	70	2	143	3	71	1	9	1	71	1	129	3	129	25	1 178
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	185	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	3	533	1	286	1	62	—	—	—	—	—	—	1	185	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	4	744	1	259	1	99	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	145	1	261	—
26	Sjemannsforbundet	6	479	1	125	1	132	—	—	1	72	—	—	—	—	—	—	—	3	150	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	10	242	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	9	235	—
28	Sosionomforbundet	1	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	102	—
29	Snufflerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	3	619	1	259	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	360	—
31	Telegrafmenneskes Landsforbund	3	262	1	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	177	—
32	Tjenestemannslaget	36	2 100	8	590	4	376	1	167	—	—	3	119	1	40	2	65	—	17	753	—
33	Transportarbeiderforbundet	22	1 361	2	152	4	763	2	11	2	33	1	99	2	126	1	12	—	8	165	—
34	Treindustriarbeiderforbundet	2	11	1	7	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Urmaker Sverneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	343	41 044	34	6 152	44	4 395	11	805	13	360	15	2 003	22	11 201	21	2 596	16	1 278	167	12 264

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	TROMS													
		Fylket		Harstad		Tromsø		Bardu		Lenvik		Målselv		Øvrige komm. tlla.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbderpartiets Presseforbund	1	40	—	—	1	40	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	4	208	1	43	1	40	—	—	1	56	—	—	1	69
3	Arbeidsmandsforbundet	2	1 468	—	—	1	1 370	—	—	—	—	—	—	1	98
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	8	402	2	139	1	60	1	71	—	—	3	111	1	21
6	Bekledningsarbeiderforbundet	3	201	—	—	1	8	—	—	1	134	—	—	1	9
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	7	1 189	1	236	1	653	1	57	1	69	—	—	3	174
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	6	679	1	177	2	363	1	97	—	—	—	—	2	42
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	16	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	2	129	1	29	1	100	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	1	3	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	8	2 143	1	461	1	1 102	1	120	1	265	1	72	3	133
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	2	543	1	203	1	340	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	10	1 352	1	702	1	351	2	76	1	31	—	—	5	193
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	7	340	2	126	1	35	—	—	1	111	—	—	3	68
17	Kommuneforbundet	31	5 492	2	872	6	2 005	1	105	1	256	1	181	20	2 073
18	Lensmannsetats Landslag	1	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	2	37	1	24	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemi forbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsemiddelarbeiderforbundet	27	1 406	4	324	2	552	1	1	2	75	1	13	17	440
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	2	327	1	76	1	251	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	3	472	1	101	1	239	—	—	1	132	—	—	—	—
26	Sjømannsforbundet	1	1 685	—	—	1	1 685	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	2	21	—	—	—	—	—	—	—	—	1	11	1	10
28	Sosionomforbundet	1	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	92
29	Sufflerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	2	554	1	241	1	313	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennenes Landsforbund	1	54	—	—	1	54	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	24	1 942	3	296	8	655	2	243	1	19	2	305	8	424
33	Transportarbeiderforbundet	8	540	2	113	2	137	—	—	1	180	1	95	2	15
34	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	UrmakerSvenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	167	21 364	26	4 153	38	10 362	10	769	13	1 381	10	788	70	3 911

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	FINNMARK															
		Fylket		Hammerfest		Vadsø		Varde		Alta		Nordkapp		Sør-Varanger		Øvrige komm. tja.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	28	1	15	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb. led. og Tekn. Funksj.	9	307	1	65	1	20	1	16	1	7	1	23	1	97	3	79
3	Arbeidsmandsforbundet	2	2 256	—	—	—	—	—	—	1	1 067	—	—	1	1 189	—	—
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	7	81	—	—	—	—	1	3	1	12	1	11	1	16	3	39
6	Bekleidningsarbeiderforbundet	2	24	—	—	1	6	—	—	—	—	1	18	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	6	457	1	142	1	26	1	59	1	175	—	2	55	—	—	—
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	7	324	1	61	1	97	—	—	1	83	1	39	1	20	2	24
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	12	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	2	56	1	23	1	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	11	1 034	1	308	1	115	1	65	1	216	1	27	1	163	5	150
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	5	244	1	47	1	28	1	17	1	88	—	1	64	—	—	—
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	4	330	1	136	1	60	—	—	1	163	—	—	—	1	21	—
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	5	166	1	5	1	85	—	—	1	6	—	—	—	2	70	—
17	Kommuneforbundet	21	3 215	2	651	2	329	1	274	1	412	1	187	2	456	12	1 008
18	Lensmannsetatsens Landslag	2	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	51	—
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelemiddelarbeiderforbundet	28	2 300	3	527	2	102	1	228	1	89	3	263	2	57	16	1 034
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	1	111	1	111	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	2	241	1	151	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	90	—
26	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	2	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	34	1	7	—
28	Sosionomforbundet	1	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	49	—
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	2	264	1	164	1	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Telegrafmennes Landsforbund	1	98	—	—	—	—	—	1	98	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	19	1 059	1	8	2	151	1	74	3	97	1	29	3	155	8	545
33	Transportarbeiderforbundet	8	270	1	73	1	25	1	14	1	6	—	2	150	2	2	—
34	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Til sammen		150	13 068	19	2 387	19	1 202	9	740	16	2 519	10	597	18	2 456	59	3 167

Tabell V, 1980 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	DIVERSE									
		Svalbard og Jan Mayen		Utlandet		Landsomf. avdelinger		Direkte medl.		Riket	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	41	807
2	Forb. for Arb.l.ed. og Tekn. Funksj.	—	—	—	—	1	15	—	154	134	13 820
3	Arbeidsmandsforbundet	1	517	—	—	—	—	—	9	32	87 882
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	165	—	—	—	165
5	Befalsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	310	75	3 794
6	Bekledningsarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	271	157	18 697
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	1	44	—	5	340	55 856
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	—	—	—	—	1	370	—	115	235	22 247
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	1	30	—	394	22	1 838
10	Grafisk Forbund	—	—	—	—	—	—	—	—	90	14 417
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	5	18	1 007
12	Handel og Kontor i Norge	—	—	—	—	1	22	—	510	210	58 766
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	1502	70	14 832
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	94	213	108 779
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	2	60	—	7993	115	22 443
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund.	—	—	—	—	—	—	—	132	200	39 120
17	Kommuneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	34	519	143 789
18	Lensmannsetats Landslag	—	—	—	—	—	—	—	—	23	1 027
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1 932
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	10	16	1 678
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	87	59	2 779
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	6 618	361	33 708
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	789	54	18 042
24	Postforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	86	9 205
25	Den norske Postorganisasjon	—	—	—	—	—	—	—	—	27	11 487
26	Sjømannsforbundet	—	—	6	515	—	—	—	3575	31	20 822
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	112	304	10 448
28	Sosionomforbundet	—	—	1	12	—	—	—	578	20	3 131
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	34	—	34
30	Tele Tjeneste Forbundet	—	—	—	—	2	295	—	—	36	12 015
31	Telegrafmenneses Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	361	16	3 870
32	Tjenestemannslaget	—	—	2	434	49	4248	—	302	438	39 048
33	Transportarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	77	154	18 895
34	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	76	119	6 071
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	1	11
	Til sammen	1	517	9	961	58	5249	—	24147	4175	748040

Tabell VI, 1980. Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	1. ØSTFOLD				2. AKERSHUS				3. OSLO				4. HEDMARK			
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt				
		I alt	Herav		I alt	Herav		I alt	Herav		I alt	Herav					
			M.	Kv.		M.	Kv.		M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		
1	Arbeiderpartiets Preseforbund	64	59	5	7,8	42	37	5	11,9	134	112	22	18,4	84	72	12	14,3
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	1 323	1 239	84	8,3	423	412	11	2,8	2 469	2 270	199	8,1	452	439	13	2,9
3	Arbeidsmandsforbundet	1 602	1 030	572	35,7	1 187	1 026	161	13,8	2 517	1 543	974	38,7	1 643	1 484	159	9,7
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	275	275	—	0	347	347	—	0	375	373	2	0,5	124	124	—	0
8	Bekleidningsarbeiderforbundet	1 886	506	1 480	74,5	507	18	489	96,4	1 878	289	1 589	82,8	820	184	636	80,0
7	Blygningsindustriarbeiderforbundet	3 668	3 608	62	1,7	3 081	3 009	72	2,3	8 817	8 564	53	0,8	8 210	8 060	150	2,4
8	Elektriker- og Kraftst. forbundet	1 813	1 603	10	0,8	913	913	—	0	2 844	2 806	38	1,3	888	883	5	0,8
9	Fengselstjenestemannsforbundet	31	31	—	0	31	20	11	35,5	652	465	97	17,8	81	58	3	4,9
10	Grafisk Forbund	1 441	964	477	33,1	1 777	122	55	31,1	8 024	4 473	1 551	25,7	226	193	33	14,8
11	Gullsmedarbeiderforbundet	21	19	2	0	7	7	—	0	313	218	95	30,4	35	32	3	8,8
12	Handel og Kontor i Norge	3 285	934	2 331	71,4	2 793	969	1 824	65,3	14 950	8 036	8 914	59,8	2 747	936	1 811	65,9
13	Hottell- og Restaurantarb.forbundet	605	57	548	90,8	34	4	30	88,2	3 248	1 347	1 901	58,5	540	82	478	88,5
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	8 897	8 027	870	9,8	4 933	4 421	512	10,4	18 601	14 387	2 214	13,3	3 237	2 885	352	10,9
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	5 378	5 378	—	0	1 170	1 170	—	0
18	Kjemisk Industriarbeiderforbund	4 173	3 015	1 158	27,7	1 389	1 059	330	23,8	1 769	966	813	46,0	553	352	201	36,3
17	Kommuneforbundet	8 338	2 730	5 608	67,3	9 561	3 378	8 185	64,7	26 602	14 146	12 456	46,8	8 737	1 856	4 881	72,5
18	Lensmannsetatsens Landslag	70	65	5	7,1	91	77	14	15,4	—	—	—	—	81	76	5	7,4
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	566	564	2	0,4	191	191	—	0
20	Musikerforbundet	73	73	—	0	—	—	—	—	907	732	175	19,3	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrolkjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	50,0	—	—	—	—
22	Nærings- og Nyttelesmiddelararb.forb.	1 768	1 092	678	38,2	440	201	239	54,3	4 525	3 000	1 525	33,7	1 487	930	557	37,5
23	Papirindustriarbeiderforbundet	8 034	5 411	2 623	10,3	248	193	55	22,2	—	—	—	—	437	404	33	7,8
24	Pøstforbundet	339	294	45	13,3	144	100	44	30,8	2 779	1 881	928	33,4	386	333	52	13,5
25	Den norske Postorganisasjon	392	392	—	0	—	—	—	—	3 758	3 758	—	0	949	949	—	0
26	Sjømannsforbundet	812	812	—	0	—	—	—	—	4 121	4 121	—	0	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	394	356	38	9,8	1 034	982	52	5,0	109	102	7	6,4	4 043	3 969	74	1,8
28	Sosionomforbundet	95	41	54	56,8	218	53	163	75,5	718	146	572	79,7	76	33	43	56,6
29	Sufflerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	357	287	70	19,8	647	513	134	20,7	3 112	1 898	1 218	39,1	471	293	178	37,8
31	Telegrafmennesens Landsforbund	72	70	2	2,8	—	—	—	—	1 282	1 064	168	13,8	297	281	16	5,4
32	Tjenestemannslaget	952	494	458	48,1	1 600	833	767	47,9	11 602	4 867	6 735	57,7	1 439	601	838	58,2
33	Transportarbeiderforbundet	994	951	43	4,3	32	32	—	—	5 026	4 586	440	8,8	693	609	84	12,1
34	Treindustriarbeiderforbundet	310	249	61	19,7	246	193	53	21,5	482	253	179	41,4	583	397	186	25,5
35	Urmaker Sverneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Til sammen		49 764	34 482	15 282	30,7	30 123	18 917	11 206	37,2	132 860	90 294	42 566	32,0	36 609	25 835	10 774	29,4

Tabell VI, 1980 (forts.).

Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	5. OPPLAND			6. BUSKERUD			7. VESTFOLD			8. TELEMARK						
		Antall medlemmer		Kv. medl. i	Antall medlemmer		Kv. medl. i	Antall medlemmer		Kv. medl. i	Antall medlemmer		Kv. medl. i				
		I alt	Herav		% av medl. i alt	I alt	Herav		% av medl. i alt	I alt	Herav		% av medl. i alt				
			M.	Kv.			M.	Kv.			M.	Kv.		M.	Kv.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	51	48	3	5,9	28	24	4	14,3	32	28	4	12,5	40	36	4	10,0
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	587	574	13	2,2	990	937	53	5,4	563	531	32	5,7	1 454	1 414	40	2,8
3	Arbeidamandsforbundet	1 677	1 497	180	10,7	1 052	734	318	30,2	—	—	—	—	1 546	942	604	39,1
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	72	72	—	0	100	100	—	0	118	118	—	0	—	—	—	—
6	Bekleddingsarbeiderforbundet	1 332	300	1 032	77,5	839	231	708	75,4	928	347	579	62,5	385	49	336	87,3
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	3 038	3 009	29	1,0	3 191	2 999	192	6,0	2 875	2 848	29	1,0	1 947	1 918	29	1,5
8	Elektriker- og Kraftst.forbundet	960	943	7	0,7	1 410	1 405	5	0,4	720	720	—	0	1 015	1 008	7	0,7
9	Fengselstjenestemannsforbundet	11	11	—	0	33	29	4	12,1	113	100	13	11,5	16	15	1	6,3
10	Grafisk Forbund	474	340	134	28,3	1 135	816	319	28,1	497	317	180	36,2	386	259	128	33,2
11	Gullamedarbeiderforbundet	—	—	—	—	12	11	1	8,3	228	176	52	22,8	56	53	3	5,4
12	Handel og Kontor i Norge	2 490	960	1 540	61,8	2 481	621	1 860	75,0	1 213	257	956	78,8	1 868	596	1 282	68,6
13	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	429	50	379	88,3	363	43	315	86,8	458	63	395	86,2	492	46	446	90,7
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	4 240	3 496	764	17,8	7 477	6 229	1 248	16,7	9 147	8 452	695	7,6	2 852	2 674	178	6,2
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	2 725	2 725	—	0	—	—	—	—	42	42	—	0
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	572	391	181	31,6	3 103	2 402	701	22,6	1 630	1 345	285	17,5	7 457	6 803	654	8,8
17	Kommuneforbundet	5 493	1 464	4 029	73,3	7 170	2 240	4 930	68,8	5 068	1 527	3 539	69,9	6 156	1 612	4 544	73,8
18	Lensmannsetatsens Landslag	62	60	2	3,2	65	61	4	6,2	22	21	1	4,5	35	34	1	2,9
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	350	350	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	23	23	—	0	22	22	—	0
21	Norsk Olje- og Petrolkjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	16	15	1	6,3	673	559	114	16,9
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb.	889	638	251	28,2	655	420	235	35,9	686	401	285	41,5	531	275	256	48,2
23	Papirindustriarbeiderforbundet	556	553	3	0,5	3 623	3 058	565	15,6	515	471	44	8,5	1 186	1 107	79	6,7
24	Postforbundet	304	268	36	11,8	387	297	90	23,3	268	225	43	16,0	308	248	60	19,0
25	Den norske Postorganisasjon	—	—	—	—	459	459	—	0	331	331	—	0	377	377	—	0
26	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	920	920	—	0	283	283	—	0
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	1 464	1 417	47	3,2	677	665	12	1,8	180	171	9	5,0	418	416	2	0,5
28	Sosionomforbundet	90	34	56	62,2	94	34	60	63,8	93	31	62	66,7	69	29	40	58,0
29	Sufflerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	491	326	165	33,6	418	346	72	17,2	357	271	86	24,1	304	252	52	17,1
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	198	165	33	16,7	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	904	475	429	47,5	969	450	519	53,6	751	394	357	47,5	623	325	298	47,8
33	Transportarbeiderforbundet	754	710	44	5,8	503	466	37	7,4	328	314	12	3,7	640	613	27	4,2
34	Treindustriarbeiderforbundet	887	788	99	11,2	451	401	50	11,1	160	137	23	14,4	—	—	—	—
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	27 817	18 404	9 413	33,8	41 058	28 723	12 335	30,0	28 234	20 552	7 682	27,2	31 179	21 994	9 185	29,5

Tabell VI, 1980 (forts.).

Fylkesvls fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	9. AUST-AGDER				10. VEST-AGDER				11. ROGALAND				12. HORDALAND			
		Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt
		I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav		
			M.	Kv.	M.		Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.					
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	8	8	—	0	15	13	2	13,3	31	27	4	12,9	31	28	3	9,7
2	Forb. for Arb. led. og Tekn. Funksj.	208	198	10	4,8	456	441	15	3,3	959	906	54	5,6	776	732	44	5,7
3	Arbeidsmandsforbundet	—	—	—	—	1 765	1 417	348	19,7	3 463	2 660	903	26,1	2 942	1 994	948	32,2
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalingsforbundet	29	29	—	0	154	154	—	0	131	131	—	0	328	327	1	0,3
6	Bekledningsarbeiderforbundet	224	95	129	57,6	688	332	356	51,7	1 296	239	1 056	81,5	4 228	1 188	3 042	71,9
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	556	563	3	0,5	1 575	1 528	52	3,3	4 102	4 035	67	1,6	4 652	4 619	33	0,7
8	Elektriker- og Kraftst. forbundet	467	465	2	0,4	670	670	—	0	1 362	1 359	3	0,2	2 662	2 642	20	0,8
9	Fengselstjenestemannsforbundet	31	29	2	6,5	20	15	5	25,0	121	114	7	5,8	36	32	4	11,1
10	Grafisk Forbund	61	54	7	11,5	263	186	67	26,5	1 128	851	272	24,2	1 063	845	218	20,5
11	Gullmedarbeiderforbundet	51	35	16	31,4	—	—	—	—	—	—	—	—	249	207	42	16,9
12	Handel og Kontor i Norge	406	87	319	78,6	867	248	609	71,1	2 746	756	1 990	72,5	5 085	1 392	3 693	72,6
13	Hotell- og Restaurantarb. forbundet	125	43	82	65,6	450	89	361	80,2	704	140	564	80,1	1 894	475	1 409	74,8
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	2 641	1 834	807	30,6	3 376	3 278	98	2,9	10 290	9 261	1 029	10,0	10 647	10 048	599	5,6
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	544	544	—	0	689	689	—	0	1 135	1 135	—	0
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	783	752	31	4,0	2 237	2 102	135	6,0	2 984	2 458	526	17,6	3 526	3 102	424	12,0
17	Kommuneforbundet	2 266	724	1 542	68,0	3 492	1 126	2 366	67,8	7 870	2 871	4 999	63,5	13 768	5 401	8 367	60,8
18	Lønsmannsetens Landslag	27	26	1	3,7	21	21	—	0	54	49	5	9,3	112	101	11	9,8
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	117	117	—	0	79	79	—	0	167	167	—	0
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	192	74	118	61,5	90	75	15	16,7	163	136	27	16,6
21	Norsk Olje- og Petrolkjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	1 959	1 743	216	11,0	39	37	2	5,1
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarb. forb.	148	115	33	22,3	721	404	317	44,0	1 863	1 203	660	35,4	2 523	1 643	880	34,9
23	Papirindustriarbeiderforbundet	193	192	1	0,5	868	776	92	10,6	—	—	—	—	134	60	74	55,2
24	Postforbundet	104	94	10	9,6	265	217	48	18,1	508	362	146	28,7	1 102	925	177	16,1
25	Den norske Postorganisasjon	139	139	—	0	313	313	—	0	544	544	—	0	920	920	—	0
26	Sjømannsforbundet	121	121	—	0	1 216	1 216	—	0	3 219	3 219	—	0	1 760	1 760	—	0
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	186	181	5	2,7	27	11	16	59,3	17	14	3	17,6	46	33	13	28,3
28	Sosionomforbundet	49	22	27	55,1	51	28	23	45,1	161	71	90	55,9	207	72	135	65,2
29	Sufflarforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	195	167	28	14,4	272	211	61	22,4	637	513	124	19,5	1 203	954	249	20,7
31	Telegrafmennesenes Landsforbund	254	227	27	10,6	—	—	—	—	323	282	41	12,7	322	276	46	14,3
32	Tjenestemannslaget	349	204	145	41,5	675	411	264	39,1	1 462	829	623	42,9	2 967	1 535	1 422	48,1
33	Transportarbeiderforbundet	374	368	6	1,6	429	398	31	7,2	1 207	1 068	139	11,5	2 128	2 084	44	2,1
34	Treindustriarbeiderforbundet	27	27	—	0	114	110	4	3,5	319	190	129	40,4	737	617	120	16,3
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	*	—	0
	Til sammen	10 032	6 799	3 233	32,2	21 833	16 445	5 388	24,7	50 302	36 637	13 665	27,2	67 543	45 496	22 047	32,6

Tabell VI, 1980 (forts.).

Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	13. SOGN OG FJORDANE				14. MØRE OG ROMSDAL				15. SØR-TRØNDELAG				16. NORD-TRØNDELAG			
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	I alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	I alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	I alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	
		Herav				Herav				Herav				Herav			
		M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	15	12	3	20,0	47	43	4	6,5	40	35	5	12,5	19	16	3	15,6
2	Forb. for Arb.lid. og Tekn. Funksj.	376	361	24	6,4	514	483	31	6,0	639	672	67	10,5	208	195	13	6,3
3	Arbeidsmandsforbundet	1 427	1 324	103	7,2	2 208	1 884	324	14,7	3 216	2 292	928	28,6	2 068	1 790	275	13,3
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	—	—	—	—	9	9	—	0	225	225	—	0	136	136	—	0
6	Bekledningsarbeiderforbundet	403	123	280	69,5	1 908	433	1 475	77,3	599	124	445	78,2	68	20	48	70,8
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	688	677	11	1,6	1 640	1 622	18	1,1	3 779	3 713	66	1,7	2 435	2 398	37	1,5
8	Elektriker- og Kraftst.forbundet	366	365	1	0,3	1 179	1 166	13	1,1	1 714	1 708	11	0,6	777	773	4	0,5
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	17	17	—	0	97	88	9	9,3	—	—	—	—
10	Grafisk Forbund	48	36	10	21,7	227	186	41	13,1	763	576	185	24,2	120	89	31	25,6
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	27	19	6	29,6	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	937	322	615	65,6	2 033	693	1 340	65,9	5 764	1 685	3 679	67,3	1 804	548	1 256	69,6
13	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	46	—	46	100,0	364	39	325	89,3	1 452	223	1 229	84,6	389	26	363	93,3
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	1 977	1 654	123	6,2	5 714	5 498	216	3,8	5 314	4 992	322	6,1	2 134	1 927	207	9,7
15	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	2 290	2 290	—	0	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	2 444	2 094	350	14,3	1 751	1 426	325	18,6	1 070	679	191	17,9	704	594	110	15,6
17	Kommuneforbundet	2 624	374	1 950	69,1	6 161	2 089	4 072	66,1	10 419	3 946	6 473	62,1	4 106	1 119	2 987	72,7
18	Lensmannsetens Landslag	32	31	1	3,1	77	71	6	7,8	43	42	1	2,3	33	30	3	9,1
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	339	339	—	0	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	159	135	24	15,1	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	0	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb.	316	421	395	48,4	1 103	629	474	43,0	2 376	1 362	994	41,8	773	535	238	30,8
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	643	535	108	16,8	616	796	20	2,5
24	Postforbundet	—	—	—	—	432	369	63	14,6	911	801	110	12,1	—	—	—	—
25	Den norske Postorganisasjon	316	313	—	0	570	570	—	0	712	712	—	0	248	248	—	0
26	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	1 342	1 342	—	0	730	730	—	0	64	64	—	0
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	86	77	9	10,5	53	43	10	16,9	483	486	17	3,5	615	761	34	4,2
28	Sosionomforbundet	54	15	39	72,2	84	39	45	53,8	183	45	138	75,4	58	24	34	58,6
29	Supplærforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	369	275	84	23,4	476	378	97	20,4	681	494	187	27,5	304	223	61	20,6
31	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	145	135	10	6,9	262	234	16	7,1	—	—	—	—
32	Tjenestemannslaget	217	134	83	38,2	743	450	293	39,4	3 116	1 496	1 620	52,0	714	383	331	46,4
33	Transportarbeiderforbundet	428	424	4	0,9	1 213	1 134	79	6,5	1 571	1 512	59	3,6	329	329	—	0
34	Trindustriarbeiderforbundet	96	87	28	29,5	1 509	1 146	363	24,1	85	77	6	9,4	79	64	25	31,8
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	13 953	9 794	4 159	29,8	31 516	21 894	9 624	30,5	49 687	32 567	17 100	34,4	19 198	13 098	6 100	31,8

Tabell VI, 1980 (forts.).

Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	17. NORDLAND				18. TROMS				19. FINNMARK			
		Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt
		I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav		
			M.	Kv.	M.		Kv.	M.	Kv.				
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	58	48	10	17,2	40	37	3	7,5	28	24	4	14,3
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	740	723	17	2,3	208	206	2	1,0	307	291	16	5,2
3	Arbeidsmandsforbundet	5 320	4 437	883	16,6	1 468	1 287	181	12,3	2 256	1 985	271	12,0
4	Barnvernpedagogforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Befalsforbundet	578	575	3	0,5	402	400	2	0,5	81	81	—	0
6	Bekleddingsarbeiderforbundet	245	133	112	45,7	201	90	111	55,2	24	10	14	58,3
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	2 077	2 018	59	2,8	1 189	1 166	23	1,9	457	456	1	0,2
8	Elektriker- og Kraftst.forbundet	1 209	1 192	17	1,4	679	676	3	0,4	324	308	16	4,9
9	Fengselstjenestemannsforbundet	16	15	1	6,3	16	16	—	0	12	12	—	0
10	Grafisk Forbund	216	163	53	24,5	129	104	25	19,4	66	45	11	19,6
11	Gullmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	3	—	3	100,0	—	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	3 618	1 140	2 478	68,5	2 143	803	1 340	62,5	1 034	275	759	73,4
13	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	980	91	889	90,5	543	100	443	81,6	244	34	210	86,1
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	5 476	5 008	478	8,6	1 352	1 312	40	3,0	380	350	30	7,9
15	Jernbaneforbundet	417	417	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	2 337	2 176	161	6,9	340	295	45	13,2	166	133	33	19,9
17	Kommuneforbundet	9 019	2 886	6 133	68,0	5 492	1 830	3 662	66,7	3 215	1 033	2 182	67,9
18	Lensmannsetats Landslag	101	91	10	9,9	50	48	2	4,0	51	47	4	7,8
19	Lokomotivmannsforbundet	123	123	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	37	31	6	16,2	—	—	—	—
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Nærings- og Nytelemiddelarb.forb.	2 081	1 128	953	45,8	1 406	641	564	40,1	2 300	1 185	1 165	50,7
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Postforbundet	533	415	118	22,1	327	301	26	8,0	111	68	23	20,7
25	Den norske Postorganisasjon	744	744	—	0	472	472	—	0	241	241	—	0
26	Sjømannsforbundet	479	479	—	0	1 665	1 665	—	0	—	—	—	—
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	242	206	36	14,9	21	17	4	19,0	41	40	1	2,4
28	Sosionomforbundet	102	42	60	58,8	92	29	63	68,5	49	16	33	67,3
29	Suttlærforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tele Tjeneste Forbundet	619	453	166	26,8	554	392	162	29,2	264	187	77	29,2
31	Telegrafmennenes Landsforbund	262	251	11	4,2	54	51	3	5,6	98	92	6	6,1
32	Tjenestemannslaget	2 100	1 210	890	42,4	1 942	1 006	936	48,2	1 059	462	597	56,4
33	Transportarbeiderforbundet	1 361	1 311	50	3,7	540	533	7	1,3	270	269	1	0,4
34	Treindustriarbeiderforbundet	11	9	2	18,2	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Urmaker Sverneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	41 044	27 479	13 565	33,0	21 364	13 708	7 656	35,8	13 068	7 614	5 454	41,7

Tabell VI, 1980 (forts.).

Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	Landsomfattende avdelinger og avdelinger på Svalbard og i utlandet			Direkte medlemmer				Riket pr. 31. desember 1980				
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt			
		I alt	Herav		I alt	Herav		I alt	Herav				
			M.	Kv.		M.	Kv.		M.	Kv.			
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—	—	807	707	100	12,4		
2	Forb. for Arb.led. og Tekn. Funksj.	15	—	15	100,0	154	148	6	3,9	13 820	13 061	759	5,8
3	Arbeidsmandsforbundet	517	403	114	22,1	9	9	—	0	37 832	29 638	8 244	21,8
4	Barnevernpedagogforbundet	165	62	103	62,4	—	—	—	—	185	62	103	62,4
5	Befalsforbundet	—	—	—	—	310	310	—	0	3 794	3 786	8	0,2
6	Bekleddingsarbeiderforbundet	—	—	—	—	271	81	190	70,1	18 697	4 770	13 927	74,5
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	44	41	3	6,8	5	5	—	0	55 836	54 847	989	1,8
8	Elektriker- og Kraftst.forbundet	370	365	5	1,4	115	115	—	—	22 247	22 078	169	0,8
9	Fengselstjenestemannsforbundet	30	30	—	0	394	345	49	12,4	1 638	1 432	206	12,6
10	Graflak Forbund	—	—	—	—	—	—	—	—	14 417	10 620	3 797	26,3
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	5	3	2	40,0	1 007	780	227	22,5
12	Handel og Kontor i Norge	22	22	—	0	510	164	346	67,8	58 766	19 624	39 142	66,6
13	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	—	—	—	—	1 502	201	1 301	86,6	14 832	3 138	11 694	78,8
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	—	—	—	—	94	83	11	11,7	106 779	96 001	10 778	10,1
15	Jernbaneforbundet	60	60	—	0	7 993	7 993	—	0	22 443	22 443	—	0
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	—	—	—	—	132	106	26	19,7	39 120	32 440	6 680	17,1
17	Kommuneforbundet	—	—	—	—	34	15	19	55,9	143 789	62 885	80 904	68,2
18	Lensmannsetens Landslag	—	—	—	—	—	—	—	—	1 037	960	77	7,5
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	1 932	1 930	2	0,1
20	Musikerforbundet	—	—	—	—	10	10	—	0	1 676	1 311	365	21,8
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—	—	87	87	—	0	2 779	2 445	334	12,0
22	Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb.	—	—	—	—	6 618	3 717	2 901	43,8	33 706	20 110	13 596	40,3
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	789	737	52	6,6	18 042	14 293	3 749	10,9
24	Postforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	9 206	7 188	2 017	21,9
25	Den norske Postorganisasjon	—	—	—	—	—	—	—	—	11 487	11 487	—	0
26	Sjømannsforbundet	515	515	—	0	3 575	3 575	—	0	20 622	20 622	—	0
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	—	—	—	—	112	97	15	13,4	-10 448	10 044	404	3,9
28	Sosionomforbundet	12	6	6	50,0	578	185	393	68,0	3 131	966	2 136	68,2
29	Sufflørforbundet	—	—	—	—	34	2	32	94,1	34	2	32	94,1
30	Tele Tjeneste Forbundet	295	295	—	0	—	—	—	—	12 015	8 728	3 289	27,4
31	Telegrafmenneses Landsforbund	—	—	—	—	361	333	28	7,8	3 870	3 461	409	10,6
32	Tjenestemannslaget	4 682	3 614	1 068	22,8	302	183	119	39,4	39 048	20 356	18 692	47,9
33	Transportarbeiderforbundet	—	—	—	—	77	77	—	0	18 895	17 788	1 107	5,9
34	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	76	73	3	3,9	6 071	4 788	1 283	21,1
35	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	11	11	—	0
	Tilsammen	6 727	5 413	1 314	19,5	24 147	18 654	5 493	22,7	748 040	514 799	233 241	31,2

Tabell VII, 1980

Fagblader – 1980
(Utkommet 1. januar–31. desember.)

Lepernr.	Forbund	Fagbladenes navn	Antall nummer i 1979 ¹⁾	Gj.sn. opplag i 1979	Antall nummer i 1980 ¹⁾	Gj.sn. opplag i 1980
1	Landsorganisasjonen i Norge	Fri Fagbevegelse	21	44 000	21	44 000
2	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—
3	Forb.f. Arb.ledere og Tekn.Funksj.	Arbetsledelse og Teknikk	4	13 000	5	14 000
4	Arbeldsmandsforbundet	Arbetsmanden	10 (2)	32 000	10 (2)	38 000
5	Barnevernpedagogforbundet ³⁾	—	—	—	—	—
6	Befalsforbundet	Befalsbladet	8	5 000	6	5 000
7	Bekledningsarbeiderforbundet	Vii Bekledning	6 (1)	19 000	10 (3)	19 000
8	Bygningsindustriarb.forbundet	Bygningsarbeideren	10 (1)	55 000	10	56 000
9	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	Elektrikeren	10	22 000	9 (1)	22 500
10	Fengselstjenestemannsforbundet	Fengselsmannen	4 (1)	1 700	4	1 800
11	Grafsk Forbund ²⁾	Norsk Grafia	22 (4)	14 500	22	14 500
12	Gullsmedarbeiderforbundet	Gullsmedarbeideren	4	1 200	4	1 200
13	Handel og Kontor i Norge	Bladet Handel og Kontor	8	56 862	8	59 800
14	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	Hotell- og Restaurantfunksjonæren	10 (2)	10 500	10 (2)	15 000
15	Jern- og Metallarbeiderforbundet	Jern- og Metallarbeideren	10 (2)	105 000	10	103 000
16	Jernbaneforbundet	Jernbanemanden	12	25 000	11	25 000
17	Kjemisk Industriarbeiderforbund.	Fabrikkarbeideren	10 (1)	36 722	10 (2)	39 000
18	Kommuneforbundet	Norsk Kommuneforbunds Fagblad	10	132 000	10	142 000
19	Lensmannsetens Landslag	Lensmannsbladet	11 (1)	1 800	11 (1)	2 000
20	Lokomotivmannsforbundet	Lokomotivmands Tidende	11 (1)	3 000	11 (1)	3 100
21	Musikerforbundet	Norsk Musikerblad	10 (2)	2 000	10 (2)	3 000
22	Norsk Olje- og Petrokjemi forbund	NOPEF-NYTT	6	3 500	5 (2)	4 000
23	Nærings- og Nyttelesamidl. arb. forb.	Næringsmiddelarbeideren	10	30 120	10	30 300
24	Papirindustriarbeiderforbundet	Papirarbeideren	10	17 500	10	17 500
25	Postfolkenes Fellestforbund:					
	Postforbundet	Postmannen	10	9 000	10	9 500
	Den norske Postorganisasjon	Posthornet	11 (1)	10 400	11 (1)	11 000
26	Sjømannsforbundet	Norsk Sjømannsforb. Medlemsblad	11 (1)	13 000	11 (1)	13 000
27	Skog- og Landarbeiderforbundet	Skog- og Landarbeideren	9 (1)	11 800	8 (2)	11 750
28	Sosionomforbundet	Sosionomen	22	4 000	22	4 100
29	Sufflerforbundet	—	—	—	—	—
30	Telefolkenes Fellestforbund:					
	Tele Tjeneste Forbundet	Tele Tjenesten	10 (2)	13 000	10 (2)	13 500
	Telegrafmennenes Landsforb.	Telegrafbladet	10 (2)	4 000	10 (2)	4 500
31	Tjenestemannslaget	TB-Norsk Tjenestemannsblad	10 (1)	40 000	10 (1)	41 000
32	Transportarbeiderforbundet	Transportarbeideren	7 (1)	20 300	8	20 300
33	Treindustriarbeiderforbundet	Trearbeideren	4 (4)	6 750	4 (4)	8 675
34	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—
35	Statistjenestemannskartellet	Kartellnytt	8 (2)	32 000	9 (2)	33 800

1) Tallene i parentes angir herav antall dobbeltnummer.

2) Forbundet har i tillegg til fagbladet utgitt 4 tekniske spesialnummer.

3) Barnevernpedagogforbundet ble tilmeldt LO 1.7. 1980.

Antall saker/tariffer behandlet i LO i 1981

Tabell VIII

Løpenr.	Forbund	Godkjente søknader for å fremme krav om ny tariffavtale		
		Ant. saker	Omfattende	
			Tariffer	Org.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—
2	Forbund for Arb.l. og Tekn. Funksj.	3	3	43
3	Arbeidsmandsforbundet	67	67	139
4	Barnevernpedagogforbundet	—	—	—
5	Norges Befalsforbund	—	—	—
6	Bekleddingsarbeiderforbundet	9	9	72
7	Bygningsindustriarbeiderforb.	11	11	109
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	39	39	140
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—
10	Grafisk Forbund	1	1	6
11	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—
12	Handel og Kontor i Norge	160	400	1 612
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	120	120	595
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	45	45	414
15	Jernbaneforbundet	—	—	—
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	21	21	177
17	Kommuneforbundet	16	73	637
18	Lenmannsetatens Landslag	—	—	—
19	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—
20	Musikerforbundet	2	2	39
21	Norsk Olje- og Petrokjemiforbund	—	—	—
22	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forbundet	21	21	224
23	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—
24	Postfolkenes Fellesforbund: Postforbundet	—	—	—
	Den norske Postorganisasjon	—	—	—
25	Sjømannsforbundet	—	—	—
26	Skog- og Landarbeiderforbundet	—	—	—
27	Sosionomforbundet	3	3	7
28	Sufflørforbundet	—	—	—
29	Telefolkenes Fellesforbund: Tele Tjeneste Forbundet	—	—	—
	Telegrafmenneskenes Landsforbund	—	—	—
30	Tjenestemannslaget	10	10	323
31	Transportarbeiderforbundet	32	32	162
32	Treindustriarbeiderforbundet	4	4	62
33	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—
34	Statstjenestemannskartellet	—	—	—
	Til sammen	564	861	4 761
	Prosent	90,8	93,1	

Tabell VIII

Godkjente søknader for å si opp tariffavtalen			Godkjente søknader for å sette i verk arbeidsstans			Antall saker i alt	Antall tariffer i alt	Løpnr.
Ant. saker	Omfattende		Ant. saker	Omfattende				
	Tariffer	Org.		Tariffer	Org.			
—	—	—	—	—	—	—	—	1
5	9	1 593	3	3	4 453	11	15	2
—	—	—	—	—	—	67	67	3
—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	9	9	6
—	—	—	1	1	27	12	12	7
4	4	124	1	1	7 586	44	44	8
—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	1	1	10
—	—	—	—	—	—	—	—	11
3	5	21 656	1	1	921	184	406	12
—	—	—	—	—	—	120	120	13
1	1	1	—	—	—	46	46	14
—	—	—	—	—	—	—	—	15
1	1	5	—	—	—	22	22	16
1	1	8	1	1	67 000	18	75	17
—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	2	2	20
—	—	—	—	—	—	—	—	21
1	3	37	1	1	17	23	25	22
—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	2	2	—	2	2	25
—	—	—	—	—	—	—	—	26
3	2	6	3	3	7	9	8	27
—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	19	659	3	3	139	32	32	30
—	—	—	—	—	—	32	32	31
2	2	—	—	—	—	6	6	32
—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	1	1	110 000	1	1	34
40	47	24 089	17	17	190 150	621	925	
6,4	5,1		2,7	1,8		100,0	100,0	

GODKJENTE/TARIFFRETTSLIGE KONFLIKTER 1981

Tabell IX	Antall arbeid- berørt av konflikten		Konfliktens varighet		Antall tapte arb.dag 1)	Konfliktens årsak	Konfliktens karakter	Konfliktens resultat
	I alt	Organ- isert	Fra og med:	Til og med:				
<i>Den norske Post- organisasjon: Postverket, Trondheim Postkontor</i>	310	310	24.11.	2 ganger 2 timer	155	Misnøye med beh. av bygge- saker i Samf.- dep. Trondheim postkontor	Sit-down	Arbeid med å skaffe midlertid- ge lokaler
<i>Handel og Kontor i Norge: Halvor A. Høldahl, Øksnes</i>	—	2	6.10.	7.11.	58	Opprettelse av tariffavtale	Streik	Avtale opprettet
<i>Norsk Kommune- forbund: Tromsø kommune</i>	—	906	20.2.	20.2.	906	For lite statlig overføring til kommune- busjettet	Politisk Streik	—
<i>Norsk Papirindustri- arbeiderforbund: Borregård Jern- og Metallarbeiderforening</i>	—	360	11.9.	2 timer	90	Protest mot lønnsnemndas kjennelse om «lønnglid- ningstak»	Sit-down	—

GODKJENTE/TARIFFRETTLIGE KONFLIKTER 1981

Tabell IX (forts.)	Antall arbeidere berørt av konflikten		Konfliktens varighet		Antall tapte arb.dag 1)	Konfliktens årsak	Konfliktens karakter	Konfliktens resultat
	I alt	Organisert	Fra og med:	Til og med:				
Ranheim arbeidsmandsforening.....	—	200	1.7.	4 timer	100	Protest mot lønnsnemndas kjennelse om «lønnglidningstak»	Streik	—
Avd. 29 Granfos	—	74		2 timer	18½	Protest mot lønnsnemndas kjennelse om «lønnglidningstak»	Streik	—
<i>Norsk Sosionomforbund:</i> Kommunene, Drammen, Ringsaker og Øvre Eiker.....	—	7	2.4.	1.6.	266	Opprettelse av avtale for ped./psyk. tjeneste	Streik	Avtale opprettet
Kommuner og fylkeskommuner	—	1 800	10.11	1 time	240	Regjeringens vedtak om utsettelse av «Lov om tilsettes medbest. rett i off. virks. styrende org.»	Politisk demonstrasjon	—

GODKJENTE/TARIFFRETTSLIGE KONFLIKTER 1981

374

Tabell IX (forts.)	Antall arbeidere berørt av konflikten		Konfliktens varighet		Antall tapte arb.dag 1)	Konfliktens årsak	Konfliktens karakter	Konfliktens resultat
	I alt	Organisert	Fra og med:	Til og med:				
Oslo Kommune	—	500	10.12	10.12.	500	Forslag til kommunebudsjettet for 1982	Politisk demonstrasjon	—
Det Norske Flyktningsråd	—	30	27.7	27.7	30	Administrasjonens organisering av arbeidet	Politisk demonstrasjon	—
<i>Norsk Tjenestemannslag:</i> Fosshelm verksteder, Oslo	10	10	16.6.	5.8.	510	Tariffrevisjon	Streik	Løst ved mekling
Sentralinst. for industriell forskning	18	18	21.10	9.11.	348	Opprettelse av tariffavtale	Streik	Avtale opprettet
<i>Norsk Treindustriarbeiderforbund:</i> Jordan A/S, Oslo	120	120	26.11.	30.11.	246	Flytting av arbeidsplasser ut av Oslo	Sit-down	Uløst
<i>Norsk Fængsels-tjenestemannsforbund:</i> Oslo kretsfengsel avd. A	112	112	19.5.	1 time	98	Stort vedtak om nedl. av Reiterdet sykehus	Politisk streik	—
Oslo kretsfengsel avd. B	177	177	19.5	1 time				
Ila Landsfengsel og sikringsanstalt	102	102	19.5.	1 time				
Bredtveit fengsel og sikringsanstalt	29	29	19.5.	1 time				
Ullersmo landsfengsel	120	120	19.5.	1 time				
Stavanger kretsfengsel	34	34	19.5.	1 time				
Åna kretsfengsel	80	80	19.5.	1 time				
Bergen Kretsfengsel	35	35	2.6.	1 time				
Trondheim kretsfengsel	94	94	19.5.	1 time				
SUM	—	5 120	—	—	3 565			

1) Vesentlig oppgitt av forbundene på grunnlag av utbetalt stønad til organiserte.

Samarbeidsrådet DKT-LO

Etter henstilling fra fellesmøte mellom Opplysnings- og Utviklingsfondet og Samarbeidsrådet DKT-LO i protokoll 1/77, har partene også for 1981 oppnevnt de samme personer til styret for Opplysnings- og Utviklingsfondet som til Samarbeidsrådet DKT-LO. Møtene i Fondsstyret og Samarbeidsrådet avvikles som fellesmøter.

Opplysnings- og Utviklingsfondets styre og samarbeidsrådet DKT-LO har i perioden fått ny sammensetning som følge av nyoppnevninger av LOs representanter etter LOs kongress i 1981.

F.o.m. 1/1—81 til 16/10—81 hadde Samarbeidsrådet og Fondsstyret følgende sammensetning:

Fra Landsorganisasjonen:

Yngve Hågensen, Landsorganisasjonen i Norge, Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge, og Bjørn Engebretsen, Handel og Kontor i Norge.

Vararepresentanter:

Arne Andresen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Kristian Hytten, Bekleddningsarbeiderforbundet.

Personlig vararepresentant for Yngve Hågensen: Harry O. Hansen, Landsorganisasjonen i Norge.

Fra Den Kooperative Tarifforening:

Lorang Berg, Den Kooperative Tarifforening, Magne Bølvi-ken, Den Kooperative Tarifforening og Thor A. Johansen. Den Kooperative Tarifforening.

Vararepresentanter:

Alf Fjeldsaa, Den Kooperative Tarifforening, Trond Lunde, Den Kooperative Tarifforening og Trygve Mathisen, Den Kooperative Tarifforening.

F.o.m. 16/10—81 har Samarbeidsrådet og Fondsstyret hatt følgende sammensetning:

Fra Landsorganisasjonen i Norge:

Yngve Hågensen, Landsorganisasjonen i Norge, Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge og Bjørn Engebretsen, Handel og Kontor i Norge.

Vararepresentanter:

Rolf Frøysland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Arne Løken, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet og Knut Westgaard, Norsk Arbeidsmannsforbund.

Personlig vararepresentant for Yngvar Hågensen: Harry O. Hansen, Landsorganisasjonen i Norge.

Fra Den Kooperative Tarifforening:

Som fra 1/1—81 til 16/10—81.

Yngve Hågensen har vært formann i perioden og Lorang Berg har vært nestformann i styret.

Det har i perioden vært avholdt 5 møter, og det er behandlet 32 saker.

Av de saker som har vært til behandling i perioden kan nevnes:

- Budsjett og regnskap for Fondet og fellestilltakene.
- Ansettelse av sekretariatsleder.
- Organiseringen av Samarbeidsrådets sekretariat.
- Kurs- og konferansevirksomhet.
- Konferanse om Samarbeidsrådets framtidige virksomhet.
- Søknader om støtte til å gjennomføre prosjektet «Samarbeid i praksis, søkelyset på oss selv».
- Søknader om økonomisk støtte til lokale tiltak.
- Oppnevning av representanter til Faglig Utvalg.

OPPLYSNINGS- OG UTVIKLINGSFONDET DKT-LO

Det er i alt innbetalt for 1981 kr. 2 715 000,— til Opplysnings- og Utviklingsfondet.

Det er for 1980 og 1981 overført kr. 1 000 000,— til hver av partene.

FAGLIG UTVALG

Faglig Utvalg er rådgivende og innstillende overfor Samarbeidsrådet og Fondsstyret. Faglig Utvalg oppnevnes av Samarbeidsrådet.

Utvalget har hatt følgende sammensetning i perioden 1/1—81 til 16/10—81:

Trond Lunde, Den Kooperative Tarifforening, Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge, John Bråthen, Norges Kooperative Landsforening og Per Karlsen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.

F.o.m. 16/10 har utvalget hatt følgende sammensetning:

Trond Lunde, Den Kooperative Tarifforening, Yngvar Halvorsen, Handel og Kontor i Norge, John Bråthen, Norges Kooperative Landsforening og Helge Egeland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.

Trond Lunde har vært formann i perioden.

Faglig Utvalg har hatt 4 møter og behandlet 41 saker i perioden.

Av saker som utvalget har hatt til behandling kan nevnes:

- Samarbeidsprosjektene, søknader om støtte, innhold og metoder.
- Erfaringskonferanse for prosjektbedrifter i Nord-Norge.
- Støtte til lokale tiltak.
- Kursvirksomheten, programmer og evaluering.
- Forslag til retningslinjer for lokale tiltak.

